

סימן א הפרשת פהו גדול מביתו שבועה ימים קונם יום הפפורים אם הוא מדאורייתא פתבתי בנדפס במערכה זו אות קל"א ועיין להרב און אהרן בקונטרס ארעא סמכתא במערכה זו שתמה על הרב ארעא דרבנן שלא זכר דברי התוספות בדרך ד' שכתבו דהוא מדרבנן וגם עליה דמר יש לתמוה שלא זכר מדברי הרבנים שהבאתי שם עיי"ש: סימן ב הפסד ומניעת הריוח פתבתי בנדפס במערכה זו אות ס"ט שבמקומות הרבה פתבו הפוסקים לחלק בין מניעת הריוח להפסד עיי"ש ובספר הנחמד און אהרן לרבין חסידא תנא ירושלמא בעל ספר כפי אהרן ראיתי במערכה זו אות ח"י שכתב הרחקת הנזק לדעת הרא"ש מיקרי הנאה ולדעת הרמב"ם לא מיקרי הנאה ועיין פחד יצחק מערכת המ"ם ד' ר"ד ע"ג עכ"ל ואין מצוי אצלי לראות איה מקום פבוד דברי הרא"ש והרמב"ם בזה ומלבד המקומות שרשמתי בנדפס עיין עוד באבן העזר סי' ז' סעיף י"א ודוקא שחיובים להם שיראים ליגע בה פן יפסידו מכיסם אבל אם תפסו אותה כדי שיפדוה בממון שלא יפסידו מכיסם אסורה לבעלה פהו ונהר"ן בפרק קמא דעבודה זרה (אמתניתין דעיר שיש בה כו"מ חוצה לה מותר בד"ה ומיהו כי שרי משום דבר האבד היינו דוקא בדברים שהוא צריך להם לעצמו אבל להשתפר בהם לא משום דהנאת ריוח לא מיקרי דבר האבד והכי מוכח בפרק קמא דמועד קטן (ד' יו"ד שהביא לעיל מזה רבינא הנה מסיק זווי בבני אקרא וכו' עיי"ש) והיינו דאמרינן בגמרא פשיטא וכו' עכ"ל: ובמה שכתבתי שם בד"ה ובספר) דעם שחילוק זה שבין הפסד למניעת הריוח מוספם מפל הפוסקים מפל מקום לא נמצא מפורש כן בש"ס וכו' עיי"ש הנה עתה נזכרתי מה שאמרו בריש מסכת מועד קטן בחילוק שבין בית השלחין לשדה הבעל לענין להשקותם בחול המועד עיי"ש ובדברי הפוסקים בריש סי' תקל"ז ונהרי הוא פמבואר דיש חילוק בין הפסד למניעת הריוח ותמיה לי על מה שכתב הרב שלחן גבוה בחלק יו"ד סי' ח"י ס"ק מ"ז וז"ל דלא דמי מפסיד מן הקרן למפסיד מלהרויח וכמדומה שפכר ראיתי חילוק זה בספרים ואם לא נאמר ראוי הוא שיאמר ואחר זה ראיתי בפר"ח סי' ט"ל ס"ק כ"ו שכתב שאינו דומה הפסד מהפסיד להפסד ריוח והוא זה דכשאין (נראה דט"ס וצ"ל דכשהוא) מפסיד מן הקרן מר לו מר ומתפד בזכות ומיקל במקום שאמרו להחמיר אבל כשמפסיד מלהרויח בלבד הא ודאי אפילו פיליי שבכיליים אינו מיקל וחוטא ומחטיא בשביל להרויח כן כתב הרב נחמד למראה ח"ב ד' קן ע"ד בשמו ותמה עליו שלא זכר שכן פתבו כמה רבני אלפין שציין הרב יד מלאכי בכלל הדינים במערכת המ"ם אות תמ"ה עיי"ש ולי ההדיוט תמיה לי על שני המאורות שלא זכרו שדבר זה מקורו טהור בים התלמוד בסוגיא דמועד קטן הנ"ל ואדמקרי אדרי להביא מדברי הפוסקים גמרא גמור ובריש פרק מי שהחשיף דתנן נותן פיסו לנכרי אמרינן בגמרא לא שנו אלא פיסו אבל מציאה לא והיינו מהאי טעמא דכיסו הוי הפסד ומציאה היא מניעת ריוח: והנה כל הפתוב באות זו נכתב בהיות קונטרסי (משדי חמד מערכה זו) בבית הדפוס ולא הנה באפשרות להוסיף שם את הפתוב פה ובמפתחות הספר ציינתי לעיין בהשמטות כמו שיראה הראה ועתה קבלתי מכתב מידידי הגאון בעל ספר עמודי איש יצ"ו והביא גם הוא סוגיא דריש מועד קטן הנז"ל וגם שקיל וטרי קצת על דברתי בשדי חמד בזה וז"ל באות ס"ט הקשה דברי הרדב"ז אהדדי דבח"א סי' תקס"ז כתב דמודר מחברו הנאה מותר לו ליהנות ממנו דבר שהוא רק מניעת ההיזק ולא ריוח ועל זה הקשה עליו דסותר

את עצמו למה שכתב בתשובה שהביאה הפרי חדש ביורה דעה סי' ל"ט דהא דמקלינו
כמה פעמים בבהמת ישראל דהוא הדין פשלוקחים השו"ב את הכרפשות מבהמות
הפירות יש גם כן להקל דהא זה הוי רק מניעת הריוח לא ידענא מאי קושיא הא הרדב"ז
לא אמר שם רק שבלשון בני אדם לא נקרא מניעת הריוח הנאה וכשנודר ממנו הנאה
כוננתו הוא שלא יהנה ממנו דבר ולא פשלא יסלק היזק ומה זה ענין לדרכי התורה ומה
שכתב שם בשם ספר חיים ביד סי' י"ו דמבואר בש"ס ופוסקים דמניעת הריוח לא מקרי
הפסד פתב מעכת"ה דנעלם ממנו איה מקום כבודו בש"ס לדעתי היא משנה מפורשת
במ"ק (ב' ע"א) משקין בית השלחין ולא שדה בית הבעל ומפרש שם בגמרא דיש חילוק
בין הרוחה לפסידא ושם (ג' ע"א) אמרינו אברויי אילן אסור סתומי פילי שרי ועי"ש
ברש"י וכן הו' דינא דסי' תקל"ט ס"ד הוא נובע מירושלמי מ"ק (פ"ב ה"ג) ושם הוי
פלוגמא בין ר' יוסי ור' מני אם האגרא הוי פקרון עמ"ש בספרי בעמודי ירושלים במ"ק
שם ובש"ס קדושין (ל"ב א') אמרינו דכיבוד הוא משל אב מיתבי נאמר פבד את אביה
ואת אמה ונאמר פבד את ה' מהונג מה להלן בחסרון פיס אף פאן בחסרון פיס ואי אמרת
משל אב מאי נפקא ליה מניה לבטול מלאכה מבואר דאף דאין צריף ליתן לאב מכיסו
עם כל זה צריף לבטול ממלאכתו דהוי רק מניעת הריוח ובי"ד סי' ר"מ ס"ח בהגהת
רמ"א נפקה ההלכה והוא מדברי הר"ן פ"ק דקדושין דהא דזרק ארנקי לים אסור
להכלימו הוא פשפבר זרק אבל אם רוצה לזרוק יכול למונעו דזה דוקא ברוצה לזרוק
פיסו דהוא הפסד אבל אם רוצה להעביר ממנו ריוח אסור ונאמת שאין זה כלל מוחלט
לכל דוכתי וכפי שראו רבותינו בחקמתם כן הורו לנו עכ"ד יצ"ו: אמר המחבר מה
שהביא מש"ס דמועד קטן הצדק אתו וכבר זכיתי בה תחלה כמו שהודעתי למעלה ועל
טוב יזכר גם הוא יצ"ו ומה שתמה עלי עד דלא ידע מאי קשיא לי בדברי הרדב"ז דהא
לא אמר לחלק כן אלא בלשון בני אדם ומה ענין זה לדרכי התורה הנה פנתי מבוארת
מתוך מה שכתבתי בנדפס בשם תשובת הרדב"ז שבפרי חדש שפתוב בה בנה הלשון מה
שכתבו הפוסקים להקל בבהמת ישראל הוא הדין במקום שהשו"ב נוטל בשר מהפירות
ולא מהטרפות יש להתיר משום חלק השו"ב שלא חלקו חכמים בין הפסד מועט להפסד
מרוכה עכ"ל והנה הא פשיטא לי דאף דאמרינו לשון תורה לעצמה ולשון חכמים לעצמן
ולשון בני אדם לעצמן מכל מקום לשון הפוסקים הוא כלשון בני אדם ומה שאמרו לשון
חכמים לעצמן היינו לשון חכמים בש"ס ובמדרשיהם אבל הפוסקים משתמשים
בדבריהם כלשון בני אדם וכינון שבלשון בני אדם פשיטא ליה להרדב"ז דמניעת הריוח
לחוד והפסד לחוד אם כן שפיר קשיא לי על הרדב"ז היכי יליף ממה שכתבו הפוסקים
להקל במקום הפסד דבעל הבהמה למניעת הריוח של השו"ב דנהי שלא חלקו בין הפסד
מרוכה להפסד מועט מכל מקום בין הפסד למניעת הריוח יש לחלק שפיר בדבריהם
פדרף שמחלקינו בלשון בני אדם זאת היא פונת קושיתי על הרדב"ז ומדוקדק כן כמה
שכתבתי בשמו שמה שכתבו הפוסקים וכו' וזה פשוט: וראיתי לידידי הגאון מוה"ר
שלום דוב הערינסאן אבד"ק קלעץ מחבר ספר היכלי שן יצ"ו שכתב בספרו הנחמד
דרכי נועם בדרף עץ החיים דף ה' ע"ב (בד"ה וטעמא) שהוכיח בתשובה אחת בכת"י
דהא דקיימא לן התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה היינו דוקא כשחב אבל
מניעת הטובה לא חשיב חב וכתב שהוכיח כן מדברי הנמק"י (בפרק קמא דמציעא ד'

יו"ד) בשם הרי"ף בתשובה דהיינו דוקא אי גברא פסדנא הוא או עני וירד מנכסיו ויראה לבית דין שפשיבואו שאר הבעלי חובות לא ימצאו מקום לגבות דבכי האי גוונא תקנה הוא שהתקינו רבנן דלא קנה וכו' עי"ש דהיינו חוב גמור אבל מניעת הטובה לא תשיב חוב לענין דנימא דלא קנה עכ"ל יצ"ו וכתב שהאריה בזה בתשובתו ומסתמא הביא בתשובתו דברי רבינו מהר"ם אלשיך בתשובה סי' ל"ו שכתב לחלק פן בדין זה (תופס לבעל חוב) בין הפסד למניעת הרינוח והביא דבריו הגאון יד מלאכי בכללי הדינים אות קפ"א כמו שפתיבתי בנדפס בשמם: וכתב הגאון תפארת ישראל בקונטרס כללי שמחות שבראש סדר מועד (גבי אבל דמוטר בדבר האבד דלא מיקרי דבר האבד אלא פשמפסיד מהקרו וכו') ונ"ל אמנם נראה דעבורי ונוחא גדול מאד ודאי מיקרי דבר האבד וכן מסתבר שלא יהיה הפסד פרוטה מהקרו עדיף מהפסד רינוח של מאה מנה וכו' וחיילי דהרי שרינו להלוות ברבית המותרת לעכומ"ז פשרגיל אצלו ויש לחוש שיתרגל אצל אחרים ככסי' ש"פ ס"ז ונראה דהוא הדין בקונים שרי פי האי גוונא פשיש חשש זה על פרחין מטעם שפתיבנו מדהוי עבורי רינוח גדול ומהאי טעמא שרינון נמי התם לקנות סחורה פמשצויין עתה מוכרים בזול ולא אחר כף עכ"ל ולכאורה מילי דסברא ניגהו ומזה יש להעיר על מה שפתיב ידדי הגאון אבד"ק באטישאן יצ"ו בספרו הבהיר חיים של שלום בסוף סי' כ"ה על מה שנשאל בנער שמצא בערב שביעי של פסח חבית י"ש שנפל מעגלה של נכרי והביאה לביתו ובלילה נודע לאביו ואחר הפסח נשאל הרב אם יש היתר ליי"ש זה או דינו פחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח וחזר על כל הצדדים ולא מצא היתר (עיין שם בציור השאלה ובהתשובה) וכתב שאף שיש מצדדים להתיר ביי"ש שעבר עליו הפסח (משום דהוי זיעה וכו') בהפסד מרובה מפל מקום בנדון זה שאינו סף גדול אין פאן הפסד מרובה וכו' וסיים וגדולה מזו גם אם יהיה שיווי הי"ש סכום רב אין לדון פאן הפסד מרובה דמציאה לא חשיב הפסד כמו שפתיב הרא"ש בסוף מועד קטן הובא בארח חיים סי' תלק"ט עי"ש במגן אברהם סק"ט עכ"ל והנה טעם האיסור במציאה הוא משום דאין פאן הפסד מן הקרו ומניעת הרינוח לא חשיב הפסד אמנם לפי מה שהסביר הרב תפארת ישראל דעבורי רינוח גדול מיקרי דבר האבד נראה שבנדון הרב יצ"ו אם היה סכום רב היה אפשר לצדד היתר ובלאו הכי נמי יש לפקפק שבנדונו אינו דומה לדניו של הרא"ש דמייירי שעדיין לא באה המציאה לידו כי אם רוצה לטרות לחפש אחריה (זה לשון מרו בשלחן ערוך שם סעיף ו' מציאה אסור לטרות ולחפש עליו כגון נהר שהציף דגים על שפתו אסור לאספם כדי לכבשם אלא אם פן יהיו ראויים לאכול מהם במועד) אבל בנדונו שכבר החבית של יי"ש בביתו אפשר שיש לדון בה דין הפסד מן הקרו ולא מניעת רינוח בלבד ועיין בש"ס ריש פרק מי שהחשיף גבי גותן פיסו לנכרי לא שנו אלא פיסו אבל מציאה לא ולא אמרן אלא דלא אתא לידיה וכו' איפא דאמרי וכו' פינון דלא טרח בה לאו פכיסיה דמי ויש לצדד בכל זה ולא היה לו להרב יצ"ו להחליט פן בפשיטות: הן אמת דממה שכתב בתפארת ישראל פרק האשה שנתארמלה משנה ט' במאי דתנו האשה שנחבשה על ידי ממון מותרת לבעלה משום שמתירא להיות עמה שיפסיד ממון שיענישוהו בערפאות וכתב על זה ונ"ל ואף דבפרק שני דעבודה זרה ד' כ"ג ע"א דלבעול תקיף יצרו אף במקום פסידא תירץ אאמ"ו דהתם רק בהפסד רינוח שתפסל לקרבן אינו פהפסד קרנא פמגן אברהם תקל"ג סק"ה וראה

לדבריו מדברי הרמ"א באבע"ז סי' ז' סעיף י"א עי"ש ונהרי ביהיה דעבודה זרה גבי פרה
אזנמה הוא מניעת רינח גדול שדמיה יקרים מאד ועיין בקידושין ד' ל"א ע"ב בחידושי
הריטב"א (בד"ה תנו רבנן איזהו פיבוד) שכתב במאי דאיבעיא לן משל מי ואסיקנא
משל אב וז"ל ואף על גב דאייתינו לעיל ראיה דדמה בן נתינה הפסיד בשביל פבוד אביו
ששים רבוא שקר (פירש רש"י בדרף ל"א ע"א ששים רבוא דיגרי זקב) תירצו בתוספות
דהתם דלא הפסיד משלו אלא העברת רינח בעלמא לא חשיב דבר האבד ולא חסרון פיס
וכדחזינא נמי לעגנן מלאכת חול המועד דהעברת רינח לא חשיב דבר האבד ואסור
למפון פרקמטיא בחולו של מועד אף על פי שלא ישתפר במכירתה לאחר המועד כמו
שמשתפר עכשיו דלאו דבר האבד הוא הכא נמי לא חשיב דבר האבד אלא בבטול
מלאכתו עכ"ל הרי דהפסד שקר של ששים רבוא דיגרי זקב קרי ליה מניעת רינח ולא
דבר האבד ושמעת מינה דאף רינח גדול כזה לא חשיב הפסד ומזה סעד למה שסובר
הרב יצ"ו דאף מניעת רינח גדול לא חשיב הפסד רק שיש לפקפק מפני שמציאה זו כבר
היא בביתו ויש ליישב דאיסורא א ניחא ליה למיקני ולא חשיבא דאתאי לידיה) ועל
סתירת דברי הרב תפארת ישראל כבר עמד ידי הגאון אבד"ק ראגאווא יצ"ו בקונן
הארות השמש סי' ט"ז אות י"ב (ד"ה ובהך) עי"ש שדחה מה שהכריחו להגאון מר אביו
לחלק ביהיה דכתובות בן דמעיקרא לא קשיא לפי מה שכתבו התוספות בעבודה זרה
שם (בד"ה התם יצרו תקפו) דפרה אזנמה שאני פיון דדמיה יקרים עומדת לימכר
לישראל וכיון שהוא נדאי מוכר הפרה וסבור הוא להעלים ואינו חושש פיון שיצרו תקפו
ואם בן באשה שנתבשה שהיא בת דעת בנדאי לא יוכל להעלים והוא נרא לבעול ועיין
רש"י בדבור המתחיל על ידי ממון ובפני יהושע עכ"ד וקצת נראה מדבריו דניחא ליה
בדברי הרב תפארת ישראל שבכללי השמחות הנ"ל דמניעת רינח גדול הוי הפסד וכבר
כתבתי דברי הריטב"א שמתבאר דאף מניעת רינח גדול לא חשיב הפסד אלא מניעת
הרינח: סימן ג' הפסק בדבור אי בעינן כדי דבור או אפילו שתי תיבות או תיבה אחת
חשיבא הפסק כתבתי בנדפס בריש מערכה זו עי"ש ונשמט משם לרשום לעגנן שמיעה
אי הויא הפסק פשעוסק בדברים שאסור להפסיק בהם אי אמרינן דשומע הוי פעונה
ממש לעגנן הפסק והוא לעיין במה שהבאתי בשדי חמד בחלק אסיפת דינים במערכת ה'
אות י"ב ושם רשמתי לעגנן הפסק באמצע הברכה והפסק בין ברכה להדבר שמברכים
עליו איזה מהם חמור יותר עי"ש ומדברי התוספות בברכות ד' ל"ד ד"ה לא יענה אמן
שרשמתי בנדפס בריש מערכה זו מתבאר יפה דדבור דחשיב הפסק הוא בכל לשון אף
בלשון הקודש מדשקלו וטרו על עניית אמן ואמירת תיבת פהגים אי חשיבי הפסק או
לא מפני שהם צורך התפלה עי"ש משמע דדכונותיהו בתיבות שאינן שייכות לתפלה וכן
לשאר דברים שאסור להפסיק בהן אף שהן בלשון הקודש חשיבי הפסק וכמו שכתב
רבינו עובדיא בפירוש המשנה ריש פרק הנה קורא שאין חילוק לעגנן הפסק בין דבור
בשאר לשונות ללשון הקודש ודבר זה הנה פשוט מאד בעיני ולא הוצרכתי לכתבו אלא
לפי שראיתי לגדול בדורנו הרה"ג מוהרא"ף ספר אברהם אפנור במערכה זו אות פ"ה
שציין לעיין בזה חמ"י בקריאת שמו"ת פנראה שבחמ"י מפלפל בזה ואינו מצוי אצלי
ואולי רק על קריאת שמו"ת הוא שפלפל שם אבל בשאר דברים שאסור להפסיק בהם
פשוט שגם בלשון הקודש אסור: ודע שמה שכתבתי בנדפס שמעיני הגאונים תבואת

שׁוֹר וּשְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה וּדְעֻמֵּיהוּ שִׁפְתָבו דְּתִיבָה אַחַת גַּם כֵּן הָיָא הֶפְסֵק וְלֹא בְּעֵינֵי כְּדֵי דְבוּר
נְעֻלְמוּ דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּבִרְכוֹת ד' ל"ד ב"ד"ה לֹא יַעֲנֶה שְׁמִפְנֵיךְ שֶׁן בְּדַבְרֵיהֶם וְעֵי"ש
בְּדַבְרֵי הָרֵא"ש שֶׁגָּגָה הֵיטָה בְּיַדִּי וְהֵעֲרַנִּי עַל זֶה אֲבָרְךָ יְקָר וְנִחְמַד הַבְּחוּר כַּמ"ר מְנַחֵם
שְׁמוּאֵל סְלֵאָנִים יצ"ו שְׁכַל הַרְבָּנִים שֶׁרְשָׁמְתִי בַּנְּדָפְס בְּעֵינֵי זֶה הֵם הַמְדַבְּרִים לְעֵינֵי דִיעֵבַד
אִם חָשׁוּב הֶפְסֵק וְצָרִיךְ לְחַזֵּר אוֹ לֹא וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת הַנִּזְ"ל לֹא לְמַדְנֵנו אֲלֵא שְׁלִכְתַּחֲלָה
אֲסוּר לְהֶפְסִיק אֲפִילוּ בְּתִיבָה אַחַת אֲבָל לֹא נִשְׁמַע מְדַבְּרֵיהֶם שְׁאֵם עֶבֶר וְהֶפְסִיק בְּתִיבָה
אַחַת שֶׁצָּרִיךְ לְחַזֵּר וְהֶצְדֵּק אִתּוֹ אֲבָל הַדִּין אֵמֶת שֶׁאֲפִילוּ אִם הֶפְסִיק בְּדַבוּר אֶחָד צָרִיךְ
לְחַזֵּר כְּמוֹ שִׁפְתָבו הַרְבָּנִים שֶׁהִבְאִיתִי בַּנְּדָפְס וְכֵן מִתְבָּאָר מִמָּה שִׁפְתָב הָרַב שְׁיִירֵי כְּנֻסַת
הַגְּדוּלָה בְּסִי' תַּקצ"ב הִבִּיא דְּבָרָיו הָרַב ר' חַיִּים בִּיז"ה בְּתִשְׁבּוּתוֹ שֶׁבְּסִפְרָ לֵב חַיִּים ח"ב
סִי' רט"ו ד' קמ"ז ע"ב (ד"ה עֲלֵה) מְעִיד אֲנִי שֶׁשְׁמַעְתִּי מִהָרַב מוהר"ש ו' וְיַלְיֵיסִיד שֶׁהָרַב
אָבִיו הִנְהִיג בְּנִיקְאָפָאֵל שְׁלֵא לְתַקְוַע בְּלַחֲשׁ מִשׁוּם מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה פַעַם אַחַת הָיוּ מִתְפַּלְלִין
בְּלַחֲשׁ וְהַמְנַהֵג כְּשֶׁמְגִיעִים לְסִיּוֹם הַבְּרָכָה אוֹמֵר הַחֲזֵן הַבְּרָכָה (הַחֲתִימָה) בְּקוֹל רֵם כְּדֵי
שִׁשְׁמַעוּ הַצָּבוּר הַתְּקִיעוֹת וְשָׁמַע שֶׁהָרַב מוהר"ר אֵיסְתִירוּק ו' שֶׁאֲנִי עָנָה אֲמֵן אַחַר
הַבְּרָכָה וְלָכֵן הִנְהִיג מִשָּׁם וְהִלָּאָה שְׁלֵא לְתַקְוַע בְּלַחֲשׁ עַכ"ל וְהִנֵּה יְדוּעַ פִּי מְנַהֵג זֶה (לְתַקְוַע
בְּתַפְלָה שֶׁבְּלַחֲשׁ) יְסוּדְתוֹ בְּהַרְרֵי קוֹדֶשׁ וְהַזְכָּר בְּדַבְּרֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְנִהְיָו כֵּן בְּהַרְבֵּה
מִתְפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל עֵינֵי בְּתִשְׁבּוּתָה שֶׁבְּסִפְרָ לֵב חַיִּים הַנִּזְ"ל וְאִם דְּבוּר אֶחָד לֹא חָשִׁיב הֶפְסֵק
בְּדִיעֵבַד מַה כָּל הַחֲרָדָה הַזֹּאת לְבַטֵּל מְנַהֵג קְבוּעַ שְׁנֵהְיָו בּוֹ מְדוּר דוֹרִים מִפְּנֵי שֶׁפַּעַם אַחַת
טָעָה אָדָם אֶחָד וְעָנָה אֲמֵן וְהָרִי זֶה דִיעֵבַד וּבְדִיעֵבַד אֵינּוּ הֶפְסֵק וְלֹא יִצְאָתָה שׁוּם תַּקְלָה
מִחֲמַת הַמְנַהֵג שֶׁנִּצְטָרְךָ לְבַטֵּלוֹ אֲלֵא וְדֹאֵי מוֹכַח שֶׁדְּבוּר אֶחָד הָיָה הֶפְסֵק וּמִפְּנֵי הַתַּקְלָה
רָאָה וְהִתְקִין שְׁלֵא לְתַקְוַע בְּלַחֲשׁ כָּל זֶה בְּרוּר וְיָמָה שֶׁהִבְאִיתִי בַּנְּדָפְס בְּשֵׁם הַגָּאוֹן פְּרִי
מְגִדִים בְּסִי' ר"ו סק"ד דָּאָף דְּבוּר אֶחָד הָיָה הֶפְסֵק הִנֵּה עָתָה רְאִיתִי שְׁבִי"ד סִי' י"ט
בְּמִשְׁבָּצוֹת זָהָב סק"ד הָא מִיְלִתָּא רַפְיָא בִּידְיָה וּמִסִּיק בְּצָרִיךְ עֵינֵי אִם הֶפְסֵק בְּשִׁיחָה פְּחוֹת
מִכְּדֵי דְבוּר הָיָה הֶפְסֵק אוֹ לֹא וְכַתֵּב לְדַחוֹת רְאִיתָ הַגָּאוֹן תְּבוּאָת שׁוֹר מְגַבִּיל לְתוֹרֵי שְׁהֵם
שְׁתֵּי תִיבוֹת עֵי"ש וְכָבֵר עֲמַד בְּזֶה יְדִידֵי הָרַב מְנַחֵם יוֹסֵף בְּסִי' י"ט וְעֵי"ש שֶׁהִבִּיא
שְׁבִהְגָהוֹת רַעַק"א א"ח סִי' ר"ו כְּתֵב דְּהֶפְסֵק בְּשִׁיחָה הוּא אֵף פְּחוֹת מִכְּדֵי דְבוּר וְצִינֵי לְעֵינֵי
בְּשׁו"ת בְּנֵי עוֹלָם אֲרַח חַיִּים סִימָן ה' וְאֵינּוּ מְצִיּוֹ אֲצֵלוֹ: סִימָן ד הֶפְסֵד מְרֻבָּה אִם מִשׁוּם
הֶפְסֵד מְרֻבָּה שְׁרִינֵן בְּאִיסוּרֵי תוֹרָה וְאִם בְּאִיסוּרֵי דְרַבָּנִין מוֹתֵר אֲפִילוּ בְּהֶפְסֵד מוּעֵט וְאִם
יֵשׁ לְחַלְקֵי בֵּין כְּשִׁישׁ לְחוּשׁ שְׁאֵם לֹא נִתִיר לוֹ זֶה יַעֲבֹר עַל אִיסוּר חֲמוּר מְמַנּוֹ לְכַשְׂאִין
לְחוּשׁ לְזֶה בְּכָל עֲנִינִים אֵלוּ הָאָרִיךְ לְפַלְפֵּל בְּחֻכְמָה הָרַב צְפִיחַת בְּדָבָשׁ בְּסִי' מ"ו וְהִבִּיא
דְּבָרֵי הַגָּאוֹן בֵּית חֲדָשׁ בִּיז"ד בְּקוֹנְטְרִיס אַחֲרוֹן בְּהִנְהַגְתֵּי אִיסוּר וְהִתֵּר סִי' ד' דְּהָא דְאֲמַרִּינֵן
לְהֶפְסֵד מוּעֵט לֹא חָשׁוּ הֵינּוּ דוֹקָא בְּאִיסוּרֵי דְאֲוִרֵייתָא אֲבָל בְּאִיסוּרֵי דְרַבָּנִין כֵּינֵן
דְּקִימָא לֵן בְּשַׁל סוֹפְרִים הִלָּךְ אַחַר הַמִּיקָל חֲזִישִׁינֵן לְהֶפְסֵד מוּעֵט וְהוֹקְשָׁה לוֹ מִדִּין מַגַּע
נְכָרֵי בְּנִיצוּק חֲבוּר שְׁנַחֲלָקוּ רש"י וְרַבִּינוּ תָּם וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּעַבּוּדָה זָרָה ד' ע"ב (ד"ה
אֲמַר לִיָּה) דְּבַמְקוֹם הֶפְסֵד גְּדוֹל יֵשׁ לְסַמְנָה עַל רַבִּינוּ תָּם דְּאֵלְמָא גַּם בְּדַרְבָּנִין לֹא הִתִּירוּ
אֲלֵא בְּהֶפְסֵד מְרֻבָּה וְיִישָׁב דְּשִׁאנֵי הֵתָם שְׁגַם רַבִּינוּ תָּם לֹא הָיָה מִיקָל לְכַתְּחֵלָה כְּשִׁאִין
אֲלֵא הֶפְסֵד מוּעֵט וְכו' וְהִבִּיא מַה שִׁפְתָבו הָרֵאשׁוֹנִים בְּטַעַם שֶׁמִּתִּירֵין אִיסוּר תוֹרָה מִשׁוּם
הֶפְסֵד שֶׁהוּא מִפְּנֵי שְׁמֵן הַתוֹרָה הוּא לְחוּשׁ לְהֶפְסֵד מְמוֹן יִשְׂרָאֵל כְּדִאֲמַרִּינֵן הַתוֹרָה חֲסָה
עַל מְמוֹנָם שְׁלֵ יִשְׂרָאֵל וּמְפָל מְקוֹר דְּבָר זֶה אוֹן בּוֹ לֹא לֹא וְלֹא עֲשֵׂה וְדָבָר שֶׁהוּא מֵן

התורה ואין בו לאו או עשה קל הוא ולכן העלה דאין להתיר איסור תורה משום הפסד מרובה אלא אם כן יש באותו גידון פתח היתר אחר ונהביא (בדף קכ"ח ע"ג ד"ה ומה שפתיבתי) דברי הרמ"א בהקדמת ספר תורת חטאת שהתנצל במה שהיקל לפעמים משום הפסד או לעני וכו' שהוא לפי שבאותו גידון מעיקר הדין הנה מותר ורק האחרונים אסרוהו משום חומרא בעלמא וכו' ובאיסורין דרבנן מקילינן ולא אמרינן חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשאל תורה דלא אמרינן הכי אלא היכא דאתמר כמו שהביאו הרבנים קהלת יעקב באות ק"ל ונד מלאכי סי' פז"ר ומשק ביתי סי' קפ"ז אלו תורה דב"ק בקיצור נמרץ עי"ש באורח וברוחב ובנדפס באות צ"א בד"ה ואם אפשר להתיר) פתיבתי בענין אי שרינן איסורי תורה משום הפסד מרובה ומה שפתיבתי שם בתחלת האות דנין נמי חשיב הפסד מרובה אלא דלגבי שמן לא חשיב הפסד מרובה כן פתב הרב צפיתח בדבש שם וכן במה שפתיבתי באות צ"ב אם משום הפסד מועט נמי אמרינן התורה חסה על ממונם של ישראל ענין בצפיתח בדבש שם דשקיל וטרי בזה וכבר ציינתי בסוף אות צ"א לדברי הרב צפיתח בדבש שראיתם אחר שפתיבתי כל הפתוב בנדפס (אף האות צ"ב) בענין זה: ובשיעור הפסד אם כשפסיד יותר משתות מהקרון חשיב הפסד מרובה פתיבתי בנדפס במערכה זו אות צ' דהרב זכור לאברהם הביא בזה מחלוקת עי"ש ויש להעיר על הרב זכור לאברהם ששם במערכת נאד ד' ר"ל ע"א מביא דברי הרב שלחן גבוה שפתיב דיותר על שתות הוי הפסד מרובה דהנה לו לכתוב דזה אינו מוסכם או לכל הפחות לציין למה שפתיב הוא עצמו במערכה זו.

ומקרוב נדפס ספר משמרת שלום לידידי הגאבד"ק מאציוב יצ"ו (והוא חבור נחמד ויקר יסודתו לבאר כל דברי הגאון פרי מגדים חלק יו"ד) וראיתי בהקדמתו כלל ז שפתיב שפסלת למנחה כלל ל"ח דין ב' שהעלה שהכל לפי דעת המורה לפי הזמן והמקום העשיר לפי עשורו וכו' וכן פסק בפת"ב סי' ט"ל סעיף קל"ו וברא"ף שם ס"ק קס"ג הביא דברי הנחלת שבעה בזה והאריף בדברי התה"ד סי' של"ו ששמנו למד הנחלת שבעה וסיים דהעיקר פדמסיק בסלת למנחה וגם בשו"ת הר הפרמל חלק יו"ד סי' ט"ו חולק על נחל שבעה והעלה דאין לזה דבר קצוב וציין (במשמרת שלום) עיקרי הד"ט יו"ד ריש סי' ו' ושם פתיב בשם הרב פחד יצחק בערף הפסד מרובה שהאריף קצת ונהביא סברות שונות מהפוסקים ראשונים ואחרונים ושמסיק דהכל לפי הזמן והמקום והאדם לפי ערכו וסיים (בנראה שהם דברי הרב עיקרי הד"ט) והכי מיסתבר לעניות דעתי וענין גם כן להרב ו' המחבר ספר שמש צדקה יו"ד, סי' ל' ולהרב זרע אמת ח"א סוף סי' יו"ד עכ"ל דברי הרב זרע אמת הם בחלק שני שפתיב שדברי הנחלת שבעה אין מוכרחים ונהביא מסקנת הסלת למנחה הנ"ל וידידי הגאבד"ק גיזנוב יצ"ו בספרו הפהיר משפנות הרועים סו' ה' ד' כ"ג ע"ג (בד"ה ע"כ אני אומר) פתיב להקל בנדונו שהנה הפסד מרובה לפי מאי דקיימא לן דאם מפסיד שתות מהקרון הוי הפסד מרובה דלא פדכתבו בשו"ת הר הפרמל סי' ע"ו ובית אפרים לטרפיות סי'.

ט"ל דמשערין העשיר לפי עשורו ונאנו לא נהגינן כן עכ"ל ובמחילת פבוד תורתו הרמה אזיל פתיב איפכא דמתבאר מפל האמור שפן הספמת רבנן קדישי הנז"ל דלא פהרב נחלת שבעה וספר הר הפרמל אין אצלי אכל הדברים שפתיב בשמו הרב פתיב תשובה בסי' ל"א סק"ב דברי טעם הם דלדבריו אם הדבר שנה ששה זהובים ונהפסד יותר מזהוב

נתיר ואם שנה שש מאות וההפסד צ"ט לא נתיר ומיחזו דברי חכמים כחוכא וכו' עי"ש גם פנראה לא ראה הרב יצ"ו דברי הגאון בספר ראש אפרים הנ"ל שהאריך בטוב טעם לדחות דברי הנחלת שבועה כיעו"ש: ובמה שהבאתי בנדפס באות ג' (בד"ה ומה שחידש) בשם רבינו עקיב"א שהביא דבריו הרב פתחי תשובה בסי' ל"א סק"ב דאם אדם אחד שאל על שלש בהמות שלו שלכל אחת היא אותה השאלה עצמה ואם הנה שואל על בהמה אחת בלבד הנה הפסד מועט אבל שלש בהמות הוי הפסד מרובה דחשיב זה הפסד מרובה פינון שכלו מאדם אחד הן וסיים הרב פתחי תשובה עי"ש בסימנים פונתו שאף שבגוף התשובה לא החליט לומר כן אבל במפתחות הספר כתב כן מפורש דיש להקל ומבואר בגוף התשובה שם דבכלים בכי האי גוונא בכלי חרס שאינם בני יומן לדעת המתירים בהפסד מרובה אם פלי אחד לא הוי הפסד מרובה ורק שעל ידי צירוף פלים הרבה הוי הפסד מרובה לא מהני דבעינו שיהא בכלי עצמו הפסד מרובה בלא צירוף עי"ש אמנם בר ברתיה דרב מר ניהו הגאון כתב סופר סבירא ליה גם בכלים להקל על ידי צירוף שנים או שלשה פלים והוא שבחלק יו"ד סי' פ' (בד"ה ואחר עיוני) כתב שרבינו מוהרלנ"ח בסי' קכ"א הקשה דברי הר"ן בפסק פל שעה אהדדי דבסוגיא דזה וזה גורם כתב דישן יוצן משום דזה וזה גורם אסור לכתחלה ומה שחידש אין צריך נתיצה הוא משום פינון דמפסיד התנור הוי פדיעבד ואילו בדרף ל' כתב דנותן טעם לפגם אסור לכתחלה הגם שהקדרה צריכה שבירה לא הוי פדיעבד וראיה מפנינפא דר' אמי דתבריה וניהי יכול להשהותה ועל פרחין דשבירת קדרה ופינפא לא מיחשב דיעבד ודבריו סותרים למה שכתב בתנור דמיקרי דיעבד ועל פרחין צריך לומר דתנור הפסד מרובה הוא פדיעבד וקדירה ופינפא הפסד מועט הוא אלו דברי מוהרלנ"ח וכתב על דבריו דמה שכתב לחלק בין תנור לקדרה תמוה אטו רב בקדרה אחת אמר ישבר הלא אמר סתם קדרות בפסח אפילו הרבה ולא נתן דבריו לשיעורין בין מעט להרבה עד שמגיע להפסד מרובה ומסתמא פלים של כל השנה הפסד מרובה הוא והוי פדיעבד וצריך לומר שסובר שאין מצרפין הרבה פלים ביחד שבין פולם איכא הפסד מרובה אלא דנין על כל פלי וכלי בפני עצמו אם מותר לשמש בו ובתנור איכא הפסד מרובה בתנור לחוד ורב אמר קדרות בפסח ישברו הגם דאיכא הפסד משום דבכל אחד בפני עצמו ליכא הפסד מרובה וזכר לדבר זה במגן אברהם סי' רמ"ד סוף ס"ק י"ח דחשבינו כל יום בפני עצמו שיש בו הפסד ועיין מחצית השקל שם ולפי זה אין היתר בכלי חרס בהפסד מרובה רק היכא דאיכא הפסד מרובה בכלי בפני עצמו (כמו פלי פארצעלאן וכדומה) ובנדון דליכא בכל פלי בפני עצמו הפסד מרובה רק בצירוף כל הפלים פי האי גוונא לא סבירא ליה למוהרלנ"ח להתיר וכתב על דבריו שצריך עיון דמלבד דלחלק בין אם יש בכלי עצמו הפסד מרובה או בצירוף שאר פלים הוא חילוק דק וחדש ולא מסתבר אף גם אם נקבל חילוק זה אי אפשר להעמיס כן בכונת הר"ן וכו' עי"ש שכתב לישוב סתירת דברי הר"ן הרי שלדעתו לא מסתבר למימר דבעינו שיהא הפסד מרובה בכל פלי בפני עצמו בלא צירוף שאר הפלים ודינו כבנדון של שאלה אחת בשלש בהמות שכתב רבינו עקיב"א דלא בעינו שיהיה הפסד מרובה בכל אחת בפני עצמה אלא במה שיש הפסד בין השלש בהמות סגי: והנה רבינו עקיב"א שם הסביר לחלק בין ההיא דבהמות לכלים דדוקא התם דהוי ספיקא דדינא אם היא כשרה או טריפה (כגון תרי בועי דסמיכי במים זפים)

וסמכינן בהפסד מרובה על דעת המכשירין משום הכי פשאינרע פן בשתים או שלש דאו
פולן פשרות או פולן טרפות סמכינן בהפסד מרובה על המכשירים אבל לעני היתר בכלי
אינו פן יומו דאין זה מפת ספק אלא כל הוא מדין חז"ל לדאסרו פלי שאינו פן יומו לכתחלה
והתירו בדיעבד ובכלל דיעבד הוא פלי שאין לו תקנה בהגעלה והוא הפסד מרובה יש
לומר דדנין על כל פלי בפני עצמו דמפל מקום פלי זה עומד באיסורו דהוי לכתחלה ואם
פן היקא דהוי הפסד מרובה רק משום שיש לו פלים הרבה לא מיקרי דיעבד עכ"ל ופשוט
שהגאון כתב סופר לא ראה דברי תשובת רבינו עקיב"א הנ"ל מדלא הזכיר דבריו ומקום
יש בראש לומר שאם הנה רואה דבריו הנה מודה לסברתו אף יותר נראה לי בדעתו
שאף אם הנה רואה דבריו הנה עומד בסברתו דחילוק זה חדש הוא ולא מסתבר ורבינו
עקיב"א נשען על דברי רבינו הרנ"ח במה שכתב ליישב סתירת דברי הר"ן א"ש על
פי ישובו נצמח חילוק זה ונהרי לדעתו אי אפשר ליישב בזה דברי הר"ן (כמו שביאר
בתשובתו) ולסתירת דברי הר"ן פתב ישוב אחר כמו שיעניין בדב"ק: והגאון בית שלמה
בחלק יו"ד סי' קפ"ו ד' ע"ט סוף ע"ב פתב על דברי רבינו עקיב"א שיש ראה ברורה
לזה מש"ס סוף פרק קמא דפסחים דאמרינן להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא
חששו והיינו דשמן שנטמא הוי הפסד מועט שראוי להדלקה אבל יין שנטמא שאינו ראוי
להדלקה הוי הפסד מרובה וקשה דמי לא משפחת לה שהיין הוא מעט שכל הפסד הוא
מעט והשמן הוא הרבה שבכללו עולה להפסד מרובה וכן תיקשי אכל פי הני דאיתא
בש"ס פזאת בדוכתי טובא עיין במקומות שציין הגאון מוהרי"ף שם אלא נדאי כמו
שכתב רבינו עקיב"א דבענין זה בתר איכות המין אזלינן אם הוא הפסד מרובה בעצמותו
ולא בתר הכמות אף דבמה שמתירין בהפסד מרובה בפלוגתת הפוסקים לאו דינא הכי
כמו שביאר בתשובת רעק"א עי"ש ואחר שנשא ונתן עוד בזה פתב שם בעמוד ג' ונ"ל
אמנם וכו' ובשאר פלי חרס אם הוא הפסד מרובה מצד רבוי הפלים אף דמשמע מפשיטות
דברי הכר"י סי' קט"ו שיש לצדד להקל בהפסד מרובה דעתי להחמיר וכנ"ל ובפרט
שנראה לי למה לנו להקניס עצמנו בזה בכרצה דחוקה הלא יש דרוך מרנוח לפנינו פיון
שהוצאות ההגעלה הפסד מועט כדכתב השפתי כהן סי' ק"כ בשם מהרמ"ל ובאמת פן
הוא בש"ס סוף פרק קמא דפסחים דהפסד עצים הפסד מועט הוא ואם פן יש דרוך מרנוח
להגעיל כל הפלי חרס גם פן שלש פעמים כדאיתא בטור יו"ד סי' קכ"א בשם הרשב"א
דכלי חרס שנבלע בו איסור דרבנן שאין לו עיקר בתור' מועיל הגעלה שלש פעמים: ועל
מה שכתבתי בנדפס בדבר שהוא הפסד מרובה אלא שהוא של שנותפין ולכל אחד
מהשנותפין אינו הפסד מרובה הנה שוב נדפס ספר נחמד חמדת משה לידידי הרה"ג
דומ"ץ לאדז יצ"ו וראיתי בסי' ס"ד שעמד בחקירה זו וכתב דתלוי במחלוקת הפוסקים
בדין שני שותפים התובעים פרוטה מאחד אם בית דין נזקקין להם או לא פיון שאין
מגיע לכל אחד כי אם חצי פרוטה וכן במה שנהלקו כי האי גוונא בדין דאין משביעין על
פחות משנה פרוטה והוא מחלוקתם בפתחי תשובה ריש סי' ו' וסי' צ"ג סק"ד וכתב
הרב יצ"ו ולו יהי ספקא דדינא יש להתיר פיון דמה שמתירין משום הפסד מרובה הוא
בדבר שפן הדין מותר רק מחמירין בו באין הפסד מרובה נדאי קיל ספק הפסד מרובה
מפל ספק דרבנן וצריף עיון אלו תנורף דב"ק והיא הערה נכונה ומה שהצריף עיון
אפשר דיש לומר איסורא מממונא לא ילפינן ומה שכתב דלו יהא ספק וכו' הנה לפי זה

בכלי חרס שאינו בן יומו אין להתיר לפי מה שביאר רבינו עקיב"א בתשובתו סוף סי' מג"ג והבאתי תנרף דב"ק למעלה (בד"ה והנה רבינו) וידידי הגאבד"ק נזינב יצ"ו בספר משפנות הרועים סי' ה' ד' כ"ג ע"ג (ד"ה ע"כ אני) פנראה נעלם ממנו דברי הרבינו עקיב"א דכשהפסד מרובה הוא של שותפין ואין מגיע לכל אחד פדי הפסד מרובה לא דינינו להקל משום הפסד מרובה ולכן דן בנדונו (תרנגולת של שני שותפין) שהיה הפסד מן הקרן יותר מן שתות להקל משום דהוי הפסד מרובה עי"ש ולדברי רבינו עקיב"א הנ"ל היה צריך להיות בנדונו הפסד יותר משליש מהקרן פדי שהיה לכל אחד הפסד יותר משתות מן הקרן (לפי שיטתו שתופס עיקר פדעת הסוכרים דהפסד מרובה הוי בהכי כמו שפתיבתי בשמו בריש אות זו) ואף שיש לומר דלהלכה יסבו"ר ול"ו יד"ע פדעת הרב דרכי הוראה שהבאתי בנדפס דאין לחלק בין אם הוא של אדם אחד לאם הוא של שותפין מפל מקום אם ראה או ידע סברת רבינו עקיב"א לא הנה שתיק: ועל מה שהביא הרב פתחי תשובה ביו"ד סו' ל"א סוף סק"ב בשם הגאון חתם סופר א"ח סי' ס"ה שלא הותר בהפסד מרובה אלא לבעל הבהמה ולבני ביתו משום הפסדו אבל אחרים למה יקנו ממנו לכתחלה וקרוב ודאי שמחוייב להודיעם ואם לא הודיעם ומכר סתם אפשר הוי מום במקח אלא דאם לא נמצא בעיר בשר אחר פשר כי אם מבהמה זו שהותר בהפסד מרובה הותר לכל רק לבעלי נפש וכו' ומתשובת רבינו עקיב"א מבואר דגם בטבח המוכר לאחרים מתירים בהפסד מרובה וכו' אמנם הא ודאי שצריך להודיע וכו' הנה ידידי הגאון מוהריצ"ץ אבד"ק רעזיצא יצ"ו בספרו הבהיר עולת יצחק תוף סי' ל"ח פתב על דברים אלו ונ"ל הן אמת שלא ראיתי לרבנן קשישי שיאמרו להקצב שיודיע להקונים שהבשר הזה לא הותר רק מחמת הפסד מרובה פמדתמה שלא היה נמצא רק מעט קונים כי כל בר דעת לא ירצה לקנות כי יאמר מה אני מחוייב לאכול משאלה קשה זו (שלא נותר רק בהפסד מרובה) בשביל הפסד הקצב ואפשר שמטעם זה אין מצויים.

הרבנים להקצבים שיודיעו להקונים פדי שלא יהיה הפסד מרובה להפלל כי בלאו הכי בשר פשרה היא ביוקר פפל מהטרפה ואם מחמירין להודיע לא היו קונים על בשר שאלה כי ישראל מחמירים על עצמם ונמצא הרבה שאלות שאין מתירין רק הפסד מרובה והנה דוחק ויותר על בשר פשרה מכ"ז צ"ע בזה עכ"ל: וידידי הגאון מוהר"ר נחמן פהנא אבד"ק סאפינקא יצ"ו פתב לי בענין זה ונ"ל מערכת הא' אות ד' יעניין באו"ח סי' רס"א במג"א סוף סק"ו דלצורך גדול דינו כהפ"מ ויעניין בספר תוספות ירושלים שהביא ראיה מירושלמי דע"ז פ"ה ה"ט דמבואר שם דשל רבים קיל טפי משל יחיד ומצטרפין הפסד דרבים אם מצטרף כולן הוי הפ"מ אף דלכאו"א בפ"ע לא הוי הפ"מ יש לחשוב הפ"מ ע"ש אף בשו"ת סי' ה' הושע סי' ס' פתב דלא נוכל לצרף כל פלי העיר ביחד למצוא חשבון לעשות מהם הפ"מ משום דהפ"מ אנו צריכים שיהיה לכאו"א בפ"ע הפ"מ וכיוצא בזה כ' ביז אפרים ביו"ד סי' א' ויעניין בשו"ת הש"יב משה סי' ל"ג ובשו"ת פתב סופר חיו"ד סי' פ' ויעניין פדעת קדושיה סי' מ"ה פתב לענין ביצים קרושים דמקילין גם בלא הפ"מ משום דשכיח הרבה בכל יום לפני המורה הוי הפ"מ דלפעמים נשאלין פמה בנ"א פאחד ולפעמים יחד עשיר ואביון ויעו"ש עוד בסי' מ"ז סק"ג שכ' בפשיטות דאם אירע פן בכמה עופות אצל הרבה בע"ב פגון ששאלו בבת אחת הוי הפ"מ גם בעשירים יעו"ש: וגם בשו"ת בית שלמה חיו"ד סי' קפ"ו וסי' קפ"ח העלה דמילתא דמילא בפלוגתא

ומקילין בהפ"מ גם אם ההפ"מ הוא בצירוף פלים הרבה וכדומה הוי הפ"מ ויעניין בס' דעת תורה בפתיחה להלכות טריפות אות ל"ח שהביא ראיות מתשו' המהרשד"ם חיו"ד סי' ל"ז ותשו' פמ"א ח"ב סוף סי' קכ"ז דבדבר שהוא מצוי ושכיח מאד הוי הפ"מ אף שלכאו"א בפ"ע אינו הפ"מ מ"מ הואיל וכולן הוי הפ"מ ה"ז פאלו הי' של אדם אקוד מוכא דבריהם בס' דרכי תשובה עכ"ד יצ"ו ולא פניתי לעיין בדב"ק בפרט שהרבה ספרים מאשר רשם אינם אצלי: סימן ה הדחה אם היא מדאורייתא רשמתי בנדפס במערכה זו אות ס' ודבר שצריך הדחה ואי אפשר להדיחו נראה מדברי הרב חכמת אדם בשער איסור והיתר סי' ט"ל דמותר דמדמי ליה לקליפה ועיין לקמן במערכת הקו"ף אות ו' מה שרשמתי לענין קליפה ולהרבנים מעיל שמואל סוף סי' ד' ושלחן גבוה סי' תמ"ז סוס"ק ל"א וקמח סולת ד' ק"ב ע"ג: ואי מהניא הדחה בלחם שכתבו בזה רבני האחרונים בס' צ"א סעיף ג' על מה שכתב מרן צריך ליזהר שלא יגע בפ"ש בלחם שאם יגע אסור לאכלו בגבינה וכתב בשפתי פהו סק"ד דאסור לאכלו בלא הדחה וחישיבני דילמא מישתלי ואכיל בלא הדחה וכו' דמשמע דמהני הדחה ובפרי מגדים האריך בזה כתב בספר חיים של שלום לידידי הגאון אבד"ק באטישאן יצ"ו בס' ס"ט (סוף ד"ה והנה) מצאתי בתר"י אלפסי פ"ק שלשה שאכלו דפוס לבוב ד' ט"ל שמבואר דמהני הדחה בלחם שכתב בטעם דאסור להניח בפ"ש על לחם משום דדם שנדבק על גבי הפ"ש יגע בלחם וכעני הדחה ומימאס עי"ש ויש לחלק בין דבר שיש עליו רטיבות ובין לח ממש ועיין בפתי תשובה כת"ד: סימן ו הנאה אם מלקין על ההנאה בנדפס במערכה זו אות ע"ח הבאתי דעות הפוסקים בזה ואי אכא פרת על ההנאה נסתפק בזה הרב מעיל שמואל בנימוקיו לריש הלכות חמץ עי"ש ולקמן במערכת הפ"ף אות קי"ט כתבתי דנראה דלפי מ"ש התוס' בחולין ד' י"ג ד"ה תקרובת ע"ז דלר' אבהו דכל מקום שנאמר לא תאכל לא תאכלו איסור הנאה נמי במשמע אין חילוק בין אם נאמר פילה בלשון אזהרה לכשאינה בלשון אזהרה כמו ויאכלו זבחי מתים מוכח דאיכא פרת על ההנאה ונראה דכ"ש דאיכא מלקות כמו שמתבאר מדברי הרב פר"ח בס' תמ"ג ס"א (בד"ה ואומר): ואם שיעור הנאה למלקות היא בכזית או בפרוטה (דלענין איסור פשוט דאסור בכל שהו כמו באכילה) עיין מה שכתבתי בנדפס שם שהבאתי שנסתפק בזה רבינו עקיב"א בס' ק"ץ ונראית מסקנתו דשיעורו בפרוטה ורשמתי ספרי דבי רב המדברים בזה ועמה נדפס ס' משיב דבר להגאון נצי"ב וראיתי שם בח"א סי' ל"ג שהאריך בדברי רעק"א דשנה פרוטה לא נזכר אלא במעילה דיש לה תשלומין וכו' עי"ש: סימן ז הסתכלות בעריות דאסור אם הוא מן התורה פתבתי בנדפס במערכה זו אות ב' ושם כתבתי דר"ה אגב תוכחת חיים על ריקוד בחורים עם בתולות ועל דבר זה כתבתי עוד בקונטרס אסיפת דינים במערכת חתן וכלה אות י"ב עי"ש ואם יש לחלק באיסור זה בין הסתכלות בהתבוננות בה לראיה דר"ה העברה בעלמא עיין לקמן אות כ"ה (בד"ה ומה שנראה): ועל מה שכתבתי בנדפס באות ג' שהרב מוהר"ם די לונזאנו בס' שתי ידות בדר"ה חיים ד' ק"ל ע"א כתב שפירשו המפרשים ה שאמרו בסנהדרין ד' צ"ב ע"א המסתכל בעריות קשאו ננערת שרופה לומר המביט במילה שלו וכתבתי שלא ידעתי מי ומי המפרשים שפירשו כן עי"ש כתב לי ע"ז ידידי הגאון מוהר"ש פרעדיש מח"ס פ"מ חמ"ד יצ"ו וז"ל בספרו הקדוש חלק הפללים במערכת הה"א ד' צ"ח ע"א אות ג' כתב כת"ר הי"ו וז"ל

והמפְרָשִׁים שְׁפִירְשׁוּ עַל הַמִּילָה כַּעַת לֹא יִדְעֵתִי מִי וּמִי הֵם הַמְדַבְּרִים כִּן עַכ"ד וְעַיִן בְּסֵפֶר עֵינֵי יַעֲקֹב מֵהַגָּאוֹן בְּעַל שְׁבוֹת יַעֲקֹב וּבְדַפְס עֵתָה בְּעֵינֵי יַעֲקֹב הַחֲדָשִׁים וְשֵׁם בְּעֵינֵי יַעֲקֹב בַּמַּס' סִנְהֶדְרִין בַּד' צ"ב ע"א עַל הַף דְּהַמְסַתְּפֵל בְּעֶרְוָה וְכו' כַּתֵּב הָעֵינֵי יַעֲקֹב שֵׁם וְנ"ל אֲפֹשֶׁר דְּאֶפִּילוּ בְּעֶרְוָה שֶׁל זָכָר קָאָמַר וְכַדְמָצִינוּ בְּחַס וַיֵּרָא אֶת עֶרְוַת אָבִיו וְכוּ"ד רַבְעוּ.

עַכ"ל יצ"ו וּבִמְטוּ מַנְיָה דְמַר הָא לֹא שָׁמָּה מִתְּנָא דְמַלְבַּד דִּישׁ חִילּוּק בֵּין מָה שְׁכַתֵּב הָרַב מוהר"ם ד"ל לָמָּה שְׁכַתֵּב הָרַב עֵינֵי יַעֲקֹב כַּמּוֹכֵן וְעוֹד דְּוַדַּאי לֹא עָלְיוּ נִתְכַנּוֹן הָרַב מוהרמ"ד לְדַקְדִּים מַנְיָה טוּבָא כַּנּוֹדָע: וּבְמָה שְׁכַתֵּבְתִּי בְּנִדְפָס דְאַף דְּמַדְבְּרִי הַפּוֹסְקִים בְּאַבְן הָעֶזְרָה סוּף סִי' כ"ג מִתְּבַאָר דְּהַסְתַּפְלוּת בְּמִילָה שְׁלוֹ אֵינוֹ אֶסוּר אֲלֵא מִדַּת חֲסִידוֹת מְפֹל מְקוֹם אֵין רְאִיָּה לְזָה מְהֵא דְאַמְרִינוּ בְּשַׁבַּת דָּף קי"ח עַל דְּוֹד הַמְלָךְ שְׁרָאָה עֲצָמוּ עָרוֹם בְּבֵית הַמְרַחֵץ וְלֹא נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ עַד שֶׁנִּסְתַּפֵּל בְּמִילָה שְׁלוֹ לְפִי שְׁבַמְנַחֹת דָּף מ"ג ע"ב גְּרַסִּינוּ כֵּינֵן שְׁנִזְכָּר בְּמִילָה וְכו' כַּתֵּב לִי עַל זֶה יְדִידֵי הַרַה"ג מוהר"ר בְּרוּךְ עֵין מַח"ס דְּבַר מַצְנָה (מַעִיר אֲמִדוּר) יצ"ו מָה שְׁכַתֵּב שְׁבַמְנַחֹת לֹא נִזְכָּר לְשׁוֹן הַסְתַּפְלוּת אוֹלָם בְּסֵפֶרִי סוּף פְּרִשְׁת וְאַתְחַזֵּן הַגִּיְרָסָא נִסְתַּפֵּל וְכֵן הוּא בְּמִדְרַשׁ שׁוֹחֵר טוֹב מְזַמּוֹר ו' וּבִירוּשְׁלָמִי סוּף בְּרַכּוֹת שְׁהַבֵּיט עַכ"ד יצ"ו מָה שְׁכַתֵּב בְּשֵׁם הַסִּפְרִי כֵן הוּא שֵׁם וְכֵן מָה שְׁכַתֵּב בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי אֲמַנְם מָה שְׁכַתֵּב בְּשֵׁם הַשׁוֹחֵר טוֹב אֵינוֹ מוֹכַרְח כֹּל כֶּף שְׁלֹא נֶאֱמַר שֵׁם עַל דְּוֹד הַמְלָךְ שְׁהַסְתַּפֵּל וְכו' שְׁכָף כַּתוּב שֵׁם שְׁהִרִי אָדָם נִכְנָס לְבֵית הַכְּנֻסָת מִתְעַטֵּף בְּצִיצִית וְלוֹבֵשׁ תַּפְלִין בְּרֵאשׁוֹ וּבְזוּעוֹ וְאַרְבַּע צִיצִיּוֹת מְקִיפּוֹת אוֹתוֹ מְאַרְבַּע רֹחוֹתָיו וּכְשֶׁהוּא נִכְנָס בְּבֵית הַמְרַחֵץ הוּא מְבֵיט בְּעֲצָמוֹ וְאוֹמֵר הֲרִינִי עָרוֹם מִן הַמַּצּוֹת וּכְשֶׁהוּא מְסַתְּפֵל בְּמִילָה שְׁהִיא שְׁקוּלָה כַּנְּגִד כֹּל הַמַּצּוֹת דַּעְתּוֹ מִתְקַרְרַת כֵּינֵן שְׁרָאָה דְּוֹד כֶּף אֲמַר מְזַמּוֹר עָלֶיהָ לְמַנְצַח עַל הַשְּׂמִינִית עַל הַמִּילָה שְׁנִיחְנָה בְּשְׂמִינֵי עַכ"ל הִרִי לֹא נֶאֱמַר שְׁדוּד הַמְלָךְ הַסְתַּפֵּל בְּמִילָה אֲלֵא כֵּינֵן שְׁרָאָה דְּוֹד כֶּף פְּלוֹמֵר שְׁדָרָף הָעוֹלָם כֶּף אֲמַר עָלֶיהָ הַמְזַמּוֹר וְאַעֲיָקְרָא לֹא נִפְלֵאת הִיא בְּעֵינֵי לְהַגִּיָּה בְּכָל הַמְקוֹמוֹת בְּדַבְּרֵי רז"ל בְּעַנְיָן זֶה נִזְכָּר בְּמְקוֹם מְסַתְּפֵל כְּמוֹ שְׁהַגִּיָּה הַגָּאוֹן מוהר"י בְּדַבְּרֵי רש"י בְּשַׁבַּת דָּף ק"ל שְׁנִזְכָּר בְּמְקוֹם שְׁנִסְתַּפֵּל עַל פִּי הַגִּיְרָסָא דְש"ס דְּמַנְחוֹת כְּמוֹ שְׁהַבֵּאֵתִי בְּנִדְפָס וְכֵן רְאִיתִי עֵתָה לְגַדוֹל בְּדוֹרְנוּ בַּס' יָפָה לְלֵב יצ"ו בַּסִּי' ג' אוֹת כ' שְׁכַתֵּב בְּפִשְׁטוֹת דְּמָה שְׁאַמְרוּ בְּמִדְרַשׁ שׁוֹחֵר טוֹב וּכְשֶׁהוּא מְסַתְּפֵל בְּמִילָה טְעוֹת סוֹפֵר הוּא וְצָרִיף לְהִיּוֹת וּכְשֶׁהוּא נִזְכָּר כַּגִּיְרָסָת הַגְּמָרָא דְחִלְיָה לּוֹמֵר שְׁדוּד הַמְלָךְ הִנֵּה מְסַתְּפֵל בְּמִילָתוֹ וְכֵן רַבִּי דְאַתִּי מְדוּד אֵיתָא בְּשַׁבַּת דָּף קי"ח ע"ב דְּאֲמַר מִימֵי לֹא הַסְתַּפְלֵתִי בְּמִילָה שְׁלִי וְצִיִּין לְעַיִן בְּסֵפֶר יָפָה לְלֵב בְּחֻלְק אַהֲע"ז סִי' כ"ג אוֹת ז וְלֹא זְכִינוּ לְאוּרוֹ עַל כֹּל פְּנִים רְאִינוּ רַב גּוּבְרִיָּה לְהַחֲלִיט שְׁטָעוֹת סוֹפֵר נִפְל בְּסֵפֶרִים אֲף שְׁקֻשָּׁה לּוֹמֵר כֵּן בְּמָה שְׁנִמְצָא כַּתוּב בְּשִׁלְשָׁה סִפְרִים שְׁבַקְיָה לְקַרָא דְאַיְהוּ דְחִיק וְכו': סִימָן ח הַסְתַּפְלוּת בְּצוּרוֹת עַכּו"ם דְּאֶסוּר כַּתְּבֵתִי בְּנִדְפָס בְּמַעֲרָכָה זֹו אוֹת צ"ח בְּשֵׁם הָרַב קוֹבֵץ עַל יַד דַּמ"ש בְּש"ס בְּזָה מְשׁוּם שְׁנִאָמַר אֵל תִּכְנּוּ וְכו' וְלֹא אָמְרוּ שְׁנִאָמַר מוֹכַח שְׁהוּא מְדַרְבְּנֵן וְכַתְּבֵתִי ע"ד שְׁאִינוּ מוֹכַרְח וַיֵּשׁ יוֹצְאִים מִן הַכֶּלֶל עִי"ש וְעַיִן מְכוֹת ד' ד' ע"ב וְדָבָר זֶה (לְלַקֵּט לְבָנוֹת מִתּוֹךְ שְׁחוֹרוֹת) אֲף בְּחוֹל אֶסוּר מְשׁוּם שְׁנִאָמַר לֹא יִלְבַּשׁ גָּבֵר שְׁמֵלַת אִשָּׁה וְכַתֵּב שֵׁם הַרִיטְב"א לִישְׁנָא מְשׁוּם שְׁנִאָמַר מְשַׁמַּע דְּלֹא אִיסוּר תּוֹרָה קָאָמַר אֲלֵא אִיסוּרָא דְרַבְּנָן וְכו' וְאַפְּשֶׁר דְּהָא דְהָכָא אֶסוּר מִן הַתּוֹרָה קָאָמַר וְלֹא דַק בְּלִישְׁנֵיהָ עַכ"ל ש"מ דְּמַסְתְּמָא מְשַׁמַּעוֹת לְשׁוֹן זֶה הוּא דְּמַדְרַבְּנָן בְּעֵלְמָא קָאָמַר וְעַל צַד הַהֲכַרְח נוֹכַל לּוֹמֵר דְּלֹא דַק בְּלִישְׁנֵיהָ: סִימָן ט הַתִּירוֹ סוֹפֵן מְשׁוּם תַּחֲלָתָן עוֹלָא בַּפ"ק דְּבִיצָה ד' י"א

ע"ב אָמר ג' דְּבָרִים הַתִּירוּ סוּפֵן מְשׁוּם תְּחַלְתֵּן וְאֵע"ג דְּאִיכָא מִיְלֵי אַחֲרֵינִי בַר מִהֲנִי תֵּלַת לָא קַחְשִׁיב עוֹלָא אֲלָא הִנְהוּ דְּאִין הַסְּבָרָא פְּשׁוּטָה הֲכִי וְיִישׁ מְקוּם לְטָעוֹת אַבְל דְּבַר שְׁהַסְּבָרָא פְּשׁוּטָה פֻּן לָא קַחְשִׁיב כ"כ קוּבִין עַל יַד בְּסוּף הַלְּכוֹת יו"ט בְּשֵׁם הַט"ז בִּיּו"ד ס' רס"ז וְכַתְּבַּ שְׁפֵן ג"ל עֵינְקָר: סִימָן י הַלְּכָה כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה רַב הוּנָא אִי ס"ל הָאִי פְּלָלָא פְּתַבְתִּי בְּנֻדְפָּס ד' ק' ע"ב סוּף אוֹת כ"א וְנִשְׁמַט שָׁם אֶת הַפְּתוּב בְּקוֹנְטְרִיִּסִי וְאַעֲתִיק פֶּה וְנָהוּ לְכַאוּרָה נִרְאָה מְש"ס פְּתוּבוֹת ס"ח ע"ב דְּרַב הוּנָא אִית לֵיה הָאִי פְּלָלָא דַּאל"כ מֵאִי מִקְשִׁי רַבָּא מִדְתַּנּוּ תוֹמָה שְׁהַשִּׂיאָתָה אָמָה וְכו'.

אָף י"ל דְּאֶפְשָׁר דְּקוֹשְׁיָתוּ הִיא לְר"ן דְּאָמַר אָמַר לִי הוּנָא וְכו' וּמִשְׁמַע דְּקִיבְלָה מְנִיָּה אֶהְכִּי פְּרִיף מְדוּסְתָם לֵן תִּנָּא פְּרִשְׁב"א דְּהָא ר"ן אִית לֵיה הָאִי פְּלָלָא עֵינִן מְלֵא הַרוּעִים בַּח"ב דְּף מ"ה ע"א אוֹת יו"ד וְעוֹד י"ל בְּכַמָּה אֲנָפִי וְק"ל: וְרַבִּי אַבְהוּ לְדַעַת הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת רַפ"ב דְּמַגִּילָה אִית לֵיה הָאִי פְּלָלָא אֲלִיבָא דְר"י וְלְדְבָרֵי הַר"ן שָׁם לְחַד שְׁיִנּוּיָא לִית לֵיה עֵי"ש דְּמִיְרוּ אַמ"ש בַּפ"ק ד' ט' ע"ב א"ר אַבְהוּ אַר"י הַלְּכָה פְּרִשְׁב"ג וְעֵינִן בְּמָה שְׁרִשְׁמַתִּי לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת הַסְּמ"ף אוֹת ה"ן: וּבְעֵינְקָר פְּלָלִין רְאִיתִי עֵתָה בַּס' חֲדָשׁ זָכַר יְהוּדָה לְהַגְאֹון מוֹהַר"י בְּטָלָן בְּסִי ג' (בַּד"ה וְהִנֵּה) שְׁעַל מָה שְׁהִבִּיא שָׁם דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּבָבָא מְצִיעָא ד' ק"י ד' ע"ב דְּלָא ק"י לְפִרְשְׁב"י דְּאָמַר קַבְרֵי נְכָרִים אִין מְטַמְּאִין בְּאַהֲלָ אֲלָא פְּרִשְׁב"ג בְּמִשְׁנָה דְּאַהֲלוֹת דְּקַבְרֵי נְכָרֵי מְטַמְּאִין הַקְּשָׁה ע"ז לְמָה לֹא הִבִּיאוּ הַתּוֹס' רְאִיָּה דְּלָא ק"י לְפִרְשְׁב"י מְסֵתָם מְשֻׁנָּה בְּאַהֲלוֹת פֶּרֶק י"ח מְשֻׁנָּה ז' מִדּוּרוֹת הַנְּכָרִים טְמֵאִין וְסֵתָם מְשֻׁנָּה עֲדִיפָא לְהִבִּיא רְאִיָּה מִיְנָה מְדַרְשְׁב"ג דְּבַכְלָלָא דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן הַלְּכָה פְּרִשְׁב"ג בְּמִשְׁנַתִּינוּ אַמְרִינוּ בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי אַמּוֹרָאִי נִינְהוּ אֲלִיבָא דְר' יוֹחָנָן אַבְל הָא דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן הַלְּכָה כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה לִיכָא אַמּוֹרָאִי דְּפִלְגִי בָּהּ אֲלִיבָא דְר"י וְגַם שְׁאַר אַמּוֹרָאִי סְבָרֵי הַלְּכָה כְּסֵתָם רַב נַחְמָן בְּרִישׁ בֵּיצָה וּבְהַרְבֵּה מְקוּמוֹת וְכַדְפְּרִיף רַב יוֹסֵף בַּע"ז ד' ז' ע"א וְיוֹתֵר מְבֹאָר בִּיבְמוֹת ד"כ ב' עכ"ל לְעַנְיָנֵנוּ.

וְנִפְלְאֵתִי עַל גְּאוֹן שְׁפָמוֹתוֹ שְׁיַחֲלִיט דְּבַכְלָלָא דְּהַלְּכָה כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה לִיכָא מֵאֵן דְּפִלְגִי אֲלִיבָא דְר"י וְהָרִי תְלַמוּד עָרוּף הוּא בְּיַדִּינוּ חוֹלִין ד' מ"ג ע"א אַמּוֹרָאִי נִינְהוּ אֲלִיבָא דְר"י וְכַתְּבַ רַש"י דְּרַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף סוּבַר דְּלָא פְּיִיל ר' יוֹחָנָן דְּהַלְּכָה כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה בְּכָל מְקוּם וְכו' וְגַם מֵאִי דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַרַב שְׁפִנּוּתוֹ לְוִמַר שְׁפָל הָאֲמּוֹרָאִים עֲצָמָם סְבָרֵי פְּלָל זֶה מְלַבַּד שְׁקֻשָּׁה עָלֵיו מְסוּגִיא הַנ"ל עֵינִן עוֹד בְּמָה שְׁהַבֵּאתִי בְּנֻדְפָּס מֵאוֹת ח"י וְהִלָּאָה וְאַתָּה תַּחֲזוּהָ דְאִיכָא כְּמָה אַמּוֹרָאִי דְלִית לְהוּ הָאִי פְּלָלָא.

גַּם מָה שְׁכַתְּבַ דְּרַב יוֹסֵף אִית לֵיה פְּלָלָא דְּהַלְּכָה כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה כְּדַפְּרִיף בַּע"ז ד' ז' ע"א כְּפִנּוּתוֹ דְּאֲמִרִינוּ שָׁם אַהֲדַרִּינְהוּ רַב יוֹסֵף לְאַפְיָה וְכו' פְּשִׁיטָא מְחַלְוֹקַת וְאַח"כ סֵתָם הַלְּכָה כְּסֵתָם דְּמִזָּה מוֹכַח דְּרַב יוֹסֵף אִית לֵיה הָאִי פְּלָלָא דְּהַלְּכָה כְּסֵתָם וּפְלָא בְּעֵינֵי אִיף לֹא הִבִּיט עֵין הַבְּדוּלַח בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאוֹתוֹ מְקוּם בַּד"ה פְּשִׁיטָא וְנ"ל תִּימָה לְמָה לֵן מְשׁוּם סֵתָם הָא ר' מֵאִיר ור' יְהוּדָה הַלְּכָה כַּר"י.

וְאִי מְשׁוּם דְּאִיכָא אַמּוֹרָאִי דְלִית לְהוּ הָאִי פְּלָלָא גְבִי פְּלָלָא דְּהַלְּכָה כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה נְמִי פְּלִיגִי אַמּוֹרָאִי וְאַפִּילוּ בְּמַחְלוּקַת וְאַח"כ סֵתָם נְמִי אִיכָא מֵאֵן דְּפִלְגִיא וְכו' (עֵינִן לְהַרַב מְלֵא הַרוּעִים בְּקוֹנְטְרִיִּסִי שׁוּנָה הַלְּכוֹת ד' מ"ד בְּכָלְלָא דְּסֵתָם וְאַח"כ מְחַלְוֹקַת בְּאוֹת ה' מָה שְׁכַתְּבַ עַל דְּבָרֵי תוֹס' הַלְּלוּ) לְכַד נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּלָאוּ מִפְּחַ סֵתָם בְּעֵי לְמִפְּשֵׁט דְּהַלְּכָה כְּסֵתָם אֲלָא

הכי פריד מחלוקת ואח"כ סתם הוא ואפילו מאן דלית ליה הלכה כסתם מפל מקום חשיב כרבים לגבי יחיד עכ"ל הרי מפניך בדברי התוס' שאין הכרח דרב יוסף אית ליה האי פללא דלא פמאי דמשמע ליה להגאון מוהרי"ב הנ"ל וצ"ע ועיין במלא הרועים שם באות י"ב ואות י"ג מה שכתב לדעת רב יוסף וק"ל: סימן יא הלכה למשה מסיני אם שינוי בה פלוגתא פתבתי בנדפס במערכה זו אות ל"ג נרב מן פלג אברהם רחיקא "והוא פהו מלא רוח חכמה" יצ"ו כתב לי בענין זה על דברתי בשדי חמד הנ"ל ועם פי פעת לא יכלתי להתבשר בדב"ק נתי להעתיק דבריו בקונטרסי למזכרת אהבה וזה לשונו לשון של זהורית.

אחדשה"ט וש"ת באהבה עזה וחיבה יתירה הנני באתי להרהיב בנפשי עז. ולהודיע למעכת"ה את גודל שמחתי בראותי ספרו היקר שדי חמד ותכף ומיד בראויה בעלמא קניתי לבית גנוזי בכסף מלא, ובפתחי על שתיים ושלוש דלתות.

ראיתי כי חמדה גנוזה טמון בקרבו יישר פחו וחילו שליט"א יאמין לי באמונה שלי כי מאד מצא חיבורו היקר חן בעיני ב"ת גליל הזה. עד כי מאד ומאד בקשתינו שטוחה מול פס הדר"ג הרמה שימחר בכל פחו.

והשי"ת יהיה בעזרו לבצע מעשיהו מלאכת הקדש יעשנו בדפוס עד סוף אות תי"ו מספרו היקר שדי חמד קונטרס הכללים וביותר ספרו אסיפת הדינים ויתבדרון שמעתתי לזכות את הרבים כי הם דברים השונים לכל נפש וקורא אני ע"ז זקנים עם נערים יהללו את שם ה' כי עוד לא אלמן ישראל בעה"י ועוד ימצאון אנשים כמוהו אשר מזפים כלל ישראל בחיבורים מועילים פאלו: והנה בספרו שדי חמד בקונטרס הכללים פללי ה"א סי' ל"ג האריף לבאר ענין הללמ"מ אם שינוי בו פלוגתא.

ואני נבוך פעת מאד בענין זה ע"כ הנני להעתיק למעכת"ה מה שהעלתה מצודתי בענין זה בשבוע זו וכתבתי לעצמי עלי גליון בזה הלשון במס' סוטה ד' ט"ז ע"א: אבעיא להו אין שם עפר מהו שימתן אפר וכו' ת"ש דאריו"ח משום ר' ישמעאל בג' מקומות הלכה עוקבת מקרא התורה אמרה בעפר והל' בכ"ד וכו' פרש"י בג' מקומות הללמ"מ באה ועוקרת הפסוק עי"ש בכל הסוגיא.

וקשיא לי דמה פריד הגמ' וליחשוב נמי האי פיון דר"י לא חשיב אלא הנה מקומות דהל"מ עוקרת הפסוק א"כ לא נוכל לפשוט ממנו גבי סוטה דאפר פסול פיון דאין זה הל"מ והוא לא חשיב אלא היכא דהל"מ עוקר הפסוק וכמ"ש רש"י הנ"ל וכ"כ רש"י לקמן ד"ה הלכה וז"ל אל אהללמ"מ סמכינן וקראי אסמכתא בעלמא הוא הלכה בכל התורה פולה לא חשיב להו רי"ש פהלכה דעוקרת מקרא אלא הני תלת והיגו פיון דהם הל"מ.

ורי"ש לא נחית אלא המקומות היכא דהל"מ עוקרת הקרא (וחידוש גדול על הגאון אור העולם בעל תשו' חות יאיר שבסי' קצ"ב אות ס' במחכת"ה כי רב הבין פונה אחרת בדברי רש"י ז"ל ולא יוצדק פלל) ונלע"ד בעה"י להסביר פונת הש"ס.

דהנה התוס' ד"ה ואי מקשים דהיכי מצוי למיפשט מרי"ש דהיא (דאי) ס"ל כב"ש דאפר לא מיקרי עפר פיון דמהל"מ נפק"ל בכל דבר פשר לכיסוי א"כ פיון דהלל"מ לא גלי זה לענין סוטה באמת אין יכולין ללמוד ממנו.

אבל הכא לא מבעיא להו אלא אליבא דב"ה דס"ל דאפר מיקרי עפר. א"כ פיון דזה בכלל זה שפיר יכולין לומר ג"כ פן לענין סוטה עיי"ש שהניחו בקושיא פן הבנתי קושיותם מדברי המהרש"א ושם דלא יסתרו דבריהם ממ"ש בחולין ד' פ"ח ע"ב ד"ה שוחק.

אבל גם המהרש"א לא (הגיה) פלום וע' בס' ושב הפהו שרצה לתרץ קושיות התוס' אף המעיין שם יראה שלא הבין קושיותם ולפי"ז תירוצו אין לו מקום כלל. אולם לענ"ד הקצרה נ"ל לתרץ קושיותם דכיון דעכ"פ חזינו דב"ה ורי"ש בדינא דכיסוי בחד שיטתא קיימי דבין למר דיליף מקרא ובין למר דיליף מהלל"מ למדים דכיסוי פשר בכל דבר.

א"כ פיון דבעי הש"ס אם נאמר ג"כ לשיטת ב"ה דיליף מקרא דאפר בכלל עפר ושיסוב (שיסבור) ג"כ על דין סוטה דנאמר דגם אפר פשר. שפיר פשיט הש"ס מרי"ש דכיון דלא גלי ב"ה דינם גבי סוטה רק גבי פיסוי בלחוד לא נוכל להוכיח מהם דגם בסוטה הדיו פן פיון דחזינו דרי"ש ג"כ סובר בדין פיסוי כב"ה ואעפ"כ לא חשיב גבי הלכה עוקבת מקרא אלא דין פיסוי ולא דין סוטה.

א"כ מוכח מרי"ש בפשיטות דהלל"מ לא הנה על עפר סוטה דא"כ ליחשיב נמי האי. א"כ לפי"ז בודאי גם ב"ה לא ס"ל דין זה גבי סוטה דאפוי פלוגתא לא מפשינו (קושיות התוס') ולפי"ז ממילא מיושב קושיותם הנ"ל דאדרבא הש"ס מוכיח פיון דלא חשיב ליה רי"ש בהדי הנ"ג מקומות א"כ ממילא מוכח דלא הני הל"מ וזה דקאמר אם איתא היינו דגם בסוטה הל"מ דכשר באפר ליחשיב נמי האי אלא דבאמת דהלל"מ לא הכשירה בסוטה גם אפר א"כ פשט האבעיא דגם לב"ה לא אמרינו בסוטה דאפר מיקרי עפר: איברא דעוד יקשה לי הרבה אהא דקאמר עוד הש"ס שנייר מצורע דהכלל ופרט וכלל מיעט דבית השחי ודכולא גופי' והלכה מגלח כדלעת.

וע"ז שוב ישאר קושיותינו כמו נד. דמה הוא זה דהלא רי"ש לא חשיב אלא מקומות דהל"מ עוקרת וכמ"ש רש"י אבל הכא גבי מגלח כדלעת אין זה הל"מ פמובן בפירוש מסגנון הש"ס שהוא נלמד מריבה ומיעט וריבה פתרוץ רב אשי ורי"ש באמת לא ס"ל דמגלח כדלעת אלא דדריש בכלל ופרט וכלל דמיעט דבית השחי ודכולא גופי' ואם נאמר דהוא הל"מ היאך שייך בזה פלוגתא דהא לרי"ש לא ס"ל דמגלח כדלעת וכמ"ש התוס' ביבמות ד' ע"ז ע"ב ד"ה הלכה בפירוש דבהל"מ ל"ש פלוגתא וכ"כ הרמב"ם בהקדמתו לפי המשניות ס' זרעים דבהל"מ לא תפול בו מחלוקת כלל ושנאו בחיבורו בפ"א מהל' מפרים ה"ג וכן בפשיטות מדברי הרמב"ם בריש פי"א מהל' טומאת צרעת דמגלח כדלעת מטעם דפוסק ריבה ומיעט וריבה כר"ע מחברו וכמ"ש הכ"מ שם ולא מטעם הל"מ א"כ קשה מאד מה דאמר שנייר מצורע פיון דאין זה בכלל הל"מ א"כ דין הוא שלא חשבו: ע"כ נלע"ד הקצרה דזה הוא באמת התירוץ הא' של הש"ס.

אמר רנבי"צ כי קא חשיב הלכה עוקבת מקרא הא עוקבת דרבנן היא. פונת הש"ס דרי"ש לא חשיב אלא הלכה עוקבת מקרא היינו הכא דהל"מ עוקר הפסוק הא עוקבת פי'

ה"ק עקירה במצורע במצוה דמגלח פדלעת מדרבנן היא אינו אלא מדרבנן וזה לא חשיב רי"ש ובתירוץ זה לא נחית לזה דהטעם דמגלחו פדלעת הוא מריבה מיעט וריבה אלא רב אשי המסדר הש"ס דקאמר לה בטר הכי והוא פשוט וברור לענ"ד ומפוקפק מאד לשון הש"ס: והנה אם פנים אנחנו בזה הפשט מקום הניחו לי מן השמים להתגדר בו כי ראיתי חמשה גאונים מובהקים אבות העולם אשר מימיהן אנו שותין שנתקשו הרבה בגמ' זו בתירוץ רנבי"ץ האי עוקבת מדרבנן היא ועיין בכסא דהרסנא סי' י"ז.

ובהגהות הגאון רד"ל ז"ל מביחאוו שם ובהגהות פורת יוסף להגאון מוה"ר יוסף נ"י רב"ד דק"ק ווילנא שם. וכל הנה חמשה גאונים לדבר אחד נתפוננו לתמוה על שיטת הרמב"ן בס' המצות השני דדבר הנלמד מי"ג מידות הוא דאורייתא גמור ואינן בשום מקום שם דרבנן או ד"ס.

פאן ראינו בגילוח מצורע נלמד מקלל ופרט וכלל דהוא מי"ג מידות [ונקרי] לי' הש"ס דרבנן ורובם הניחו בצע"ג והגאון מוהרא"ז ז"ל והגאון רד"ל ז"ל הגיהו בש"ס דצ"ל הלכה עוקבת מדר' המפוקפק מאד במה שלא יתכן גירסת הש"ס מדרבנן והנה צ"ל הלכה עוקבת דרבנן עכ"ד הקדושים: ואחרי המחילה רבה מעצמותיהם הקדושים אומר אני באימה וביראה דלא צדקו כלל בזה וחסלילה חולין הוא לומר דמרבנינו הקדוש הרמב"ן ז"ל נעלמה גמ' ערוכה הנ"ל דאף לפי הגהתם בש"ס עוד לא ניחא פינו דעוד תיבת היא אינו מפוקפק במ"ש האי עוקבת דרבנן היא אף לפי"ז תיבת היא מיותרת ודבר רחוק הוא למחוק תיבת היא ולהגיה תיבת מדרבנן דצ"ל פינו דהלי"ת האי בפשט האמת בהגמרא מה שבל"ז קשה ג"כ קושיותם העצומה הנ"ל וקושיותם החמורה על הרמב"ן ז"ל.

והאמת יורה דרכו דהגמ' מתרץ מיד בתירוץ הראשון דהקושיות מעיקרא ליתא דכי קחשיב רי"ש הלמ"מ עוקבת מקרא הא עוקבת פ"ה הך עקירה דגילוח מצורע מדרבנן היא אינו אלא מדרבנן היא ול"ק מזה לא חשבו רי"ש: ובזה נלע"ד ליישב שיטת הרמב"ם מה שהיה ק"ל ואח"ז מצאתי במשל"מ פ"ג מהל' עבדים ה"ט שהביא פן בשם העצמות יוסף דבהל' טומאת צרעת שם גבי גילוח מצורע פסק כר"ע דדריש ריבויי ומיעוטי.

ובהל' עבדים פסק כר' דדריש פללי ופרטי עי"ש ולפמ"ש א"צ דבאמת בעלמא פסקי פללי ופרטי. והכא שאני פינו דלתירוץ רנבי"ץ אף דס"ל לרי"ש פללי ופרטי אעפ"כ סובר דמדרבנן עכ"פ מגלחו פדלעת לזה שפיר פסק הלכה כר"ע מחבירו בזה דמגלחו פדלעת מטעם ריבויי ומיעוטי פינו דגם רי"ש ורנבי"ץ סוברים דעיקר הדין דמגלחו פדלעת עכ"פ מדרבנן וא"ש: ולפי פשט זה נלפענ"ד לפשוט ספיקת הגאון בעל מלא הרועים ח"ב ערך גז"ש אות כ"ג שעלה נוסתפק לדעת הט"ז ביו"ד סי' קי"ז דדבר המפורש בתורה להיתר אין פח ביד חכמים לאסור יש להסתפק אי הך דבר אינו מפורש רק דאתיא במדה מי"ג מידות אי אמרי' בכה"ג יש פח ביד חכמים לאסור או דילמא גז"ש כמפורש דמי עי"ש שהראה פנים לכאן ולכאן ולא בא יישוב.

ולפמ"ש בפשט הגמ' הרי הוא פמבואר דרנבי"ץ אמר דהך עקירה דגילוח מצורע אינו אלא מדרבנן ואעפ"כ יכולין לעקור דבר הנלמד מקלל ופרט וכלל מבואר דפשי"ל

דיכולין לאַסור דָּבַר הַנִּלְמַד בְּמִדָּה מִי"ג מִיְדוּת לְהִתֵּר וְדו"ק: אוּלַם עוֹד נִשְׁאָר לִי בְּעֵינַי תִּימָמָה רַבְתִּי עַל מוה"ר לְעִיל מֵהַתּוֹס' וְהַרְמַב"ם דְּבַדְבָּר שֶׁהוּא מֵהַלַּמ"מ לֹא תִפְּוֹל הַמַּחְלֻקָּת פְּלֵל וְכֵן פָּתַח הַתּוֹי"ט בַּפ"ג דְּתַמּוּרָה דַּא"א לֹמַר שֶׁהוּא הַלַּמ"מ מְדַאֲפְּלִיגוּ עָלֶיהָ ר"א וְר"מ עִי"ש.

וּכ"כ הַר"ף בַּפ' חֲלָק דָּף ק"א ע"ב דְּמְדַאֲפְּלִיגוּ אַמּוּרָאֵי בִירוּשְׁלַמִּי א"א לֹמַר שֶׁהוּא הַלַּמ"מ וְלַעוֹלָם לֹא תִמְצָא מַחְלֻקָּת עַל הַלַּמ"מ עִי"ש וּכ"כ הָרַב מֵה"ר בַּק"י תוֹד"ר חֲצִי שִׁיעוּר וְכֵן הִי"מ פְּלִי הַש"ס ס' שַׁצ"ד וְאַף שֶׁהֲגָאוֹן הָא"ד בַּעַל חוֹת יָאִיר בְּתַשׁוּ' ס' קצ"ב הָאָרִיף מְאֹד לְהוֹכִיחַ מְצָא פְּלֻגָּתוֹת בַּהַלַּמ"מ וְהִבִּיא חֲבִילוֹת קְוִשׁוֹת מִכַּפָּה הַלַּמ"מ שֶׁמְצָא בּוֹ מַחְלֻקָּת אַבְל בְּסוּף דְּבַר הִבִּיא וְז"ל וְע"כ שֶׁלֹּא בְּטוֹבְתֵינוּ נֹאמַר לְהַצִּיל לְהַרְמַב"ם הַצֵּלָה פּוֹרְתָא שִׁמ"ש שֶׁהַלַּמ"מ אֵין בּוֹ מַחְלֻקָּת ר"ל פְּדָרָף הַמַּחְלֻקָּת טָמָא טְהוֹר אֲסוּר מְוֹתָר כְּשֶׁר פְּסוּל פְּדָרָף הַמַּחְלֻקָּת עִי"ש בְּאַרְיִכוֹת גְּדוּל וְכֵן מְצָאֵתִי בַס' הִיקָר הַנִּדְפָּס מִחֲדָשׁ שְׂדֵי חֲמַד בְּקוֹנְטְרִיס הַכְּלָלִים פְּלֵל ה' ס' ל"ג שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם ס' שְׂרָשֵׁי הַיָּם הוּבָא בְּמִקְנֵה אַבְרָהָם מ"ב שֶׁיִּצְאָ לְחֲלָק וְאָמַר דִּיתְכֹּן שִׁיְהִיָּה מַחְלֻקָּת בַּהַלַּמ"מ מֵר אָמַר הַכִּי וְיִמַר אָמַר לֹא נִאֲמָרָה כֵּן אֵלָּא כֵּן.

אַבְל שִׁיחְלוּק לְעֵקוּר הַג"ש לְגַמְרֵי זֶה לֹא יִתְכֹּן עִי"ש וְנוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹתֵי עַל כָּל הַגְּאוּנִים הַנִּזְ"ל וּבִיּוֹתֵר עַל הָרַב חוֹת יָאִיר ז"ל אֲשֶׁר בְּנֵה דִיק בְּנֵה עַל זֶה וּמְסִיק בְּטָמָא טְהוֹר כְּשֶׁר פְּסוּל אֲסוּר מְוֹתָר לֹא מְצָאוּ וְכֵן הָרַב בַּעַל שְׂרָשֵׁי הַיָּם שֶׁהִבִּיא הַגְּאוּן בַּעַל שְׂדֵי חֲמַד הַנִּזְ"ל לָנוּ דְלַעֲקוּר הַהַלַּמ"מ לְגַמְרֵי לֹא יִתְכֹּן.

וְאַנִּי בְּעֵינַי מְצָאֵתִי גַם מְצָאֵתִי כַּמ"כ בַּש"ם לְחֻלּוּן ד' פ"ח ע"ב דְּפְלִיגֵי ב"ש וּב"ה דַּב"ש ס"ל דַּאִין מְכַסִּין אֵלָּא בְּעַפְרָ וּב"ה אוֹמְרִים בְּכָל דְּבַר. וּבְסוּטָה שֵׁם אֵיתָא דַּהַלַּמ"מ הִיא דְּכִסּוּי הַדָּם כְּשֶׁר בְּכָל דְּבַר וְאֵעַפ"כ ב"ש פּוֹסְלִים בַּד"א חוּץ מִעַפְרָ א"כ לַפִּי"ז עוֹקְרֵי ב"ש הַהַלַּמ"מ לְגַמְרֵי וְצַע"ג וְרַב ע"כ לְשׁוּנֵי בְּחִידוּשֵׁי: וְהִנֵּה בְּעֵינֵינוּ כִּזְהָ בְּנֻדָּי צָרִיף אָנִי לְמֵאֲרֵי דְחִיטָיָא לְהַסְפִּים עַמִּי וְהַנְּגִי לְשִׁטּוֹחַ בְּקִשְׁתִּי עַל כַּת"ר הַחַח"מ נ"י יבֵּא בַּעַל שְׂדֵי חֲמַד וְיַעֲמֹד עַל פְּלֵל הַנִּזְ"ל וְיִמְחֹל בְּרוּב טוֹבוֹ לְבָאֵר לִי עֲנִין הַנִּזְ"ל וְאִם יִרְאֶה בְּעֵינָיו שֶׁצְדֻקְתִּי בְּדַבְרֵי מְאוּד אַבְקֵשׁ לְהוֹדִיעַ לִי כִי בַל"ז אֵיף אֲרֵהִיב בְּנַפְשִׁי עוֹז לֹמַר דְּבַר חֲדָשׁ נִגְדַח מְשִׁיָּה גְּאוּנֵי אֲרַץ זֵיע"א וְאִם ח"ו שִׁגִּיתִי ה' יִכְפֹּר וְכו' הַכ"ד אַבְרָהָם מְאִיר הַכֹּהֵן קַאֲפְלָאן: סִימָן יב כְּבַר הוֹדְעָנוּ דַּעֲתֵינוּ וְדַעַת כָּל הַרְבָּנִים אֲשֶׁר דִּין זֶה וְכַדוּמָה הוּא אֵיף לַפִּילְפֵּלָא בְּעֵלְמָא וְאָנוּ אֵין לְסוּר יָמִין וְשִׁמְאַל מְדִינָא דְּמַלְכוּתָא: הַפְּקָר בֵּית דִּין אִם מוֹעִיל גַּם לְזַכוּתוֹ לְאִישׁ אַחֵר אוֹ דוֹקָא לְהַפְקִיעוּ מִיַּד הַבְּעָלִים הוּא דְּמַהֲנֵי כְּתַבְתִּי בְּנִדְפָּס בְּמַעְרְכָה זוֹ אוֹת ט"ן בְּאַרְיִכוֹת קִצָּת בְּסִיעֵתָא דְּשִׁמְיָא וְכְשֶׁנִּתְפָּשְׁטוּ בַּעַה"י הַסְּפָרֵי שְׂדֵי חֲמַד בְּעוֹלָם קַבְלֵתִי עָלֶיהֶם הַעֲרוֹת רַבּוֹת מְרַבְּנֵי גְּאוּנֵי דוֹרְנוּ יצ"ו וְכַבְר הוֹדְעֵתִי בְּאֵיזָה מְקוֹמוֹת שְׂאִין בְּכַחֲחֵי לְחֻזֹר עַל לִימוּדֵי וְלְהַתְבַּשֵּׁם בַּדַּב"ק שִׁחַל"א כִּי מִיְגַמְרָ בְּעֵתִיקָא קִשָּׁה וְמָה גַּם כִּי הַעֲרוֹת רַבְּנֵי גְּאוּנֵי דוֹרְנוּ יצ"ו עַל דְּבַרְתִּי בְּשֻׁדָּה חֲמַדְתִּי עַל כָּל הַחֲלָקִים רַבּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ וְרַבַּח חוֹבְתִי אַעֲשֶׂה בַּעַה"י לְהַעֲתִיק דַּב"ק לְמַזְפָּרַת אַהֲבָה וְבַעֲנִין שְׁלַפְנֵינוּ קַבְלֵתִי הַעֲרוֹת מִכַּפָּה הַרְבָּנִים יצ"ו וְאֵלוֹ הֵם: א) יְדִידֵי הַגְּאוּן הַמְּפּוֹרָסִם כַּקַּשׁ"ת מוהר"ר רַבְּנֹחִם יְהוּדָה לִיב רַאבַּד"ק מִיְנִסְק דְּלִיטָא שִׁחַל"א כְּתַב וְז"ל בַּעֲזָה"י אוּר לְיוֹם ג' ה' טַבַּת תַּרְנ"ב לַפ"ק פֶּה מִיְנִסְק יַע"א שְׁפַעַת הַחוּה"ש אֵל כְּבוֹד יְדִידֵי וְכו' חוֹבֵר חֲזִיבּוּרִים מְחַנְּפָמִים

קקש"ת מוהר"ר חיים חנקיאו מדיני נ"י האבד"ק יצ"ו ולכאו"ל שלום וכט"ס אחדה"ט ושתה"ר באהבה יקררתו עם ספרו הגיעוני וקבלתים באהבה פי הוא נצרך מאד וראיתי באיזה מקומות ברהיטא אשר אסף וקבץ פעמיר גורנה דברי הראשונים והאחרונים ועשה פעלים לתורה ונגדיל תורה ונאדיר וכו' בדרך כלל אומר אשר הוטב בעיני אשר רבים ישותו ממעיין חכמתו ויאכלו וישבעו מתנובת שדהו ואבקשו לכבדני גם בספרו השלישי דברי חכמים כאשר יצא מבית הדפוס כאשר הבטיחני במכתבו היקר ולמען שלא יהיה מכתבי ריקם הנני להעירו לדוגמא בדבר אחד במערכת ה"ה אות ט' במ"ש המחמ"ק דלא אמרינן הפקר בית דין רק להפקיע ולא לזכות והביא כת"ר מה שהעיר רצ"ה חיות ו"ל מגיטין ב' ודילמא אקנוני מקני ליה רבנן וכת"ר השיג עליו מדברי הטור שהאשה תקנהו להבעל הנה אין הפה יוכל לדבר כלל שזהו פונת הש"ס דאקנוני אקני ליה רבנן דמבואר דרבנן הקנוהו ואם צריך להקנאת האשה בפירוש ל"ש זה הלשון כלל כמובן לכל מעיין.

ויעיין בתוספות גטין כ' ע"ב ד"ה אשה לא ידעה לאקנוני דה"ק מלאכול דל"ל הקנאה דידה הא אקנו לי רבנן ותמצו לחלק בין שטר סופר לטבלא ושקו"ט ברשב"א דפלפל טובא בזה. וכ"ה בר"ן ורישב"א ויתר ראשונים ע"כ מבואר מכלם דאקנוני אקני ליה רבנן היינו בלא הקנאה דידה והדברים פשוטים וא"צ לראיה כלל דאי אפשר לפרש בענין אחר כלל: ומ"ש הטור ותקנהו לבעל הנה הדרישה כתב שם דלאו דוקא ומהש"ח נראה דמפרש דאינו אלא לכתחלה אבל לא דמפר פן בגמרא דזה לא ניתן לאומרו כלל וכלל: ואם נרצה לפרש דברי הטור בדוקא דס"ל דבעינן שהאשה תקנהו לבעל נראה בפשוט לפרש על פי מ"ש הרשב"א גטין כ' ב' גבי בעיא דרמי בר חמא בטבלא דרב אשי דפשיט מאשה כותבת את גטה ל"ל הסברא דאקנוני אקנו ליה רבנן וס"ל דבעינן הקנאת האשה וגם רבא אליבא דנפשיה ס"ל פן ול"ק אקנוני מקנו ליה רבנן רק לטעמיה דרב חסדא אם ס"ל אשה לא ידעה לאקנוני ואם פן ל"מ הקנאת האשה דילמא אקנוני אקני ליה רבנן וא"צ הקנאת האשה כלל אבל באמת ס"ל לרבא אשה ידעה לאקנוני ולא אקנו ליה רבנן כלל רק דהאשה תקנהו לבעל יעו"ש בחי' הרשב"א וא"ש דברי הטור בפשיטות אבל לומר דהטור מפרש פן בדברי הגמ' במאי דקאמר אקנוני אקנו ליה רבנן לא ניתן לאמרו כלל אמנם גם בלא דברי הטור אין שום ראיה מגמרא דגטין דרבנן יכולין להקנות למי שלא בא לידו דשאני התם דהבעל מוכרח ליקח הגט לידו ליתן ליד האשה או שלוחו בשליחותו שהוא פמותו וכיון דבא לידו או ליד שלוחו שהוא פידו שוב יכולין רבנן להקנותו לו לכ"ע כמובן: ומה שהביא כת"ר מדברי הג"פ שכ"כ בדעת הטור כפי הנראה לא עיין כת"ר"ה בדברי הג"פ רק מה שהביא הדברי אמת בשמו וסבר כת"ר דתי' פן לדעת הטור והמעיין בגט פשוט בעצמו נראה דאינו פן רק דכ"כ בדרך ועי"ל דאין לתרץ פן לדברי הטור דא"כ אפתי ל"ל להקנאת האשה הא יכול לזכות בעצמו מן ההפקר ע"כ העלה דס"ל להטור דאשה תקנה פשיטא דהגמרא ל"ק רק בלשון דלמא יעו"ש.

(וכפי הנראה לא ראה דברי הרשב"א הנ"ל גטין כ' ב') והדברי אמת לא הביא רק סברתו שרצה לצדד מתחלה בדעת הטור אף שסתר הת' הטור מ"מ זו הסברא יכול להיות אמת. וכ"ז פשוט.

שנית האריה כת"ר מגטין גבי פרוזבול דמפרשי דרבא קאי גם אקו' ראשונה דמן התורה משמט ותקינו רבנן דלא תשמט משום הפקר ב"ד דמוכח דיכולין להקנות מאד נפלאותי ע"ז דפשיטא דיש פח לתכמים להוציא מזה וליתן לזה אף שלא פדין משום הפקר בית דין וכל הש"ס מלא מזה כגון דינא דגרמי למאן דס"ל שהוא מדרבנן דמוציאין מזה ונותנים לזה וכן פוליהו קנסות דרבנן דמוציאין מזה ונותנין לזה וכן כל הנשבעים ונוטלים דמן התורה אין נוטלים אף בשבועה ורבנן תיקנו להוציא מזה וליתן לזה בשבועה וטובא פליצא בהם דכינן דהפקר בית דין הפקר יכולין לעשות כפי שיראו בעיניהם ואין בזה שום חשש איסור וכל הס' בזה אם מפני הפקר ב"ד לעשותו מדאורייתא כזוכה ונפקא מינה כגון קידושה במעמ"ש אי הוי קידושי דאורייתא ועינין ביי"ש סי' כ"ח ס"ק ל"ה וכינצא.

וא"כ ממילא מבואר דמפרוזבול ליכא ראיה כלל דאף דמה"ת משמט מ"מ יש פח ביד ב"ד להוציא מזה וליתן לזה שלא פדין משום הפקר ב"ד הפקר ואף שאין האחר זוכה מקודם מה"ת משום ההפקר מפל מקום פשיבא לידו יזכה מההפקר דזה פשיטא דיש פח ביד חכמים ואין שום ספק וחקירה בזה רק אם זוכה מה"ת משום ההפקר ב"ד קודם שפא לידו דאפשר דאין פח בידם רק להפקיר ולא להקנות לאחר דבמאי קני דאין פח ב"ד גדול מיחיד בשלו דאין יכול רק להפקיר ולא להקנות לאחר בלא קנין והנה כתר"ה פתב בהספד הדבר דאין הב"ד יכולין לעשות ב' פעולות.

וז"א רק כמ"ש וכנ"ל: הן אמת דלפי"ז דברי הרשב"א גטין ל"ו ע"ב לבתר דהעלה דרבה דתי' הפקר ב"ד קאי נמי אקרא קמייטא כ' ומינה שמעינן דכח ב"ד יפה להפקיר ממון מזה ולזכותו לזה אפילו קודם שפא לידו וכן מוכח מקרא דאלה הנחלות וכו' דמשמע לכאורה דמ"ש ומינה שמעינן קאי על הקודם והוא תמוה דאינו מוכח כלל וכנ"ל: ע"כ נ"ל ברור דט"ס קטן יש בדבריו דצ"ל דכן מוכח (ולא וכן מוכח) והאי ומינה קאי על סוף דבריו דכן מוכח מקרא דאלה הנחלות ולא קאי על הקודם ובהכי אודא כל הפלפולים וההוכחות שהביא מס' נחמד למראה ושאר ספרים שהוכיח מב"מ וב"ב ועוד שם וטורח הוא בעיני לפורטם ומוכן להמעיין מעצמו וגם מה שהביא מהים של שלמה יבמות לא עיינו ביי"ש גטין כ' דמדבריו שם מבואר דאינו עושה קנין: וכן מה שחקר אי אמרינן הפקר בית דין גבי נכרי והניח בצ"ע מבואר בתוס' ור"ן ורא"ש ויתר ראשונים גטין י"ג גבי מעמד שלששתן דאם הנותן עכו"ם קנה המקבל דאם ממון של יש"אל הפקיעו ע"י מעמד ג' כ"ש של נכרי א"כ מבואר דההפקר בית דין מהני גם בעכו"ם ויש עוד להאריך הרבה על כל פרט ופרט מדבריו אמנם לא פתבתי כ"ז רק לדוגמא בעלמא ובכדי שלא יהיה מכתבי ריקם מד"ת ועכ"ז בדרה"ק כלל הוטב בעיני פעלו ונגדיל תורה ויבא דיר ע"ס ספרו של כתר"ה ויהיה ה' עמו שיוציא גם יתר מעיינותיו חוצה כנפשו הטורה ונפש ידידו דושכ"ט בלו"נ יהודה ליב החופ"ק: ב) ידידי הגאון מחבר ספר עמודי אש יצ"ו פתב לי בענין זה ונ"ל במערכת ה' אות ט"ן פתב על מ"ש בספרי (עמודי אש) סי' נ' אות ל"ו דלכן פתב הר"מ בפ"ק כ"ד מה"ס הפסוק דויחרם לפי שפובר שהפקר בית דין אינו יכול לעשות קנין כמ"ש הפסוק נבחר כלל יו"ד סי' ע"ט וע"ז פתב מעכת"ה דלא ידע המקום שהוא בכסף נבחר פי עיינתי שם ולא דבר כלל מזה ואולם דברי הכ"נ הם באות יו"ד כלל ע"ט סי' י"ד שפתב שם ליישב דברי הרמב"ם פ"ק ט' מהלכות שמיטה שפתב

דאין הפרונובול מועיל אלא בשמיטת פספים בזה"ז ולא בזמן הבית שהיו מה"ת והראב"ד חולק עליו דמועיל גם בדאורייתא דהפקר בית דין הפקר ע"כ פתב הכ"נ דהרמב"ם ס"ל דהתקמים לא יוכלו לזכות להמלנה שיתן לו המעות ע"י הפקר ב"ד ומ"ש על מ"ש בתשובת הרא"ש שהביא הפתוב דויחזרם וע"ז הקשה מעכת"ה דהרא"ש בהשולח הביא ב' הפוסקים מלבד די"ל דהרא"ש בתשובה חזר בו והנה נודע דהרא"ש מעתיק דברי הרי"ף אף שהוא לא ס"ל פן בפרט בדבר דאינו מבואר להדיא שלא פדעתו י"ל שהעתיק לשון הרי"ף עכ"ד יצ"ו והנה אף שכלל זה שריר וקיים שלפעמים כותב הרא"ש דברי הרי"ף אף שהוא אינו סובר פן מפל מקום יתכן דדוקא כשמצינו לו שבפוסקים עצמן גילה דעתו בהיפך בזה נאמר דאף שהעתיק פאן דברי הרי"ף סמך על מה שגילה דעתו בפוסקים במקום אחר שאינו סובר פן אבל לא נאמר פן על דבריו שבתשובה דלא מסתבר שסתם והעתיק דברי הרי"ף על סמך מה שגילה דעתו בתשובה שסובר בהיפך וצריך להתנישב פל מה שרשמתי בכלל זה בקונטרסי פללי הפוסקים סי' י"א אות ב' אולי יתברר ספק זה מתוך דברי רבנו קדישי הרשומים שם: ג) ידידי הגאון מוהר"ר משה שמואל הורוויץ מוילנא מח"ס ידי משה יצ"ו פתב לי בענין זה וז"ל ויש להעיר ג"כ מדברי התוס' בשבת דף נ"ד ב' ד"ה אלא וז"ל א"נ אפוטרופוס הנה מעשר בקטנותו והא"ף יכול לעשר בקטנותו הא אפוטרופוס אתמעט מאתם קדושין ובגטין וע"ב (וע"כ) משום הפקר ב"ד וכדכתב הרשב"א בחי' שם אלמא דמהני גם להקנות ושם יש לחלק מאחר דקטנים בלא"ה איסור אכילתן אינו אלא מדרבנן כדאיתא בפירוש חרש ועיין בספרי ידי משה ד' ס"ז ע"א להכי מהני ג"כ ההפקר להקנות ולפי זה יתורץ קושית החכם צבי בתשובה סי' ל"ג עכ"ד יצ"ו: ד) ידידי הגאון מוהר"ר אפרים שלמה זלמן אבד"ק אסטראב יצ"ו פתב לי וז"ל בחלק הפללים אות ה' סי' נ"ט בירר פשלמה דעת רז"ל בענין הפקר בית דין אי הני זכות להקונה או רק הפק"ז והביא חבל נביאים המתנבאים בדבר זה אשר בעזה"י גם אנכי בחידושי זכיתי בהרבה דברים שכתבו המחברים שאינם נמצאים איתנו וחזר' למר' וטיבותא לשקי' מעכ"ג שליט"א שהביא לנו דברים שהיו מכוסים מאתנו ויש אתי להאריך בהם אבל ק' עלי לבא בארובה אחרי שאיני יודע אם דברי ערבי' על לבו דמר ורק ע"ז אעורר מה שלא מצאתי עוד למי שנתעורר בזה: מהא דראש השנה ד' כ"ב ע"ב ומאמיתם זוז נתונים לה במתנה ועיין ברש"י שם שהוא מטעם הפקר בית דין מבואר שיש פח בינדם גם לזכות ומשם ראיה להרשב"א גיטין שצריכים הב"ד שיאמרו ממון ראובן יהא לשמעון דאם לא פן למה אמרו נתונים לה במתנה ולפי מה שכתב אא"ז הגאון בעל פתחי שערים בחידושי היכא שפשע פולי עלמא מודים דיכולים לזכות אין ראיה דהתם פשעו הכותים שרצו להטעות: אולם מה שכתב מר (דף ק"ז ע"ג מדפי הספר) מדברי רש"י בסנהדרין (ד' ה' ע"א) שכתב דהפקר בית דין הפקר מיחרם פל רכושו פן פתב גם פן רש"י בד"ה שם אבל במחכ"ת דמר משם ליכא פירקא על אא"ז הרש"ל והקנ' אדרבא סייעתא להו שהרי רש"י פתב ויש להם רשות להפקיע ועל זה הביא קרא דיתחם דאיירי בהפקעה: אבל מחנורתא מה שכתב אאמו"ר הגאון בעל המחבר ספר אגודת אזוב מדברי הביא דבריו הקדושים דודי הגאון שליט"א בספר אמרי הצבי בבא קמא פרק ז' ד' ס"ט ע"ב אות נ' ד"ה והנה לפי מה שכתב דדוקא פשהבית דין צריכים לעשות בהפקרם שתי פעולות להוציא מזה ולזכות לזה אז הפקרם אינו רק

הפק"ז אבל פשאינופיד בעלים הא' שאז ההפקר אינו עושה רק פעולה אחת להקנות להקונה אז זוכה הקונה בדבר הבית דין בלבד ומינשבים בזה כל הקושיות שהקשה בזה: ומדברי הגמרא בראש השנה (ד' כ"ב) שהבאתי יש לפשוט מה שהעיר מעכ"ג שליט"א אי הפקר בית דין מהני בעכומ"ז דהתם בכותים הפקירו גם כן ממונם ואין לומר דכותים גרי אמת הן ועל כן דינו פישראל דמהני בהו הפקר בית דין דהא פתבו התוספות חולין (ד' ג' ע"ב) ד"ה קסבר דמאן דאמר גרי אמת הן קסבר דשוב נתגייירו לגמרי ואלו שהטעו את הבית דין ורצו להכשילם בקביעת המועדות ובחמץ בפסח וביום פיפורים וכו' פורים בקבלת חכמ"ל האיך נתגייירו וקבלו הגירות באמת ואלפיא דכולי עלמא לא היו מתחלה ועד סוף רק גרי אריות שהן פשאר אומות כמו שכתב רש"י בקידושין ד' ע"ה ע"ב ד"ה גר א"ר ואפילו הכי הפקירו הבית דין ממונם ואין לומר שלא רצו להכשיל דאתם אפילו מוטעים דזה ברור דהעדים המעידים שקר שהם מכשילים ופושעים הם ובפרט שהם אינם מאמינים בקבלת חכמינו ו"ל דאתם אפילו מוטעים ואם כן גם בעכומ"ז מהני הפקר בית דין: ה) ועל מה שכתבתי בנדפס על דברי גאון עונגינו נצי"ב מלך יצ"ו בספרו הנזכר העמק שאלה בענין זה כתב לי מרן המהפך יצ"ו ונ"ל בדין הפקר בית דין שהאריך מעכ"ה וגם הביא בשמי מש"כ בשאלתא פרשת קרח שאי"ק"ל סק"ד וכתב ע"ז מעכ"ה שלכאורה דברי תמוהים וכו' ולבסוף כתב ומה שציין לעיין במש"כ בשאלתא ע"ג לא ידעתי מקומו איה וכו' והנני להודיע שהוא בשאלתא ע"ד אות י"ב וטעות הסי' בא ע"י התחלת ס' חלק שני של השאלות שאלתא ס"ח ובאמת לפי ס' חלק ראשון הוא ס' ס"ז אבל על פי איזה טעם (הטעם שנשתנה דעתי בציון הסי' הוא על פי שהשגתי שאלות כת"י מן ווין בין הדפסות ח"א להדפסות ח"ב כמבואר בפתח העמק השני) ראיתי לחלק שאילתא דת"ץ ודפורים לשני שאלות והיינו ס"ו וס"ז ומשום הכי התחלתי לציין ריש ח"ב שאילתא ס"ח וממילא הוא ס' ע"ד אבל בעת הכתיבה הנה מצוין שאילתא ס"ו ע"ד סוף הספר הראשון והנה מתחיל ח"ב שאילתא ס"ז ושאלתא ע"ד לע"ג הודעתי כ"ז למען אולי יהא נדרש למעכ"ה לדעת זאת במקום אחר והנה כאשר יעמוד מעכ"ה על ס' ע"ד כמדומה יחזק מעכ"ה שלא נעלם ממני דברי התוספות גיטין ד' ל"ו אלא מחמת שהנני פעת מבולבל וראשי כבד עלי ע"כ לא אוכל לברר דברי עכ"ד יצ"ו: ו) אחר כמה שנים קבלתי עוד הערה אחת בזה הלא היא פתובה בקונטרס ההערות לחלקי הפללים בסי' מ"א אות ג' פוק עיין בה וכן בריש סימן ק"ז: והנה בנדפס בדרך ק"ו ע"ד (בסוף ד"ה וראיתי להרב) הבאתי שהגאון קרבן נתנאל בפרק השולח סי' י"ג אות ה' כתב דמה שהביאו הרי"ף והרא"ש ילפומא דנחלות הוא להורות שיש פח בידם גם להקנות לאחר ושוב מצא ביים של שלמה פרק האשה קמא סי' י"ט שכתב כן וראיתי בשו"ת עין יצחק למרן מוהרי"ץ אלחנן בחלק א"ח סי' כ"ב ענף א' סק"ג שכתב שבמחנה אפרים וגט פשוט ומקור חיים ובתשובת רעק"א כתבו להסביר דאף דהפקר בית דין הפקר עם כל זה אין להם פח להקנות לאחר ואנכי מצאתי בעה"י ביים של שלמה וכו' (הביא דברי הים של שלמה) ותמיהני על גדולי האחרונים שלא הביאו דברי הים של שלמה עכ"ל ואני אומר בהורמוניה דמר מציאה זו כבר קדם וזכה בה הגאון קרבן נתנאל בסוגיא דגטין ד' ל"ו שהזכיר ביים של שלמה וחי'דוש הוא שלא ראה הגאון את דברי קדשו בזה ותמיהתו על גדולי האחרונים שלא הביאו דברי הים של שלמה עיין

בספר דמשק אליעזר לידידי הגאון אבד"ק האלינקא יצ"ו בסי' ב' שפן תמה עליהם הגאון שואל ומשיב בהגהות ציון ירושלים והאר"ק קצת בדין זה והביא שבשיטה מקובצת לבבא בתרא ד' ק"א (ד"ה ור"א) דכתב בהדיא פהמקור חיים ומחנה אפרים וציין שם אריה א"ח סי' י"א ועזרת יהודה חלק ח"מ סי' ע"ה ומסיק לענן דינא פסברת המקור חיים ומחנה אפרים דלא מהני אלא להפקיר ולא להקנות לאחר ע"ש פי לא פניתי להתנישב בדב"ק גם בשו"ת ריב"א רבינו יואל בן אליעזר אונגרין) בריש סי' קד"ם השיג על המקור חיים שנעלמו ממנו דברי הים של שלמה והרב המסדר מפתחות הספר ציין על זה (בהמפתחות ד' י"א) לדברי הרשב"א בגטין ד' ל"ו שאם נלמד מאלה הגזירות יש פח בידם גם להקנות וכבר הובאו דברי הרשב"א אלו בספרי הפוסקים שהבאתי בנדפס ובספר אמרי הצבי לידידי הגאון אבד"ק דאברי יצ"ו בפסק רביעי דבבא קמא סי' יו"ד ד' פ"ב ע"א ציין למה שפתיב באיזה מקומות בספרו וכתב עוד שבחידושיו לבבא מציעא העלה דאף למאן דאמר דאין פח בידם פי אם להפקיר אבל לא להקנות היינו דוקא היכא שתכמים יהיו צריכים לאותו הגדון לשני דברים היינו א) להפקיר ולהפקיע מזה ב) להקנות לאחר אבל פשלא היו צריכים באותו גדון פי אם להקנות בלבד מודים פולי עלמא שיש פח בידי חכמים להקנות וסיים ואכתי י"ל בזה: סימן יג הנאה אי חשיבא מה שמתרפא האדם דרף סגולה ואין גופו נהנה מגוף דבר האסור בהנאה פתבתי בזה בנדפס מערכה זו אות ע"ח ד' ק"י ע"ד ע"ש וכתב לי ע"ז ידידי הגאון מוהר"ר שמעון שלמה ווערטהיים אבד"ק בעגנר יצ"ו ונ"ל בחלק הפללים אות ה' דין ע"ח שם מביא כ"ק בשם שיוירי ברכה אי דבר שהוא משום סגולה ואין הגוף נהנה ממנו אי מחשיב הנאה מה שמתרפא מזה והרב חיד"א מחמיר וכ"ק חוכף בזה שזה שלא פדרף הנאה הנה זה לא פביר נשאלתי בא' שפובל פאב שינים חזק ואמרו לו סגולה ליקח יד של ב"מ ולנגוע במקום הפאב ועל אתר לא הבנתי מה זו שאלה פינון שאינו פהן ונתנישבתי דאולי מחשיב הנאה במת ופשטנא לה מש"ס גיטין ד' ס"ט ע"ב ליקבי שכבא דשכיב בשבתא ונשקליה לידיה וניתיב אטחליה ולימר וכו' מזה נראה דלא מחשיב הנאה וכדברי כ"ק הדר"ג יחי' ויעניין בחת"ס יו"ד סי' של"ט ודו"ק עכ"ל יצ"ו: ועל מה שתמהתי שם על מרן חיד"א בשיוירי ברכה יו"ד סי' שמ"ט ע"ש כתב לי ידידי הגאון מוהר"ר פריעידש מח"ס פרים חמד אבד"ק ליאדי יצ"ו שקדמני בזה הרב עיקרי הד"ט בחלק יו"ד סי' ט"ו סוף אות ב' (ושמה שפתיב שם בשיוירי סי' שמ"ה הוא ט"ס וצ"ל שמ"ט): סימן יד הפקר בשבת אם אסור פתבתי קצת בנדפס מערכה זו אות ק' ע"ש שהבאתי מחלוקת רבני האחרונים בזה ועתה ראיתי שבספר אברהם אונפור להרה"ג מוהרא"ף יצ"ו במערכת השי"ן אות ח"ן ציין לעיין (בדין הפקר בשבת אם מותר) במה שכתב הרב המגיה בסוף ספר דנא פשרא ובתולדות אדם לר"ז ואינם אצלי לעיין בדב"ק ועיין עוד בספרו פדה את אברהם במערכת יום טוב אות ג' שבשפלנו זכר לנו מה שפתבתי בשדי חמד אות ק' וכתב בשם הרב חיים לעולם סי' ג' דמותר להפקיר ביום טוב וזוכה האחר מן ההפקר עכ"ל: והנה ספר חיים לעולם לא ראיתי מעולם ואיני יודע למה הוצרך לומר וזוכה האחר מן ההפקר וכי הנה סלקא דעתין לומר דאף שמוטר להפקיר לא יזכה אדם אחר מהפקר זה והרי במפקיר ובזוכה יש בכל אחד צד לאסור זה משום שהוא מוציא החפץ מרשותו ודומה למוכר וזה שזוכה שהוא פקונה מקח ואם מותר להפקיר ולא חשיב

במקנה הכי נמי יש לומר דמותר לזכות ולא תשיב פקונה והנה הגאון שער המלך בהלכות לולב פ'ק שמיני דין ב' (בד"ה ובמה שת"י) הביא דברי הריטב"א לשפת ד' ק"ך אהיהא דאומר לאחרים בואו והצילו לכם שפתב אף על גב שאסור להפקיר בשפת שגראה פמקנה קננו בשפת ואיפא שבות דרבנו שאני הכא שהיא פמפקר מאיליו והולך לאיבוד ולא מיחזי פקננו שמתבאר מדבריו דבעלמא אסור להפקיר בשפת ומוכח גם פן דאין אסור לזכות מההפקר מדאחרים באים ומצילים ולגבי הזוכים אין שייך טעם ההיתר שפתב הריטב"א כמוכן ונמצא לפי זה דלהפקיר חמור מלזכות ואם פן פנין שסובר הרב (חיים לעולם) דמותר להפקיר פשיטא דמותר לזכות מן ההפקר והכי נמי מסתברא דאין חשש לזכות מדבר שהפקיר חברו דהרי זה פמוצא מציאה בשפת דפשוט שמוותר לזכות בה אם היא דבר שמוותר בטילטול (ועיין לקמן בד"ה שוב התבוננתי) והרב שער המלך הקשה על הריטב"א מדאמרין גבי דמאי מיגו דאי בעי מפקיר נכסיה וכו' (ועוד הקשה משאר מקומות ומצא ליישב חוץ מזו כיעו"ש) והוצרך לומר שלא פתב הריטב"א שאסור להפקיר בשפת אלא דוקא פשפונתו שיזכו אחרים פהיהא דאומר לאחרים הצילו לכם דהתם ודאי מיחזי פמקנה קננו בשפת לא כן פשאין פונתו לזכות לאחרים פכל הני דמייתי הרב שם שאין פונתו ורצונו שיזכו אחרים בהפקר זה שכל מגמתו הוא שיוכל לאכול מן הדמאי או לצאת בו ידי חובתו ואדרבא טפי ניחא ליה שלא יזכו בו פכל בהא ודאי שפיר דמי גם להריטב"א אלו דברי הרב שער המלך נמצא דכשאינו מזכה לאחר רק מפקיר בלבד גם הריטב"א מודה דמותר וכשמתכוין שיזכה בו אחר הוא דאסר הריטב"א ולפי סברא זו יתכן לומר שהרב חיים לעולם הא קמשמע לן שמוותר להפקיר אף אם פונתו שיזכה בו אחר פמו בהיהא דהצילו לכם וזהו שפתב וזוכה אחר מההפקר פלומר אף שפונת המפקיר היא שיזכה בו אחר שרי ולא סבירא ליה לחלק פמו שפתב הריטב"א דשאני התם שהולך לאיבוד וכו' פן נראה לצדד בדבריו ומי שספר התורה הזה נמצא אצלו ישפיל בפונתו: שוב התבוננתי שלא יתכן לפרש בפונתו פמו שפתבתי שהרי רבני האחרונים שפתבו דמותר להפקיר בשפת נסתיעו מדברי רבינו המאירי לשפת ד' קכ"ז שפתב ממה שאמרו בפוגיא זו בענין דמאי דאי בעי מפקיר נכסיה וכו' למדנו שפמפקירין בשפת ואף שאמרו אין מקדישין אינו דומה שהקדש פיעין מכר הוא מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים אבל הפקר אין פאן שינוי רשות ואפילו זכה אחר מאליו הוא זוכה עכ"ל הרי דטעם היתר ההפקר הוא לפי שאין פאן שינוי רשות וזה שייך פשפמפקיר בלבד ואין פונתו שיזכה אחר משמע שאם פונתו שגם פן יזכה אחר הרי הוא דומה למכר ולהקדש ואסור ואם פן לא נוכל לומר דהרב חיים לעולם מתיר פשפונתו שיזכה בו אחר אלא במפקיר בלבד קאי ומה שפתבתי וכי הנה סלקא דעתון וכו' הנה רבינו עקיבא איגר בתשובה סי' עק"ד (בד"ה וגם מהיהא) צדד להזכיר דאסור לזכות מן ההפקר בשפת עי"ש ודוק ועיין עוד לקמן (בד"ה ואם מותר לזכות מן ההפקר) מה שהבאתי בזה בס"ד: וראיתי שם בתשובת רעק"א (בד"ה אמנם) שעל מה שפתב שם (בד"ה וגם) שפמדברי הרב מגן אברהם בסוף סי' י"ג משמע דמותר להפקיר בשפת פתב שדעת הרמב"ן, דאסור להפקיר בשפת וכן פתב השער המלך בהלכות לולב בשם הריטב"א ופרי חדש עי"ש והנה מדכיילינהו לכולהו תלתא פחדא מחתא נראה שסובר שהרמב"ן והריטב"א ופרי חדש שונים הם בדין זה ויש להעיר עליו דלפי מה שביאר

הרב שער המלך בכונת הריטב"א דלא אסר אלא פשמפקיר על דעת שאחרים יזכו בו
אבל להפקיר לבד מודה דשרי אם פו לפי זה הרמב"ן והריטב"א והרב פרי חדש אינם
שונים בדין זה שיהי דברי הרמב"ן הם בחידושיו לריש פסחים להשיג על מה שכתב
רבינו תם דביטול חמץ הוי מדין הפקר דהלא הפקר נראה שאסור לאדם להפקיר נכסיו
בשבת כענין ששינינו אין מקדישין ואין מעריכין ואין מתרימין משום מקח וממכר וכו'
עי"ש והוה הו דברי מרו הפרי חדש שכתב שאין לומר ליבטיל ולקנהי הפקר שאם פו איך
ליבטל בשבת ויום טוב הא ודאי דאסור להפקיר פדתנו אין מקדישין וכו' עי"ש ושמעת
מינה דלדעתם אסור להפקיר בשבת ויום טוב אף אם אין פונתו בהפקר זה שייזכו בו
אחרים שיהי בחמץ אין פונתו ורצונו שייזכו בו אחרים אלא פל מגמתו שלא לעבור על
בל יראה ובכל זאת פתבו שאם היה ביטול משום הפקר היה אסור לבטל בשבת וכן
ביאר הרב גזע ישי במערכה זו בס' רס"א דבהכי פליגי הרמב"ן והריטב"א לפי מה
שפירש הרב שער המלך בדעתו וכן פתב הרב משנת ר' אליעזר בזכרונותיו שבח"ב ד'
ח' ע"א אות ז עי"ש ולפי זה יש לומר דסברת הרב מגן אברהם אינה היפך סברת
הריטב"א דהנה הרב מגן אברהם לא פתב מפונרש דמותר להפקיר בשבת אלא שפדבריו
מתבאר פו שיהי פתב דמוכח מש"ס דשבת ד' קל"א ריש ע"ב דאסור ליתן מתנה בשבת
מדאמרין דאף ר' אליעזר דסבירא ליה מכשירי מילה וכן מכשירי שאר מצות דוחזין את
השבת מודה דאם צייץ טליתו וקבע מזוזה לפתחו חייב ואמרין טעמא הואיל ובידו
להפקירן ולא הווי דידיה ולא מצות דרמו עליה גיהו ומדקדק הגמן אברהם מדלא אמרין
הואיל ובידו ליתנם לנכרי או לקטן אלמא דאסור ליתן מתנה בשבת מוכח שפובר
דלהפקיר מותר והנה מזה אין לנו הכרח שפובר דמותר להפקיר אף על דעת שייזכה אחר
ומעתה אחרי שראה רבינו עקיבא מה שביאר הרב שער המלך בדעת הריטב"א לא היה
לו לומר שהרמב"ן והריטב"א סוברים שלא פדעת הגמן אברהם אלא היפך סברת
הרמב"ן לבד הוא פו יש לומר לפי דברי השער המלך הנ"ל: אמנם לי ההדיט נראה דמה
שכתב הרב שער המלך פו בדעת הריטב"א הוא לפי שלא ראה דברי הרמב"ן בליקוטיו
לפסחים הנ"ל שפונרש יוצא מפה קדשו שאף כשאין פונתו בהפקרו שייזכה פו אחר
אסור לכן פתב ליישב דברי הריטב"א על פי חילוק זה אבל אם היה רואה דברי הרמב"ן
רבו של הריטב"א ומסתמא הריטב"א נמשך אחר דעת הרמב"ן רבו לא היה אומר פו
לדעת הריטב"א להמציא מחלוקת ביניהם ואף שהוצרך לזה פדי ליישב דבריו היה לו
לחתור ליישב גם דברי הרמב"ן דאטו דברי הריטב"א צריכים ישוב ודברי הרמב"ן אין
צריכים ישוב הא ודאי חובה עלינו ליישב דברי גדול אדונינו הרמב"ן ואם פו מה שיישב
לדעת הרמב"ן ליישב גם לדעת הריטב"א ויהיו דברים פפשטם שאוסר פל מין הפקר
וכדעת הרמב"ן וסברת הרב מגן אברהם היא שלא פדברי שניהם וכדמשמע מדברי רבינו
עקיבא הנז"ל שהרמב"ן והריטב"א והרב פרי חד הם בשיטה אחת: ובישוב דעת
הרמב"ן פבר בא חכם הרב גזע ישי פסימן רס"א הנ"ל ואמר דמסוגיא דפרק מפנין ד'
קכ"ז דאמרין גבי דמאי דחזי ליה מיגו דאי בעי מפקיר נכסיה והוי עני לא קשיא
להרמב"ן משום דאף דאסור להפקיר בשבת מפל מקום פיון שאינו אסור אלא מדרבנן
וגם דמאי אינו אלא מדרבנן דהווי תרתי דרבנן הוי הדמאי פעיין הא דאמרין לענין הכנה
טבל מוכן אצל שבת דאם עבר ותקנו וכו' ועיין מ"ש התוספות בפרק מפנין וכו' ואהיהא

דְּפָרַק ר' אֱלִיעֶזֶר ד' קל"א ע"ב דְּאָמְרִינן הוֹאִיל וּבִידוֹ לְהַפְקִירן פְּכָר יִישָׁב הָרַב שְׁעַר הַמְּלָךְ בְּעֶצְמוֹ דְּהָתָם לְעִנְיָן חַיִּיב חֲטָאָת פִּינּוֹן דְּמִדְּאוּרִייתָא יָכוֹל לְהַפְקִיר מִשּׁוּם הֶכִי חַיִּיב עָלָיו חֲטָאָת אֱלוֹ תַנְרַף דְּבָרֵי הָרַב גִּזְע יִשִּׁי וְהָרַב יָבֵא הַלְוֵי בְּתַשׁוּבָתוֹ לֹא"ח פְּתַב בְּסִי' ג' (בְּדָף ג' ע"א ד"ה ועפ"י הדְּבָרִים) שְׁמָה שְׁתִּירָץ בְּגִזְע יִשִּׁי הוּא דְּוָחַק וְכַתְּב לִיִּישָׁב עַל פִּי מַה שְׁהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּמִנְחוֹת (שְׁהִבִיא שָׁם) גְּבִי פְדִיּוֹן בְּיוֹם טוֹב דְּאַף דְּאָסוּר מְפָל מְקוֹם פִּינּוֹן שְׁאָם עֵבֶר וּפְדָה מַה שְׁעֲשֶׂה עֲשׂוֹי כְּמוֹ שְׁפָסַק מֶרֶן בֹּא"ח סִי' שֶׁל"ט סְעִיף ד' שִׁינְיָה לֹאמֵר עָלֶיהָ דָּאִי בְּעֵי פְרִיק לִיָּה וְהִכָּא נָמִי אָף עַל גַּב דְּאָסוּר לְהַפְקִיר בְּשַׁבַּת פִּינּוֹן שְׁאָם עֵבֶר וְהַפְקִיר מַה שְׁעֲשֶׂה עֲשׂוֹי מִשּׁוּם הֶכִי מִהֲנִי אֱלוֹ דְּבָרֵי הָרַב יָבֵא הַלְוֵי (וְלֹא פְנִיתִי לְעִינָן בְּהוֹכַחְתּוֹ מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּמִנְחוֹת וְאַתָּה תַחֲזֶנָּה) וּלְפִי הַנִּרְאָה מַה שְׁכַתְּב שְׁדְּבָרֵי הָרַב גִּזְע יִשִּׁי הֵם דְּוָחַק פְּנִינְתּוֹ שְׁלֹא הִנָּה צְרִיף לֹאמֵר מִשּׁוּם דְּדְמָאִי דְּרַבְּנָן וְאִסוּר הַהַפְקִיר דְּרַבְּנָן וְהוּוּ תְרַתִּי דְּרַבְּנָן אֲלֵא פִינּוֹן דָּאִם עֲשֶׂה עֲשׂוֹי חֲשִׁיב חֲזִי לִיָּה אֲבָל הָרַב גִּזְע יִשִּׁי נִרְאָה שְׁהוֹצֵרָה לְתַרְתִּי דְּרַבְּנָן כִּי הִכִּי דְלֹא תִיקָשִׁי לָן מְטַבֵּל דְּגַם כֵּן אִם עֵבֶר וְתַקְנּוּ מְתוּקָן כְּמוֹ שְׁפָסַק מֶרֶן שָׁם וְאִמָּאִי לֹא חֲשִׁיב חֲזִי לִיָּה וְעוֹד דְּלָמָּה לִיָּה לִש"ס טַעְמָא דָּאִי בְּעֵי מַפְקִיר לִיָּה וְעַל פְּרַחֲזִין לֹאמֵר דְּדְמָאִי שְׁאֲנִי שְׁהוּא עֲצָמוֹ מִדְּרַבְּנָן וְהוּוּ תְרַתִּי דְּרַבְּנָן וְאִיף שִׁינְיָה בֵּין לְמָר וּבֵין לְמָר יִשׁ לִיִּישָׁב דְּבָרֵי הַרְמָב"ן דְּלֹא תִיקָשִׁי לָן עָלֶיהָ מְסוּנְגִיית הַש"ס וְאִם כֵּן אִין לְנוּ הָפֶר עוֹד לְחַלֵּק בְּדְבָרֵי הַרְיֵטָב"א כְּמוֹ שְׁחִילֵק הָרַב שְׁעַר הַמְּלָךְ אֲלֵא יִשׁ לֹאמֵר שְׁדַעְתּוֹ הִיא כְּדַעַת הַרְמָב"ן דְּהַפְקִיר אָסוּר בְּשַׁבַּת יוֹם טוֹב אָף אִם אִין כְּוָנְתּוֹ שִׁינְיָה אַחַר בְּהַפְקִיר זֶה: שׁוּב רְאִיתִי דְּמַה שְׁתִּירָץ הָרַב יָבֵא הַלְוֵי דְכִינּוֹן דְּמַה שְׁעֲשֶׂה עֲשׂוֹי מִשּׁוּם הֶכִי מִהֲנִי וּפְקַפְקִיתִי עַל זֶה דָּאִם כֵּן גַּם בְּטַבֵּל גִּימָא הֶכִי וְאִמָּאִי אִין מְטַלְטְלִין אֶת הַטַּבֵּל הָרִי בְּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר נְמִי הִדִּין כֵּן דָּאִם עֲשֶׂה עֲשׂוֹי כְּמוֹ שְׁפָסַק מֶרֶן בְּסִי' שֶׁל"ט סְעִיף ד' הִנָּה מֶרֶן מוֹהֲרֵיט"א בְּסִפְרָ קַהֲלַת יַעֲקֹב תוֹף סִי' קי"ד בְּדָף י"ט סוֹף ע"ד (מְדַפּוּס חֲדָשׁ) עֲמַד עַל דְּבָרֵי מֶרֶן הַפְּרִי חֲדָשׁ וְצַדֵּד בְּזֶה וְאֵלֶּה דְּב"ק וְרְאִיתִי בְּפָרִי חֲדָשׁ סִי' תַל"ד שְׁהַכְרִיחַ דְּבִיטוּל אִינּוֹ מִדִּין הַפְּקִיר דְּהָא בְּיוֹם טוֹב מִשְׁמַע וְדָאִי דְּאָסוּר לְהַפְקִיר וּכְדַתְּנּוּ אִין מַקְדִּישִׁין וְאִין מַעֲרִיכִין בְּיוֹם טוֹב וְטַעְמָא מִשּׁוּם גְּזֵרַת מְקַח וּמִמְכָּר וְאִילוּ הִכָּא קְתַנִּי מְבַטְלוּ בְּלַבּוֹ אַחַד שַׁבַּת וְאַחַד יוֹם טוֹב וְכו' עכ"ל וְלִדְעִיתִי מַה שְׁכַתְּב בְּפִשְׁטוּת דְּאָסוּר לְהַפְקִיר בְּיוֹם טוֹב אִיכָּא לְמִיזְק מְסוּגִיאוֹת הַנּוֹז"ל דְּאָמְרִינן דְּדְמָאִי בְּשַׁבַּת חֲזִי לִיָּה מִיקָרִי דָּאִי בְּעֵי מַפְקִיר גְּכֶסֶיָּה וְהוּוּ עֲנִי וְתַנּוּ מְאָכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמָאִי וְעַל פְּרַחֲזִין הָתָם בְּעִינָן מִיָּדִי דְחֲזִי לִיָּה בְּשַׁבַּת דְּבַהֲהִיא דְּמַפְנִין תְּרוּמָה טְהוּרָה וְדְמָאִי אֲבָל לֹא אֶת הַטַּבֵּל עַל פְּרַחֲזִין לֹאמֵר דְּטַעְמָא דְּדְמָאִי דְּמַפְנִין מִשּׁוּם דְּבִידוֹ לְהַפְקִיר גְּכֶסֶיָּה בְּשַׁבַּת עֲצָמוֹ וּבְכֵן יוֹתֵר לוֹ הַדְּמָאִי דְּאִין לֹאמֵר מִשּׁוּם דְּהִנָּה בִּידוֹ הַפְּקִיר גְּכֶסֶיָּה קוֹדֵם שַׁבַּת אוֹ מִשּׁוּם שִׁישׁ בִּידוֹ לְהַפְקִיר אַחַר הַשַּׁבַּת מוֹתֵר לְטַלְטְלוֹ בְּשַׁבַּת דְּהָא לִיתָא דָּאִם כֵּן תִּיפּוֹק לִיָּה מִשּׁוּם דְּדְמָאִי יָכוֹל לְתַקְנּוּ לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ קוֹדֵם שַׁבַּת אוֹ אַחַר שַׁבַּת וְאִם אִיתָא אֲפִילוּ טַבֵּל גְּמוּר יֵהָא מוֹתֵר לְטַלְטְלוֹ מִטַעַם זֶה וְעַל פְּרַחֲזִין לֹאמֵר דְּטַעַם הַהִיתֵר בְּדְמָאִי הוּא מִשּׁוּם דְּבִשְׁעָה שְׁמַפְנִין אוֹתוֹ חֲזִי לִיָּה מִיקָרִי דְּבִאוּתָהּ שְׁעָה יָכוֹל לְהַפְקִיר גְּכֶסֶיָּה וְחֲזִי לִיָּה אֲלֵמָא מוֹתֵר לְהַפְקִיר בְּשַׁבַּת וְכֵל שְׁכֵן בְּיוֹם טוֹב וְדוֹחַק לֹאמֵר דְּטַעַם הַהִיתֵר הוּא מִשּׁוּם דְּבִדְעֵבֶד אִי עֵבֶר וְהַפְקִיר גְּכֶסֶיָּה חֲזִי לִיָּה דְּהָא דְתַנּוּ דְּאִין מַקְדִּישִׁין וְכו' הִינּוּ לְכַתְּחִלָּה בַּל בְּדִיעֵבֶד מַה שְׁעֲשֶׂה עֲשׂוֹי כְּדַתְּב הָרִי"ף בְּרִישׁ פְּרָק מִשִּׁילִין בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי יַעֲוִינָן שָׁם וְהוּא הִדִּין הַפְּקִיר דָּאִם הַפְּקִיר מַה שְׁעֲשֶׂה עֲשׂוֹי מַה שְׁאִין כֵּן בְּהָא דְּאִין מְגַבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת בְּיוֹם טוֹב דְּאֲפִילוּ בְּדִיעֵבֶד

אם תרם א דתרומתו תרומה מכל מקום אסור לאכול בשבת אם תרם במזיד פדין מבשל בשבת פדתנו בפרק שני דתרומות וכתבו הר"ן שם בפרק משילין ונאמר דאפילו בךמאי דמדברין הוא הקמירו דאם תרם במזיד לא יאכל והיגנו טעמא דטבל דאין מפנין והיגנו טעמא דבךמאי איצטריף לטעמא דאי בעי מפקיר נכסיה משום דאפילו אם תרם בדיעבד פל שהוא במזיד אסור לאכול מה שאין פו הפקר דאפילו אם הפקיר במזיד הפקירו הפקר והגי עני ומותר בךמאי דזה דוחק דהא על ידי מה שמפקיר נכסיה מתיר עצמו בךמאי וכיין דאין פונתו להפקיר נכסיו כי אם להתיר הדמאי שדמי לתורם ממנו ואם פו יהיה אסור לאכול דלא יהנו מעשיו כיין דמזיד הפקיר דומיא דתרם דקנסוהו רבין כיין דעבר ותקן במזיד ועוד דאיך אפשר לומר דמותר לטלטלו לכתחלה משום דחזי ליה בדיעבד כיין דמן הדין לא חזי ליה לכתחלה וכו' מצאתי להרב המאירי וכו' (הבי לשונו כנו"ל בד"ה שוב התבוננתי וסיים) הרי מבואר מדבריו דלא פהרב פרי חדש עכ"ל הנה רואה שמה שתירץ הרב יבא הלוי דכיין דמה שעשה עשוי מהני הנה מן מוהריט"א נדחה קרי ליה מתרי טעמי תריצי אי משום דאף דהפקירו הפקר מכל מקום אסור לו לאכול כיין שלא היתה פונתו להפקיר וכו' ואי משום דאין להתיר הטלטול לכתחלה משום מאי דחזי ליה בדיעבד ומבואר שדעתו להלכה שמותר להפקיר בשבת שלא פדעת הרב פרי חדש: ומכל מקום נראה דכיין שלא הזכיר דברי הריטב"א שהביא הרב שער המלה ולא דברי הרמב"ן שהביא הרב גזע ישי אות היא שלא ראה דברי קדשם בזה (לפי עדות ספר אוצר הספרים נדפס ספר קהלת יעקב ראשונה בשנת תקב"ן ולקוטות הרמב"ן נדפסו בשנת תקנ"א וקרוב לומר שלא ראה אותם מן מוהריט"א שעדין לא היו בדפוס כשכתב ענין זה וחידידושי הריטב"א שהיו בכתיבת יד אצל הרב שער המלה נדפסו בשנת תקס"ו לדברי האוצר הספרים) ואם הנה רואה דבריהם ברור בעיני שהיה מעמיק הענין ליישב דבריהם כי אף שראה דברי רבינו המאירי ואהניא ליה להחליט שלא פדברי הרב פרי חדש מכל מקום ליישב דעת הראשונים הרמב"ן והריטב"א הנה מממשכן את עצמו כי אין לדחות דבריהם בנגל ולכל הפחות הנה הדבר אצלו בספק ולא להחליט דמותר להפקיר בשבת ובספר אמר שמואל (לרב גדול משאלוניקי מוהר"ש בן חביב) בחלק יו"ד סי' ה' פלפל בחקמה בדברי מן מוהריט"א הנ"ל וכנראה שגם דעתנו נוטה פו אף אחר שראה ינדע סברת הרמב"ן שהרי רמז לדברי הרב גזע ישי במה שכתב ליישב הסוגיאות לדעת הרמב"ן וכתב שגם הרב פאת ים במערכת ה' כתב בדברי הרב גזע ישי וכתב על דבריהם שתירוצ זה הוא דוחק וכו' וכנראה פונתו לומר שכיין שתירוצ זה הוא דוחק אם פו קמה וגם נצבקה ההוכחה מסוגיא זו דמותר להפקיר בשבת ונדחית סברת הרמב"ן ולבבי לא כו ידמה דודאי אין לנו לדחות דברי הראשונים מפח איזו קושיא ועל פרחנו לקבל ישוב הרב גזע ישי אף אם הוא דוחק וידידי הגאון מוהר"ר אליאז פוסק אבד"ק האליפוליא יצ"ו בספרו הבהיר מור ואהלות באהל ברכות והודאות סי' ה' דף י"ב ע"ד כתב שפספר משפן בצלאל אות מ דף י"ג יישוב דברי הריטב"א דלא תיקשי עליה מסוגיית הש"ס ואינו מצוי אצלי לראות דב"ק אולי יעלה יישובו גם לדברי הרמב"ן (על פי מחלוקת זו אם מותר להפקיר בשבת פלפל בחקמה הרב מור ואהלות יצ"ו שם ובסימן י"ד דף י"ט ע"ב בחריפות ובקיאות עי"ש נפלאות תורתו): וידידי הגאון מוהר"ר משה נחום רושלמיסקי אבד"ק קאמינקא יצ"ו בספרו הבהיר ברפת משה בסי' ל"ו אות א' שקיל

וטרי קצת בדין זה והביא דברי הרב שער המלה בשם הריטב"א דאסור להפקיר בשבת וכדעת הרב פרי חדש ובסוף דבריו כתב ועל כל פנים לדינא נראה יותר פשוטות הסוגיא דמוטר להפקיר בשבת ובפרט שדברי מרן המאירי הם גם כן נגד דעת הפרי חדש עכ"ל וכנראה כתב כן לפי שלא ראה דברי הרמב"ן הנ"ל דקרי בחיל דאסור וכבר פתבתי דגם דעת הריטב"א יש לומר שהיא פדעת הרמב"ן לאסור כל מין הפקר דלא כמו שכתב הגאון שער המלה לדעתו וסברת מרן המאירי יחידאה היא נגד דעת הרמב"ן והריטב"א ונלוח עמם הרב פרי חדש וצריף לעיניו בגוף דברי הרב חיים לעולם לראות אם ראה סברת הרמב"ן ובכל זאת העלה להתיר או לא ראה דבריו והאמת שנראה שרפני האחרונים שהזכרתי בנדפס בענין זה חולקים על הרב פרי חדש משום שנראה להם שדבריו קשים מכמה סוגיאות בש"ס אף אחרי שלא הזכירו דברי הרמב"ן יש לומר שלא ראו דבריו ואם היו רואים דבריו לא היו דוחים סברתו משום קושיותם כי מי יעצור פת לחלוק על הראשונים אשר לכם פתוח פתחו של אולם ואם רק הוא ממנו: וראיתי להגאון חתן סופר בשער המקנה והקנין סי' ז' אות ב' דף ס"ד שהביא מחלוקת הפוסקים בהפקר אי חשיב דעת אחרת מקנה או לא וכתב לחלק בין פשפונתו בהפקרו שיזפו בו אחרים דזה חשיב דעת אחרת מקנה לבין פשאין פונתו שיזפו בו אחרים דזה לא חשיב דעת אחרת מקנה וכתב (כד"ה ובשני) שכן יש לחלק במה שפחלקו הראשונים אם מותר להפקיר בשבת וביום טוב והביא סברת הפרי חדש דאסור ושכן כתב הרמב"ן בפסחים ושכן כתב הריטב"א בשבת דף ק"כ שהביא בשער המלה בהלכות לולב ולעומת זה היא דעת רבינו המאירי שסובר דמוטר וכן כתב הרב עבודת הגרשוני וכן משמע מדברי הרב מגן אברהם בסוף סי' י"ג וסיים ומכל המקומות שבש"ס הנ"ל לכאורה יש סתירה לסברת הריטב"א שכתב בפשיטות דאסור אף לפי חילוק הנ"ל ניחא וכו' (האריף קצת לבאר הישוב לדעת הריטב"א וסיים) ואם כן הפקר חמץ דהוא גם כן סילוק בעלמא יודה הריטב"א דמוטר וזה דלא פהרמב"ן ופרי חדש הנ"ל דסברי גם גבי חמץ אסור להפקיר בשבת עכ"ל הנדב רואה שדעתו להסכים דעת הריטב"א לדעת רבינו המאירי על פי חילוק הנ"ל וסברת הרמב"ן יחידאה היא לגבייהו וכנראה שכשכתב דברים אלו לא עיין בגוף דברי השער המלה רק כתב כן על פי הרשום בזכרונו שכתב בשער המלה בשם הריטב"א שאם הנה מעיין בו בפרק בשער המלה אף הוא ראה שמה שכתב לישיב דברי הריטב"א על פי חילוק זה כבר קדמו הרב שער המלה בעצמו באותו פרק באותו מקום ואין כל חדש אמנם מה שכתב כן לדעת הריטב"א אף אחר שנראה דברי הרמב"ן שפנרש יוצא דלא ניחא ליה לחלק בהכי אלא כל מין הפקר אסור בשבת במחילת כתר"ר אין נראה כן לדעתי הקצרה וכל לגבי ידי אם הגאון שער המלה הנה רואה דברי הרמב"ן לא הנה דוחק עצמו לומר כן לדעת הריטב"א וכמו שכתבתי למעלה דמסתמא יש לנו לומר דהריטב"א בשיטת הרמב"ן קאי (שמתבאר שסובר שאף אם אין פונתו כי אם להוציא מרשותו בלבד כפיטול החמץ אסור וידידי הפהן הגדול הגאון מוהרש"ל הפהן מווילנא יצ"ו בספרו הפהיר בנזן שלמה בסי' טו"ב שקול וטרי בדין מתנה בשבת באיזה ענין אסורה והאריף להוכיח דאין אסור אלא אם כן מכוין הלוקח לזכות בה על ידי איזה קנין משיכה או הגבהה וכינצא אבל אם אינו מכוין לקנותה מותרת והביא מה שכתב הגאון שער המלה לדעת הריטב"א דלא אסור אלא כשרוצה שיזפה בו אחר וכגוןא דהתם

(דאָמער לאַחרים בואו ונהצילו) מה שאין פן הקא גבי דמאיאדרבא אין פונתו בהפקר זה רק פדי שיהיה מותר לאכול הדמאי וכו' וכתב על דבריך שיהא דוחק וכו' (ביאר דוחקו וסיים) אכן לפי מה שפתי לא קשיא מידי על הריטב"א דפשוט דלהפקיר בשבת לא חמיר ממתנה דאינו אסור רק אם המקבל מתנה מתפוגג לזכות ועושה קנין בזכירתו כמו שפתי למעלה ואם פן הפקר נמי אינו אסור רק בגונא דהתם (במציל מן הדליקה) דמפקיר לאחרים ומצנה להם לזכות מיז והם מגביהים לעצמם על ידי אמירתו ונחשב כמתנה גמורה בקנין דאסור וכו' אבל בסוגיא דעירובין ודפרק מפנין דשום אדם אינו זוכה אז בשעה שפתי וגם אינו מחשב לשום אדם לזכות רק דאומר דהרי הוא הפקר לכל פשיטא דשרי דהא אפילו לקבל מתנה בשבת ולהניחו בתוך ביתו שרי אם אינו מתפוגג לקנין וכל שפן הפקר וזה ברור עכ"ל ומההיא דפרק ר' אליעזר דף קל"א גבי צייץ טליתו בשבת דחייב דאמרנו דבידו להפקירן שהוקשה לו להשער המלה על הריטב"א ממנה וכתב דכיון דמדאורייתא יכול להפקיר משום הכי חייב הקשה הרב יצ"ו דכיון דמדרבנן אסור להפקיר לא יתחייב חטאת כמו שמתבאר מדברי התוספות בשם ריב"א בשבת דף ד' גבי רדיית פת דכיון שפניית מלרדות מפני שאסרו לו לרדות אינו חייב סקילה וסיים אכן לפי מה שפתי אתי שפיר דהפקר גרידא בנדאי שרי לא אסר הריטב"א אלא היכא דמפקיר במקום שיש בני אדם שזוכין מיז על פי צויו דבכי האי גונא הוי כמתנה בקנין כמו שפתי למעלה אלו תנרף דברי הגאון יצ"ו לך נא ראה דברים שבכתב בספרא דבי רב שהאריף להסביר הדברים: והנה מתוך מה שהעמקתי בשם הרב בגין שלמה יצ"ו עיניכם הרואות שמה שפתי בנדפס שבספר חתן סופר כתב לחלק וכו' (כמו שחילק הרב שער המלה בין פשמתכנין שישנה בו אחר וכו') ושפן כתב חילוק זה ידידי וכו' בספר בגין שלמה וכו' שגראה שישניהם מתנבאים בסוגנון אחד והיו לאחדים פתי פן שלא בדקדוק והאמת הוא שיש חילוק רב ביניהם כמוכן ממה שפתי עתה בשמו ועל פי דברי הגאון יצ"ו מתישב מה שיש לתמוה על מה שהוקשה לרבנותינו התוספות במנחות דף מ"ד (סוף ד"ה טלית) אהיה דפרק ר' אליעזר דמילה דאמרנו טעמא דלר' אליעזר דמצייץ טליתו בשבת חייב משום שפידו להפקירן אמאי לא אמרנו טעמא דאי בעי לא היה מניחה עי"ש דלכאורה לשיטת הגאון שער המלה קשיא מאי קשיא להו הא איצטרכינן לטעמא דבידו להפקירן למימרא דא על גב דאסור מדרבנן להפקיר בשבת מפל מקום פיון דמדאורייתא שרי להפקיר מיחייב חטאת אבל לשיטת הגאון בגין שלמה יצ"ו ניחא דהא לא מציינן למימר דהפקר אסור מדרבנן ואפילו הכי חייב חטאת משום מאי דמן התורה מותר להפקיר דכיון דמעופב הוא מלהפקיר מפת גזרת חכמים חשיב אנוס ולא מיחייב חטאת: ולפי מה שביאר הגאון בגין שלמה כנז"ל למדנו דכחא דהיתרא דידיה אליבא דהריטב"א עדיפא מדהגאון שער המלה דלהרב שער המלה פל שהמפקיר מכונן בהפקרו שישנו בו אחרים אף אם אחרים עומדים שם לזכות בו מיז אסור (לדעת הריטב"א) אבל לדעת הרב יצ"ו לא אסר הריטב"א אלא במתפוגג המפקיר שישנו אחרים והאחרים עומדים שם וזוכים מיז על פי צויו דומיא דההיא דאומר לאחרים בואו ונהצילו לכם ורבני האחרונים שראו דברי הרב שער המלה פתבו עליו שגדחק בכוננת הריטב"א דמשמע להו מסתמיות דברי הריטב"א שאוסר הפקר בכל ענין (אף שלא ראו דברי הרמב"ן שפונרש יוצא מדב"ק שאוסר אף פשאין פונתו שישנו

בו אחרים פתבו פן לדעת הריטב"א מממשמעות סתמיות דבריו) ואם אמרו פה על דברי הרב שער המלך על אחת כמה וכמה שיאמרו פן על דברי הרב יצ"ו דנדאי דחוק גדול להעמיס פונה זו בדברי הריטב"א ובהורמנותיה דמר אומר אני דמה שהחליט לדבר ברור דהפקר גרידא פשאין מכונן שיקנו אחרים או שמכונן שיקנו אחרים אבל אין אחרים עומדים שם לזכות מיד ואינם זוכים על פי צויו שפיר דמי לא כתב פן אלא לפי שלא ראה דברי הרמב"ן שמפורש בדב"ק שאף להפקיר בלבד ואין פונתו שזינפה בו אחר (דומיא דביטול חמץ שאין בעל החמץ מתכונן כי אם להוציא מרשותו כדי שלא לעבור בבל יראה) נמי אסור שאילו ראה דברי הרמב"ן לא היה אומר פן לדבר ברור ואדרבא קרוב לומר שהיה מפרש פן גם בדעת הריטב"א שנמשך מסתמא אחר דעת רבו הרמב"ן ומה שניישב לדעת הרמב"ן ניישב לדעת הריטב"א כמו שכתבתי למעלה ואם פן אנו דחוינו דברי הרמב"ן הנ"ל ונלנה עמו מרו הפרי חדש שפונה דעתו לדעת הרמב"ן לא נוכל להחליט לדבר ברור פדברי הרב יצ"ו ועל כל פנים מידי ספיקא לא נפיק אם הפקר בלחוד שרי או אסור וכן אני אומר על ידי הגאון מוהר"ר אברהם אהרן יודילעוויץ אבד"ק קאפולניא יצ"ו אשר בספרו הבהיר בית אב בסי"ו אות א' אף שבתחלה הראה פנים מסבירות בהלכה לסברת הרב פרי חדש דאסור להפקיר בשבת בכל זאת מסיק שם וז"ל ומכל מקום להלכה נראה עיקר כמו שכתב בשער המלך בשם עבודת הגרשוני דהפקר מותר בשבת וכו' ועיין שם שכתב שגם הריטב"א לא כתב דאסור אלא דוקא שפונתו שזינפו בו אחרים וכו' ולפי זה יש לומר פשיטת רבינו מנוח בתירוץ השני דהפקר אינו פוטר ממעשר אלא בכי האי גוונא וכו' אלו תורף דב"ק יצ"ו ועל זה אני אומר שברור בעיני שכתב פן לפי שלא ראה סברת הרמב"ן דמפורש יוצא מדב"ק שכל מין הפקר אסור אף פשאין פונתו שזינפו בו אחרים וכבר כתבתי שאחרי שראינו דברי הרמב"ן יש לנו לומר שזו גם פן דעת הריטב"א ובכל מין הפקר אסור: ואת זה אגיד שכל מה שכתבתי עד כה שיש לנו להסכים דעת הריטב"א לדעת הרמב"ן שלא לחלק בין מפקיר על דעת שזינפו בו אחרים למפקיר סתם שפונתו להפקיע זכותו בלבד ובכל גוונא אסור כל זה הוא לפי מה שכתב הגאון שער המלך בשם הריטב"א פתיבת יד אהיה דאומר לאחרים בואו והצילו וז"ל אף על גב דאסור להפקיר בשבת דנראה פמקנה ואיכא שבות וכו' שאני הכא דבלאו הכי הולך לאיבוד וכו' שנמצא לפי זה שהריטב"א כתב מפורש דאסור להפקיר בשבת אמנם עיינתי בחידושי הריטב"א בסוגיא דדף ק"ד ע"א במתניתין ואומר לאחרים בואו והצילו וכו' וליתגהו להני מילי בחידושי הריטב"א שבידי (הוא דפוס לבוב) ואדרבא רואה אני ההדיוט שדעת הריטב"א מתבארת שסובר שמותר להפקיר בשבת ועם שאין לנו הכרח מדבריו שגם פשהמפקיר מתכונן שזינפה אחר מותר מכל מקום במפקיר בלבד שלא על דעת שזינפה אחר מתבאר שסובר דשרי והוא ממה שכתב בסוגיא דדף קכ"ז (בתוך ד"ה תבואה) וז"ל פיון דאי בעי מפקיר נכסיה ואם תאמר למה לן האי טעמא תיפוק לי דחזי לעניים דהא אמרינן גבי תרומה דאף על גב דלא חזי לישראל פיון דחזי לכהן שפיר דמי ותנן נמי רשב"ג מתיר בלוף מפני שהוא מאכל לעורבין ויש לומר דתרומה פיון דעל פרחיה יחייב ליה לכהן הוא דאמרינן דכיון דחזי ליה שפיר דמי ולוץ נמי מתוך שאין ראוי אלא לעורבים אבל דמאי אי לאו טעמא דאי בעי מפקיר נכסיה לא הוה שרי לטלטולי דהאי דנא לא חזי

למידי לפי שהוא ממתין עד למחר ומפריש ואוכל ובתוספות אמרו דלא גרסינן ליה ואי גרסינן ליה שישטפא דגמרא היא דמשום דאתמר הכי בפסחים ובברכות ומנחות אמרינן קא נמי הכי דמפל מקום בעי למימר דחזי לעניינים ולאכסניא ותנן מאכילין את העניינים דמאי וכו' ומשום הכי תפיס ליה כולה לא שיטה (פנראה צריף להיות כולה שיטה ותיבת לא יש למחוק) דהתם דלדידיה נמי חזי אבל לא שיהיה צריף לכה עכ"ל: אמור מעתה אי סבירא ליה דהפקר אסור איך ניחא ליה בקיום הגירסא שבפסחים (פיון דאי בעי מפקיר נכסיה וכו') הנה לו להכריח דעל פרחין דלא גרסינן ליה דהא הפקר אסור בשבת והכי קאמר דשיטפא דגמרא נקיט אף על גב דלא צריף דהא תינח אם הדין נותן דמותר להפקיר בשבת מצוינו למימר דנקיט לה אף על גב דלא צריף אבל אם הדין הוא דאסור להפקיר הא נדאי לא מצי למינקט מידי דליתיה ולא שייכא קא כלל משום שישטפא דדוקתא אחרינא ותו דהתם בפסחים דף ל"ה דאמרינן גבי יוצאין בדמאי קשה נמי הא ביום טוב לא מצי מפקיר נכסיה אלא נדאי נראה מדברי הריטב"א הללו שסובר דהפקר מותר בשבת דלא כמו שכתב בחידושי שו"ת ק"ד שהביא הרב שער המלה וצריף עיון (שוב נזכרתי שבקונטרס פללי הפוסקים שבסוף ספר אסיפת דינים שמאות הדלת פתבתי בסי' יו"ד אות ח' שחידושי הריטב"א למסכת שבת אינם להריטב"א עי"ש ובקונטרס פאת השדי למערכת האל"ף אות ע"ז בד"ה והנה על מה): והנה בנדפס פתבתי שהרב דברי מנחם בסי' תל"ד בהגהת בית יוסף אות ב' כתב בשם הרב שבת של מי דף קצ"ו שמרונחיד"א הקשה על הרב פרי חדש מדאמרינן בשבת דף קמ"ח מקדיש אדם את פסחו בשבת ונחגיגתו ביום טוב וכו' וכתבתי דלא ידעתי באיזה מספריו הקשה פן דברכי יוסף ובמחזיק ברכה (וכן בייעיר אנו) ליתנהו להני מילי וכו' עי"ש וגם לא הוה ידענא מאי קא קשיא ליה מהאי שמעתיא על הרב פרי חדש והא גרמא לי מאי דלא הוה שכיח גבאי ספר"א נה"ר שבת של מי אף עתה בבואי אל הארץ הטובה השגתי הספר שבת של מי ועיינתי בו וראיתי פי שגיתי במה שכתבתי בשמו שמרן חיד"א הקשה וכו' ובאמת בספר דברי מנחם לא כתב אלא שהרב מוהר"י אזולאי הקשה וכו' ואני הדל דמיתי שפונתו על מרן חיד"א ואינו פן אלא המקשה קושיא זו מר ניהו הרב מוהר"ר רפאל ישעיה אזולאי וקושיתו היא דבשבת שם מקשינן אהא דאמר ר' יוחנן מקדיש אדם את פסחו בשבת וכו' מדתנן אין מקדישין ואין מעריכין וכו' ושינינן פאן בחובות שאין קבוע להם זמן אין מקדישין וכי אמר ר' יוחנן הוא בחובות שקבוע להם זמן ומזה קשיא ליה על מה שכתב הרב פרי חדש שאינו יכול לומר בביתול חמץ דליהוי הפקר דהא בשבת לא מצי מפקיר פדתנן אין מקדישין וכו' דאדרבא ממקום שאב להוכיח פדבריו משם מוכח בהיפוף שהרי ביתול חמץ בערב פסח שחל בשבת הוא חוב הקבוע לו זמן ומותר להקדיש ולהפקיר ונמצאת ראיתו לעזר פנגדו וכתב הרב שבת של מי דאף על גב שאינו דומה לקרבן פסח שהוא קבוע לו זמן אותו היום (ערב פסח) בלבד ואם עבר יומו בטל קרבנו ויש לומר שמפני פן יכול להקדיש אבל השבת חמץ שיוכל להשביתו למחר שהרי לאו דבל נראה הוי ניתק לעשה פדאמרינן בפסחים בפירק מי שהיה ד' צ"ה ופירש רש"י (בסוף ע"א בד"ה ולא נראה) ואם נראה השביתהו לעולם הוא בעמוד והשבת פל ימות המועד ואם פן יש לומר דלא חשיב קבוע לו זמן ולא יוכל לבטל ולהפקיר בערב פסח שחל בשבת מפל מקום קשה מחגיגה שיש לה תשלומין פל שבועה

ומותר להקדישה ביום טוב והוא הדין לביטול חמץ זאת היא קושית הרב מוהררי"ש אזולאי והרב שבת של מי פתב דלדידיה נמי קשו דברי הרב פרי חדש דמסוגיא דדף קכ"ז (נעסיק בה) דאמרינן גבי מפנין את הדמאי דהוא מטעמא דאי בעי מפקיר נכסיה שמעינן דשרי להפקיר בשבת וכמו שהוכיח הרב המאירי וכו' ושוב מצא שהרבנים שער המלך ובקהלת יעקב עמדו בזה עי"ש דב"ק ולדידי לפום ריהטא נראה דלא דמי ביטול חמץ לפסח ונחגיגה דפסח ונחגיגה שאי אפשר לעשות מצותם קודם לכן חשיבי קבוע להם זמן אבל ביטול חמץ שאם ירצה יכול לבטל חמצו מקודם ערב פסח וכן לבער קודם ערב פסח לא חשיב קבוע לו זמן ואם הביטול הוא הפקר ויש אסור להפקיר בשבת אין להתירו משום חובות שקבוע לו זמן שאין זה נקרא חוב שקבוע לו זמן פאמור ולא קשיא מההיא סוגיא דדף קמ"ח על הרב פרי חדש וצריך להתנישב בסוגיא דמסכת ביצה דף כ' ע"ב עי"ש ודוק: ועל מה שהקשו הרבנים הנז"ל על הריטב"א והרב פרי חדש ב דאסרי הפקר בשבת מסוגיא דשבת דף קכ"ז דאמרינן גבי דמאי דאי בעי מפקיר נכסיה וכתב הרב שבת של מי שם שפן הקשה מרן חיד"א בספר פתח עינים בחידושיו לשבת דף קכ"ז ובספרו יעיר אגון במערכה זו פתב הרב שבת של מי ליישב על פי מה שנראה בחידושי הר"ן לשבת פתיבת יד שכתב (על מה שאמרו בש"ס בהיתר טילטול הדמאי משום דאי בעי מפקיר נכסיה) וז"ל ואם תאמר למה לי האי טעמא וכו' (העתיק לשונו פמות שהוא בחידושי הר"ן פתיבת יד שהיו ביזו ורואה אנכי פי הו הו הדברים שכתבתי למעלה (בד"ה ואת זה אגיד) בשם חידושי הריטב"א עד ולא שיהיה צריך לכוף לכו איני מעתיק לשונו כי הפל שפה אחת וסיים בשבת של מי) וכן כתב הרשב"א בשם התוספות בחידושיו לשבת שם דלא גרסינן ליה ואף על גב דבתוספות שלפנינו ליתא אלא בפרק שלשה שאכלו ובפרק פל שעה איצטריך להאי טעמא מפל מקום חזינו סהדויתא דהני תרי אשלי רבבי דאמרי משמיהו דלא גרסינן ליה אף אגו נמי נימא להריטב"א ופרי חדש דלא גרסי ליה וכו' והתפלא מאד על הרבנים המקשים מסוגיא זו על הריטב"א ופרי חדש ולא שתו לבם למה שכתבו הרשב"א והר"ן בחידושיהם בשם התוספות דלא גרסינן בש"ס האי טעמא דאי בעי מפקיר נכסיה וטעמא דהיתר טילטול הדמאי הוא משום דחזי לענינים ולאכסניא כמו בתרומה טהורה דמותר לטלטלה משום דחזינא לכהן אלו תנורף דברי הרב שבת של מי וכנראה שלא היה ביזו חידושי הריטב"א (לשבת של מי) וכדי ליישב מה שמקשים עליו הוצרך להביא מה שכתוב בחידושי הר"ן (בחידושי הר"ן שבידי והוא דפוס וארשא בחידושי הר"ן וז"ל לפ"ק לא מצאתי מה שכתב הרב שבת של מי בשמו וכנראה בדפוס נשמטו דברים אלו) ואם היה רואה שפן פתב הריטב"א בעצמו כמו שהעתיקתי דבריו למעלה (בד"ה ואת זה אגיד) היה מתאמץ להחזיק במעוז תירוצו על פי מדותיו של הריטב"א בעצמו וכל זה הוא היפך מה שכתבתי אני ההדיוט למעלה (בד"ה ואת זה אגיד) להוכיח מדברי הריטב"א שבחידושיו לדף קכ"ז שסובר שמוותר להפקיר בשבת ואילו הרב מקיים שיטת הריטב"א שבודף ק"ד דהפקר אסור בשבת במה שכתב הר"ן שהו הו הדברים אשר פתב הריטב"א ואנכי לא ידעתי היכי תנוח דעתינו בהכי ואדרבא איפכא מסתברא שהרי מדברים אלו מוכח דהפקר מותר בשבת שאם לא כן היה לו להכריח דליתא להאי גירסא שהרי הפקר אסור בשבת ואיך יתכן דגרסינן ליה שישטא דדונכתא אחריתי אף על גב דלא צריכה אם באמת בכאן אינה שייכה לפי שאסור

להפקיר בשבת כאמור למעלה והמענין את אשר יבחר יקריב אליו (וענין לקמן בד"ה אמר המחבר וכו' ודוק): עוד כתב הרב שבת של מי שם וראיתי בספר דרף המלך בדרף ח' סוף ע"ד הביא קושיות הנ"ל מפרק מפנין משם מוהריט"א וצינין לענין בחידושיו להלכות נדרים בדרף ס"ב ע"ב והלאה ושם האריף בקושיות לפום היתרא דהפקרא ממעשה דרבן גמליאל שנתן לולבו לר' יהושע במתנה על מנת להחזיר וכן כל חד לחבריה פדאיתא בפרק לולב הגזול דף מ"א ע"ב דלמאי איצטריף הא טפי הנה ליה למיעבד להפקירו ויזכה בו אחר וכן על דרף זה יעשו פולם גם הקשה מההיא דפסחים פרק אלו דברים דף ס"ו ע"ב דפרכינן התם פסח בשבת היכי מצי מקדיש ליה והתנן אין מקדישין ואין מעריכין וכו' ומשנינן פאן בחובות שאין קבוע להו זמן אבל בחובות שקבוע להו זמן מקדישין ובא לכלל ישוב במה שחילק בין צנרף מצנה לשאינו צנרף מצנה עי"ש שהאריף ואנכי הרואה דנעלם ממנו דברי הרשב"א והר"ן שהעסקנו דלא גרסינו בפירקין הא דהפקר ובהכי סרו כל תלונוותיו וקושיותיו בין ממעשה דרבן גמליאל בין מההיא דאין מקדישין כאמור עכ"ל: ולי ההדיוט במחילת פבוד תורתו הרמה דבריו תמוהים דהנה קושית הרב דרף המלך היא על דברי הרב המאירי שהביא שם (בד"ה ואגב עיוני וכו') ששמע מפי מרן מוהרי"ט אלגאזי שהרב המאירי בחידושיו פתיבת יד הביא ראיה דהפקר מותר בשבת ויום טוב מדלא תני במתניתין אין מפקירין בהדי אינף דתני אין מקדישין וכו' וכן כתב הרב שבת של מי בעצמו שהאריף הרב דרף המלך בקושיות לפום היתרא דהפקרא וכו' דאלמא דברי הרב דרף המלך הם לדעת הסוברים דמותר וכן הוא באמת לשון הרב (בד"ה וכשאני לעצמי) דאיכא לאקשוני לדעת הרב המאירי דהפקר היתר אמור הוא להפקיר בשבת אם פן ביהוא עובדא דרבן גמליאל וכו' דאם איתא דהפקר מותר למה הוצרכו ליתן הלולב במתנה וברי מתנה ודאי אסורה בשבת דומיא דאין מקדישין וכו' וכן כתב הרמב"ם בסוף הלכות מכירה המוכר או נוטן בשבת אף על פי שמכין אותו מה שעשה עשוי (ותמה על הרב עבודת הגרשוני סי' כ"ה שכתב שמותר ליתן מתנה בשבת שנעלמו ממנו דברי הרמב"ם) וכיון דמתנה אסורה אם איתא דהפקר מותר פדברי הרב המאירי למה לא עשו בדרף הפקר ושוב הוקשה לו דברי הרמב"ם אהדדי שבסוף הלכות מכירה סובר דאסור ליתן מתנה ואילו בפירוש המשנה בפרק לולב הגזול עלה דתנן אין אדם יוצא ידי חובתו בלולבו של חבירו פתב והעיקר אצלנו מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ומותר ליתן מתנה ביום טוב ועל זה הביא סוגיא דפסחים דף ס"ו דמחלקינן בין חובות שקבוע להו זמן וכו' וכתב דהכי נמי יש לומר במתנה דמה שהוא לצנרף היום פלולב וכיוצא מותר ליתן ביום טוב ומה שכתב בהלכות מכירה הוא שלא לצנרף היום וביאר שם (בד"ה ודע דארף) ונ"ל ודע דארף לפי דרכנו תמיהתנו שתמהנו על מ"ש הש"ס ובהוא עובדא (נראה דטעות סופר הוא וצריף להיות ביהוא בלא וי"ו) שנתנו כל אחד במתנה במקומה עומדת דעל כל פנים בלא צנרף יום טוב איכא איסור במתנה ורק משום צנרף יום טוב מותר והא תינח אי ליכא היתרא בענין אחר אולם אי אשפחנא היתרא בענין אחר בלי שום איסור פלל ודאי לא שרי לתת במתנה ואם פן פינו דהפקר היתר אמור הוא (פלומר לפי דברי הרב המאירי דהפקר אינו נכנס בכלל האיסור סור דאין מקדישין וכו' מדלא תני ליה בהדיהו) אף בלא צנרף מצנת היום הנה להו למיעבד בהפקר ולא במתנה אלו תנרף דב"ק שם לשיטת רבינו המאירי:

ואולם לדעת הריטב"א שכתב בשמו הרב שער המלה דאוסר הפקר בשבת כתב דהפקר ומתנה שווו אהדדי ושניהם לצורך היום מותר ושללא לצורך היום אסור והאריה לבאר שעל פי זה אין להקשות על הריטב"א מפל מה שהקשו עליו יע"ש דב"ק (ועיין לממן בד"ה אמר המחבר וכו' בשם הריטב"א לעירובין) ואחרי שהעסקתי תנן דברי הרב דרן המלה עיניו הרואות שאינו מוכן מה שכתב הרב שבת של מי שעל מה שכתבו הראשונים דלא גרסינן בש"ס בפרק מפניו האי קושיא (דמאי הא לא חזי ליה) והאי פירוקא (פיין דאי בעי מפקיר נכסיה) לא קושיא קושית הרב דרן המלה וכו' והדבר תמוה דמה יושענו זה למה שכתב רבינו המאירי להוכיח ממתניתין דאין מקדישין וכו' דהפקר מותר וכן מה שפירא מדבריו שהרב דרן המלה הביא סוגיא דפסחים דמתלקינן בין חובות שקבוע להן זמן וכו' להקשות על הרב פרי חדש והריטב"א דאסרי הפקר (על דרן שהביא בשם הרב מוהר"ר רפאל ישעיה אזולאי הנז"ל בד"ה והנה בנדפס) אין הדבר פן כי מה שהזכיר סוגיא זו לא להקשות על האוסרים להפקיר בשבת הוא פי אם ליישב בזה דברי הרמב"ם בדין מתנה בשבת שאם היא לצורך היום מותרת וכשאינה לצורך היום אסורה ואם באמת היה מקשה ממנה פקושית הרב מוהר"י אזולאי אני מבין איה תתיישב קושיא זו על פי מאי דלא גרסינן האי קושיא והאי פירוקא בפרק מפניו סוף דבר דברי הרב שבת של מי לא יכולתי להולמם: ובאר עוד הרב דרן המלה בדרן ס"ג ובד"ה ומן האמור) דאף שיישב דעת הריטב"א על פי חילוק הנ"ל מכל מקום דברי הרב פרי חדש אין מתנישבים בזה שהרי בביתול חמץ שעושה לצורך מצוה שלא לעבור בבל יראה קאמר דאם בטיול משום הפקר אסור היה בשבת והא ליתא דאף דהפקר אסור בשבת ויום טוב מכל מקום לצורך מצות היום או פדי שלא יעבור עתה איזה איסור מותר וכמו שמפורש בפרק ר' אליעזר דף קל"א ע"ב דבידו להפקירן פדי להנצל מבטיול ציצית ומזוזה ושוב כתב דמשם אין ראיה שפיר יישב הרב שער המלה דכיון שמותר מן התורה להפקיר שפיר חשיב בידו להפקירן ומכל מקום משאר דוכתי קשה על הרב פרי חדש דמוכח דלצורך מצוה מותר ומסיק דבריו בקושיא ולא זכר דברי הרמב"ן בליקוטיו בריש פסחים ששיטת הרב פרי חדש היא פדעת הרמב"ן ועוד האריה הרב דרן המלה שם לשיטת רש"י בפרק משילין דף ל"ה בהיה דאין דנין ולא מקדישין דשיילינן בגמרא והא מצוה קעביד ופירש רש"י ואמאי קרי ליה רשות דמתבאר שפובר שאף במקום מצוה גזרו דקשה על זה מפמה מקומות וכו' עי"ש שפירא מסקנתו לחלק בענין הפקר בשבת ויום טוב דלדבר הרשות אסור ולדבר מצוה מותר: זאת מותר לזכות מן ההפקר בשבת הנה לעיל כתבתי (בד"ה והנה ספר) לדבר פשוט שמותר לזכות אם נאמר שמותר להפקיר וכו' וכתבתי שמח מדברי הריטב"א שאף שאסור להפקיר מותר לזכות מן ההפקר ושוב איתי שרבינו עקיבא איגר בתשובה סי' עק"ד צדד להוכיח דאסור פמו שכתבתי למעלה (בד"ה שוב התבוננתי) וכן ראיתי להרב שבת של מי בדרן קל"ו ע"ב שכתב וז"ל יכול אדם לזכות מן ההפקר כדאיתא לעיל בפרק פל כתבתי דף ק"ד חשבון מאי עבידתיהו מהיפקרא קא זכו עכ"ל והם דברי הגאון עבודת הגרשוני בסי' כ"ה (בדפוס לבוב היא סי' כ"ד שקללו סי' כ"ד וכ"ה פאחת) עי"ש בד"ה הרי קמן וראיתי שידדי הגאון בגין שלמה יצ"ו בסי' טו"ב דף כ"ב ע"ב עמד בחקירה זו אם מותר לזכות בשבת ויום טוב מן ההפקר לדעת המרדכי דאוסר מתנה וכתב שרבינו עקיבא איגר

בגליון הארבע חיים של"ט נסתפק בזה דאפשר דלנפות מן ההפקר לדברי הפל שרי
כיון דליכא מקנה וקונה וכתב דמפשוטות דבריו נראה שמסתפק אפילו בהפקר דממילא
כגון להגביה מציאה בשבת וכיוצא וכן משמע מדפשיט ליה מדברי הפוסקים בסי' שע"א
סעיף ח' והדבר תמוה מה מקום להסתפק בזה ודבר פשוט הוא בכללי הש"ס דמותר
להגביה מציאה בשבת כדאיתא בפרק השוכר בעבודה זרה דף ע' המוצא פיס בשבת
מוליכו פחות פחות מארבע אמות וכן פסק הרמב"ם בפרק כ' מהלכות שבת וכו'
והחולקים על הרמב"ם לא מחמת קנין בשבת הוא אלא משום הוצאה עינין בסי' רס"ו
וכו' וכן מבואר בפרק קמא דמציעא דף ט' ע"א אלא מעתה הגביה ארנקי בשבת וכו' הכי
נמי דלא קני ומשמע דדוקא ארנקי הוא דאין דרכו של בני אדם להגביה בשבת משום
מקצה כדכתב הרח"ש שם בסי' כ"ב אבל דבר המותר בטילטול פשוט דמותר וכן מבואר
מדתנו בדף ק"ד ואומר לאחרים בואו והצילו וכו' ויש לדחות זה דמשום צורך היום
שאני ועל כל פנים הדין אמת מהראיות האחרות וחתר ליישב דברי הגאון רעק"א ונחפץ
הייתי להעתיק תנרף דב"ק ולא יכלתי לפי שהאר"י מאד בתריפותו ובקיאיותו כדרכו
בקדוש לה נא ראה: וכתב הרב משנת ר' אליעזר בח"ב בזכרונותיו דף ח' ע"א אות ז'
במערכת ה' דאף לדעת הרמב"ן דאסור להפקיר בשבת ויום טוב מפל מקום בית דין
יכולין להפקיר אף בשבת והוכיח כן מדאמרין בפרק שני דראש השנה דף כ"ב ע"ב מה
קלקול קלקלו הבייתוסין פעם אחת בקשו להטעות את החכמים שגרו שני בני אדם
בארבע מאות זוז וכו' והאחד העיד עדותו ויצא והשני אחר שהעיד עדותו הגיד להם כי
שקר הוא פי שפירוהו לזה בשני מאות זוז ואמרו לו חכמים מאתים זוז נתונים לה במתנה
והשוכרו ימתח על העמוד ופירש רש"י נתונים לה במתנה ותהא רשאי לעכבן ואף על
פי שלא השלמת תנאי שלה לשולחן דיש רשות לבית דין לקנוס ממון ולעשותו הפקר
שהפקר בית דין הפקר וכו' וריהטא דסוגיא משתמעא דאמירתם נתונים לה והזכיה בהם
היו בשבת והפקירו בית דין ממנו של המשפיר וזה לכאורה פסברת הרב המאירי דמותר
להפקיר בשבת ולסברת הרמב"ן שאסור להפקיר בשבת צריך לומר דהפקר בית דין
שאני משום הוראת שעה או מטעם אחר אלו תנרף דב"ק: וזאת להודיע כי זכיתי עתה
בספר התורה חיים לעולם (הנז"ל בריש אות זו בד"ה והנה ספר חיים) והוא להגאון
מפורסם בדורו מוהר"ר חיה מודעי (אשר הגאון נודע ביהודה מחבב דבריו וכותב לו
שפתיו ברור מללו הלכה ברורה דברי אלקי"ם חיים מר ניהו רבה מודע"א רבא
לאורייתא זה דודי וזה רעי ואהובי הרב המובהק חכם הכולל וכו' מוהר"ר חיים מודעי
דבריו הנחמדים קבלתי וכו' פונתי בזה לדעתו הרחבה וממנו תוצאות חיים וכו' ובסוף
תשובתו כותב לו ועיני מר תחזינה מישרים ואשר יבחר יקרב אליו עינין נודע ביהודה
קמא חלק יו"ד סי' פ"ח) ונכון בעיני להביא תנרף דב"ק בקיצור ראיותיו וסברותיו לפי
שאין הספר מצוי במדינתנו (תוגרמה) כל כך ובשאר מדינות כלל לא ואם יקרו
דבריו בעיני גאון אדיר נודע ביהודה ובישראל גדול שמו בעינינו על אחת כמה וכמה
ודבריו הם על מה שנשאל שבעיר אחת אין נמצא ארבעה מינים כי אם אצל איש אחד
וכלם הולכים אצלו ומברכין ויוצאים בו ידי חובתם כדין ויהי היום יום ראשון של חג
בפוקר השכם רוח עברה בו והפקיר כל נכסיו ובכללם הארבעה מינים ועל זה נשאל אם
יהי רשאי להפקיר ואם תמצא לומר דמותר להפקיר אי מצו אינהו לנכות מההפקר ביום

טוב דהוי פקונה קנגן או לא: והשיב דלכאורה יש ללמוד דכי היכי דאין מקדישין ואין מעריכין וכו' (פדתנן בפרק משילין דף ל"ו) משום גזרה דמקח וממכר ופירש רש"י דדמי למקח וממכר שמוציא מרשותו לרשות הקדש הכי נמי אין מפקירין משום שמוציא מרשותו והוקשה לו מדאמרין בפרק ר' אליעזר דמילה דף קל"א ע"ב דאף על גב דר' אליעזר סובר מכשירי מצנה דוחין את השבת מודה שאם צניץ טליתו וקבע מזונה בפתחו חייב הואיל שבידו להפקירו (ונפקי מרשותיה ולא עליו רמיא חובתיה רש"י) ואם אסור להפקיר בשבת היכי אמרינן הואיל ובידו להפקירו וניחא ליה דאף דבעלמא אסור להפקיר בשבת ה"מ שרי משום דאי לא דמפקרינהו אתי לידי אסור דאורייתא לבטל מצות עשה דציצית ומזונה כדפירש רש"י שם להכי שרי ליה לעבוראשבות דהפקר כי היכי דלא לייעבר אאיסורא דאורייתא דבעלמא אמרינן ניחא ליה לחבר דלייעביד איהו איסורא זוטא כי היכי דלא לייעביד עם הארץ איסורא רבה וכל שפן דאמרינן הכי לגבי איהו גופיה אבל בעלמא כי ליכא חשש איסורא אימא לך דאסור להפקיר: ונדחה זה משום דהא דאמרינן דמוטב שייעבור איסור דרבנן כדי שלא יעבור איסור תורה היינו דוקא כדי שלא לעבור איסור תורה בקום עשה אבל כשהאיסור תורה הוא בשב ואל תעשה נדחה איסור תורה מפני איסור דרבנן כמו שביאר הרא"ם בתוספותיו על הסמ"ג עשין מ"ב וכן כתב מרן פס"מ משנה בשלישי מהלכות חמץ דין ח' ואם פן הכא דהאיסור תורה הוא ביטול עשה דמזונה וציצית בשב ואל תעשה אם הדין הוא דהפקר אסור בשבת ה"ה הדין נותן לדחות האיסור תורה מפניו והיכי אמרינן הואיל ובידו להפקירו אלא ודאי מוכח דמותר להפקיר בשבת ואף שדברי הרא"ם ופס"מ משנה צריכים עיון מדאמרינן בפרק מפניו ד' ככ"ח מבטל כלי מהיכנו דרבנן וצער בעלי חיים דאורייתא אתי דאורייתא ונדחי דרבנן ופסקו פן הרמב"ם והפוסקים בסי' ש"ה הרי דמותר לעבור אדרבנן בקום עשה אף כשהאיסור תורה הוא בשב ואל תעשה ושקיל וטרי קצת בזה (אמר המסביר עיין במה שכתבתי בקונטרס זה במערכת האל"ף אות קח"ן ובשדי חמד אות שי"ז שהבאתי סוגיא זו לפשוט ספק זה וכוננתי לדעתו הגדולה) מפל מקום אין בידינו לדחות דברי הרא"ם ומרן פס"מ משנה מפני קושיא זו והדר דינא דלפי דבריהם יש להוכיח מסוגיא דפרק ר' אליעזר הנ"ל דמותר להפקיר בשבת דהא אי אפשר לומר דאף דאסור בעלמא להפקיר הכא הותר כדי שלא יעבור אדאורייתא דכיון דאדאורייתא עבר בשב ואל תעשה לא ה"ה לנו להתיר איסור דרבנן מפניו כדכתבו הרא"ם ומרן פס"מ משנה אלא ודאי דמותר (אמר המסביר במחילת כבוד קדושתו נראה דאפשר לדחות דשבות דהפקר אינו דומה לשבות דתקיעת שופר דאירי הרא"ם ולא לטילטול מוקצה דחמץ דאירי ביה מרן פס"מ משנה דבהנהו ודאי פינון שצריך לעבור על איסור דרבנן בקום עשה ממש משום הכי אמור רבנן מוטב שנדחה איסור תורה בשב ואל תעשה ממה שיעבור איסור דרבנן בקום עשה גמור אבל בנדון שלנו דהאיסור דרבנן הוא דהפקר בדיבור בעלמא ואין בו מעשה גמור שפיר יש לומר שלא העמידו דבריהם בזה נגד איסור תורה אף שהוא בשב ואל תעשה ואפתי מצינו למימר כדדחי הרב דבעלמא אסור להפקיר ורק הכא הוא דשרי כדי שלא לעבור אאיסור תורה חזר לדחות ראיתו (מההיא דשבת ד' קל"א הנ"ל) דיש לומר דשאני ה"מ שאינו צריך להפקירם הפקר לגמרי רק להפקירם ליום השבת כדי לינצל מאיסור ואחר שבת יחזור וינקה בהם ויעשה מצותו

משום הכי הוא דשרי אבל הפקר לגמרי יש לומר דאסור ומצא לרבנותינו התוספות בעירובין פ"ק ה"ד ד' ס"ו (ד"ה יפה עשיתם) שכתבו דלא דמי למקח וממכר כיון שאין עושין אלא להתיר הטילטול וכן נראה מדברי הרמב"ם בשני מהלכות עירובין ד' י"ב וכן פתב המרדכי בפ"ק ה"ד שמתבאר מדבריהם שכל שאינו הפקר גמור אלא לינצל מאיסור שבת אינו דומה למקח וממכר אבל הפקר גמור אפ"ש דאסור בשבת ועל פי חילוק זה דחה מה שהיה נראה להביא ראיה דמותר להפקיר בשבת מדאמרין בסוף פ"ק קמ"א דשבת ד' י"ח ע"ב לבית שמאי דאדם מצווה אשבייתת פלים נר וגיגית וקזרה מאי טעמא שרו ומשנינו דאפקורי מפקר להו דאלמא שרי להפקיר בשבת דאין לומר דמפקיר להו בערב שבת דהא סתמא קתני ומשמע דבשבת נמי מצי מפקר להו וגם מדברי הרא"ש בפירושו בסוף פ"ק אין בין המו"ק ומדברי התוספות שם משמע דההפקר הוא בשבת דאלמא שרי להפקיר בשבת אמנם לפי חילוק הנ"ל אין משם ראיה דהתם נמי לאו הפקר לגמרי הוא אלא כדי לינצל מאיסור שבייתת פלים ומשום הכי הוא דשרי (אמר המחבר ממה שלא כתב דמשמע פ"ג גם מדברי הרא"ש שם בפסקיו סי' י"א נראה שסובר שמשם אין שום משמעות דמפקיר בשבת שזה לשונו שם בשם רבינו שמשון גבי מאי דאמר ר' יהושע בן לוי דבר תורה הפקר אפילו באחד הוי הפקר ומה טעם אמרו בפני שלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים וקי"ל פריב"ל הילכף הוי הפקר אפילו באחד מן התורה והוא הדין בינו לבין עצמו הילכף הא דאמרין נר וגיגית וכו' אפקורי מפקר להו שלא יעבור על שבייתת פלים וכן בהמתו אם השאילה לנכרי ולא החזירה לו קודם השבת יכול להפקיר בינו לבין עצמו עכ"ל הרא"ש ומדכתב שאם השאול בהמתו ולא החזירה לו קודם השבת יכול להפקיר וכו' יש במשמע לכאורה דמפקירה בשבת קאמר אלא שהרב סובר שפונתו שאם רואה שכבר הוא סמוך לשבת ועדיין לא החזירה לו ואין שהות שיחזירה לו קודם השבת יפקירה אז כלומר קידה השבת וכן בדין דלמה ניחם מלהפקיר עד אחר שיפנס שבת והלא יהיה עובר ביני וביני איסור שבייתת בהמתו ואף אם הפקר כזה מותר בשבת מכל מקום למה יעבור ביני וביני ומה צרה היתה שם אם יקדים להפקירה שעה קטנה קודם כניסת שבת אלא ודאי גם פונת הרא"ש היא פ"ק שאם יראה שכבר רד היום ועוד לא החזירה לו יפקירה סמוך לכניסת שבת ומפני שיש לפרש פ"ק בכונת דברי הרא"ש הנ"ל לא כתב הרב דמשמע מדברי הרא"ש שבפסקיו דמותר להפקיר בשבת דיכולנו לפתור דעל קודם השבת הוא דקאמר ואי הכי נראה שגם מדברי הרא"ש בפירושו ב"ד מ"ה סוף ע"א שכתב הילכף בשבת יכול להפקיר פליו וכן בהמתו אם השאילה לנכרי ולח החזירה לו קודם השבת אפילו בינו לבין עצמו עכ"ל אין הכרח לומר שפונתו היא שההפקר יהיה בשבת עצמו אלא קודם השבת הוא שיפקירה ומה שכתב הילכף בשבת וכו' כלומר לענין איסור שבת יכול להפקירה כדי לינצל מאיסור דשבייתה וכל עצמו לא בא אלא לומר דאפילו בינו לבין עצמו מהני לגבי איסור שבת דמה שהצריכו רבנן להפקיר בפני שלשה הוא מפני החשש שיפקירה כדי להפקיע ממעשר כמו שביאר הרא"ש שם ובמפקירה מפני איסור שבת דאין מה לחוש העמידו על דין תורה דסגי בהכי פ"ק נראה לי לומר בכונת הרא"ש בפירושו ובסיגנון זה הם גם דברי התוספות וכונתם גם פ"ק למה שכתבתי לדברי הרא"ש: אף מדברי הקצור פסקי הרא"ש בפ"ק אין בין המו"ק סי' י"א יש מקום להבין שההפקר מותר בשבת שכתב הילכף

אם השאיל בהמתו או פליו בשבת יפקירנה בינו לבין עצמו וכו' עכ"ל ומשמעות דברים אלו היא שהשאיל היתה בשבת וקאמר שיפקירנה וכו' אלמא דהפקר בשבת שרי לזה צריכים אנו למודעי למה שכתב הגאון דשאני הפק' זה שאינו אלא להציל מאיסור שבת ונחזור לדברי הרב חיים לעולם): ומההיא דנר וגיגית וכו' פתב עוד הרב דמאי דאמרינו אפקורי מפקר להו אין הפונה שהבעלים מפקירין אותם אלא הפקר בית דין הוא דלב בית דין מתנה עליהם כדי להציל את האדם מן העבירה וכמו שכתב הרשב"א בחידושו ונהביאו הר"ן בפירוש ההלכות (וכן פתב הריטב"א בחידושו בשם הרשב"א) ואם כן אעיקרא אין מקום ראיה מפאן ושוב שקיל וטרי בדברי התוספות והרא"ש והפוסקים בדין אם מותר להשאיל ולהשפיר בהמה לנכרי על סמך שיפקירנה וכו' או דוקא בדיעבד שפכר השאיל או השכיר הוא דאמור רבנן להפקירה וכו' ושאין להביא ראיה מזה דמותר להפקיר בשבת שכן הוא משמעות לשון הפוסקים שבשבת עצמו מפקירה משום שיש לומר דשאני הכא שעושה רק לינצל מאיסור וכו': ולאידך גיסא פתב הרב שהיה נראה לכאורה להוכיח מדברי הריב"ש בסי' כ"ח דאף הפקר פי האי גוונא לא שרי בשבת שהרי פתב דאם השאילה או השכירה וכו' טוב להפקירה בינו לבין עצמו קודם השבת כדי שינצל מאיסור דאורייתא דמשמע דבשבת אסור להפקירה ודחה לזה דכונת הריב"ש היא לומר שיפקירנה קודם השבת כדי שפשיבא שבת תהיה הבהמה ברשות הנכרי ולא יעבור עליה שאם ימתין להפקירה בשבת הנה מה שעבר מהשבת עד שהפקירה היתה ברשותו ועובר עליה להכי קאמר שיפקירנה קודם השבת ולא מפני שאסור להפקיר בשבת ועוד הביא מאי דאמרינו בפירק הדר ד' ס"ט דמותר לבטל רשות בשבת משום דאיסתלוגי רשותא בעלמא הוא ושרי ובטול מדין הפקר הוא ובכל זאת אין להוכיח דשרי להפקיר דשאני הכא שאני הפקר גמור אלא כדי להתיר הטילטול וסיים באופן שאין מכל אלו הוכחה דהפקר בשבת מותר דיש לדחות פאמור ומכל מקום גם לאסור אין לנו ראיה דמההיא דפרק משילין אין מקדישין וכו' אין ראיה לאסור הפקר דשאני הנהו דדמו למקח וממכר ממש דהן שתי ידיים זוכות מוכר ולוקח והכא נמי מקדישוגזבר לא כן הפקר דמקנה איכא קונה ליכא בההיא שעטא אין לדמותו למקח וממכר ואפשר שלא אסרוהו רבנן: שוב מצא שהגאון עבודת הגרשוני בסי' כ"ה פשיטא ליה דמותר להפקיר בשבת וחייליה מדאמרינו בפירק מפנין ד' ככ"ז דמאי הא לא חזי ליה ומשני מיגו דאי בעי מפקר נכסיה ונחזי ליה השתא נמי חזי ליה ודחה ראיתו דהתם לאו דבעינו דליהוי חזי ליה בו ביום אלא כיון דהוי מידי דחזי ליה אף דהשתא לא חזי מצוי לטלטלו ואעיקרא התם לא בעינו דליהוי חזי ליה פלל דבמאי דחזי לענינים לחוד סגי פדאמרינו בתרומה טהורה דמותר לטלטלה כיון דחזיא לכהן וכדכתבו התוספות והרשב"א שם והתוספות בסופה ד' ל"ה ועוד דאף אם נאמר דהפקר בשבת אסור כיון דאינו אסור אלא מדרבנן אמרינו מיגו וראיה מפרק ואלו נערו ד' מ' אההיא דבןשתי ופגם דפרכינן ואימא לדידה ומשנינו מיגו דאי בעי מסר לה למגנול ומנפה שחין והא הכא איכא איסורא לקדש את בתו עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה אלא ודאי כיון דאינו אלא איסור דרבנן אמרינו מיגו וביאר קצת במה שחלוקים בזה הרמב"ם והטור עם התוספות והר"ן והרשב"א ונהריטב"א בחידושיהם וכתב שיש לו בזה באורח במקום אחר ומצא שהריטב"א בח"א סי' אלף קל"א ומה ששאל ממה הנער בענין אי בעי מסר לה למגנול ומנפה שחין איך

יתנישב עם מה שאמרו אסור לאדם לקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדל וכו' ותירצת
שהקותר בדין התורה יפה אמרת וכדין השבת עכ"ל דמתבאר שסובר דכיון דמותר מן
התורה אף דאסור מדרבנן אמרינן מיגו במקום איסורא והכא נמי פינו דמדאורייתא מותר
להפקיר אלא דרבנן הוא דאסרוה שפיר מצינו למימר מיגו במקום איסורא: וסבר הרב
לומר דמההיא דפרק כל פתבי ד' ק"ך ואומר לאחרים בואו והצילו לכם וכו' ואמרינן
בגמרא מהפקרא קזכו ופירש רש"י דהצילו לכם קאמר להו דמשמע דאמירת בואו
והצילו לכם חשוב הפקר אם פן מוכח דשרי להפקיר בשבת ואף שהר"ן כתב שאין זה
הפקר דבלאו הכי הרי הוא מופקר מידי דהנה אמציל מזוטו של ים וכו' כבר קיימו
הפוסקים סברת רש"י עיין מגן אברהם סי' של"ד ס"ק י"א ודחה זה על פי מה שאמרו
בירושלמי אהו דנהצילו לכם שפן דרפן להזמין אורחים בשבת שפראה שהירושלמי
נרגש היכי מצי למימר בואו והצילו ונהרי זהו הפקר ואסור להפקיר בשבת אהכי קאמר
שפן דרפן להזמין אורחים וכלומר דאין זה מפקיר אלא כמזמין אורחים בשבת ומאכילן
ואם פן אדרבא ממתניתין הלזו לפי מה שאמרו בירושלמי יש להוכיח דהפקר אסור
בשבת לולא דהכא הוי כמזמין אורחים וכו' וכתב דיש לדחות דאין הכי נמי דהפקר בלבד
דהיינו שמוציא הדבר מרשותו ואומר דבר זה הפקר מישרא שרי אלא דהכא דמקנה נמי
לאחרים שפיר קשיא ליה להירושלמי ואיצטריף לטעמא שפן דרפן להזמין אורחין וסיים
דלית לן ראיה מפורשת מהש"ס בדין זה אם מותר להפקיר בשבת ונחלקו האחרונים
הרב עבודת הגרשוני סובר דמותר והרב פרי חדש בסי' תמ"ד סעיף ב' ויבסימן תל"ד
סובר דאסור ומסיק למה שנשאל דנדאי ההפקר חל ומה שעשה עשוי וכההיא דאמרינן
בירושלמי וכולן שעשו בין שוגגין בין מזידין מה שעשו עשו ופסקו פן הפוסקים בסי'
של"ט ואם פן אף אם נאמר דאסור להפקיר בשבת מכל מקום מה שעשה עשוי: ועל
השאלה השנית אם יכולים אחרים לזכות מן ההפקר השיב כבר הביא ראיה הרב עבודת
הגרשוני בסי' כ"ה דמותר לזכות מן ההפקר מההיא דבואו והצילו לכם ועושה עמהם
חשבון אחר השבת ופריף תלמודא חשבון מאי עבידתיה מהפקרא קא זכו דמשמע
להדיא דמותר לזכות מן ההפקר והיא ראיה שאין עליה תשובה וכן מתבאר מדברי הטור
בסי' רמ"ו בענין הפקר בהמתו כמה שכתב בשם רבינו פרץ עי"ש וכן מפורש יוצא
מדבריו שפסי' שכ"א בענין חזקת רשות שכתב דאף משתחשף מהני והטעם דכיון דסברי
בית הלל דביטול רשות איסתלוקי רשותא הוא אם פן פשמתזיק הוי פזוכה מההפקר
וכמו שכתב שם הרב בית חדש ואף שכתב דלכתחלה אין להחזיק אלא מבעוד יום אנו
אין לנו אלא דברי מרן הבית יוסף שפתם בשלחנו הטור דברי רש"י ומה גם פי נצר
משרשיו הרב טורי זהב שם יישוב דבריו ואם פן מותר לזכות מן ההפקר בשבת ואחר
חתימת הסימן כתב ששוב נדפס ספר מגילת ספר וראה שפחלק לאנן ד' קכ"ז הוכיח
מדברי הירושלמי דפסחים דמותר להפקיר בשבת ולא פנה לעיין בדבריו וששוב נדפס
ספר שער המלך נראה שבהלכות לולב ד' צ"ז שהביא דברי הריטב"א שסובר דאסור
להפקיר וכתב הרב (חיים לעולם) שהריטב"א בשיטת רביה דרביה אמרה שפן דעת
הרמב"ן בליקוטיו לריש מסכת פסחים והביא דבריו שם בדף י"א ע"א ולעומת זה ראה
בספר מגן אבות לרבינו המאירי בכתובת יד שהשיב על דברי הרמב"ן וז"ל והרביעית
שההפקר נראה להרב שאסור בשבת מדאמרינן אין מקדישין ואין מעריכין וכו' תמה אני

היאך פה קדוש אמרה והלא אמרו בפרק מפנין וכו' ומפרש טעמא מיגו דאי בעי מפקיר נכסיה נחזי ליה נהרי אתה למד מפנרש שמפקירין בשבת ואף הסברא נותנת פן שזאת שאסרו בהקדשות וכו' אלו פעין מר הו שמקנה אותם לאחרים וכעין מה שאמרו מה לי מר להקדוּט מה לי מר לשמים אבל הפקר אין בו הקנאה לשום אדם ונהרי זה כביטול רשות שנעשה אף בשבת וכן כתב בשיטתו למסכת שבת באופן פי דבר זה במחלוקת שנוי בין הראשונים אלו תנרף דברי הגאון חיים לעולם (והרב המגיה שם ציין לעיין בספר חקת הפסח סי' תל"ד ובשמחת יהודה אליעזר סי' ו' פאת ים בליקוטים אות ו' שבת של מי בקונטרס יוסף לחק שלשה הראשונים אינם אצלי וקונטרס יוסף לחק אין בשבת של מי שבידי פי סיום הספר הוא בדף רנ"ג ואחריו קונטרס מוצאי שבת עד דף רס"ב ואין עוד): מפלל הדברים אתה תשמע שהרב חיים לעולם לא הכריע בדין זה אם מותר להפקיר בשבת ניום טוב או לא ומפנרש יוצא מפה קדשו דדין זה במחלוקת הוא שנוי וזה שלא כמו שכתב בשמו הרה"ג אברהם אַזפור דמותר להפקיר ולמדנו דלזכות מן ההפקר קיל מלהפקיר דבלזכות מן ההפקר שכתב הרב עבודת הגרשוני להוכיח מהיהא דאומר לאחרים פנאו והצילו לכם דמותר כתב על דבריו שהיא ראיה מהימנא שאין עליה תשובה ואילו להפקיר תלייא באשלי רב רבי ולא הכריע ושם בדף ק' הובאה הערה מרב גדול מוהר"ר דוד בכמוהר"ר שמואל הלוי להשיג על הרבה דברים שכתב הרב המחבר ובכלל הדברים הוא שכתב (בסוף ד"ה אף את זה) שם בסוף ע"ד הרי הצגנו לפניך משפט פתוב שהדין עם הרב עבודת הגרשוני ואם לא ידעתיהו מכותלי ביתו ניכר שאדם גדול הוא והרב פרי חדש שאריה ליה מאריה שלא העמיק עיונו הנה בפרט זה ומקומו הוא מוכרע לאשמועינו (פנראה צריף להיות לישמועינו) אין מפקירין וכל שכן הנה אחרנייתא אלא שאין זה פדאי להכריע דתנא נקט אלו הן משום מצוה מפל מקום מדלא תנייא במתניתין אין לה אלא מה שישנו חכמים וכו' עכ"ל הרי מבוארת דעת הרב הלוי דמותר להפקיר בשבת ניום טוב והרב המחבר לא כתב שום דבר על השגותיו ומזה אפשר שהבין הרב אברהם אַזפור שכן גם דעת הרב המחבר דשתיקה פהודאה אבל אין זה מוכרח דיש לומר דלא איסתייעא ליה לחזור על לימוד והביא מה שהעיר עליו הרב הגדול מוהר"ר הלוי שכן שורת דרף ארץ פדי שלא יאמר אותו צדיק שלא חש לדבריו כלל והניח הדבר להמעין שישפוט פפי שכלו אבל לא מפני שהודה לדבריו הוא ובפרט שבדבריו שבדף י"א (שכתב אחר ההערות שהעירו על דבריו שני רבנים מעיהק"ו ירושלים מוהר"ח"א סורנאגה ומוהר"א צבי) כתב מפנרש שדבר זה במחלוקת שנויה בין גדולי הראשונים וכתב שהיה חפץ לחזור על לימודו ולהשתעשע בדברי רבנו קדישי המערערים על דבריו ולא איסתייע ליה: ועל הספק השני אם מותר לזכות מן ההפקר כתב הרב מוהר"ר הלוי הנ"ל שראית הרב עבודת הגרשוני אינה כמו שהבין הרב המחבר (חיים לעולם) דמה ראיה זו הא איכא למימר דמאי דאמרינו חשבון מאי עבדימיהו מהפקירא קא כו לאו משום דשרי לזכות מן ההפקר אלא הכי קאמרינו פינו דזכו מההפקר אף על גב דעבדי איסורא מפל מקום הא קא זכו ולמה להו חשבון אבל הראיה היא משינויא דמשני דמשום מדת חסידות שנו פאן או בירא שמים עסקינו פדאימא התם וטפי הנה ליה למימר דהאי גברא לא בעי למיזפי באיסורא ובעי למיעבד בהדיה חשבון דמעיקרא לאו בתורת זכיה מההפקר נקטינהו אלא ודאי דליכא איסורא

עכ"ל ועל כל פנים גם הוא מסכים דמותר לזכות מן ההפקר ודמוכה הכי מסוגיא דפרק
כל כתבי חשבון מאי עבידתיהו מהפקירא קא זכו: עוד הובאו שם (בספר חיים לעולם)
דברי שני רבנים מירושלים מוהרח"א סורנאגה ומוהרא"ל צבי שהשיבו על דברי הרב
המחבר מדף ט' והלאה שקלו וטרו על כל ראיותיו וסברותיו לבנות ולסתור פדרכה של
תורה ובדף יו"ד ע"ד (בד"ה הינצא) כתבו שהעיקר דמותר להפקיר בשבת ויום טוב
ושקרב מוהר"י ערוף הראה להם שכן כתב מפנרש רבינו המאירי בשיטתו לשבת בפרק
מפנין דממה שאמרו בש"ס גבי דמאי דאי בעי מפקר נכסיה שמעינן דשרי להפקיר בשבת
ובהגלות לנו דברי רבינו המאירי מעתה הקולות יחדלון וינצא הדבר בהיתר להפקיר
בשבת באין אומר ואין דברים: גם על זכיה מן ההפקר כתבו דנקטינן כמו שכתב הרב
עבודת הגרשוני שכן מתבאר מההיא דאמרו בש"ס מהפקרא קזכי וכו' וכן מוכח
מדאמרינן במסכת עבודה זרה דף ע' המוצא פיס בשבת מוליכו פחות פחות מארבעה
אמות ופסקו פן הרמב"ם והרא"ש ואף להחולקים על הרמב"ם לא נחלקו עליו משום
שאסור לזכות במציאה בשבת אלא משום מוקצה או משום ההילוף אבל בדבר המותר
לטלטלו ולהוציאו פולי עלמא מודו דמותר לזכות בו אלו תנרף דב"ק: אחר זמן השגתי
ספר משפן בצלאל (הנז"ל בד"ה ומפל מקום) ולפי שצריך להשיב הספר לבעליו אכתוב
בס"ד בקיצור דבריו והוא בדף י"ב ע"ג הביא דברי הפרי חדש בסי' תל"ד דהפקר אסור
בשבת ויום טוב ותמה עליו מסוגיא דשבת דף קל"א ע"ב דאמרינן הואיל ובידו להפקירן
וציין מגן אברהם סי' י"ג סק"ח ותירץ (כמו שתירץ השער המלך פיון דמדאורייתא
מותר להפקיר משום הכי חייב חטאת ובזה כתב ליישב קושית התוספות במנחות דף
מ"ד (שהבאתי לעיל בד"ה והנה מתוף מה שכתבתי) דיש לומר דבעי הש"ס לאשמעינן
האי רבותא דאף דאסור מדרבנן להפקיר פיון דמדאורייתא שרי חשיב בידו להפקירן
אלא דקשה דבעירובין דף ל"א פריף דמאי הא לא חזי ליה ומשני דאי בעי מפקר נכסיה
וכתבו התוספות דלסומכוס פריף וכו' ואם פן קשה הא סומכוס אית ליה דגזרו שבות
בבין השמשות ואם הפקר אסור הא לא חזי ליה פיון דאי בעי לא מצי מפקיר וכן הקשה
מדאמרינן הכי בפרק מפנין דמאי הא לא חזי ומשנינן מיגו דאי בעי מפקר נכסיה ואם
אסור להפקיר הרי הוא מוקצה והוי כטבל אלא מוכח דמותר להפקיר וכן מוכיח מדברי
רש"י בסופה דף ל"ד (גבי מעשר שני בירושלים) ממה שכתב בד"ה ואם נטל פשר וכו'
אבל חוץ לירושלים לא דלקם פתיב הראוי לכם והקשה מרן מוהרמב"ח פיון דחוץ
לירושלים יש לו פדיון הרי אם פן יש לו היתר אכילה מיקרי דאי בעי פדי ליה כמו
בדמאי דיוצא בו משום דאי בעי מפקר נכסיה ותירץ דלא הוי מיגו משום דאין פודין
ביום טוב ואם פן מדיוצאין בדמאי מוכח דאי בעי מצי מפקיר ביום טוב לא פהפרי חדש:
שוב הביא מה שפשער המלך כתב בשם הריטב"א בההיא דבנאו והצילו לכם דמוכה
דסובר דבעלמא אסור להפקיר בשבת ושהקשה עליו בשער המלך מסוגיא דעירובין
הנ"ל ושתירץ דסובר הריטב"א דהו מתניתין דמערבין בדמאי אתיא פרבי דאמר לא גזר
שבות בבין השמשות וכתב על דבריו שלא ראה דברי הריטב"א בעירובין דף ק"ב ע"ב
(צריך להיות דף ל"א ע"א) דמתבאר דמוקים למתניתין אפילו פסומכוס.

והדרא קושיתו לזכותא ועוד הקשה לפי מה שאמרו בפרק משילין דף ל"ו דטעמא דאין
מקדישין ואין מחרימין הוא משום דדמי למקח וממכר ופירש רש"י שמוציאו מרשותו

לרשות הקדש ומקח וממכר אסור מקרא וכו' אי נמי מקח וממכר אתי לידי פתיבה וכו' ואם פן בהפקר אין שייך טעם הראשון דהא אינו מוציא מרשות לרשות וגם טעם השני משום חשש פתיבה אין שייך בהפקר פלל וכו' ונמצא שהוא מחלוקת בין רש"י והריטב"א דרש"י בסופה הנ"ל מוכח דסובר דמותר להפקיר והריטב"א סובר דאסור והאריה לבאר דכל מר אגזיל לשיטתיה בדין הפקר אם עושה קנין וכו' וכתב בדרף י"ג ע"ג אות ח' דאין ליישב שלא אסר הריטב"א להפקיר אלא בכגון שהיא דבואו והצילו דהוי מוציא מרשות לרשות (והוא תירוצו של הרב שער המלה) דמשמעות לשון הריטב"א אינו פן אלא משמע שאף אם אינו מופה לאחרים גם פן אסור לכן העלה ליישב דעת הריטב"א דלא אסר אלא פשאינו לדבר מצנה אבל לדבר מצנה מודה דמותר להפקיר ואגזיל לשיטתיה דסובר פרינו תם דהא דאין דנין ואין מקדשין ולא מניבמין היינו דוקא שלא במקום מצנה אבל אם אין בית דין דעדיף מניה וכן פשאין לו אשה ובנים מותר וכן בהפקר הדין פן דמשום מצנה מותר והיינו טעמא דאמרין פפרק מפנין דאי בעי מפקר נכסיה פנין שהוא מצנה מפני האורחים וכו' וכן מערבין בדמאי היינו ערובי תחומין דאין מערבין אלא לדבר מצנה ולכן שפיר קשיא ליה אהיה דבואו והצילו לכם דהפקר פי האי שלא במקום מצנה ודאי אסור דדמי למקני בשבתא דאסור וביטול חמץ דשרי בשבת ויום טוב למאן דאמר שהוא מדין הפקר התם נמי הוא לצורך היום והוי דבר מצנה וכן באתרוג של דמאי לצאת בו וביאר עוד שגם מה שמתבאר מדברי רש"י דסופה וכן בעירובין דמותר להפקיר יש לומר דדוקא במקום מצנה הוא דמותר והיינו דלפי שיטתו בהיה דאין דנין ואין מקדשין וכו' שהוא אף במקום מצנה מפל מקום בהפקר שאינו קנין כמו מקח וממכר וגם לא שייך חשש פתיבה מותר על כל פנים במקום מצנה דוקא: ועל פי הדברים האלה הרבה להשיב על מה שכתב הרב מן אברהם בסי' י"ג סק"ח שמתבאר מדבריו דסובר שמותר להפקיר אף שלא במקום מצנה דמנא ליה הא הלא בכל המקומות דמשמע בש"ס דמותר להפקיר אינו אלא במקום מצנה ואז גם מתנה מותר ונהיה דפרק ר' אליעזר דמילה דף קל"א ע"ב דאמרין הואיל ובידו להפקירן היינו דמדאורייתא ראוי להפקירן וכו' ואחר שהאריה מאד בדברי הפגן אברהם פתב בדרף י"ד אות י"ג דליתא למה שכתב הפרי חדש דאם ביטול משום הפקר היה אסור בשבת דהא לדבר מצנה מותר להפקיר שוב ראה שפדברי הרב פרי חדש פתב הרמב"ן בליקוטיו והאריה לפלפל ליישב דעת הרמב"ן דמסוגיא דהש"ס בכמה מקומות מתבאר דמותר להפקיר לדבר מצנה ומסיק שגם דעת הרמב"ן פן היא דמותר להפקיר לדבר מצנה אלא שסובר דהמשהה חמצו פדי לבערו אינו עובר עליו מן התורה ולכן הוכיח דעל פרחין לומר דביטול לאו מטעם הפקר דאם פן איך מבטלו ביום טוב הא אסור להפקיר ביום טוב ואי משום מצנה זה אינו לשיטתו דהא יכול להשהות החמץ על דעת לבערו דליכא מצנה דאורייתא בביתולו עתה אחר דאין אסור להשהות אף דיש לומר דהפקר אינו עושה קנין או יש לומר פנין דעל כל פנים אסור להשהות מדרבנן מותר להפקירו דהוי צורך היום מפל מקום הרמב"ן סובר דהפקר הוא קנין גמור ולכן הוכיח דביטול אינו משום הפקר וסיים בסוף אות ל"ג וז"ל לכן ברור לכולי עלמא דלהפקיר משום מצנה מותר אבל להפקיר פה אסור וכן לענין לזכות מן ההפקר בשבת ויום טוב בשביל מצנה מותר וכו' דמיגו דמפקיר נכסיו וכו' ע"כ איצטריך לזכות אחר פה בהדמאי

בתוך שלשה ימים וכו' אבל לזכות בהפקר כף יש לומר דאסור ומה שהביא בתשובת עבודת הגרשוני סי' כ"ה ראיה משבת דף ק"ד לימא מהפקרא קא זכינא וכו' אין ראיה דהא אפילו בקנה ומכר בשבת ויום טוב הני קניניה כדאיתא בירושלמי ופסקו פן הפוסקים וכו' וכיון שפקר זכה מן ההפקר קנה אבל אם מותר לכתחלה לזכות מן ההפקר איפא למימר דדמי לקנין דאסור בשבת ויום טוב דמה לי להפקיר או לזכות מן ההפקר ותמיד גזרו משום גזרת מקח וממכר עכ"ל מסקנתו לך נא ראה נפלאות מתורתו: והנה על מה שפתיבתי בנדפס באות ק' בדין הפקר אם מותר בשבת או לא פתב לי ידידי הרה"ג מוהר"ר צבי הירש הלוי בילווייס יצ"ו בעל הגהות פור לזהב על חידושי הריטב"א ונ"ל עוד שם אות ה' סי' ק' הביא הדר"ג דברי הריטב"א והפר"ח או"ח סי' תל"ד שאסור להפקיר בשבת ומר הביא שם להקת נביאים אחרונים שהקשו עליהם מסוגיא דשבת דף קמ"ח מקדיש אדם את פסחו בשבת ונתיגתו ביום טוב ומסוגיא דפרק מפנין דאי בעי מפקיר לנכסיה הני עני נחזי ליה ומסוגיא דדף קל"א הואיל ובגדו להפקירו וקושפא זו היא ראית המגן אברהם סי' י"ג דמותר להפקיר בשבת ונדחקו בישובים ובעה"י רשום אצלי מפבר אריכות בענין זה וכדי שלא להטריח את פבודו אעתיק קצת בקיצור נמרץ.

והנה גם אנכי הקשיתי מש"ס דעירובין דף ע"א מתניתין מני בית שמאי דאמרי אין ביטול רשות בשבת דתנן מאימתי נותנין רשות בית שמאי אומרים מבעוד יום ובית הלל אומרים משתחשף מאי טעמא דבית הלל וכו' אלא הכא בהא קמפלגי בית שמאי סברי ביטול רשות מקני רשותא בשבתא אסור ובית הלל סברי איסתלוקי רשותא בעלמא הוא ואיסתלוקי רשותא בשבתא שפיר דמי מבואר לכאורה דשרי להפקיר בשבת אמנם מצאתי שוב בריטב"א עירובין שם שהעיר בזה ונ"ל ואיסתלוקי רשותא בשבתא שרי לפום פשטא דלישנא משמע דשפיר דמי בכל דוכתא ואם פן מותר לעשות מחילה בשבת מיהו אפשר לחוש ולומר דהכא שפיר דמי לצורך עירוב קאמר מפני שיש בו תיקון לצורך שבת עכ"ל מצינו מפורש בדברי הריטב"א ז"ל דלצורך מצנה סובר דשרי להפקיר בשבת וממילא מיושב כל הקושיות שהקשו עליו האחרונים דבכל מקומות אלו שהקשו מהם יש שם צורך מצנה: ובזה יש לדחות דברי הפרי חדש סי' תל"ד שהוכיח דביטול חמץ לא הני מטעם הפקר שאם פן איך תניא מבטלו בלבם אפילו ביום טוב והא אסור להפקיר בשבת וביום טוב אלא ודאי דביטול לא הני מטעם הפקר ולפי המבואר אין ראיה פלל דשפיר יש לומר דביטול הוא מטעם הפקר ומיהו פיון דהפקר זה הני צורך מצנה שלא יעבור בבל יראה וכו' פולי עלמא מודו דשרי להפקיר בשבת ואדרבא יש לומר לאידך גיסא דאם נחליט דביטול הוא מטעם הפקר יש מכאן ראיה מכרחת לדעת הריטב"א ז"ל דאסור בעלמא להפקיר בשבת וביום טוב ורק לצורך מצנה שרי דאם לא פן לאיזה צורך נקט התנא אפילו בשבת אפילו ביום טוב דמאי רבותא יש בזה והלא בעלמא נמי שרי להפקיר בשבת וביום טוב אלא ודאי דבאמת בעלמא אסור להפקיר בשבת וביום טוב ואשמענין התנא דכאן שרי משום דהוי צורך מצנה.

וכשיטת הריטב"א כנלע"ד: ובהיה עניינא רשום אצלי עוד במה שנסתפק הגרעק"א זצ"ל בגליון הש"ע או"ח סי' של"ט ובתשובותיו סי' עק"ד אם מוצא מציאה בשבת דהוי דבר הפקר אם מותר לזכות בו ובשם ס' עצי אלמוגים הביא דעתו דאסור לקנות מהפקר בשבת יעו"ש ולענ"ד היא משנה מפורשת דמותר לזכות בשבת מן ההפקר דתנן במס'

שבת דף ק"ד מצילין סל מלא כפרות כו' ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ואם היו פקחין עושין עמו חשבון לאחר השבת ומפרש בגמרא חשבון מאי עבידתיהו מהפקירא קא זכו משמע להדיא דשרי לכתחלה לזפות מן ההפקיר וגם בטר הכי דמשני מאי אם היו פקחין היינו שאין רוצין לטרונח בהנחם עי"ש ובר"ן ומבואר דאם רוצין לזפות לעצמן רשאין והיינו משום דאין שם מקנה ומהפקירא קא זכו רשאין לזפות בו אפילו בשבת וביותר לפי מה שפכת המגן אברהם סי' של"ד ס"ק י"ג דאם יש חשש איסור במה שזוכין לעצמן אינו נאמנים לומר דעבדי איסורא לזפות לעצמן ודאי מוכח דאין שום איסור אפילו לכתחלה לזפות מן ההפקיר דאם לא פן איך נאמנים לומר דעבדי איסורא ולעצמן זכו ולענ"ד זה פשוט מאד: עוד שם בספרו היקר ציין פבוד הדר"ג אם יש להפקיר על ידי שליח אבקשו ימחול נא פבודו לעינין בספרי אם המלה על מגילת רות ששלתחתי לכבודו (ק"פ ב' פט"ז) מה שפכתתי שם בזה אלה דברי צבי הירש הלוי בילוויס עכ"ל: אמר המסבר הנה למעלה פכתתי (בד"ה ואת זה אגיד) שמה שכתב הגאון שער המלה בשם הריטב"א דאסור להפקיר בשבת והיה דאומר לאחרים בואו והצילו וכו' שאני משום דכמנפקר ועומד הוא וכו' ליתנהו להני מילי בחידושי הריטב"א שבידי וכו' ועתה אפריון נמטייה לדידי הרה"ג הנ"ל דאייתי מתניתא בידיה דברי הריטב"א שפחידושו לעירוובין דמוכח שפוסבר שאסור להפקיר בשבת אם לא לצורך השבת אלא שלפי זה קשה על מה שכתב בשער המלה בשמו דטעם ההיתר בהיה דאומר לאחרים הוא משום דכמנפקר דמי דמשמע דאי לאו הכי אסור ואמאי הא לצורך שבת הוא ולצורך שבת שרי אף מה שהקשיתי שם שמדברי הריטב"א בפוגיא דדף קכ"ז מתבאר שפוסבר דמותר להפקיר בשבת לא קשיא לפי מה שגראה שמחלק בין היכא דליכא צורך היום להיכא דאיכא צורך היום והתם משום צורך היום קאמרינן דאי בעי מפקיר נכסיה וכו' ועיניך הרואות דהרב הנ"ל יצ"ו פיונה דעתו (במה שכתב ליישב דעת הריטב"א ממה שהקשו עליו האחרונים) לדברי הרב דר"ך המלה שהבאתי למעלה (בד"ה ואולם לדעת הריטב"א) והרב דר"ך המלה פיונו אל האמת בדעת הריטב"א כפי המבואר בדבריו שפמסקת עירוובין שהביא הרב הנ"ל יצ"ו ומה שכתב להביא ראיה דמותר לזפות בשבת מן ההפקיר מהיה דחשבון מאי עבידתיהו מהפקירא קא זכו פיונה דעתו לדברי הרב שבת של מי בשם הגאון עבודת הגרשוני שהבאתי לעיל (בד"ה ואם מותר לזפות) וקים לי בגויה דהני ספרי דבי רב לא שכיחי גביה דמר ובדעתו הרחבה פיונו לדעת קדושים הנז"ל וקרוב בעיני לומר שגם ספר בגין שלמה הנז"ל בדברינו (בד"ה ואם מותר) לא שכיח גביה דרב יצ"ו: ומה שכתב בד"ה עוד שם) לעינין בספרו אם המלה וכו' לעשות רצונו חפץ חיים ועיניתי בספרו היקר ולפי שלא נתפשט ספרו במקומות אלו הנני להעתיק דב"ק והוא על מה שנאמר וגם של תשלו לה מן הצבתיים ועזבתם ולקטה ולא תגערו בה פתב הרב יצ"ו וגם וכו' אומר להם שאם יראו שהיא עומדת מרחוק ואינה הולכת ללקט בין העומרם עם פל זה יראו שתלקט יתר על שאר העניים שיעשו עצמם כשוכחים הצבתיים הקטנים ותקח אותם בתורת שכחה ואמר עוד ועזבתם יפה פירש בזה בגזע ישע שאמר להם שיפקירו את הצבתיים שאם לא פן פיון שבאמת לא שפחום יהא מחויב במעשר ולזה אמר שיפקירו והפקיר פטור ממעשר ולפי פירושו יהיה מכאן ראיה מוכרחת לשיטת הפוסקים שיכולים להפקיר על ידי שליח ועינין שלחן ערוך ארח חיים סי' תל"ד ובברכי

יוסף שם עכ"ד יצ"ו: ורב אָחז יצ"ו פֿתב לי על מה שפֿתבתי בַּנְדָּפֿס בְּדִין הַפֿקֿר בְּשֶׁבֶת
אם מוֹתֵר וְנ"ל וּלְדַעְתִּי יֵשׁ לְהִבְיָא רְאִיָּה דְהַפֿקֿר מוֹתֵר בְּשֶׁבֶת דְּאִיתָא בְּעִירוּבִין ע"א לְעַנְיָן
בְּיִטּוּל רְשׁוּת דְּבֵית הַלֵּל סְבָרִי אִיסְתְּלוּקִי רְשׁוּת בְּעֵלְמָא הוּא וְאִיסְתְּלוּקִי רְשׁוּת שְׁפִיר דְּמִי
וּלְבֵית שְׁמַאי הָוֵי קִנְיָן וְקִנְיָן אֶסּוּר בְּשֶׁבֶת אֲבָל לְבֵית הַלֵּל דְּהָוֵי רַק סִילּוּק רְשׁוּת מוֹתֵר
לְדִידְהוּ לְהַפֿקֿיר וְעִינֵין בְּתוֹס' גִּטִּין ל"ח ד"ה הַמְּפָקִיר וּבִיבְמוֹת מ"ח ד"ה הַמְּפָקִיר שְׁפִתְבוּ
שֵׁם דְּהַפֿקֿר אֵינוּ אֵלָא סִילּוּק בְּעֵלְמָא שְׁהֵרַב מְסַלֵּק עֲצָמוּ מִן הָעֶבֶד וְעִי"ש בַּפְּנִי"י עַל גִּטִּין
שְׁפִתְבַּת דְּהָא דְהַמְּפָקִיר עֶבְדוֹ יֵצֵא לְחִירוֹת דְּוָקָא הֵיכָא שְׁקָדָם הָעֶבֶד וְנֹכַח בְּעֲצָמוּ דְּאִזְ אֵין
רְשׁוּת לְרַבּוֹ עָלְיוּ מַה שְׁאֵין פֿון קוֹנָדָם שְׁנֹכַח בְּעֲצָמוּ עֲדִינֵין לֹא נִפְקַע שֵׁם עֶבְדוּת מִמֶּנּוּ
וּמִקֿרִי רְשׁוּת רַבּוֹ עָלְיוּ עכ"ל יצ"ו וְכַנְרְאָה אֵין בְּיַד הָרַב חִידוּשֵׁי הַרִּיטְבֵּ"א לְעִירוּבִין
וּכְבֵּר פֿתְבִּתִּי דְּבָרָיו לְעִיל (בד"ה אָמַר הַמְּחַבֵּר): וּבְעִיקָר דִּין הַפֿקֿר אִם הוּא מְשׁוּם נִדָּר
(כְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם) אוּ הוּא גְזֵרַת הַכְּתוּב וְאִם קִטְוֵן יָכוֹל לְהַפֿקֿיר וְאִם מוֹעִיל תְּנַאי בְּהַפֿקֿר
עִינֵין בְּכָל זֶה בְּתִשׁוּבוֹת הַגָּאוֹן מוֹהֵר"ם שִׁיק בְּחֵלֶק א"ח ס' קצ"ה וּבְשׁו"ת עִין יֵצֵא
לְהַגְאָבֵד"ק קֵאוּנָא יצ"ו בְּחֵלֶק א"ח ס' כ"ח אוֹת ב': וְאִם מוֹתֵר לְהַפֿקֿיר בְּזִמְנֵן הַזֶּה אוּ
לְהַקְדִּישׁ לְעַנְיִים פֿל נְכֶסֶיו בְּלִתִּי שִׁישְׁאָר לְנִפְשׁוֹ מְאוּמָה פְּדֹאֲמֵרִינֵן דְּאִי בְּעִי מְפָקִיר
לְנֶכְסֵיהּ וְכו' וּבְדִבְרֵי הַרְמַב"ם בְּפִרְק שִׁשִּׁי מֵהִלְכוֹת עֶרְכִין שְׁאֶסּוּר לְאָדָם לְהַקְדִּישׁ פֿל
צֵאנּוּ אוּ פֿל שְׁדוּתָיו אוּ מְפֵל דְּבָר שִׁישׁ לוֹ אִם לֹא שִׁישְׁיִיר גַּם לְעֲצָמוֹ וּמוֹכַח מִדְּבָרֵי
הַמְּפָרְשִׁים שְׁגַם לְהַפֿקֿיר פֿל מִין שִׁישׁ לוֹ אֶסּוּר לְכַתְּחֵלָה וּבְמַאי דְּאִמְרִינֵן אַל יִבְזֹבֵז יוֹתֵר
מִחוֹנְמֵשׁ וּבְדִבְרֵי הַגָּאוֹן חֲתָם סוֹפֵר יו"ד ס' שט"ז וְעוֹד בְּדִבְרֵי אֵינָה מְחַבְּרִים בְּעַנְיָנִים אֵלוּ
שְׁקִיל וְטָרִי יְדִידֵי הַגְאָבֵד"ק לוֹצִין יצ"ו בְּסִפְרוֹ הֵיכָר אֲבָן שְׁתִּיָּה ס' ס"א עִי"ש דב"ק
וְעִינֵין בְּמָה שְׁהִבְאִתִּי בְּקוֹנְטֵרִיס הָעֵרוֹת לְחֵלְקֵי הַפֿלָלִים ס' קי"ח: וְאִם מוֹעִיל הַפֿקֿר לְדָבָר
שְׁאֵינוּ בְּרְשׁוּתוֹ (דְּבָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם וְכִיּוֹצֵא) הִבְאִתִּי בַּנְדָּפֿס בְּאוֹת ק' סְבֵרַת רַבִּינוּ הַבֵּית
חֲדָשׁ בְּתִשׁוּבָה ס' קכ"ד דְּמַהֲנֵי וְהִבְאִתִּי קֶצֶת מִדְּבָרֵי רַבְּנֵי הָאֲחֵרוּנִים מִיְּמֵינִים
וּמִשְׁמַאֲיִלִים בְּזֶה וְנִשְׁמַט שֵׁם הַצִּיּוֹן לְעִינֵין בְּקוֹנְטֵרִיס אֶסִּיפַת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת חֲמִץ וּמִצָּה
ס' ה' אוֹת כ"ד שְׁפִתְבִּתִּי שֵׁם קֶצֶת בְּזֶה וּבְקוֹנְטֵרִיס הָעֵרוֹת לְחֵלְקֵי הַפֿלָלִים ס' ע' אוֹת
כ"ה הִבְאִתִּי הָעֵרָה בְּזֶה עִי"ש: וְלְעַנְיָן אִם הִלְוָה יָכוֹל לְהַפֿקֿיר וּלְבַטֵּל דְּבָר שְׁמֻנְשָׁפֿון בְּיַד
הַמְּלוֹנָה עִינֵין בְּתִשׁוּבַת הַגָּאוֹן מוֹהֵר"ם שִׁיק ס' רי"ט שְׁהִבְאִתִּי בְּקוֹנְטֵרִיס אֶסִּיפַת דִּינִים
בְּמַעֲרַכַת חֲמִץ וּמִצָּה ס' ח' אוֹת ס"ז (בד"ה וְזֶה שִׁינְיָה בְּדִינֵינִי) וְנִדְפֿס עֲפָה ס' חֲמֻדַת מִלְּשָׁה
לִידִידֵי הַרְה"ג מוֹהֵר"ם דְּדוּמ"ץ מְלֹאדְזוֹ יצ"ו וְרִאִיתִי בְּסִי' יו"ד שְׁקִיל וְטָרִי אִם יָכוֹל הִלְוָה
לְמִפְּנֵי אוּ לְהַקְדִּישׁ אוּ לְבַטֵּל וּלְהַפֿקֿיר חֲמֻצוֹ הַמְּמוֹשָׁפֿון בְּיַד מְלוֹנָה וְכַתְּבַ (בד"ה וְעֲפָה
נְחִקוֹר) וְכו' אִם לְוָה יָכוֹל לְבַטֵּל חֲמֻצוֹ הַמְּמוֹשָׁפֿון בְּיַד מְלוֹנָה הִנֵּה בְּשֵׁם אֲרִיָּה א"ח ס' י"א
בד"ה וַיֵּשׁ לְהִבְיָא (ובד"ה ועפ"ז) פֿתְבַ לְדָבָר בְּרוּר דְּדוּמָה לְגִזְל וְלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים
וּלְהַפֿקֿר בְּבָבָא קָמָא דָּף ע' וְאֵין הַנְּגִזְל וְהִלְוָה יָכוֹלִים לְבַטֵּל הַחֲמִץ שְׁבִרְשׁוּת אַחֵר וְכֵן פֿתְבַ
בְּתִשׁוּבַת מוֹהֵר"ם מִינְיָן ס' ד' אֵלָא דְּשְׁקִיל וְטָרִי שֵׁם דְּאִפְשֵׁר לְרַבָּא דְּסוּבֵר מְכָאן וּלְהַבָּא
גוֹבָה יָכוֹל לְבַטֵּל וְנִרְאָה מְסַקְנָתוֹ דְּגַם לְרַבָּא אֵינוּ יָכוֹל לְבַטֵּל וְדַעַת הַגֵּרַע"א בְּשׁו"ת שְׁלוֹ
ס' כ"ג דְּנִגְזֵל אֵין יָכוֹל לְבַטֵּל חֲמֻצוֹ שְׁבִיז גִּזְלוֹן אֲבָל לְוָה יָכוֹל לְבַטֵּל הַחֲמִץ הַמְּמוֹשָׁפֿון בְּיַד
מְלוֹנָה וּבְסִפְרָא עֲטָרַת חֲכָמִים ס' ט"ז מְחֻלְקֵי הַגָּאוֹן עִם הַגָּאוֹן חֲתָם סוֹפֵר דְּדַעַת הַחֲתָם
סוֹפֵר דְּלֹא מְהַנִּי בְּיִטּוּל לְחֲמִץ שְׁאֵינוּ בְּרְשׁוּתוֹ וְדַעַת הַמְּחַבֵּר דִּיכֹּל לְבַטֵּל וְנִרְאָה מִדְּבָרָיו
דְּגַם נִגְזֵל יָכוֹל לְבַטֵּל חֲמֻצוֹ שְׁבִיז גִּזְלוֹן וּבְנִתְיָבוֹת הַמְּשֻׁפֵּט בִּיאוּרִים רִישׁ ס' רי"א פֿתְבַ

דְּהַבִּית חֲדָשׁ בְּתִשְׁבָּה קכ"ד סוֹבֵר דִּיכּוֹל לְהַפְקִיר אַף פְּשָׁאיֵנוּ בְּרִשְׁוֹתוֹ דְּהַפְקִיר מִטַּעַם נִדְרֵי וּכְמוֹ דְּמַהֲנֵי נִדְרֵי הֵכִי נָמִי מְהֵנֵי הַפְקִיר וּבִקְצוֹת הַחֲשׂוֹן מִתְמָה מֵהָא דְּבָבָא קִמָּא דָּף ס"ט גְּבִי צְנוּעִים וּר' דּוּסָא אָמְרוּ דְּבָר אֶחָד דְּמוּכַח דְּאֵינוּ יְכוֹל לְהַפְקִיר דְּבָר שְׁאֵינוּ בְּרִשְׁוֹתוֹ וְלֹא קִשְׁיָא מִיַּדֵּי וְכו' (הֵבִיא פֶל דְּבָרֵי הַנְּתִיבוֹת בְּעֵנְיָן אִי מְהֵנֵי הַפְקִיר לְדְּבָר שְׁאֵינוּ בְּרִשְׁוֹתוֹ וְעֲנוּתוֹ תְּרַבְּנֵי שְׁבָשְׁפְּלָנוּ זָכַר לָנוּ בְּמָה שְׁפַתְבְּתֵי אָנִי הִדִּל בְּשַׂדֵּי חֲמַד ח"א בְּמַעְרַכְתָּהּ הֵ"א אֹתוֹ ק' בְּעֵנְיָן זֶה בְּתִשְׁבָּת הָרַב בֵּית חֲדָשׁ שׁוֹב פְּתַב) וְהֵנָּה הִגְאֹן מוֹפֶת הַדּוֹר וְ"ל חֲיָדָשׁ בְּזֶה דְּבָר חֲכָמָה גְּדוּלָּה אֲשֶׁר יֵשׁ לְלַמּוֹד מִזֶּה דְּמַהֲנֵי בְּיָטוּל לְחַמְצֵי שְׁאֵינוּ בְּרִשְׁוֹתוֹ הֵן נִגְזָל לְחַמְצֵי שְׁבִיד גִּזְלוֹן וְכָל שְׁפָן דְּלוּהָ יְכוֹל לְבַטֵּל חַמְצֵי הַמְּמוֹשְׁפָן בִּיד הַמְּלוּהָ אַף אִי נִימָא דְּמָכַר וְהַפְקִיר וְהַקְדָּשׁ לֹא מְהֵנֵי לְכָל הֵנִי מְשׁוּם דְּשִׁאֲנֵי חַמְצֵי דְּהֵנִי פְּאוּמֵר שְׁאֵינוּ רוּצָה לְזַפּוֹת בְּמָה שְׁזַפְּהוּ רַחֲמָנָא לְהֵיוֹת הַחַמְצֵי בְּרִשְׁוֹתוֹ וְזֶה בְּרוּר דְּלִפֵּי דְּבָרֵי הַדִּין כֵּן דְּמַהֲנֵי בְּיָטוּל לְחַמְצֵי שְׁאֵינוּ בְּרִשְׁוֹתוֹ אוֹ שְׁאֵינוּ שְׁלוֹ עַכְשָׁיו רַק שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹ אַחַר כֶּף וְהַגְרַע"א נִרְאָה דְּלֹא נַחִית לְסִבְרַת הַנְּתִיבוֹת הַנְּ"ל מְדַסְבִּירָא לֵיהָ דְּנִגְזָל אִין יְכוֹל לְבַטֵּל חַמְצֵי שְׁבִיד גִּזְלוֹן וְגַם הַמוֹהַר"ם מִינְיָן וְשֵׁם אֲרִיָּה לֹא נַחֲתֵי לְסִבְרַת הַנְּתִיבוֹת מְדַסְבִּירָא דְּגַם לִוְהָ אִין יְכוֹל לְבַטֵּל חַמְצֵי הַמְּמוֹשְׁפָן בִּיד מְלוּהָ וּבְמִגְוֹן אֶלְף ס' תמ"א סק"ד נִרְאָה דְּסוֹבֵר דְּלוּהָ יְכוֹל לְבַטֵּל חַמְצֵי הַמְּמוֹשְׁפָן בִּיד מְלוּהָ אֶבֶל תְּמִיָּה לִי עַל הַנְּתִיבוֹת אֲשֶׁר לִפֵּי דְּבָרֵי מוּכַח לְהַדְיָא דְּגַם נִגְזָל יְכוֹל לְבַטֵּל חַמְצֵי שְׁבִיד גִּזְלוֹן וְאִם כֵּן לְמָה תְּמָה בְּמִקּוּר חַיִּים ס' תמ"ח בִּיאֹרִים אֹתוֹ ט' עַל הַחֲקָב דְּמַתִּיר הַחַמְצֵי לְאַחַר הַפְּסַח בְּבִיטֵל וְנִאָּנְס וְתַמָּה עָלֵיו דְּאֵינוּ מוֹעִיל בְּיָטוּל דְּהָא גִּזְלוֹ וְלֹא נִתְיַאֲשׁוּ הַבְּעָלִים אֵינָם יְכוֹלִים לְהַקְדִּישׁוּ כְּמוֹ כֵּן אִין הַנְּגִזָל יְכוֹל לְבַטֵּל דְּגַם כֵּן אֵינוּ בְּרִשְׁוֹתוֹ עִי"ש וְאִם כֵּן סִתֵּר דְּבָרֵי לְמָה שְׁפַתְבְּתֵי בְּנְתִיבוֹת וְאִין אֲצִלֵי סִפְרָא קְצוֹת הַחֲשׂוֹן וְנִתְיַבּוֹת הַמְּשֻׁפֵּט הַנְּ"ל לְעֵינֵי בַדב"ק וְאִנִּי הִד כְּתַבְתִּי קְצַת בְּמַעְרַכְתָּ חַמְצֵי וּמִצָּה ס' ה' אֹתוֹ כ"ד הַנְּ"ל לְעֵנְיָן נִגְזָל אִם מוֹעִיל לוֹ בְּיָטוּלוֹ מֵאַחַר שְׁאֵינוּ בְּרִשְׁוֹתוֹ עִי"ש: סִימָן טו הַתְּרַאֲת סִפְקָא בְּנִדְפָס מַעְרַכָּה זֹו אֹתוֹ ג"ן נִשְׂאֵתִי וְנִתְמַתִּי קְצַת בְּדְבָרֵי הַמְּפָרְשִׁים עמ"ש בִּירוּשְׁלַמִּי לְחַלֵּק בֵּין אֲפֻשְׁרָ לְבָרַר הַסְּפָק לְהִיכָא דְּאִי אֲפֻשְׁרָ לְבָרַר הַסְּפָק עִי"ש וִידִידֵי הִגְאֹן מוֹהַר"ר מְשֻׁה שְׁפִירָא אַבְד"ק רִיגָא מַח"ס פְּנֵי מְשֻׁה וּשְׁפַת הָעַמְמָא וְדַרְשַׁת מְהַר"ם יצ"ו פְּתַב אֵלֵי בְּעֵנְיָן זֶה וְ"ל כְּבוֹד יְדִיד וְכו' כַּקְשׁ"ת מוֹהַר"ר חַיִּים חֲזַקִּיָּהוּ מְדִינֵי נ"י הַאֲבַד"ק דְּעִיר קֵאֲרָא סוֹבָאֹר בְּעַל הַמְּחַבֵּר שְׂדֵי חֲמַד.

תּוֹדָה וּבְרָכָה לְכַת"ר עַל אֲשֶׁר כְּבַדְנֵי בְּמַנְחָתוֹ טְהוּרָה תּוֹרָה אוֹרָה וְכו'. יְחִזְקֵהוּ ה' בְּאַרְיִכוֹת יָמָיו.

כִּי מְעִינּוֹתָיו יְפוּצוּ חוּצָה עַל גְּפֵי רַמִּים. וְצוּיִתִּי לְהַעֲתִיק דְּבָר אֶחָד מִסְפָּרֵי מֵר אַבָּא הִגְאֹן זְצִלְלָה"ה מִסְפָּרוֹ נוֹעַם יְרוּשָׁ' ע"ס זְרַעִים כְּפִי רְאוּת עֵינֵי כַת"ר הַלּוּטָה פֶּה, וּבְדְבָרֵי הַיְקָרִים יְתַנְרַץ תְּמִיָּהוּת כַת"ר בְּסִפְרוֹ שְׂדֵי חֲמַד ס' נ"ג בְּמַעְרַכְתָּהּ הֵ"א וְכו'.

הַמְּצַפָּה לִישׁוּעַת ה' מְשֻׁה בְּהִגְאֹן מו"ה יְהוֹשֻׁעַ אֵיזִיק זְצִלְלָה"ה הַחוּנָה פ"ק רִיגָא (אָמַר הַמְּחַבֵּר רַב תּוֹדוֹת לְכְבוֹד גְּאוּנוֹ אֲשֶׁר כְּבַדְנֵי לְעַטֵּר אֶת קוֹנְטְרִיִסִי בְּדְבָרֵי אִישׁ אֱלֹהִים קְדוֹשׁ דִּין אַבָּא לְמַלְכָּא מְרַנָּא מְאוּר הַגּוּלָּה זצ"ל וְאוּמֵר הַנְּנִי לְהַעֲתִיק דְּבָרֵי קְדוּשָׁה בְּסִיעֵתָא דְּשְׂמִיָּא): (אַלְהָ דְּבָרֵי הִגְאֹן מֵר אַבְיוּ בְּסִפְרָא הִיָּקֵר נוֹעַם יְרוּשְׁלַמִּי).

ירושלמי ברכות ר' יוסי ב"ר בון בעי אין תימר שנים ספק ראה שני פוכבים בע"ש והתרו בו ועשה מלאכה. ראה ב' פוכבים במוצ"ש והתרו בו ועשה מלאכה ממה נפשך אם הראשונים יום הן אף האחרונים יום הן ויהא חייב על האחרונים.

אם האחרונים לילה אף הראשונים לילה ויהא חייב על הראשונים והנה המפרש מהרא"פ כתב וא"ת והלא התראת ספק הוא שהרי מספקא לן נמי אם פולו מן היום או פולו מן הלילה ואף דעיקר התראה השנ"י הוא דהא משמע (בשבועות כ"ח) דבעינן התראה בשעת האיסור וכן פירש"י (במכות ט"ז) וי"ל דהסוגיא דהכא אתי כר"י דס"ל שמה התראה (ובשבת דל"ה) איתא להא מימרא לענין חטאת עכ"ל: והנה בספרי נ"י (סי' ד') כתבתי דבענין זה יש בירושלמי סתירות הרבה והפ"מ נדחק בזה מאד.

והוא דבירושלמי (רפי"א דיבמות ה"ז) גבי מי שאינו יודע אם הוא ב"ט לראשון או בן ז' לאחרון הפה את זה וחסור והפה את זה קלל את זה וכו' פטור ר' חנינא בעי לית הדא פליגא על ריו"ח דאיתפלגין בשני יו"ט של גליות ריו"ח אמר מקבלין התראה על הספק ר"ש בן לקיש אמר אין מקבלין התראה על הספק.

אמר ר"ח וכו' לית הדא פליגא תמן אפשר לעמוד עליו ביום הכא אי אפשר לעמוד עליו. אלמא דריו"ח לא קאמר דהת"ס ש"ה אלא בב' יו"ט ש"ג דאפשר לעמוד עליו.

אבל אם אי אפשר לעמוד עליו ולברר מודה דה"ס ל"ש התראה (ובפ"ח דנזיר ה"א) איתא בירושלמי שמה יין תוך שלשים הראשונים אינו לוקה [ט"ס וצ"ל לוקה] (וקאי אמתני' דשני נזירים שאמר להם א' ראיתי א' מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם וכו') בתוך שלשים יום האחרונים לוקה (ט"ס וצ"ל אינו לוקה) [פי' שמ לא נטמא ונשלמה הנזירות] הפא מן השוק אינו לוקה לא על הראשונים ולא על האחרונים (פי' על הא דאמר ר' יהושע יבקש א' מן השוק שיודור פנורו בנזיר) אינו לוקה לא על הראשונים ולא על האחרונים (ופי' הפ"מ דכל חד מאלו השלשים הת"ס הוא אצלו דלא ידעין אם חבירו הוא טמא ונזיר מיד).

או אם חבירו הוא טהור ואינו נזיר אלא בשלשים האחרונים) עד פדון פשהתרו בו על זה בפני עצמו וע"ז בפ"ע. התרו בו על שניהם כאחד פלוגתא דר"י ורשב"ל דאיתפלגין בשני יו"ט ש"ג ר"י אמר מקבלין התראה על הספק ר"ל אמר אין מקבלין התראה על הספק.

אלמא דלא מחלקינן בין יכול לעמוד עליו ובין אינו יכול לעמוד עליו דהא גבי נזיר א"א לעמוד עליו ולברר ואפ"ה מדמה הירושלמי ונדחקו בזה הק"ע והפ"מ ע"ש: והנה שם ביארתי דאם התרו בו בשלשים ימים הראשונים שאם ישמה בשלשים הראשונים והאחרונים שיהיה חייב הוי התראה כמו בנשבע על תנאי שמתרין בו בשעת השבועה שאם יעבור על התנאי יהיה חייב.

וה"נ בשלשים הראשונים והאחרונים הוי התראה למ"ד הת"ס ש"ה. וע"ז אמר בירושלמי התרו בו על שניהם כא' פלוגתא דר"י ור"ל והא דמחלקינן ביבמות בירושלמי שם דדוקא בב' יו"ט ש"ג שאפשר לעמוד עלי' היינו דהתרו בו ע"ז בפ"ע וע"ז בפ"ע וא"כ כל חד וחד ספק הוא אפילו לגבי המותרת דהא אינו נדאי לו שחייב אלא בצירוף

שְׁנֵיהֶם וע"כ אָמַר בְּקִלְלָא אֶת זֶה וְחִזַּר וְקִלְלָא אֶת זֶה דְּפִטוּר וְהִינּוּ בְּהִתְרוּ בּוּ עַל כָּל א' בּפ"ע.

וּכְמוֹ שֶׁמְחַלֵּק בִּירוּשָׁלַיִם שֵׁם (פ"ח דְּנֻזִיר) עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהִתְרוּ בּוּ ע"ז בּפ"ע רַק דְּבִשְׁנֵי יו"ט ש"ג יְכוּל לְהִתְרוֹת בּוּ עַל כָּל אֶחָד לְבַד בְּאֵם שְׂיֻדְעָ שְׂיֻם הִרְאִשׁוֹן הוּא יו"ט יְהֵא חֲזִיב. וְכֵן אִם יוֹם הַשְּׁנֵי הוּא יו"ט יְהֵא חֲזִיב וע"כ יְכוּל לְהִתְרוֹת בּוּ עַל כָּל יוֹם בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ דְּכָל שְׂיִתְפַּרֵּר אֵיזָה יוֹם הוּא יו"ט הַיּוֹ הַתְּרָאָה לְכָל יוֹם ועכ"ז הִינּוּ דְּנוֹקָא אִם הַת"ס ש"ה אָבָל אִם הַת"ס לַש"ה מֵהַיּוֹם אִם יְכוּל לְעַמּוּד עָלָיו פִּינּוּן שַׁלְע"ע אֵינּוּ מְבַרְרֵר.

וע"כ דְּמִי ב' יו"ט ש"ג בְּהִתְרוּ בּוּ עַל כָּל אֶחָד בּפ"ע לְשַׁאֲר הַת"ס בְּאֵם הִתְרוּ בּוּ מִתְחִילָה שְׂאָם יַעֲבֹר בְּשְׁנֵיהֶם יְהִיָּה חֲזִיב. וְהָא דְּאִמְרֵי בִירוּשָׁלַיִם (פ"ח דְּפִסְחִים ה"ד) לְעַנְיָן הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפִּסַּח עַל הַחֲמִץ ר"י אוֹמֵר אֶפְּיָלוּ נוֹתְנָן עִמּוֹ (בְּעֻזְרָה) בִירוּשָׁלַיִם.

רשב"ל אוֹמֵר עַד שְׂיָהָא נוֹתְנָן עִמּוֹ בְּעֻזְרָה. דִּין כְּדַעֲתִי וְדִין כְּדַעֲתִי דְּאִתְּפַלְגִין בְּשְׁנֵי יו"ט ש"ג ריו"ח אָמַר מְקַבְּלִים הַתְּרָאָה עַל הַסְּפֵק רשב"ל אָמַר אֵין מְקַבְּלִים הַתְּרָאָה עַל הַסְּפֵק הַתָּם נְמִי אֶפְשָׁר לְעַמּוּד עָלָיו וְכ"ת פִּינּוּן דְּאִמְרֵי אֵיגַמ"ל יְהֵא חֲזִיב אֶפְּיָלוּ אִם הַת"ס לַש"ה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַתּוֹסֵף (בִּיבְמוֹת ד"פ) שְׂאֵנִי הַתָּם שֶׁהַסְּפֵק הוּא בְּהַחֲוֵטָא אִם הוּא בְּרַע עוֹנֵשִׁין ע"כ אִמְרֵינּוּ אֵיגַמ"ל אָבָל הֵכָא שֶׁהַסְּפֵק הוּא בְּהַחֲוֵטָא לֹא אִמְרֵינּוּ אֵיגַלְאֵי מִלְתָּא לְמַפְרַע וְעֵינּוּ בְּסַפְרֵי ע"י ס' י"ט שֶׁהָאֵרְכָתִי בְּזָה: וְכֵּן יִתְיַשֵּׁב הִירוּשָׁלַיִם דְּהֵכָא שְׁלֹא הִבִּיאוּהוּ הַק"ע וְהַפ"מ ר"י ב"ר בּוֹן בְּעֵי אֵין תִּימַר שְׁנַיִם סְפֵק רָאָה ב' כּוֹכְבִים בע"ש וְהִתְרוּ בּוּ וְעָשָׂה מְלָאכָה.

רָאָה ב' כּוֹכְבִים בְּמוֹצ"ש וְהִתְרוּ בּוּ וְעָשָׂה מְלָאכָה. מִמָּה נִפְשָׁף אִם הִרְאִשׁוּנִים יוֹם אֶף הָאֲחֵרוֹנִים יוֹם וְיֵהָא חֲזִיב עַל הָאֲחֵרוֹנִים.

וְאִם הָאֲחֵרוֹנִים לִילָה אֶף הִרְאִשׁוּנִים לִילָה וְיֵהָא חֲזִיב עַל הִרְאִשׁוּנִים: וְלְכַאוּרָה קָשָׁה דְּהָא הַתָּם לֹא יְכוּל לְעַמּוּד עָלָיו וְא"כ לֹא מְהַיּוֹ אֶפְּיָלוּ לְמ"ד הַת"ס ש"ה. אֶף לְפִי מָה שְׂבִיאָרְתִי נִיחָא דְּמִינֵי בְּהִתְרוּ בּוּ בע"ש עַל שְׁנֵיהֶם.

וע"כ חֲזִיב לר"י דס"ל הַת"ס ש"ה. וְהָא דְּקָאֵמַר רָאָה ב' כּוֹכְבִים בע"ש וְהִתְרוּ בּוּ וע"מ רָאָה ב' כּוֹכְבִים בְּמוֹצ"ש וְהִתְרוּ בּוּ הוּא לֹא דְּנוֹקָא אֶלָּא הִתְרוּ בּוּ מִתְחִילָה עַל שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד: אֶף אַעפ"כ הוּא דְּנוֹחַק דְּהָא בִירוּשָׁלַיִם אָמַר אֵין תִּימַר שְׁנַיִם סְפֵק רָאָה ב' כּוֹכְבִים בע"ש וְהִתְרוּ בּוּ וְעָשָׂה מְלָאכָה רָאָה ב' כּוֹכְבִים בְּמוֹצ"ש וְהִתְרוּ בּוּ וע"מ וכו' א"כ מִשְׁמַע שְׁהִיָּה הַתְּרָאָה לְכָל בֵּיה"ש בּפ"ע: ע"כ נִרְאָה לִי כְּעַתָּה לְהַגִּיָּה בִירוּשָׁלַיִם (פ"ח דְּנֻזִיר) הַבָּא מִן הַשּׁוּק אֵינּוּ לוֹקָה לֹא עַל הִרְאִשׁוּנִים וְלֹא עַל הָאֲחֵרוֹנִים עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהִתְרוּ בּוּ עַל שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד.

הִתְרוּ בּוּ ע"ז בּפ"ע וע"ז בּפ"ע פְּלוּגְתָא דר"י ור"ל דְּאִתְּפַלְגִין בְּשְׁנֵי יו"ט ש"ג ר"י אוֹמֵר מְקַבְּלִין הַתְּרָאָה עַל הַסְּפֵק רשב"ל אָמַר אֵין מְקַבְּלִין הַתְּרָאָה עַל הַסְּפֵק וְהַעֲנִין הוּא דַּאֲע"ג דר"י סוֹבֵר דְּהַת"ס ש"ה אַעפ"כ בְּעֵינֵן הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הָאִסּוּר וּכְמוֹ דְּאִיתָא (בְּשִׁבּוּעוֹת כ"ח) אֶכְלִי לְאִסּוּרָא וְנִדְרִי אֶכְלִי לְתַנְאֵיהָ פְּלוּגְתָא דר"י ור"ל וּפִירֵשׁ"י דְּהַתְּרָאָה בְּשַׁעַת אֶכִּילַת הָאִסּוּר בְּעֵינֵן וְאֵין כָּאֵן אֶלָּא הַת"ס וכו' וְאִם הִתְרוּ בּוּ בְּשַׁעַת אֶכִּילְתוּ הַשְּׁנֵי אֵל תֹּאכַל שְׁהֵרִי אִתָּה עוֹבֵר עַל הִרְאִשׁוּנָה לְמַפְרַע אַעפ"י שֶׁהַתְּרָאָה נִדְאִי הִיא אֵינָה הַתְּרָאָה

שָׁאִין מְלָקוֹת בָּא ע"י אֲכִילָה זוּ: וְכֵן אֵיטָא בִירוּשְׁלָמִי (פ"ג דְּשַׁבּוּעוֹת ה"ז) שְׁבֻעָה שְׁאוּכַל כְּפָר זֶה הַיּוֹם וְעֵבֶר הַיּוֹם וְלֹא אֲכַלְהּ (כצ"ל) ר"י ור"ל תְּרוּיָהוֹן אֲמָרִי פְטוּר לָאוּ טַעֲמָא דְדָהֵן טַעֲמָא דְדָהֵן (כצ"ל) טַעֲמָא דְר"י מְשוּם שְׁאִינוּ רְאוּי לְקַבֵּל הַתְּרָאָה וְטַעֲמָא דְר"ל מְשוּם שֶׁהוּא בּוֹ'ת שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֶׂה וְהוּא ט"ס וצ"ל טַעֲמָא דְר"ל מְשוּם שְׁאִינוּ רְאוּי לְקַבֵּל הַתְּרָאָה (פי' דְר"ל סוּבְר דֵּהת"ס לש"ה) טַעֲמָא דְר"י מְשוּם שֶׁהוּא בּוֹ'ת שֶׁאֵב"מ.

מֵה נִפְקָא בִּינְיָהוֹן שְׂרָפָה וְהַשְׁלִיכָה לִיָּם. אִין תִּימַר מְשוּם שְׁאִינוּ רְאוּי לְקַבֵּל הַתְּרָאָה פְטוּר (פי' דא"א לְהַתְרוֹת בְּשַׁעַת הַשְׁלִיכָה לִיָּם דְּהַתְּרָאוֹת בְּעֵינָן דְּוָקָא בְּשַׁעַת עֶצֶם הָאִיסוּר) אִין תִּימַר מְשוּם שֶׁהוּא בּוֹ'ת שֶׁאֵב"מ (כצ"ל) הָרִי יֵשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה (פי' כִּינּוּן דְּהַשְׁלִיכָה לִיָּם א"כ יֵשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה) וְכֵן אֵיטָא (בִירוּשְׁלָמִי פ"ו דְּנִזְיָר ה"ד) הָיוּ לְפָנָיו צְלוּחִיּוֹת שְׁתֵּי אַחַת שֶׁל מִים וְאַחַת שֶׁל יַיִן וְהַתְחִיל לְשַׁתּוֹת בָּהֶם אָמְרוּ לוֹ הָיוּ יוֹדְעֵי מִשְׁאָת שְׁוֹתָה שֶׁל מִים אֵת שְׁוֹתָה שֶׁל יַיִן וַיֵּשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה זְתִים וְאֵת מִתְחַיֵּיב עָלֵי עֲשָׂרָה מְלָקִיּוֹת אִינוּ מְקַבְּלִים הַתְּרָאָה בְּדַעַת הַזֹּאת אֲבָל אִם הָיְתָה צְלוּחִיּוֹת אַחַת שֶׁל יַיִן וְהַתְחִיל לְשַׁתּוֹת בָּהּ וְאָמְרוּ לוֹ תִּהְיֶה יוֹדְעֵי אִם תִּשְׁתָּה אֵת כְּוָלָהּ יֵשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה זְתִים וְתִתְחַיֵּיב עֲשָׂרָה מְלָקִיּוֹת מְקַבְּלִים הַתְּרָאָה הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי שְׁפוּדִין א' שֶׁל שְׁחוּטָה וְא' שֶׁל גְּבִילָה וְכו' אִינוּ מְקַבְּלִים הַתְּרָאָה וְכו' אֲבָל אִם הָיְתָה שְׁפוּד א' שֶׁל גְּבִילָה הַתְחִיל לֶאֱכֹל וְאָמְרוּ לוֹ וְכו' מְקַבְּלִים וְכו': וְא"כ כִּינּוּן שְׁבַעֲנִין הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הָאִיסוּר וְע"כ אִפִּי' לְמ"ד הַת"ס ש"ה זֶהוּ דְּוָקָא אִם הַתְּרָאָה הוּא בְּשַׁעַת הָאִיסוּר.

וְע"כ אֲמַר אִם אִינוּ יוֹדְעֵי אֵימְתֵי הוּא נְזִיר אִם בְּשַׁלְשִׁים יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים אוֹ בְּשַׁלְשִׁים יָמִים הָאַחֲרוֹנִים. אִם הִתְרוּ בּוֹ תְּחִילָה בְּשַׁעַת שְׁלִשִׁים יוֹם הָרֵאשׁוֹנִים עַל שְׁנֵיהֶם לֹא הָיוּ הַתְּרָאָה דְּדִילְמָא לֹא הָיוּ נְזִיר אֲלֵא בְּשַׁלְשִׁים יָמִים הָאַחֲרוֹנִים וְא"כ לֹא הָיוּ הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הָאִיסוּר.

וְע"כ אֲמַר בִירוּשְׁלָמִי עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהִתְרוּ בּוֹ עַל שְׁנֵיהֶם בּב"א (פי' דַּע"כ לֹא הָיוּ הַתְּרָאָה אִפִּי' לְר"י דַּס"ל הַת"ס ש"ה) הִתְרוּ בּוֹ ע"ז בַּפ"ע וְע"ז בַּפ"ע פְּלוּגְתָא דְר"י וְר"ל דְּאִיתְפְּלְגִין בּב' יו"ט ש"ג וְהַטַּעַם דְּאִם הִתְרוּ בּוֹ עַל שְׁנֵיהֶם בּב"א א"כ דִּילְמָא לֹא הָיוּ נְזִיר אֲלֵא בְּשַׁלְשִׁים יָמִים הָאַחֲרוֹנִים וְא"כ לֹא הָיוּ הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הָאִיסוּר.

וְע"כ לֹא הָיוּ הַתְּרָאָה אֲלֵא אִם הִתְרוּ בּוֹ עַל כָּל אֶחָד בַּפ"ע וְא"כ הָיוּ הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הָאִיסוּר וְע"כ אַעפ"י שְׁיֵשׁ סַפֵּק אֵיזָה מִן הַשְׁלִשִׁים יוֹם הָיוּ נְזִיר אַעפ"י כִּי מִמ"נ יֵשׁ הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הָאִיסוּר גּוֹפָא אֲלֵא דַּמ"מ הָיוּ הַת"ס וְע"כ תְּלוּי בְּפְלוּגְתָא דְר"י וְר"ל בַּהַת"ס: וְכֵן יִתְבָּאָר הָא דְאֲמָרִי בִירוּשְׁלָמִי דִּיבְמוֹת (פ"א ה"ז) הִפָּה אֵת זֶה וְחִזַּר וְהִפָּה אֵת זֶה וְכו' פְטוּר ר' חֲנִינָא בְּעֵי לִית הִדָּא פְּלִיגָא עַל ר"י דְּאִיתְפְּלְגִין בְּשְׁנֵי יו"ט ש"ג ר"י אָמַר מְקַבְּלִין הַתְּרָאָה עַל הַסַּפֵּק.

רַשְׁב"ל אָמַר אִין מְקַבְּלִים הַתְּרָאָה עַל הַסַּפֵּק. ר' חֲנִינָא אָמַר רַב לִית הִדָּא פְּלוּגְתָא תַּמָּן אֲפָשֶׁר לָהּ לְעַמּוּד עָלָיו בְּרַם הָכָא א"א לְעַמּוּד עָלָיו.

וְהִנֵּה לְכַאֲוָרָה תְּמוּהָ דְהָא גְבִי נְזִיר אֲמָרִי דְלָמ"ד הַת"ס ש"ה אַעפ"י שֶׁא"א לְעַמּוּד עָלָיו הָיוּ הַתְּרָאָה. אִף דְּעִיָּקָר הַטַּעַם הוּא מְשוּם דְּכַעֲנִין הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הָאִיסוּר גּוֹפָא.

וע"כ הָא דְקַתְנֵי הִפְהָ אֶת זֶה וְחֹזֵר וְהִפְהָ אֶת זֶה דְפָטוֹר קַשְׁיָא לְר"י דס"ל הַת"ס ש"ה וּבִש"ס דִּילָן בִּיבְמוֹת (ק"א) פְּלִיגֵי בְּהַ ת"ק וּר"י דת"ק סָבַר דְּהִפְהָ זֶה וְחֹזֵר וְהִפְהָ אֶת זֶה חֲזִיב וּר"י סוֹבֵר דְפָטוֹר וּא"כ פְּלִיגֵי בְּהַתְרָאָת סַפְקָא אֲבָל הִירוּשְׁלָמִי מְבִיא הַבְּרִייתָא דְתַנְי פָּטוֹר וּמְקַשְׁי לְר"י דס"ל הַת"ס ש"ה גַּבֵּי שְׁנֵי יו"ט ש"ג.

וע"ז מְשַׁנֵּי תַמָּן אֶפְשָׁר לְעַמּוּד עָלָיו פִּי בְשַׁנֵּי יו"ט ש"ג יוֹכֵל לְהַתְּבַרֵּר מִשֵּׂא"כ הִקְא א"א לְעַמּוּד עָלָיו פִּי הִקְא א"א לְהַתְּבַרֵּר: וְהַעֲנִין הוּא דְבַעֲיָנָן הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת עֲבִירָה. וע"כ בְּהִפְהָ אֶת זֶה וְחֹזֵר וְהִפְהָ א"ז אִם הִתְרוּ בּוּ עַל שְׁנֵיהֶם כֹּא' לֹא הָוֵי הַתְּרָאָה דְדִילְמָא הַשְּׁנֵי הוּא אָבִיו וּא"כ לֹא הָוֵי הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הַעֲבִירָה אֲבָל בְּשַׁנֵּי יו"ט ש"ג יוֹכֵל לְהַתְּחַיֵּב אַעפ"י אִם הִתְרוּ בּוּ עַל שְׁנֵיהֶם כֹּא' דְּהָא אֶפְשָׁר לְבָרֵר.

וְאִם יִתְבַּרֵּר שְׁיֹם הֶרְאֵשׁוֹן הוּא יו"ט ע"כ הָוֵי הַתְּרָאָה מִשֵּׂא"כ בְּהִפְהָ זֶה וְחֹזֵר וְהִפְהָ א"ז כִּינּוּן דְּאֵינוּ יוֹכֵל לְהַתְּבַרֵּר ע"כ פָּטוֹר] אֲבָל עֵיקַר הַטַּעַם הוּא מְשֹׁם דְבַעֲיָנָן הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הַעֲבִירָה גּוּפָא. ע"כ הָוֵי הַתְּרָאָה לְמ"ד הַת"ס ש"ה וּא"כ כִּינּוּן דְּעֵיקַר הַטַּעַם הוּא מְשֹׁם דְבַעֲיָנָן הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הַעֲבִירָה גּוּפָא ע"כ אִם יֵשׁ הַתְּרָאָה לְכָל א' בַּפ"ע לֹא בַעֲיָנָן שְׁיֹכֵל לְהַתְּבַרֵּר וְע"כ אֹמֵר בִּירוּש' גַּבֵּי נְזִיר דְּאִם הִתְרוּ בּוּ עַל כָּל א' בַּפ"ע הָוֵי הַתְּרָאָה אַעפ"י שְׁלֹא יוֹכֵל לְהַתְּבַרֵּר וְדוּק: וּמַעַתָּה נִיחָא הִירוּשְׁלָמִי דְּהִקְא רָאָה ב' פּוֹכְבִים בַּע"ש וְהִתְרוּ בּוּ וְע"מ רָאָה ב' פּוֹכְבִים בְּמוֹצ"ש וְהִתְרוּ בּוּ וְע"מ מַה נִּפְשָׁהּ וְכו' וְהוּא מְשֹׁם דְבַעֲיָנָן הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת הַעֲבִירָה גּוּפָא ע"כ לֹא מְהַנִּי אִם יִתְרוּ בּוּ תַחֲזִילָה עַל שְׁנֵי בֵיה"ש רַק דְבַעֲיָנָן הַתְּרָאָה לְכָל בֵּיה"ש אַעפ"י דֹּא"א לְהַתְּבַרֵּר אַעפ"י כִּי הָוֵי הַתְּרָאָה לְר"י דס"ל הַת"ס ש"ה: וּבְזֶה אֶפְשָׁר לְבָאֵר הָא דְקָאֵמַר ר"י ב"ר בּוֹן בְּעֵי אֵין תִּימַר שְׁנַיִם סַפְקָא וְכו' דְלִכְאוּרָה הָא אָמַר תַּחֲזִילָה דְשְׁנַיִם הָוֵי סַפְקָא וּא"כ אֲמַאי אָמַר אֵין תִּימַר שְׁנַיִם סַפְקָא דְאֶפְשָׁר לּוֹמַר דְּהַפִּירוּשׁ הוּא אֵין תִּימַר שְׁנַיִם סַפְקָא דְהֵינּוּ שְׁהוּא סַפְקָא אִם הוּא יוֹם אוֹ לִילָה.

אֲבָל לֹא שְׁהוּא סַפְקָא אִם יֵשׁ בּוּ מִן הַיּוֹם וּמִן הַלִּילָה (ע' בְּשַׁבַּת ה') דֹּא"כ לֹא הָוֵי הַתְּרָאָה דְדִילְמָא הוּא חֲזִי יוֹם וּא"כ לֹא הָוֵי הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת עֲבִירָה גּוּפָא. ע"כ אֹמֵר אֵין תִּימַר שְׁנַיִם סַפְקָא דְהֵינּוּ שְׁהוּא סַפְקָא אִם הוּא הַיּוֹם אוֹ הַלִּילָה עַכ"ל הַס' הַקְדוּשׁ נְוַעַם יְרוּשְׁלָמִי וְעֵינָן לִידִידֵי הַגָּאוֹן אַבְד"ק שְׁאָוִיל בְּסַפְרוֹ הַנּוֹרָא זָכַר יְהוֹסֵף בְּחִידוּשָׁיו לְפִסְחִים פ"ח בְּדַפֵּי הַסֵּפֶר דָּף מ' ע"ג: וְעַל מַה שְּׁכַתְּבֵתִי בַּנְדָּפִס (בד' ק"ה ע"ד בד"ה נְחֹזֵר) וְעֵינָן בְּקוּבֵץ עַל יָד בְּפָרְק ו' מְהִלְכוֹת ע"ז ה"ד בְּשֵׁם הַפ"ח שְׁהַקְשָׁה הָא הָוֵי הַתְּרָאָת סַפְקָא וְחַפְשִׁיתִי בַּפּר"ח בְּנִימוּקָיו עַל הַש"ס וּבְנִימוּקָיו עַל הַרְמַב"ם וְלֹא מְצִאתִי דב"ק לְרֵאוֹת מֵאֵי קַשְׁיָא לִיָּה הָא קי"ל דְּהָוֵי הַתְּרָאָה ע"כ לְשׁוֹנֵי שָׁם.

הִנֵּה עַל טוֹב יִזְכַּר שֵׁם יְדִידֵי הַגָּאוֹן מוהר"ר שְׁלֵמָה פְּרַעֲיִידֵשׁ יצ"ו אַבְד"ק לִיאָדֵי מַח"ס פָּרַם חֲמֵד שְׁהוּדִיעֵנִי שְׁדַבְּרִיו הֵם בַּפּר"ח לְהִלְכוֹת גִּטִּין בְּחִידוּשָׁיו שְׁעַל הַרְמַב"ם. וְעֵינֵנִתִּי שָׁם וְכַתִּיב בְּזֶה הַלְשׁוֹן וְהַכ"מ תִּירֵץ וְכו' וְלִיתָא דְבַכִּי הָאֵי גּוֹנוֹנָא הָוֵי הַתְּרָאָת סַפְקָא וְלִמָּן דְּאָמַר הַתְּרָאָת סַפְקָא לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה לֹא מְשַׁכַּחַת חַיִּיב וְאֶפְשָׁר שְׁהֵרַב לֹא תִירֵץ כִּן אֲלֵא לְמ"ד הַתְּרָאָת סַפְקָא שְׁמָה הַתְּרָאָה וְתוּ דְהִכִּי קי"ל עַכ"ל וְלִפִּי דְרַכְּנֵנוּ לְמַדְנֵנוּ דְגַם הֵרַב פּר"ח הוּא מְשַׁלְּנוּ דְנִקְטִינָן כְּמָאן דְּאָמַר הַתְּרָאָת סַפְקָא שְׁמָה הַתְּרָאָה וְכִמּוֹ שְׁכַתְּבֵתִי בְּפָנִים בַּס"ד: וּבַעֲיָקַר דִּין זֶה אֵי קִים לָן כְּמָאן דְּאָמַר הַתְּרָאָת סַפְקָא הָוֵי הַתְּרָאָה שְׁהַאֲרַכְתִּי בְּזֶה בַּנְדָּפִס אוֹת פ"ג כְּתַב לִי יְדִידֵי הֵרַב הַמְאוּה"ג מוהר"ר טוֹבִיָּה סְגָאֵל יצ"ו מְעִיר לְאֶדְז וְז"ל רְאִיתִי

בספרו אות פ"ג דלהרמב"ם בְּעֵי הַתְּרָאָה בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה וּבְאוֹת נ"ג הֵבִיא בְּשֵׁם הָרַב יְבִין שְׁמוּעָה דה"ל כ"ל דְּלָא הָוִי הַתְּרָאָה וְכֵן מוֹכִיחַ מֵהֲרַבָּה סְפָרִים וְאַחֲרֵי זֶה סֵיגִים הָעוֹלָה מִכָּל מַה שְׁפָתְבָנוּ דְּדַעַת הַפּוֹסְקִים לְפָסוּק כ"ר"י וְגַם הֲרַמְבַּ"ן סָבַר לִי הֵכִי לֹא אָבִיא כָּל הַדַּעוֹת וְכָל הַסְּפָרִים כִּי לָמָּה לִי לְהִרְבוֹת עָלָיו אִם בְּקִרְיָאֵת מִכְתָּבִי אִם מְעַט מִזְעָר אָבִיא אֲשֶׁר יְסוּד דְּבָרָיו עָלֵיהֶם וְאֵינִי לֹא אֶת אֲשֶׁר עִם לְבָבִי וְיִקְוֶים בּוֹ תֵּן לְחַכְמֵי וְיִחַפְּסוּ עוֹד וּבִפְרָט כִּי סָפְרוּ אֶתּוֹ וּמִהֲמַעַט יָדַע כִּי בְּדָבָרֵי יְתוֹרֵץ אִם הַסְּפָרִים אֲשֶׁר קִמְצָתִי מִלְּהִבְיָאָן: אַחַד מִרְאִיוֹתָיו הֵם הִמָּה בְּשִׁאֲגַת אֲרִיָּה פָתַח דְּהִזְהַרְתָּ שְׁחִיטָה עַל חֲמִץ הוּא אֲפִילוּ בְּחֲמִץ שְׂאִינֹו עוֹבֵר עָלָיו דָּאֵם לֹא כֵּן ל"ר"י ש"כ' הַתּוֹסֵ' בְּשִׁמּוֹ דְּמִשְׁקָה חֲמִץ וְדַעַתּוֹ לְבַעֲרוּ אִינוּ עוֹבֵר אִם כֵּן הֵיכִי מִשְׁפַּחַת מִלְקוֹת עַל שְׁחִיטַת פֶּסַח עַל חֲמִץ הָאֵ יָכוֹל לֹאמַר שְׂדַעַתּוֹ הִנֵּה לְבַעֲרוּ וְאִי אֲפֹשֶׁר לְעַדִּים לְהַכְחִישׁוּ דְּהוּי דְּבָרִים שְׁבַלְב וְגָרַע מֵהַת"ס דְּאִיכָּא מֵאֵן דְּאָמַר הֵתֵם דְּהוּי הַתְּרָאָה אָבֵל הֵכָא אִי אֲפֹשֶׁר לְהַתְּבַרֵר אִם דַּעַתּוֹ לְבַעֲרוּ אוֹ לֹא ע"כ: עוֹד הֵבִיא בְּשֵׁם פְּתַח הַדְּבִיר שְׁפָתַי בְּשֵׁם הַפְּנ"י שְׁהַקְשָׁה עַמ"ש הֲרַמְבַּ"ם דְּהַקוֹנָה חֲמִץ אוֹ חֲמִצּוֹ לִוְקָה דְּאִמְאִי דִּילְמָא בִּיטְלוּ קוֹדֵם שְׁיִתְחַמֵּץ וּבְקִנְיָה חֲמִץ שְׁמָא הַפְּקִירוּ קוֹדֵם שְׁזָנְהָ וְגַמ"ד סָגִי וּמָה בְּכָף שְׁמִשְׁוֹ וְתִי דְּכִינּוֹן שְׁקַבֵּל הַתְּרָאָה מוֹדָה שְׁלֹא הַפְּקִיר וְכֵן בְּפִסְחִים בְּשׁוֹחֲט פֶּסַח עַל חֲמִץ לִוְקָה וְשֵׁם פְּלִיגִי] ר"י וְר"ל וְאִמְאִי הָאֵ מְצִי אָמַר שְׁבַטְלוּ כְּבָר: עוֹד חֲזִיתִי שְׁהֵבִיא אֶת הַשׁו"מ שֶׁהָק' ל"ר' שְׁמַעוֹן ד"ס לְבִפְסָחִים דְּשׁוֹחֲט הַפֶּסַח עַל חֲמִץ שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ פְּטוֹר אִיךָ חֲזִיב בְּלִשְׁמוֹ הָאֵ יָכוֹל לֹאמַר שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ שְׁחִיטָתִי וְהַקְשָׁה עָלָיו הָאֵ קִיִּימָא לֹן הַתְּרָאָה סָפַק שְׁמָה הַתְּרָאָה וְכו' ע"ש וְעוֹד פַּעַם יְבִיא אֶת הַסְּפָר שׁו"מ וּמְפַלְפֵּל בְּדָבָרָיו וְאַחֲרוֹן הַכְּבִיד כִּי סִיּוּם דְּבָרָיו הָעוֹלָה מִכָּל מַה שְׁפָתְבָנוּ בְּדַעַת הַפּוֹסְקִים הֲרַמְבַּ"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהַרְמ"ה כ"ר"י דְּהַתְּרָאָה סָפַק הָוִי הַתְּרָאָה אֲלֵא דְקָשָׁה לְכַאוֹרָה דְּכִינּוֹן דְּרָבָא ס"ל דְּהַתְּרָאָה סָפַק לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה אִמְאִי לֹא פֶּסְקִי כְּרָבָא דְּבַתְרָא הוּא וְלֹאִיךָ גִּיסָא פְּרִיךָ עַל רָבָא גּוֹפִי' הוּא מֵאַרְזֵי דְּהָאֵי כְּלָא דְּהַלְכָה כ"ר"י לְגַבִּי ר"ל וְאִיךָ יִסְפּוֹר בְּזַה כ"ר"ל וְאִי הֵכִי אַרְבַּע הָוִי: אִם בְּעֵזֶר ה' נ"ל בְּחֻדָּא מִחֲתָא לְתַרְץ כָּל אֵלֶּה בְּהַקְדָּם דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַגְּדוֹל הֲרַמְבַּ"ם וּבְבִיאוֹר דְּבָרָיו יְתוֹרֵץ הַכָּל הִנֵּה רַבִּינוּ מִשָּׁה בְּהַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת פֶּסַח (פ"ה) דְּהַתְּרָאָה סָפַק לֹא שְׁמִי הַתְּרָאָה אֲלֵא א"כ לֹא שְׁבּוּ מִפְּנֵי בַתּוֹרָה וְהַכ"מ כְּתַב שֵׁם אִינִי יוֹדַע בִּיאוֹר דְּבָרָיו וּבִיאוֹר דְּבָרָיו (עֵינִי בְּמִפְרָשֵׁי הַיָּם דְּהֵיכִי דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ לְפַעְמִים שְׁיַעֲבֹר עַל הַלְאֹו מִבְּלִי שְׁיִהְיֶה הַתְּרָאָה סָפַק כָּלֵל כְּגוֹן שְׁבוּעַת שְׁוֹא דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ וְדֹאִי כְּגוֹן שְׁנִשְׁבַּע עַל עֵץ שֶׁהוּא אָבֹן וְכַדוּמָה לְכָף כְּשֶׁנִּשְׁבַּע שְׁאַחֲרֵים יַעֲשׂוּ כֵּן שְׁפִיר הִנֵּה הַתְּרָאָה סָפַק שְׁאַפְשֶׁר שְׁאַחֲרֵים יַעֲשׂוּ כֵּן וְאִין לִוְקִין עַל לֹא זֶה מַה שְׂאִין כֵּן בְּסַנְהֶדְרִין (פ' י"ו) בְּבַטְלוּ וְלֹא בְּטְלוּ שְׁפִיר כְּתַב דָּאֵם עֵבֵר עַל לֹא שְׁנִיטְקָה לְעֵשֶׂה וְהַתְּרוּ בּוֹ וְאָמְרוּ לֹא אֵל תַּעֲשֶׂה דְּבָר זֶה שְׁאֵם תַּעֲשֶׂה וְלֹא תִקְיִים הָעֵשֶׂה שְׁבּוּ תִלְקָה וְעֵבֵר וְלֹא קִיִּים הָעֵשֶׂה הָרִי זֶה לִוְקָה אִם עַל פִּי שְׁהַתְּרָאָה בְּסָפַק הוּא שְׁאֵם יִקְיִים יִפְטֹר הַתְּרָאָה סָפַק הַתְּרָאָה הִיא וְהִינֵנוּ מִשׁוּם דְּשֵׁם אִי אֲפֹשֶׁר לְאִשְׁכּוּחֵי שְׁיִהְיֶה הַתְּרָאָה וְדֹאִי בְּלֹא זֶה וּלְכָף דְּיִיק רַבִּינוּ הַגְּדוֹל בְּצַחוֹת לְשׁוֹנוֹ אֲלֵא אִם כֵּן הִנֵּה לֹא שְׁלוּ מִפְּנֵי בַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ בְּהַלְכוֹת סַנְהֶדְרִין אֲמַנְם הוּא הַדְּבָר דְּכִינּוֹן דְּכְתַב שֵׁם בְּלֹא הַנִּיטְקָה לְעֵשֶׂה שֶׁהִיא הַתְּרָאָה אִם כֵּן מִמִּילָא מְבוֹאֵר הַחִילּוּק הַנֶּ"ל וְז"ב וּמַעֲתָה נִיחָא גַם כֵּן כָּל הַקּוֹשִׁיּוֹת מֵהַסְּפָרִים אֲשֶׁר הֵבִיא לְפִי כָּלֵל זֶה וְגַם רַבִּינוּ הַגְּדוֹל הֲרַמְבַּ"ן כְּמוֹ כֵּן סְבִירָא לִי הֵאֵ חִילּוּק עֵינִי שֵׁם אֲקַצֵּר כְּעַת כִּי אֲסַמּוּךָ עַל שְׁכָלוֹ הַחַד וְעַל עֵינֹו הַבְּדוּלַח אֲשֶׁר יָדַע לְבַרֵר וּלְהַבְחִין לְהוֹצִיא אֲמַת לְאִמְתּוֹ עַד כְּאֵן

דְּבָרָיו יצ"ו וּבְקוֹנְטְרִיס הַעֲרוֹת לְחֻלְמֵי הַפְּלִים בְּסִי' ק"ד הִבְאֵתִי עוֹד הַעֲרָה בְּעֵינַי זֶה עִי"ש: סִימָן סִימָן טז הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפִתְחֵיךָ כְּתַבְתִּי בַּנְדָפֶס בְּמַעֲרָכָה זֹאת ק"י ח"י דִּינָיִם בְּדָבָר שְׁפָרוּחַ מְטָבְעוֹ אִם יֵשׁ בְּזֶה מְשׁוּם הַקְרִיבֵהוּ וְכוּ' וּבְדָבָר סְרוּחַ שְׁנֹתְקָן וְאִין בּוֹ עֵתָה שׁוּם סְרָחוֹן וּבְדָבָר הַמָּאוּס מְשׁוּם דְרָרָא דְאִיסוּרָא וְאִין בְּגוֹף הַדָּבָר שׁוּם מָאוּס לוֹלָא אַרְיָא דְאִיסוּרָא אִי שְׁיָיָךְ הָא דְהַקְרִיבֵהוּ לְפִתְחֵיךָ עִי"ש וְנִשְׁמַט מִשָּׁם לְעֵינַי דְבָר מָאוּס לְאַחֲרִים וְאִינוּ מָאוּס לְמַקְנִים הַמְצִנָּה אִם יֵשׁ בְּזֶה מְשׁוּם הַקְרִיבֵהוּ וְכֵן בְּהִיפּוּף אִם מָאוּס לוֹ וְאִין מָאוּס לְאַחֲרִים.

הִנֵּה הָרַב פְּרַמ"ג בְּסִי' קנ"ד בְּחֻלְקָא א"ח ס"ק י"ט פְּתַב בְּשֵׁם הָרַב א"ר גְּבִי הַדְּלָקָה בְּבַהֲכ"ן בְּשִׁמְן שְׁנִפְל בּוֹ עַכְבָּר וְנִמְאָס הַשִּׁמְן שְׁפָסַק מֶרֶן שָׁם בְּסִי"ב שְׁאָסוּר לְהַדְלִיקוֹ דָּאֵם מָאוּס לְדִידִיקָה אָסוּר לְהַדְלִיקוֹ וְאִם אִין מָאוּס לְדִידִיקָה אַף שְׁמָאוּס לְאַחֲרִים שְׂרִי לְהַדְלִיק וְסִינִים וְנִכּוֹן הוּא דְלָא כְּדַמְשַׁמַּע לְכְּאוּרָה מֵא"ז וְיִרְאָה דְלָכַל גַּר מְצִנָּה גַר חֲנוּפָה וְגַר שְׁבַת וְכַדוּמָה אָסוּר אִם הוּא מָאוּס עכ"ל וְנִרְאָה שֶׁהוּא מְסַפִּים לְדַעַת הָרַב א"ר דְּבִידִיקָה תְּלִיא מִקְלֵתָא אִם מָאוּס לוֹ אָסוּר וְאִם מָאוּס לְאַחֲרִים וְאִינוּ מָאוּס לְדִידִיקָה מִן הַשְּׁנָה כָּל גְּרוֹת מְצִנָּה לְגַר בַּהֲכ"ן וּבְכַוְלָם הַדִּין כְּנֹז"ל אֶמְנָם שָׁם בְּמִשְׁבָּצוֹת סק"י רַפְיָא בִּידִיקָה אִם יֵשׁ לְהַשְׁוֹת גַּר בַּהֲכ"ן וְגַר שְׁבַת וְחֲנוּפָה אֶהְדְּי שְׁכַתְבּוֹ וְז"ל וְעַדִּין צ"ע דְּאֶפְשָׁר לְבַהֲכ"ן כָּל שְׁמָאוּס לְאַחֲרִים הַקְרִיבֵהוּ לְפִתְחֵיךָ וְדוּקָא לְבֵיתוֹ גַּר שְׁבַת וְחֲנוּפָה וִיא"ץ שְׂרִי כָּל שְׁאִינוּ מָאוּס לְדִידִיקָה עכ"ל הִרִי דְלָא פְּשִׁיטָא לִיהַ דְּבַנְר בַּהֲכ"ן יְהִיָּה מִן הַשְּׁנָה שְׁאִינוּ מָאוּס לְדִידִיקָה וְס' א"ר אִינוּ מְצוּי אֶצְלִי וּמִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים הוּא דְכִי שְׂרִינִי כְּשִׁאִינוּ מָאוּס לְדִידִיקָה אַף שְׁמָאוּס לְאַחֲרִים (לְדַעַת הָרַב א"ר גַּם בְּגַר בַּהֲכ"ן וּלְדַעַת הָרַב פְּרַמ"ג בְּגַר בֵּיתוֹ שְׁבַת חֲנוּפָה וִיא"ץ) הִינֵנוּ אַף אִם מָאוּס לְכָל הָעוֹלָם כָּל שְׁאִינוּ מָאוּס לְדִידִיקָה שְׂרִי וְלָא אֶמְרִינִי בְּטָלָה דַּעְתּוֹ אֶצְלָא כָּל אֶדָם וּלְפִי זֶה נִרְאָה דְסִבְרִי דְלָא כְּדַעַת הָרַב פְּר"ח שֶׁהִבְאֵתִי בַּנְדָפֶס בְּמַעֲרָכַת הַבֵּי"ת אוֹת ע"ט דְּדָבָר מָאוּס לְכָל הָעוֹלָם אַף שְׁאִינוּ מָאוּס לְדִידִיקָה אִיכָּא מְשׁוּם בַּל תִּשְׁקִצּוּ דְבְטָלָה דַּעְתּוֹ אֶצְלָא כָּל אֶדָם דֵּא"כ גַּם לְגַבֵּי מְצִנָּה הָיָה לֹן לְמִימַר דְּבְטָלָה דַּעְתּוֹ וְאִיכָּא מְשׁוּם הַקְרִיבֵהוּ וְכוּ' וְכ"ש שְׁפָסַרְתֶּם הִיא דְלָא פְּהַרְב כְּנֵה"ג שֶׁהִבְאֵתִי שָׁם דְס"ל דְּכָל שְׁמָאוּס לְרוּב הָעוֹלָם אַף דְלָא מָאִיס לְדִידִיקָה וְגַם אִיכָּא מִיעוּטָא דְלָא מָאִיס לְהוּ אִיכָּא מְשׁוּם לֹא תִשְׁקִצּוּ דְבְטָלָה דַּעְתּוֹ אֶצְלָא רוּב כָּל אֶדָם וְזֶהוּ שְׁצִינְתִּי בַּנְדָפֶס לְעֵינַי בְּפְרַמ"ג הַנְּ"ל שְׁנִרְאָה שְׁדַעְתּוֹ וְדַעַת הָרַב א"ר דְּבִידִיקָה תְּלִי וְלָא מִשְׁגַּחֲיִנִי בְּרוּב אוֹ כָּל בְּנֵי אֶדָם אֶמְנָם עֵתָה נִרְאָה דְאִין סְבָרָא לוֹמַר כֵּן וְלִכֵּן נִכּוֹן לְפָרֵשׁ בְּכּוֹנְתָם דְמ"ש דְּכְשִׁמָּאוּס לְאַחֲרִים וְאִין מָאוּס לְדִידִיקָה שְׂרִי הִינֵנוּ דוּקָא כְּשִׁאִינוּ מָאִיס לְכָל הָעוֹלָם.

וְעכ"פ מִתְבָּאָר מִדְּבָרָיו שְׁבַמְשַׁבְּצוֹת דְּבַמְצִנָּה שֶׁהִיא לְאֶדָם בְּבֵיתוֹ וְאִין שׁוּם שְׁיִיכוּת לְאַחֲרִים בָּהּ אִם הַדָּבָר מָאוּס לְרוּב הָעוֹלָם וְאִינוּ מָאוּס לְדִידִיקָה אִין בְּזֶה מְשׁוּם הַקְרִיבֵהוּ וְכוּ' וְתַמִּיָּה לִי עַל הַגָּאוֹן כְּתַב סוֹפֵר בַּח"ח ס' פ"ח שֶׁהִבִּיא מֵה שְׁכַתְבּוֹ הַר"א מְגַאֲרִמִּינָא בְּשִׁק שֶׁל קִמַח שִׁשְׁבּוּ עֲצִיּוֹ הַתְּרַנְגוּלִים דְאִינוּ מִחְמִיץ וּמִיָּהוּ יְרִקָד הַבְּצָק הַנְּדָבֵק לְחוּץ וְהַשְּׂאָר מִן הַתְּרַנְגוּלִים בְּטַעַם דְּבַעֲי רִיקוּד שֶׁהַרְב ב"ח כְּתַב שֶׁהוּא מְשׁוּם מָאוּס וְהַרְב ט"ז כְּתַב דְּמֵאִי דְבַעֲי רִיקוּד הוּא מְשׁוּם פִּינוֹן שְׁעוּשָׁה בּוֹ מְצוֹת אֶכִּילַת מְצָה וְסַעֲוֹדַת יו"ט אִן רְאוּי לְהַוָּג בְּזִיוֹן דְאִיכָּא מְשׁוּם הַקְרִיבֵהוּ לְפִתְחֵיךָ וְכַתַּב ע"ז בְּכַת"ס וְלְצִאָת בּוֹ י"ח יֵשׁ נַפ"מ בֵּין טַעַם הַב"ח לְטַעַם הַט"ז וְהוּא עַפ"י מ"ש בְּפְר"ח יו"ד ס' ס"ד וְכַלְלָא פְּיִיל לְנוּ דְבַר הַמָּאִיס לְרוּב הָעוֹלָם וְלָא מָאִיס לְדִידִיקָה לִיכָּא מְשׁוּם בַּל תִּשְׁקִצּוּ דְלָא אֶמְרִינִי

בְּדָבָר זֶה בְּטִלָּה דַעְתּוֹ אֶצֶל כָּל אָדָם חוּץ אִם מְאוּס לִכ"ע וְאִי מְאִיס לְדִידְיָהּ לַחֲדוּד נְמִי
אֵיכָּא מְשׁוּם בַּל תִּשְׁקָצוּ וְע' פֶּרֶמ"ג א"ח סס"י קנ"ד בְּמִשְׁבָּצוֹת שְׁהַעֲלָה לַעֲנִין מְצָנָה גַם
אִם לְדִידְיָהּ לֹא מִימְאִיס אִי מְאִיס לְאַחֲרִים אֵיכָּא מְשׁוּם הִקְרִיבָהּוּ לַפְחֲתִיף דְּבָר שְׁנִמְאָס
לְבָנֵי אָדָם עִי"ש וּמִקְלֵתָא דְּמִסְתַּבְּרָא הוּא לְפִי"ז לְשִׁיטַת הַב"ח דְּמְשׁוּם דְּמְאִיס וְאֵיכָּא בַּל
תִּשְׁקָצוּ אִם אֵינּוּ מְאוּס לְדִידְיָהּ וּמְאוּס לְרֹב הָעוֹלָם לֵיכָּא מְשׁוּם ב"ת וּמִן תָּר לְאַכְוֹל אֶכִּילַת
רְשׁוֹת וּמְצָנָה אֶבֶל לְטַעְמָא דְּט"ז גַּם אִם לֹא מְאִיס לְדִידְיָהּ וּמִן תָּר לְאַכְוֹל רְשׁוֹת מ"מ
לְמְצָנָה אֵיכָּא מְשׁוּם הִקְרִיבָהּוּ פִּינּוֹן דְּמְאִיס לְאַחֲרִים עַכ"ל וְהִנֵּה מְלַבֵּד שְׁהֶרֶב פֶּרֶמ"ג לֹא
הִחְלִיט לִוְמֵר דְּבְמְאוּס לְאַחֲרִים וְלֹא מְאִיס לְדִידְיָהּ שְׁיֵשׁ בְּהוּ מְשׁוּם הִקְרִיבָהּוּ וְלִפְי הִנְרָאָה
לֹא רָאָה הֶרֶב כַּת"ס דְּבָרֵי הָא"ר שְׁהִבִּיא בִּפְרִמ"ג בַּא"א הַנּוֹז"ל שְׁסוֹבֵר שְׁגַם לְמְצָנָה אִם
אֵינּוּ מְאוּס לֹו אָף שְׁמְאוּס לְאַחֲרִים שְׁפִיר דְּמִי וְעוֹד אָף לְמָה שְׁצָדָד בְּמִשְׁבָּצוֹת דְּכָל שְׁמְאוּס
לְאַחֲרִים לֹא מְהִנֵּי לְמְצָנָה נִרְאָה דְּהִינּוּ דְּוִקָא בְּמְצָנָה שְׁשִׁיכָה גַם לְאַחֲרִים כְּהַדְלָקָה
בְּבַה"כ"נ אֶבֶל אֶכִּילַת מְצָה שְׁאוּכֹל כָּל אֶחָד בִּפ"ע דְּוִמָה לְהַדְלָקַת נֵר שְׁבַת וִיא"ץ וְכִינְצָא
שְׁבֻזָּה נִרְאָה דְּגַם הֶרֶב פֶּרֶמ"ג מוֹדָה לְסִבְרַת הֶרֶב א"ר דְּכָל שְׁאֵינּוּ מְאוּס לְדִידְיָהּ אָף
שְׁמְאוּס לְאַחֲרִים שְׁרִי לִיה: וְשֵׁם בְּכַתֵּב סוֹפֵר הַנְּז"ל כְּתִב לְהוֹכִיחַ דְּבְדָבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם
הִקְרִיבָהּוּ לַפְחֲתִיף אֶפְיָלוּ בְּדִיעֵבֵד לֹא יֵצֵא י"ח הַמְצָנָה וּבְאֵר עוֹד דָּאָף דְּבָר שְׁאֵינּוּ מְאוּס
בְּעַצְמוֹ רַק מְצַד הָאִסוּר נִקְרָא מְאוּס וְאֵינּוּ יוֹצֵא בּוֹ וּשְׁקו"ט בְּדָבָרֵי הַרְמַב"ם וּמִן ב"מ
כַּפ"ב מֵהַלְכוֹת אִסוּרֵי מִזְבַּח הִלְכָה יו"ד וְגַם בְּדָבָר שְׁאֵינּוּ אִסוּר אֲלֵא מְדַרְבְּנָן עוֹבֵר מְשׁוּם
הִקְרִיבָהּוּ מְדַרְבֵּי קְבֻלָּה פִּינּוֹן דִּישׁ בּוֹ אִסוּר לְדִידְיָהּ הִגַּם דְּרַק מְדַרְבְּנָן אִסוּר לֹו פִּינּוֹן דְּאֵינּוּ
רְאוּי לֹו אֵיכָּא מְשׁוּם הִקְרִיבָהּוּ לַפְחֲתִיף הִיִּרְצָה בְּדָבָר שְׁאֵינּוּ רְאוּי לֹו לַעֲצֻמוֹ וְלֹא גִרַע
אִסוּר דְּרַבְּנָן מְדַבָּר מְאוּס שְׁאֵינּוּ בּוֹ אִסוּר דְּשִׁינְיָהּ בִּינָה מְשׁוּם הִקְרִיבָהּוּ: וְעַל מָה שְׁכַתְּבִיתִי
בְּנֶדְפֶס בְּאוֹת ק"י (בַּד"ה וְכַתֵּב) בְּדָבָר שְׁנִנְאָסֵר לְמְצָנָה מְפִי הֶרִיחַ רַע שְׁבּוֹ וְתִקְנּוּ עַל יְדֵי
תַעֲרוּבַת דְּבָרִים אַחֲרִים עַד שְׁעֵבֶר הֶרִיחַ אִם יֵשׁ בְּזָה מְשׁוּם הִקְרִיבָהּוּ לַפְחֲתִיף כְּתִב לִי
יְדִידֵי הַגָּאוֹן אֲד"ר אֲבִד"ק מִיר יצ"ו וְנ"ל לְדַעְתִּי נִרְאָה שֶׁהוּא תַלְמוּד עָרוּף בְּכַתְּבוֹת
בְּפֶרֶק הַמְדִיר ד' ע"ה ע"א דְּכִהֵן מְזוּהָם פְּסוּל לְעִבּוּדָה וְאִי נִקְט פְּלַפֵּל בְּפִנְמִיָּה וְעֵבִיד
עִבּוּדָה מִן תָּר לְכַתְּחֻלָּה וְכֵן כְּתִב הַרְמַב"ם סוֹף פֶּרֶק ז' מֵהַלְכוֹת בִּיאַת מְקַדֵּשׁ שְׁאֵם עֵבֵד
עִבּוּדָתוֹ פְּסוּלָה וְאִם מִנִּיחַ פְּלַפֵּל בְּפִי גַם לְכַתְּחֻלָּה מִן תָּר גַּם כְּשֶׁאֶפְשֵׁר הָעִבּוּדָה בְּאַחַר
וְאִם כֵּן כָּל שְׁכֵן בְּנִדּוֹן הַשְּׁאֵלָה וּבַא"ע יְעוּנִין בְּסִפֵּר תַּפְאָרַת יְרוּשָׁלַיִם פֶּרֶק ו' דְּשַׁבַּת מָה
שְׁכַתֵּב לִישָׁב קוֹשִׁיַת הַגְרַעַק"א שֵׁם עַל הַר"י פּוֹרַת וְכַמְדוּמְנֵי שְׁלֵא זָכַר דְּבָרֵי הַגְמָרָא
דְּכַתְּבוֹת שֵׁם וְאֵינּוּ תַחַת יְדֵי כְּעַת לְבָאֵר הַדְּבָרִים עַכ"ל יצ"ו וְנָנִי לֹא זָכִיתִי לְרִאוֹת סִפֵּר
הַנְּז"ל פְּלַל: סִימָן יז הִלְכָה לְמִשְׁה מְסִינֵי אִי אֲזַלִּינָן בְּסִפְקוֹ לְחוּמְרָא בְּנֶדְפֶס בְּמַעֲרָכָה זֹו
אוֹת כ"ד הַבְּאֵתִי דְּבָרֵי רַבֵּנֵי הָאַחֲרוֹנִים בְּזָה וְרַב אֶחָד יצ"ו כְּתִב אֵלֵי וְנ"ל בְּמַעֲרַכַת ה"ה
אוֹת כ"ד אֶסְפֵּר אִישׁ טְהוֹר כָּל הַנִּי רַבְּנָן קְשִׁישָׁאֵי לַעֲנִין הִלְכָה לְמִשְׁה מְסִינֵי וְדַעַת כַּתְּר"ה
ג"כ נוֹטָה דְּהִנֵּי דְּבָר תּוֹרָה וּלְחוּמְרָא.

הִנֵּה בְּכָלֵל הַסְּפָרִים אֲשֶׁר צִיָּין כַּתְּר"ה אֵינָם בְּנִמְצָא אֶצְלֵינוּ רַק אֵיכָּא לְמִשְׁדֵּי בְּהַ נִרְגָּא
מְחֻלְוִין דָּף ע"ב ע"א דְּפִלְגִי ר"י וְר"ע בְּדִין גּוֹלָל וְדוֹפֵק דְּלֵר"י הִנֵּי הַלְלֵמ"מ וְלֵר"ע הוּא
ד"ת וּמְאוּרִיבּוֹ הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת ט"מ פ"ב הִלְכָה ט"ו וּפֶרֶק ג' הִלְכָה ג' פֶּסֶק כַּר"י דְּהִנֵּי
ד"ס וְכֵן מְצִינּוּ בִירוּשְׁלָמֵי פֶּרֶק ב' דְּפִנְאָה א"ר זִירָא בְּשֵׁם ר"י אִם בָּאת הִלְכָה לִידָהּ אֵל
תַּפְלִיגְנָה לְדָבָר אַחַר שְׁהֵרִי יֵשׁ כְּמָה הַלְכוֹת שְׁנִנְאָסֵרוּ לְמִשְׁה בְּסִינֵי וְשִׁקְעוּן רַבֵּי בְּמִשְׁנָה

ואם נאמר דהללממ"ס הוי דבר תורה הנה לו לרבי לפרש אינה מהו הללמ"ס ונחמיר בספקו ורק על אותו הל"מ שבאו לפרש הפתובים הן הפה דאורייתא וצ"ע עכ"ד יצ"ו.

ועיין במה שהבאתי לקמן באות ל"ד בענין זה: סימן יח הלואה דאסור להלות בלא שטר ובלא עדים פתבתי בזה בנדפס במערכה זו אות פ"ח ואם יש לחלק בדין זה בין עם הארץ לת"ח עיין במה שכתבתי שם במערכת הני"ו אות כ"ו ס"ק י"ג בס"ד: סימן יט הלעיטהו לרשע וימות לענין פשידוע שהבעל דין אם ישבע תהיה שבועתו לשקר אם רשאי להשביעו משום הלעיטהו לרשע או אסור להשביעו משום ולפני עור לא תתן מכשול הנה בנדפס באות מ"ה פתבתי בשם הרב מוצל מאש שהעלה שפיון שגם המשביעו נענש כדדרשינו משבועת ה' תהיה בין שניהם שהשבועה חלה על שניהם לא אמרינו בכי האי גוונא הלעיטהו וכו' וכתבתי שכן כתב הרדב"ז בהדשות סי' דש"ן שפשוואה הדין שרוצה לישבע לשקר יפייס את הבעל דין כדי שלא יבא לידי עונש שבועה דדרשינו שהשבועה חלה בין שניהם וכתבתי שתשובת הרדב"ז הלזו סותרת לתשובה אחרת שכתב מרן החבי"ף בספר נשמת כל חי ח"ב סי' ט' בשמו בתשובות הישנות סי' קצ"ב שגם בזה אמרינו הלעיטהו לרשע וכו' והנה מה שלא היה אצלי תשובות הרדב"ז הישנות גרם לי להבין שדבריו סותרים שחשבתי שבנשמת כל חי העתיק כל דבריו אמנם עתה שיש בידי שו"ת הרדב"ז הישנות ודבריו בזה הם בחלק רביעי סי' אלף רכ"ג (בדפוס וארשא תרמ"ב) ואחזה אנכי שהדברים אחרים שכתב כמ"ש בשמו בנשמת כל חי סי' דבריו כמו שכתב בתשובות הנה"ל וז"ל שאלה ראובן נתחייב שבועה לשמעון ושמעון יודע ששבע בודאי לשקר אם יש על שמעון שום עונש משום שגרם להוציא שם שמים לשקר תשובה וכו' לכדברי טרפון דאמר שבועת ה' תהיה בין שניהם מלמד שהשבועה חלה על שניהם ופירש רש"י לפי שלא דקדק למסור ממונו ביז נאמן ובאו לידי חלול ה' ע"כ מפאן משמע בהדיא שיש עונש גם על המשביע אלא דקשה לי שנמצאו אוכלים ממונו של החסיד שאינו רוצה להשביעו דקי"ל דפרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי מספק ממונא אלא אדרבא הלעיטהו לרשע וימות ור"ת פ"א חלה על שניהם דרף כלל כלומר על אחד מהם והיינו על שניהם שאם נשבע שלא כדין עונש שבועה עליו ואם חברו משביעו שלא כדין עונש השבועה על חברו וי"מ דזימנין דחלה על שניהם ממש כשחבירו מהפך עליו השבועה ויודע ששבע לשקר הרי לה שדחי פ"א של רש"י וגם הוא ז"ל לא אמרה אלא שנכשל בה לפי שלא דקדק אבל לא שייח להפסיד ממונו כדי שלא ישבע זה לשקר והעושה כן נקרא אצלי חסיד שוטה שהתורה אמרה כי יתן איש אל רעהו וגו' עד האלהים יבא דבר שניהם לשבועה אלא ישביעהו ולא יחוש והלעיטהו לרשע וימות ואדרבא אין שבועה אלא על הנדאי וזה מכחישו ולצאת ידי מחלוקת וספק עונש שבועה ראוי לכל ירא שמים להביאו לידי שבועה ולהודיע לו עונשו אולי יפרוש ויודה ואם רואה שרוצה לישבע עכ"פ לא ישביעהו אלא יטילו חרם סתם על כל מי שלא יודה לחבירו עכ"ל הנה רואה שגם בתשובה זו עם שלדעתו מעיקר הדין יכול הוא להשביעו משום דהלעיטהו וכו' מפל מקום סי' דלצאת מידי מחלוקת וספק עונש שבועה ראוי לכל ירא שמים שלא להשביעו ויסתפק בהטלת חר"ם והני מילי דמר שפה אהת ודברים אחרים עם מה שכתב בתשובות החדשות ואין נסתר מחמתו ובכן סרה תלונתי מעל מרן החבי"ף אשר הלילותי עליו בנדפס שלא העיר בסתירת

דברי הרדב"ז עי"ש ועיניך תחזינה מישרים אשר בשדי חמד במערכת הנא"ו כלל כ"ו סק"ל הבאתי שתי תשובות הרדב"ז הנ"ל והיו לאחדים בידי אחר שזכיתי לראות דב"ק אשר בתשובות הישנות בגופן שלקו כנז"ל: ועל פי כלל זה (הלעיטהו וכו') יישוב ידידי הגאון אבד"ק פראמישלא יצ"ו (עפת אבד"ק לבוב) בספרו בית יצחק חלק א"ח סי' כ"ט אות ד' שיטת מרן השפתי פהן בסי' קנ"א (ביו"ד) שפתב דמומר אין אנחנו מצוים להפרישו ותמה עליו הגאון בדגול מרובה למה אינו חייב להפרישו הא ודאי ישראל מומר אף על פי שחטא ישראל הוא ואם פן מה בינו לשאר ישראל לענן להפרישו מעבירה וכתב שדעת השפתי פהן היא דכיון שעושה איסור במזיד אינו חייב להפרישו אף הרב יצ"ו פתב ולדעתי דעת השפתי פהן נכונה בפשיטות על פי דברי רשפ"ג בבבא קמא ס"ט במה דברים אמורים בשביעית אבל בשאר שני שבוע הלעיטהו לרשע וימות אף דעל איסור פרום רבעי הוא שוגג מפל מקום פיון דעל איסור גנבה הוא מזיד אינו חייב להפרישו אף על שאר איסור שהוא מומר ולפי מאי דפסקינון פרשפ"ג הנ"ל צדקו דברי השפתי פהן ואף במומר לאחד משאר עבירות נהי דבנדאי בלפני עור עובר ואין ראיה מבבא קמא דשם הוא אינו עושה מאומה רק הרשע עושה מעצמו עם כל זה אם אינו עובר בלפני עור דלא הוי בתרי עברא דנהרא אין איסור משום מסייע והלעיטהו לרשע ועל פי זה השיב על מה שגשאל בדבר אם נותנים לחשודים על נטילת ידיים וברכה מאכל בשכרם דאולי זה דומה לשמש שאסור ליתן לו כשהוא חשוד וכו' וכן אם מותר למפור בבתי משקאות מאכלי היתר למי שפרור שאוכל בלי נטילה וכלי ברכה דנהי דבנדאיאם ספק שישמעו לו מחייב להזהיר לכל הקונים שיטלו ידיהם ויברכו מפל מקום אם יודע בנדאי שלא ישמעו אין לאסור מלמפור וכו' עי"ש: ולענין שבועה ראיתי להגאון הנ"ל יצ"ו בספרו בית יצחק חלק יו"ד ח"ב בסי' ס"ה אות ב' שפתב שבמנצל מאש סי' מ"ה פתב שיכול להשביע את חברו אף שיודע שישבע לשקר ועובר אלפני עור משום דהלכה פרשפ"ג דאמר הלעיטהו וכו' וכתב על זה שאין דבריו צודקים חזא דלא דמי לדרשפ"ג דהתם הוא אינו עושה מעשה מה שאין פן הכא שהוא משביעו ותו אטו מאן דפליג ארשפ"ג לא ספור שמותר להשביעו והרי התורה התירה דכתיב פי הוא זה ומה קושיא אהתורה ומה שאמר רבי טרפון שהשבועה קלה על שניהם הוא משום שלא דקדק למסור ממונו בנד נאמן ובא לידי חילול ה' כדפירש רש"י ולא משום לפני עור שזה התירה התורה ובדברי חיים ח"ב ח"מ סי' ח' הביא בשם תשובה אחת דאינו עובר בלפני עור דמתחלה מוקמינו אחזקתו חזקת כשרות שלא ישבע ואחר שגשבע מאי אית לן למיעבד וזה לא נהירא שהרי רואה שחברו גשבע ואסור להניחו לישבע והמנובחר דהתורה התירה משום דאי אפשר לברר בענין אחר ואין דנין אפשר משאי אפשר עכ"ל והנה מה שפתב בשם הרב מנצל מאש הוא לכאורה היפך ממה שפתב בשמו הרב תהלה לדוד שהבאתי בנדפס אף באמת שניהם ל"ו יכוננו שבתחילה פתב כמו שפתב בשמו בבית יצחק הנ"ל לשוב פתב במסקנתו כמו שפתב בשמו בתהלה לדוד וגוף תשובת הגאון מנצל מאש העתיקה בגשמת כל חי הנ"ל (בח"ב יו"ד סי' ט') עיי"ש ועיין במה שהבאתי בקונטרסים ההערוות לחלקי הפללים בסי' י"ב אות ט"ו: סימן כ הלכה פ"ב עקיבא מחברו אי אמרינו נגד ר' אליעזר אף על גב דרב הנה הנה בנדפס אות י"ד הבאתי דבפרק שני דשבת משנה ג' פסקו המפרשים דאין הלכה כר' אליעזר וכן הפוסקים בא"ח סי' רס"ד

פסקו בדין ההוא פירבי עקיבא וכן בריש פרק ב' דחלה פסקו הרמב"ם ורבינו עובדיה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר וכתבתי שצריך לומר הטעם כמו שפכת הרב יבין שמועה דכיון דרבי אליעזר שמותי הלכה כר' עקיבא לגביה ומה שאמרו מחברו ולא מרבו היינו שאר רבותיו של ר' עקיבא ולא ר' אליעזר משום דשמותי הוא אי נמי כמו שפכת הרב משק ביתי באות קמ"ו (בד"ה ולעגון) שרבי עקיבא נתחכם טובא ומיקרי חברו עי"ש ונה דוחק שהרי במשק ביתי שם פכת בשם המפרשים דר' אליעזר רבו היה פדמוכח בסוגיא דשבת דף ט"ל סוף ע"ב ובסנהדרין דף ס"ז ע"א ודף ק"א ע"א ובפסחים דף ס"ו ע"א (פנראה צריך להיות סנהדרין ס"ח ופסחים ס"ט) ושכן פכת הרמב"ם בפתיחת חבורו ועוד ציין בזה לספר הכריתות וכו' עי"ש וכן פכת בפלפלא חריפתא בפרק האומנין סי' ח"י דר' אליעזר לא היה חברו ויהיה מאיזה טעם שיהיה על כל פנים הפוסקים תפסו לפסוק פירבי עקיבא נגד ר' אליעזר והבאתי בנדפס שכן דעת הרא"ש בפרק השוכר את האומנין סי' ח"י עי"ש שפסק פירבי עקיבא וכתב הטעם משום דר' אליעזר שמותי הוא וכן מתבאר ממה שפכת הרא"ש בפרק שבועת הדיינים סי' כ"ט בפלוגתא דרבי אליעזר ורבי עקיבא במלוה על המשכון ואבד המשכון: ועוד ציינתי דברי הר"ן בהלכות בפרק מי שאחזו גבי פלוגתא דרבה ורב יוסף שפדף ע"ד ע"ב שהוא גברא דאמר לאריסיה פולי עלמא דלו תלתא וכו' אמר רב יוסף הא לא דלה רבה אמר הא לא איצטריו פכת שם הר"ן (בד"ה ומה שפכת הרי"ף והלכתא כרבה) ועוד דבפרק הדיינים מוקמינו פלוגתייהו דרבה ורב יוסף כתנאי וקם רבה כר' אליעזר ורב יוסף כר' עקיבא ור' אליעזר במקום רבי עקיבא אינה משנה דשמותי הוא עכ"ל והתוספות בכבא קמא ד' ז"ן ריש ע"א (בתוך ד"ה בההיא) פתבו והא דבעי לאוקומא פלוגתייהו בדרבה ורב יוסף והוי רבה כר' אליעזר שהוא שמותי וכו' עי"ש ובפרק אלו מצאית ד' כ"ט ד"ה והרי וכו' פתבו ואם פן משמע דאין הלכה כרבה דהוי כר' אליעזר דשמותי הוא ובפרק כל פתבי ד' קי"ז ע"א ד"ה דשקיל ליה בברזי פתבו ויש לומר דבפלוגתא לא מיירי וכו' ואף דחשיב הרפכתו והבאתו מחוץ לתחום דפליגי בה ר' עקיבא ור' אליעזר לא חשיב לה פלוגתא דר' אליעזר דשמותי הוא ובחידושי הריטב"א בפרק האומנין ד' פ"ב ע"א (בד"ה וכתב הרב אלפסי) פכת בהא פליגי ר' אליעזר ור' עקיבא וכו' והלכתא כר' עקיבא מחברו (תוכת מחברו קשה להולמה וכבר העיר מרן חיד"א בייעיר און מערכה זו אות מ"ו על דברי רבינו יונה בפרק פיצד מברכין שפכת פלשון הנה והביא שגם הרב יבין שמועה תמה על ספר הכריתות שפכת דהלכה כר' עקיבא מחברו והרי ר' אליעזר רבו היה ע"ש) ובמתניתין דהכא נמי סתם לן פותיה וכו' וסיים אלו דברי הרא"ם עכ"ל ומשמע דגם הריטב"א מודה להרא"ם במה שפכת דהלכה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר ובנדפס ציינתי לעיין במקנה אברהם ח"ב סי' ק"ב והוא שם בדרף כ"ט ע"ב (בד"ה פכת) הביא מה שפכת רבין חסידא בספר קהלת יעקב ד' פ"ח ע"א דהא דאין הלכה פירבי עקיבא מחבריו היינו דוקא שחבריו החולקים עליו הם מהתנאים אשר לפעמים הלכה כמותם אבל אם האחד הוא ר' אליעזר דקימא לן אין הלכה כר' אליעזר דשמותי הוא אזי האחר החולק עמו הוא יחיד והלכה כר' עקיבא מחברו עכ"ל (קהלת יעקב שפירי הוא דפוס חדש ודבריו הנ"ל הם בסי' גר"ן ד' ק"ח ע"ד) דמתבאר דתופס בפשיטות דהלכה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר וכן בתפארת ישראל (שציינתי בנדפס) בחידושים שאחר פרק שני דפסחים על משנה

א' פתב פו בפירוש דהלכה כר' עקיבא לגבי רבי אליעזר וכתב בזה הלשון ונהרי קימא לן כר' עקיבא מחבריו ואפילו נגד רבו שהרי ר' אליעזר רבו הנה ואפילו הכי הלכה כר' עקיבא נגד ר' אליעזר בברכות ד' ל"ו ע"א ומשמעות דבריו הוא דלעולם הלכה כר' עקיבא אף נגד רבו אחר ומוכיח פן מדקימא לן פמותו נגד ר' אליעזר רבו ונה אינו מכון לעניות דעתי דיש לומר דר' אליעזר שאני משום דשמותי הוא אבל נגד רבו אחר אפשר דלא קימא לו פנותיה וכבר ראיתי בפסחים שכתבו דמסוגיא דכתובות דף פ"ד ע"ב מוכח דהלכה כר' עקיבא מחברו ולא מרבו אלא דר' אליעזר שאני פאמור: ושם (בנדפס) אות י"ד תמהתי על מה שפתב מרן הפרי חדש בנימוקיו על הרמב"ם פ"ק שני מהלכות עבודת יום הכיפורים דאין הלכה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר דמחברו אמרו ולא מרבו ור' אליעזר רבו הנה וצינתי לעיניו בייעיר אנו מערכה זו אות מ"ז ושם אתה מוצא שתמה על מה שפתב הרב פרי חדש לדעת הרמב"ן דהלכה כר' אליעזר משום דרבו היה שהרי מדברי הרמב"ן עצמו בריש ספר לקוטות הרמב"ן מתבאר שסובר שהלכה כרבי עקיבא נגד ר' אליעזר דשמותי הנה והילך דברי הרמב"ן שבריש ספר הלכות שיהביא מרן חיד"א ומסקנא כר' יהודה אמר רב וכו' אבל בארץ ישראל חיישינו לדברי אליעזר ואף על גב דבעלמא הלכה כרבי עקיבא מסתבר ליה לרב טעמא דר' אליעזר וחישי ליה בארץ עכ"ל וסיים מרן חיד"א הראת לדעת שדעת הרמב"ן שר' אליעזר ור' עקיבא הלכה כר' עקיבא אלא דרב מסתברא ליה טעמיה דר' אליעזר וחס ליה רב בארץ עכ"ל ואומר אני שמתבאר מדברי הרמב"ן דכל כף אלים ליה פללא דהלכה כרבי עקיבא לגבי ר' אליעזר דאף דבעלמא נקטינו בש"ס בדוכתי טובא פמאן דמסתבר פנותיה אף אם הוא נגד הפלל (פגון ביחיד נגד רבים וכיוצא) והכי נקטי רבנואמתא בכמה דוכתי לפסק הלכה פמאן דמסתבר פנותיה והכא נמי דמסתבר לרב טעמיה דר' אליעזר הנה יכול לפסוק פמותו לגמרי בכל זאת פתב הרמב"ן אליבא דרב דרק מיחש הוא דחישי לדר' אליעזר בארץ אלמא פללא דהלכה כרבי עקיבא לגבי ר' אליעזר אלים ליה טובא: וכפי הנראה פן הוא מוספם לרובא דרבנואמתא דהלכה כרבי עקיבא נגד ר' אליעזר מטעם הנ"ל או מטעם שפתב הגאון יבין שמועה בכלל רל"א דנקטי פמאן דאמר הלכה כר' עקיבא מרבו וראיתי אני להגאון בסדר הדורות באות רבי עקיבא (במערכת העין) סק"ט שפתב בסתם פן בשם ספר הפרייתות בימות עולם שער שלישי פ"ק רביעי על פי סוגיא דפרק פיצד מברכין ד' ל"ו ע"א ר' עקיבא במקום ר' אליעזר עבדינו פנותיה ולא הביא שום חולק בזה: ומה שפתבתי בנדפס שהגאון מוהר"י ברלין בהגהותיו על הרמב"ם בריש חלק שלישי תמה על מה שפתב הרב לח"מ בפ"ק ט' מהלכות קרבן פסח דין ז' בפלוגתא דר' אליעזר ור' עקיבא דהלכה כרבי עקיבא מחברו סבור הייתי לומר כי לא לענין פסק ההלכה תמה עליו אלא על מה שקראו לר' אליעזר חברו של ר' עקיבא הוא שתמה עליו שאינו חברו אלא רבו אבל לענין פסק הלכה מודה דכרבי עקיבא לגבי ר' אליעזר אית לן למיפסק אף שהיה רבו מהטעמים שפתב הרב יבין שמועה וגרם לי להבין פן לפי שעתה אין בידי ספרי הרמב"ם דפוס ברלין (שהיה בידי פשפתבתי מה שנדפס) ובדפוס שיש אצלי עתה לא נדפסו הגהות הנ"ל אף דרשתי ספר הרמב"ם מבית מדרש אחר ונמצאות בו הגהות הנ"ל וראיתי דב"ק ומתבאר שפונתו לומר דכר' אליעזר אית לן למינקט לפי שהיה רבו של ר' עקיבא והילך לשון הגאון הנ"ל דבריו של גדול צריכים

פנים במה שפכת כר' עקיבא מחבירו והלל בסנהדרין ס"ח ופסחים ס"ט ונדרים ד' נו"ן דר' עקיבא תלמידו של ר' אליעזר ומוכח בכתובות פ"ד (פנראה היה פתוב פ"ד והמעתיק הבין שהוא פ"ד ד' אף אינו פ"ד אלא ד' פ"ד) דהלכה כר' יוחנן דהלכה כר' עקיבא מחבירו ולא מרבו עכ"ל ונהרי הוא כמבואר שסובר דכר' אליעזר אית לן למינקט לפי שהיה רבו ואין הלכה כמותו לגבי רבו ובאמת הדבר תמוה איך פה קדוש יאמר פ"ד היפה מה שפנראה מדברי הראשונים הנז"ל דנקטינן כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר ואיך יתכן להשיג כזאת על הגאון לחם משנה שאמר פה הלכה פדעת כל הראשונים ז"ל ושמוכח פ"ד מסוגיא דכיצד מברכין ד' ל"ו כנז"ל: ומצאתי בספר נחלי דבש על הלכות חליצה להגאון מוהר"ר יצחק דוב הלוי באמבערגער בסי"ק ס"ט ס"ק ע"ו (צד 47) שעמד על דברי הגאון הנ"ל ולפי שאין הספר מצוי בידי כל אדם אעתיק לשונו וזהו (על מה שפכת מ"ן בסעיף מ"ג לא קראה ולא רקקה אלא שחלצה בלבד החליצה פשרה) ולא רקקה זהו פרבי עקיבא דפרקין ד' ק"ד וכתב הרב בית יוסף וז"ל וידוע דהלכה כר' עקיבא נגד ר' אליעזר והרב המגיד פתב דתניא פנותיה דר' עקיבא וכוונתו דאף על גב דר' עקיבא תלמידו של ר' אליעזר מכל מקום הלכה כמותו דרבי אליעזר שמותי הוא וכן פתב הר"ן בפרק מי שפחזו דף ע"ד והרא"ש ביבמות פרק נושאין בשם ב"ה וכן פתב בפרק שבועת הדיינים וכן פתבו התוספות בפרק האומנין (ודברי הר"י מגאש פרק שבועת הדיינים ודנמוקי יוסף פ' האומנין שכתבו מחברו צע"ג) וכוזה נדחה מה שכתב הרה"ג מהו' ישע' ברלין בהגהותיו על הרמב"ם (ד' דירנפורט) פרק ט' מהלכות קרבן פסח הלכה ז' והיינו שעל מה שהקשה הלחם משנה מדוע פסק הרמב"ם כר' אליעזר הלא הלכה כר' עקיבא מחברו פתב מהר"י ברלין וז"ל דבריו של גדול צריכים פנים במה שכתב כר' עקיבא מחברו הלא בסנהדרין דף ס"ח ופסחים ד' ס"ט נדרים דף נו"ן מוכח דר' עקיבא תלמידו של ר' אליעזר ומוכח בכתובות דף פ"ד דהלכה כר' יוחנן דהלכה כר' עקיבא מחברו ולא מרבו עכ"ל ועיין גם ברא"ש בסוף פרק קמא דקידושין סי' למ"ד ובקרבן נתנאל שם והנה מה שכתב דר' אליעזר הוא רבו של ר' עקיבא ודאי שפיר קאמר וכן מפורש בירושלמי דפסחים פרק ואלו דברים הלכה ב' דשילש עשרה שנה למד לפני ר"א כשהקשה לו הקושיא דתנן במתניתין שם אלא שמה שרצה מהרי"ב להוכיח מזה דהלכה כר' עקיבא פנגד ר' אליעזר זה אינו במח"כ לפי מה שהוכחנו בשם הגדולים הנ"ל ועיין עוד ראיות בזה בס' בפורי יעקב בחלק תוספות בפורים סי' תרכ"ה אלא דמכל מקום צריכין אנו להבין ראיות מהרי"ב דמכתובות הנ"ל מוכח דדוקא פנגד חברו הלכה כר' עקיבא ולא פנגד רבו וצריף לומר דמלבד ר' אליעזר למד ר' עקיבא גם אצל גדולים אחרים ועליהו קאמר הש"ס דאין הלכה כמותו פנגדם ומברכות ד' ס"ב ומשבת פרק פירה גבי קולי מטלניות נראה שהיה גם תלמידו של ר' יהושע וכן פתב מהרש"א ביבמות פרק קמא ובס' הדורות (בסדר תנאים ואמוראים אות ע' ד' ס"א ע"ב מדפוס זאלקווא) איתא שהי' גם תלמידו של ר"ג ואם פ"ג איתי הפל שפיר עכ"ל ודבריו נחמדים ובעושר בקיאותו הראנו דמלבד כל הגדולים שהזכרתי בפ"ד דנקטי הלכה פרבי עקיבא לגבי ר' אליעזר הן עוד שרים רבים דנקטי הכי ושפיר קמותיב על הגאון מוהרי"ב במה שרוצה להכריח דהלכה כר' אליעזר לגבי ר' עקיבא ודבר זה היה פשוט בעיני שפ"ן שורת הדין דהלכה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר: איברא דלכאורה יש סתירה לסברא זו מדאשתמחון

בש"ס ברכות ד' י"ג ע"ב דפסק ר' יוחנן הלכה כר' עקיבא ובשפת ד' קל"ג פסק רב הלכה כר' עקיבא ואותה סוגייתא איתא גם בפסחים דף ס"ט ע"ב וציינותים בנדפס באות י"ד עי"ש ולכאורה מסוגייתא אלי שתיים זו שמענו דאין הלכה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר דאי ללא הוא בכל מקום דהלכה כר' עקיבא בא לגבי ר' אליעזר למה להו רב ור' יוחנן לפסוק ביהני כר' עקיבא והא מכללא שמעינן ליה וכי האי גוונא פתבו רבנא תא לענן פסק הלכה ובכמה מקומות הבאתי מה שפתבו התוספות בעבודה זרה ד' ל"ב דמדפסק ר"י אמר שמואל הלכה פרשב"ג שמעינן דלית ליה פללא דהלכה פרשב"ג (ועיין שדי חמד במערכת הפ"ף פלל ק"ל אות י"ט) ונראה דצריף לומר דכינון דלא אתמר בש"ס בהדיא דכל מקום שנהלקו ר' אליעזר ור' עקיבא הלכה כר' עקיבא ורק מדאמרין בעלמא אין הלכה כר' אליעזר דשמותי הוא דשמעינן הכי לא נמנעו איזה אמוראים לפסוק בהדיא באיזה מקומות כר' עקיבא ובנדפס אות ק"ד וק"ה וק"ו פתבתי דזימנין פסוק הש"ס הלכה אף על גב דלא צריף וכו' עי"ש ועל כל פנים אחר שפנרש יוצא מפי כל הראשונים הנז"ל דאין הלכה פרבי אליעזר לגבי ר' עקיבא חלילה לנו לדחות דברי קדשם על פי איזה הכרח מחמת קושיא ואינהו ידעי טפי מינן ודבריהם חזקים פראי מוצק וכלל זה שריר וקיים דהלכה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר אמנם מקרוב השגתי (בשאלה מהגביר מו"ה אברהם גייאן יצ"ו מעיר בופארה ושוכן בירושת"ו על טוב אנפיר שמו שהשאלני ספרים רבים וזה יצא ראשונה לציין מספריו אשר בכללם הוא) ספר יקר אהל ישרים וראיתי במערכה זו אות י"ד דקבעיה לכללא דברי הרב פרי חדש הנ"ל דפליגי הרמב"ם והרמב"ן בהא דהלכה פרבי עקיבא אי אתמר לגבי ר' אליעזר דהרמב"ם סובר דהלכה כר' עקיבא משום דר' אליעזר שמותי והרמב"ן סובר דהלכה כר' עקיבא מחבירו אמרו ולא מרבו ולא הביא על זה שום סברא להיזמין או להשמאיל פי אם דברי הרב פרי חדש ופלא בעיני לרב גדיל שפמותו איף קבע פלל זה לומר דבמחלוקת הוא שנוי והרואה דב"ק יסבור ולא ידע להכריע בין שני האריות והלא הדבר מוכרע ומסכם מפמה ראשונים הנז"ל דהלכה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר אף שהיה רבו והיותר תימה בעיני כי ראיתי שם באות יו"ד מביא וקורא דברי מרן חיד"א בספר יעיר אזן כמו שיראה הרואה ואיף לא הבט עין הבדולח במה שפתב בייעיר אזן באות מ"ז דמוכח דהרמב"ן לא סבירא ליה מאי דכתב הרב פרי חדש אליביה: ומלבד מה שהביא מרן חיד"א מדברי הרמב"ן בספר הלכות דמבואר שסובר שהלכה כר' עקיבא נגד ר' אליעזר כנז"ל אנכי הרואה שפן מתבאר יפה מדברי הרמב"ן על התורה בפרשת בהעלותה סי' ט' פסוק יו"ד (איש איש פי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה).

ונו"ל הטעם בדרך רחוקה כתב רש"י שהיה חויץ לאסקנפת העזרה כל זמן השחיטה והוא נרמז בנקוד כפי דעת זו ואני תמה עליו למה תפס לו שיטת רבי אליעזר והנכון לתפוס בשטתו של רבי עקיבא מן המודיעים ולחויץ וכן דעת האמוראים בגמרא דאמר עולא כל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה והוא פשוטו של מקרא פי העומד בתחלת בין הערבים במקום שלא יגיע לעזרה בעת השחיטה דרך רחוקה היא לו ופטור עכ"ל וכתב על זה הרא"ם ונו"ל או בדרך רחוקה נקוד עליו לומר לא שרחוקה ממש אלא שהיה חויץ לאסקנפת העזרה כל זמן שחיטה כדתנן בפרק מי שהיה טמא איזו היא דרך רחוקה מן המודיעית ולחויץ וכמדמה לכל רוח דברי רבי עקיבא רבי אליעזר אומר אפילו מאסקנפת

העזרה ולחיוץ אמר ר' יוסי לפיכך נקוד על ה"א שברחוקה לומר לה לא מפני שהיא רחוקה ודאי אלא אפילו מאסקנפת העזרה ולחיוץ הרמב"ן ז"ל טען ואמר ואני תמה עליו למה תפס לו שיטת ר' אליעזר וכו' ולא ידעתי מקום התימה מה הוא שאם מפני שהלכה כרבי עקיבא מתברר וכל שכן מרבי אליעזר דשמותי הוא שאני הכא דר' יוסי דנמוקו עמו קאי פותיה ואם מפני שהאמוראים בגמרא פסקו כרבי עקיבא כבר הזכרנו פעמים רבות שהרב ז"ל לא ישגיח רק על המדרש הקרוב לפשוטו של מקרא ומאחר שדברי ר' אליעזר הם קרובים לפשוטו של מקרא יותר מדברי ר' עקיבא מפני שהגקודה בכל מקום מוציאה הדבר ממשמעותו ועל כרחינו לומר גם פה שמלת רחוקה אינה כמשמעה תפס שטתו של ר' אליעזר וכו' עכ"ל הרא"ם וקצת דב"ק לפי שהוא עד נאמן למה שהבנתי אני הדל מדברי רבינו הרמב"ן בהשגתו על רבינו רש"י דתדא ועוד קאמר ובשתיים עלתה לו להשיגו תדא שהנכון לתפוס פשיטת ר' עקיבא משום שהלכה כמותו לגבי ר' אליעזר (אלא שמה שכתב הרא"ם משום שהלכה כרבי עקיבא מתברר וכל שכן לגבי ר' אליעזר דשמותי קשה להלום דב"ק דהא ר' אליעזר לאו חברו (כמו שכתבתי למעלה בד"ה ועוד ציינתי) ורק הטעם הוא משום דר' אליעזר שמותי כמו שכתבו הראשונים הנז"ל ולא קל וחומר הוא פמוכן) ועוד מפני שהאמוראים סוברים כמותו ונמצינו למדין שדעת הרמב"ן היא שהלכה כרבי עקיבא נגד ר' אליעזר וזה היפך ממה שייחס אליו מן הפרי חדש דדעת הרמב"ן דאין הלכה כר' עקיבא נגד ר' אליעזר משום דרבו הוא: ואף אם נאמר דהרב פרי חדש יתלוק על הרא"ם בפירושו דברי הרמב"ן ויפרש דתדא קתני ומה שכתב דהנכון לתפוס שיטת ר' עקיבא לא מפני שהלכה כמותו נגד ר' אליעזר אלא משום שהאמוראים סוברים כרבי עקיבא ומה שכתב וכן דעת האמוראים וכו' הרי הוא כאילו כתב וכמו שכן דעת האמוראים וכו' מפל מקום תיסקי לן סהדויה דמרו חיד"א (על פי דבריו שבספר הלקוטות) שסובר בעלמא דהלכה כרבי עקיבא נגד ר' אליעזר כנז"ל ובטלה מחלוקת שהמציא הרב פרי חדש והדר דינא דלכולי עלמא הלכה כר' עקיבא לגבי ר' אליעזר: ואני אמרתי בחפשי ועיינתי בספרי הפללים וראיתי לידידי הרה"ג מוהרח"ך אבד"ק טראבלוס יצ"ו בספרו הפהיר לב שומע במערכת האל"ף אות ח' שהביא מה שכתב הרב פרי חדש לדעת הרמב"ן כנז"ל ותמה על זה דמסוגיא דפרק פיצד מברכין דף ל"ו ע"ב רבי עקיבא במקום ר' אליעזר עבדינו פנותיה מוכח דאין הלכה כר' אליעזר לגבי ר' עקיבא וכמו שכתב הרב פסא דוד דף כ"ה על פי סוגיא זו ושקיל נטרי קצת בזה דבש"ס החדשים הגיהו בש"ס ר' אלעזר (תחת ר' אליעזר) משום דר' אליעזר שמותי וכו' ודחה הגהה זו וכתב דלעולם בעלמא הלכה כר' עקיבא אף לגבי ר' אליעזר דשמותי הוא וכדכתב הרב יבין שמועה וכו' והרב פסא דוד וכו' ושוב הוקשה לו סוגיא דשבת דף קל"ג דפסק רב כר' עקיבא ואי פללא הוא דכל מקום שגחלקו ר' אליעזר ור' עקיבא הלכה כר' עקיבא למה לי למיפסק בהא כר' עקיבא ומפח קושטיא זו סיים ואמר ואי לא מסתפינא אמין דהא דאמרינו דר' עקיבא במקום ר' אליעזר עבדינו פנותיה לאו משום דכללא הוא דהלכה כר' עקיבא ואפילו מר' אליעזר אלא דרוצה לומר דשפיר עבדינו פנותיה נגד ר' אליעזר ואין הכי נמי דבעלמא לית הלכתא פנותיה לגבי ר' אליעזר דרבו הוא וכדברי הפרי חדש לדעת הרמב"ן ועיין תוספות שם בפרק אלו דברים ד"ה אבל שוב ראיתי להרב ווי העמודים סי' ק"ב אות נ"ה שכתב דרבינו אליעזר ממיץ סובר

דהלכה כר' עקיבא מחבירו אָמרו וְלא מרבו ור' אליעזר רבו כְּמוֹ שֶׁפָּתַח בְּסִי רַכ"ג עיי"ש
וּלְפִי הָאָמור נִיחָא עכ"ל יצ"ו: א ק מִתְבָּאָר שְׁדַעְתוֹ נוֹטָה כֹּן דִּהְלָכָה כר' אֱלִיעֶזֶר נֶגְד רַבִּי
עַקִּיבָא וְכַדְכַתְב הָרַב פְּרִי חֻדָּשׁ לְדַעַת הַרְמַב"ן וְאַחֲרֵי דְקִימִים לִי בְּגוֹנוּיָה דִּי כָּל רַז לֹא אֲנִיס
לִיָּה וּבְקִי בְּכָל חֻדְרֵי הַפּוֹסְקִים נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹתֵי אִיָּה נֶעְלָמָה מִמֶּנּוּ שֵׁיטַת כָּל הָרַאשׁוֹנִים
הַנּוֹז"ל דְּנִקְטִי בְּפִשְׁיטוֹת דִּהְלָכָה פְּרַבִּי עַקִּיבָא לְגַבִּי ר' אֱלִיעֶזֶר (יֵישׁ מֶהֶם דְּקָרוּ לְרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר חֲבָרוּ וְזֵה קִשָּׁה לְשִׁמוֹעַ כְּמוֹ שֶׁפָּתַחְתִּי לְמַעְלָה וְרַנְבֶּם פָּתְבוּ מִשׁוּם דַּר' אֱלִיעֶזֶר
שְׁמוֹתֵי כְּנֹז"ל) וְיֵישׁ שְׁהַזְפִּירוּ גַם כֹּן הַסּוֹגֵיָא דְבְּרָכוֹת שֶׁהֵבִיא הָרַב יצ"ו וּמִשָּׁם לְמַדּוּ
שֶׁהֲלָכָה פְּרַבִּי עַקִּיבָא לְגַבִּי ר' אֱלִיעֶזֶר וְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת שֶׁבְּפֶרֶק אֱלוּ דְבָרִים שֶׁצִּיָּינוּ הֵם
בְּדָף ס"ט ע"ב שֶׁפָּתְבוּ בְּשֵׁם רַשְׁבִּי"א דְּאִי לֹא דְפָסַק רַב יְהוּדָה כר' עַקִּיבָא גַבִּי מִיָּלָה הֵנָּה
אֲמִינָא דְסַבִּירָא לִיָּה בְּכָל מְקוֹם כר' אֱלִיעֶזֶר וּגַבִּי פֶּסַח דְּפָסַק פְּרַבִּי עַקִּיבָא הִיָּינוּ לְהַחֲמִיר
מִדְּרַבָּנָן וְכו' עיי"ש וְאִין מְזַה הַכְּרַח, לְסַתְרָא סְבֵרַת הָרַאשׁוֹנִים הַנּוֹז"ל וְמָה גַם שֶׁכָּבֵר כְּתַבְתָּ
לְמַעְלָה (בד"ה וְעוֹד צִיָּינְתִּי דְבָרִי) שֶׁגַם רַבּוֹתֵינוּ הַתּוֹסְפוֹת נִקְטִי הֵכִי דִּהְלָכָה כר' עַקִּיבָא
לְגַבִּי ר' אֱלִיעֶזֶר וְעַל קוֹשְׁיָתוֹ מִסּוֹגֵיָא דְשִׁבְתָּ דָּף קל"ג כְּבָר כְּתַבְתִּי (בד"ה אִיבְרָא) מָה
שֵׁישׁ לִיָּשֵׁב וְעַל כָּל פְּנִים אִין לְדַחוֹת דְבָרֵי הָרַאשׁוֹנִים מִפְּנֵי קוֹשְׁיָא וְלָבֶם פְּתוּחַ כְּפִתְחוֹ
שֶׁל אוֹלָם וְאִם רַק הוּא מִמֶּנּוּ וְדַבְּרֵי חֲכָמִים קִיָּימִים וְשִׁפִּיר עֶבֶד דְּמִיָּסְתָּפִי שֶׁבְּמַחֲלִיל כְּבוֹד
תּוֹרָתוֹ הָרַמָּה דְבָר זֶה לֹא נִיָּתֵן לִיאָמַר לְהַחֲלִיט דְּבָכָל דְּוִקְתָּא הֲלָכָה כר' אֱלִיעֶזֶר לְגַבִּי ר'
עַקִּיבָא: הוּא אֲמַת דְּמַצִּינוּ רַב גְּדוֹל דְּנִקְטִי בְּפִשְׁיטוֹת דְּאִין הֲלָכָה כר' עַקִּיבָא לְגַבִּי ר' אֱלִיעֶזֶר
דְּמַחְבְּרוּ אָמרו וְלא מרבו מֵר נִיהוּ הָרַב טִירַת כְּסָף בְּפֶרֶשֶׁת יִתְרוֹ דָּף ק"ה סוֹף ע"א
וּבְפֶרֶשֶׁת בְּמַדְבָּר דָּף ר"ז ע"ד אָף כְּבָר תָּמָה עָלְיוּ בְּזֵה הָרַב טְהֵרַת הַמִּים בְּמַעְרְכָה זֹו אוֹת
ד' אִיָּה פְּשִׁיטָא לִיָּה הֵכִי אַחֲרֵי שֶׁהוּא עֲצָמוּ צִיָּינוּ לְסַפֵּר יָבִין שְׁמוּעָה וּמְבַנְיָא שֵׁם בְּכָלֵל
קו"ב וְכָלֵל רל"א בְּהִיָּפּוֹף וְמָה שֶׁכַּתְב (הָרַב לַב שׁוֹמֵעַ) בְּשֵׁם הָרַב וְנִי הָעַמּוּדִים שְׁדַעַת
רַבִּינוּ אֱלִיעֶזֶר מִמִּיָּן דִּהְלָכָה כר' אֱלִיעֶזֶר לְגַבִּי ר' עַקִּיבָא מִשׁוּם דְּרַבּוּ הֵנָּה הֵנָּה ס' וְנִי
הָעַמּוּדִים אִין אֲצִלִי וְעִיָּינְתִּי בְּסַפֵּר הִיָּרָאִים ס' רכ"ג וְלא מְצָאֵתִי מָה שֶׁכַּתְב בְּשִׁמוֹ דַּר'
אֱלִיעֶזֶר רַבּוּ הֵנָּה אָף זֵה אֲמַת דְּרַבּוּ הֵנָּה אֲבָל אִין מְזַה הַכְּרַח שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ נֶגְד ר' עַקִּיבָא
וְעוֹד תְּמִיָּה לִי שֶׁכָּבֵר כְּתַבְתִּי לְמַעְלָה (בד"ה וְעוֹד צִיָּינְתִּי) דְבָרֵי הִיָּרִיבִי"א בְּשֵׁם הִיָּרָאִים
(וּמִסְתָּמָא מֵר נִיהוּ רַבִּינוּ אֱלִיעֶזֶר מִמִּיָּן) דִּהְלָכָה פְּרַבִּי עַקִּיבָא מַחְבְּרִוּ וְעוֹד תְּמִיָּה לִי עַל
הָרַב יצ"ו דְּכָל יוֹמָא שֶׁמַּעֲתֵתִי דְרַב יוֹסֵף סִינֵי מֵר נִיהוּ מְרֹן חִידָ"א בְּפִנּוּמִיָּה דְמֵר וּבְפֶרֶט
דְבָרֵי הָרַב שֶׁבְּסַפֵּר יַעִיר אֲזָן שֶׁהֵם לְרַגְלֵי מְלֹאכְתּוֹ (עַל פְּלִלֵי הַש"ס) וּבְעַנְיָן זֵה לֹא זָכַר
שׁוֹר אֵת יוֹסֵף מָה שֶׁכַּתְב בְּמַעְרְכָה זֹו אוֹת מ"ז שֶׁהֵבִיא מִדְבָרֵי הַרְמַב"ן עֲצָמוּ דִּהְלָכָה כר'
עַקִּיבָא לְגַבִּי ר' אֱלִיעֶזֶר מִשׁוּם דְּשְׁמוֹתֵי הֵנָּה וְרָאִיתִי עוֹד שֵׁם (כָּלֵב שׁוֹמֵעַ) בְּמַעְרְכָה זֹו
אוֹת כ"ה שֶׁהֵבִיא דְבָרֵי תַלְמִידֵי רַבִּינוּ יוֹנָה בְּרִישׁ פֶּרֶק פִּיצַד מְבָרְכִין שֶׁפָּתְבוּ בְּפִלּוֹגְתָא
דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עַקִּיבָא דִּהְלָכָה פְּרַבִּי עַקִּיבָא מַחְבְּרוּ וְתָמָה רַב יצ"ו דְּהָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
רַבּוּ הֵנָּה עיי"ש וְגַם בְּזֵה לֹא שֶׁלְטוּ מְאוּרוֹת עֵינָיו בְּיַעִיר אֲזָן אוֹת מ"ז שֶׁשֵׁם הֵבִיא דְבָרֵי
תַלְמִידֵי רַבִּינוּ יוֹנָה הַנּוֹז"ל וְלוֹ יַעִיר דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר רַבּוּ הֵנָּה וְהִיָּכִי קָרוּ לִיָּה חֲבָרוּ עיי"ש:
וּלְכָל הַדְּבָרוֹת אָף דִּהְלָכָה כר' עַקִּיבָא לְגַבִּי ר' אֱלִיעֶזֶר כְּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ כָּל הַפּוֹסְקִים הַנּוֹז"ל
מִכָּל מְקוֹם וְדָאִי ר' אֱלִיעֶזֶר רַבּוּ מוֹבָהֶק לְרַבִּי עַקִּיבָא הִיָּה וְרַק לְעַנְיָן פֶּסַח הֲלָכָה הוּא דְלֹא
חָשִׁיב כְּרַבּוּ וְהִלְכְתָא כְּנוֹתְמָה נֶגְד ר' אֱלִיעֶזֶר וְכֹן כְּתַב הַרְמַב"ם בְּפֶרֶק חֲמִישִׁי מִהַעֲשָׂרָה
פְּרָקִים שֶׁבְּסוֹף הַקְּדָמָתוֹ לְסַדֵּר זְרָעִים וְז"ל ור' עַקִּיבָא תַלְמִיד ר' אֱלִיעֶזֶר כֹּן הוֹרְקָנוּס

והוא רבו מן־הקִּה וְהִיָּה לר' עֲקִיבָא קֶצֶת לְיָמֵי אֶצֶל ר' טַרְפוֹן אֲבָל אֵינּוּ רַבּוּ אֶלָּא חֲבֵרוֹ וְכוּ' עכ"ל וּמִזֶּה תִּמְיָה לִי עַל מַה שֶּׁפָּתַח הָרַב זְכוּר לְאַבְרָהָם בְּחֵלֶק שְׁלִישִׁי בְּהִלְכוֹת פֶּסַח דָּף ל"ד ע"ב בְּשֵׁם הָרַב מוהר"ד חֲאֲסֵאן בְּסֵפֶר חֲסִדֵי דָּוִד שֶׁהִקְשָׁה עַל מַה שֶּׁפָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּתַלְמִיד אֶצֶל רַבּוּ אֵין צָרִיךְ הִיְסִיבָה מִמְעֶשֶׂה בְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר וְכוּ' שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בְּבִנְי בָּרַק וְכוּ' (כְּפִינְפֶר בְּהִגְדָה שֶׁל פֶּסַח) וְהָרִי ר' עֲקִיבָא הָיָה תַלְמִיד ר' אֲלִיעֶזֶר וְר' יְהוֹשֻׁעַ וְאִיךָ הָיָה מְיֻסָּב וְתִרְצֵן דְּשָׂמָא תַלְמִיד חֲבֵר הָיָה וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְּנִתְּנוּ לוֹ רְשׁוֹת אֱלוֹ דְּבָרֵי הָרַב חֲסִדֵי דָּוִד וְהָרַב זְכוּר לְאַבְרָהָם שְׂדֵי נִרְגָא אֲשִׁינוּיָא קָמָא שְׁהָרִי תַלְמִיד חֲבֵר הֵינּוּ רַבּוּ שְׂאִינוּ מְוָבְהָק כְּמִבְּנָאָר בְּהֶרְמַב"ם בְּחֻמֵּישִׁי מְהִלְכוֹת תַלְמוּד תּוֹרָה דִּין ט' וּמְבֻנָאָר בְּפּוֹסְקִים דְּתַלְמִיד בְּפִנְי רַבּוּ שְׂאִינוּ מְוָבְהָק אֵין צָרִיךְ הִיְסִבָה וְאֶכְתִּי תִיקְשִׁי עַלִּיְהוּ מִמְעֶשֶׂה בַר' אֲלִיעֶזֶר וְכוּ' וְלִכְּן כָּתַב לִיִּישָׁב דְּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּמִעֶשֶׂה זֶה שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין וְכוּ' לֹא שֶׁהָיוּ כָּלֵם מְסֻבִּין אֶלָּא הִגְדוּלִים וְכוּ' אֱלוֹ תּוֹרָף דְּבִרְיָהֶם הִנָּה רֹאֵה תִרְוִיָּהוּ רַבָּנָן קְדִישִׁי שְׂיִיטִי בְּחֻדָּא שִׁיטָא דַר' עֲקִיבָא הָיָה תַלְמִיד חֲבֵר לר' אֲלִיעֶזֶר גַּם הָרַב הִמְגִּיעַ שָׁם שֶׁהָאֲרִיךְ לְפִלְפֵל לִיִּישָׁב קֹנְשִׁיא זֹו נִמְשָׁף אַחַר שִׁיטָה זֹו כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִרְוָאָה בְּגוֹף דְּב"ק וּבְמַחֲזִילַת כְּתָה"ר בְּכֻלָּם נֶאֱמַר וְנִעְלַם דְּבָר דְּבָרֵי רַבִּינוּ הִגְדוּל בְּהַקְדָּמָה הַנּוּ' שֶׁפָּתַח מְפֻנְרֵשׁ דַר' אֲלִיעֶזֶר הָיָה רַבּוּ מְוָבְהָק לר' עֲקִיבָא כְּנֻז"ל וְכֵן יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל יְדִידֵי הַרְה"ג מוהר"ח"ך אַבְד"ק טַרְאָבְלוֹס יצ"ו בְּסֵפֶרוֹ עָרַב פֶּסַח בְּפִירוּשׁ הַהֲגָדָה שְׁלוֹ (בד"ה שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין) שֶׁהָאֲרִיךְ לְפִלְפֵל בְּדְבָרֵי הַרְבָּנִים שְׁבִזְכוּר לְאַבְרָהָם הַנּוּ' וּבְמֵאֵי דְנִקְטִי הַרְבָּנִים הַנּוּ' לַר' עֲקִיבָא הָיָה תַלְמִיד חֲבֵר לר' אֲלִיעֶזֶר וְר' יְהוֹשֻׁעַ שֶׁתִּיק לֵהוּ וְלֹא יַעִיר דַר' אֲלִיעֶזֶר רַבּוּ מְוָבְהָק הָיָה פִיעֻוִיָּין שָׁם: וְאִם רַבִּי טַרְפוֹן הָיָה חֲבֵרוֹ שֶׁל ר' עֲקִיבָא וְהִלְכָה כַר' עֲקִיבָא אוֹ רַבּוּ הָיָה וְאֵין הִלְכָה כַר' עֲקִיבָא נִגְדוּ הִנָּה בְּפָרַק הַפּוֹתַב דָּרְפ"ד ע"ב אֶמְרִינָן דַר' יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ פְּלִיגִי בְּהִכִּי דְרִישׁ לְקִישׁ סָבַר חֲבֵרוֹ הָנָה וְר' יוֹחָנָן סָבַר רַבּוּ הָנָה וְהִזְדַּר אֶמְרִינָן וְאִיבְעִית אֵימָא דְכֻלִּי עֲלֵמָא חֲבֵרוֹ הָנָה וּפְלֻגְמָא דַר' יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ הִיא דַר' יוֹחָנָן סָבַר מִטִּין אֶתְמַר וְרִישׁ לְקִישׁ סָבַר הִלְכָה אֶתְמַר וְכַתְּבַּ מְרֻן מוהר"ד"ף בְּסֵפֶר לְמַנְצַח לְדוֹד בְּמֵאֶמַר שְׁנִיּוֹת לְאֲרִיּוֹת דָּרְפ"ד ע"א שֶׁתִּירוּץ זֶה הוּא דְחֻוּק קֶצֶת דָּאָם כֵּן תִּיקְשִׁי הִלְכָתָא אֶהֱלָכְתָא דְאַנָן קִיָּמָא לֹן הִלְכָה כַר' עֲקִיבָא מִחֲבֵרוֹ וְקִיָּמָא לֹן ר' יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ הִלְכָה כַר' יוֹחָנָן וְהָא ר' יוֹחָנָן סְבִירָא לִיָּה דְלֹא הִלְכָה אֶתְמַר אֶלָּא מִטִּין אֶתְמַר עכ"ל וְכֻנְתָּו לִיִּישָׁב מֵאֵי דְקִשְׁיָא דְלִיָּמָא בְּש"ס חַד מִהֲנֵי שְׁיֻנוּיֵי אוֹ אִיבְעִית קָמָא אוֹ אִיבְעִית בְּתָרָא בְּלַחוּד וְלָמָּה לִי תִרְוִיָּהוּ (שְׁזוֹ מְטַרְתַּת הַמֵּאֶמַר שְׁנִיּוֹת לְאֲרִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁפָּתַח בְּהַקְדָּמַת הַסֵּפֶר שֶׁמִּפְנֵי שֶׁלְבַעֲלֵי הַש"ס הָיָה נִרְאָה בְּכָל אֶחָד מִהַשְּׁנַי תִּירוּצִים שֶׁיֵּשׁ דֹּחַק לְכֵן שֶׁקוֹלִים הֵם וְיִבְאוּ שְׁנֵיהֶם) וְלָזֶה כָּתַב לְבָאָר שֶׁבְּתִירוּץ רֵאשׁוֹן יֵשׁ בּוֹ מִן הַקְּוִשִׁי מֵאֵי דְאֶמַר ר' יוֹחָנָן עֲשִׂיתוּ כְּשֶׁל תּוֹרָה וְכוּ' (כִיעוּי"ש) וְהַנְּצָרְכוּ לְהֵאִיבְעִית אֵימָא אֶלָּא דְגַם עַל זֶה קִשָּׁה הִלְכָתָא אֶהֱלָכְתָא וְכוּ' וְהַנְּצָרְכוּ לְשִׁינוּיֵי קָמָא זֶה תּוֹכֵן דְּבָרֵי קִדְשׁוֹ אֲבָל קִשָּׁה לְעֻנְיּוֹת דְּעֵתִי דְהִנָּה הָרִי"ף שָׁם הִבִּיא מִחֲלֻנְקַת ר' טַרְפוֹן וְר' עֲקִיבָא (יִנְתְּנוּ לְכּוֹשֶׁל שֶׁפָּהֶם אוֹ יִנְתְּנוּ לְיֹורְשֵׁים) וְכַתְּבַ וְהִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא דְקִיָּמָא לֹן הִלְכָה כַר' עֲקִיבָא מִחֲבֵרוֹ וְאֶמְרִינָן נְמִי דוֹן דְּיִינֵי כַר' טַרְפוֹן וְאֶהֱדָרִיָּה ר' שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ לְעוֹבְדָא כַר' עֲקִיבָא עכ"ל וְקִשָּׁה הִכִּי קָאָמַר דְּהִלְכָה כַר' עֲקִיבָא מִשׁוּם דְּקִיָּמָא לֹן הִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא מִחֲבֵרוֹ וְהָא לִית לֹן לְמִינְקַט הִכִּי דְהָא ר' יוֹחָנָן סְבִירָא לִיָּה מִטִּין אֶתְמַר אֶלָּא נִרְאָה דְצָרִיכִים אָנוּ לוֹמַר דְּדָבָר זֶה אֵינּוּ נִכְנָס בְּמַה שֶּׁאֶמַר רַבָּא בְּפָרַק הַחֻלְצֵן דָּרְפ"ד ע"א דְכִי פְּלִיגִי ר' יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ הִלְכָה

כר' יוחנן בר מתלת דזוה דוקא במה שחולקים בסברא דנפשׁייהו אכל לא היכא דפליגי אליבא דאחרׁיני ואם פן הכא דפליגי בכללא דאמור קמאי הלכה כר' עקיבא מחברו היכי אמור רבנן דמר אמר הלכה אתמר ומר אמר מטין אתמר בזה אין אנו מוכרחים לתפוס כר' יוחנן ושפיר תפסינו דהלכה פרבי עקיבא מחברו ולא קשו הלכתא אהלכתא ואם פן אפתי קשה למה לן ואי בעית אימא קמא (ועיין לקמן בד"ה וחקר מרן): ולמדנו מדברי הרי"ף הג"ל דנקיטינן קמאי דמסיק הש"ס דר' טרפון חברו הנה והלכה פרבי עקיבא לגבי ר' טרפון וכן פתב הרא"ש שם בפירק הפותב סי' ב' וכתב מפני ר' טרפון חברו הנה וסיים ואמרינן נמי דון דייגי כר' טרפון וכו' עי"ש וראיתי להרב מקנה אברהם במהדורא בתרא פלל ק"ב (בד"ה ולענין שפתב וז"ל פתב הרב גופי הלכות סי' קפ"ט נראה מדברי הרא"ש ביבמות דף קמ"ה וכתובות ד' קל"ח וקידושין ד' פ"ד דר' טרפון ור' עקיבא הלכה כר' עקיבא דחבירו הנה וכן פתב עוד הרא"ש בהלק"ט שלו הלכות טומאה דף י"ו ב' עכ"ל ואין ספר גופי הלכות מצוי אצלי וכנראה יש טעות סופר במה שפציין לדברי הרא"ש בכתובות דף קל"ח וצריך להיות דף קל"ה וכונתו לדברי הרא"ש שפסימו ב' (בפירק הפותב) שפתבתי למעלה אבל איני מבין למה פתב שפראה מדברי הרא"ש וכו' והלא דברי הרא"ש קרו בחיל דהלכה כר' עקיבא מחברו ושרבי טרפון חברו הנה וגם מה שפציין לדברי הרא"ש ביבמות דף קמ"ה לפי הנראה צריך להיות דף קמ"ו וכונתו לדברי הרא"ש בפירק ט"ו סוף סי' י"א ושם גם פן פתב מפני עקיבא לן הלכה כר' עקיבא מחברו ור' טרפון חברו הנה פדאמרינן בפירק הפותב דכולי עלמא ר' טרפון חברו של ר' עקיבא הוא עכ"ל וכלשון הזה ממש פתב הרי"ף והרא"ש העתיק ממנו ובמקנה אברהם הביא שפן פתב הרי"ף בכתובות פירק הפותב ואיני יודע למה לא הזכיר דברי הרי"ף שביבמות גם פן ומה שפציין להרא"ש בקידושין דף פ"ד צריך להיות דף פ"ח (כנראה שינוי זה בא מחמת הדפוסים שבהדפוסים שפדינו הוסיפו חידושים קרבן גמאל וכיוצא וכמוכן) וכונתו למה שפתב בפירק קמא סי' ל"א ושם גם פן פתב והלכתא כר' עקיבא דר' טרפון חברו הנה וקימא לן הלכה כר' עקיבא מחברו והם גם פן דברי הרי"ף שם פמו שפראה הרואה ואיני מוצא בענייני טעם למה שהשמיט הרב גופי הלכות דעת הרי"ף (שפבימות ובקידושין) ולא למה שפתב שפראה מדברי הרא"ש בדבר שפפירש פן בדברי הרא"ש בשלש מקומות הג"ל וכן פתב הרא"ש מפני בהלק"ט שלו בהלכות טומאה שפציין הרב גופי הלכות שפנראה פננתו למה שפתב הרא"ש שם בסוף סי' ו' והלכה כר' עקיבא מחברו וגם נראה שחזר ר' טרפון והודה לדבריו (שאמר לו עקיבא פל הפורש ממה פפורש מחייו) עכ"ל והרב מעדני יום טוב שם הביא שפן פתב הרא"ש בפירק קמא דקידושין סי' ל' הג"ל ובפירק שני דבכורות סי' ה' שפתב הרא"ש והלכה כר' עקיבא דהוי מחלוקת ואחר כך סתם פתב הרב מעדני יום טוב שם בסק"נ אף על גב דבסוף סימן הקודם פסק הלכה כר' עקיבא לגבי ר' טרפון בלא טעמא פבר גמאצא שם גם פן לעיל מניה דכתב טעמא וכתבתי שם דלרונחא דמילתא פתב טעמא דלא צריכין לטעמא דר' טרפון לא הנה רבו של רבי עקיבא והלכה כר' עקיבא מחברו עכ"ל הנה פל כך פשוט הדבר בעיניו שפן דעת הרא"ש בכל מקום וכתב ליישב מה שפראה מדבריו שבבכורות בהיפוף והיו לאחדים בינו שבכל מקום דעתו היא שהלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון גם הרמב"ן במלחמות בפירק הגזל עצים (בסוף ד"ה ועוד אמר רבא שאני

מתניתין) פתב ודרכי טרפון ודאי ליתא דקימא לן ר' עקיבא חברו דר' טרפון הנה והלכה כר' עקיבא מחברו ועוד מדפסקינן התם ביבמות כר' טרפון באידך מתניתין דקתני עלה אלמא בזו ולא באחרת עכ"ל הנה מפנרשת דעתו דהלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון משום דר' טרפון חבירו הנה וכן בהלכותיו לבכורות פרק שני אמתניתין דיוצא דופן והבא אחריו ר' טרפון אומר שניהם ירעו וכו' ואמרין במאי קמפלגי וכו' פתב וקימא לן הלכה כר' עקיבא מחברו ור' טרפון חברו הנה עכ"ל והגאון שפתי פהן בחשן משפט סי' שס"ה סק"ב פתב וז"ל ומה שפתב הרמב"ן דקימא לן הלכה כר' עקיבא מחברו נגד ר' טרפון אף שפן פתבו הרי"ף והרא"ש בכמה דוכתי מכל מקום אינו מוכרח כל כך דהא בפרק הפותב דף פ"ד אמרינן לחד איבעית אימא דסבירא ליה לר' יוחנן דר' טרפון רבו הנה והלכה כר' טרפון נגד ר' עקיבא ואף דאמרין התם דאמר ר' יוחנן על ריש לקיש מה אעשה שפנגדי חלוק עלי היינו שלא יכול לבטל דבריו אבל מכל מקום מידי ספיקא לא נפקא וכו' אלו תנרף דב"ק ובמחילת פבוד גאוונו דברי הראשונים הנז"ל הרי"ף והרמב"ן וכו' נראים ברורים דנהי דהש"ס מיצדד אצדודי בהכי מכל מקום פיון דבמסקנא קאמר ואיבעית אימא דכולי עלמא חברו הנה וכו' נראה ודאי דהכי אית לן למינקט וכדעת הרי"ף והרמב"ן והרא"ש הנז"ל וכן הוכיח הרב מקנה אברהם שם מדברי הר"ן בחידושיו למסכת נדה דף כ"ג ע"ד על מה שאמרו בגמרא דף נ"ו לכהן טמא אי מוסי' בב' דפליגי ר' טרפון ור' עקיבא פתב וקימא לן כר' טרפון דקימא לן סתם במתניתין ומחלוקת בבביתא הלכה כסתם משנה ועוד דרב הונא דהוא אמורא קאי פנותיה עכ"ל משמע דמהני טעמי הלכה כר' טרפון הא לאו הכי הלכה כרבי עקיבא עכ"ל (אינו מוכן לי מתוך דבריו אם הראיה מדברי הר"ן הנ"ל הם דברי הרב גופי הלכות או תורה דיליה היא ונראה דאין זה הכרח גמור דיש לדחות על דרך שפתב הרב מעדני יום טוב בסוף פרק שני דבכורות שהבאתי למעלה בסוף ד"ה ולמדנו) ושפן פתב הרמב"ם בהקדמה לספר היז ודבריו של ר' עקיבא ר' טרפון ור' שמעון בן אלעזר ור' יוחנן בן נורי ויד"ן רא"ג הרב המגיה לספר ימי שלמה יצ"ו בדרך קי"ב ע"ד ציין לעיין בהקדמת הרמב"ם לפירוש המשנה (בהפרקים אשר בה קרוב לסופה) בפרק חמישי והוא שפתב שם דרבו מובהק דרבי עקיבא הנה ר' אליעזר בן הורקנוס והנה לו קצת לימוד אצל ר' טרפון אבל אינו רבו אלא חברו והנה ר' עקיבא מכבד לר' טרפון ואומר לו רבי והנה ר' טרפון אומר לרבי עקיבא עקיבא וכבר אמר לו ר' עקיבא הרשני לומר לפניה דבר ממה שלמדתי וכו' עכ"ל הרמב"ם וכן הביא הרב משק ביתי במערכת הרי"ש אות תכ"א דברי הרמב"ם הנ"ל והעיר עליו על מה שפתב שהנה מכבד לרבי טרפון וכו' מדמצינו בפרק ד' דסנהדרין דף ל"ג ע"א דאמר ר' עקיבא לר' טרפון פטור אתה שפל המומחה וכו' ולי הדל נראה ליישב שאין פונת הרמב"ם לומר שפן הנה תמיד מדבר ר' עקיבא לר' טרפון פלשון שמדבר תלמיד לרבו שהרי לפי מה שביאר שהנה חברו וכלומר תלמיד חבר לפי שהנה לו קצת לימוד אצלו הרי מצינו בפרק תפלת השחר דף א ע"ב דר' ירמיה הנה לרב תלמיד חבר מדאמר ליה מי בדלת ול אמר ליה מי בדיל מר דמוכח דתלמיד חבר אומר לרבו פלשון זה ולכן ר' עקיבא שהנה בתלמיד חבר לר' טרפון שפיר אמר ליה פטוראתה ואילו לא הנה תלמידו כלל לא הנה קורא אותו רבי בשום זמן רק בשמו כמו שר' טרפון קורא אותו עקיבא אלא ודאי תלמידו הנה אף לא תלמיד גמור וכתב עוד הרב משק ביתי

שהתוספות בערבי פסחים דף קט"ז (ד"ה וחותם בגאולה) סוברים גם כן דהלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון ושפן פתבו בפירוק המפקיד ד' ל"ז (ד"ה התם): וגדולה מזו הביא הרב משק ביתי דברי הרא"ש בפירוק ד' דסנהדרין ריש סי' ה' דר' עקיבא גדול מר' טרפון בחכמה ומנין הנה והוא שעל מה שאמרו בגמרא גבי מןמחה שטעה בדין אם חייב לשלם או לא שיש חילוק בין יש גדול ממנו בחכמה וכו' כתב הרא"ש דלפי גירסת הרי"ף הדין הוא דאם יש גדול ממנו בחכמה ובמנין וטעה חייב לשלם והקשה לפירושו מדאמר ליה ר' עקיבא לר' טרפון פטור אתה לפי שמןמחה לבית דין הנה והלא ר' עקיבא ושאר חכמים היו גדולים מר' טרפון בחכמה ומנין דקימא לו ר' עקיבא ור' טרפון הלכה כר' עקיבא עכ"ל הרא"ש ונראה מדבריו דמאי דפשיטא ליה דר' עקיבא הנה גדול ממנו הוא מדקימא לו הלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון אבל בפלפלא חריפתא שם פתב הלכה כר' עקיבא מחברו בפירוק מי שהוציא והו' ור' טרפון לא הנה רבו מדאמר ליה פטור אתה ולא אמר ליה למדתנו רבינו כדאימא בפירוק מי שמתו במשניות עכ"ל ובעניותי אין מזה הוכחה אלא לומר שלא הנה ר' עקיבא תלמיד גמור לר' טרפון שאם כן הנה אומר לו למדתנו רבינו וכו' אבל אפתי נוכל לומר שהנה תלמיד חבר שאינו מחוייב לומר בלשון רבינו כמו שר' ירמיה לא אמר לרב מי בדיל מר וגם למדתנו רבינו אינו אומר תלמיד חבר לרבו אלא לרבו מובהק וכל שפן שאין לנו מזה הכרח שר' עקיבא הנה גדול מר' טרפון אלא מוכח שפונתו כמו שפתתי דמדקימא לו כר' עקיבא נגד ר' טרפון מוכיח שגדול ממנו הנה ואף שגם על זה קשה דכפי הרשום בזכרוני לענין פסק הלכה אין הדבר תלוי ברוב וגדלות בחכמה ויוכל להיות שאף שר' טרפון גדול מר' עקיבא בתורה הלכה כר' עקיבא מפל מקום משמעות דברי הרא"ש נראה לי שהוכחתו היא מדקימא לו כרבי עקיבא נגד ר' טרפון ולא מדלא אמר ליה למדתנו רבינו: שוב השגתי ספר אהלי יצחק (שציינו במשק ביתי שם) וראיתי שגם הרב הבין בכונת הרא"ש כן והקשה לו כדקשיא לו בעניותי ודבריו הם על דברי הרא"ש שיש פירוק ד' דסנהדרין הנ"ל ונ"ל ועוד קשה מה הכרח הוא מדהלכה כר' עקיבא שר' עקיבא גדול ממנו הנה דיקמא ר' טרפון גדול מרבי עקיבא ואפילו הכי קימא לו כר' עקיבא כמו שמצינו דהלכה כר' יוחנן לגבי רב אף דרב הנה גדול מר' יוחנן דהא רב תנא הוא ופליג עיין להרב יד מלאכי מערכת הרי"ש סי' תקנ"ט (בד"ה ברם חזי הניית) וצ"ע שוב ראיתי בשפתי פהן ח"מ סי' כ"ה שהאריף בסוגיא דסנהדרין ולאפס הפנאי לא עמדת ע"ל עכ"ל הרב אהלי יצחק והנה אמת דמצינו דרבי טרפון קראו לרבי עקיבא רבי ואלופי רבי בחכמה ואלופי בדרה ארץ והוא בעובדא דבמסכת פלה שהביא הרב סדר הדורות במערכת הטי"ת בשם רבי טרפון אות ד') שר' טרפון הנה עשיר גדול ולא הנה נותן צדקה כדבעי ליה מצאו ר' עקיבא אמר לו רצונה שאקח לה עיר אחת או שתים מיד נתן לו ד' אלפים דינרי זהב נטלן ר' עקיבא וחלקן לעניים לימים מצאו ר' טרפון ואמר לו היכן הם העיירות שלקחת הביא ספר תהלים והיו הולכים וקורין עד שהגיעו לפסוק פזר נתן לאביונים אמר לו זו העיר שקניתי לה עמד ר' טרפון ונשקו על ראשו אמר לו רבי ואלופי רבי בחכמה ואלופי בדרה ארץ עכ"ל מפל מקום מלבד שלא נתפונן הרא"ש לזה ועוד נראה דאין הכרח מזה שהנה הדבר כן באמת שר' עקיבא הנה גדול ממנו בחכמה שהוא אמר כן דרה עננה וכמו שאמר כן רבן גמליאל לר' הושע (במשנה דסוף פירוק שני דראש השנה) בא בשלום רבי בחכמה

ותלמידי שקבלת דברי ועל כל פנים לדאתאן עלה הרי מפורש גם בדברי הרא"ש הללו דהלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון: ומה שהקשה הרב משק ביתי על הרא"ש דפשיטא ליה דהלכה כר' עקיבא לגבי ר' טרפון דבבכורות ד' ח"י ע"ב בקש הרא"ש טעם לפסוק כר' עקיבא ותפוק ליה דהכי הלכתא אזלא כר' עקיבא נגד ר' טרפון פדכתב בהנה דוכתי פבר פתבתי למעלה דברי הרב מעדני יום טוב דלרונקא דמילתא פתב פן וזאת היתה פונת הרב מוהרא"ק בהגהתו במשק ביתי שם שציין לעיין במעדני יום טוב הנ"ל ומה שהקשה הרב המגיה שם על הרב שנות חיים בפרשת הפרכה ד' רי"ט ע"ב שהכריח שרבי טרפון רבו של ר' עקיבא היה מדברי התורת פהנים פרשת ויקרא שפעל ממנו שהרמב"ם בהקדמתו לזרעים הביא דברי התורת פהנים ובכל זאת פתב שהיה חברו הנה ספר שנות חיים אין אצלי לראות הוכחתו ומאי דקשיא ליה עליו ובדברי הרמב"ם שהבאתי למעלה (בד"ה גם הרמב"ן) לא הוזכר התורת פהנים אף ראיתי שהרב סדר הדורות במערכת הטי"ת בשם ר' טרפון סק"ה שאחר שפתב בשם הרא"ש שהוא חברו של ר' עקיבא סיים ונ"ל אף על פי שבספרי אמר ר' עקיבא רבי הרשני לומר דבר אחד עכ"ל והן הן הדברים שכתב הרמב"ם בהקדמתו וסובר הרב סדר הדורות שאין זה מכריע לומר שר' עקיבא היה תלמידו וסיים עוד בסדר הדורות ונ"ל ובספר שנות חיים ד' רי"ח פתב בכנסת הגדולה מגמגם בדבר אי ר' טרפון רבו של ר' עקיבא או חברו ואני מצאתי מפורש בתורת פהנים פרשת ויקרא אמר לו ר' טרפון עקיבא וכו' אמר לו תרשני לומר מה שלימדני הרי שהיה תלמיד לר' טרפון מדקראו עקיבא ומדאמר לו תרשני ונראה שאחרי שפבר הקדים הרב סדר הדורות ואמר אף שבספרי וכו' לא הוצרך להשיב על דברי הרב שנות חיים שמוכן ממילא שאין מזה הכרח והרב משק ביתי סובר פן ומכריח מגוף דברי הרמב"ם שאף שהזכיר מאמר זה פתב דחברו היה ועיין עוד בסדר הדורות במערכת העי"ן (ר' עקיבא) דתפיס בפשיטות דהלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון וצריך לעיין בגוף דברי הכנסת הגדולה שרמז בשנות חיים דלפום ריהטא קשה דלא פגע אם הביא הרב פנסת הגדולה דברי הרי"ף והרא"ש במקומות הנז"ל שמבואר שסוברים דמסקנת הש"ס היא דר' טרפון חברו היה אם פן יש לתמוה על הרב שנות חיים איך יעלה על הדעת לדחות דבריהם על פי מה שאמרו בתורת פהנים והרי הם אמרו פן לפי מסקנת הש"ס ואנן אית לן למינקט פמסקנא דש"ס ואם בכנסת הגדולה לא הזכיר דבריהם יש לתמוה על שניהם שנעלמו מהם דבריהם ועיין לקמן סוף ד"ה פל זה: ובמערכת הטי"ת פתב הגאון סדר הדורות (בשם ר' טרפון) ונ"ל באות ד' והיה רבו של ר' יוסי הגלילי ושל ר' עקיבא תוספות עבודה זרה מ"ה א' אף על פי שהזכירו בהגדת פסח קודם ר' טרפון אכל בפרק האשה ביבמות ובפרק הכותב בכתובות פ"ד ב' מסתפק בגמרא אם הוא רבו או חברו של ר' עקיבא ופסק שם הרא"ש כר' עקיבא פי הוא חברו של ר' טרפון עכ"ל נראה שאף שראה דברי התוספות בעבודה זרה שפתבו דרבי טרפון רבו הנה דעתו נוטה לדעת הרא"ש שפסק דחברו היה וקימא לן כר' עקיבא (שפן משמעות לשונו אבל וכו') אלא שמה שכתב דבפרק האשה מסתפק בגמרא וכו' לא ידעתי מקומו שאם פננתו לפרק האשה שלום דתנן בדרף קי"ח ע"ב פלוגתא דר' טרפון ור' עקיבא גבי קדש אחת מחמש נשים וכו' שם לא נאמר בגמרא שום דבר לענין פסק הלכה והרי"ף והרא"ש פסקו שם כר' עקיבא על פי המסקנא שבפרק הכותב דר' טרפון חברו

ש'ל ר' עקיבא ה'יה ואם פ'ונתו ל'פ'לוג'תא ד'אי'תא ה'תם ב'עמוד א' ה'א'ש'ה ש'ה'ל'כ'ה ה'יא ו'ב'ע'ל'ה כו' ה'ג'ה ש'ם פ'סקו ה'ל'כ'ה כר' ט'ר'פ'ון עי"ש ש'א'מר פ'ן ר'ב י'הו'ד'ה א'מר ש'מו'אל ו'א'מר א'ב'י א'ר' א'נ'ן נ'מי ת'ג'י'נ'א וכו' ו'א'ין ש'ום ס'פ'ק ש'ם ב'פ'סק ה'ל'כ'ה ו'כו פ'סקו ה'פ'וס'ק'ים כר' ט'ר'פ'ון ו'א'ין ל'ומר ש'פ'ונ'תו ל'ומר ד'מ'ד'ה'נ'צ'ר'ך ש'מו'אל ל'פ'ס'וק כר' ט'ר'פ'ון ש'מ'ע'י'נ'ו ד'לא כ'מו ש'פ'ת'בו ה'ת'וס'פ'ות דר' ט'ר'פ'ון ר'בו ה'נ'ה ש'א'ם פ'ן ל'א ה'י'ה צ'ר'י'ך ל'פ'ס'וק כר' ט'ר'פ'ון ד'ז'ה ד'ו'ח'ק ד'מ'ל'ב'ד ש'א'ין נ'ופ'ל ב'ז'ה ל'ש'ון ס'פ'ק ו'ע'וד ד'ל'פ'י ה'א'מ'ת א'ין מ'ז'ה ס'ת'יר'ה ל'ד'ב'ר'י ה'ת'וס'פ'ות ד'ש'מ'א ש'מו'אל ס'ב'יר'א ל'י'ה ב'ע'ל'מ'א ה'ל'כ'ה כר' ע'ק'י'ב'א א'פ'ילו מ'ר'בו ו'ר'ק ב'ז'ה ס'ב'יר'א ל'י'ה פ'ר'בי ט'ר'פ'ון ו'ה'נ'צ'ר'ך ל'פ'ס'וק פ'מותו: ו'ח'ק'ר מ'ר'ן מ'ו'ה'ר'י'ט"א ב'פ'ר'ק ב' ד'ב'כ'ו'רו'ת א'ות כ"ג ע'ל מ'ה ש'פ'ת'ב ה'ר'מ'ב"ן ש'ם ד'ה'ל'כ'ה כר' ע'ק'י'ב'א (ב'פ'לוג'תא ד'ג'ב'י י'וצ'א ד'ו'פ'ן ו'ה'ב'א א'ח'ר'יו ד'א'מר ר' ט'ר'פ'ון ש'ג'י'ה'ם י'ר'עו וכו' ור' ע'ק'י'ב'א א'מר ש'ג'י'ה'ם א'י'נ'ם ב'כ'ור וכו') דר' ט'ר'פ'ון ח'ב'רו ה'נ'ה ד'נ'ה ד'ה'כ'י מ'ס'ק'י'נ'ו ב'פ'ר'ק ה'כ'ו'ת'ב ד'ך פ"ד מ'י'הו ה'א א'י'פ'ל'ג'ו ב'ה ר' י'ו'ח'נ'ן ו'ר'י'ש ל'ק'י'ש ד'ר'י'ש ל'ק'י'ש א'מר ה'ל'כ'ה א'ת'מר ור' י'ו'ח'נ'ן ס'ב'ר מ'ט'י'ן א'ת'מר ו'פ'י'ר'ש ר'ש"י ד'ל'כ'ת'ח'ל'ה ע'ב'ד'י'נ'ו כר' ע'ק'i'ב'א ו'א'י ע'ב'י'ד כר' ט'ר'פ'ון ל'א מ'ה'ד'ר'י'נ'ו ע'ו'ב'ד'א ו'א'ם פ'ן ה'י'כ'י ק'א'מר ר'ב'י'נו ה'ל'כ'ה כר' ע'ק'i'ב'א ה'א ה'ל'כ'ת'א כר' י'ו'ח'נ'ן ד'מ'ט'י'ן א'ת'מר ו'א'ם פ'ן ה'י'ה ל'ו ל'פ'ר'ש ד'א'ם נ'פ'סק ה'ד'י'ן כר' ט'ר'פ'ון ו'ת'פ'ס ה'פ'ה'ן ל'א מ'ה'ד'ר'י'נ'ו ע'ו'ב'ד'א ו'נ'י'ח'ת'א ל'ה'ו ד'א'י'ן נ'פ'ק'א מ'י'נ'ה ב'ז'ה א'ל'א ל'מ'א'ן ד'א'מר ת'ק'פו פ'ה'ן א'ין מ'ו'צ'י'א'י'ן מ'י'ד'ו א'ב'ל ה'ר'מ'ב"ן ס'ו'ב'ר ת'ק'פו פ'ה'ן מ'ו'צ'י'א'י'ן מ'י'ד'ו וכו' ו'ע'וד ד'א'ע'י'ק'ר'א ב'ה'א ס'ו'ג'י'ין ד'ע'ל'מ'א פ'ר'י'ש ל'ק'י'ש ד'א'מר ה'ל'כ'ה א'ת'מר ש'כ'ן מ'ת'ב'א'ר מ'ד'ב'ר'י ה'ר'י"ף ב'פ'ר'ק ה'כ'ו'ת'ב וכו' ו'כ'ן פ'ת'ב ה'ר'א"ש ש'ם וכו' ד'ק'ד'ק מ'ד'ב'ר'י ה'ר'א"ש ש'ר'צ'ו'נו ל'ומר ש'מ'ה ש'א'מר ש'ם ר' י'ו'ח'נ'ן מ'ה נ'ע'ש'ה ש'פ'נ'ג'ד'י ח'ל'ו'ק ע'ל'י פ'ונ'תו ש'ח'ש ל'ס'ב'ר'ת ר'י'ש ל'ק'i'ש ד'א'מר ה'ל'כ'ה א'ת'מר ו'ר'צ'ה ל'ד'ח'ו'ת ז'ה ו'מ'פ'ל מ'ק'ו'ם ס'י'ים ב'א'ו'פ'ן ד'ב'פ'יר'ו'ש פ'ת'בו ה'ר'י"ף ו'ה'ר'א"ש ד'ב'ה'א ה'ל'כ'ה פ'ר'י'ש ל'ק'i'ש ו'ל'א כר' י'ו'ח'נ'ן וכו' א'לו ת'ו'ר'ך דב"ק ו'מ'ד'ל'א פ'ת'ב פ'ד'כ'ת'י'ב'נ'א ב'ע'נ'י'ו'ת'י'ן ע'ל ד'ב'ר'י מ'ר'ן מ'ו'ה'ר'ד"ף ה'נ'ז"ל (בד"ה ו'א'ם ר'ב'י ט'ר'פ'ון) מ'ו'כ'ח ו'ה'ר'י ה'ו'א פ'מ'ב'ו'א'ר ד'ס'ב'יר'א ל'י'ה ד'א'ר' ב'כ'י ה'א'י ג'ו'נ'א ד'פ'ל'ג'י ב'מ'י'ל'ת'א ד'ק'מ'א'י ה'י'כ'י א'מ'ו'ר ר'ב'נ'ו נ'ק'י'ט'י'נ'ו פ'נו'ת'י'ה דר' י'ו'ח'נ'ן ל'ג'ב'י ר'י'ש ל'ק'i'ש ו'כ'ל כ'מ'ה ד'ל'א א'ש'פ'ח'נ'א ס'י'ע'ת'א ל'מ'י'ל'ת'י'ן מ'ש'ו'י'נ'א א'נ'פ'ש'י'ן ה'ז'ר'נ'א ו'מ'ו'ז'י'נ'א ו'מ'ח'ו'י'נ'א פ'ד'א'מר מ'ר'ן מ'ו'ה'ר'י'ט"א ד'ה'א'י פ'ל'ל'א ש'ר'יר ו'ק'י'ים א'ר' ב'כ'י ה'א'י ג'ו'נ'א ו'מ'י'ה'ו א'פ'ת'י א'י'כ'א ל'מ'י'ש'ד'י נ'ר'ג'א ע'ל ד'ב'ר'י מ'ר'ן מ'ו'ה'ר'ד"ף ד'ה'ר'י ל'פ'ו'ם ס'ב'ר'ת'י'ה ד'מ'ר'ן מ'ו'ה'ר'י'ט"א ל'א ק'ש'י'א ה'ל'כ'ת'א א'ה'ל'כ'ת'א ש'ה'ר'י ר' י'ו'ח'נ'ן ג'ו'פ'י'ה ח'י'י'ש ל'ז'ר'י'ש ל'ק'i'ש ו'ש'פ'יר נ'ק'i'ט'י'נ'ו ד'ה'ל'כ'ה א'ת'מר ה'ל'כ'ה כר' ע'ק'i'ב'א מ'ח'ב'רו ו'ע'וד ה'א'ר'י'ך מ'ר'ן מ'ו'ה'ר'י'ט"א ע'ל ד'ב'ר'י ה'ר'א"ש ב'פ'ר'ק ש'נ'י ד'ב'כ'ו'רו'ת ש'ה'נ'צ'ר'ך ל'ט'ע'מ'י'ם ל'פ'ס'וק כר' ע'ק'i'ב'א ד'מ'ש'מ'ע ד'לו'ל'א ה'נ'ה'ו ט'ע'מ'י ל'א ה'נ'ה פ'ס'ק'י'נ'ו כר' ע'ק'i'ב'א ו'ז'ה ה'י'פ'ך מ'ה ש'פ'ת'ב ב'פ'ר'ק ה'כ'ו'ת'ב ו'ב'ש'א'ר ד'ו'כ'ת'י ד'ה'ל'כ'ה כר' ע'ק'i'ב'א ל'ג'ב'י ר' ט'ר'פ'ון עי"ש ו'ל'א ר'א'ה מ'ר'ן ש'פ'כ'ר י'י'ש'ב ז'ה ר'ב'י'נו ה'מ'ע'ד'נ'י י'ו'ם ט'ו'ב כ'מו ש'פ'ת'ב'ת'י ל'מ'ע'ל'ה (בד"ה ו'ל'מ'ד'נו) ו'כ'ב'ר ה'ע'יר ע'ל'יו ב'ז'ה י'ד'י'ן ה'ר'ב ה'מ'ג'י'ה ל'ס'פ'ר י'מי ש'ל'מ'ה ש'ה'ז'פ'ר'ת'י ל'מ'ע'ל'ה (בד"ה ג'ם ה'ר'מ'ב"ן): ו'מ'פ'ל מ'ק'ו'ם א'ר' ש'פ'ל ה'פ'ו'ס'ק'ים ה'נ'ז"ל (ה'ר'י"ף ו'ה'ר'מ'ב"ם ו'ה'ר'מ'ב"ן ו'ה'ת'וס'פ'ות ב'פ'ר'ק ע'ר'ב'י פ'ס'ח'ים ו'ב'פ'ר'ק ה'מ'פ'ק'י'ד ו'ה'ר'א"ש ו'ה'ר"ן ב'ח'ז'ד'ו'ש'יו ל'נ'ד'ה) נ'ק'ט'י דר' ט'ר'פ'ון ח'ב'רו ה'נ'ה ו'ה'ל'כ'ה כר' ע'ק'i'ב'א ל'ג'ב'י'ה י'ש ג'ם פ'ן ק'צ'ת מ'ר'ב'ו'א'ת'א ד'ס'ב'ר'י דר' ט'ר'פ'ון ר'בו ה'נ'ה ו'א'ין ה'ל'כ'ה כר' ע'ק'i'ב'א ל'ג'ב'י'ה כ'מו ש'פ'ת'ב ה'ר'ב מ'ק'נ'ה א'כ'ר'ה'ם ש'ם (ב'ח"ב ד'ך כ"ט ר'י'ש ע"ב) ב'ש'ם ה'ר'ב ג'ו'פ'י ה'ל'כ'ו'ת ס'י ק'פ"ט ש'ד'ע'ת ס'פ'ר ה'פ'ר'י'ת'ו'ת ד'ה'ת'וס'פ'ות ב'מ'ס'כ'ת ע'ב'ו'ד'ה ז'ר'ה ד'ך מ"ה ע"א ד"ה א'מר ר' ע'ק'i'ב'א

דהלכה כר' טרפון שהיה רבו של ר' עקיבא והגאון שפתי פהו בחשן משפט סי' כ"ה ס"מ י"ד סוף אות ג' צדד לומר דרב נחמן סובר פאיבעית אימא בכתובות דף פ"ד ע"ב דרבי טרפון רבו הנה וכן צדד הרב אהלי יצחק בחידושי לסנהדרין על ד' ל"ג אליבא דהרי"ף שרב יוסף בסנהדרין שם סובר פהאיבעית אימא דר' טרפון רבו הנה עיי"ש בדף י"ז ע"ד (ד"ה דע) גם מרן פספ משנה בתמישי מהלכות עדות דין ח' כתב שפסק רבינו כר' טרפון נגד ר' עקיבא לפי שר' טרפון רבו דרבי עקיבא היה ואין הלכה כר' עקיבא מרבו וסיים ועוד דלחד תירוץ ר' יהודה נשיאה כר' טרפון סבירא ליה וכו' עיי"ש ועל פי דברי מרן הללו הכריע הרב נחמד למראה בתשיעי דמסקת תרומות ד' זק"ן ע"ב (ד"ה ולענ"ד) דמאי דאמר ר' עקיבא שם במשנה ב' אם כן לא ילקטו אלא טהורים היא דעת שלישיית ולא כמו שכתב הרב תוספות יום טוב דר' עקיבא היינו תנא קמא דאם כן קשה על הרמב"ם שהיה לו לפסוק כר' טרפון דרביה דר' עקיבא הנה וכמו שפסק פמותו בהלכות עדות הנ"ל וכתב מרן פספ משנה שסובר פמאן דאמר ר' טרפון רבו הנה וכו' אלו תנרף דב"ק עיי"ש וציין לעיין בפספ עושה שלום במערכה זו אות ב' ואינו אצלי: ואני אומר הנה אמת שכן כתב מרן פספ משנה שם אבל אחרי שדעת הרי"ף מבנרת שפוסק פמסקנא דש"ס בפרק הכותב דף פ"ד ע"ב דכולי עלמא סברי דר' טרפון חברו דר' עקיבא והלכה כר' עקיבא מחברו כמו שכתב בשלשה מקומות ימות וכתובות וקידושין שהבאתי למעלה (בד"ה ולמדנו מדברי הרי"ף) וידוע שהרמב"ם נמשך אחריו בפסק הלכה וגם ראינו להרמב"ם שמלבד מה שכתב בהקדמה לספר היד וכן בהקדמה לסדר זרעים דחברו היה גם בחבורו הגדול סובר כן והוא שפולוגתא דר' טרפון ור' עקיבא בפרק האשה שלום ד' קי"ח גבי גזל אחד מחמשה ואינו יודע מאיזה מהם פסק כר' עקיבא עיין בהלכות גזלה ואבדה פרק חמישי דין ט' וכתב מרן בפספ משנה פסק כר' עקיבא וכו' ולא נתן שום טעם ומסתמא טעמו הוא משום דהלכה כר' עקיבא מחברו ור' טרפון חברו היה וכמו שכתב בעצמו בדין זה בבית יוסף חשן משפט ריש סו' שס"ה (אחר שהביא מילתיהו דר' עקיבא ודרבי טרפון) וז"ל וידוע דהלכה כר' עקיבא מחברו וכן פסקו הפוסקים עכ"ל הרי להדיא שטעם פסק זה הוא משום דהלכה כר' עקיבא מחברו ושמצת מינה שדעת הרמב"ם כדעת הרי"ף (וחבל נביאים שהזכרתי למעלה) לפסוק פמסקנת הש"ס בפרק הכותב דר' טרפון חברו הנה וכבר מרן הלחם משנה בהלכות עדות שם (תוף הלכה ט') תמה על מרן פספ משנה דלא יתכן לומר דרבינו סובר פמאן דאמר דר' טרפון רבו דר' עקיבא שמי שסובר כן צריך לפסוק בהדיא דפרק הכותב כר' טרפון ואילו רבינו פסק בהלכות מלנה בהדיא כר' עקיבא עיי"ש ולי הדל נראה דלפי חומר התמיהה מוכרחים אנו לומר (אף שהוא דחוק) דמרן פספ משנה בהלכות עדות הנ"ל סמיה אועוד דלחד תירוץ וכו' וכונתו דפסק הרמב"ם אתי שפיר בין למאן דאמר דרבי טרפון רבו הנה ובין למאן דאמר חברו הנה מפל מקום פינו דלחד תירוץ רבי יהודה נשיאה קאי כנותיה פסק פמותו כן מוכרחים אנו למשפוני אנפשינו כדי שלא יהיו דברי מרן שבהלכות עדות תמוהים ועל כל פנים תמיהני מאד על הרב נחמד למראה שתפס בפשיטות דר' טרפון רבו דר' עקיבא היה ולא זכר כלל דעת הרי"ף והרמב"ם בהקדמה לספר היד ובהקדמה לסדר זרעים ושאר הראשונים שכתבו דר' טרפון חברו היה: ואנכי חזון הרביתי שדעת מרן אליבא דהרמב"ם שפוסק פמסקנת הש"ס דר' טרפון חברו הנה

והלכה כר' עקיבא מחברו והוא דבפלוגתא דתנאי בשיעור קרקע לחייבה בפאה דר' טרפון אמר בשלישי דמסכת פאה משנה ו' קרקע בת ששה טפחים חייבת בפאה ור' אליעזר אמר וכו' רבי יהושע אומר וכו' ר' יהודה בן בתירא אומר וכו' והלכה כדבריו ר' עקיבא אומר קרקע כל שהיא חייבת בפאה וכו' פסק הרמב"ם בשני מהלכות מתנות עניים הלכה ג' קרקע כל שהיא חייבת בפאה וכתב מרן פסח משנה שם וכו' עקיבא ולא כתב שום טעם למה שפסק הרמב"ם נגד ר' טרפון וביאר הרב תוספות יום טוב שם (בד"ה ר' עקיבא) דאף דתנו הלכה כדברי ר' יהודה בן בתירא אין למדין הלכה מפי משנה ואם כן חזר הדין לכלל דבר עקיבא מחברו דאף דפליגי נמי עוד תנאים לא חשיב חבריו לפי שאינם שוים בסברא אחת אלא כולהו פליגי אהדדי עיי"ש וטעם זה יספיק למה שכתב דלא כחבריו (שנאמר שאין זה מחבריו) אבל למה שפסק דלא כר' טרפון אין לנו לומר אלא משום דר' טרפון חברו הוא הן אמת שמרן מוהרד"ף בשושנים לדוד שם תמה על הגאון תוספות יום טוב דמה תקן בזה דהא ר' יהושע היה רבו ממש דר' עקיבא ולמה לא פסק כר' יהושע ולכן הוצרכו לומר דטעמא דפסקו כר' עקיבא הוא משום דסתמא דתלמודא בבבא בתרא ד' ז"ך פריה מסברת ר' עקיבא אמנם מדברי מרן פסח משנה נראה דלא מטעם זה הוא שאם כן היה צריך לומר כן בפירוש אלא משמע כמו שכתב הרב תוספת יום טוב דכיון דליכא חבריו (לפי שאינם בסברא אחת) הדר הוי הלכה כר' עקיבא מחברו ומה שתפס בפשיטות דר' יהושע היה רבו ממש נראה שאינו מוכרח נהרי הרמב"ם בהקדמתו לסדר זרעים בהפסקים שבה (קרוב לסופה) כתב בפרק חמישי דר' אליעזר היה רבו מובהק והיה לו קצת לימוד אצל ר' טרפון ונקרא לו תלמיד חבר ואפשר כמו כן היה עם ר' יהושע ומצאתי שהרב מקנה אברהם בח"ב אות ק"ב (ד"ה וחוזי הניית) הביא דברי הרב שושנים לדוד אלו והעיר עליו מדברי הרמב"ם הנ"ל עיי"ש ואם כן לפי מאי דמסקינן בפרק הפותח בהלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון אף שהיה לו תלמיד חבר הכי נמי אפשר הלכה כר' עקיבא נגד ר' יהושע אף שהיה לו תלמיד חבר (עיי"ן לקמן מן ד"ה ואם ר' יהושע וכו' ומשם והלאה מה שכתבתי בזה בס"ד) ועל כל פנים דברי מרן פסח משנה (שכתב בסתם משנה שם וכו' עקיבא) מורים כדבריהם תוספת יום טוב דמגוף המשנה הוא שפסק כר' עקיבא ולא מדפריה מניה סתמא דתלמודא גם הרדב"ז הראה מקום לפסק הרמב"ם את דברי ר' עקיבא שבמשנה הנז' משמע גם כן שמגוף המשנה למד הרמב"ם דינו והיינו משום דאף דפליגי עליה ר' טרפון חברו הנה והלכה כרבי עקיבא מחברו: גם אשור למרן פסח משנה בהלכות טומאת אוכלין פרק שלשה עשר הלכה ט' בדין המודד את הבור דפליגי ר' טרפון ור' עקיבא בפרק חמישי דמכשירין משנה ד' דר' טרפון אמר בין לרחבו בין לעומקו הרי זה ככי יומן ור' עקיבא אמר לעומקו ככי יומן לרחבו אינו ככי יומן הראה מקום לדינו של הרמב"ם למתניתין הנ"ל וכו' עקיבא מחברו וכל שכן דבר פלוגתיה הודה לו כדאיתא בתוספתא עכ"ל הרי שכתב שפסק כר' עקיבא נגד ר' טרפון מפני הפלל בהלכה כר' עקיבא מחברו אלא שהעדיף פסח הפסק שגם ר' טרפון חזר והודה לו והרב תוספת יום טוב שם (על מה שכתב רבינו עובדיה והלכה כרבי עקיבא שחזר ר' טרפון להיות שונה כדבריו) כתב ומה שכתב הרב והלכה כרבי עקיבא שחזר וכו' זה לשון הפסח משנה הלכה כר' עקיבא מחברו כל שכן שבר פלוגתיה הודה לזה אבל אפשר דהרב דוקא קאמר לפי שחזר ר' טרפון וכו'

משום דאיפא דאמר בכתובות ד' פ"ד ע"ב דר' טרפון לאו חברו הנה אבל הרי"ף וקרא"ש (שם בכתובות) לא העתיקו אלא פמאן דאמר דחברו הנה כ"ל ומה שכתב בלשון אפשר דדוקא קאמר הוא משום שלפי מה שכתב מר ניהו גופיה במעדני יום טוב פרק שני דבכורות ה"ל בסוף ד"ה ולמדנו) אליבא דקרא"ש דלרנוקא דמילתא מיהדר אטעמי לפסוק כר' עקיבא נראה שפמו פן יש לומר אליבא דרבינו עובדיא וטפי ניחא לן למימר הכי אחר שפאמת דעת הרי"ף וקרא"ש והרמב"ם ועוד כמה גדולים היא שר' טרפון חברו הנה יש לנו לומר שמסתמא פן היא גם דעת רבינו ומה גם דמר ניהו גופיה מניחס לרבינו עובדיא דנקיט פהרי"ף שגרי בתוספת יום טוב פרק ט"ו דיבמות משנה ח' (ד"ה ר' עקיבא) פתב ופסק הרב כר' עקיבא וטעמא כמ"ש הרי"ף דקמא לן כר' עקיבא וכו' עי"ש דב"ק ולכל הדברות דברי מרן פספ משנה מוכיחים ודאי שסובר דר' טרפון חברו הנה ועיין עוד לקמן (בד"ה ובספר לקט יוסף) שהבאתי עוד דברי מרן פספ משנה בהלכות מעשר דקאי בשיטה זו: וחפשי בספרי המפרשים על הרמב"ם וראיתי להרב מראה ש הנוגה בהלכות עדות שם שכתב על דברי מרן פספ משנה שפדבריו פתבו התוספות בפרק פל הצלמים דף מ"ה ד"ה אמר ר' עקיבא וכו' דעת הפרישות (וציין לעיין בהליכות אלי דף ע' ע"ב ואינו מצוי אצלי וסיים) ברם הרי"ף וקרא"ש סוברים דר' טרפון חברו הנה (הביא דברי הרי"ף שביבמות וכתובות וקידושין המוזכרים למעלה וכן דברי קרא"ש במקומות ה"ל ושבסנהדרין ריש פרק ד') וסיים ומה שכתב מרן פן הוא רק לדעת הרמב"ם ושוב הנקשה לו שגם לדעת הרמב"ם אי אפשר לומר פן שהרי בהקדמה לספר היד פתב דרבי טרפון חברו הנה ועוד הקשה דברי מרן פספ משנה אהדדי שהרי בחמישי מהלכות עבדים הלכה ד' גבי יוצא בראשי אברים שפסק הרמב"ם שצריף גט שחרור פתב מרן וז"ל ומה שכתב וכו' מחלוקת תנאים היא והכריע הרי"ף פמאן דאמר דצריף גט שחרור עכ"ל ועיין רואה דמה שהכריע הרי"ף פן הוא על פי זה דהלכה כר' עקיבא מחברו ור' טרפון חברו הנה פיעיין שם הרי שמרן עצמו מניחס להרמב"ם דקאי בשיטת הרי"ף דרבי טרפון הנה חברו של ר' עקיבא גם בתשיעי מהלכות אישות הלכה כ"א גבי קדש אחת מחמש נשים וכו' פתב מרן שפסק כר' עקיבא וכמ"ש בהלכות ושם מפורש בהלכות הטעם דהלכה כר' עקיבא מחברו ור' טרפון חברו הנה פדאיאתא בהפותר וכו' ובריש פרק שמיני מהלכות תמידין ומוספין פתב מרן אפליגו תנאי ודעת ר' עקיבא וכו' ואף על גב דרבי טרפון פליג עליה פסק רבינו כר' עקיבא הרי מבואר מפל אלה המקומות שדעת מרן שהרמב"ם פוסק כר' עקיבא לגבי ר' טרפון וכשיטת הרי"ף דנקיט פמסקנת הש"ס בפרק הפותר דכולי עלמא ר' טרפון חברו הנה אלו תורף דברי הרב מראה הנוגה והצריף עיין דברי מרן פספ משנה שבהלכות עדות ה"ל ודבריו טובים ונכוחים זולת שמה שכתב בשם מרן בהלכות אישות ה"ל במחילת כבוד תורתו אגב שיטפיה פתב פן פי מרן פספ משנה שם לא דבר בזה והדברים שהביא הם דברי הרב המגיד פמו שיראה הרואה (ואין נכון לומר שפונתו שפיין שמרן לא דבר שם מסתמא הוא שפמף על מה שכתב הרב המגיד ולכן חשיב פאילו הוא בעצמו פתב פן) גם השגתי ספר לב מבין וראיתי להרב בהלכות אישות דף ס"ד ע"ב שתמה על מרן פספ משנה בהלכות אישות ה"ל מפסק הרמב"ם בהלכות גולה ואבדה ומדבריו שפבית יוסף חשן משפט סי' שס"ה שהבאתי למעלה וכתב גם פן שמסתמא הרמב"ם נמשף אחר

סברת הרי"ף והרי"ף הלא כתב מפניך דהלקה כר' עקיבא נגד ר' טרפון דחברו הנה וצ"ן שם ספרי דבי רב דלא שכיחי גבאי וחדושי הוא שלא הזכיר דברי מרן הלחם משנה שבהלכות עדות הנ"ל כמו שיראה הרואה בגוף דב"ק ואני ההדיוט כבר כתבתי למעלה שלא נפלאות לומר דמרן פספס משנה בהלכות עדות הנ"ל סמך אמה שכתב ועוד וכו' ולפי מה שתגדל התימה על מרן ממה שהרבנים הנ"ל הקיפוהו בהלכות מפמה מקומות כנו"ל יגדל נא פח הישוב הזה דבעל פרחין למשפוני אנפשיין כי היכי דלא נישויייה למרן כשכח דברי עצמו בכמה מקומות ואף אם נאמר שדבריו בהלכות עדות הם כפשטם אין לנו לתפוס בדעתו שתופס פן אליבא דהרמב"ם כמו שהבין בדעתו הרב נחמד למראה דסמי חדא מקמי שאר דוכתי שמבואר בדברי קדשו שסובר אליבא דהרמב"ם ושאר הפוסקים דכללא דהלקה כר' עקיבא מחברו אומר נמי לגבי ר' טרפון: ומה שכתבו הרבנים מקנה אברהם בח"ב ד' כ"ט ע"ב ומשק ביתי באות חכ"א ומראה הנגה הנ"ל (בד"ה וחספתי) וסדר הדורות הנ"ל (בד"ה ובמערכת) שהתוספות בעבודה זרה ד' מ"ה (ד"ה אמר) נקטי דר' טרפון רבו של ר' עקיבא הנה אמת שכן נראה להדיא מדבריהם דהנה במתניתין שם הנוזר ר' יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים וכו' אמר ר' עקיבא אני אובין ואדון וכו' וכתבו התוספות דממה שמזכיר את ר' יוסי קודם ר' עקיבא נראה שהיה זקן מרבי עקיבא ותימה דבסוף איזהו מקומן אמרינו (גבי ר' טרפון ור' עקיבא) הנה שם תלמיד אחד שפא לפני חכמים בתחלה ור' יוסי הגלילי שמו גם בעירובין אמרה ליה ברוך דביתהו דר' מאיר שהיה מתלמידי בתראי של ר' עקיבא גלילי שוטה ונראה דתלמיד חבר היה ר' יוסי הגלילי לר' עקיבא ור' מננו בשנים ואף שמזכירו קודם ר' עקיבא לא קשיא דכמו כן מזכיר בהגדה דפסח ר' עקיבא קודם ר' טרפון שהיה רבו כדמשמע בפירוש דכתובות ד' פ"ד עכ"ל ונהרי הוא כמבואר דנקטי פשינויא דמשנינו התם דריש לקיש ור' יוחנן פליגי בהכי דריש לקיש סבר חברו הנה ור' יוחנן סבר רבו הנה והלקה כר' יוחנן דרבו הנה אלא דמלבד דקשה מנא להו האי פשיטותא למינקט פהאי שינויא ולא פשינויא בתרא דאמרינו דכולי עלמא חברו הנה וכדנקטי הרי"ף והרא"ש ודעמייהו וכבר נתעורר על זה ידידי הגאבד"ק טראבלוס יצ"ו בספרו ערב פסח בפירושו להגדה ד' ח' (בד"ה מעשה וכו') דמאי שנא דעדיף להו האי לישנא ולא לישנא בתרא דכולי עלמא חברו הנה וכן כתב הרא"ש שם ובקידושין וכו' (יש שם טעות בצ"ננו להרא"ש וצ"ר לתקן פירק א' במקום מה שכתוב שם פירק ה') והרמב"ם בהקדמה לספר היד וכו' עי"ש והנה לו להזכיר שכן כתב גם הרי"ף בשתיים זו כתובות וקידושין שהזכיר אלא שסמך על המובן שמסתמא דברי הרא"ש מאיש לוקחו רבינו האלפס ובעיקר תמיה על התוספות דעבודה זרה מסוגיא דכתובות ד' פ"ד שכן תמה בספר אגרת הצופה ד' י"ד ע"ב ונ"ל וצ"ע דאדרבא בכתובות שם אמרינו דכולי עלמא חברו דר' עקיבא הנה עכ"ל והנה מלבד תמיהה זו יקשה עלינו לפי זה סתירת דברי התוספות שכתבתי למעלה (בד"ה גם הרמב"ן וכו') בשם הרב משק ביתי שהתוספות בערבי פסחים ובפירוש המפקיד נקטי דר' טרפון הנה חברו של ר' עקיבא (שכתבו דהלקה כר' עקיבא במחלוקתו עם ר' טרפון) וקצת יש דקדק פן גם מדברי התוספות בכתובות בפירוש הנושא ד' ק"ה ע"א (ד"ה דחשיב) שהכריחו שאין קפידא להקדים את הקטן וכו' מההגדה של פסח מעשה וכו' שמקדים את ר' אלעזר בן עזריה לר' עקיבא אף שר' עקיבא קדים טובא לר' אלעזר בן עזריה וכו'

ומדלא הכריחו מדהקדים בהגדה את ר' עקיבא לר' טרפון נראה קצת דלא ברירא להו דר' טרפון רבו של ר' עקיבא הנה וכדכתבו בערבפסחים ובהמפקיד הנ"ל היפך ממה שפיתבו בעבודה זרה הנ"ל: לכן נראה לי ההדיוט לידחק בכונת דבריהם בעבודה זרה הנ"ל שלא באו לומר דמשמע בכתובות דר' טרפון רבו הנה (משום דנקטי פשינויא קמא דפליגי ריש לקיש ור' יוחנן דלר' יוחנן רבו דר' עקיבא הנה ונקיטינן כר' יוחנן) שאם פן לא הנה להם לומר דמשמע בכתובות אלא הנה להם לומר פדאימתא בכתובות אלא מה שפיתבו דמשמע בכתובות הוא להכריח דאין ראיה מדהקדים האחד שהוא גדול מהמאחר שאם פן היכי אמרינן בכתובות לחד שינויא דר' יוחנן סבר דר' טרפון רבו הנה והלא בהגדה של פסח מקדים לר' עקיבא אלא משמע שאין מהקדימה הכרח זאת היא (אפשר) פונת אמרם דמשמע בכתובות אבל ודאי מודים הם דנקיטינן פשינויא בתרא דכולי עלמא ר' טרפון חברו הנה וכדעת הראשונים הנז"ל וכמו שפיתבו הם עצמם בשני מקומות הנ"ל וכן נראה שהיא דעת הרא"ם בספר היראים בעמוד הדיינים סי' נז"ר שהביא שם פלוגתא דר' טרפון ורבי עקיבא גבי גזל אחד מחמשה ואינו יודע מאיזה מהם גזל וכו' וסיים על זה וז"ל ור' טרפון ור' עקיבא ראיתי בהלכות דבני מערבא (תיבות דבני מערבא מוקפות בתצאי לבנה) דהלכה כר' עקיבא וכתב על זה הגאון בעל ערוף השלחן בפירושו על ס' היראים הנקרא ווי העמודים וז"ל ור' טרפון וכו' דבכתובות ד' פ"ד ע"ב לחד שינויא הלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון אבל להנה שינויי סבירא ליה לר' יוחנן דר' טרפון רבו דר' עקיבא ולכאורה שאין הלכה כר' עקיבא נגד רבו קא משמע לן ועיין שם בהרא"ש ובבבין שמועה פלל רל"א עכ"ל ומשמע שפונתו לומר שלפי שהנה סלקא דעתין לומר דהלכה כר' טרפון נגד ר' עקיבא הנצרך הגאון הרא"ם לאשמועינן שאין פן האמת אלא הלכה כר' עקיבא דנקיטינן פשינויא בתרא דכולי עלמא ר' טרפון חברו הנה והלכה פרבי עקיבא מחברו: ובקונטרס לקט יוסף מספר אסיפת פללים (אשר בסוף ספר הפריתות) הביא באות ע"א דברי ספר היראים הנ"ל וכתב על זה וז"ל ונראה לי דס"ל (דסבירא ליה) דר' טרפון רבו הנה והלכה כר' עקיבא מחברו ולא מרבו לכן קמשמע לן גם הרי"ף פסק ביבמות פ"ק ט"ו ובקידושין פ"ק קמא כר' עקיבא וכן כתב שם הרא"ש ונראה לי משום דמסקנת הגמרא שם בכתובות באיבעית אימא בתרא דכולי עלמא תלמידו הנה עיין במעשרות פ"ג מ"ט עכ"ל והנה מה שכתב בכונת ספר היראים שסובר שר' טרפון רבו הנה וכו' לדעתי הקצרה יותר נכון מה שכתב בנני העמודים הנ"ל שרק סלקא דעתין בעלמא הוא דהנה סלקא דעתין למימר הכי שאם באמת סובר הרא"ם שרבי טרפון רבו הנה מאיזה טעם יפסוק בכל מקום כר' עקיבא נגד ר' טרפון אבל דברי הרב ווי עמודים נוחים שפונתו לא שהרא"ם סובר באמת שרבו הנה אלא שלפי שהנה סלקא דעתין למינקט כאידך שינויי הנצרך הרא"ם לאשמועינן דנקיטינן פשינויא בתרא דרבי טרפון חברו הנה והלכה פרבי עקיבא מחברו ואולי טעות סופר יש בלקט יוסף ובמקום דס"ל צריך להיות דס"ד ופירונו דסלקא דעתין ומה שכתב עוד (בלקט יוסף) ונראה לי משום דמסקנת הגמרא וכו' במחילת כבוד תורתו אחר שראה דברי הרא"ש שביבמות פ"ק ט"ו (בסוף סי' י"א) לא הנה לו לכתוב בלשון ונראה לי וכו' שהרי פן מפורש בדברי הרא"ש שם וקמא לן דהלכה כר' עקיבא מחברו ור' טרפון חברו הנה פדגרסינן בכתובות ד' פ"ד דכולי עלמא ר' טרפון חברו של ר' עקיבא הוא והם דברי

הרי"ף שם פכתבו וכלשונו הנה מפנרש יוצא מדב"ק שסמיכתם היא אמסקנא דכתובות הנ"ל ואם כן מה הלשון אומרת ונראה לי פאילו חידוש הוא שחדשה תורה דיליה ומה שציינן למעשרות פרק ג' משנה ט' היינו שבמחלוקת ר' טרפון ור' עקיבא שם פכתב רבינו עובדיא שהלכה כר' עקיבא וכונתו להוכיח שרבינו עובדיא נקיט דהלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון ויש להוסיף שגם הרמב"ם ברביעי מהלכות מעשר הלכה י"ז פסק כר' עקיבא ובכסף משנה מראה מקום פלוגתא זו ושפסק כר' עקיבא והיינו מסתמא משום דהלכה כר' עקיבא מחברו ואף זו מן התוכחות שדעת מרן אליבא דהרמב"ם למינקט כר' עקיבא לפי שר' טרפון חברו הנה וכמו שפכתתי למעלה (בד"ה גם אשור): המורם מפל האמור למעלה הוא שדעת הראשונים פולם שנים לטובה דנקיטינו כמסקנת הש"ס בפרק הפותב דלכולי עלמא ר' טרפון חברו של ר' עקיבא הנה ואף מרן פספ משנה ורבותינו התוספות סוברים כן גם בקונטרס תחלת חקמה (שפסוף ספר הפריתות) בפללים מחודשים בפסק הלכה אות נ"ו פכתב בסתם סברת הרי"ף דר' טרפון הנה חברו של ר' עקיבא ולא הזכיר שום חולק על זה ולא ראינו בהראשונים מי שפכתב מפנרש דהלכה כר' טרפון נגד ר' עקיבא משום דרבו הנה אלא רבינו שמשון בספר הפריתות שפכתבו בשמו הרבנים מקנה אברהם בח"ב ד' כ"ט ע"ב ומשק ביתי במערכת הרי"ש אות תכ"א שר' טרפון רבו של ר' עקיבא הנה ובמקנה אברהם לא הראה איה מקום פבוד דב"ק רק פכתב שפן פכתב בשמו הרב גופי הלכות בסי' קכ"ט וכבר פכתתי שאין אצלי ספר גופי הלכות אף במשק ביתי מראה מקום הוא לחלק ימות עולם שער א' ועיינתי שם ואמת הדבר שפכתב כן באות ב' ונ"ל ואלו הם חבריו של ר' אליעזר הגדול ר' טרפון רבו של ר' עקיבא ור' יוסי הגלילי וכו' אף קשה שראיתי שם באות ט"ו שפכתב דר' טרפון ור' עקיבא ור' ישמעאל ור' יוסי הגלילי קבלו מר' אליעזר ור' יהושע שמה נראה שר' טרפון ור' עקיבא חברים היו ודונק לומר שר' עקיבא קבל מר' אליעזר ומר' טרפון ור' טרפון קבל מר' אליעזר ועוד קשה במה שפכתב באות ט"ו דר' יוסי הגלילי קבל מר' אליעזר דלפי דברי התוספות בעבודה זרה ד' מ"ה הנז"ל (בד"ה ומה שפכתבו) שהכריחו שר' יוסי הגלילי הנה רף בשנים והנה תלמיד שפא תחלה לפני ר' טרפון ור' עקיבא וכו' נראה רחוק לומר שקבל מר' אליעזר שוב עיינתי בספר פנסת הגדולה חלק ארז חיים (שלא הנה מצוי אצלי) בכללי הגמרא שלו שציינן הרב לב מבין בהלכות אישות ד' ס"ד ע"ב וראיתי להרב בכללי הגמרא פלל ח"י ד' קנ"ד סוף ע"ג והלאה הרבה לפלפל בדברי ספר הפריתות ובדברי הרב יבין שמועה בענין זה ובסוף דבריו פכתב בדרך קנ"ה ע"ג ונ"ל: פל זה פכתתי כפי הנוסחא הפתובה בספרים בספר פריתות אבל מה שלפי חושב ודעתי גומר שמה שפכתב בעל ספר פריתות ואלו הן חבריו של ר' אליעזר הגדול ר' טרפון רבו של ר' עקיבא ור' יוסי הגלילי ורשב"א ורבי יוחנן בן נורי וכו' פסקא משונבשת היא מחמת טעות שנפל בספרים וצריף לומר ואלו הם חבריו של ר' עקיבא ר' טרפון רבו של ר' יוסי הגלילי ור' שמעון בן אלעזר ור' יוחנן בן נורי וכו' והן הן דברי הרב רבינו משה בר מיימון בספר היד בהקדמתו והסופרים טעו וכתבו במקום ר' עקיבא ר' אליעזר הגדול ור' עקיבא שהנה ראוי לכתבו כאן פתובהו למטה אצל ר' טרפון וכתבו ר' טרפון רבו של ר' עקיבא והשתא ניקח שאינו חולק בעל ספר פריתות על הרמב"ם והרא"ש שפסקו פלישנא דאמרינו בפרק ט' דכתובות דר' טרפון חברו דרבי עקיבא הנה וניחא נמי מה שפכתב לקמיה ור'

טרפון ור' עקיבא ור' ישמעאל ור' יוסי הגלילי קבלו מר' אליעזר ור' יהושע וכו' שגוראה משם שרבי טרפון הנה תלמיד ר' אליעזר ותרבר לר' עקיבא שאינו חולק למה שכתב למעלה שר' טרפון הנה חבר לר' אליעזר ורבו של ר' עקיבא ואין צורך לדחוק במה שכתבנו למעלה ואף על פי שכתב פאן דר' טרפון רביה דר' יוסי הגלילי ולמטה כתב שקיבל מר' אליעזר לא קשיא דאפשר דמשניהם קבל ועם כל זה ר' טרפון הנה רבו המובהק ואילו הנה רואה בעל יבין שמועה שהדברים מוכרחים פן לא הנה פותב מה שכתב בד' פ"ז ע"א פלל רע"א על דברי ספר הפרייתות עכ"ל הרב פנסת הגדולה ולדבריו בטלה מחלוקת וכולי עלמא מודו דר' טרפון חברו דרבי עקיבא הנה ולא רבו ואומר אני הדל שאם הנה רואה הרב פנסת הגדולה דברי הרי"ף שכתב פן במקומות שהזכרתי למעלה וכן דברי התוספות בשתי מקומות הנז"ל וכן דברי הרמב"ן בשתי מקומות הנז"ל הנה מחזק דבריו ביתר שאת וכבר הובאו למעלה בהמשך דברינו דברי מרן פסוף משנה בכמה מקומות שמוכח שפובר פן וכן דעת הר"ן בחידושייו לנדה לדעת הרב מקנה אברהם שהבאתי למעלה וכן דעת הרא"ם בספר היראים כנז"ל והרבנים מקנה אברהם ומשק ביתי שלא ראו דברי מרן החבי"ב בפנסת הגדולה הנ"ל הא גרמא להו לחלוק עלינו את השונים וכתבו שספר הפרייתות חולק וסובר דרבי טרפון רבו דר' עקיבא הנה ואין הדבר פן כמושהכריח בפנסת הגדולה ומה שכתב הרב שנות חיים שבפנסת הגדולה מגמגם אם הלכה כר' עקיבא או כרבי טרפון כמו שכתבו בשמו הרבנים משק ביתי ומקנה אברהם הנ"ל (כד"ה ומה שהקשו) אם פונתו לדבריו שבכללי הגמרא הללו הנה אף שלא הביא בפנסת הגדולה דברי הרי"ף בזה מפל מקום הביא דברי הרא"ש שפסק כר' עקיבא על פי מסקנת הגמרא שחברו של ר' עקיבא הנה ולא רבו ואין פאן גמגום ואין לסתור זה על פי משמעות מלשון הספרי כמו שכתבתי למעלה: ואם ר' יהושע הנה רבו של ר' עקיבא הנה לעיל (כד"ה ואנכי חזון הרביתי) הבאתי דברי מרן מוהרד"ף בשושנים לדוד פרק ג' דפאה משנה ו' שר' יהושע הנה רבו ממש של ר' עקיבא ושעל פי זה תמה על הגאון תוספת יום טוב ואני הדל כתבתי דמהרמב"ם בהפריקים שבהקדמתו לסדר זרעים פרק ה' מתבאר דרבו מובהק לר' עקיבא הנה ר' אליעזר אלא שלמד קצת אצל ר' טרפון וחשוב תלמיד חבר ולא הזכיר הרמב"ם שלמד אצל ר' יהושע ואם למד אצלו קצת חשוב חברו לענין פסק הלכה כמו בר' טרפון שאף שלמד ר' עקיבא אצלו הלכה כר' עקיבא נגד ר' טרפון כמו פסקו כל הראשונים שהבאתי למעלה בענין זה וכתבתי שהרב מקנה אברהם בח"ב אות ק"ב ד"ה וחוזי העיר עליו מדברי הרמב"ם הנ"ל עי"ש ועתה ראיתי דבמאי דפליגי בפירק תפלת השחר משנה ג' רבן גמליאל אומר בכל יום מתפלל י"ח ר' יהושע אומר מעין שמנה עשרה ר' עקיבא אומר אם שגורה בפיו וכו' פתבו הרמב"ם ורבינו עובדיא והלכה כר' עקיבא וכן פסק בחבורו בפירק שני מהלכות תפלה דין ב' וכתב מרן פסוף משנה (אחר שהביא שלש הסברות) וידוע דהלכה כר' עקיבא מחברו וכינון דרבן גמליאל ור' יהושע אינם בסברא אחת הנה ליה הלכה כר' עקיבא עכ"ל הרי דפשיטא ליה דר' יהושע חברו הנה ותמיהני על הרב שושנים לדוד שלפי שיטתו שבפירק שלישי דפאה הנ"ל דר' יהושע רבו של ר' עקיבא וכונותיה מיבצי לן למיפסק נגד ר' עקיבא אם פן בההיא דפירק תפלת השחר אמאי שתיק מר בפסקו של הר"ב כר' עקיבא ולא יעיר דהנה ליה למיפסק כר' יהושע דרביה דר' עקיבא הנה וכל

לגבי דיון אשר ראינו שהרמב"ם ורבינו עובדיא פסקו כר' עקיבא נגד ר' יהושע ומרן פסק משנה ישנו בנותן טעם משום שהלכה כר' עקיבא מחברו הכי אית לן למינקט דר' יהושע חברו הנה וכמשמעות דברי הרמב"ם בהקדמה לנרעים: איברא דאנא חזיתיה למר קשישא הרה"ג מוהרי"ץ פלאג"י יצ"ו בספרו יפה תלמוד בחידושו לברכות ד' כ"ח ע"א שכתב (בדף ד' ע"ד מדפי הספר) שהרב פנסת הגדולה בכללי הגמרא ד' קנ"ז ע"א סי' ח"י (בד"ה ואין דבריו נכונים) כתב דר' יהושע אף שר' עקיבא למד ממנו נטיעה של קישואין לא היה רבו והכי משמע בפירוש הפלת השחר ד' כ"ח ע"א שאמר לו ר' עקיבא יהושע נתפייסת וכו' ואילו היה רבו לא היה קוראו בשמו לומר לו יהושע נתפייסת והרב יצ"ו הרבה להשיב על דבריו שהגירסא בגמרא היא שאמר לו ר' יהושע נתפייסת וכן הגירסא בנחלת שמועוני ח"ב ד' ג"ן ע"ד וכיון שמתאר אותו בשם רבי מותר לקרותו בשמו כמו אדוני משה וכו' ומדאמר לו נתפייסת ולא אמר לו נתפייס מר אין הכרח דאפשר שהיה תלמיד חבר כמו ר' ירמיה שהיה לרב תלמיד חבר ואמר ליה מי בדלת ולא אמר ליה מי בדיל מר (ברכות ד' ז"ך ע"ב) ועל מה שכתב שקבל ממנו נטיעה קישואין הביא מפמה מקומות שלא הלכה זו בלבד למד ממנו וצ"ל ראש השנה ד' כ"ה ע"א ברכות ד' ס"ב ופרק שביעי דסנהדרין ד' ס"ח ע"א ונדירים ד' ע"א ובפרק ששי דאבות דר' נתן וסיים דשמעין דכמו שלמד ר' עקיבא מר' אליעזר פן למד מר' יהושע ושניהם היו רבותיו מובהקים עכ"ל והנה הרב יצ"ו לא ראה דברי מרן פסק משנה הנ"ל דקרו בחיל שלא היה ר' יהושע רבו מובהק דקרי ליה חברו אלא דצריכים אנו למודעי אנו מה נענה להוכחות הרב יצ"ו שגראות לכאורה בריאות וטובות ואומר אני דהאמת דמה שהשיב על הרב פנסת הגדולה על הוכחתו מפרק תפלת השחר הצדק אתו דהגירסא בש"ס לפנינו היא ר' יהושע נתפייסת ולפי גירסת הפתיבת ד שהביא בדקדוקי סופרים אמר ליה לר' יהושע וכו' מוכן שהש"ס הוא דאמר שאמר לו נתפייסת ואין אתנו יודע באיזה לשון אמר לו אם בתנא או בלא תנא או אולי לא הזכיר שמו כלל פי פנים בפנים דבר אתו אלא שלפני הרב פנסת הגדולה היתה הגירסא בגמרא כמו בהעין יעקב הראשון בלא תיבת רבי ולא לרבי גם מה שכתב שהרבה דברים למד ממנו גם זה אמת הוא כמו שהזכיר פמה מקומות אבל מה שסיים ששניהם הם רבותיו מובהקים במחילת כתיבה"ר נראה שאינו פן שהרי מדאמר לו נתפייסת ולא אמר לו נתפייס מר מוכח ודאי שלא היה תלמיד גמור ומן התימה עליה דמר דעדין לחלוותי הדיו קימת שכתב ברישא דמה שאמר לו נתפייסת הוא לפי שהיה תלמיד חבר וכדאשכחן בר' ירמיה דאמר לרב מי בדלת לפי שהיה תלמיד חבר ונהרי כל הגירסאות שוות בזה שאמר לו נתפייסת ומוכח ודאי שלא היה רבו מובהק וכמשמע מדברי הרמב"ם בהקדמה לנרעים שהזכרתי למעלה שרק ר' אליעזר היה רבו מובהק וכיון שלא היה רבו מובהק חשיב חברו לענין פסק הלכה כר' עקיבא וכדכתב מרן פסק משנה בהלכות תפלה הנ"ל והוא תנא דמסייע להרב פנסת הגדולה: גם בפירוש שלישי דמסכת שביעית משנה יו"ד הבונה גדר וכו' שחלקו ר' יהושע ור' עקיבא כתבו הרמב"ם ורבינו עובדיא דהלכה כר' עקיבא ולא כתבו שום טעם ומסתמא טעמא דהאי פסקא משום דהלכה כר' עקיבא מחברו ור' יהושע חברו היה ובחבורו בסוף פרק שני מהלכות שמיטה ויובל פסק גם פן כר' עקיבא ומרן בכסף משנה מראה מקום משנה וכו' והרדב"ז שם כתב מפני שפסק כר' עקיבא ולא

כתב שום טעם וסתמו כפירושו משום דהלכה כר' עקיבא מחבירו וכמו שכתב בפרק שני מהלכות תפלה הנ"ל:

וראיתי בספר נחלי דבש (על הלכות חליצה) להגאון מוהרי"ץ דוב הלוי באמבערגער שכתב בסי' קס"ט בצד 47 סוף אות ע"ו שר' עקיבא למד גם אצל גדולים אחרים כמו ר' יהושע כמו שגאון מש"ס דברכות ד' ס"ב ומשבת ד' ט"ל גבי קנלי מטלגיות וכן כתב מוהרש"א בפרק קמא דיבמות וקנה גם כן תלמידו של רבן גמליאל כמו שכתב בסדר הדורות באות ע"ן ועליהם הוא שאמרו בש"ס דאין הלכה כר' עקיבא נגד רבו עכ"ל הנה מבואר דלרב פשיטא ליה דאין הלכה כר' עקיבא נגד ר' יהושע ולא זכר שר דברי הרמב"ם ורבינו עובדיא בפרק תפלת השחר ודברי מרן פסח משנה הנז"ל דלגבי ר' יהושע אמרינן הלכה כר' עקיבא מחברו וגם במה שכתב דלגבי רבן גמליאל אין הלכה כר' עקיבא יש סתירה מההיא דפרק תפלת השחר דפסקו רבבי עקיבא וכתב מרן פסח משנה הטעם לפי שרבן גמליאל ור' יהושע אינם בסבא אחת כנז"ל ובהכרח לומר דמה שכתב בסדר הדורות דר' עקיבא תלמיד רבן גמליאל היינו שלמד אצלו קצת כמו שלמד אצל ר' טרפון ואין זה מעלה לענין פסק הלכה כמו גבי ר' טרפון שאף שר' עקיבא למד אצלו פינן שלא היה רבו מובהק הלכה כר' עקיבא לגביה והנה אמת שבתוספי רבינו יהודה החסיד שבספר ברכה המשולשת כתב בפרק הרואה ד' ז"ן (ד"ה ר' ישמעאל בן אלישע יצפה לחכמה) שגם ר' עקיבא היה תלמידו של ר' יהושע כדאמרינן בסוף פרק ארבע מיתות ע"ש (בדפי הספר ד' מ"ב סוף ע"ג) נראה שפונתו שלמד אצלו אבל לא שהיה רבו מובהק וכן מה שכתב מוהרש"א ביבמות (פונתו למה שכתב בחידושי אגדות ד' ט"ז ע"א) שר' יהושע היה רבו של ר' עקיבא ולכן לא כבדו כדרך שכבד את ר' יהושע אינו רוצה לומר שהיה רבו מובהק שאף אם הוא תלמיד חבר נכון להבדיל בינו ובין רבו: ומרן חיד"א בספר פסא רחמים במסכת פלה אההיא עובדיא דפעם אחת היו זקנים יושבים ועברו שתי תינוקות אחד ראשו מכוסה ואחד ראשו מגולה אמר ר' אליעזר על אותו שראשו מגולה שהוא ממזר ור' יהושע אמר בר הגדה ור' עקיבא אמר ממזר ובר הגדה ואמרו לו לר' עקיבא היאך מלאך לכה לעבור על דברי חבריך כתב על זה בפסא רחמים ואם תאמר לעבור על דברי רבותיך הנה ליה למימר דהא ר' אליעזר ור' יהושע רבותיו דר' עקיבא הוו כמבואר בכמה מקומות ויש לומר דאותם שאמרו לו כן היו תלמידיו של ר' עקיבא ומשום כבודו אמרו לו כן כדאיתא בראש השנה ד' ל"א ע"ב גבי ר' אליעזר שאמרו לו תלמידיו כבר נמנו חבריך והתירוהו ומפרשינן מאן חבריך רבן יוחנן בן זכאי ואף על גב דרבו הנה פינן דתלמידיו הוו לאו אורח ארעא למימר לרביהרבה עי"ש הנה מה שכתב דר' אליעזר ור' יהושע רבותיו הוו נראה גם כן שאין פונת מרן חיד"א לומר שהיו רבותיו מובהקים רק שהיו רבותיו זה רבו מובהק וזה רבו שאינו מובהק ועיין שם שכתב שהר"ן בפרק שני דקידושין גורס לעבור על דברי רבותיך וכן הוא במנורת המאור והפננה גם כן כמו שכתבתי ולא ששניהם היו רבותיו מובהקים: ואני אמרתי בחפשי בספרי בעלי פללים וראיתי לידידי הרה"ג מוהרש"ב אבד"ק טעלפין יצ"ו בספרו הבהיר מגדים חדשים בכללים שבסוף ספרו בדר א' ע"ג אות ג' שנסתפק אם הלכה כר' עקיבא נגד ר' יהושע וכתב שבתוספת יום טוב פרק ג' דכריתות משנה ט' כתב דהלכה כר' יהושע נגד ר' עקיבא וסיים אמנם צריך עיון

דבֿתֿוסֿפֿת יום טוב פֿרֿק ג' דפֿאָה מִשְׁנֵה ו' פֿסק כר' עֶקִיבָא אָף דר' יְהוֹשֻׁעַ חוֹלֵק מִטַּעַם דְּהִלְכָה כר' עֶקִיבָא מִחֲבָרוּ גַם הרע"ב בִּסוּף פֿרֿק ג' דְּשִׁבּוּעוֹת (פְּנִיָּא).

טַעוֹת סוֹפֵר הוּא וְצָרִיךְ לִהְיוֹת דְּשִׁבְעִית וְהֵינּוּ הֵךְ דְּאִיִּתִּינָא לְעִיל) פּוֹסֵק כר' עֶקִיבָא נִגְד ר' יְהוֹשֻׁעַ וְצָרִיךְ עִיוֹן וְעִיּוֹן בְּמִסְכַּת כִּלְהָ שְׁאֲמָרוּ הִיאָה מִלְּאָה לְכַף לְעִבּוֹר עַל דְּבָרֵי חֲבָרִיךְ וְכו' אֲמָרוּ גְדוֹל הָיָה רַבִּי עֶקִיבָא שֶׁהִכְחִישׁ אֶת רַבּוּתוֹ וְדוּק וְעִיּוֹן פְּסָחִים פ"ו מ"ה וצ"ע וְעִיּוֹן בִּש"ס בְּרִכּוֹת ד' ס"ב ע"א מר ר' עֶקִיבָא פֻּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי אַחַר ר' יְהוֹשֻׁעַ וְכו' אָמַר לִיָּה בֶן עֲזַאי כָּל כֶּף הַעֲזַת פְּנִיךְ בְּרַבָּךְ וְכו' עכ"ד יצ"ו וְהֵנָּה אַהֲרָיָה דְּמִסְכַּת כִּלְהָ כְּבַר כְּתַבְתִּי לְמַעַלְהָ (בְּסוּמוֹ) וּמַהֲהִיא דְּבְרִכּוֹת אֵין הִכְרַע לְעַנְיָן פֿסק הִלְכָה וּמַה שְׁצִיּוֹן פֿרֿק שְׁשִׁי דְּפִסְחִים מִשְׁנֵה ה' וְהַצָּרִיךְ עִיוֹן לֹא יִדְעַתִּי כִּנְתוּוֹ שְׁהָרִי שֵׁם הוּא מִחֲלֻקָּתָהּ ר' אֱלִיעֶזֶר ור' יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא נִזְכַּר ר' עֶקִיבָא כָּלֵל וְאִם נֹאמַר שְׁטַעוֹת סוֹפֵר הוּא וְצָרִיךְ לִהְיוֹת מִשְׁנֵה ב' שְׁפַתְבָּ כִּם רַבִּינוּ עוֹבְדֵי דְּהִלְכָה כְּרַבִּי עֶקִיבָא (וְכַדְפֿסְקִינוּ שֵׁם בְּגַמְרָא) בְּדָף ס"ט ע"ב הֵנָּה שֵׁם לֹא בָּא לְחֻלּוֹק עַל ר' יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵא מִחֻזֵּק דְּבָרֵינוּ וּמִשִּׁיב עַל תְּשׁוּבַת ר' אֱלִיעֶזֶר לר' יְהוֹשֻׁעַ וּנְמַצָּא שְׁמִחֻלּוֹקָתוֹ הִיא עִם ר' אֱלִיעֶזֶר וּפֿסק כר' עֶקִיבָא לְגַבִּי ר' אֱלִיעֶזֶר שְׁכַף הִיא הַמְדָה בְּעֶלְמָא דְּפִסְקִינוּ כר' עֶקִיבָא נִגְד ר' אֱלִיעֶזֶר דְּאִתִּי מִבֵּית שְׁמַאי כְּמוֹ שֶׁהֲאָרְכַתִּי לְהִבִּיא בְּזָה בַּס"ד בְּרִישׁ אוֹת זֹו בְּאִנְפֵּן שְׁלֵא יִדְעַתִּי כִּנְתוּוֹ לְהִבִּיא דְּפִסְחִים פֿרֿק ו': הֵן אֲמַת דְּמַצָּאתִי תַּנָּא דְּמִסְיַע לִידִידֵי הִרָה"ג הַנָּ"ל יצ"ו מר נִיהוּ מְרַן מוֹהֲרֵד"ף בְּסִפְרָ שׁוֹשְׁבִים לְדוֹד בְּפֿרֿק קַמָּא דְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה מִשְׁנֵה ו' עַל דְּבָרֵינוּ הַתּוֹסֵפֵת יוֹם טוֹב (בד"ה וְעִיבְכוּ) שְׁכַתְב דַּתְנָא דְּמִתְנִיתִין סוֹבֵר שְׁבַּאֲמַת ר' עֶקִיבָא עִיבְכוּ דְלֹא כְּדִתְנִי ר' יְהוֹדָה שְׁלֵא ר' עֶקִיבָא הוּא שְׁעִיבְכוּ אֲלֵא שְׁזָכַר (כֶּף שְׁמוֹ) עִיבְכוּ דְאִי הָכִי לְמַה פֿסְקִינוּ כְּרַבֵּן גְּמִלְיָאֵל וְלֹא כר' עֶקִיבָא וְהִלָּא אֲפִילוּ גַבִּי רַבִּיָּה ר' יְהוֹשֻׁעַ פֿסְקִינוּ בְּפֿרֿק שְׁשִׁי דְּפִסְחִים כר' עֶקִיבָא וְכַל שְׁכַן לְגַבִּי רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל דְּלֹא רַבִּיָּה מִמֶּשׁ הָנֹה וְחִירָץ דְּסִבְרַת רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל לֹא סְבָרָא דְּנַפְשִׁיָּהּ בְּלַחֲוֹד הִיא אֲלֵא הוּא וּבֵית דִּינוּ וְהוּוּ רַבִּים וְאֵין הִלְכָה כר' עֶקִיבָא מִחֲבָרֵינוּ הָרִי דְּקַאֲמַר דְּפִסְקִינוּ כר' עֶקִיבָא נִגְד ר' יְהוֹשֻׁעַ וּמִרְאָה מְקוֹם הוּא לְפֿרֿק שְׁשִׁי דְּפִסְחִים וְהֵינּוּ וְדָאִי הֵךְ דְּמִשְׁנֵה ב' וְכַדְבָּרֵי יְדִידֵי הָרַב מְגִדִים חֲדָשִׁים יצ"ו אָף בְּעִנְיֹתֵי לֹא זְכִיתִי לְהִבִּין דב"ק דְּהֵתֵם לֹא פְּלִיג עַל ר' יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵא מִחֻזֵּק דְּבָרֵינוּ כְּמוֹ שְׁכַתְבְּתִי וְאֵין נִכּוֹן בְּעִנְיָנוּ לֹאמַר דְּמִאֲחַר שר' יְהוֹשֻׁעַ לֹא הִשְׁיִב דְּבָר עַל תְּשׁוּבַת ר' אֱלִיעֶזֶר מַה רָאָה רְשׁוֹת לְמַצְוָה וְלֹא אָמַר לוֹ הַצָּהָה תּוֹכִיחַ שְׁהִיא מְצוּה וְכו' (וְכַדְאֲמַר ר' עֶקִיבָא) מוֹכַח דְּבַהֲצָה מוֹדָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר וְעֲלִיָּה אֲנִי דֵּן וְכו' וּנְמַצָּא דְּרַבִּי עֶקִיבָא דְּאָמַר דְּהַצָּהָה אֵינוּ דוֹחָה אֶת הַשְּׁבַת פְּלִיג אַרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ נְמִי וּפֿסְקִינוּ כְּרַבִּי עֶקִיבָא אֲלֵמָא דְּגַם לְגַבִּי ר' יְהוֹשֻׁעַ הִלְכָה כר' עֶקִיבָא דְּזָה לֹא יִתְכּוֹן דְּמִלְכַד דְּפֿסק הִלְכָה לֹא עַל הַצָּהָה בְּשַׁבַּת הִיא אֲלֵא עַל הִרְכָּבָתוֹ וְהַבָּאָתוֹ וְכו' וְעוֹד אָף אִם הִלְכָה נֶאֱמָרָה גַם עַל הַצָּהָה בְּשַׁבַּת אֵין יָשׁוּב זֶה נִכּוֹן דְּאִי הָכִי תִּיקָשִׁי לֵן בְּאַמַּת אֲמַאי פֿסְקִינוּ כר' עֶקִיבָא וְלֹא כר' אֱלִיעֶזֶר ור' יְהוֹשֻׁעַ דְּסִבְרֵי דְּהַצָּהָה דוֹחָה אֶת הַשְּׁבַת וְהִלָּא אֵין הִלְכָה כר' עֶקִיבָא מִחֲבָרֵינוּ וְלִזְזָה יֵשׁ לֹאמַר דר' אֱלִיעֶזֶר דְּמִבֵּית שְׁמַאי הוּא אֵינוּ בְּכָלֵל חֲבָרֵינוּ כְּמוֹ שֶׁהִבְאֵתִי לְמַעַלְהָ בְּאוֹת זֹו בְּשֵׁם הַרְבָּנִים קֹהֲלַת יַעֲקֹב ד' פ"ח וּמְקַנָּה אַבְרָהָם בַּח"ב ד' כ"ט ע"ב וְהוֹדַעְתִּי מְקוֹם דְּבָרֵי הַקֹּהֲלַת יַעֲקֹב לְפִי דְּפוּס הַחֲדָשׁ שְׁבִידֵי עִי"ש (בַּתוֹף ד"ה וְעוֹד צִיּוּנִיתִי) אָף קָשָׁה עַל ר' יְהוֹשֻׁעַ עֲצָמוּ הִכִּי מְצִי סִבְר דְּהַצָּהָה מְפָנִי שְׁהִיא מְצוּה דוֹחָה אֶת הַשְּׁבַת וְהִלָּא יוֹם טוֹב יוֹכִיחַ שְׁהוּא מְצוּה (לְדַעַת ר' יְהוֹשֻׁעַ) וְאֲפִילוּ הָכִי אֵינוּ דוֹחָה שַׁבַּת סוּף דְּבָר לֹא זְכִיתִי

להבין דב"ק ועל כל פנים למאי דאמאן עלה ראינו שדעת מרן מוהרד"ף היא דנקיטין כר' עקיבא נגד ר' יהושע אלא דהני מילי דמרן מוהרד"ף סתראי ניגהו למה שפכת בפרק שלישי דמסכת פאה משנה ו' דכר' יהושע אית לן למינקט דרביה דר' עקיבא הנה עי"ש והבאתי דב"ק לעיל (בד"ה ואנכי חזון הרביתי) וכנראה דבריו האחרונים שבמסכת ראש השנה הם עיקר דנקיטין כר' עקיבא לגבי ר' יהושע אלא שבעיקר דבריו פאן שמביא ראיה דהלכה כר' עקיבא נגד רבו ר' יהושע מדפסקין בפרק ו' דפסחים פנותיה לדעת הקצרה איפא למישדי נרנא דמה ראיה היא זו שאני התם דפסיק בש"ס בהדיא בדרף ס"ט ע"ב כר' עקיבא אבל בעלמא אפשר דנקיטין כר' יהושע דרביה דרבי עקיבא הנה (נחזור לדברי הרב מגדים חדשים יצ"ו): ומה שהביא ההיא דכריתות היינו ששם פסק הר"ב כר' עקיבא דאמר תמחויין אינו מחלקין בין לקולא בין לחומרא והביא הרב תוספת יום טוב שפן פסק הרמב"ם בריש פרק ששי מהלכות שגגות ושתמה מרן כסף משנה דלפי הנראה ר' עקיבא חולק אדרבי יהושע דאמר תמחויין מחלקין לחומרא ולמה פסק כר' עקיבא תלמידו של ר' יהושע וכתב הרב תוספת יום טוב דהא לא קשיא דהא בנוטר נמי פסק כר' עקיבא וכתב בכסף משנה הטעם משום דר' יהושע שתק הכי נמי וכו' עי"ש דב"ק וממה שהוצרך הרב תוספת יום טוב ליישב קושית מרן משמע ליה להרב יצ"ו דבעלמא מודה לדעת מרן דכר' יהושע אית לן למינקט שהוא רבו של ר' עקיבא ואהכי קשיא ליה אדברי התוספת יום טוב במסכת פאה והנה הא לא קשיא פולי האי דאפשר לידחק דניחא ליה ליישב אף לשיטת מרן דמשמע ליה דאית לן למינקט כר' יהושע לגבי ר' עקיבא הלא שאני משום דשתיק וכו': אמנם מה שיש לתמוה הוא על מרן בעצמו שפבר כתבתי למעלה (בד"ה ואנכי חזון) דבההיא דפרק ג' דפאה שפסק הרמב"ם כר' עקיבא מוכח מדברי מרן בכסף משנה שהוא מטעם דהלכה כר' עקיבא מחברו דלא כמו שפכת מרן מוהרד"ף דהתם טעמא משום דהש"ס בבבא בתרא ד' ז"ך פריה מניה וכו' ואם פן שמעינן מניה שפובר מרן דהלכה כר' עקיבא מחברו נאמר גם נגד ר' יהושע ואי הכי קשה מאי בעי טעמא למה שפסק הרמב"ם בריש פרק ששי מהלכות שגגות הנ"ל כר' עקיבא (נגד ר' יהושע) דאמר תמחויין אין מחלקין הלא כף היא המדה דהלכה כר' עקיבא מחברו גם לגבי ר' יהושע ומה גם שפבר כתבתי למעלה (בד"ה ואם ר' יהושע) שמרן עצמו בפרק שני מהלכות תפלה כתב בפשיטות דהלכה כר' עקיבא מחברו גבי ר' יהושע וכן מורים דבריו שפסוף פרק שני מהלכות שמטה ויובל כנז"ל (בד"ה גם בפרק) והרב לחם משנה בהלכות שגגות שם כתב טעם אחר למה שפסק הרמב"ם כר' עקיבא משום דלר' יהושע מספקא לן ואין ספק מוציא מידי ודאו של ר' עקיבא וכו' עי"ש והרב אביר יעקב (שיטה למסכת פרייתות) כתב בפסוקיא שפדף ט"ו ע"ב שהרב ברפת הגבח (אין מצוי אצלי) נתן טעם לשבח למה פסק הרמב"ם כר' עקיבא והרב אהלי יצחק בסוגיא דכריתות הנ"ל כתב שהרב חזון נחום כתב טעם למה שפסק כר' עקיבא משום דהוי סתם ואחר כף מחלוקת דאין הלכה כסתם והוא כתב על דבריו דליתא משום דהא דאמרין אין הלכה כסתם אין הפונה דלעולם אין הלכה כסתם אלא לפעמים הלכה כסתם וכו' עי"ש והנה מגוף פסק דינו של הרמב"ם בהלכות שגגות ודאי אין לנו הכרח בדעתו אי סבירא ליה דאין הלכה כר' עקיבא נגד ר' יהושע וטעמא דפסק הלא כר' עקיבא הוא מטעם שפכת מרן הפסוף משנה וכן שאר הרבנים או אפשר שפובר דכללא דהלכה כר'

עקיבא מחברו הוא גם נגד ר' יהושע ומשום הכי פסק שם כר' עקיבא אל דמדברי הרבנים הנז"ל דשקלו ונטרו בטעמו של הרמב"ם שפסק בהלכות שגגות הנז"ל כרבי עקיבא מוכח ונהרי הוא כמבואר דנקטי דאין הלכה כר' עקיבא נגד ר' יהושע דרבו היה ועיין עוד להרב משק בתי באות קמ"ו (בד"ה והנה) שפכת ליישב קושית מרן שפריש הלכות שגגות הנז"ל והוא דאף דקימא לן הלכה כר' עקיבא מחברו ולא מחבריו וכן ולא מרבו מפל מקום היכא דמסתבר טעמיה דר' עקיבא הלכה פנותיה אף מרבו ומחבריו ובההיא דשגגות מסתברא ליה להרמב"ם טעמיה דר' עקיבא ומשום הכי פסק פמותו נגד ר' יהושע רבו עי"ש ונוסף גם הוא על הרבנים הנז"ל דמוכח דסברי דהלכה כר' יהושע נגד ר' עקיבא וקשה מה יענו לשאר דוכתי הנז"ל דמוכח שדעת הרמב"ם לפסוק כר' עקיבא גם נגד ר' יהושע ובפרט ששפתי מרן בכסף משנה בפרק שני מהלכות תפלה הנז"ל ברור מקללו משום דהלכה כר' עקיבא מחברו: והנה בסתירת דברי מרן כסף משנה מצאתי לידידי הגאון מוהרש"ף יצ"ו בספרו הבהיר פרם ח"ג ד' ג' ע"ג שעמד בזה ונז"ל עיין בכסף משנה הלכות תפלה פ"ב הלכה ב' שכתב דידוע דהלכה כר' עקיבא מחברו ובנחל איתן שם תמה עליו דהא ר' יהושע הוא רבו של ר' עקיבא ונגד רבו איכא מאן דאמר דלא קימא לן כר' עקיבא עכ"ד ולי קשה טפי דהכסף משנה עצמו בהלכות שגגות פרק ששי הלכה א' תמה על הרמב"ם למה פסק כר' עקיבא נגד ר' יהושע דהוא תלמידיה עי"ש ואני אומר בפשיטות דהיה להרמב"ם הגירסא ר' דוסא (תחת ר' יהושע) וכגירסת הרא"ש וזהו נאם פן שפיר פסק הרמב"ם כר' עקיבא מחברו עכ"ד יצ"ו ויש לדקדק בדברי הרב נחל איתן דהנה המעיין בסוגיית הש"ס בפרק הכותב דף פ"ד ע"ב ישר יחזה דאיכא תלתא לישני (איבעית אימא וכו' ואיבעית אימא וכו') וילישנא קמא פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש היא דריש לקיש סבר הלכה כר' עקיבא אפילו מרבו ור' יוחנן סבר מחברו ולא מרבו אבל ללישנא תניינא דכולי עלמא הלכה כר' עקיבא מחברו ולא מרבו ופלוגתניהו אי ר' טרפון רבו הנה או חברו ולא יבעית אימא בתרא דכולי עלמא ר' טרפון חברו הנה ופלוגתניהו אי הלכה אתמר או מטין אתמר ומוכח דלתרי לישני בתראי נקיטין הלכה כר' עקיבא מחברו ולא מרבו ואף ללישנא קמא דבהא פליגי ר' יוחנן וריש לקיש מסתמא אית לן למינקט כר' יוחנן דאמר הלכה מחברו ולא מרבו נאם פן למה כתב הרב נחל איתן דנגד רבו איכא מאן דאמר דלא קימא לן כר' עקיבא וכו' הנה לו להקשות ביתר שאת ולהחליט הדבר לומר דקימא לן כר' עקיבא מחברו ולא מרבו שפן שורת הדין מחייבת לכולהו תלתא לישני דבש"ס: הן אמת שראיתי בספר מגדים חדשים בפללים שבסוף ספרו שכתב הרב יצ"ו בדף א' ע"ג אות ד' הלכה כר' עקיבא אף נגד רבי עיין בשלחן ערוך של הרב בהלכות נזקי ממון סע"ף כ"ג בקונטרס אחרון אות ד' עכ"ל ועיינתי שם וכתוב דהלכתא פנותיה (דר' עקיבא) אפילו פנגד רבים עיין פתובות דף פ"ג עכ"ל ועין רואה שבדף פ"ג אין דבר מזה וגם בדף פ"ד שהוזכר שם פללא דהלכה כר' עקיבא לא הוזכר לענין נגד רבי ולא נגד רבים פי מה שהוזכר שם הוא אם הלכה כר' עקיבא מרבו או לא כמו שיראה הרואה ובהכרח לומר דמה שכתוב בקונטרס אחרון הנז"ל אפילו פנגד רבים וכן מה שכתוב במגדים חדשים אף נגד רבי טעות סופר הוא וצריך להיות אף נגד רבו (והמצויין בקונטרס אחרון פתובות דף פ"ג צריך להיות דף פ"ד) אף צריך עיון שסברא זאת היא דעת ריש לקיש ללישנא קמא דנאכל לתרי

לְיִשְׁנֵי בְּתָרַי גַּם רִישׁ לְקִישׁ מוֹדָה דְּאִין הִלְכָה כִּר' עֲקִיבָא מְרַבּוּ וְאַף לְלִישְׁנָא קָמָא דְּוִקָא רִישׁ לְקִישׁ הוּא וְשׁוֹבֵר כֵּן אֲבָל לר' יוֹחָנָן דְּוִקָא מְחַבְּרוּ וְלֹא מְרַבּוּ וְאִם כֵּן אֲפִילוּ נִימָא דְּנִקְיִטִינּוּ כְּלִישְׁנָא קָמָא דְּבָהָא פְּלִיגֵי ר' יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ אִם הִלְכָה כִּר' עֲקִיבָא אֲפִילוּ מְרַבּוּ אוֹ דְּוִקָא מְחַבְּרוּ מ"מ נִרְאָה דְּמִסְתַּמָּא אִית לָן לְמִינְקֻט כִּר' יוֹחָנָן דְּאָמַר מְחַבְּרוּ וְלֹא מְרַבּוּ וְהִיכִי קָאָמַר הַגָּאוֹן מוֹהֲרַש"ז דְּהִלְכָה כְּמוֹתוֹ אִף נֶגְד רַבּוּ וּמִרְאָה מְקוֹם הוּא לְסוּגְיָא דְּכִתְוִבוֹת הַגָּ"ל וְאֲדַרְבָּא מִשָּׁם מוֹכַח בְּהִיפּוּף וּלְפִי מַה שֶּׁפִּתְב מֶרְן מוֹהֲרִיט"א הַנּוֹ"ל בְּאוֹת זו (בד"ה וְחָסַר מֶרְן מוֹהֲרִיט"א) לִיְיָשֵׁב דְּבָרֵי הָרֵא"ש דְּבִכּוּרוֹת דְּמִדְּאָמַר ר' יוֹחָנָן בְּכִתְוִבוֹת שָׁם מַה אֲעֲשֶׂה שֶׁפְּנִיגְדֵי חֲלוּק עָלֵי מוֹכַח דְּחַשׁ לְסִבְרַת רִישׁ לְקִישׁ יֵשׁ לִיְיָשֵׁב דְּבָרֵי הָרַב בְּקוֹנְטְרִיס אַחֲרוֹן הַגָּ"ל דְּשִׁפִּיר קָאָמַר דְּהִלְכָה כְּמוֹתוֹ אֲפִילוּ כְּנֶגְד רַבּוּ וְכִסְבְּרַת רִישׁ לְקִישׁ שְׁגַם ר' יוֹחָנָן חָשׁ לִיהָ וְאִתִּי שִׁפִּיר נְמִי מַה שֶּׁפִּתְב הָרַב נִחַל אִיתָן דְּאִיפָא מֵאֵן דְּאָמַר וְלֹא מְרַבּוּ מִשּׁוּם דְּלְפִי הָאָמַת אֵינּוּ כֵּן אֲלֹא אִף נֶגְד רַבּוּ הִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא אִף קִשָּׁה דְּכָל זֶה הוּא אֲלִיבָא דְּלִישְׁנָא קָמָא וּמִנָּא לְהוּ לְרַבְּנָן קְדִישֵׁי הַגָּ"ל דְּהִלְכָה כְּלִישְׁנָא קָמָא וְלֹא כְּתָרֵי לִישְׁנֵי בְּתָרַי דְּסָבְרֵי כּוֹלֵי עַלְמָא הִלְכָה כִּר' עֲקִיבָא מְחַבְּרוּ וְלֹא מְרַבּוּ וְצָרִיף עֵינּוּ: גַּם בְּדְבָרֵי הָרַב כְּרַם חֲמֵד יצ"ו יֵשׁ לְהַעִיר בְּזֶה שֶׁפִּתְב וְאִנִּי אוֹמֵר וְכו' וְסִימִי וְשִׁפִּיר פְּסַק הָרַמְב"ם כִּר' עֲקִיבָא מְחַבְּרוּ דְּדָמִי פְּנִימִיָּה דְּרַב כְּאִילוּ הִנֵּה קִשְׁיָא לָן פְּסָקִי הָרַמְב"ם אֲהַדְדֵי דְּבַחַד דְּוִקָתָא פְּסַק כִּר' עֲקִיבָא נֶגְד ר' יְהוֹשֻׁעַ וּבְאִינְדָּה פְּסַק כִּר' יְהוֹשֻׁעַ נֶגְד ר' עֲקִיבָא וְאָמַר מֵר לִיְיָשֵׁב דְּבִדְוִקָתָא דְּפְסַק כִּר' עֲקִיבָא הֵתֵם לֹא פְּלִיג ר' עֲקִיבָא עִם ר' יְהוֹשֻׁעַ אֲלֹא עִם ר' דּוֹסָא וְשִׁפִּיר פְּסַק כִּר' עֲקִיבָא נֶגְד ר' דּוֹסָא חֲבָרוּ כֵּן הוּא מִשְׁמַעוֹת דְּב"ק וְאֵינּוּ מוֹבֵן לְקוֹצֵר דְּעִתִּי דְּהָא וְדָאֵי בְּגוֹף פְּסָקִי הָרַמְב"ם אֵין שׁוּם סְתִירָה שְׁהָרִי בְּהִלְכוֹת תְּפִלָּה פְּסַק כִּר' עֲקִיבָא וְגַם בְּהִלְכוֹת שְׁגָגוֹת פְּסַק כִּר' עֲקִיבָא וְאִם כֵּן אִף אֵי גָרִיס הָרַמְב"ם בְּפָרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר כְּגִירְסַתְיָנוּ בְּש"ס (וְכֵן הִיא גִירְסַת הָרֵא"ש בְּדְפוּס שְׁלִפְנֵי וְכְגִירְסַת הָרֵי"ף וְרַק גִּירְסַת הַטּוֹר הִיא ר' דּוֹסָא וּמֶרְן בְּבֵית יוֹסֵף הַעֲתִיק לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר וְכו' וּמִדְּלֹא נִרְגָּשׁ כְּלָל מִגִּירְסַת הַטּוֹר ר' דּוֹסָא וְכו' מִשְׁמַע קִצַּת שְׁגִירְסַתוֹ בְּטוֹר גַּם כֵּן הִיְתָה ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר כְּגִירְסַתְיָנוּ בְּמִתְנִיתִין וּבְדְבָרֵי הָרֵי"ף (וְהָרֵא"ש) אֵין לָנוּ שׁוּם קוֹשְׁיָא בְּגוֹף פְּסָקִי וּמַה זֶה שֶׁאָמַר הָרַב יצ"ו וְשִׁפִּיר פְּסַק הָרַמְב"ם וְכו' וְרַק עֵינְקֵר קוֹשְׁיָא הִיא עַל דְּבָרֵי מֶרְן בְּכִסְף מְשֻׁנָּה דְּנִרְאָה כְּמִזְפִּי לְבֵי תָרֵי דְּבְהִלְכוֹת תְּפִלָּה אָמַר דֵּר' יְהוֹשֻׁעַ חֲבָרוּ דֵּר' עֲקִיבָא וְהִלְכָה כְּמוֹתוֹ מְחַבְּרוּ וּבְהִלְכוֹת שְׁגָגוֹת אָמַר דֵּר' יְהוֹשֻׁעַ רַבּוּ הִנֵּה וְאִיבְעֵי לִיהָ לְמִפְסַק כִּר' יְהוֹשֻׁעַ וְאִם כֵּן מַה יוֹשִׁיעֵינוּ בְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר אֲנַחְנוּ שְׁגִירְסַת הָרַמְב"ם הִיְתָה ר' דּוֹסָא הִלֵּא קוֹשְׁיָתְנוּ הִיא עַל מֶרְן וּמֶרְן הִיא אִתָּה אוֹמֵר וְשׁוֹנָה כְּגִירְסַתְיָנוּ ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר וְכו': וְלִמָּאֵי דְּאִתָּאֵן עֲלָה אִם הִלְכָה כִּר' עֲקִיבָא לְגַבִּי ר' יְהוֹשֻׁעַ הַשְּׁגָתִי עִתָּה סִפֵּר יָקָר חֲזוֹן נַחוּם לְסִדֵּר קְדָשִׁים וְרֵאִיתִי בְּפָרֶק שְׁלִישֵׁי דְּכָרִיתוֹת מְשֻׁנָּה ט' דְּשִׁקִּיל וְטָרֵי הָרַב בְּהִיא פְּלוּגָתָא דֵּר' עֲקִיבָא וְר' יְהוֹשֻׁעַ אֵי תְּמַחֲוִיין מְחַלְקִין שֶׁפְּסַק הָרַמְב"ם כִּר' עֲקִיבָא וּמֶרְן פְּסָף מְשֻׁנָּה כְּרִישׁ פְּרַק שְׁשֵׁי מְהִלְכוֹת שְׁגָגוֹת תְּמַה שְׁהִיָּה לוֹ לְפִסְטוֹן כִּר' יְהוֹשֻׁעַ שְׁהוּא רַבּוּ וּבְסוּף דְּבָרָיו כְּתִב וְז"ל וְעִתָּה בָּא לְיַד פִּירוּשׁ הָרֵי"ק מְכַתִּיבַת יָד וְכַתוּב שָׁם וְז"ל וּפְסַק רַבִּינוּ כִּר' עֲקִיבָא דְּהִלְכָה כְּמוֹתוֹ מְחַבְּרוּ וְגַם דְּהָא תְּלִמוּדָא מִיְהִדֵּר לְאוּכוּחֵי דְּקַבְּלָה מִנֵּיהָ הִילְכָף נוֹתֵר מִחֲמִשָּׁה זְבָחִים אֵינּוּ חֵיִיב אֲלֵא אַחַת גַּם תְּמַחֲוִיין כְּפֵר נִתְבָּאֵר שְׂאִין מְחַלְקִין וְכֵן בְּבִרְיָתָא שְׂרָצוּ לְהוֹכִיחַ מִמֶּנָּה דְּקַבְּלָה קְתָנִי בְּהִדְיָא מַה תְּמַחֲוִיין אֵינּוּ חֵיִיב אֲלֵא אַחַת וְכַתְּבוּ בְּתוֹסְפוֹת דְּמַהֲהִיא הִנֵּה מְצִי לְאוּכוּחֵי

דקבלה דהא במתניתין מדמה תמחויין לזבחים אלא לפי שהבעיא לא היתה מתמחויין
אלא מזבחים לכה לא נקט הכי וראיתי ספרים כתוב בהם מ"ש בספרים ומ"ש במשניות
מוגהות והכי גרסי פה שאלו האוכל נותר מתמשה זבחים בתמשה תמחויין שת"י אג"ר
עכ"ל והנה רואה שיש פאן מחלוקת בין מרן והרי"ק דמרן סובר דר' יהושע רבו של ר'
עקיבא הנה והרי"ק סובר דתברו הנה וסוגיין דעלמא פמרן עיין בכללי הרב בכנסת
הגדולה עכ"ל ואני תמה על מה שהחליט פן בדעת מרן פספ משנה ולא זכר את יוסף
צדיקא מה שכתב בפירק שני מהלכות תפלה דין ב' דהלכה כר' עקיבא מחברו (גבי
פלוגתא דר' יהושע ור' עקיבא) וכן הוא משמעות דבריו שפירק שני מהלכות מתנות
עניים הלכה ג' ושפסוף פירק שני מהלכות שמיטה ויובל שהבאתי למעלה וכן הוא
משמעות דברי הרמב"ם שפירק חמישי מהעשרה פירקים שבהקדמתו לסדר זרעים שר'
אליעזר לבדו הנה רבו מובהק לר' עקיבא ומה שכתב בשם מרן החבי"ב בכנסת הגדולה
דסוגיין דעלמא פמרן פספ משנה דר' יהושע רבו של ר' עקיבא הנה לא ציין איה מקום
פבוד דברי הכנסת הגדולה בזה וממה שכתב בשמו הרב יפה תלמוד יצ"ו הנז"ל (בד"ה
איברא דאנא) מתבאר יפה בהיפך שהרי כתב שאף שלמד ממנו נטיעה של קישואין לא
היה רבו ושהוכיח פן מדאמר לו בפירק תפלת השחר יהושע נתפייסת ואם היה רבו לא
היה קורא אותו בשמו וכו' ואם במקום אחר כתב בהיפך אם פן אין לנו הכרע בזה
מדבריו שרמז הרב חזון נחום אלא אם פן כתב שם שחזר בו ממה שכתב בכללי הגמרא
שהביא הרב יפה תלמוד וכל לגבי דידן מדברי מרן פספ משנה אין הכרע מדבריו
שבהלכות שגגות אחרי שדבריו סותרים בזה ואדרבא מסתמיות דבריו שבהלכות
מתנותעניים ושבהלכות שמיטה ויובל משמע שסובר דמאי דהלכה כר' עקיבא נגד ר'
יהושע הוא משום פללא דהלכה כר' עקיבא מחברו ומעתה לפי מה שכתבנו שמדברי
מרן פספ משנה אין הכרע לפי שדבריו סותרים מהלכות תפלה להלכות שגגות ודברי
הרי"ק מפנירשים דגם לגבי ר' יהושע אמרינו הלכה כר' עקיבא מחברו וכן כתב הרב
כנסת הגדולה שהביא הרב יפה תלמוד שרפי יהושע לא היה רבו של ר' עקיבא נראה
דהכי אית לן למינקט דהלכה כר' עקיבא נגד ר' יהושע סימן כא השנה הפתוח אשה לאיש
לכל עונשין שבתורה בנדפס במערכה זו אות קכ"ט הבאתי מחלוקת אם זה דוקא בלאו
שיש בו מעשה או גם בלאו שאין בו מעשה הןשוו וכתבתי דממה שכתב רבינו מנוח
דלאו דוקא בעונשין שבתורה דהוא הדין בעונשין שמד"ס הןשוו נלמוד דגם בלאו שאין
בו מעשה הןשוו דהא בלאו שאין בו מעשה ודאי יש בו עונש בידי שמים ולא גרע עונש
דבידי שמים מעונש שמדברי סופרים דדוחק לומר דדוקא בעונש שבידי אדם הוא
שהןשוו וכו' עי"ש מחשבתי ניפרת שהייתי סבור שבלאו שאין בו מעשה אין בו עונש
בידי אדם פלל אמנם נשמט שם לציין למה שכתבתי במערכת הלמ"ד סי' צ"ה וצינתיו
במערכת המ"ם אות קכ"ח (שנדפס בחלק דברי חכמים סי' נ"ו) וזה אשר כתבתי באות
צ"ה הנ"ל לאו שאין בו מעשה וכינצא שאר לאוין דאין בהם מלקות אי היו מפין עליהם
מכות מרדות עיין להרב קהלת יעקב באות קס"ד דבתחלה רצה לומר דאין עליהם מכות
מרדות ושוב הביא דברי הרמב"ם בפ' י"ח מהלכות עדות הלכה ו' לגבי לאו שניתן
לאזהרת מיתת בית דין ודברי מרן הב"י יו"ד סי' שע"א וחו"מ סוף סי' א' לענין לאו
שאין בו מעשה דאיפא מפת מרדות עי"ש ובמענה לשון בלשון חכמים אות ש"ט ועיין

עוד להרמב"ם הלכות ע"ז פ'ק י"א ה'לקה ט"ו לענן לאו שניטן לאזנהרת מיתת ב"ד וב'פ'ק א' מהלכות ח'מין ה'לקה ג' לענן לאו שאין בו מעשה.

ומצאתי למ'רן הפ'ר ח'דש בסי' תצ"ו ס"א (סוף ד"ה ול'כו) ש'פ'תב לה'דיא דבאיסורי לאווי'ן דלאו ב'ני מ'לקות ובאיסורי ע'שה וכי'נצא דבכולהו ה'יו מ'פין אותו מ'כת מ'רדות או ה'יו מ'נדין וכו' ועי'ן לה'ר'ב'ני'ם י'ד מ'לא'כי ב'אות תקי"ד פ'רי מ'ג'דים בא"ח ב'מש'בצות ז'הב סי' ע"ד סק"א נ'ש'מת כ'ל חי ח"א סי' י"ט פ'תח ה'דב'יר ח"ג ד'ף קד"ם.

ע"כ דב'רי ג'ונ'ט'ר'סי ה'נ"ל ודב'רי ה'רב פ'תח ה'דב'יר הם על מה ש'הביא ש'ם ב'ש'ם תשו' הג'אונים ב'סוף ס' נ'הרות ד'מש'ק בסי' קט"ו על ה'אומ'רים ק'ידוש ש'ל ל'ילה גם ב'יום הש'בת ועל דב'רי רש"י בס' הפ'ר'דס כ"י ש'הביא מ'רן חי'ד"א בברכ"י סי' תפ"ב אות ב' ש'פ'תבו על מ'בר'ך ב'ר'כה ש'אינה צ'ריכה ד'מ'לקין אותו ות'מה ע'ליהם ד'מ'לקות מ'אן ד'כר ש'מיה ה'לא א'ף אם איסור ב'ר'כה ש'אינה צ'ריכה הוא מ'דאורי'תא אינו א'לא א'נהרת ע'שה שאין לוקין ע'ליו ונ'יקח ל'יה ד'כונ'נתם ד'לוקין מ'פת מ'רדות מ'שום ד'כן ה'דין ב'לאו שאין בו מע'שה וכי'נצא ש'אר לאווי'ן שאין מ'לקין ע'ליהם ה'א מ'יהא מ'לקין אותו מ'כת מ'רדות מ'דרב'נן וכן פ'ירש בדב'רי ה'ריב"ש בסי' קנ"ט ש'פ'תב ד'המע'גן א'ת י'במתו ואינו מ'ייבם ולא חול'ץ לוקה וכו' ש'הק'שה ה'רב חק"ל הי'כי ל'קי ה'א אין בו מע'שה ול'נה ת'יר'ץ ה'רב פ'תח ה'דב'יר ד'לוקה מ'פת מ'רדות ק'אמר עי"ש וכן כ'תב ר'בינו ה'אי ג'און ב'תשוב'ת הג'אונים ש'ע'רי תשוב'ה סי' קט"ו וש'שאלתם מ'י ש'מ'בר'ך ב'יום בור'א פ'רי ה'ג'פ'ן ו'הוקד'ש הש'בת ה'יא ד'ר'ך ש'טות וכו' ולא עוד א'לא ש'ח'ייב מ'לקות מ'שום ל'א ת'שא עכ"ל ו'הביא דב'ריו הג'און ע'מודי א'ש יצ"ו בסי' ב' אות א' (בד"ה וגם) ופ'ירש ש'פ'ננתו ד'ח'ייב מ'כת מ'רדות ד'מ'דאורי'תא אינו ח'ייב מ'לקות ד'אינו א'לא ע'שה וכן כ'תב ש'ם ב'ש'ם רב פ'לט'יא ג'און ב'שו"ת ח'מ'דה ג'נוזה סי' א' ומ'אן ד'ר'מי חוט'א ד'כ'יתנ'א ומ'בר'ך ע'ליהו ע'ובר מ'שום ל'א ת'שא ומ'ח'ייב מ'לקות וכונ'תו מ'סתמ'א גם כ'ן על מ'פת מ'רדות וא"כ פ'י'ן דב'אזנהרת ע'שה ד'לא ש'יי'ך ב'ה מ'לקות ה'יו מ'פין ע'ליה מ'פת מ'רדות כ'ן ה'וא מ'סתמ'א ב'לאווי'ן שאין לוקין ע'ליהו ש ד'מ'כל מ'קום ה'יו מ'פין ע'ליהם מ'פת מ'רדות: ודב'רי ה'רב פ'רי מ'ג'דים הם ש'נס'תפ'ק ב'קור'א ק"ש ועי'ניו רואות א'את ה'ע'רו'נה אם מ'יפ'סיל לעדות ומ'ן התור'ה פ'שיט'א ל'יה ד'לא מ'יפ'סיל ש'הרי ל'א ע'בר ע'בירה ש'יש ב'ה מ'לקות ש'הרי אין בו מע'שה וכו' רק ס'פקו ט'הור אי מ'יפ'סיל מ'דרב'נן ד'אפ'שר ד'דונק'א בע'בירה ד'רב'נן ש'יש ב'ה מע'שה מכ'ן מ'פת מ'רדות א'בל שאין ב'ה מע'שה ל'א ד'תק'נת'א ד'רב'נן כ'עין ד'אורי'תא ו'לאו שאין בו מע'שה אין לוקין ע'ליו וסי'ים ונ"ל ו'מיהו בס' שושנ'ת ה'ע'מ'קים ב'יא'ר'נו (ב'כ'ל'ל מ'פת מ'רדות) ד'א'ף לאווי'ן וע'שין שאין ב'הם מע'שה כ'ל'ל לוקין ע'ליהם מ'פת מ'רדות כמ"ש הפ'ר"ח בסי' תצ"ו ור'א'נה מ'מוצי'א ש'ם ר'ע וכו' עי"ש ד'מ'כל ז'ה מ'תב'אר ד'לאו שאין בו מע'שה וכי'נצא מ'ש'אר לאווי'ן שאין ב'הם מ'לקות מ'כל מ'קום איפ'א מ'פת מ'רדות מ'דרב'נן ו'הרב י'ד מ'לא'כי בסי' תקי"ד כ'תב ב'ש'ם ה'רמב"ם ב'פ'ירוש ה'מש'נה פ'ק ג' ד'מ'פות ובס' ה'מצות ב'סוף ש'רש י"ד ג'בי לאווי'ן שאין ב'הם מע'שה שאין לוקין ע'ליהם וא'ף מ'פת מ'רדות אין לוקין ע'ליהם ודי'נו וע'ונ'שו מ'סור ב'ידי ש'מ'ים וש'וב כ'תב (בד"ה ונ'חז'ור ל'כ'ל'ל'ן) ש'ב'כל א'לה שאין ח'ייבים ע'ליה א'ף מ'פת מ'רדות מ'כל מ'קום אם ה'יה נ'רא'ה לב"ד לה'כ'ותו מ'פת מ'רדות למ'ג'דר מ'ילת'א ע'ושין כ'ן כ'מו ש'מ'תב'אר מ'דב'רי ה'רמב"ם ב'ח'בורו וכו' (ה'ז'כ'יר אי'נה מ'קומות שבס' ה'י'ד ש'פ'תב ב'הם מ'פת מ'רדות) גם ה'ז'כ'יר דב'רי ה'רב פ'ר"ח ה'נ"ל ודב'רי ה'רש"ב"ץ וכו' וכו' עי"ש: ומה ש'צי'ינ'תי ב'מע'ר'כת

המ"ם (שגדפס בדברי חכמים סוף סי' נ"ו הנ"ל) לספר עמודי אש דף ד' אות ז ויו"ד וי"א וי"ג לפי שיש לי הרהורי דברים בדברי הרב יצ"ו ראיתי להביא תורף דב"ק בקיצור ובאחורי ארי אכתוב מה שיש לי לפקפק בדבריו הנה באות ז הביא אפס קצת ממה שכתב הרב קהלת יעקב בזה והרבה להשיב על דבריו ולפי שלדעתי הענינה במח"כ ידידי הגאון עמודי אש יצ"ו הרבה לתמוה עליו שלא פדת נכון בעיני להעתיק כל דברי הרב קהלת יעקב בזה ועיני הרואה תחזה פי אין מקום לכל הסרדה שהחריד עליו ונ"ל לאו דלא תשקצו דאמרינן בפ' אלו הן הלוקין אמר רב ביבי האי מאן דשתי בקרנא דאמנא קא עבר משום בל תשקצו וכן המשהא נקביו עובר משום ולא תשקצו מדברי הרמב"ם מוכח בהדיא דלאו זה הוא מדבריהם שהרי פתב בסוף הלכות מאכלות אסורות אסרו חכמים לאכול ולשתות בכלים הצואים והאוכל מאכלות אלו מפין אותו מפת מרדות הרי מפורש יוצא דאין איסורו אלא מדרבנן ותמהני מהרב ט"ז בס' קי"ו ליו"ד ס"ק נא"ו שכתב בטור פתב בשם הרשב"א בזה דמפין אותו מפת מרדות וא"ל למה לא יהא חייב מלקות גמור ונראה דהאי לאו שבפוללות שדברים הרבה נכללו בו וכל לאו שבפוללות אין לוקין עליו וכדאמרינן פ' ד' מיתות ב"ד עכ"ל והנה מה שכתב דבטור פתב בשם הרשב"א אינו פן ובטור פתב בשם הרמב"ם והרמב"ם ז"ל פבר פתב בפירוש דאיסור זה הוא מדברי סופרים וא"כ היאך ילקה מלקות וגם בתירוץ שכתב דה"ט דלא לקי להיותו לאו שבפוללות קשה דא"כ גם מ"מ לא לילקי שהרי בההיא דפרק ד' מיתות גופיה שהביא הוא ז"ל פסק הרמב"ם פ"א מה' שחיטה ה"ב דאסור לאכול מן השחיטה כ"ז שמפרסת ואם אכל עובר בל"ת והרי הוא בכלל לא תאכלו על הדם ואינו לוקה ע"כ ולא פתב אבל מפין אותו מ"מ ונהלא לאמונה חדוש גדול הוא בעיני לומר דעל לאו שבפוללות דאינו לוקה דמ"מ מיהא מלקינן ליה וא"כ איפוא פן יהיה הדין בלאו שאין בו מעשה ובלאו הניתק לעשה וכל פי האי הו"ל להרמב"ם לבאר בפ"ח בה"ס ואעפ"י שמדברי התוס' בסנהדרין דף פ"ט ע"א ד"ה הפוכש נבואתו דמתבאר מדבריהם לפום ריהטא דבלאו שאין בו מעשה אע"ג דאינו לוקה מפת מרדות מיהא מ"ל פבר הם ז"ל פתבו דהכא הוי כמו עשה סופה ואינו עושה וא"כ ליכא למילף ולא מידי ועיין במ"ש מרן הב"י דאפשר דכולהו הני מילי דדרשינן מבל תשקצו הווי דאורייתא אלא דקים להו רבנן דאינו לוקה עליהם כמו חצי שיעור דהוי מן התורה ואינו לוקה ולא ידעתי מי הכריחו לזה מאחר שכתב הר"מ במז"ל בפ"א אמרו חכמים דמוכח בהדיא דהווי דרבנן וע' במ"ש הרמב"ם בפ"ח מה"ס ה"ה ובפ"א מה' חמץ ומצה ה"ז.

שוב ראיתי להרמב"ם פ"ח מהלכות עדות הל' ו' שכתב דבלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דאף דאין לוקין עליו דמפין אותו מ"מ ולא ידעתי אמאי לא כ"כ בה"ס גבי לאו שאב"מ ולא שבפוללות ומרן הכ"מ פתב שם בה' עדות דפשוט הוא ועיין להרשב"ש דף קכ"א סע"ד וע' במ"ש הב"י בח"מ סי' א' משם המרדכי דהמאנה את חבירו בדברים שלוקה וכתב הוא ז"ל דלוקה דקאמר המרדכי היינו מ"מ מדרבנן דאלו מלקות לא לקי פנין דהאי לאו שאב"מ וכ"כ פ"ד סי' שע"א על מ"ש הפלבו דכיון שנקנס בשוגג בבית הקברות והתרו בו אם שקה פדי השתתנאה דלוקה פתב מרן ונ"ל דהאי לוקה לאו מדאורייתא הוא דהא לאו שאב"מ הוא ועיין במ"ש במענה לשון ח"ב ובל"ח באות למ"ד (סימן) עכ"ד הרב קהלת יעקב ומבואר בדב"ק דמתחלה עלה על דעתו דכמו שאינו לוקה

מלקות של תורה בלאו שאין בו מעשה פן גם מפת מרדות אין מלקין אותו ומה שפיתבו התוס' גבי כובש נבואתו דלוקה מפת מרדות היינו משום דהוי כמי שממאן לקיים מצוות עשה עשה סנפה וכו' אבל בעלמא אין מכין מפת מרדות להעובר אלאו שאין בו מעשה ואני ההדיוט מוסיף שפן משמע לכאורה מדברי התוס' בפרק מרובה דף פ"א ע"א ד"ה אין מחייבין שפיתב דהא דאמרין המקיים בכלאים לוקה לאו מלקות ממש דלאו שאין בו מעשה הוא אלא איסורא בעלמא הוא עכ"ל ואם הדין נותן בכל לאו שאין בו מעשה להפנות מפת מרדות הנה להם לרבותינו התוס' לפרש דלוקה היינו מפת מרדות פדאמרין בשאר דוכתי מאי לוקה מפת מרדות ע' פתובות דף מ"ה ע"ב והתניא ר"י אומר בעל לוקה לא בעל אינו לוקה ארנב"י לוקה מפת מרדות מדרבנן ולמה להו לפרש דלוקה היינו איסורא בעלמא והא עדיף טפי לפרש לשון לוקה על הפאת מרדות מלפרש איסורא בעלמא ודוחק לומר דלמפת מרדות קרו איסורא בעלמא אלא משמע דלא ברירא להו דבכל לאו שאין בו מעשה לוקה מפת מרדות לכן פירשו דאיסורא בעלמא הוא וגם ההוכחות שהביא על זה הרב קהלת יעקב ממה שלא כתב הרמב"ם בהלכות שחיטה ובהלכות סנהדרין גבי לאו שבכללות שלוקה מפת מרדות וכן ממה שבפרק ח"י מהלכות סנהדרין שפיתב שלא שאין בו מעשה וכן שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ושבכללות ושיניתק לעשה וכו' אין לוקין עליהם ולא כתב דמכין עליהן מפת מרדות הן ראיות נכונות למאי דמשמע לכאורה דכשאמרו אין לוקין היינו אף מפת מרדות שאם לא פן הנה לו לפרש אבל מכין עליהם מפת מרדות אלא שלנה יש לומר דלא הוצרך הרמב"ם לכתוב בפרק י"ח הג"ל גבי לאו שאין בו מעשה וכו' דמכין מפת מרדות שסמך על מה שבאר שם בהלכה ה' וכל אלו שלא קבלו עליהם התראה מכין אותם מפת מרדות הואיל וחסאו מפל מקום נאפי' על איסור מדברי סופרים מכין אותו מפת מרדות עכ"ל ועם שדבריו אלה הם על מי שחייב מלקות ולא קבל ההתראה מפל מקום מהטעם שפיתב הואיל וחסאו מכין וכו' נאפילו בדברי סופרים נלמוד לחייבי לאוינו שאין בהם מלקות דהואיל וחסאו מכין אותם מפת מרדות דלא גריעי מאיסור מדברי סופרים וכן כתב הרב נשמת פל חי בח"א סי' י"ט להוכיח מדברי הרמב"ם הללו ללמד על הפלל כל חייבי לאוינו שאין לוקין עליהן דמכין אותם מפת מרדות והרב קהלת יעקב לפי הנראה הבין שדוקא על חייבי לאוינו שלוקין עליהן אלא שלא קבלו ההתראה הוא שפיתב הרמב"ם דמכין מפת מרדות ולכן רצה להוכיח מזה דלית בהו אף מפת מרדות וגם מה שתמה הרב קהלת יעקב על הרב ט"ז דכיון דמאריה דהאי דינא (דאינו לוקה משום לא תשקצו) הוא הרמב"ם הרי כתב מפורש אסרו חכמים וכו' דמשמעות הלשון הוא דאינו אלא מדרבנן והיכי גימא דהוי לאו שבכללות וכו' היא תמיהה קיימת וכיונה דעתו להלכה שפן הספמת רבני האחרונים כמו שמתבאר ממה שרשמתי בשדי חמד במערכת הבי"ת אות צ"ו ולעיל בקונטרס זה במערכת הבי"ת אות ח' עי"ש: אמנם כל זה עלה במחשבתו תחלה ושוב ראה דברי הרמב"ם בפרק י"ח מהלכות עדות גבי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דמכין אותו מפת מרדות והביא דברי מרן כ"מ שפיתב שזה פשוט וגם הביא דברי מרן הב"י בח"מ סי' א' שפירש דברי המרדכי (המאנה את חבירו בדברים לוקה) דמפת מרדות קאמר ודבריו שפיו"ד סי' שע"א שפירש דברי הפל בו (דשקה בבית הקברות לוקה) פן ומה שציין לשו"ת הרשב"ש אין ספר זה מצוי אצלי אמנם ראיתי להרב יד מלאכי בסי'

תקי"ד (בד"ה ונחזור) שפכת שבלאונן שאין עליהן מלקות אם רוצים ב"ד להכותו מפת מרדות למגדר מלתא מפין אותו כמו שפכת הרמב"ם בכי"ח מהלכות עדות דין ו' גבי אזהרת מיתת ב"ד אבל ב"ד מפין אותו מפת מרדות כפי מה שיראו אף שזה לא הוזכר בשום דנכתא בגמרא עם כל זה משמע ליה להרב דלמיגדר מילתא טוב הדבר להכותו מפת מרדות וכמ"ש הרשב"ש בתשובותיו סי' תר"י יעו"ש שהעמיק בעניינים אלו עכ"ל זה הי"מ גדול ואולי לדבריו אלו הוא שצ"ן הרב קהלת יעקב ומתבאר דאין זו הלקה פסוקה מן הלכות מעיקר הדין וחיידוש הוא שחידשו הרמב"ם לפי דברי הרשב"ש והרב יד מלאכי הנ"ל ואני ההדיוט הבאתי שפן צריך לומר לדעת הגאונים כנז"ל ועל כל פנים הרב קהלת יעקב הן כל יקר ראתה עינו סתירה למה שהיה סובר בתחלה ועם שהוקשה לו למה לא פתב פן הרמב"ם בהלכות סנהדרין מפל מקום אחר שראה דברי הרמב"ם ומרן בכ"מ ובב"י חזר בו מסברתו ואזיל ומודה למה שנראה מדבריהם שכל הלואוין שאין עליהם מלקות מפין אותם מפת מרדות: והרב עמודי אש יצ"ו פתב וראיתי בקהלת יעקב שכ' וא"כ מ"מ ג"כ לא ילק' והלא לאמונה חידוש גדול הוא לומר דכל לאו שפכלות דאינו לוקה דמ"מ מיהא מלקינן ליה וא"כ פן יהא הדין בלאו שאב"מ ובלאו הנייתק לעשה עכ"ל ואני תמה על תמיהתו הלא לאמונה באמת מלקין על לאו שפכלות ובלאו שאב"מ ובלאו הנייתק לעשה והאריף להביא מדברי הרמב"ם וגדולי המפרשים שכתבו פן ובכללם דברי מרן הב"י בח"מ סי' א' א' וביו"ד סי' שע"א (שהזכיר הרב קהלת יעקב) ומי שאין בידו ס' קהלת יעקב יבין מדברי הגאון עמודי אש יצ"ו שדעת הרב קהלת יעקב לקושטא דמילתא דאין על כל אלה מפת מרדות כלל ויחל' בי' בס' לומר ששגה ונעלם ממנו כל הכתוב בס' עמודי אש יצ"ו ומה גם שפכת מיתת דבריו פתב ונ"ל העולה מפל זה דעל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מפת מרדות דלא פהקהלת יעקב עכ"ל יצ"ו וכן פתב שם בתוך אות י"ב ונ"ל הנה נתבאר מזה שבלאו שאב"מ ובלאו שנייתן לתשלומין ובלאו הנייתק לעשה ובלאו ניתן לאזהרת מיתת ב"ד ובלאו שפכלות והתראת ספק לוקין עליהם מפת מרדות ולא פהקהלת יעקב דפשיטא ליה דאין לוקין עליהן עכ"ל יצ"ו הנה רואה שהעיד ונזר והעיד בשם הרב קהלת יעקב שדעתו היא שאין לוקין מפת מרדות על לאו שאין בו מעשה וכיוצא ושאר ליה מאריה שהעיד עליו מה שא"כ האמת כמו שמתבאר מדבריו הנז"ל ועם פי הוא יצ"ו הרבה להביא ראיות על אחת כמה וכמה ממה שהביא הרב קהלת יעקב במסקנתו ואפריון נמטייה אף לא היה לו לכתוב עליו מה שאין פן דעתו ותסגי ליה להיות תנא תוספאה לכתוב מה שמסיק הרב ולהוסיף על ראיותיו כיד ה' הטובה עליו וכדרכו בקודש בעושר בקיאותו ונפלאות חכמתו שיחל"א: ומה שציינתי לדברי הרב עמודי אש באות יו"ד היינו ששם חקר אם לוקין מפת מרדות על לאו שפכלות והוכיח מדברי הפוסקים בכמה מקומות שמפין עליו מפת מרדות ולא פניתי לעיין בבקיאותו אף זאת ראיתי שפעת כתבו האות הזו לא זכר שר דברי הרמב"ם בסוף הלכות מאכלות אסורות שהביא הריב"ה ביו"ד סי' קי"ו שפכת על האוכל דברים המאוסים שלוקה מפת מרדות וכתב הרב ט"ז דמה שאינו לוקה ארבעים הוא משום דהוי לאו שפכלות וכמו שהביא דבריהם הרב קהלת יעקב וגם בעמודי אש אות ז הזכיר דבריהם עי"ש ומה שציינתי לדברי העמודי אש אות י"א היינו ששם חקר בלאו שנייתן לאזהרת מיתת ב"ד אם לוקין מפת מרדות והביא מדברי הרמב"ם

בהלכות ע"ז ובהלכות עדות שמפנין עליו מפת מרדות וכאן הנה לו להזכיר לברכה דברי הרב קהלת יעקב באות קס"ד הנ"ל שפבר הביא דברי הרמב"ם שבהלכות עדות ומה שפכת מן כ"מ שזה פשוט ועל פי דבריהם נפשט לו מה שהיה נבוך אם בלאוין שאין לוקין עליהן מפנין או לא כמו שהבאתי דב"ק למעלה: ועל הפתוב בנדפס דדונחק לומר דדוקא בעונש שבידי אדם הנשוו וכו' (כנז"ל בריש אות זו) פתב לי ידידי הגאון מוהר"ר שלמה פרעדיש יצ"ו אבד"ק ליאדי מח"ס פנים חמד ג"ח ונ"ל ב"ה יום ב' י"א טבת פ' ויחי יום ירושלים לפ"ק ליאדי פבוד קדושת וכו' ר' חיים חזקיא מדיני הי"ו חח"ס תכס הרזים.

הנה בפאצט העבר שלחתי לו את ספרי פנים חמד ג"ח וכו'. בספריו הקדושים אני לומד יום ולילה, פעת אני פותב הערות קצרות ונחוצות והוא זה בספרו חלק הכללים במערכת הה"א דף קכ"ב עמוד ג' פתב כת"ר הי"ו ונ"ל דדונחק לומר דדוקא בעונש שבידי אדם הוא שהשוו וכו' אבל בעונש שבידי שמים לא השוו וכו' עיי"ש ובהורמנותא דמר הי"ו לפע"ד הלא מפונש בהרבה מקומות ברמב"ם.

ובסמ"ג. וברא"ש.

ובמרדכי. ובב"י.

ובדרכי משה וש"פ דגם בלאו שאין בו מעשה לוקין עליו מכות מרדות מדרבנן. וכמו שהאר"י בזה ידידי הגאון בעל עמודי אש יחי' בקונטרס מקל חובלים דף ג' עמוד א' אות ז עיי"ש ומעשה פנין שפכת רבינו מנוח דהשוו גם לעונשים שהן מדברי סופרים.

א"כ הלא ברור דלדעתו השוו גם ללאוין שאין בהם מעשה דהא גם בהם עונשין מפת מרדות מדברי סופרים ונ"ל עכ"ד יצ"ו והצדק אתו לפי מה שפכתוב בנדפס (שנשמט הציון למה שפכתבתי במערכת הלמ"ד) והדין אמת שגם בלאוין שאין בהם מלקות מפני עליהן מפת מרדות: והנה בנדפס באות קכ"ט הבאתי מחלוקת בהא דהשוה הכתוב אשה לאיש אם הוא דוקא בלאוין שיש עליהן מלקות ולא בלאו שאין בו מעשה וכינצא או לא שפא וכתבתי דלפי הגירסא תמורה דף כ' ע"ב על מה שהקשו בגמרא דלמה לי קרא לרבות נשים לתמורה תפוק ליה דהשוה הפתוב אשה לאיש ומשגינן הני מילי בלאו שיש בו מעשה וכו' מתבאר דרק בשיש בו מעשה הוא דהשוו וכו' וכן פתב הגאון יבין שמועה בכלל קצ"ה דלפי גירסא זו אין נשים מנוהרות בלאו שאין בו מעשה הנה עתה נראה לי דאדרבא משם מוכח בהקפך דהרי הכי אמרינן התם איצטריף מהו דתימא הני מילי בלאו שיש בו מעשה אבל לאו שאין בו מעשה אימא לא תילקי קמשמע לן ומדאמרינן מהו דתימא וכו' ולא אמרו (בלא מהו דתימא) הני מילי בלאו שיש בו מעשה וכו' משמע דרק סלקא דעתין בעלמא הוא דהנה הכי נאיצטריף קרא לאפוקי מהאי סלקא דעתין ואם פן יש לומר דבתר דגלי לן קרא בתמורה שאין לחלק בין יש בו מעשה לאין בו מעשה ילפינן לכל התורה הכי: הן אמת דלפום פללא דכ"ל לן מרן חיד"א בייעיר און מערכת הפ"ם אות י"ד בהא דזימנין קאמר בש"ס מהו דתימא וכו' וזימנין דאמר סלקא דעתך אמינא וכו' ואמר שקבלה בידו דכשאומר מהו דתימא וכו' אותה הסברא אמת היא בעלמא והקא הוא דליתא אבל כשאותה הסברא ליתא גם בעלמא אומר סלקא דעתך אמינא הנה לפי זה הקא דאמרינן בלשון מהו דתימא הפונה לומר שבעלמא מחלקינן בין

לאו שׁיֵשׁ בוּ מַעֲשֵׂה לְלֹאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה וְהָיָה אֲמִינָא דְגַם בְּתַמּוּרָה אֵין נְשִׁים חֲיִיבוֹת
לְפִי שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה קִמְשָׁמַע לֹן קָרָא דְנְשִׁים אֵיתְנָהוּ בְּתַמּוּרָה וְאֶפְשָׁר שְׁהִטְעַם הוּא מְשׁוּם
דְּתַמּוּרָה חֲשִׁיבָא יֵשׁ בָּהּ מַעֲשֵׂה כְּדִאֲמַרְיֵן חוּץ מִנְשִׁבָּע וּמִיָּמַר וְכוּ' וְאִם כֹּן שְׁפִיר נִקְיֵט
הֶרַב יָבִין שְׁמוּעָה הָאִי כְּלָלָא לְחִלְקָא בֵּין לְאֹו שְׁיֵשׁ בּוּ מַעֲשֵׂה לְאֵין בּוּ מַעֲשֵׂה אֱלָא דְאֲנָא
עֲנִיא בְּשָׂדֵי חֲמָד בְּמַעְרַכְתָּ הַ"ם אוֹת ז' שְׂדִינָא נִרְגָא בְּהָאִי כְּלָלָא מְאִיזָה מְקוֹמוֹת בִּש"ם
וְאִם כֹּן נִרְאָה שְׂאִין קַבְלָה זֹו בְּרוּרָה כֹּל כֹּף וְהִדְרִינֹו לְדַמְעִיקְרָא דְאִיכָא לְמִימַר דְּבַתֵּר
דְּגַלִּי לֹן קָרָא בְּתַמּוּרָה דְאָרְף בְּמִיָּדֵי דְלִית בֵּיהּ מַעֲשֵׂה נְשִׁים הַנְּשׁוּוֹ לְאֲנָשִׁים מִיָּנָה יִלְפִינֹו
לְכָל הַתּוּרָה שְׂאִין לְחִלְקָא בֵּין יֵשׁ בּוּ מַעֲשֵׂה לְאֵין בּוּ מַעֲשֵׂה: וְמָה שְׁהִבִּין הַגְּאוֹן פְּרִי מְגִדִים
מְדַבְּרֵי רִש"י בְּקִידוּשֵׁין דָּף ל"ה דְּדוֹקָא בְּלֹאוּ שְׁיֵשׁ בּוּ מַעֲשֵׂה דְאִיכָא עוֹנֵשׁ מְלַקוֹת וְכוּ'
כּוֹנְתוֹ לְדַבְּרֵי רִש"י שְׁם בְּעַמּוּד א' בַּד"ה לְכָל עוֹנֵשִׁין וְנ"ל וְלֹאֲוֹן עוֹנֵשִׁין מְלַקוֹת הֵן עַכ"ל
הֵנָּה רְאִיתִי עֵתָה לְהֶרַב עֲצָמוֹת יוֹסֵף (עַל דְּבַרֵי הַתּוֹסֵף ד"ה מַעְקָה) שְׁכ' וְנ"ל וְהָא הִשְׁנָה
הַכְּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עֲוֹנָשִׁים וְכוּ' פִּירוּשׁ לְכָל עוֹנֵשִׁין לְכָל הַלְּאֲוֹן אַרְף עַל גַּב דְּאִינָם
חֲיִיבֵי מְלַקוֹת מִשְׁמַשׁ מְכָל מְקוֹם עוֹנֵשׁ מְלַקוֹת יֵשׁ לְהֵם וְכֹן נִרְאָה לִי מְדַקְדּוּק רִש"י לְקַמֹּן
בְּפִיִּסְקָא דְכָל לֹא תַעֲשֵׂה וְהֵם דְּבַרֵי רִש"י בַּד"ה לְכָל עוֹנֵשִׁין הַנ"ל) וְהַשְׁתָּא נִיחָא דְנְשִׁים
חֲיִיבוֹת בְּלֹאוּ דְלֹא תְשִׁים עִם שְׂאִינוּ חֲיִיב מְלַקוֹת דְּהוּי לְאוּ שְׁבַכְלָלוֹת וְלֹאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה
לְעַנְוֵן מַעְקָה עַכ"ל הַנֶּה רֹוּאָה דְמִמְקוֹם שְׁבָא הֶרַב פְּרִי מְגִדִים לְהִבִּין דְּדוֹקָא בְּלֹאוּ שְׁיֵשׁ
בּוּ מַעֲשֵׂה הוּא דְהַנְּשׁוּוֹ מִשְׁמַשׁ מְדַקְדּוּק הֶרַב עֲצָמוֹת יוֹסֵף בְּהִיפּוּ וְעַל כֹּל פְּנִים לְפִי דְרַכְּנוּ
לְמַדְנוּ שְׂדַעַת הַתּוֹסְפוֹת וְהֶרַב עֲצָמוֹת יוֹסֵף דְגַם בְּלֹאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה הַנְּשׁוּוֹ נְשִׁים
לְאֲנָשִׁים: וְרִאִיתִי שְׁהַגְּאוֹן מְנַחַת חִינּוּף בְּפִרְשַׁת בָּא מְצִנָּה ח' עֲמַד בְּחִקְיָה זֹו אִם יֵשׁ לְחִלְקָא
בְּמָה שְׁהַנְּשׁוּוֹ נְשִׁים לְאֲנָשִׁים בֵּין לֹא תַעֲשֵׂה שְׁיֵשׁ בָּהּ מַעֲשֵׂה לְלֹא תַעֲשֵׂה שְׂאִין בָּהּ מַעֲשֵׂה
וְהַזְכִּיר דְּבַרֵי הַגְּאוֹן פְּרִי מְגִדִים שְׁהַבְּאִתִּי בְּנִדְפָס וְכַתֵּב שְׁצָרִיף לְזָה בְּיֹאוֹר רַחֵב וְהַאֲרִיף
בְּפִלְפוּל עֲצוּם בְּזָה בְּסוּגְיָא דְתַמּוּרָה אֵי מְצִינֹו לְמִימַר דְּלִבְתֵּר דְּגַלִּי קָרָא דְנְשִׁים חֲיִיבוֹת
בְּתַמּוּרָה לֹא מְחַלְקִינֹו תוּ בֵּין לֹא תַעֲשֵׂה שְׁיֵשׁ בָּהּ מַעֲשֵׂה לְאֵין בָּהּ מַעֲשֵׂה וּבְכָלֵל דְּבַרֵּי
כְּתִב דִּישׁ לֹמַר דְּעַד כָּאֵן לֹא אִיֶּצְטְרִיכוּ בְּגִמְרָא לְחִיּוּבֵי לְנְשִׁים מְדַרְבּ יְהוּדָה אָמַר רַב
הַשְׁנָה הַכְּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ וְכוּ' (אֲשֶׁר לְפִי הִילְפוּתָא דְרַב הוּא שְׁיֵשׁ לֹמַר דְּבָלֹאוּ שְׂאִין בּוּ
מַעֲשֵׂה לֹא הַנְּשׁוּוֹ דְהָא אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ כְּתִיב) אֱלָא בְּמַצּוֹת לֹא תַעֲשֵׂה שְׁהַזְמֵן גְּרָמָא דְכְּמַצּוֹת
עֲשֵׂה כִּי הָאִי גּוֹנוֹא נְשִׁים פְּטוּרוֹת וּבְמַצּוֹת לֹא תַעֲשֵׂה בְּעִינֵן יִלְפוּתָא לְחֲיִיבֹן אֲבָל בְּמַצּוֹת
לֹא תַעֲשֵׂה שְׁלֹא הַזְמֵן גְּרָמָא פְּשִׁיטָא לֹן דְּחֲיִיבוֹת דָּאִם בְּמַצּוֹת עֲשֵׂה כִּי הָאִי גּוֹנוֹא (שְׁלֹא
הַזְמֵן גְּרָמָא) חֲיִיבוֹת לְקִיָּים בְּקוּם עֲשֵׂה כֹּל שְׁכֹן שְׁחֲיִיבוֹת וּמְנוֹהֵרוֹת שְׁלֹא לְעַבּוֹר בְּלֹא
תַעֲשֵׂה וְכִינֹן דְּחֲיִיבֹן בְּלֹא תַעֲשֵׂה שְׁלֹא הַזְמֵן גְּרָמָא לְאוּ מְדַרְבּ יְהוּדָה הוּא דִּילְפִינֹו אִם כֹּן
אֵין לְנוּ לְחִלְקָא בֵּין יֵשׁ בְּהֵן מַעֲשֵׂה לְאֵין בָּהּ מַעֲשֵׂה וְנִשְׂא וְנָתַן הֶרַבָּה בְּחִרְיָפוֹת וּבְקִיָּאוֹת
רַב בְּזָה כְּדַרְכּוּ בְּקִדְשׁ וּבְמַסְקִנְתוֹ כְּתִב וְנ"ל: וְלְפִי זֶה יוֹצֵא לְנוּ דְלֹאוּ שְׂאִינוּ שְׁנֵה בְּכָל
נְשִׁים חֲיִיבוֹת דְּנִפְקָא מְלֹא יְקַחוּ וּמִתַּמּוּרָה וְלֹאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה אִם אֵין הַזְמֵן גְּרָמָא גַּם
כֹּן חֲיִיבוֹת מְצַד הַסְּבָרָא אֲבָל לֹא תַעֲשֵׂה שְׂאִין הַזְמֵן גְּרָמָא לֹא נִשְׁמַע לְחֲיִיבֹן רַק מְדַרְבּ
יְהוּדָה אָמַר רַב וְלֹא נוֹכַח לְרַבּוֹת מְדַרְבּ יְהוּדָה אֱלָא לְאוּנֵן שְׁיֵשׁ בְּהֵן מַעֲשֵׂה דְכִי יַעֲשׂוּ
כְּתִיב אֲבָל אֵין בְּהֵן מַעֲשֵׂה וְהַזְמֵן גְּרָמָא לֹא נוֹכַח לְרַבּוֹת אִם כֹּן אֶפְשָׁר דְּפְטוּרוֹת לְאוּנֵן
שְׂאִין בְּהֵן מַעֲשֵׂה וְהַזְמֵן גְּרָמָא אֲבָל כֹּל הַלְּאוּנֵן שְׂאִין הַזְמֵן גְּרָמָא אַרְף שְׂאִין בְּהֵן מַעֲשֵׂה
וְאִם הַזְמֵן גְּרָמָא בִּישׁ בְּהֵן מַעֲשֵׂה אַרְף דְּאִינָם שְׁוִים בְּכָל מְכָל מְקוֹם חֲיִיבוֹת רַק לֹא תַעֲשֵׂה

שהזמן גרמא ואין בהן מעשה צריף עיון מנא לן דחיבות ואפשר דאין חייבות גם לדעת הרמב"ם והרב המחבר דגרסי בתמורה דהוי לאו שאין בו מעשה וצריף קרא לרבוני בתמורה באין בהן מעשה אף דלא הזמן גרמא מכל מקום אפשר דפטורות אם פן נהי דרבתה תורה דנשים חייבות בלאו שאין בו מעשה על כל פנים מנא לן בלא תעשה שהזמן גרמא ואין בה מעשה דנשים יהיו חייבות כיון דלא מציינא למילף מדרב יהודה אמר רב דשם דוקא מעשה בכלל וגם מתמורה לא נוכל לילף דדוקא שם דאין הזמן גרמא אבל בלא תעשה שהזמן גרמא אפשר לא עדיף לא תעשה ממצות עשה שהזמן גרמא כמו דפטורות בהעשה דזמן גרמא יהיו גם פן פטורות מלא תעשה שהזמן גרמא ולא ראיתי לרבותינו שחילקו בלאונן ועל הפל צריף עיון והנה הגאון פרי מגדים רמז לזה בקיצור בפתיחה הארכתי קצת פי הוא במצוה שיש לחקור בזה וגם עיקר לידע האישים שחייבים בכל מצוה לכן ביארתי קצת ונדעתי כי הוא ענין עמוק בסוגיא דקידושין ובאתי רק להזכיר ישמע חכם ויוסף לקח עכ"ל ועוד פתב בזה שם בסק"ג עי"ש ועיין לקמן (בד"ה מה שפתיתי בשם הרב לימודי ה'): והנה בנדפס הבאתי תשובת הרשב"ץ ח"א סי' ג' שהובאו דבריו בדברי מרדכי שמתבאר דגם בלאו שאין בו מלקות הןשוו נשים לאנשים וכתבתי שיש חיסור לשון וכתבתי איה צריף להיות עי"ש יש אתי שו"ת הרשב"ץ ועינתתי שם וראיתי שכנים דברי ובגוף הספר כתוב פאשר הגהתי עי"ש ובעיקר מחלוקת זו רואה אני שדעת מרן מהרימ"ט היא דרק בלאונן שיש מלקות הוא דהןשוו נשים לאנשים דהנה במאי דאמרינו בקידושין דף ל"ד ע"א דנשים חייבות במצות אבדה מעקה שילוח הקן משום שהן מצות שלא הזמן גרמא הקשו התוספות ובד"ה מעקה) דאפילו הוו מצות שהזמן גרמא הוו חייבות לפי שיש בכל אחת מהן לאו נמי (ביארו הלואון) ובלא תעשה הרי חייבות גם בדבר שהזמן גרמא ומירצו התוספות דמשפחת בהו דליכא אלא עשה לחוד דבמעקה אין שייף לא תשים דמים אלא בבונה בית מתחלה על מנת שלא לעשות מעקה אבל אם בדעתו לעשות מעקה ולאחר שבנאו נמלך או שעשה ונפל אין שם אלא עשה דנעשית מעקה ואז נשים פטורות (וביארו פן באבדה ובשילוח הקן עי"ש) ועל זה הקשה הרב מוהרימ"ט בחידושי ש"ס ונ"ל ואם תאמר אבדה ושילוח הקן לא שניתק לעשה הן ואין לוקין עליהם כדאמרינו בשילהי חולין שאין הלאו אלא לזרז על העשה ומצות לא תעשה נפקא לן לקמן מאיש או אשה אשר יעשו מכל חטאות האדם והני לא מיקרי חטאות שנתקן הפתוב לעשה ויש לומר דמכל מקום מעקה אית ביה לאו גמור אחר העשה ולוקין עליו לכך הוצרך ר"י לתרץ בבונה על מנת לעשות ובהכי מתרצו נמי פוליהו עכ"ל ונהרי הוא פמבנאר דסבירא ליה דלא הןשוו אלא במצות שיש עליהן עונש דכל שאין בהן עונשלא מיקרו חטאות האדם דלא כמו שפתי הרשב"ץ דכולהו מיקר חטאות האדם שהרי יש בהן עונש או בידי אדם או בידי שמים ואף שיש קצת פנים לומר שלא אמר הרב פן אלא בלאו הניתק לעשה אין דעתי נוחה לומר פן: ומדברי רבינו החינוך מתבאר שפובר שאף בלאו שאין בו מלקות נשים מוזהרות שהרי כתב בפרישת קדושים בסי' רל"ב דנשים מוזהרות בלאו דלפני עור נהרי לאו דלפני עור אין בו מלקות כמו שכתב הוא עצמו שם דהוי לאו שאין בו מעשה עי"ש ויש פוסקים אחרים שפוכרים דהוי לאו שבכללות דאין לוקין עליו (והבאתי מחלוקת זו בשדי חמד מערכת הנא"ו פלל כ"ו אות ח"י) לכולי עלמא מיהא

אין מלקות בלפני עור ואמר הרב החינוך דנשים מוזהרות בו וכן מתבאר מדברי הרב הדרושה ביו"ד סי' א' במה שהביא מרן הבית יוסף בריש הסימן בשם הכל בי דרבינו יצחק פתב דנשים שוחטות לעצמן אבל לא לאחרים ותמה מרן מה טעם לחלק בין לעצמן ולאחרים וכתב הרב הדרושה דלעצמן מותרות דאינו חשודות לאכול גבלה אבל לאחרים דליכא אלא לאו דלפני עור קל בעיניהן וחשודות להכשיל אחרים עי"ש שמעת מינה דמוזהרות הן (אלא שחשודות להקל) אף שהוא לאו שאין בו מלקות גם הר"ן בפרק יום הכיפורים במה שהביא הרי"ף (אמתניתין דמי שאחזו בןלמוס) הא דתניא גבי פקוח נפש אין אומרים לעשות דברים אלו לא על ידי נשים ולא על ידי פותים וכו' פתב הר"ן (בד"ה ואין עושים) וז"ל ואין אומרים לעשות וכו' פלומר אין אנו מייחדים להם מלאכה זו לומר תתעסק פלונית או פלוני פותי בפקוח זה שמה יבאו להרהר ולומר הם אינם רוצים לחלל את השבת ומכשילים אותנו דכותאי לית להו משום לפני עור ונשים מתוה שדעתן קלה טועות בכך הרי שדקדק לכתוב גבי פותאי דלית להו הא דלפני עור ולגבי נשים אמר שטועות מוכח שלפי האמת מוזהרות הן אף שאין בו מלקות מכל זה נראה היפה דעת הרב מהרימ"ט והמעניין בשדי חמד במערכת הוי"ו אות כ"ו הנז"ל ימצא עוד דברי הפוסקים שמתבאר דנקטי בפשיטות דנשים איתנהו בלאו דלפני עור אף שאין מלקות אלאו דלפני עור מאיזה טעם שיהיה ומתבאר דגם בלאו שאין בהן מלקות הושוו נשים לאנשים: ולפי מה שכתב הגאון מנחת חינוך הנ"ל לחלק בין לאו שלא הזמן גרמא בלאו שהזמן גרמא לא נוכל ללמוד מדברי החינוך אלו בדרך כלל על כל לאו שאין בו מעשה דנשים בכלל כי אם בלאו שאין הזמן גרמא כמו לאו דלפני עור שאין הזמן גרמא ועדיין נוכל לומר דבלאו שאין בו מעשה והזמן גרמא אפשר דסובר הרב החינוך דאין נשים בכלל אף אחרי שראיתי שרבינו החינוך פתב פן במקומות רבים והרב מנחת חינוך לא החליט מאמרו לחלק פן ראיתי נכון לרשום פל המקומות אשר ראו עיני בספר הקדוש הזה (החינוך) אשר בלאו שאין בהם מעשה פתב מפני דנוהג בין בזכרים בין בנקבות ושאין לוקין עליהן משום שאין בהן מעשה ומי שימצא עוד מקומות אחרים לא ימנע טוב לרשום להטיב לנו ואלו הן א) בפרשת בא סי' י"א בלאו דלא ימצא חמץ אחר שכתב דנוהגת בזכרים ובנקבות סיים ואם לא עשה מעשה אלא שנשא בפי מקודם הפסח אין לוקה עליו שהלכה היא לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ב) שם סי' י"ג בלאו פל בן נכר לא יאכל בו שלא להאכיל מן הפסח לישראל מומר וכו' ונוהגת בזכרים ונקבות ואין בו מלקות וכו' ג) שם בסי' י"ד בלאו דתושב ושכיר לא יאכל בו פתב כבסימן י"ג ד) בפרשת משפטים מצוה ס"ג וגר לא תונה שלא להונות הגר אפילו בדברים ונוהגת בזכרים ובנקבות וכו' ואין לוקין עליו לפי שאין בו מעשה.

ה) בפרשת קדושים מצוה רל"ח בלאו לא תשנא את אחיך בלבבך וכו' ונוהגת בזכרים ונקבות ואין לוקין עליו שאין בו מעשה ו) שם מצוה רמ"א שלא לנקום וכו' ונוהגת בזכרים ובנקבות וכו' אבל אין לוקין עליו שאין בו מעשה.

ז) שם במצוה רנ"ג וכתבת קעקע לא תהנו בבשרכם וכו' ונוהגת בזכרים ונקבות וכו' ואם רשמו בו אחרים אינו לוקה אלא אם פן סייע מהפלל הידוע לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.

ח) בְּפִרְשֵׁת בְּהַר מִצְוֵה שֶׁל"ט וְהָאֶרֶץ לֹא תִמְכַּר לְצַמִּיתוֹת וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְהַעֹבֵר לֹקְחָהּ וְהוּא שְׁעֵשֶׂה מַעֲשֵׂה שְׂאִין לֹקִין עַל לְאוֹ שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה עַכ"ל וְדו"ק ט) שֵׁם בְּמִצְוֵה שֶׁמ"ד לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבוֹדַת עֶבֶד וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְכו' אֲבָל מִן הַדְּוִמָּה שְׂאִין בּוֹ חַיִּיב מִלְּקוֹת לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה י) שֵׁם מִצְוֵה שֶׁמ"ה לֹא יִמְכְּרוּ מִמְּכַרְת עֶבֶד וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים.

וְנִקְבוֹת וְכו' אֲבָל מִן הַדְּוִמָּה שְׂאִין בּוֹ חַיִּיב מִלְּקוֹת לְפִי שְׁאֲפֹשֶׁר לַעֲבֹר עָלָיו בְּלִי מַעֲשֵׂה. יא) שֵׁם מִצְוֵה שֶׁמ"ח לֹא יִרְדְּנוּ בְּפִרְיָהּ לְעֵינֵיהָ וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת אֲבָל אֵין מִלְּקִין עָלָיו לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה.

יב) בְּפִרְשֵׁת בְּחֻקֵּי מִצְוֵה שֶׁמ"ח (גָּבִי בְּכוֹר בְּהֵמָה) לֹא יִקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְאֵין לֹקִין עָלָיו שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה. יג) בְּפִרְשֵׁת וְאֶת־חֲנֹן מִצְוֵה ט"ז לֹא תִתְאַנֶּה בֵּית רַעְיָהּ וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְכו' וְהַעֹבֵר עַל זֶה וְכו' עוֹבֵר עַל לְאוֹ זֶה וְאֵין בּוֹ מִלְּקוֹת לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה.

יד) שֵׁם מִצְוֵה טכ"ד לֹא תִנְסוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְהַעֹבֵר עַל זֶה אֵין לֹקִין עָלָיו לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה. טו) בְּפִרְשֵׁת רְאֵה מִצְוֵה תנ"ו לֹא תִשְׁמַע אֶל דְּבַרֵי הַגִּבְיָא הַהוּא וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְכו' אֲבָל אֵין לֹקִין עָלָיו לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה.

טז) בְּפִרְשֵׁת שׁוֹפְטִים מִצְוֵה ט"ק לֹא תִוָּסְפוּן לְשׁוֹב בְּדֶרֶךְ הַזֶּה עוֹד וְכו' וְנוֹהֵג אִיסוּר זֶה בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְהַעֹבֵר עַל זֶה וְכו' אֲבָל אֵין לֹקִין עָלָיו שֶׁהוּא לְאוֹ שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה יז) בְּפִרְשֵׁת קְדוּשִׁים מִצְוֵה רכ"ה לֹא תִכְחָשׁוּ וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְכו' אֲבָל אֵין בּוֹ מִלְּקוֹת וְלֹא פִירֵשׁ הַטַּעַם וּמִסְתַּמָּא הַטַּעַם הוּא לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְכֵן פָּתַב הַגָּאוֹן מְנַחֵת חֲזִינוּף שֵׁם בְּשֵׁם מֶרֶן כֶּסֶף מִשְׁנֵה פָּרַק א' מֵהַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת.

יח) בְּפִרְשֵׁת בְּהַר מִצְוֵה שֶׁמ"ו לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפִרְיָהּ וְכו' וְנוֹהֲגֵת מִצְוֵה זוֹ בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת בְּזִמְן שְׁהֵיבֵל נוֹהֵג וְאֵין לְחַיִּיב מִלְּקוֹת עָלֶיהָ לְפִי שְׁאֲפֹשֶׁר בְּדַבּוּר. יט) בְּפִרְשֵׁת מְשֻׁפְטִים מִצְוֵה צ"ד לֹא יִשְׁבוּ בְּאֶרְצָהּ וְכו' וְנוֹהֲגֵת בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְהַעֹבֵר עָלֶיהָ אֵינוֹ לֹקְחָהּ כ) בְּסוּף שְׁלַח לֶה מִצְוֵה שפ"ז וְלֹא תִתְנוּרוּ אַחֲרַי לְבַכְכֶם וְכו' וְנוֹהֲגֵת מִצְוֵה זוֹ בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְכו' גַם כִּי פְעָמִים אֲפֹשֶׁר לַעֲבֹר בְּלִי מַעֲשֵׂה וְכָבֵר כְּתַבְתִּי לְמַעַלָּה שְׁפָל לְאוֹ שְׁאֲפֹשֶׁר לַעֲבֹר בְּלִי מַעֲשֵׂה אִף שְׁעֵשֶׂה מַעֲשֵׂה אֵין לֹקִין עָלָיו לְפִי שֶׁהוּא דְּוִמָּה: וְאִף אִם נֹאמַר דְּרַק עַל לְאוֹ הַנִּיטְקָה לַעֲשֵׂה הוּא דְּאָמַר מֶרֶן מוֹהַרִימ"ט דְּאֵין נְשִׁים מְוַזְהָרוֹת אֲבָל בְּשָׂאֵר לְאוֹ שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְכִיּוֹצֵא סוֹבֵר דְּנְשִׁים מְוַזְהָרוֹת אִף שְׂאִין בָּהֶן מִלְּקוֹת מְפָל מְקוּם בְּלֹא הַנִּיטְקָה לַעֲשֵׂה עֲצָמוֹ יֵשׁ לְתַמּוּהָ עָלָיו שְׁדַבְּרִיו הֵם הַיָּפֶה מִמָּה שְׁפָתַב רַבִּינוּ הַחֲזִינוּף בְּפִרְשֵׁת בָּא מִצְוֵה ח' גָּבִי לֹא דְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בּוֹקֵר שְׁפָתַב דְּלֹא זֶה נוֹהֵג בְּזָכְרִים וְנִקְבוֹת וְאֵין לֹקִין עָלָיו מִשּׁוּם דְּהוּי לְאוֹ הַנִּיטְקָה לַעֲשֵׂה הָרִי דְּאִף בְּנִיטְקָה לַעֲשֵׂה סוֹבֵר רַבִּינוּ הַחֲזִינוּף דְּהוֹקְשׁוּ נְשִׁים לְאִנְשִׁים וְהֵן אָמַת שְׁהַגָּאוֹן מְנַחֵת חֲזִינוּף שֵׁם צִלַּל בְּמִים אֲדִירִים וְהָאֲרִיף מְאֹד לְהַבִּין מְנָא לִיהָ הָא דְּאִף בְּנִיטְקָה לַעֲשֵׂה נְשִׁים מְוַזְהָרוֹת עַל כָּל פָּנִים הָרִי מְפֹרֵשׁ כֵּן בְּדַב"ק וְלֹא הָיָה לוֹ לְהַרְבּ מוֹהַרִימ"ט לְהַחֲלִיט בְּהִיפָהּ אִם לֹא שְׁנַעְעֵלְמוּ מִמֶּנּוּ דְּבַרֵי הַרְבּ הַחֲזִינוּף הַנִּזְכָּר: וּמִצְאָתִי בְּשׁו"ת בֵּית יִצְחָק לִידִידֵי הַגָּאוֹן מְפָרְאֵמִישְׁלָא וְעַתָּה אַבְד"ק לְבוֹב יצ"ו בְּחֻלְק יו"ד רִישׁ סו' פ"ה שְׁמַתְחֵלָה רַצָּה לֹאמַר בְּדַעַת מֶרֶן מוֹהַרִימ"ט הַנִּזְכָּר דְּרַק בְּלֹא הַנִּיטְקָה לַעֲשֵׂה הוּא דְּסוֹבֵר שְׂאִין נְשִׁים מְוַזְהָרוֹת אֲבָל בְּלֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה מוֹדָה

דמוןהרות כדמוכח בראש השנה ד' ו' ע"א דמבעיא לש"ס אי נשים עוברות בכל תאחר
אף על גב דאין בו מלקות שוב פתב דפשט דבריו הוא דבכל לאו שאין בו מלקות לא
הנשוו ונהוקשה לו על מה שפתב דללאו שאין בו מלקות לא הנשוו הרי בסופה כ"ח ע"ב
מבואר דנשים מוןהרות אתוספת עינוי אף דליכא עונש ומירץ דשם יש קרא מותר
ואדרבא משם ראיה למוהרימ"ט מדאיצטריה קרה אלא דים לומר דלבתר דגלי קרא
דמוןהרות בתוספת ילפינן משה דבאיסורין שאין לוקין נמי מוןהרות ובספר מנחת חינוך
מצנה ח' האריה אם נשים מוןהרות בלאו שאין בו מעשה ומפשטות לשון מוהרי"ט
משמיו דבלאו שאין לוקין אין נשים מוןהרות אף מכל תאחר ראיה ברורה דמוןהרות
אלאו שאין בו מעשה ומצא בלימודי ה' שמפלפל בדברי מוהרי"ט (בלימוד מ"ט)
ובלימוד ז פתב בשם יבין שמועה דאין נשים מוןהרות בלאו שאין בו מעשה וזה תמוה
מלאו דבל תאחר דמבואר בראש השנה ד' ו' שמוןהרות אלוף דב"ק הרי שהבין בדעת
מין מוהרימ"ט כמו שהבנתי שסובר שבכל לאו שאין בו מלקות הדיוכן דלא הנשוו נשים
גם במפתחות הספר ייחס אליו כן עי"ש ואף שבמפתחות שם לסי' ו' פתב שיש לומר
דמוהרי"ט מודה בלאו שבכללות יותר נראה מה שכתב בסו' פ"ה והנה הוכחתו מדין בל
תאחר בנשים היא הוכחה גמורה אף לא מגוף דברי הש"ס דהא יש לומר דלאבני אין
הדיו כן כמו שכתב מין כסף משנה אלא הנה לו להביא שהרמב"ם בהלכות מעשה
הקרבות פרק י"ד דין י"ד פתב מפניש אחד האיש ואחד האשה עוברים בכל תאחר
ושם בדין י"ג פתב שאין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה עי"ש והנה כבר פתבתי למעלה
(כד"ה ומדברי רבינו החינוך) שהרב החינוך פתב על כמה מצות שאין בהם מעשה
שנוהגות בנשים גם כן אמנם הגאון יצ"ו דלא אסיק אדעתיה הנהו דוכתי פי אם שתיים
זו בל תאחר ועינוי בתוספות יום הפיפורים הנה צריה לבאר מדוע לא נחשב שני
פתובים הפאים פאחת דאין מלמדים ועם שנראה שיש לעשות צריכותא על כל פנים הנה
לו לבאר אלא דבעיקר הוכחת הגאון בית יצחק יצ"ו דכללא דהשנה הפתוב אתמר גם
בלא מעשה שאין בו מעשה מדנשים איתנהו בכל תאחר ומשמע ליה דמאי דאיתנהו בכל
תאחר הוא מחמת הפלל דהשנה הפתוב וכו' ותמה על הגאון יבין שמועה דנקיט לכללא
דבלאו שאין בו מעשה לא אמרינן השנה הפתוב וכו' בהורמנותיה דמר אומר אני דמקום
שבא להוכיח דגם בלאו שאין בו מעשה איתיה לכללא דהשנה הפתוב וכו' משם יש
להוכיח בהיפך והוא שלפי הנראה נעלם מעיני הגאון מאי דאיתא בספר פירוש מכות
סי' קנ"ג על פסוק לא יחל דברו וז"ל לא יחל דברו ר' אליעזר אומר וכו' ר' עקיבא אומר
ככל היצא מפיו יעשה ואשה מקיש אשה לאיש מה איש עובר על בל יחל ועל בל תאחר
אף אשה עוברת על בל תאחר ועל בל יחל עכ"ל הספר הרי דמאי דפשיטא לן דאשה
איתא בכל תאחר היינו משום דאיתקש אשה לאיש בואשה הא לאו הכי משמע דאשה
לא היתה בכלל בל תאחר ואם כן יש להוכיח בהיפך דכללא דהשנה הפתוב לא נאמר
אלא בלאו שיש בו מעשה ומשום הכי איצטריה ואשה ללמד דאשה איתא בכל תאחר
דאי כללא דהשנה הפתוב אתמר אף בלאו שאין בו מעשה למה לי היקשא בכל תאחר
הן אמת שראיתי להרב זרע אברהם שכתב בשם הרב זית רענן וז"ל ככל היצא מפיו
יעשה ואשה פירוש סמך ואשה לכל היצא מפיו יעשה וכתב ואשה וז"ל מוסיף על ענין
ראשון מקיש אשה לאיש וכו' אף אשה וכו' אף על גב דאשה שיומה לאיש לכל עונשין

שבתורה מכל מקום הָכָא סְלָקָא דְעֵתִין מְדַהוּצִיָאָה מְפֻלְלָא לֹמַר שְׁאַבִּיהָ וּבְעֵלָהּ מְפִירִין
נְדָרֵיהָ סְלָקָא דְעֵתָהּ אֲמִינָא שְׁלֵא תַעְבֹּר וְעֵינֵין רִישׁ תְּמוּרָה עַכ"ל הַזֵּית רַעְנָן וּמְדַבְרִינָן
לְלַמּוּד דְסִבְרָא לִיהָ דְכָלְלָא דְהַשְׁנָה הַפְּתוּב הוּא גַם בְּלֹא שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה וְהָכָא דְאַיְצְטְרִיף
קָרָא דְנֹאֲשָׁה הוּא מְשׁוּם הַסְּלָקָא דְעֵתִין שְׁפַתְהָ הָרַב מְכַל מְקוּם דְבְרִינָן יוֹעִילוּ רַק שְׁלֵא
נְכָרִים מֵהַסְּפָרִי דְבְּלֹא שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה לִיתִיהָ לְהָאִי כָּלְלָא אָבֵל גַּם לְהַכְרִיחַ מְגוּף הַדִּין
(דְנֹשִׁים אִיתְגָּהוּ בְּכָל תְּאַחֵר) דְאִיתִיהָ לְהָאִי כָּלְלָא גַם בְּלֹא תַעֲשֵׂה שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה אִין בְּנוּ
כֹּחַ דְהָא מְצִי הַגָּאוֹן יָבִין שְׁמוּעָה לְמִימַר דְשָׁאֲנִי בַל תְּאַחֵר דְאִיכָה בִּיהָ הִיקְיִשָּׂא דְאָמַר ר'
עֲקִיבָא וּמְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ן בְּסִפְרֵי הַמְצֻת בְּמַצֻת עֲשֵׂה סִי' צ"ד מִתְבָּאָר שְׁפוּבָר דְכָלְלָא
דְהַשְׁנָה הַפְּתוּב אִיתִיהָ גַם בְּלֹא שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה וְהוּא שְׁעַל דְבְרֵי הַסְּפָרִי הַגָּ"ל כְּתוּב וְנ"ל
יִרְצָה בְּזֵה לְרַבּוֹת בַּל יַחַל בְּנְדָרֵי גְבוּהָ עִם מַה שְׁעוּבָר עָלֶיהֶן בְּכָל תְּאַחֵר וְנָהוּ שְׁהַצְרִיכוּ
לְרַבּוֹת בָּהֶן הָאֲשָׁה לֹמַר אִף עַל פִּי שְׁאִינָה עוֹלָה לְרָגֵל תַּתְּחַיֵּיב בְּכָל תְּאַחֵר בְּרָגְלִים כְּאִישׁ
הָעוֹלָה שָׁם עַכ"ל וּמִתְבָּאָר שְׁהַנְקֻשָׁה לֹו לְמָה לִי הִיקְשָׂא לְרַבּוֹת נְשִׁים לְבַל תְּאַחֵר תִּפּוּק
לִי דְכָל הַלְאָנִין הַנְּשׁוּוֹי נְשִׁים לְאֲנָשִׁים וּמִינִישְׁב דְהָכָא הִנֵּה סְלָקָא דְעֵתִין לְפִי שְׁאִינָה עוֹלָה
לְרָגֵל וְכו' וְאִם כֵּן שְׁמַעֲנִין מְדַבְרִינָן דְגַם בְּלֹא שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה הַשְׁנָה הַפְּתוּב וְכו' שְׁאִם
הַפְּלֵל אִינוּ אֵלָא לְלֹא שְׁיִשׁ בּוּ מַעֲשֵׂה הָרִי בְּלֹא טַעְמָא דִּידְיָה אִיְצְטְרִיף קָרָא לְרַבּוֹת אֲשָׁה
בְּכָל תְּאַחֵר לְפִי שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה וְהָרַב זֵית רַעְנָן כְּפִנְרָאָה לֹא זָכַר שֶׁר דְבְרֵי גְדוֹל אֲדוּנִינוּ
הֶרְמֵב"ן בְּסִפְרֵי הַמְצֻת הַגָּ"ל וְכָבֵר רֵאִיתִי לְהָרַב שְׁרָשִׁי הַיָּם בַּח"א (בְּשֶׁרֶשׁ אִיסוּר בַּל
תְּאַחֵר) בְּדָף קנ"ט ע"ג שְׁפַתְהָ עַל, דְבְרִינָן וְלֹא הִיָּה לֹו צְנוּרָה לְזֵה דְבְּסִפְרֵי הַנְּחָרְכוּ לְרַבּוֹת
הָאֲשָׁה לֹמַר שְׁאִינָה עוֹלָה לְרָגֵל תַּתְּחַיֵּיב בְּכָל תְּאַחֵר כְּדָכְתוּב הֶרְמֵב"ן וְכו' וְעֵינֵין שָׁם
מַה שְׁפֻלְפֵל בְּדַבְרֵי מְרִן כֶּסֶף מְשֻׁנָּה וְרַבִּינוּ מוֹהַר"י קוֹרְקוּס בְּטַעַם הֶרְמֵב"ם בְּפָרְק י"ד
מִמַּעֲשֵׂה הַקְּרַבּוֹת שְׁפִסְק דְאֲשָׁה אִיתָא בְּכָל תְּאַחֵר אִף דְמִשְׁמַע לְכֹאֲרָה דְמֵאִי דְאַיְפְשִׁטָּא
הַבְּעִיָא דְאֲשָׁה אִיתָא בְּכָל תְּאַחֵר הוּא רַק לְרַבִּי זִירָא וְלֹא לְאַבְיִי וְהָרַב מְקַנָּה אַבְרָהָם
בְּמַהֲדוּרָא בְּתָרָא כָּלְלָא קמ"ה כְּתוּב בְּדָף מ"ב ע"א בְּשֵׁם הַרְבֵּנִים שְׁמַע שְׁלֵמָה בְּכַרְשֵׁת אַחֲרֵי
ד' ו' ע"ג וְנִחְלַת יַעֲקֹב שָׁם עַל פְּסוּק לֹא תִקְרָבוּ וְשְׁפַתִּי חֲכָמִים ד' ע"ח ע"ד דְכִי אֲמַרִּין
הַשְׁנָה הַפְּתוּב וְכו' הֵינֵנוּ דְנוֹקָא בְּמִיָּדִי דְתַרְנוּיָהוּ עֲבָדִי מַעֲשֵׂה דְהָא הָךְ מִלְתָּא דְהַשְׁנָה וְכו'
מוֹכִיחִין לָהּ מְדַכְתִּיב אִישׁ אוֹ אֲשָׁה כִּי יַעֲשׂוּ עַכ"ל וְאִין אֲצִלִי סִפְרֵי שְׁמַע שְׁלֵמָה וְלֹא סִפְרֵי
נִחְלַת יַעֲקֹב (שְׁפֻנְתוֹ לְפִי הַנְּרָאָה עַל סִפְרֵי נִחְלַת יַעֲקֹב עַל הַרְא"ם) וּמְסִיגָנוּן דְבְרֵי הָרַב
שְׁמַע שְׁלֵמָה שְׁהִבִּיא נְרָאָה דְלִקוּשְׁטָא דְמִקְלָתָא קְאָמַר דְבְּלֹא שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה לֹא הַנְּשׁוּוֹי
וְכוּ מְדַבְרֵי הָרַב שְׁפַתִּי חֲכָמִים שְׁרַמְזוּ (כְּפִנְרָאָה שְׁפֻנְתוֹ לְדְבְרֵי שְׁבִפְסוּק לֹא תִקְרָבוּ וְיִקְרָא
י"ח ו') מִתְבָּאָר שְׁפוּבָר כֵּן שְׁעַל מַה שְׁפַתְהָ רַש"י לֹא תִקְרָבוּ לְהַזְהִיר הַנְּקָבָה כְּזָכַר לְכָךְ
נְאָמַר לְשׁוֹן רַבִּים כְּתוּב בְּשְׁפַתִּי חֲכָמִים וְנ"ל וְאִם תְּאָמַר וְהָא דְרָךְ הַפְּסוּק לְדַבְרֵי בְּלִשׁוֹן
רַבִּים וְרוּצָה לֹמַר כֵּל אֲחַד מִכֶּם וְכו' וְיִשׁ לֹמַר דְשָׁאֲנִי הָכָא וּבְתַחֲלָה כְּתוּב לְשׁוֹן יַחֲד
דְכְתִיב אִישׁ וְכו' וְאַחַר כֵּךְ כְּתִיב תִקְרָבוּ לְשׁוֹן רַבִּים אֵלָא עַל כְּרַחֲמֵי תִקְרָבוּ לְרַבּוֹת הַנְּקָבָה
וְאִם תְּאָמַר לְמָה אִיְצְטְרִיף לְרַבּוֹת גְּבִי עֲרִיּוֹת שְׁהוּא לֹא תַעֲשֵׂה וְהָא הַנְּקֻשָׁה אֲשָׁה לְאִישׁ
לְכָל עֲוֹנֵשִׁין שְׁבַתוּרָה בְּקִידוּשֵׁין ד' ל"ה וְיִשׁ לֹמַר דְעֲרִיּוֹת שְׁאֲנִי בְּשְׁלֵמָא שְׁאָר אִיסוּרִין
שְׁבַתוּרָה כְּגוֹן אֲכִילַת אִיסוּר שְׁאֲשָׁה חֲזִיבַת דְהָא הִיא עֲשֻׁתָּה הָאִיסוּר אָבֵל גְּבִי עֲרִיּוֹת
הַבּוֹעֵל עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה וְהַנְּבַעֲלַת לֹא עֲשֻׁתָּה כְּלוּם דְהִיא כְּקַרְקַע עוֹלָם לְכָךְ אִיְצְטְרִיף לְרַבּוּי
עַכ"ל וְכָבֵר הָרַב מְקַנָּה אַבְרָהָם הַשִּׁיב מְדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּקִידוּשֵׁין ד' ל"ד ד"ה מַעֲתָה

שמתבאר שגם בלאו שאין בו מעשה הןשוו שְהרי מעקה אין בו מעשה וכן עמד שם באות קמ"ו על דברי הרב יבין שמועה דנקיט פלגא דבלאו שאין בו מעשה לא הושוו מדברי התוספות גבי מעקה הנ"ל וכן הוכיח מדברי הרמב"ן בספר המצות הנ"ל עינין שם דב"ק: והנה ספר לימודי ה' (שציין בבית יצחק) אין אצלי אף נמצא פה עיהק"ו תוב"ב ושלחתי אחריו לעינין במילי דמר ואלו תנרף דב"ק בראשית מאמר הביא דברי מרן מוהרימ"ט הנז"ל דבלאו וניתק לעשה לא אמרינן השנה הפתוב וכו' שאין הלאו אלא לזרז על העשה וקרא פתיב מפל חטאות האדם וזה לא מיקרי חטאת שנתקו הפתוב לעשה וכו' וכתב לבאר פונת התוספות שאין פונתם כמו שהבין מדבריהם הרב מוהרימ"ט ושוב פתב שיש להכריח שגם בלאו הניתק לעשה השנה הפתוב וכו' והוא מדאמרינן בפרק שילוח הקן ד' קמ"א ע"א דתשלח איצטריף דלא נימא דדוקא לדבר הרשות הוא דאמר קרא תשלח אבל אם צריף לדבר מצוה (ליולדת או לטהרת מצורע) לא ישלח קא משמע לן תשלח דאפילו לדבר מצוה ישלח ופרכינן טעמא דכתב רחמנא תשלח הא לא הכי הנה אמינא לדבר מצוה לא ישלח אמאי (שילוח הקן) עשה ולא תעשה הוא ואין עשה (דטהרה) דוחה לא תעשה ועשה ואם פדברי הרב מאי קשיא הרי איצטריף קרא ליולדת ולאשה מצורעת דליתא בלא תעשה מהו דתימא לייתי עשה ולידחי עשה (מפני השלום) פדקאמר התם קא משמע לן אלא על פרחין דאיתא בלא תעשה ועוד הכריח פן מדאמרינן בפרק קמא דתמורה דף ד' ע"ב דפליגי תנאי בטעמא דאין לוקין על לאו דנותר דרבי יהודה אמר טעמא דכתיב והנותר ממנו וכו' נתקו הפתוב לעשה ור' יעקב אמר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוי לאו שאין בו מעשה ופרכינן ולר' יעקב האי והנותר מאי עביד ליה ומאי קושיא איצטריף לנתוקי לפטור נשים דאי משום לאו שאין בו מעשה הוי בכלל השנה הפתוב פנראה מדברי התוספות שם בקידושין שהרי מעקה לאו שאין בו מעשה הוא ואין לומר דדוקא התם דנפקא לן מניה מגדל פלב רע דהוי ביה מעשה דליתא וכן פתב שם הרב עצמות יוסף עכ"ל והנה לפי זה צריף לומר דלא פתב מרן מוהרימ"ט דלא אמרינן השנה הפתוב וכו' אלא בלא תעשה הניתק לעשה אבל בלאו שאין בו מעשה גם הוא מודה דהשנה הפתוב וכו' וזה שלא פמו שפתבתי אני הדל למעלה ובד"ה והנה) בדעתו וכן הבין בדעתו הגאון בית יצחק פמו שפתבתי למעלה (בד"ה ומצאתי) ועל לאו הניתק לעשה שפיר קא מותיב עליה דמסוגיית הש"ס שתיים זו שמענו דגם בלאו הניתק לעשה השנה הפתוב אשה לאיש: עוד פתב (הרב לימודי ה') שמצא בחידושי הרמב"ן שפתב על קושית התוספות (בקידושין ד' ל"ד ד"ה מעקה) ונ"ל ולי נראה שעיקר מצותו עשה הוא שאין לאו שבו אלא שיתקיים העשה וכתב רחמנא ועשית מעקה תחלה ונהדר לא תשימו פלומר לא תעכב שלא תעשה מצוה זו ולא שאין בו מעשה אלא קיום העשה שבו הוא ואילו היו נשים פטורות מעשה היו פטורות אף מלאו שאין הלאו אלא קיום העשה עכ"ד ומתבאר מדבריו דטעמא דפטורות היינו משום דהלאו אינו עיקר המצוה אלא העשה ופירושו לא תעכב והיינו ודאי משום דלא הוי ניתוק אמנם אי הנה ניתוק ודאי דהוי הלאו עיקר המצוה וביאר דלשיטת הרמב"ן אין להקשות מסוגיא דחולין ודתמורה הנ"ל וסיים ושפיר עבד הרב שער המלך בסוף הלכות פסולי המוקדשין שכתב דבלאו הניתק לעשה נשים חייבות ותמה עליו שכתב פן בפשיטות ולא זכר מדברי מהרימ"ט שוב ראה שהרב החינוך בסי' י"ד פתב פן להדיא

וְכַתֵּב לְהוֹכִיחַ כֵּן מִדְּבָרֵי רַבֵּינוּ יוֹנָה בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה שֶׁעַר ג' בַּמְּדֻרָּה הַשְּׁלִישִׁית וְצַדִּיק בְּדָבָרָיו אֵלּוּ תוֹרָף דב"ק: וְכַפִּי הַנֶּרְאָה יֵשׁ טְעוֹת הַדְּפוּס בְּמָה שֶׁכָּתַב שָׁכַן דַּעַת הָרַב הַחַיִּינוּף בְּסִי' י"ד דְּעֵין רוֹאֵה דָשֵׁם לֹא מִיִּנְיָרֵי בְּלֹא הַנִּיחָק לַעֲשׂוֹת אֵלֶּא בְּלֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְצָרִיף לְהִיּוֹת סִי' ח' וְהוּא גַבֵּי נוֹתֵר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעַלָּה (בד"ה וְאִף אִם) וְדְבָרֵי הַגָּאוֹן שֶׁעַר הַמְּלִיךְ שֶׁרָמַז הֵם גַּם כֵּן בְּדִין נוֹתֵר שֶׁכָּתַב בַּפְּשִׁיטוֹת כְּמַדְבָּר עַל הַיְדוּעַ דְּנָשִׁים מְנוֹהָרוֹת בְּהִלָּא דְלֹא תוֹתִירוּ וּמִדְּבָרֵי הָרַב עֲצָמוֹת יוֹסֵף שֶׁכָּתַבְתִּי לְעִיל (בד"ה וְמָה שֶׁהֵבִין) נִרְאֶה קִצָּת שֶׁסוֹבֵר דְרָף כָּלֵל עַל כָּל הַלְּאֻנֵּן שְׂאִין לְהֵם מַלְקוֹת דְּעַל כָּל פְּנִים עוֹנֵשׁ מַלְקוֹת מִיִּקְרוּ וְגַם לֹא הַנִּיחָק לַעֲשׂוֹת הוּא בְּכָלֵל הַזֶּה וְכֵן רֵאִיתִי לְהַגָּאוֹן אֹר חֲדָשׁ בַּסְּוֵנְיָא דְקִידוּשִׁין הַגָּ"ל שֶׁכָּתַב (בְּסוּף ד"ה בא"ד שְׁלִיחַת הַקּוֹן נְמִי) וְנ"ל אֲבָל דַּעַת הַרַע"י הָרַב עֲצָמוֹת יוֹסֵף) דָּאֵף לֹא הַנִּיחָק לַעֲשׂוֹת וְשְׂאֵר לְאֻנֵּן דְלֹא לְקִי עַלִּיָּהּ אִף אִם הֵם זְמַן גְּרָמָא נָשִׁים חֲיִיבוֹת דְמַכְּלָא מְקוּם עוֹנֵשׁ לֹא אִים וְהוּא בְּכָלֵל הַהִיָּקָשׁ הַשְּׁוֹה אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עוֹנֵשִׁין שְׁבַתוֹרָה עִי"ש וּמִסְתַּבְּרָא כְּדְבָרֵי הָרַב עֲצָמוֹת יוֹסֵף שֶׁהָרִי תֵּנּוּ סְתָמָא וְכָל מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה בֵּין שְׁהַזְמַן גְּרָמָא בֵּין שְׁלֹא הַזְמַן גְּרָמָא אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חֲיִיבִים וְלֹא חִילָק בֵּין לֹא לְלֹא עכ"ל ועִי"ש (בד"ה וְרֵאִיתִי לְהַגָּאוֹן) מָה שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן תְּבוּאָת שׁוֹר בְּחִידוּשִׁיו שֶׁמִּתְבָּאֵר גַּם כֵּן דְּפְשִׁיטָא לִיָּה דְנָשִׁים מְנוֹהָרוֹת בְּלֹא הַנִּיחָק לַעֲשׂוֹת: וְמָה שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעַלָּה (בד"ה וְהִנֵּה בְּנִדְפָס) עַל מָה שֶׁכָּתַב הַגָּאוֹן יְבִין שְׁמוּעָה בְּכָלֵל קצ"ה עִי"ש הַנֵּה דְבָרִים אֵלּוּ הָיוּ לְמַרְאֵה עֵינֵי יְדִידֵי הָרַב הַכּוֹלֵל מוֹהַר"ר רַבֵּינוּ חֲסוֹן יצ"ו וְעַל דְּנָא פְתַגְם שְׁדַר לֵן חוֹרְפָא וְלֹא אִיסְתַּיְעָא לִי לְעֵינֵין בְּמִלִּי דְמַר וְאִיִּידִי דְחַבִּיבוּתִיָּה גַבְּן אַעֲתִיק דְבָרָיו כְּכַתְּבוּ וְכַלְשׁוֹנוֹ וְזֵהוּ הַנֵּה מָה שֶׁנִּתְקַשָּׁה כְּהַדְר"ג נ"י בְּדְבָרֵי הָרַב יְבִין שְׁמוּעָה כָּלֵל קצ"ה שֶׁהָרִי בְּרִישׁ תְּמוּרָה אִיתָא מְהוּ דְתִימָא וְכו' מִשְׁמַע דְלְהַמְסַקְנָא אַחַר שְׁגִילָה בְּתִמּוּרָה דְאִישׁ וְאִשָּׁה שְׁוִים אִף בְּלֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וּלְגִירְסָא אַחְרַת בְּלֹא שְׂאִינוּ שְׁוֹה בְּכָל גְּמָרִינוּ לְכָל הַתּוֹרָה: הַנֵּה רֵאִיתִי בְּס' בֵּית יִצְחָק פ"ט מְהַלְכוֹת עֲדוֹת הַלְכָה ב' שְׁנִיתְקַשָּׁה כֵּן וְכַתֵּב וְזֵה לְשׁוֹנוֹ לְדִידֵי חֲזָה לִי לּוֹמַר דְרַבֵּינוּ (מֶר עֲסִיק עַל הַרְמַב"ם שָׁם) לֹא גָרִיס הָכִי בְּש"ס וְכְמוֹ שֶׁנֶּרְאֶה מִדְּבָרֵי הָרַב יְבִין שְׁמוּעָה וְא"כ כָּל דְלֹא גְלִי קָרָא דְשְׁוֹה אִשָּׁה לְאִישׁ כְּגוֹן תְּמוּרָה אִין אִשָּׁה בְּכָלֵל דְכִינוּן דְהוּי דְבָר שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה אוֹ דְבָר שְׂאִינוּ שְׁוֹה בְּכָל עִי"ש וְקִשָּׁה שֶׁהָרִי הָרַב יְבִין שְׁמוּעָה שָׁם כָּתַב וְנ"ל וְנִרְאֶה לִי כִי הַרְמַב"ם גּוֹרֵס אִיִּצְטְרִיף מְהוּ דְתִימָא הָנִי מִלִּי לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְכו' אִימָא אִשָּׁה נְמִי לֹא עַבְדָּה תְּמוּרָה עִי"ש נִרְאֶה שֶׁהוּא גּוֹרֵס מְהוּ דְתִימָא אֵלֶּא שְׁרָצָה לּוֹמַר דְהַרְמַב"ם לֹא גָרִיס לֹא לְקִי וצ"ל דְסוֹבֵר הָרַב יְבִין שְׁמוּעָה דָּאֵף דְכָתוּב מְהוּ דְתִימָא אִין הַפְּנִיָּה דְלִפִּי הָאָמַת גְּמָרִינוּ לְעַלְמָא לֹא מַבְעֵיָא לְפִי מָה שֶׁכָּתַב בְּעַד הַרְמַב"ם דְקָא מִשְׁמַע לֵן דְעַבְדָּא תְּמוּרָה דְנִדְאִי לֹא שְׁיָיָף לְעַלְמָא אֵלֶּא אִף לְפִי הַגִּירְסָא דְגְרִיסִינוּ לֹא לְקִי קמ"ל דְלְקִי הֵיִינוּ דְנוֹקָא בְּתִמּוּרָה עִם מְרִהֲטָת דְבָרֵי הָרַב טִירַת כְּסָף ס' מִשְׁפָּטִים דק"ח ע"ד נִרְאֶה דָּאֵף לְהַמְסַקְנָא לֹא גְמָרִינוּ לְעַלְמָא אֵלֶּא הִיכָא דִישׁ רִיבּוּי: וְנַחֲזִי אֲנִן דְאִמָּאי לֹא גְמָרִינוּ לְעַלְמָא וְנִרְאֶה דְסוֹבֵר דְהָכָא הוּי קְדָשִׁים וְחוֹלִין מְקַדָּשִׁים לֹא גְמָרִינוּ אוֹ דע"כ לֹא גְמָרִינוּ לְעַלְמָא אֵלֶּא הִיכָא דְהוֹקְשׁוּ אִישׁ וְאִשָּׁה כְּגוֹן אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ אִי לֹא דְהוּי כְּפָרָה ע' ב"ק דט"ו אֲבָל הָכָא דְנִתְרַבָּה מִכַּח רַבּוּי דְהַמֵּר יְמִיר לֹא גְמָרִינוּ לְעַלְמָא אֵלֶּא דְקִשָּׁה לְזֵה מְהָא דְאִיתָא בִּיבְמוֹת דְפ"ה לֹא דְגְמָרִינוּ מְלֵא יִקְחוּ וי"ל דְהֵתָם הֵיִינוּ מִטְעַם דְהַכָּל בְּדִינֵי כְּהִנּוּת (לֹא אֶחָד דְמִדְּבָרֵי רש"י שֶׁכָּתַב הַנֵּה גְמָרִינוּ מְלֵא יִקְחוּ דְמַחְזִיב לְנָשִׁים וְלֹא כָּתַב כְּהִנּוּת לֹא מִשְׁמַע כֵּן): וּמִדְּבָרֵי הָרַב יצ"ד

יהודה בשיטתו לפסחים לדרף מ"ו נראה שחולק על הרב יבין שמועה וסובר דלפי המסקנא גמרינו לעלמא גם כן שהרי הוא ז"ל נתקשה לפי האיפא דאמרי ביבמות דהשנה אשה לאיש אף ללא שאינו שנה בפל מה מתרץ בתמורה מהו דתימא וכו' וכתב דאפשר לומר דלאיפא דאמרי מאי דהוצרף לרבנות את האשה היינו לאשמועינן דהשנה אשה לאיש אף בלאו שאין בו מעשה כפי לשון ראשון של רש"י ובזה תירץ גם מה שנתקשה הרב שארית יעקב דף קכ"ג דללשון ראשון איך קאמר דהוצרף בני אהרן למעוטי דלא גילף מלא יקחו אף בלאו שאינו שנה בפל הא הוי תמורה ולא יקחו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים (ולפי מה שפכתתי לעיל ניקחא) והוא ז"ל תירץ בזה דלפי גירסא ראשונה לא הוי שני כתובים הבאים כאחד דהיא דתמורה הוצרף ללאו שאין בו מעשה ולפיכך הוצרף בני אהרן פי היכי דלא גילף מלא יקחו פינן דהוא חד קרא הרי דסובר דגמרינו לעלמא (וכן נראה מדברי הרב שארית יעקב דגמרינו לעלמא אי לאו דאיפא שני כתובים ולגירסא ראשונה דהוי ללאו שאין בו מעשה דליפא אלא חד קרא גמרינו לעלמא) וכן נראה מדבריו לקמן דפשיטא ליה דאיתגהו נשים בלאו דלא תותירו אלא דמספקא ליה אם איתגהו נמי בעשה דשריפת קדשים דאיפא למימר פל שישינו בלאו דלא תותירו ישנו נמי בעשה דשריפת קדשים וכמ"ש בס' נצח ישראל בחידושי דקדושין ד' י"ג ונהרי לא תותירו הוי לאו שאין בו מעשה והוא לפי דבריו גורס בתמורה פלשון ראשון של רש"י מוכח דסובר דגמרינו מתמורה לעלמא: על כל פנים מהש"ס דיבמות מוכח דללשון ראשון מה שאמר ר' יהודה השנה הכתוב אשה לאיש היינו דוקא בלאו השנה בפל אלא שיש לומר דאחר דגילה הכתוב לא יקחו גמרינו ג"כ לעלמא עיין מה שאכתוב לקמן) ולאיפא דאמרי אף בלאו שאינו שנה בפל וראיתי להרב המאירי שם שכתב וז"ל פל לא תעשה שבתורה נשים חייבות וכו' ואין בזה חילוף (צ"ל חילוף) בין לאו השנה בפל ללאו שאינו שנה בפל עי"ש ולפי הנראה דפסק פאיפא דאמרי ולא ידעתי למה דהא אף דנאמר דלחומרא אזלינן מכל מקום לענין מלקות צריף להקל דספק נפשות להקל עיין פספ משנה פ"ח מהלכות קרבן פסח ה"ד (וראיתי בספר לב שמח על המצות שורש תשיעי בענין לאו שבפלות שכתב דלא נאמר בענין זה ספק נפשות להקל דאין זה ספק פינן דלדידהו הלכה פסוקה היא פלשון המחמיר ודבריו קשים להולמם דהרי מאי דאזלינן פלשון המחמיר היינו מטעם ספקא דאורייתא לחומרא וכן יש להעיר על הרב מגילת אסתר שם שוב ראיתי להרב דברי אמת גונטרס לאונין שהעיר בזה עי"ש) ואולי דסובר הרב המאירי דלעולם הלכה פאיפא דאמרי אלא דעכ"פ יש להעיר על זה מדברי הרא"ש ב"ק סי' ו' וצריף להתישב: אי נמי יש לומר דמ"ש חייבות לאו דוקא מלקות אלא דאסורות דאזלינן לחומרא אי נמי יש לומר דסובר דאף ללשון ראשון אחר דכתיב לא יקחו גמרינו לעלמא דאף ללאו שאינו שנה בפל הוקשו (אף דיש לומר שאני פהנים דריקה בהם מצות יתירות עיין קידושין דף ל"ה ע"ב) פינן דגלי קרא פאן ואף דכתיב לגבי טומאה בני אהרן לחומרא מקשינן וצריף להתישב בדבר: וראיתי להרב שירי קרבן על רישלמי יבמות פ"ט ה"א שהקשה על הרמב"ם פי"ז מהלכות איסורי ביאה הלכה ה' שכתב וכל מקום שהוא לוקה היא לוקה וכו' שאין הפרש בין איש לאשה לעונשין וכו' דמשמע מדבריו דיליף ליה מדכתיב איש או אשה אשר יעשו מכל חטאות האדם וכו' וקשה הא מפוך דמלא יקחו ילפינן אבל מאיש או אשה ליפא למילף לאו

שאינו שנה בכל עכ"ל ולע"ד נראה לומר שהוא סובר פאיפא דאמרי דהשנה אשה לאיש
אף בלאו שאינו שנה בכל ואף דאמרינו דקיתה איצטריכא ליה סלקא דעתה אמינא ליגמר
מטומאה לא קש להאריה אי נמי דכונתו כמ"ש לעיל דאף פלשון ראשון אחר שפתיב לא
יקחו ידעינו שאין הפרש בין איש לאשה לעונשין בשום מקום אף בלאו שאינו שנה בכל
ועיין רש"י קידושין דף ע"ג ע"א ד"ה לינשא לפסולין ועיין להרב ברפי יוסף אה"ע סי'
ו' ואין עתותי בידי להאריה בזה עכ"ד יצ"ו: ובלאו הפא מפלל עשה אי אמרינו דהשנה
הפתיב אשה לאיש הנה הגאון חתם סופר בא"ח סי' ק"ן (ד"ה ועל הק' הראשונה) פתיב
לא מצאתי מעשה זמן גרמא אלא בעשה אבל בלאו הפא מפלל עשה שאינו דומה לתפילין
מצה והקהל חייבת וכעת לא מצאתי דמיון אלא לעשות סחורה בפירות שביעית ולאכול
אחר הביעור שהוא לאו הפא מפלל עשה וזמן גרמא ובנדאי נשים אסורות פאנשים והכי
נמי לכם ולא לגבוה נשים מןההרות אף שהזמן גרמא אלא דלא חמיר מגוף הלאו דלא
תעשה מלאכה וכו' והגאון בית יצחק יצ"ו בחלק יו"ד ריש סי' פ"ה פתיב ונ"ל אשר
הקשית אמאי שתי הלחם לא נאפה ביום טוב על ידי נשים דלכם ולא לגבוה לא הוי רק
לאו הפא מפלל עשה ונשים פטורות עיין חתם סופר סי' ק"ן דנשים חייבות בלאו הפא
מפלל עשה כדמוכח מקידושין דנשים אסורות בסחורה בפירות שביעית וכן פתיב במנחת
חינוך פרשת משפטים לענין שביעית ובהכי ניחא דנדריים ונדבות אין קרבין ביום טוב
וישחטו נשים דשוחטים מדינא דלגבייהו לא אסר לכם ולא לגבוה ועל פרחין נשים
חייבות וכו' עכ"ל אף הרב לימודי ה' בלימוד ו' אחר שנשא ונתן אם הא דהשנה הפתיב
איתה בלאו שאינו שנה בכל פתיב בסוף הלימוד ונ"ל ומפאן יוצא מפרש דלאו הפא
מפלל עשה אינו בסוג השנה הפתיב וכו' דלא עדיפא מלאו גמור שאינו שנה בכל וכן
נראה להדיא מדברי הריטב"א פתיב יד לפרק יש מותרות ונ"ל הני מילי לאו השנה
בכל וכו' קשיא לי הא מהיכא תיתי פיון שאף לאו שאינו שנה בכל חטאות ובכלל
עונשים שלוקין עליו דאילו במצות עשה אינם בכלל לפי שאין בהם עונש מלקות
כדפירש רש"י וכו' עי"ש ועיין במוהרימ"ט בחידושיו לקידושין דף ל"ד ע"א ד"ה מעקה
עכ"ל: הא דהשנה הפתיב אשה לאיש וכו' היינו דוקא במצות שנאמרו סתם שלא תאמר
שיהא חיובן בסתם על האנשים ולא על הנשים אי נמי בכל המצות שנאמרו בלשון זכר
ולא פתיב איש אבל במקום שפתיב איש בפירוש צריך לרבות אשה ובכמה מקומות
דרשינו הכי אין לי אלא איש אשה מנין פן פתיב הר"ן בחידושיו לסנהדרין דף כ"ז ע"ב
וכן מצאתי להרשב"א בשיטתו לקמא פרק א' דף קע"א ע"ד וכן פתיב הרב יבין שמועה
בכלל תע"א בשם התוספות ע"ב דברי הגאון יד מלאכי בכלל רי"א דברי הרשב"א הם
על דף ט"ו דאיתא התיב הא דהשנה הפתיב פתיב ונ"ל השנה הפתיב ודוקא בכל מקום
שלא נאמר בו איש דאדרבא בכל מקום שנאמר בו איש דרשינו פרט לאשה עד שירבה
אותה הפתיב ממקום אחר וכדאיתא בסנהדרין בכמה מקומות גבי מקל אביו ואמו אין לי
אלא איש אשה מנין עכ"ל ודברי התוספות שרמז הרב יבין שמועה הם גם פן בבבא קמא
שם וכן פתיבו בסופה דף כ"ח ע"ב וגם הריטב"א בקידושין על דף ל"ה (בד"ה הא
דאמרינו) הביא פלל זה בשם התוספות וכתיב בשם דהא דאמרינו השנה וכו' היינו היכא
דכתיב בני ישראל אי נמי אף דכתיב בלשון זכר הוא הדין לאשה אבל היכא דכתיב איש
וכו' ובדברי התוספות הנז"ל לא הוזכר היכא דכתיב בני ישראל ונתעורר על זה הרה"ג

רל"ץ מוהרמ"ף בספר לב מרפא דף כ' ע"ב עי"ש מה שפכת וילדעתי לא נפלאת היא לומר שפן הנה כתוב בתוספות שלפני הריטב"א אף זו היא שקשה להבין מה בין בני ישראל לאיש דבני ישראל נמי מיעוטא הוא בעלמא ואפילו הכי מקשינו והכי נמי נימא באיש האמור בפרשה וכמו שהקשה שם עי"ש מה שתירץ וכתב עוד הריטב"א דאף שיש לדחות הראיה שהביאו התוספות מדאמרנו גבי מקלל אביו ואמו אין לי אלא איש וכו' דמשום דאימעיט אשה גבי כבוד אב ואם משום דאין ספק בידה לעשות איצטריף קרא לרבות לקללתם דאי לא לא ליכתוב איש כלל ומיתי אשה מן הסתם מהא דהכא וכו' עי"ש ובמה שפלפל הרב לב מרפא שם: ולפי הנראה לא ראה הרב שפתי חכמים כלל זה שכתבו התוספות והרשב"א והריטב"א והר"ן והוא שבפרשת אחרי (סי' ח"ו) שנגמר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה שכתב רש"י דמדכתיב בלשון רבים למדנו אזהרה לנקבה כזכר הקשה הרב שפתי חכמים דלמאי איצטריף קרא בלשון רבים והא כלל הוא השנה הפתוב וכו' עי"ש מה שתירץ והבאתי דבריו לעיל (בד"ה ומדברי הרמב"ן) ולפי כלל הנ"ל נראה דקושיא מעיקרא ליתא דהא הכא פתיב איש ברישא דעניינא ובכי האי גוונא לא אמרינו מסתמא השנה הפתוב ולהכי איצטריף שפיר למיכתב בלשון רבים וכן כתב הרא"ם שם על קושיא זו וז"ל ואם תאמר למה לי ריבויא תיפוק לי שהנקבה כזכר מדרב יהודה אמר רב השנה הפתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה יש לומר דוקא כשאומר סתם לא תאכל דם לא תאכל חמץ וכיוצא שאין שום מלה למעט הנקבה אז אף שהאזהרה היא בלשון זכר אמרינו הוא הדין נקבה שהרי הפתוב השנה אשה לאיש אבל במקום שאומר איש דהוי מיעוטא איש ולא אשה אין הנקבה בכלל וצריף לכתוב אחריו לשון רבים לכלול גם הנקבה עכ"ל הרי שגם הרא"ם סבירא ליה פסברת התוספות דהיכא דכתיב איש לא אמרינו השנה הפתוב וכו' אלא שקשה על הרא"ם דהא תינח אם הנה פתוב בפרשה איש רק פעם אחת אבל השתא דכתיב איש איש תרי זמני הא בכי האי גוונא יש לנו לרבות אשה כמו שמתבאר מסוגיא דסנהדרין דף ס"ו ע"א דאיש איש הוי ריבוי אחר ריבוי והוא לרבות אשה ואם ירצה ה' אכתוב בזה במערכת האל"ף (בקונטרס שיורי הפאה) בסייעתא דשמיא ועיין לקמן בסמוך (בד"ה ולי הדל) שהרמ"ה אינו סובר פן אלא בכל גוונא אמרינו השנה הפתוב וכו' אף היכא דכתיב איש בפרשה ואין ליישב בזה דברי הרב שפתי חכמים דפשיטא לי דלא ראה דברי הרמ"ה שלא נדפס בימיו ואף אם ראה דבריו אין לו לכתוב בסתם היפוך התוספות: וכתב הרב מטה אשר בליקוטים סי' י"ט דהא דכתבו רבנוואתא הנ"ל דכי פתיב איש לא אמרינו השנה הפתוב וכו' היינו דוקא היכא דאיש דכתיב בההוא עניינא לא איצטריף למעוטי קטן אבל כשאיצטריף איש למעוטי קטן הנה ליה פדלא פתיב איש ואמרינו השנה הפתוב וכו' ומה שהביאן לחלק פן הוא מה שהוקשה להרב השואל דברי הרב המגיד בתשיעי מהלכות גנבה גבי גונב איש ומכרו שכתב הרמב"ם דבין שהיה גנב איש או אשה נהרגים וכתב הרב המגיד זה פשוט דהשנה הפתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה שזה לכאורה היפוך ממה שכתבו התוספות דהיכא דכתיב איש לא אמרינו השנה הפתוב והכא דכתיב איש פי ימצא איש גונב נפש וכו' ואם נאמר דהרמב"ם לא סבירא ליה פהתוספות מה יענה לאותה בריתא דבפרק ארבע מיתות דף ס"ו ע"א (ויפסקה הרמב"ם בריש פרק ה' מהלכות ממרים) דמדכתיב איש איש מרבינן אשה טומטום וכו'

והרב המחבר הוסיף להקשות על דברי הרב המגיד שפירק א' מהלכות גנבה דין ז' שעל מה שכתב הרמב"ם אַחַד הַאִישׁ וְאַחַד הָאִשָּׁה שֶׁגָּנְבוּ חַיִּיבִים לְשַׁלֵּם כֹּפֶל וכו' פתב הרב המגיד חיוב האשה פשוט מדהשנה הפתוב וכו' וכן על מה שכתב הרב המגיד בהלכות שכירות פירק ב' דין ו' על מה שכתב הרמב"ם פתב הרב המגיד שהוא מדהשנה וכו' נהרי בהנה פולהו פתיב איש ולפי דברי התוספות לא אמרינו השנה הפתוב היכא דכתיב איש ועל זה פתב לחלק בין היכא דאיש איצטריף למעוטי קטן פהנה דוכתי הנז"ל דמה שגאמר בהם איש איצטריף למעוטי קטן פדאמרינו בספרי פרשת [תצא] כי ימצא איש פרט לקטן וכן בתשומי כפל איש בא למעט קטן וכן בשומרים אלו תנרף דב"ק והאריכו שם כמה רבנים בענין זה ולא יכלתי להתבשרם בתורתם לה נא ראה: ולי הדל נראה דאין הכרח דהרמב"ם סובר פסברת התוספות דהיכא דכתיב איש לא אמרינו השנה הפתוב וכו' ומה שפסק בהלכות ממרים ההיא דאיש איש לרבות בת וטומטום וכו' אפשר דמפרש הברייתא פדמפרש לה הרמ"ה בחידושו שם וז"ל ואיכא דמקשו הכא אמאי לא דריש הכא איש לרבות את העפום פדדריש התם בדרף ז"ן ע"ב (גבי איש איש אל כל שאר בשור) ובת וטומטום ואנדרוגינוס תיפוק לי מדהשנה הפתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ולדילן מסתבר דלאו קושיא היא דקרא דנפקא לן מניה השנה הפתוב אשה לאיש או אשה פתיב ביה וסלקא דעתך אמינא דוקא איש או אשה ודאי אבל טומטום ואנדרוגינוס לא (לכן) איצטריף דרשה דאיש איש לרבות טומטום ואנדרוגינוס ואידי דדריש ביה טומטום ואנדרוגינוס דריש ביה נמי אשה עכ"ל דמתבאר דמפרש דאיש אישלא איצטריף לרבות אשה אלא לטומטום ואנדרוגינוס הוא דאתא ואשה מדהשנה הפתוב נפקא ואם כן גם הרמב"ם יספור ולו ידע פפירוש הרמ"ה ולית ליה האי פללא דכיליו לן התוספות פלל וממילא לא יהיה לנו הכרח למה שחידש הרב מטה אשר פלל אלא דהני מילי דמר מילי דסברא ניגהו וכבר נסתייע מדברי הרבנים: ואם דיני ממונות ניקזין וחקלות נכללים בכלל פי יעשו מפל חטאת האדם (שמזה למדנו דהשנה הפתוב אשה לאיש) הנה הרא"ש בפירק קמא דקמא סי' ט' גבי והנשים בכלל הנזק פתב דכתיב איש או אשה פי יעשו מפל חטאת האדם השנה הפתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכתב ידידי הגאון אבד"ק ראגאונא יצ"ו בספרו הארות השמש סי' ד' אות ב' בשם חותנו הגאון אבד"ק פאסוול יצ"ו דלענין ניקזין הנה לו להביא קרא דונהמית איש או אשה דאילו קרא דכי יעשו פתיב ביה מפל חטאות האדם ולזה הביא דבספרי זוטא הובא פילקוט אמרו דבכלל חטאת האדם הוא דברים שבין אדם לחברו גזלות וחקלות וכו' והאריף קצת עי"ש ובריש סי' טו"ב: סימן כב התורה חסה על ממונם של ישראל.

בנדפס במערכה זו אות צ"ב נשאתי ונתתי בס"ד בעיקרא דהאי מילתא מהיכא ילפינו לה וידידי הגאון עמודי אש יצ"ו פתב לי בענין זה וז"ל באות צ"ב הקשה מעכת"ה על רבינו גרשום שכתב בחולין (מ"ט ב') דהא דאמרינו דהתורה חסה על ממונם של ישראל נלמד מהאי דצנתה התורה לעשות חצוצרות של כסף ולא של זהב וע"ז הקשה מעכת"ה מר"ה (כ"ז א) דאמרי' שם דכל פנופיא הוא של כסף ואב"א התורה חסה וכו' משמע דהא דעשו חצוצרות של כסף הוא לאו משום דהתורה חסה אלא משום גזה"כ דכל פנופיא הוא משל כסף ולדעתי י"ל דר"ג ס"ל פדעת כמה מהראשונים (שהביא ג"כ מעכת"ה במערכה א' אות רי"ט) דהלכה כאב"א בתרא ונדחה הטעם פל פנופיא צריף

להיות משל פסך ורק הטעם הוא משום דהתורה חסה וכו' ויש לו סעד מתוספתא פ"ז דסוטה דבהקהל תקעו בתצוצרות של זקב אף דהיו פנופיא והתפארת ישאל בפ"ה דסופה הקשה פן ופירש דשכרו עבור דינר זקב אבל התצוצרות הווי משל פסך ואישתמיט מניה דברי התוס' בע"ז (מ"ז א) שפכתבו משם רבינו יהודה דהתצוצרות עצמן היו משל פסך אולם י"ל דהתוספתא ס"ל דגם בכנופיא הי' יכול להיות בשל זקב וטעם דצותה התורה לעשות משל פסך היא לפי שהתורה חסה וכו' ומה דכאן הוכרח להיות משל זקב י"ל פיון שהיו בשכירות ששכרו מאחרים התצוצרות כדאיתא בתוספתא שם הי' הנ"מ בדמי השכירות בין לשפוך משל פסך או משל זקב דבר מיעוט ע"כ שכתרו משל זקב משא"כ היכא דצ"ל התצוצרות משלהם אמרי' התורה חסה כו' וביותר י"ל לפמ"ש בס' זכר למקדש (דף ט' ע"א) דהמצנה להכניף את העם היה מוטל על המלך י"ל דהמלך פרע להמשפירים מדילי' את דמי השכירות ולדידי' מילתא זוטרתא היא וי"ל דע"כ השמיט הר"מ בהל' תגיגה (פ"ג ה"ד) הא דאיתא בתוספתא דהתצוצרות היו משל זקב לפי שאזיל לשיטתו' שהביא היד מלאכי (אות שפ"ה) דבשני איכא דאמרי פסק לקולא כמ"ש הכ"מ פ"ח מהל' ק"פ ושאר דוכתי וע"כ פסק גם פאן לקולא דסגי בשל פסך עכ"ד יצ"ו: סימן כג הלכה פרבי מחבירו אם לגבי רשפ"ג אביו ג"כ הלכה כמותו או לא כתבתי בנדפס במערכה זו אות ק"א באריכות קצת בס"ד עי"ש וידידי הרב הגדול מוהר"ר יחזקאל וויפערנסקי אבד"ק טישעהרין יצ"ו פתב לי וז"ל מידי שוטטו עיני הפהויים בספרו הנורא ראיתי להעיר איזה גרגרים זעירי וקטיני לפי קט שפלי הדל והוא בחלק הפללים בס"א ק"א אי הלכה פרבי לגבי אביו שהחליטו בספרי הפללים וכן בספרו דמני"ר בשיטת הרמב"ם לפסוק הלכה פרשפ"ג נפלאתי שלא ראיתי בהתפזי שביאו מדברי הרמב"ם פ"ט מהל' איסורי ביאה ה' כ"ט יע"ש ובהה"מ שם שרטט וכתב במפוןרש ופסק רבינו פרבי דהלכה כמותו מחבירו ע"ש וכתזיון הנה פתב ג"כ מרן הב"י בס"א ק"ץ יע"ש.

עכ"ד יצ"ו: ובמה שפכתתי בנדפס שם (בד"ה והא דקי"ל) אם פלל זה דהלכה פרבי מחברו ולא מחבריו נאמר גם בבביתא וכתבתי שמתבאר מדברי פמה ראשונים שהזכרתי שם דנאמר גם בבביתא הנה במכתב אברהם יקר הוא הרבני נחום שעכטער יצ"ו העיר על זה וז"ל במה שחקר מ"ד בהא דקימא לן הלכה פרבי מחברו ולא מחבירו אם בבביתא גם פן נאמר פלל זה יענין בגמרא חולין דף ל"ו ע"א דאמרינן בפירוש גם בבביתא פלל זה ופליאה על הדר"ג שלא הביא גמרא חולין ה"ל: ובעיקר הפלל דהלכה פרבי מחברו הבאתי בנדפס שם (בד"ה והיכא) מה שפכת הרב יד מלאכי בכלל רל"ג שבסמ"ג פתב דהלכה פרבי אף מחבריו ושפן מצא להרמב"ם בפירוש המשנה פרק ט' דשבועות משנה ה' וכתבתי שהרבנים מקנה אברהם וחינא וחסדא תמהו על זה שאין בכל המסקתא פי אם שמנה פרקים והאחרון חביב העיד שענין בפירוש המשניות של כל מסכת שבועות ולא מצא שפכת פן ואין אתנו יודע איזה טעות יש בידי מלאכי ברם זכור אותו האיש לטוב מר ניהו הרה"ג ברוך עין מעיר אמדוד מח"ס דבר מצנה יצ"ו במכתבו אלי ביום ב' ואתחנן תרנ"ו שהודיעני שיש טעות סופר בידי מלאכי ובמקום שבועות צריך להיות שביעית ששם נמצא מה שפכת בידי מלאכי בשמו ואפיריון נמטיניה: סימן כד הא לא קשיא כי אמר בש"ס הכי פירושו הוא אם קושיא אחרת אין פאן זו יש לה תירוץ וכן פל דוכתא דאיכא הא לא קשיא יש קושיא גדולה מזו פן פתב רש"י במס'

שבועות דף כ"ג ע"א בד"ה הא לא קשיא ובמכתב לחזקיהו דף ק"ה ע"ד פתבתי שדברי רש"י נעלמו ממרן חיד"א בס' יעיר און במערכת הלמ"ד אות כ"ד שהביא כלל זה בשם הרשב"ם בבבא בתרא דף צ"ג ע"ב (אם אין קושיא אחרת הא לא קשיא וכל היכא דאיפא פרכא אחריתי קאמר גמרא הא לא קשיא עכ"ל) ולא הנפיר דברי רש"י וגם במערכת האל"ף אות מ"ם הביא כלל זה בשם הרשב"ם ולא הנפיר דברי רש"י עיי"ש ויש לדקדק בכלל זה מדאמרין בפרק הרוואה דף ה"ן ע"א הא לא קשיא הא דמענין בה הא דלא מענין בה ואין שם עוד קושיא אחרת ולא ניחא לי למימר דכוננת רש"י ורשב"ם היא לומר דיש קושיא אחרת בענין ההוא אף שלא פירשו בש"ס הקושיא האחרת פן הוא באמת שיש קושיא אחרת וכינצא לזה פתב מרן חיד"א במערכת האל"ף הנ"ל בלשון אי קשיא לי הא קשיא לי דאף דמשמעות הלשון הוא שיש קושיא אחרת שאינה קושיא פל פה אבל זאת קושיא היא אין צריך שיהיו הקושיא והתירוץ מפנירשים בש"ס ועליהם יאמר האומר אי קשיא הא קשיא אלא מציינן למימר דהאומר לשון זה הוא היודע שיש קושיא ומירוץ ולא חש להנפירן עיי"ש דאין נכון בעיני לפרש פן בכוננת רש"י ורשב"ם אלא משמעות דבריהם הוא שבש"ס מקשי קושיא אחרת ואולי לפי כלל זה נכון לגרוס בפרכות הנ"ל לא קשיא וכו' (בלא הא) וכדאימתא התם בפרק אין עומדין דף ל"ב ע"ב לא קשיא הא דמאריך ומענין בה וכו' וכן ראיתי בס' דקדוקי סופרים שהביא נוסח פתיבת יד לא קשיא הא דמענין וכו' ועיין בפרק קמא דשבת דף ג' ע"ב הא לא קשיא ותפשוט.

ובכריתות דף י"ג ע"ב הא לא קשיא הא ברביעית הא ביותר מפדי רביעית. סימן כה הסתפלות וראיה אם יש חילוק ביניהם פתבתי בנדפס באות צ"ה דמה שכתב הרב ראה חיים דהסתפלות הוי טפי מראיה אינו פשוט לומר פן וציינתי ספרי דבי רב המדברים בזה וידידי הגאון מוהר"ר יעקב ברוך איזראלזאהן אבד"ק קאנדאווי יצ"ו כתב לי לעיין בסמ"ע סי' קד"ן ס"ק י"ד וכן פתב לי ידידי הרה"ג מוהר"ר זאב נחום יפה אבד"ק פאסקאווי יצ"ו דמבואר בסמ"ע הנ"ל דלשון הסתפל שייך לומר אהסתפלות בעלמא בלי פונת ראיה וכתב שגם בנתיבות המשפט הביא דבריו בלי שום ספיקות ואני אומר דתרונוניהו רבנן קדישי יצ"ו הא גרמא להו להשיג עלי בזה מדברי הסמ"ע לפי שאין בידם ספר היקר יד מלאכי שציינתי בנדפס לעיין שם באות קע"ט ושם אתה מוצא שהביא דברי הסמ"ע הנ"ל ועלימו תטוף מלתו שדבריו תמוהים וכו' עיי"ש ואין פל חדש ועיין במה שהבאתי בקונטרס הערות לחלקי הפללים בס' קי"ד: ועתה חידושי אגני מגיד שראיתי לגאון עוננינו בספר העמק שאלה בהשמטות לחלק ב' בדף קי"ב אות כ' שכתב גם פן דיש לחלק בין הסתפלות לראיה ויישב בזה מה שהקשה הרא"ש בפרק שני דכתובות סי' ג' למאי דפסק הש"ס אסור להסתפל בפני פלה אם פן איך יעידו על הניומא ומירץ הוא דנדאי הסתפלות אסור אבל ראיה בעלמא שרי וכן פתב המגן אברהם סי' רכ"ה סק"כ פן פתב מרן הבית יוסף בס' רכ"ט בשם האבודרהם בשם הרא"ש ודלא כהסמ"ע סי' קנ"ד ס"ק י"א והוקשה לו מאי דאמרין בעבודה זרה דף כ' ולא יסתכולי מי הוה שרי וכו' דלימא דרשב"ג לא הסתפל אלא ראיה בעלמא וניחא ליה דמדבריהו על יפה מוכח שהביט בה יפה בהסתפלות וכו' ועוד שקיל וטרי בזה עיין שם ובלי ספק לא היה בינד הגאון הספר הנורא יד מלאכי ושאר ספרי דבי רב שרשמיטי בנדפס בזה (יעיר און באות נו"ן נחמד למראה בח"א דף קע"ז ח"א ח"ב דף ח' ע"ג מכתב לחזקיהו

דף ל"ג ע"ב) ואתה תחזוה ביד מלאכי שפכר הביא דברי מרן הבית יוסף ודברי הרב מגן אברהם וסנגיא דעבודת זרה הנ"ל וצדד ליישב פיעויןן שם ומלשון הזהר הקדוש בפירוש בשלח דף ס"ו ע"ב נראה קצת דהסתכלות וראיה פי הדדי נינהו דהכי אתמר קשת דלמא מאי היא והוא את קיימא דאיתרשים ביה בבר נש דכל מאן דאסתפל ביה עביד קלנא לעילא אמר ר' יצחק אי הכי והכתיב שים נא ידך תחת ירכי דהנה אומי ליה בהאי את אמר ליה אנח להו לאבהו דעלמא דלית אינון פשאר בני עלמא ועוד שים נא ידך פתיב ולא פתיב ראה תחת ירכי עכ"ל הנה בראשית מאמר נקטו לשון הסתכלות (דכל מאן דאסתפל) ובסיום הלשון הנה להם לומר ולא פתיב הסתפל תחת ירכי משמע דאסתפל היינו רואה: ומה שנראה מדברי הגאון העמק שאלה שגם לענגן הסתכלות בעריות יש לחלק בין הסתכלות לראיה הנה ראיתי עתה להרב מוהר"ש הפהן שולאל בספר נה שולם בחידושי פוסקים סי' כ"ד ד' קי"ח (ד"ה וחוזה הוית) שהביא מה שכתב מרן חיד"א בספר פתח עינים בחידושי לעבודת זרה בפירק קמא על מה שאמרו בש"ס בדף כ' ע"ב קרן זוית הנאי נראה להביא ראיה מכאן למה שראיתי בפוסק אחד קדמון בחיבור פתיבת יד כולל כל הדינים פתיב על קלף ונ"ל ה הסתכלות בפנים יש אומרים דדרף העברה פלומר שאין הראיה בהם בקבע לית לן בה ואינו נראה אלא כל הבטה בעולם באשת איש אסורה והוא הדין לכל אשה שהיא אסורה עליו משום ערוה עכ"ל והשתא אם איתא לסברת יש אומרים דדרף העברה מותר אמאי איצטרף לשנויי קרן זוית הנאי לישני דהאיסור הסתכלות בקבע ורפן שמעון בן גמליאל דרף העברה ראה אלא מוכח דרשב"ג לא חזי אלא דרף העברה והנה באונס בקרן זוית הנאי עכ"ל הפתח עינים ובנה יישוב הרב נה שולם מאי דהנה קשיא ליה על מה שכתב הרב מגן אברהם סימן רכ"ה סעיף קטן ב' (בגליון הש"ס לרבינו עקיבא איגר במגילה ד' כ"ח ע"א יש טעות במראה מקום למגן אברהם סוף סי' רכ"ו וצריך להיות רכ"ה) דהא דאמרו אסור להסתפל בצלם דמות אדם רשע הוא דוקא להסתפל בו ביותר ולהתבונן בדמותו וצלמו אסור אבל ראיה בעלמא מותר שאם פדבריו מאי פריף הש"ס על מה שראה רשב"ג באותה גויה וכו' ולאסתפולי מי שרי והתניא לא יסתפל אדם באשה נאה פנויה ולא באשת איש אפילו מכוונת והוצרך לשנויי דקרן זוית הנאי לימא דהף דרשב"ג ראיה בעלמא אבל לפי דברי הרב פתח עינים ניחא דאפשר שגם הרב מגן אברהם סובר פדעת הפוסקים הנז' דבעריות החמירו אפילו דרף העברה אבל באדם רשע לא החמירו אלא בהסתכלות ביותר וטעמו של דבר משום שיש תענוג להסתפל באשה יותר מגוף המעשה פדכתב הרב מוהר"ם בן חביב בתוספת יום הפפורים ד' ע"ד ע"ב לכן החמירו בה אף דרף העברה מה שאין פן באדם רשע: והשגתי ספר יקר טהרת המים (לרב גדול משאלוניקי) וראיתי במערכה זו אות ע"ז שכתב על דברי הסמ"ע הנ"ל ונ"ל והרב חסדי אבות פרק א' משנה ח' כתב דוע דהסתכלות יותר יפה מראיה וכן כתב הרד"א על שם הרא"ש הביא דבריו מרן הבית יוסף א"ח סי' רכ"ט וכן כתב הארנף (הערנף) ערף קשת והרר"י הביא דבריו בבית יוסף סי' ע"ה והרמ"ה הביא דבריו רבינו בצלאל (בשיטה מקונצת) בכתובות ד' י"ז ע"א ובספר החסידים סי' קכ"ט נראה דהסתכלות וראיה הפל אחד ולשון שא עיניף הוא ראיה מועטת ראיה בעלמא עכ"ל: סימן כו הלכה כר' מאיר בגזרותיו.

בנדפס באות ה' הבאתי מה שכתב הגאון יד מלאכי בשם הרב הקסיד מוהר"ח ו' עט"ר בספרו היקר ראשון לציון דלא נאמר כלל זה אלא פשהמחלוקת היא אי גזרינו או לא אבל בדבר שפולם מודים דגזרינו אלא שחלוקים במהות הגזרה דלמר הגזרה היא באופן אחד ולמר הגזרה היא באופן אחר לא אמרינו בזה הלכה כר' מאיר בגזרותיו ותמתי על הרב יד מלאכי שלא הביא דברי הריטב"א בחידושייו לסופה ד' י"ד בפלוגתא דמספכין בנסרים שכתב מפרש פחילוקו של רבין חסידא בספר ראשון לציון (שוב בשנת תרנ"ד היה אצלי רב אחד שד"ר מארעא דישראל יצ"ו והיה בידו ספר יד מלאכי דפוס חדש (פראמישלא תרל"ז) ובו הגהות יקרות ובענין זה ראיתי שקדמני להביא דברי הריטב"א הנ"ל ונ"ל דברי הרב ראשון לציון שהביא הרב המחבר הן הן דברי הריטב"א בחידושייו לסופה על דף י"ד בפלוגתת ר' מאיר ור' יהודה אם מספכין בנסרים עכ"ל ובבואי אל הארץ הקדושה השגתי עתה (תר"ס) ספר ראשון לציון וראיתי שדבריו גם הם על סוגיא דנסרים וכיונה דעתו לדברי הראשונים) ואני הדל הבאתי ראיה לזה מסו פרק קמא דעבודה זרה ד' כ"א דפסק שמואל בההיא פרבי יוסי אף דשמואל סובר דהלכה כר' מאיר בגזרותיו והוא מהאי טעמא עי"ש אף עתה ראיתי שאין הפל מודים בכלל זה דהתוספות ביבמות ד' מ"ב ריש ע"ב כתבו בשם רש"י דר' יוסי נמי גזר ארוסה אטו נשואה ובההוא עניינא אמרינו בעירובין ד' מ"ז ע"א לאפוקי מדשמואל דאמר הלכה כר' מאיר בגזרותיו אלמא אף דר' יוסי נמי גזר אמרינו הלכה כר' מאיר וכבר נתעורר בזה הרב ערוך השלחן בסי' תרל"א שהביא שם מה שכתב הריטב"א בשם רבו וכן כתב בס' תמ"ד סי' ק"ץ דלא קים לן כר' מאיר דאין אלו גזרותיו דאף ר"י גזר וכתב על זה וק"ק דבפרק בפל מערבין ד' מ"ז משני לאפוקי מדאמר שמואל הלכה כר' מאיר בגזרותיו אף דר' יוסי נמי גזר ארוסה אטו נשואה כפירוש רש"י מיהו התוספות בפרק החולץ כתבו דר' יהודה ור' יוסי סברי דלא גזרינו וכו' עי"ש ומדלא דחו התוספות פירוש רש"י מטעם זה דאם כפירוש היכי אמרינו בהא פללא דהלכה כר' מאיר בגזרותיו הא פולאו נמי גזרי מוכח קצת שסוברים שגם.

בכי האי גוונא אתמר האי פללא וצ"ע: ולפי הנראה גם הגאון חות יאיר אית ליה פכלליה דרבין חסידא ראשון לציון הנ"ל דהנה רבינו התוספת יום טוב בפרק קמא דעבודה זרה משנה ה' במאי דתנן ר' מאיר אומר אף דקל טב וחצב ונקליבם אסור למפור לעכומ"ז הביא מה שכתב הרמב"ם בפירושו הלכה כר' מאיר שאסור למפור דברים אלו גזרה שפא יקריב מהם וכתב שפא לומר דלכך הלכה כר' מאיר משום דגזר ונהלכה כר' מאיר בגזרותיו שאם לא פן למה פסק כר' מאיר ונהלא בפירושו כתב דר' יהודה חולק וסובר שאין מקריבין חצב ור' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה אלא ודאי משום שהיא גזרה הלכה פמותו ועל זה כתב בחות יאיר סי' צ"ד ד' נ"א ע"ב (מדפוס חדש בד"ה הלכה כר' מאיר בגזרותיו) ומה שכתב שם התוספת יום טוב לא נהירא פי שם לכולי עלמא גזרינו בדבר דשייכא למיגזר ודו"ק עכ"ל נראה שפונתו לומר דהתם ר' יהודה נמי אית ליה הך גזרה דשפא יקריב מהם אלא דסבירא ליה דאין מקריבין חצב אבל בדברים שרגילים להקריב מודה דגזרינו שפא יקריב מהם ונמצא דכולי עלמא אית להו גזרה דשפא יקריב ורק פליגי באיזה דברים יש לחוש לשפא יקריב הנה בכי האי גוונא ליתא לכללא דכר' מאיר בגזרותיו ולכן לא נחה דעתו בדברי הרב תוספות יום טוב פן נראה פונתו וכן

נראה שהבין מדבריו הרב שם חדש בח"ב סי' קמ"ז ד' מ"ד ע"ג וכיון שלא הונח לו דברי התוספות יום טוב לכן כתב דמהשפסקו הלכה כר' מאיר הוא משום דמוכח מהש"ס דקיימא לן כר' מאיר מדמקשה בש"ס ור' מאיר דקל טב הוא דלא וכו' ולמה ליה להקשות ארבי מאיר ומדיוקא ליקשי מתנא קמא ור"י דסברי אפילו דקל טוב שרי אלא על פרחין מדמקשי מר' מאיר שמעינן דהכי סבירא ליה ומקרוב נתפכדתי בספר יקר שנדפס מחדש דברי מלפאל לידידי הגאון מוהר"ר מלפאל צבי הלוי אבד"ק לאמזא יצ"ו וראיתי בסי' ס"א שהביא מה שכתב ביד מלאכי בשם ראשון לציון וכתב שאין הס' רל"ץ אצלו לידע טעמו אבל הדבר מסתבר וחדווש הוא לרוב גדלו שלא זכר דברי הריטב"א בסופה שהבאתי אני הדל בנדפס שכתב כן מפניש אף גם זאת לא זכר שר שיטת רש"י ותוספות ביבמות הנז"ל שגראה שאין סוברים פו ולא דברי הריטב"א ותמים דעים שרמז הגאון ערוך השלחן הנ"ל: וראיתי עוד שם בדברי מלפאל יצ"ו שהאריך קצת בעיקר הפלל ואחת מן השמועות שהביא שם הבאתי גם אנכי הדל בנדפס בשם הרב מקנה אברהם וכתבתי שלא ראה דברי הרב שושנים לדוד ולפי שגראה שספרים אלו אין מצויים אצל רבני גאוני דורנו האשפנזים יצ"ו לכן אכתוב מפניש דב"ק והוא זה הרב מקנה אברהם במהדורא בתרא סי' קי"ח עמד לבאר אם פללא דהלכה כר' מאיר בגזרותיו דוחה פללא דהלכה פרבים (והאריך להביא ראיות דגם לגבי רבים הלכה כר' מאיר בגזרותיו) וכתב דמתניתין דנדרים פרק ד' משנה ד' (בדף מ"א ע"ב) מוכח דלא נקטינן כר' מאיר נגד רבים דהתם פליגי ר' מאיר ורבנן ופסקו הרע"ב והרמב"ם שלא כסברת ר' מאיר (דתנן התם גבי מודר הנאה) לא יעשה עמו באופן וכו' אלא כרבנן עושה עמו ברחוק דר' מאיר גזר רחוק אטו קרוב ורבנן לא גזרי דמוכח דליתיה להאי פללא פי פליג עם רבים ואני הדל כתבתי שלא ראה דברי הרב שושנים לדוד שגם הוא הקשה למה לא פסקו כר' מאיר בגזרותיו ותירץ דכי עביד בקרוב ליפא איסורא דאורייתא משום דהוי דבר שאינו מתפנין ולא אסור אלא מדרבנן ולכפ' ליפא למיגזר רחוק אטו קרוב דהוי גזרה לגזרה ור' מאיר דגזר היינו משום דסובר דבר שאין מתפנין אסור מדאורייתא הילכפ' לדין דקימא לן דבר שאינו מתפנין מותר משום דכי לא קימא לן פנותיה בהפ' גזירה ואין לומר דהכא הוי פסיק רישיה וכו' עי"ש ודבריו נכונים דהכא דתליא גזרתיה במאי דאזניל לשיטתיה בדוכתא אחריתי ואנן לא קימא לן פנותיה בההיא שיטתא הכא נמי לית לן למיחש לגזרתיה בהאי מילתא: ונראה דיש הוכחה לזה במאי דפליגי ר' מאיר ונחמים בריש פרק פל הצלמים דאמר ר' מאיר פל הצלמים אסורין מפני שנעבדין פעם אחת בשנה ונחמים אומרים אינו אסור אלא פל שיש בידו מקל או צפור או כדור ואמרין בגמרא אי דנעבדין פעם אחת בשנה מאי טעמייהו דרבנן אמר רב יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן במקומו של ר' מאיר היו עובדין אותה פעם אחת בשנה ר' מאיר דחייש למיעוטא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום ורבנן דלא חיישי למיעוטא לא גזרי שאר מקומות אטו אותו מקום והפוסקים פסקו דלא כר' מאיר וטעמא בעי הא ר' מאיר גזר וקימא לן בגזרותיו פנותיה ואין לומר דמשום דרבים פליגי עליה לא קימא לן פנותיה פבר הבאתי בנדפס מפמה רבנואתא שכתבו דגם נגד רבים הלכה כר' מאיר בגזרותיו והוכיחו כן מש"ס דכתובות דף ז"ן אמן על פי דברי הרב שושנים לדוד מתנישב שפיר דכיון דפלוגתייהו תלי במאי דפליגי בעלמא אי חיישינן למיעוטא או לאן ואנן הא קי"ל בעלמא

דלא תיזישין למיעוטא משום הכי לא קימא לן נמי בהאי דינא בגזרתיה דר' מאיר דתליא במאי דסבירא ליה בעלמא תיזישין למיעוטא: וסברא זו (דכשהגזרה תליא במידי דסבירא ליה בעלמא ואנן לא נקיטינו פנותיה בההיא לא אתמר פללא דכר' מאיר בגזרותיו) פתבה הגאון נצי"ב מלך בהעמק שאלה פרשת ויג על מה שכתב רבינו השאלתות ואף על גב דסבירא לן הלכתא כר' מאיר בגזרותיו פהא פרבנן משמעתייה דרב אשי פתב בס"ק ו' ונ"ל פהא פרבנן משמעתייה דרב אשי פבר הובא דעת רבינו בתוספות בכמה מקומות דמפאן מוכח הלכה כר' מאיר בגזרותיו ולא בקנסותיו רוצה לומר דאי אפשר לומר דכאן יוצא מהכלל פדפסקו התוספות בשבת דף ט' דלא כר' מאיר דשאני התם דפסק הגמרא בהדיא דלא כר' מאיר והיא דאתמר אתמר והכי נמי הא דפסק הגמרא ריש פרק הדר כר' אליעזר בן יעקב הוא פדי להוציא מפללא דכר' מאיר בגזרותיו דאי לאו הכי הלא פבר ידוע דהלכה כר' אליעזר בן יעקב אלא שהתוספות בבכורות דף כ"ז ב' ד"ה משנת נדחקו בזה והיינו טעמא משום דלטעמיהו אזלי בסוגיא דמספכין בנסרים שפסקו פשמואל מהא דהפכין על הצד ולא פרב וכר' מאיר בגזרותיו פמו שכתב הרמב"ן במלחמות ה' והיינו טעמא משום דסבירא להו פמו שכתב הבעל המאור בסוגיא דחבילי קש דהוא מלתא דלא שכיחא לספד בית בנסרים בלא מעזיבה ור' מאיר לטעמיה דחייש למיעוטא וכינן דבהא אין הלכה כר' מאיר מפילא אין הלכה בגזרה פנותיה ומשום הכי בפלוגתא דריש פרק הדר דלא שכיחא שידור יחיד במקום נכרי וכו' ור' מאיר לטעמיה הוא דאזיל פשיטא שאין הלכה כר' מאיר וכו' אלו תנרף דב"ק והנה מה שכתב שהתוספות בבכורות דף כ"ז נדחקו וכו' פנראה שהוא טעות הדפוס וצריך להיות דף כ"ג עי"ש על פל נים למדנו מדב"ק שבגזרה שהיא תלויה בסברתייה דבעלמא ובההיא לא קימא לן פנותיה בגזרתיה נמי לא קימא לן פנותיה וכדאסברה לן מרן מוהרד"ף בשושנים לדוד הנ"ל שוב ראיתי בהעמק שאלה פרשת פא סי' מ"ד סק"ג שכתב גם שם סברא זו אף רק לשיתת התוספות אכל לשיתת שאר פוסקים פתב לחלק דדוקא פשאמרו בש"ס דגזרתו תלויה בסברא דאית ליה בעלמא פההיא דריש פרק הצלמים הוא דלא אמרינו פה הלכה כר' מאיר בגזרותיו אכל אם אמרו דר' מאיר גזר ולא אמרו בפירוש דאזיל לטעמיה בעלמא אף שהדבר מוכרח שגזרתו תלויה במאי דסבירא ליה בעלמא הוי בכלל מאי דאמרינו הלכה כר' מאיר בגזרותיו ולפי זה שינויא דמרן מוהרד"ף תליא באשלי רברבי: אחר זמן רב השגתי ספר שם חדש ח"ב (שרשמתי בפדפס) וראיתי להרב בסי' קמ"ז דף מ"ד ע"ג שכתב על קושיא זו שני ישובים השני נח לי והראשון קשה קצת ואלו הם א) שהרמב"ם בחבורו נרגש ממנה ויישבה במתק לשונו בהלכות נדרים פרק ז' הלכה ח' ונ"ל נדמנה לו מלאכה עמו פגון שהיו קוצרים פאחת עושה בריחוק הימנו גזרה שפא יסייענו למדנו מדבריו דטעמא דרבנן דאסרי בקרוב מקום (פדאמרינו בגמרא בקרוב פולי עלמא לא פליגי דאסור) היינו משום שפא יסייענו וכן פתב הרדב"ז בספר יקר תפארת ונמצא שבקרוב עצמו הוא משום גזרה ואם באנו לגזור רחוק אטו קרוב הוי גזרה לגזרה ולכן ניקום ונגזור גזרה לגזרה (רחוק אטו קרוב וקרוב גופיה שפא יסייענו) משום הכי לא קימא בהא כר' מאיר ולי הדל יש לפקפק בתירוץ זה דהא לא אפשר דסבר ר' מאיר בעלמא דגזרה לגזרה גזרינו ומסתמא גם הוא סובר הא דלא גזרינו גזרה לגזרה וכי חייש הקא על פרחין לומר דמשמע ליה דכולה

חָדָא גְזֵרָה הִיא וְכִינּוּן דְּנִקְיִטִינּוּן כַּר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי בְּהָא נְמִי דְּפְלִיגִי אִי גְזֵרִינּוּ אוּ לָא דְרַבְּנָן סְבָרִי דְלָא גְזֵרִינּוּ מִשּׁוּם דְּחֻשְׁבִּי לֵה גְזֵרָה לְגֵזֵרָה וּר' מְאִיר סְבָר דְּכֹלְהָ חָדָא גְזֵרָה נִמְצָא דְפְלִיגִי אִי גְזֵרִינּוּ אוּ לָא הֵוָה לָן לְמִינְקֻט כַּר' מְאִיר וְעַם שְׂיִשׁ לְיִיִשְׁב אִין דְּעֵתֵי הָעֲנִיָּה נֹחָה בְּיִשׁוּב זֶה: אֲמַנְם עוֹד פְּתַב הָרַב שֵׁם חֲדָשׁ שֵׁם לְיִיִשְׁב קְוֹשִׁיא זֹו (עַל פִּי מַה שְׁפַתְב הָרַמְבַּ"ם דְּטַעְמָא דְרַבְּנָן דְּאָסְרִי בְּקִרּוּב הוּא מִשּׁוּם גְזֵרָה שְׁמָא יְסִינְעֻנוּ) וְז"ל אִי נְמִי יִשׁ לֹוֹמַר פִּינּוּ דְהִקָּא פּוֹלִי עֲלֵמָא גְזֵרִי אֲלָא דְרַבְּנָן גְזֵרִי דְוָקָא בְּקִרּוּב וּר' מְאִיר גְזֵר אַף בְּרַחֲוִק הָרִי זֶה דֹוֹמָה לְמַה שְׁפַתְב הָרַב יָד מְלֵאכִי בְסִי' קַע"ג דְּהָא דְהִלְכָה כַּר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי הֵינּוּ הִיכָא דַר' מְאִיר גְזֵר וּבַר פְּלוֹגְמִיָּה לָא גְזֵר אֲבָל הִיכָא דְתַרְנוּנִיָּהוּ אִית לֵהוּ דְגְזֵרִינּוּ אֲלָא דְפְלִיגִי בְּפִרְט אֲחַד אִם הוּא בְּכֹלֵל הַגְזֵרָה אוּ לָא לִיתִיָּה לֵהָאִי פְּלֵלָא עַכ"ל וְזֶה נִכּוּן: וְהִנֵּה סֹגֵיָא דְנִדְרִים דָּף מ"א הַנ"ל הוֹבָאָה בְּדַבְרֵי מְלִפְיָאֵל שֵׁם וְכַתְּב שְׁבִסְפֹר תַּפְאָרַת יְרוּשָׁלַיִם בְּנִדְרִים דָּף מ"א ע"ב פְּתַב דְּאִין הִלְכָה כַּר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי הִיכָא דְפְלִיג עִם רַבִּים וְהָרַב הִמְחַבֵּר יצ"ו פְּתַב עַל דְּבָרֵי דְזֵה אִינוּ פְּמִפְרִישׁ בְּכַתְּנוּבוֹת דָּף נ"ז וּבְתוֹסְפוֹת בְּכֻמָּה דְּוֹכְתִי וְהָאֲרִיף לְיִיִשְׁב מַה שְׁפִסְקוּ הַפּוֹסְקִים דְלָא כַּר' מְאִיר וְלָא הִנְנַח לֹו מַה שְׁפַתְב בְּס' תַּפְאָרַת יְרוּשָׁלַיִם דְּנִדְרִים קִילִי דְאֲדַרְבָּא בְּנִדְרִים יִשׁ לְהַחְמִיר וְכו' וְלִפִּי שְׂאִין בְּיָדָם ס' שׁוֹשְׁנִים לְדוֹד לָא רָאוּ שְׁפִכְרֵי יִיִשְׁב הָרַב הִהִיא דְלָא יַעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּאֲוָן בְּטוֹב טַעַם וְעַל כָּל פְּנִימָה שְׁפַתְב הָרַב יצ"ו דְּהַדְבָּר פְּשוֹט דְּכִלְלָא דְכַר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי הִיא אַף נִגְד רַבִּים הִדִּין עִמּוֹ וְכֵן הִבְאִיתִי בְּנִדְפֵס בְּאוֹת ח' דְש"ס דִּילָן וְהִירוּשָׁלַיִם וְגִדּוּלֵי הַמְּפָרְשִׁים נִקְטִי הִכִּי דְאָף נִגְד רַבִּים הִלְכָה כַּר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי פִן רְאִיתִי עֵתָה לְהַגְאֹוֹן נְצִי"ב בְּסִפְרוֹ הַנּוֹרָא הָעֵמֶק שְׂאֵלָה בְּפִרְשׁ וְנִרָא שְׂאֵלְתָא י"ג סק"ה שְׁפִירֵשׁ דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַשְּׂאֵלְתוֹת דְּמַה שְׁפַתְב הִלְכָה כַּר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי הוּא אַף לְגַבִּי רַבִּים בְּמַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּשַׁבַּת דָּף ט' ד"ה גְזֵרָה דְאָף לְגַבִּי רַבִּים הִלְכָה פְּנִתִיָּה וְהוֹכִיחוּ פִן מְכַתְּנוּבוֹת דָּף ז"ן וְכַתְּב הַגְאֹוֹן הָעֵמֶק שְׂאֵלָה שְׁמַפְנִי זֶה בְּכָל מְקוֹם שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹסְפוֹת הָא דְקִיָּמָא לָן כַּר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי מְרָאִים מְקוֹם לְסוּגֵיָא דְכַתְּנוּבוֹת הַנ"ל וְלָא לְסוּגֵיָא דְעִירוּבִין דָּף מ"ז מִשּׁוּם דְּהֵתֵם פְּלִיג עִם ר' יוֹסִי וְלָא שְׁמַעִינּוּ דְאָף לְגַבִּי רַבִּים הִלְכְתָא כַּר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי אֲלָא מֵהִיא דְכַתְּנוּבוֹת וּשְׁפַתִּים יִשְׁק וְכֵן רְאִיתִי עֵתָה לְהַרִּיטְב"א בְּחִידוּשֵׁי לְשַׁבַּת דָּף ט' ע"א בַּד"ה גְזֵרָה שְׁפַתְב וְז"ל אוֹמַר ר"י אַף עַל גַּב דְּקִיָּמָא לָן כַּר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי אֲפִילוּ לְגַבִּי רַבִּים כְּדַמוּכַח גַּבִּי הָא דְאָמַר ר' מְאִיר אָסוּר לְהַשְׁהוֹת עִם אֲשֵׁתוֹ אֲפִילוּ שְׁעָה אַחַת בְּלֵא פְּתוּבָה (וְהֵינּוּ הָף דְּכַתְּנוּבוֹת דָּף ז"ן) הִקָּא אִין הִלְכָה כַּר' מְאִיר וְכו' עַכ"ל וְהֵינּוּ פְּשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת דְּלֵהוֹכִיחַ דְאָף נִגְד רַבִּים הִלְכָה כְּמוֹתוֹ אִין לָנוּ אֲלָא סוּגֵיָא דְכַתְּנוּבוֹת הַנ"ל וְכֵן פְּתַב הָרַא"ש שֵׁם כְּדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּגַם לְגַבִּי רַבִּים אִית לָן פְּלֵלָא דְכַר' מְאִיר בְּגִזְרוּתֵי כְּדַאִיתָא בְּכַתְּנוּבוֹת דָּף ז"ן עַכ"ל וְהָרַב שֵׁם חֲדָשׁ בַּח"ב ס' קמ"ז דָּף מ"ד ע"ג רָאָה דְבָרֵי הָרַא"ש אִלוּ וְנִסְתַּיַּע מֵהֵם שְׁגַם לְגַבִּי רַבִּים הִלְכָה כַּר' מְאִיר וְלָא רָאָה שְׁפִן כְּתַבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֵׁם וְהוּא חִידוּשׁ שׁוֹב רְאִיתִי שְׁמֵרֵן בְּכִלְלֵי הַגְּמָרָא (שְׁהַזְפִּירוּ בְּשֵׁם חֲדָשׁ שֵׁם) בְּשַׁעַר הַחֲמִישִׁי פָּרָק א' הִבִּיא דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּשַׁבַּת עִי"ש וְכַתְּב בְּשֵׁם חֲדָשׁ שְׁפִכְרֵי הִבִּיא פְּלֵל זֶה לְעִיל בַּהִי"ז (בְּהִלְכָה י"ז וְהוּא בַּח"א שְׂאִינוּ אֲצִלִּי) וְגַם בַּה' (בְּהִלְכָה) קפ"ג (עֵינִיָּתִי שֵׁם וּלְפּוּם רִיקֵטָא לָא מְצַאֲתִי שֵׁם שְׁדַבֵּר מְזֵה) וּמְכַאֵן אֲתָה דֵן דְּמַה שְׁפַתְב הַרִּיטְב"א בְּעִירוּבִין דָּף צ"ח ע"ב (בְּהָא דְאֲמַרִּינוּ שְׁבִקְתָּ רַבְּנָן וְעַבְדְּתָּ כַּר' מְאִיר) פִּינּוּ דְאֲמַרִּינוּ הִקָּא שְׁבִקְתָּ רַבְּנָן וְכו' שְׁמַעִינּוּ מִיָּנָה דְאִין הִלְכָה כַּר' מְאִיר בְּזֵה וְאָף עַל גַּב דְּאֲמַרִּינוּ הֵתֵם הִלְכָה כַּר' מְאִיר

בגזרותיו לא נאמרו הכללות אלא על הרוב עכ"ל צריך לומר שפוננתו (במה שכתב דאמרינו התם) היא לסוגיא דפרק אף על פי דהא בפלוגתא דר' מאיר עם רבנן איירינן וכי בעינו למימר דהלכתא כר' מאיר בגזרותיו אין לנו ראיה לזה אלא מההיא דכתובות ועתה נדפסו מחדש חידושי הריטב"א עם הגהות יקרות מאירות ומזהירות ונקראות בשם פור לזהב לידידי הרה"ג מוהר"ר צבי הירש בלווינים מוארשא יצ"ו וראיתי שעל מה שכתב הריטב"א ואף על גב דאמרינו התם וכו' מראה מקום הוא לסוגיא דעירובין דף מ"ז ע"א ובמחילת פבוד תורתו הרמה מרוב טירדת עיונו במלאכת הקדש הלזו לא דקדק יפה בזה והי' לו לציין סוגיא דכתובות דף ז"ן ולא סוגיא דעירובין דפליג התם ר' מאיר עם ר' יוסי ואין משם הכרח למאי דעסיק הריטב"א פאמור (נחזור לדברי הגאון דברי מלפיאל יצ"ו) וספר תפארת ירושלים לא ראיתי מעודי ינפה תמה עליו הרב יצ"ו הן במה שכתב דנגד רבים לימא להאי פללא דזה אינו במחילת כתי"ר והן שבהערתו פבר קדמו בשירי קרבן בנדריים פרק רביעי הלכה ה' וכן הביא ידידי הגאון עמודי אש יצ"ו בחידושו על הירושלמי בפרק ה' דנדריים שעמדו בקושיא זו הגאונים חקר הלכה ושב שמעתתא פדקשיא ליה להרב שירי קרבן: וכתב עוד הרב דברי מלפיאל יצ"ו (בד"ה ובהא דמטה) שהגאון שואל ומשיב בספרו ידות נדריים סי' רכ"א תירץ קושיא זו על פי מה שכתב הריטב"א בעירובין דף צ"ח דכל הכללות הם על צד הרוב וכתב שדבריו תמוהים שהריטב"א כתב פן על מה שבש"ס פסקו דלא כר' מאיר אבל הכא דלא איתפרש בש"ס הלכה פמאן ודאי צריך לפסוק כר' מאיר בגזרותיו דמנא לן שדין זה אינו בכלל זה ודבריו ברורים ונכונים שאם לא פן מאי אהני לן פללא דיהבו רבנן הלכה כר' מאיר בגזרותיו הלא הפלל זה יתנה בינד הפוסקים פחומר בינד יוצר דלאיזה פוסקים יתנה מסתבר כר' מאיר ויפסוק פן ולאיזה מהם יתה מסתבר פבר פלוגתיה ויפסוק פמותו ונתת תורה פל אחד בינדו אלא ודאי הפלל שריר ובריר לגבי הפוסקים ואין רשאים לפסוק היפך הפלל ורק חכמי התלמוד הם רשאים לפסוק היפך הפלל ועליהם הוא שאמר הריטב"א שהפלל הוא על הרוב וכו' ואף על חכמי הש"ס לא אמר הריטב"א אלא שאם נראה מפירוש בש"ס שפסקו דלא כר' מאיר בגזרותיו יש לנו לומר דהוא משום דלא מסתבר ליה לש"ס סברת ר' מאיר ודברי הריטב"א הם על מה שאמרו שם מתני ליה רב חזינא בר שלמיה לחיאי בר רב קמיה דרב לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויטלטל ברשות הרבים אמר ליה שבקת רבנן ועבדת כר' מאיר על זה כתב הריטב"א שבקת רבנן פירוש דהא מילתא פלוגתא דר' מאיר ורבנן היא לקמן גבי מפתח דתנן לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויפתח ברשות הרבים דר' מאיר אסר ורבנן שרו וכיון דאמרינו הכא להדיא שבקת רבנן ועבד כר' מאיר שמעינן מינה דאין הלכה כר' מאיר בזו ואף דאמרינו התם הלכה כר' מאיר בגזרותיו לא נאמרו הכללות אלא על הרוב עכ"ל הרי מפירוש יוצא מדב"ק דמשום שיש לנו ידים מוכיחות מלשון הש"ס דקאמר ליה שבקת רבנן ועבדת כר' מאיר הוא דאמר דאין הלכה כר' מאיר בהאי מילתא אבל בעלמא ודאי מסתמא פל דליכא הוכחה בש"ס נקטינן ככלליו ושפיר מקשו המקשים על הפוסקים בההיא דנדריים דלא כר' מאיר: אמנם מה שכתב עוד הרב דברי מלפיאל יצ"ו שם דדבר ברור הוא דאף אם הלכה כר' מאיר בגזרותיו אף נגד רבים מפל מקום נגד סתם משנה אין הלכה כר' מאיר בגזרותיו פינון שרבי סתם פנותיה הנה לפום ריהטא דבר זה הוא חידוש אצלי דלפי

שהערתי פללא דרבים עדיף מפללא דסתם משנה דבכללא דיחיד ורבים הלכה פרבים מודו פולי עלמא ובכללא דהלכה פסתם משנה לאו פולי עלמא מודו עיין מה שרשמתי בנדפס באות מ"ב וצריד לעיין בזה איה"ש וזאת לזפרון: שוב מצאתי תנא דמסייע לידידי הרב דברי מלפאל יצ"ו מר ניהו הגאון שאגת אריה בתשובות התדשות בקונטרס לדין חדש סי' ד' דף ל"ד ע"ב שפתב דאף דהלכה כר"מ בגזרותיו גם במקום רבים מפל מקום יש לומר דהיינו היכא דלא סתם לן תנא דלא כר' מאיר אבל היכא דסתם לן תנא דלא כר' מאיר לית הלכתא פנותיה בגזרותיו משום דסתם משנה עדיפא מרבים שהרי כל היכא דפליגי יחיד ורבים וסתם לן תנא פניחיד הלכה פסתם משנה אלמא סתמא דמתניתין עדיפא מרבים הילכך אף דהלכה כר' מאיר בגזרותיו אפילו במקום רבים מפל מקום במקום סתם משנה לית הלכתא פנותיה בגזרותיו וכתב ששוב ראה שהרא"ם בס' היראים סוף סימן קס"ט פתב דהלכה כר' מאיר בגזרותיו גם נגד סתם משנה וסיים דלא יזוז מדעתו הראשונה כדמוכח מדברי הפוסקים שפסקו באותו הדין שלא כר' מאיר בגזרותיו ומוכרח שפוכרים דלא נאמר הכלל נגד סתם משנה ומזה תמה דידי הגאון עמודי אש יצ"ו בחידושיו על הירושלמי בפרק א' דחלה הלכה ג' על הגאון תפארת ישראל במנחות פרק ר' ישמעאל משנה ה' משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים מלא קמח וקלי שלא ברצון חכמים ר' יהודה אומר ברצון חכמים שפתב דאין הלכה כר' יהודה דלמה פסק פן ואי משום דהלכה כר' מאיר בגזרותיו ליתא דסתם משנה נגדו עי"ש שבדין ההוא פסקו הרמב"ם והרע"ב כר' יהודה ולא כר' מאיר בגזרותיו: והנה לכאורה נראה דאף למה שפסקו הפוסקים בהא דלא כר' מאיר אין הכרח שטעמם משום שיש סתם משנה נגד ר' מאיר כדמשמע ליה להגאון שאגת אריה דהנה מרן מוהרד"ף בספר שושנים לדוד בפרק עשירי דמנחות משנה ה' על מה שפסקו הר"ב והרמב"ם כר' יהודה פתב ולא ידענא טעמא דהא פיון דר' מאיר גזר דילמא אתי למיכל מניה הרי הלכה כר' מאיר בגזרותיו ועוד דבגמרא אתמר סברת ר' מאיר בשם חכמים ויש לומר דפסקו כר' יהודה משום דכמה אמוראי שקלו וטרו אליביה ועוד דמשנה זו וז' דלקמן אזלא פנותיה ועיין מה שכתב תוספת יום טוב במשנה ג' פרק ב' דכלים בשם מוהריק"ו עכ"ל הרב שושנים לדוד ומעתה אין לנו הכרח דלא קים לן כר' מאיר נגד סתם משנה דהא מציינו למימר פטעמא קמא דרב שושנים לדוד דמשום הכי פסקו כר' יהודה משום דכמה אמוראי שקלו וטרו אליביה, והנה ליה פאלו פסקו האמוראים בהדיא דלא כר' מאיר דבכי הא ודאי ליתא לכללא דכר' מאיר בגזרותיו כמו שפתב הריטב"א בעירובין דף צ"ח שהבאתי לעיל (בד"ה וכתב עוד הרב) הא לאו הכי אפשר דלא הנה פסקינו דלאכר' מאיר אף דאיכא סתם משנה דלא פנותיה: הן אמת שראיתי להרב שם חדש בסי' קס"ט שתמה על מה שכתב הרב שושנים לדוד דכמה אמוראי שקלו וטרו אליביה דעין רואה בסוגיא דמנחות ובסוגיא דפסחים דהאמוראי קעסקי לפרושי טעמיה דר' מאיר וטעמיה דר' יהודה וכו' וכל פי הא לא חשיב שקיל וטרי אליביה דכדאי הם לפרש דבריהם כמו שפתב הרב יז מלאכי בכלל רצ"ב בשם רבינו בצלאל וכו' עי"ש בנדף ס"ו ע"ג (בד"ה תולדות חדש) ועיין במה שרשמתי אני הדל בשדי חמד מערכה זו אות קי"ז בענין זה מפל מקום אפתי איכא למידחי דטעמא דפסקו הרמב"ם והרע"ב כר' יהודה לאו משום דאיכא סתם משנה נגד ר' מאיר (דיש לומר דאף בכי האי גוונא קימא לן כר' מאיר בגזרותיו) אלא

טעמייִהוּ הוּא פֿדְכֶתֶב הָרַב שֶׁם חֲדָשׁ שֶׁם עַל פִּי פֿלְלִיָה דְרַב רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן דְדוֹנְקָא הֵיכָא דְפֿלֶגְתִּיּוּהוּ הֵיא דר' מֵאִיר גֵּזֶר ור' יְהוּדָה לֹא גֵזֶר הוּא דְאֶמְרִינֵן הֶלְכָה כר' מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו אָבֵל הֵיכָא דְתַרְנוּיִהוּ גֵזְרֵי אֵלָא דְמַר גֵּזֶר בְּהַאי גֵזְרֵי וּמַר בְּאַנְפָּא אַחְרֵינָא בְּכִי הַאי גֵזְרֵי לִיתָא לְכֻלָּא דְכַר' מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו וְהִנֵּה לִיה כְּשֶׁאֵר פֿלֶגְתִּיּוּהוּ בְּעֵלְמָא דְנִקִּיטִינֵן ר' מֵאִיר ור' יְהוּדָה הֶלְכָה כר' יְהוּדָה וְאִם פֿן בְּגֵזְרָה דְאֶתִי לְמִיכַל מְנִיָּה דְגַם ר' יְהוּדָה גֵּזֶר כְּמוֹ שְׁמִתְבָּאָר מְסוּגֵיָא דְפֿסְחִים דְּף יו"ד אֵלָא דְבְּחֲדָשׁ הוּא דְלֹא גֵזֶר מְשׁוּם דְבְּדִיל מְנִיָּה ור' מֵאִיר בְּחֲדָשׁ נְמִי גֵזֶר אִם פֿן בְּכִי הַאי גֵזְרֵי לִיתִיָּה לְכֻלָּא דְכַר' מֵאִיר וְכִינֵן דְבָהָא לִיתִיָּה לְכֻלָּא דְכַר' מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו הֶלְכָה כר' יְהוּדָה בְּאֶנְפֵן דְבִין לְמַר (שׁוֹשְׁנִים לְדוֹד) וְכִינֵן לְמַר (שֶׁם חֲדָשׁ) אִין לְנו הֶכְרַח דְנֶגֶד הַסֶּתֶם מְשֻׁנָּה לִיתָא לְהַאי פֿלְלָא: וְמַה שְׁרָצָה הָרַב עֲמוּדֵי אַשׁ יצ"ו לְיִישָׁב דְבָרֵי הַתְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל עַל פִּי מַה שְׁצַדָּד הֶגְאֹן שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א ס"א ל"א דְנֶגֶד רַבֵּי יְהוּדָה קִימָא לֵן (לֹא קִימָא לֵן) גַּם בְּגֵזְרוֹתָיו אֵלָא שְׁדַחָה דְבָרֵי הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב שְׁנַעְעֵלֶם מְמַנּוּ פֿסֶק הָרַמְבַּ"ם וּש"ע יו"ד ס"א ש"י דְהַשׁוּחַט אֶת הַבְּכוֹר שְׁלֹא עַל פִּי חֲכָם אֶפְיֵלוּ הָרָאוּ לְחֲכָם אַחַר כֵּן וּמְצָא בּוֹ מוּם אֲסוּר וְהוּא כר' מֵאִיר נֶגֶד רַבֵּי יְהוּדָה מְטַעַם דְקִימָא לֵן כר' מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו וּמְבַנְאָר דְאָף נֶגֶד רַבֵּי יְהוּדָה אִיתִיָּה לְהַאי פֿלְלָא וְאָף הֵר"י בְּבִיצָה כ"ז ע"א דְפּוֹסֶק פְּרַבֵּי יְהוּדָה הוּא מְשׁוּם שְׁפַתְבּ שְׁהוּא קִנְס וְלֹא גֵזְרָה אֵלוּ דְבָרֵי יצ"ו וְדְבָרֵי גְכוּנִים וְכֵן פֿתַבְתִּי אֲנִי הַדֵּל בְּנֶדְפֶס בְּאוֹת ז עַל פִּי סוּגֵיָא דְסוּפָה דְּף י"ד ע"א בְּפֿלֶגְתִּיּוּ דְנֶסְרִים שְׁפֿסְקוּ הַפּוֹסְקִים נֶגֶד רַבֵּי יְהוּדָה מִפְּחַ פֿלֵל זַה וְאָף לְהַפּוֹסְקִים שֶׁם בְּהִיפּוּף הֵינּוּ מְטַעַם שְׁפַתְבּ הָרִיטְב"א שְׁהַבְּאִתִּי בְּנֶדְפֶס בְּאוֹת ה' הָא לֹאוּ הֵכִי הֵוָה אֶמְרִינֵן הֶלְכָה כר' מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו גַּם לְגַבֵּי רַבֵּי יְהוּדָה וְכֵן פֿתַב מֶרֶן כְּסָף מְשֻׁנָּה בְּהִלְכוֹת עֲבוּדָה זָרָה פֿרְק' י' הֶלְכָה ד' (בד"ה וְאִין) בְּשֶׁם הֵרַמ"ךְ וְגַם הֵבְאִתִּי שְׁהַתּוֹסְפוֹת בְּבִיצָה דְּף כ"ז ד"ה אֵלָא וּבְבִכּוּרוֹת דְּף כ"ח ד"ה ר"מ וּבְהָרַמְבַּ"ן וְהֵרַא"ש שֶׁם וּבִשְׂאֵלְתוֹת פֿרֶשֶׁת בָּא ס"א מ"ד מִתְבָּאָר דְאִי לֹאוּ דְחֻשְׁבֵּי לֵה קִנְסָא הֵנָּה פֿסְקִינֵן כר' מֵאִיר וְכֵן מִתְבָּאָר מִדְבָרֵי הָרִיטְב"א בְּחִידוּשָׁיו לְעֲבוּדָה זָרָה עַל דְּף כ' ע"ב שְׁפַתְבּ דְקִימָא לֵן פְּרַבֵּי יְהוּדָה דְלֹא פֿלִיגִי בְּגֵזְרָה אֵלָא בְּטַעְמָא דְמַר סֶבֶר מְשֻׁהֵינֵן לִיה וּמַר סֶבֶר לֹא מְשֻׁהֵינֵן לִיה וְהֶגְאֹן מְלֵא הָרוּעִים בַּח"ב דְּף מ"ב ע"ד הַשִּׁיג עַל הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב מִתּוֹסְפוֹת בִּיצָה הַנ"ל וּמַהֲגָהוֹת מִיְיִמוּנֵי וְכו' וְשׁוּב רְאִיתִי מְפֻנְרֶשׁ בַּס' שׁוּנָה הֶלְכוֹת ח"ב דְּף ד"ן ע"ב שְׁפַתְבּ רַבִּינוּ בְּעַל הֶלְכוֹת גְּדוּלוֹת בְּפֿלֶגְתִּיּוּ דר' מֵאִיר וְרַבֵּי יְהוּדָה (גַּבֵּי שׁוּחַט אֶת הַבְּכוֹר שְׁלֹא עַל פִּי חֲכָם וְאַחַר כֵּן הָרָאוּ לְחֲכָם וְנִמְצָא בּוֹ מוּם) שְׁפַתְבּ מְפֻנְרֶשׁ דְאָף דְקִימָא לֵן ר' מֵאִיר וְרַבֵּי יְהוּדָה הֶלְכָה פְּרַבֵּי יְהוּדָה הֵכָא הֶלְכָה פְּרַבֵּי מֵאִיר דְאָמַר רַב נַחְמָן הֶלְכָה פְּרַבֵּי מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו הָרִי דְכֻלָּל זַה שְׁרִיר וְקִיָּים מְפּוּם פֿל הֵנִי רַבְּנוּאֲתָא גַּם בְּפֿלּוּגְתָא דר' מֵאִיר ור' יְהוּדָה: וְכֵן תְּפֶס בְּפֿשִׁיטוֹת רַבִּינוּ הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּפֿרְק קַמָּא דְעֲבוּדָה זָרָה מְשֻׁנָּה ה' וְהֶגְאֹן חוֹת יָאִיר בְּתַשׁוּבְתוֹ הַנְּפֿלְאָה בְּכֻלֵּי הַתְּלֻמוֹד בַּס' צ"ד דְּף נ"א ע"ב (מְדַפּוּס חֲדָשׁ בַּד"ה הֶלְכָה כר"מ) רְמֵז סוּגֵיָא דְעִירוּבִין דְּף מ"ז דְאֶמְרִינֵן לְאַפּוֹקִי מְדַאֲמַר שְׁמוּאֵל הֶלְכָה כר' מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו וְשֶׁם אֵיירִינֵן בְּפֿלֶגְתִּיּוּ עִם ר' יוֹסִי וְכַתֵּב וְז"ל וּמְשֶׁם דְקִימָא לֵן כר' מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו אֶפְיֵלוּ נֶגֶד ר' יוֹסִי פֿל שְׁפֵן נֶגֶד ר' יְהוּדָה וְעֵינֵן תּוֹסְפֶת יוֹם טוֹב סוּף פֿרְק ב' דְנֶדְרִים וּבְעֲבוּדָה זָרָה פֿרְק קַמָּא מְשֻׁנָּה ה' עכ"ל פְּנֶרְאָה לֹא זָכַר הֶגְאֹן לְפִי שְׁעָה מְפֿל מַה שְׁפַתְבְּתִי לְמַעֲלָה דְמְפֻנְרֶשׁ יוֹצֵא מִדְבָרֵי פֿל הָרֵאשׁוּנִים הַנ"ל דְגַם פִּי פֿלִיג עִם ר' יְהוּדָה הֶלְכָה כר' מֵאִיר בְּגֵזְרוֹתָיו וְלִכֵּן הַוְצַרְף לְלַמּוֹד בְּמֶפֶל שְׁפֵן מִדְר' יוֹסִי לר' יְהוּדָה וּמַה שְׁצִינֵן דְבָרֵי הַתּוֹסְפֶת

יום טוב דנדקרים פֿעט לא ידעתי פֿונתו דֿהא הָתם לא נזפר ר' יהודה אָלא וחכ"א ואם פֿונתו לומר דאם לגבי חכמים מתבאר מדברי התוספת יום טוב דאמרינו הלכה כר' מאיר בגזרותיו כל שפֿן לגבי ר' יהודה הִיה לו ללמוד פֿן מסוגיא דכתובות דף ז"ו שציינו בראשית מאמר ואולי פֿונתו דמסתמא פֿר פֿלוגתיה דר' מאיר הוא ר' יהודה ואם פֿן מה ששינינו החכמים אומרים פֿותחין להם פֿתח ממקום אחר וכו' פֿאילו אָמר ר' יהודה אָמר וכו' ודוּסָק: וראיתי בשו"ת זכר יהודה להגאון מוהר"י פֿטלן בפניאורים וחידיושים שפֿסוף הספֿר להרב מר נכדו במערכה א' ד' א' ע"ג פֿלפול חריף בכלל דהלכה כר' מאיר בגזרותיו אם נאָמר לגבי ר' אליעזר פֿן יעקב דמשנתו קב ונקי ואם נאָמר לגבי רבים ואם נאָמר לגבי ר' שמעון ולגבי ר' יהודה ומתוף דבריו נראה שלא זכר הרב מפֿל הנו"ל דהדבר פֿשוט וברור דקימא לן כר' מאיר בגזרותיו נגד ר' יהודה נמי וגם יש לי להרהר בדבריו הנחמדים ואכתוב תנרף דבריו והם על מה שאָמר רב יהודה אָמר שמואל בפעירובין דף ס"ב ע"ב הלכה כר' אליעזר פֿן יעקב דבעינו שני ישראלים אוסר זה על זה (גבי הדר עם הנכרי בְּחֶצֶר) שהקשה הגאון מצפה איתן למה ליה לשמואל לפסוק הלכה הָאָא הָאָ קימא לן הלכה כר' אליעזר פֿן יעקב בכל מקום דמשנתו קב ונקי ומירץ דאיצטריף לאפוקי מדר' מאיר דאָמר אָפֿילו ישראל אָחד אוסר וטעמא משום שָמא ילמוד ממעשיו וכו' ואם פֿן הוי גזרותיו קמשמע לן דאין הלכה כר' מאיר ועל זה הקשה הרב הנ"ל דהא מבואר שם ד' מ"ז ע"א דרב נחמן אָמר שמואל הלכה כר' מאיר בגזרותיו ואין לומר דרב יהודה אליבא דשמואל אשמועינן דאין הלכה כר' מאיר בגזרותיו דהא בפֿרק התכלת ד' מ"א ע"ב אָמר רחבה אָמר רב יהודה טלית שנקרע תוף שלש לא יתפור תניא נמי הכי וכו' תוף שלש ר' מאיר אָמר לא יתפור ונחכמים אומרים יתפור וכתב בהגהות מיימוניות פֿרק א' מהלכות ציצית ונהביאו מֶרֶן הבית יוסף בסי' ט' דמרבי מאיר מיייתי ראיה ואף דנחכמים פֿליגי עליה הלכה כר' מאיר בגזרותיו הרי דרב יהודה נמי סובר הלכה כר' מאיר בגזרותיו ואין לומר דכלל דמשנת ר' אליעזר פֿן יעקב קב ונקי עדיף מהלכה כר' מאיר בגזרותיו דהנה מֶרֶן בכסף משנה בפֿרק שמיני מהלכות בית הבחירה הלכה ח"י פֿתב פֿסק פֿרשב"י נגד ר' אליעזר פֿן יעקב משום דהוא מאריה דתלמודא טפי מראב"י ופעירובין ד' מ"ו ע"א איבעיא לן דר' מאיר ורבי שמעון מאי תיקו אלמא דרבי שמעון לא עדיף מר' מאיר לענין הלכה ושקולים הם ואף דבירושלמי פֿרק ח' דשביעית ופֿרק ג' דתרומות נקטי בפשיטות הלכה כר' שמעון נגד ר' מאיר מפֿל מקום בגזרותיו דר' מאיר גם הירושלמי סובר דהלכה פֿמותו נגד ר' שמעון ובגד מלאכי סי' תק"ף הביא בשם הפֿריתות ונהליכות עולם דר' מאיר ורבי שמעון הלכה כדברי המחמיר ואם פֿן בגזרות דר' מאיר בנדאי הלכה פֿמותו נגד ר' שמעון ובחזית יאיר סי' צ"ד פֿתב להדיא דהלכה כר' מאיר בגזרותיו גם נגד רבי יוסי וכל שפֿן ר' שמעון יע"ש וכינן דבגזרות דר' מאיר הלכה פֿנותיה נגד ר' שמעון כל שפֿן נגד ר' אליעזר פֿן יעקב פֿינו דאפילו בעלמא נקיטינן כר' שמעון נגד ראב"י ועוד דהא מבואר בפעירובין ד' מ"ו ע"ב ר' שמעון ור' יהודה הלכה כר' יהודה ובכל זאת בגזרותיו דרבי מאיר סבירא ליה לרב יהודה במנחות דף מ"א ע"ב דהלכה פֿמותו אף נגד ר' יהודה דנחכמים דר' מאיר הָמָה ר' יהודה פֿידוע וכ"ש נגד ר' שממון דהלכה כר' מאיר בגזרותיו אם פֿן קל וחומר פֿן בנו של קל וחומר דבגזרותיו הלכה פֿמותו נגד ר' אליעזר פֿן יעקב אלו תנרף דבריו לענייננו ואני טרם

אחלה לדבר על דברי הרב בחידושים ובניאורים הנ"ל אנדיע צערי כי תמיה לי טובא על הגאון מצפה איתן שבמחילת כבוד גאוונו נעלם ממנו שמה שהקשה לשמואל למה הוצרך לפסוק כר' אליעזר בן יעקב ותיסגי לן פללא דמשנתו קב ונקי פבר קדמוהו רבותינו התוספות בבכורות ד' כ"ג ע"ב (בד"ה משנת ר' אליעזר) ותירצו דמשום דלא מיסתבר פנותיה הוצרך לפסוק בהדיא עי"ש ועתה נבא לדברי הרב הנ"ל): הנך רואה דכשפא להכריח דכללא דכר' מאיר בגזרותיו אתמרגם לגבי ר' יהודה לא מצא הדבר מפורש פן רק מההיא דמנחות ד' מ"א דפליגי ר' מאיר ונחכמים ואמר מר דסתם בר פלוגתיה דר' מאיר הוא ר' יהודה אלמא דגם נגד ר' יהודה אמרינן הלכה כר' מאיר בגזרותיו והנה אמת דסתם בר פלוגתיה דר' מאיר הוא ר' יהודה כמו שפכתתי אני הדל במערכת הסמ"ך והבאתי פן בשם הגאון בנן ציון בח"א סי' קס"ט דמסוגיא דפסחים ד' י"א ומסוגיא דסנהדרין ד' מ"ה נראה דפשיטא ליה להש"ס דסתם בר פלוגתיה דר' מאיר הוא ר' יהודה וכן סתם בר פלוגתיה דר' יהודה הוא ר' מאיר אבל תמיה לי למה הוצרך לזה והלא במחלוקת מפורשת ר' מאיר ור' יהודה מתבאר מפל מה שפכתתי דשגור בפני הפוסקים לומר הלכה כר' מאיר בגזרותיו נגד ר' יהודה גם עיקר קושיותיו על מה שכתב הגאון מצפה איתן מדאמר רב נחמן אמר שמואל בדרף מ"ז הלכה כר' מאיר בגזרותיו איני מבין מאי קשיא ליה דנהי דמהתם שמעינן דשמואל אית ליה פללא דכר' מאיר בגזרותיו מפל מקום אין מזה סתירה לדברי הגאון מצפה איתן דהא לא קאמר דשמואל לית ליה האי פללא פי הכי דתיקשי עליה מסוגיא דדרף מ"ז דאית ליה אלא פונתו לומר דבדבר זה סבירא ליה לשמואל דאין הלכה כר' מאיר ונהרי פיוצא לזה פתב הריטב"א בחידושי לעירוובין ד' צ"ח שהבאתי דב"ק לעיל (בד"ה נכתב עוד הרב) דאף דמשמע ליה להריטב"א דרב נקיט האי פללא דהלכה כר' מאיר בגזרותיו מפל מקום בההוא עניינא סבירא ליה דאין הלכה כר' מאיר וכן יש לומר אליבא דשמואל: גם הגאון שאילת שלום (על השאלות) בפרשת ויירא אות ט"ז על מה שכתב רבינו בעל השאלות בשאלתא י"ג ואף על גב דסבירא לן הלכתא כר' מאיר בגזרותיו בהא פרבנן משמעתייה דרב אשי הביא על זה דברי התוספות יבמות ד' ל"ז (ד"ה מי עביד רבנן) שכתבו בעיא זו אליבא דרבנן ולא אליבא דר' מאיר מפאן מדקדק בעל הלכות גדולות ובשאלות דהא דאמר בפרק אף על פי הלכה כר' מאיר בגזרותיו היינו דוקא בגזרותיו ולא בקנסותיו עכ"ל איברא בשאלות שלפנינו לא חזינו מזה דמחלק בין גזרותיו לקנסותיו ונוכל לומר דשאלות סבירא ליה דכל אפי' שוין רק הכא אין הלכה פלל כר' מאיר משום הא דרב אשי דקאי הכא פרבנן דפליגי עליה דר' מאיר הני פללא דכנייל הלכה כר' מאיר בגזרותיו כמו שאר פללי הלכות דקימא לן הכי בר מהיכא דגילה הש"ס דענין זה יצא מן הפלל וכבר הארכתי בחבורי יש סדר למשנה ברכות פרק ה' בתוספות יום טוב בעניינים אלו עכ"ל הרי דכל הפללים לא נאמרו אלא על הסתם היינו היכא דלא גילה הש"ס שדבר זה יוצא מן הפלל וטעמא דלא קיימא לן בהא כר' מאיר הוא כמו שביאר הגאון נצי"ב בהעמק שאלה פרשת ויירא שאלתא י"ג סק"ה דטעמיה דר' מאיר הוא משום דחייש בעלמא למיעוטה ולכן אף דלא שכיח שידור יחיד עם נכרי גזר ואנן דקימא לן בעלמא דלא חיישינן למיעוטה משום הכי לא קיימא לן פנותיה בהאי גזרה והיינו טעמא דפסק שמואל כר' אליעזר בן יעקב ומה שרצה ליישב קושיותו והיה בהניח דרב יהודה פליגי

אָדָרְבַּ נַחְמָן דָּאָמַר מִשְׁמִיָּה דְשִׁמוּאֵל דְּהִלְכָה כִּר' מֵאִיר וְכוּ' וְאִיהוּ סְבִירָא לִיָּה דְלִית לִית לִיָּה לְשִׁמוּאֵל הָאִי פְּלִלָא וְנִדְחָה זֶה לְפִי שְׁבַמְנַחֲתוֹת ד' מ"א אִית לִיָּה לְרַב יְהוּדָה הָאִי פְּלִלָא וְכוּ' לְדַעְתִּי הָעֲנִיָּה אִין מִשָּׁם הִכְרַח דְּרַב יְהוּדָה אִית לִיָּה הָאִי פְּלִלָא דְהָא הִכִּי אִיתָא הֶתָּם אָמַר רַחֲבָה אָמַר רַב יְהוּדָה טְלִית שְׁנַקְרַע חוּץ לְשִׁלְשׁ יִתְפֹּרֵר תּוֹף שְׁלִישׁ לֹא יִתְפֹּרֵר תְּנָא נְמִי הִכִּי טְלִית שְׁנַקְרַע חוּץ לְשִׁלְשׁ יִתְפֹּרֵר תּוֹף שְׁלִישׁ ר' מֵאִיר אָמַר לֹא יִתְפֹּרֵר נַחְמָמִים אָמְרִים יִתְפֹּרֵר וּפְשׁוּט דְּרַב יְהוּדָה לֹא רָאָה בְּרִיָּיתָא זֹו שְׂאָם פֶּן לֹא הָיָה אָמַר בְּלִשׁוֹן הַנְּרָאָה שֶׁהוּא הָאָמַר דִּין זֶה אֱלָא הָיָה מְבִיא הַבְּרִיָּיתָא וּמְסִיָּים עֲלָה דְהִלְכָה כִּר' מֵאִיר עֵינִין פְּתוּבֹת ד' י"ט ע"א גְּנוּבִי גְּנוּבָא לָמָּה לָךְ אִי סְבִירָא לָךְ כִּר' מֵאִיר אִימָא הִלְכָה כִּר' מֵאִיר וְכַתְּב רש"י שְׁלֹא הִי לֹו לְמִינְקַט בְּהָאִי לְיִשְׁנָא מוֹדָה בְּשִׁטְר שְׁפַתְבוּ וְכוּ' פִּינִן שְׂזוּ הִיא סְבַרְת ר' מֵאִיר הָיָה לֹו לֹוּמַר הִלְכָה כִּר' מֵאִיר עֵי"ש הָרִי דְלֹא זֹו הִדְרָךְ לְמִינְקַט מִקְלָתָא בְּאַנְפִּי נְפִשָּׂא וּגְנוּבָא מִקְרִי וְאָם אָמְרוּ פֶּן בְּהִיא דְבְּדַבְּרִי ר' מֵאִיר אִינוּ מְפֹרְשׁ דְּסְבִירָא לִיָּה מוֹדָה בְּשִׁטְר שְׁפַתְבוּ וְכוּ' רַק שְׁעַל צַד הִהְכַּרְח הַנְּצַרְכְּנוּ לֹוּמַר דִּר' מֵאִיר הִכִּי סְבִירָא לִיָּה בְּכָל זֹאת אָמַר רַבְּנִן גְּנוּבִי גְּנוּבָא לָמָּה לָךְ וְאִיבְעִי לָךְ לְמִימַר הִלְכָה כִּר' מֵאִיר פֶּל שְׁפִן בְּהָא דְרַב יְהוּדָה דָּאָמַר תּוֹף שְׁלִישׁ לֹא יִתְפֹּרֵר וְהוּא מְמַשׁ פְּלִשׁוֹן ר' מֵאִיר וְדָאִי דָּאִינוּ נְכוּן לֹוּמַר מִקְלָתָא בְּאַנְפִּי נְפִשָּׂא כִּי אָם לְהִבִּיא דְבְּרִי ר' מֵאִיר וְלְפִסְקוֹק פְּמוֹתוֹ אֱלָא וְדָאִי רַב יְהוּדָה לֹא יָדַע מִהַבְּרִיָּיתָא פְּלִל אֱלָא אִיהוּ סְבִירָא דְנִפְשִׁיָּה הוּא דָּאָמַר וְסַתְמָא דְש"ס הוּא דְמִיָּתִי לִיָּה סִיעֲתָא מִמִּקְלָתָא דִּר' מֵאִיר וְהִיָּינוּ מִשׁוּם דְּסַתְמָא דְש"ס נְקִיט הָאִי פְּלִלָא דְכִר' מֵאִיר בְּגִזְרוֹתָיו דְלָכוּן אָף דְּפִלְגִי חֲכָמִים הָרִי הִלְכָה כִּר' מֵאִיר אָף נִגְד רַבִּים (בְּגִזְרוֹתָיו) וְלָכוּן מִיָּתִי שְׁפִיר סִיעֲתָא מִיָּנָה לְרַב יְהוּדָה וְאַפְתִּי מְצִינִן לְמִימַר דְּרַב יְהוּדָה גּוֹפִיָּה לֹא סְבִירָא לִיָּה לֹא דְכִר' מֵאִיר בְּגִזְרוֹתָיו דְלֹא שְׁמִיעָא לִיָּה דְהִכִּי אָמַר שְׁמוּאֵל פְּדָאָמַר רַב נַחְמָן בְּשְׁמִיָּה: פֶּל זֶה אֲנִי אָמַר עַל פִּי מְדוּתָיו שֶׁל הָרַב הַנִּזְכָּר דְהוּא גִיחָא לִיָּה לְמִימַר דְּרַב יְהוּדָה וְרַב נַחְמָן פְּלִיגִי בְּהָא אֲלִיבָא דְשִׁמוּאֵל לִילָא דְדָק וְאַשְׁכַּח דְּרַב יְהוּדָה גּוֹפִיָּה אִית לִיָּה הָאִי פְּלִלָא בְּהִיא דְמְנַחֲתוֹת וְאַהָא שְׁפִיר קְאָמִינָא אָנָא דָּאִין רָאָה מִהִיא וְאָם פֶּן יוֹכַל הָרַב לֹוּמַר פְּדָאָמַר מְעַקְרָא אָמְנָם פְּכַר פְּתַבְתִּי אֲנִי הִדַּל בְּנִדְפָס אֹתָהּ ה' דְלֹא מְצִינִן לְמִימַר אָמֹרָאִי גִינְהוּ אֲלִיבָא דְשִׁמוּאֵל דָּאִי הִכִּי לֹא הוּא שְׁתִּיק הַש"ס מְלִמְרָמָא כִּי הָאִי גּוֹנָא וְלִשְׁנוּיָי אָמֹרָאִי גִינְהוּ פֶּמוּ שְׁפַתְבִּי הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו לְשַׁבְּת ד' מ' פֶּן פְּתַבְתִּי בְּנִדְפָס לְדַחוּת מַה שְׁרַצִּיתִי לֹוּמַר דְּרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל בְּסוּף פֶּרֶק קָמָא דְעֵבֹודָה זָרָה ד' כ"א ע"א דְפָסֵק כִּר' יְהוּדָה וְלֹא כִר' מֵאִיר הוּא מִשׁוּם דְלִית לִיָּה לְרַב יְהוּדָה דְשִׁמוּאֵל סְבַר הִלְכָה כִּר' מֵאִיר בְּגִזְרוֹתָיו עֵי"ש וּקְצַת נְרָאָה מְסוּגִיָּא דְפֶרֶק אָף עַל פִּי ד' ז"ן ע"א דְסְבִירָא לִיָּה לְתַלְמוּדָא דְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מוֹדָה לְדְרַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל דְהִלְכָה כִּר' מֵאִיר בְּגִזְרוֹתָיו וְהוּא דָּאָמְרִינִן הֶתָּם דְאַחַתְיָה דְרַמִּי בַר חֲמָא אִירְכַס פְּתוּבְתָה אָתוּ לְקַמִּיָּה דְרַב יוֹסֵף אָמַר לְהוּ הִכִּי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל זֹו דְבְּרִי ר' מֵאִיר אָבַל חֲכָמִים אָמְרִים מְשַׁהָה אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ שְׁתִּים וְשִׁלְשׁ שָׁנִים בְּלֹא פְתוּבָה אָמַר לִיָּה אֲבִי וְהָא אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר בְּגִזְרוֹתָיו אִי הִכִּי זִיל פְּתוּב לֵה ע"כ בְּש"ס שָׁם מְשַׁמַּע קְצַת דְּרַב יְהוּדָה נְמִי מוֹדָה לְדְרַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל אָף אִינוּ מוֹכְרַח פְּמוּבִין וְלָכוּן פְּתַבְתִּי בְּנִדְפָס דָּאָם אִיתָא דְפִלְגִי אָמֹרָאִי בְּהִכִּי לֹא הוּא שְׁתִּיק הַש"ס וּבְהִכְרַח לֹוּמַר דְקָם לִיָּה לְש"ס דְלֹא פְלִיגִי אָמֹרָאִי אֲלִיבָא דְשִׁמוּאֵל וְאָם פֶּן רַב יְהוּדָה נְמִי סְבִירָא לִיָּה דְהִלְכָה כִּר' מֵאִיר בְּגִזְרוֹתָיו וּמַה גַּם לְפִי מַה שְׁמַתְבָּאָר מְדַבְּרִי הַרִיטְב"א בְּעִירוּבִין לְדָף צ"ח ע"ב

דָּרַב נָמִי אֵיִת לִיָּה הָאִי פְּלָלָא פְּשִׁיטָא דְרַב יְהוּדָה לָא פְּלִיג אַתְרֵי רַבּוּוּאֲתִיָּה וּבְכָל זֹאת
קְוֹשְׁתֵיִת הֲרַב הַנְּ"ל עַל הַגָּאוֹן מְצַפֶּה אֵימָן לָא קִשְׂיָא פְּדַכְתִּיבְנָא לְעִיל: וְאָם בְּקִנְסוּתִיּוֹ דְר'
מֵאִיר קִינְיָמָא לֵן פְּנוּתִיָּה רְשָׁמְתִי בְּנִדְפָס בְּסוּף אוֹת ז סְפָרֵי דְבֵי רַב הַמְדַבְּרִים בְּזֵה וְהַגָּאוֹן
יָד מְלֶאכִי בְּסִי' עַק"ד הִבִּיא מַה שְּׁכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּבִיצָה ד' ז"ך ד"ה אֶלָּא וּבְכַבָּא מְצִיעָא
ע"ב ע"א ד"ה קוֹנְסִין וּבְכַבָּא קָמָא דָּף ל' ד"ה וַחכ"א וּבְזַבְחִים ק"ד וּבְכַכּוֹרוֹת דָּף כ"ח
וְהָרָא"ש בְּפָרְק הַמְנִיחַ סוּף סִי' א' וּבְפָרְק עַד פְּמָה סִי' ג' שְׁכַתְּבוּ דְדוֹקָא בְּגִזְרוּתִיּוֹ וְלֹא
בְּקִנְסוּתִיּוֹ וְשִׁפְן נִרְאָה מִפְּסָקֵי הֲרַמְב"ם וּמִזֵּה תַּמָּה עַל הֲרַדְב"ז בִּיקָר תַּפְאָרֶת עַל הֲרַמְב"ם
סוּף פָּרְק שְׁנֵי מִמְתַּנּוֹת עֲנִיִּים שְׁכַתְּב בְּפְשִׁיטוֹת וְקִינְיָמָא לֵן כִּר' מֵאִיר בְּקִנְסוּתִיּוֹ וְכַתֵּב לְחֻלְק
דְּלִיתִיָּה לְהָאִי פְּלָלָא אֶלָּא הִיכָא דְאִיכָא מֵאֵן דְּפְלִיג עֲלֵיהּ וְהֵךְ דְּהֲרַדְב"ז שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם ר'
מֵאִיר בְּלִי חוּלְק וְכִמּוֹ שְׁכַתְּב מְרֵן פְּסָף מְשֻׁנָּה שֵׁם בְּשֵׁם הֲר"ן אֶלָּא דְמַכְל מְקוּם לָא הֵנָּה
לִיָּה לְמִינְקֻט לִישְׁנָא דְקִינְיָמָא לֵן עכ"ל וְהַצְדֵּק אֶתּוֹ דְאִינוּ מְתִינְשֵׁב לְשׁוֹן הֲרַדְב"ז וְנֹאנִי הַדֵּל
מוֹסִיף שְׁכַפִּי הַנִּרְאָה אִינוּ מְפָרֵשׁ הֲרַדְב"ז פְּפִירוּשׁ הֲר"ן (אֶלְיָבָא דְהֲרַמְב"ם) שְׁהִבִּיא מְרֵן
פְּסָף מְשֻׁנָּה דְכוּלָּה ר' מֵאִיר שְׂאָם פֵּן לָא הֵיָּה צְרִיף לְהַזְכִּיר לָא קִנְס וְלֹא גִזְרָה רַק לֹוֹמֵר
שְׁמִפְרָשׁ רַבִּינוּ שֵׁר' מֵאִיר אִינוּ חוּלְק עַל תַּנָּא קָמָא וְכוּלָּה ר' מֵאִיר וּמְמִילָא פִּינּוֹן שְׂאִינוּ
חוּלְק עֲלֵיו נְקִיטִינוּן פְּנוּתִיָּה אִף אָם אִינוּ מִיָּדִי דְקִנְס וְלֹא גִזְרָה וְלִכּוֹן נִרְאָה דְבָרִים פְּכַשְׁטוֹן
שְׁכַפְּנָתוֹ לֹוֹמֵר דְתַנָּא קָמָא וּר' מֵאִיר פְּלִיגֵי וְנְקִיטִינוּן כִּר' מֵאִיר בְּקִנְסוּתִיּוֹ וְהוּא תַּמּוּהָ כְּמוֹ
שְׁתַּמָּה עֲלֵיו בְּיַד מְלֶאכִי וְאִף שְׁמַצִּינוּ לְאַחַד מְגֹדוּלֵי הֲרֵאשׁוּנִים מֵר נִיְהוּ הֲרָא"ם בְּסִפְר
הִירָאִים סִי' שֵׁנ"ב שְׁנִרְאָה שְׁסוּבֵר דְהִלְכָה כִּר' מֵאִיר בְּקִנְסוּתִיּוֹ שְׁכַתְּב וְז"ל וְתַנּוּן בְּפָרְק
עַד פְּמָה הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וְאַחַר כֶּף הֲרָאָה אֶת מוּמוֹ ר' יְהוּדָה מִתִּיר ר' מֵאִיר אוֹמֵר
הוּאִיל וְנִשְׁחַט שְׁלֹא עַל פִּי מוֹמְחָה אֲסוּר וְאַמְרִינוּן בְּגִמְרָא ר' מֵאִיר אוֹמֵר אֶפִּילוּ בְּמוּמִין
שְׂאִינוּעֲשׂוּיִים לְהַשְׁתַּנּוֹת לְאַחַר מִיתָה קְאָמֵר מְשׁוּם דְגִזְר אֲטוּ מוּמִין הַמְשַׁתַּנּוּם לְאַחַר מִיתָה
וּקְנָסָא קִנְיָמָא לֵן כִּר' מֵאִיר בְּגִזְרוּתִיּוֹ וְיֵישׁ לֹוֹמֵר אַחֲרֵי דְקִנְסָא הֵוִי לָא קִנְסִינוּן בְּחוּצָה
לְאַרְץ דְּהָא אִין דְּנִין דִּינֵי קִנְסוֹת בְּחוּצָה לְאַרְץ עכ"ל הֵנָּה מְלַבֵּד שְׁקִשָּׁה עַל הֲרַדְב"ז שְׂאִיָּה
אָם רָאָה דְבָרֵי הַסִּפְר הִירָאִים הַנְּ"ל לָא הֵיָּה לוֹ לְהַמְשִׁיךְ אַחַר דְּבָרֵיו עִם פִּי גְדוּל כְּבוֹדוֹ
אַבְל הוּא יַחִיד נֶגֶד כָּל הֲרֵאשׁוּנִים שְׁהִבִּיא הֲרַב יָד מְלֶאכִי וְעוֹד דְאֶעֱיָקְרָא אִין הֶכְרַח
שְׁסוּבֵר הֲרָא"ם דְהִלְכָה כִּר' מֵאִיר בְּקִנְסוּתִיּוֹ אֶלָּא פְּנוּתוֹ לֹוֹמֵר דְמְשׁוּם קִנְסָא גִזְר ר' מֵאִיר
וּבְכָלֵל גִּזְרוּתִיּוֹ הִיא וְכִמּוֹ שְׁפִירֵשׁ הַגָּאוֹן הַעֲמֵק שְׂאֵלָה בְּפִרְשֵׁת בָּא שְׂאֵלְתָא מ"ד בְּכּוֹנֵת
דְּבָרֵי הֲרַמְב"ן עִי"ש: גַּם מְרֵן מוֹהֲרִיט"א בְּפָרְק עַד פְּמָה סִי' כ"ח הִבִּיא בְּשֵׁם תּוֹסְפוֹת
חִיצוֹנִיּוֹת שְׁכַתְּבוּ דְהֵךְ גִּזְרָה דְמוּמִין שְׁבַגּוּף אֲטוּ דְוָקִין שְׁבַעֲיָן אִינָה אֶלָּא קִנְסָא בְּעֵלְמָא
דְלֹא שְׁיִיף לְמִיגְזֹר מוּמִין שְׁבַגּוּף אֲטוּ דְוָקִין שְׁבַעֲיָן אָם לָא מְשׁוּם קִנְס עכ"ל הַתּוֹסְפוֹת
וְכַתֵּב עַל זֵה וְז"ל וְלִדְעַת הִלְכוֹת גְּדוּלוֹת וְרַבִּינוּ (הֲרַמְב"ן דְחֻשְׁבִּי לְהַ גִּזְרָה וְלֹא קִנְסָא)
יֵישׁ לֹוֹמֵר דְאִף עַל גַּב דְלֹא קִינְיָמָא לֵן כִּר' מֵאִיר בְּקִנְסוּתִיּוֹ הֵיָּינוּ בְּדָבָר דְהֵוִי דְוָקָא מִיָּדִי
דְקִנְסָא אַבְל הִכָּא דְמְשׁוּם קִנְסָא הוּא דְגִזְרוּ מוּמִין שְׁבַגּוּף אֲטוּ דְוָקִין שְׁבַעֲיָן בְּכָלֵל הִלְכָה
כִּר' מֵאִיר בְּגִזְרוּתִיּוֹ הוּא פִּינּוֹן דְסוּף סוּף לָא אֲסוּר מְשׁוּם קִנְסָא לְבַד פִּי אָם בְּהַצְטָרְפוֹת
דְאִיכָא לְמִיגְזֹר שְׂאָר מוּמִין אֲטוּ דְוָקִין שְׁבַעֲיָן עכ"ל וְעִינֵין שֵׁם מַה שְּׁבִיאָר לְמָה אִין שְׁיִיף
לְגִזְר מוּמִין שְׁבַגּוּף אֲטוּ דְוָקִין שְׁבַעֲיָן וּמַעֲתָה יֵישׁ לֹוֹמֵר שְׁגַם הֲרָא"ם בְּסִפְר הִירָאִים סוּבֵר
פֵּן וְהֵיָּינוּ דְלֹא קְאָמֵר הֲרָא"ם וְקִינְיָמָא לֵן כִּר' מֵאִיר בְּקִנְסוּתִיּוֹ אֶלָּא בְּגִזְרוּתִיּוֹ הוּא דְקְאָמֵר
וְיִתְכּוֹן שְׁכּוֹן הַבִּין בְּדַעְתּוֹ הַגָּאוֹן שֵׁב שְׁמַעְתָּתָא שְׁעַר ז' סִי' י"א (הִבִּיא דְבָרֵיו בְּעַמּוּדֵי אֲשׁ

המנוזף להלן) שפתיב שפול הראשונים סוכרים דאין הלכה כר' מאיר בקנסותיו ותמה עליו ידידי הגאון עמודי אש יצ"ו שלא ראה דברי היראים שגם בקנסותיו הלכה כמותו עי"ש ולפי מה שפתיבתי יש לומר שגם הוא מפרש פן בכוננת דבריו ואינו חולק על כל הראשונים שהביא הרב יד מלאכי דלא קנימא לו פנותיה בקנסותיו ועל דברי הרב יד מלאכי במה שרצה להליץ בעד הרדב"ז שלא אמרה אלא פשאין חולק על ר' מאיר פהיה דמייגרי בה שפתיב הר"ן דכנולה ר' מאיר וכו' ראיתי עתה למרן חיד"א בספר יעיר אזן אות י"ב שפתיב דישוב זה לא ניתן לאמר שמלבד הדוחק לפרש פן כמו שפתיב הרב יד מלאכי בעצמו עוד הו' בה דהיסוד שהניח שאין חולק כמ"ש מרן וכו' הרדב"ז שם פתיב בהדיא דרפנן פליגי על ר' מאיר דאחר לשון זה סמוך ונראה אייתי הרדב"ז הדיא דפ"ק דמציעא וכתב עלה והגי תירוצי לרפנן דלית להו קנסא אכל לר' מאיר דקניס ברישא כל שפן דקניס בסיפא עכ"ל הרי שפתיב דרפנן פליגי אר' מאיר שלא פדברי הר"ן ומרן ותימה על הרב יד מלאכי איך לא שלטו מאורי אור עיני הפהו בדברי הרדב"ז הנ"ל עכ"ל וציינן לעיין בהגהותיו על הרמב"ם: סימן כז הלכה פבתראי מאבני ורבא אם גם אבני ורבא הם בכלל פבתראי הרב לב שומע יצ"ו במערכת האל"ף אות ג' פתיב בשם הרב עצמות יוסף בסוגיא דקידושין דף ס"ב ע"ב שפתיב בלשון ואולי אין אבני בכלל זה ואין הלכה פתלמיד במקום הרב ותמה עליו דהרי"ף והרא"ש שהביא דבריהם הרב יד מלאכי פאות קס"ח מתבאר שסוכרים דגם הם בכלל וכן פתיבו התוספות פיומא דף ל"ו ד"ה אמר אבני ואפשר שפונתו דאף דהלכה פמותם לגבי אמוראים אחרים מפל מקום אין הלכה פמותם נגד רבם וכו' ומדברי מרן פסוף משנה פפרק ה' מהלכות תרומות דין ט' מוכח קצת דהלכה פאבני ורבא נגד רבם עי"ש ועיין בספר משפנות הרועים לדידי הגאבד"ק ניונוב יצ"ו פריש סי' ג' וריש סי' ז"ך ובטעם הדבר דהלכה פבתראי מאבני ורבא פיאר בספר אבן משה (ונקרא בשם תולדות שמים וארץ) להרב מוהר"ם מלאדו בח"ב ד' ק' בהגהה פי עד אבני ורבא הנה ערוך גדלות דעת הראשונים רב מאד ולכן מיעוט הדעת שבהתלמיד והבתרא נגד דעת רב הקדום הנה שיעור גדול ולכן לצד ההבדל הגדול אשר בין דעתם הנה לומר שלא ירדו לסוף דעת הראשונים פלל ולכן אין לסמוך על דעת התלמיד או אבתרא מה שהוא נגד דעת הרב הקודם והנה זה נוהג עד אבני ורבא פי עד פה הנה ההפרש רב בין דעת הרב לדעת התלמיד אבל בימי אבני ורבא פבר נתמעט הדעת עד פדי שלא הנה ההפרש גדול כל פה בין פח השגת התלמיד נגד רבו באופן שלא ידובר מעתה אשר לא ירד התלמיד לסוף דעת רבו פיון שההפרש הוא אף מעט בינותם ולכן פיון שידע תוכן דעת רבו וחלק עליו יהנה עניינו פענין הננס על גבי ענק ולכן הלכה פבתראי ואין זה על צד ההחלט פי אף על הרוב שהנה הלכה פבתראי מטעם הנ"ל אבל היכא דידעינו בנדאי שהנה ערוך דעת הרב גדול מאד מערוך השגת התלמיד גם הפעם לא נלך אחר התלמיד ויהנה הלכה פרבו וזהו שפתיבו התוספות בעבודה נרה דף נ"ט בד"ה אמר רב פפא שרבינו תם פוסק שם הלכה פרבא נגד רב פפא אף שרב פפא פתרא מרבא משום דרבא רבו והנה גדול ממנו פחכמה ובמנין והנה נדאי שגם בדורות שאחריהם הנה הרב גדול פחכמה מהתלמיד ומ"מ פסקינן פהתלמיד.

אלא נדאי פדברינו שדעת רבא נגד רב פפא הנה יוצא מן הפלל והשפיח היינו שההבדל בינותם הנה גדול שיעור רב עד שנוכל לומר על רב פפא שגם הוא לא ירד לסוף דעת

רָבָא שְׁהֵיָה רַבּוּ פְּמוּ הַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים וְכַמְבּוֹאֵר וְזֶה פְּשוּט עַכ"ל וְהוּא טַעַם נְכוֹן וּמְוֹסָפֵר
אַבְל יֵשׁ לַפְּקַדְקָא דִּידוּעַ שְׁכַמָּה גְּדוּלִים פְּתַבּוּ דְּהָא דְּאֶמְרִינָן אִין הֶלְכָה פְּתַלְמִיד בְּמַקּוּם הֶרַב
אִינוּ אֵלָא פְּשַׁנְחַלְקוּ פְּנִים בְּפְנִים וְהַסִּימָן הוּא דְּאִיפָּא אָמַר לִיה דְּבַכִּי הָאִי גְּוֹנָא הוּא
דְּאֶמְרִינָן פִּינּוּן שְׁשַׁמַּע הֶרַב דְּבַרִּי הַתַּלְמִיד וְלֹא הוּדָה לוֹ בְּטַלוּ דְּבַרִּי הַתַּלְמִיד אַבְל פְּשַׁנְחַלְקוּ
פְּשַׁנִּי חוּלְקִים דְּעַלְמָא וְלֹא נְחַלְקוּ פְּנִים בְּפְנִים הֶלְכָה בְּבִתְרָאִי עֵינָן מַה שְׁצִינְתִּי בְּזֵה בְּשַׁדִּי
חֻמְד מַעְרַכְתָּהּ אֵל"ף אוֹת קס"א וְזֶה לְשׁוֹן הֶר"ן בְּהֶלְכוֹת בְּרִישׁ מַסְכַּת סְנָפָה (בד"ה וּלְרַבִּי
זִירָא) וְהָא דְּאֶמְרִינָן אִין הֶלְכָה פְּתַלְמִיד בְּמַקּוּם הֶרַב הֵנִי מִלִּי פְּשַׁנְחַלְקַת עֵמוּ בְּחִיּוֹ דְּכִינּוּן
שְׁלֹא קַבֵּל רַבּוּ דְּבַרְיוּ נְדַחוּ דְּבַרִּי הַתַּלְמִיד אַבְל פְּשַׁנְחַלְקַת עֵמוּ לְאַחַר מִיתָה לֹא אֶדְרַבָּא
קִימָא לֹן הֶלְכָה בְּבִתְרָאִי וְאִף עַל גַּב דְּבִתְרָאִי תַלְמִידִי דְּקַמָּאִי נִינְהוּ פִּירוּשׁ דְּבַר זֶה מְסוּנָת
בְּיַדְנוּ מִן הַגְּאוּנִים עַכ"ל וּלְפִי טַעַם הֶרַב הֵנ"ל (דְּמַשׁוּם שְׁהַהֲבַדֵּל בֵּין דַּעַת הֶרַב לְדַעַת
הַתַּלְמִיד וְכו') נִרְאֶה שְׁהֵיָה רָאוּי לִזְמַר שְׁאִף אִם נְחַלְקוּ פְּשַׁנִּי חוּלְקִים דְּעַלְמָא אוֹ שְׁנַחְלְקוּ
לְאַחַר מִיתָה תְּהֵיָה הַהֶלְכָה בְּדְבַרִּי הֶרַב לְפִי עֲנוּשׁ גְּדוּלוֹת דַּעַתוֹ פִּי רַב הוּא וְלִכּוֹן נִרְאֶה
שְׁטַעֲמוּ לֹא אֶתִי שְׁפִיר אֵלָא לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּאִין חִילּוּק בֵּין אִם נְחַלְקוּ פְּנִים בְּפְנִים לֹא־אִם
נְחַלְקוּ הַ שְׁלֹא בְּפְנִי זֶה וְלֹא יִדַּע זֶה דְּבַרִּי זֶה לְעוֹלָם הֶלְכָה פְּהֶרַב בְּמַקּוּם הַתַּלְמִיד אוֹ
פְּהַקּוּדָם נִגְדַת הַאֲחֵרוֹן מִטַּעַם שְׁפַתְבּוּ הֶרַב דְּהַהֲבַדֵּל רַב בִּינֵיהֶם וּבְטַלְהָ דַּעַת הַאֲחֵרוֹן נִגְדַת
הַקּוּדָם אֵלָיו כִּן נִרְאֶה לְפּוּם רִיבָא: סִימָן כַּח הוּאִיל וְאִישְׁתְּרִי אִישְׁתְּרִי עַל מַה שְׁפַתְבַּתִּי
בְּנִדְפָס בָּאוֹת קי"א פְּתַב לִי יְדִידִי הֶרַב אֲשֶׁר זַעֲלִיג מִיטַעֲרַפְטְרִיל מַעִיר בְּאֵר יצ"ו וְנ"ל
בְּדִין הוּאִיל וְאִישְׁתְּרִי הִבִּיא דְּבַרִּי הִיש"ש פ"ק דְּחֻלְיִין וּפִי' בְּכַוְנָתוֹ מ"ש וְהַגְּבִילוּ זְמַן
לְגַזְרָתָם עַל זְמַן הַתְּחַלַּת הָאִיסוּר קְאָמַר אִימַת יִתְחִיל הָאִיסוּר אָמְנָם בְּסַפֵּר רֵאשִׁית דְּוֹד
נַד"מ בְּסִי' ו' רֵאשִׁית שְׁפִי' כְּוֹנָת הִיש"ש שְׁהַגְּבִילוּ זְמַן כְּמָה שְׁנִים יֵאָסֵר הֵינָן אַחַר גְּזָרָתָם
דַּאֲל"כ אֵלָא שְׁהַגְּבִילוּ זְמַן מְתִי יִתְחִיל הָאִיסוּר לְפִי"ז הֵיָה סְתָם יֵינָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִיסוּר
מַה"ת אִף בְּזֵה"ז וְזֶה לֹא שְׁמַעְנוּ וְלֹא נִמְצָא בְּשׁוּם פּוֹסֵק יַעו"ש וְלְכַאוּרָה נִרְאִין דְּבַרְיוּ בְּזֵה
יַעֲוִין בִּיש"ש פְּרַק קַמָּא דְּבִיבְיָה סִי' ט' יַעו"ש מ"ש שְׁמַם הָרָא"ש עַכ"ד יצ"ו וּבְעַיְקָר
פְּלִינָן עֵינָן בְּסַפְרִים שְׁצִינָן הֶרַב פְּתַחִי תְּשׁוּבָה יו"ד סִי' רִי"ח וְהֵיָה לוֹ לְצִינָן גַּם שׁו"ת
שְׁעַר אֲפֵרַיִם סִי' ס"ז (ד"ה וְאִם יִתְעַקֵּשׁ) וְכַנְרָאָה שְׁלֹא הֵיָה אֲזַ בְּיָדוֹ וְגַם אֲנִי הִדַּל מְקַרֹּב
הַשְּׁגָתִיו עִי"ש פְּלִפְלָא חֲרִיפָא לְעַנְיָן תַּקְנּוֹת הַקְּהָלוֹת וּמְרַן הַחֲבִי"ף בְּסַפֵּר מִי הַחֲסָד רִישׁ
פְּרִישַׁת כִּי תַצֵּא צִינָן לְעַנְיָן אִי אֶמְרִינָן בְּדַרְבְּנָן הוּאִיל וְאִישְׁתְּרִי לְעִינָן בְּסַפֵּר פְּתַח הָאֵהָל ד'
ט' ע"ד וּבְסַפְרֵי רַבְּנֵי גְּאוּנֵי דוֹרְנוּ יצ"ו רֵאשִׁית שְׁפַלְפְּלוּ בְּכָלֵל זֶה וְלֹא אֶסְתַּיְיַעָא לִי
לְהַתִּיבָב בְּדַב"ק וְאֲשָׂא אֶת שְׁמוֹתָם אוֹלֵי אוּעִיל בְּזֵה לְזוּלְתִי וְהֵיָה זֶה שְׁכָרִי עֵינָן אָבּוֹן
שְׁתִּיָה לִידִידִי הַגְּאוּן אַבְד"ק לְוַצִּין יצ"ו בְּסִי' מ"ט לְעַנְיָן בְּשֶׁר אוֹ עוֹף שְׁהֵיָתָה אִיזָה שְׁאֵלָה
עַלִּיהֶן וְהוֹתְרוּ לְכַבּוּד יוֹם טוֹב וְנִשְׂאָר מֵהֶן לְאַחַר יוֹם טוֹב הִבִּיא דְּבַרִּי הַגְּאוּן פְּרִי מְגֻדִים
בִּיּו"ד סִי' צ"ד וְשְׁקִיל וְטְרִי בְּסוּגְיָא דִּיפַת תְּנַאֵר שְׁהַבְּאִתִּי בְּנִדְפָס וּבְסַפֵּר גְּתִיבוֹת אוֹר
תַּנְיָנָא ח"ב לִידִידִי הִרָה"ג דוּמ"ץ קְלַעְצָק יצ"ו בְּנִתִּיב שְׁלִישִׁי ד' י"א סוּף ע"ב בְּהֵיָא
דְּבַבְבָא בְּתַרְאֲדוּף ס' לְקַח חֲצֵר מְסוּיָדָת וְכו' הִרִי זוֹ בְּחֻזְקָתָהּ נְפִלָה אִינוּ חוֹזֵר וּבוֹנָה אוֹתָהּ
וְכו' וְכַתֵּב וְדוֹחֵק לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר אֲכִילָה לְאִיסוּר דְּבַר אַחַר וְכו' עִי"ש וּבְסַפֵּר תְּבוּאוֹת
הַשְּׁזָה ח"ג לִידִידִי הַגְּאוּן הָאֲנַאשְׁאוּוִיטִץ (וְעַתָּה אַבְד"ק בְּאַנְיָהָד) יצ"ו בְּקוּנְטְרִיס טְהַרַת
חֻלְיִין שְׁעַר שְׁלִישִׁי הָאֲרִיף מְאֹד בְּסוּגְיָא דְּאֲבָרִי בְּשֶׁר נְחִירָה וּבְדְבַרִּי הַפּוֹסְקִים וּבְכָלֵלִים
שְׁנַאֲמָרוּ בְּזֵה עִי"ש מְדַף ט"ן עַד ד' ס"ג וּבְסַפֵּר מְשַׁפְּנוֹת הַרוּעִים לִידִידִי הַגְּאוּן אַבְד"ק

גִּינוּבוֹ יצ"ו בְּרִישׁ קוֹנְטְרִיס עֵת שְׁלוֹם שְׁקִיל וְטָרִי בַּחֲקִירַת הַגָּאוֹן פְּרִי מְגִדִים בְּסִפְרוֹ רֵאשׁ יוֹסֵף (בְּשִׁמְעֵתָא דְאַבְרִי בְּשֵׁר נַחֲרִיה) דְּאַמְאִי מִבְּעֵיא לִיה לר' יִרְמְיָה בְּאַבְרִי בְּשֵׁר נַחֲרִיה וְאַלְיָבָא דר' עֲקִיבָא וְלֹא מִבְּעֵיא לִיה אִף לְמֵאן דְּאָמַר דְּלֹא אִישְׁתְּרִי בְּשֵׁר נַחֲרִיה כָּלֵל בְּלִקְחָ בְּשַׁעַת כִּיבוּשׁ בְּמִלְחָמָה וְנוֹתֵר וְתִירֵץ דְּנוֹדָי מַה שְׁהֵיָה אֲסוּר וְהוֹתֵר בְּמִלְחָמָה וְנוֹתֵר בְּנוֹדָי אֲסוּר רַק הַסֵּפֶק הוּא בְּדָבָר שְׁלֹא נֶאֱסַר עַד עֵתָה וְכוּ' וְהוּא יצ"ו כְּתִב הַסֵּבְרָא בְּהִיפּוּף וְשְׁקִיל וְטָרִי טוֹבָא וְשֵׁם בְּתִשְׁבּוּתֵיו סִי' ח' כְּתִב שְׁמָצָא סַעַד גְּדוּל לְסִבְרָתוֹ בְּסִפְרֵ פְּנִים יְכוּת פְּרִשְׁתַּת מִטּוֹת וְהֶאֱרִיף לְפִלְפֵל בְּעֵנְיָנִים אֵלּוּ עִי"ש וּבְסִפְרֵ אֶהֱל מְשֵׁה לִידִידֵי הִרֵה"ג דוּמ"ץ מְעַזְרִיטְשׁ יצ"ו בְּסִי' ס"ו עֶמֶד עַל מַה שְׁפָתַב הָרֵא"ש דְּנִפְקָא מִיְנָה מִבְּעֵיא דר' יִרְמְיָה לְעֵנְן גְּדָרִים וְכוּ' דְמָה עֵנְן גְּדָרִים לְדִינֵי הַתּוֹרָה וְהָרִי בְּגְדָרִים הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְנִחְזִי הִיכֵי הָנִי לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּנִדּוֹן כִּי הָאִי גְּנוּנָא וְהֶאֱרִיף קֶצֶת עִי"ש וּבְסִפְרֵ תוֹרַת עִירוּבִין לְהֶרֶב מוֹהֲרֵמ"ק מְקַרְאָקָא יצ"ו בְּתִשְׁבּוּבָה סִי' ב' דָּף ה' (בְּד"ה וּבְהָאִי עֵנְיָנִיא) וְעֵינֵן בְּמַה שְׁהִבְאֵתִי בְּקוֹנְטְרִיס הַעֲרוֹת לְחֻלְקֵי הַפְּלָלִים בְּסִי' כ"א וּבְשִׁדֵי חֻמְדַּ מְעַרְכַת יוֹם הַפִּיפּוּרִים סִי' ג' אוֹת י"ט (דְּבוּר הַמִּתְחִיל וְאַחַר כָּל אֲנָה): סִימָן כֹּט הַלְכָה כְּתִנָּא קָמָא וְכוּ' הַלְכָה פְּחֻכְמִים כְּתִבְתִּי בְּנִדְפֵס בְּאוֹת מ' דְּמַצִּינוּ בְּש"ס בְּכֻמָּה מְקוּמוֹת שְׁאֲמָרוּ כֵּן וְעַמְדַתִּי עַל דְּבָרֵי הָרֵב בְּנֵי שְׁמוּאֵל עִי"ש וִידִידֵי הִרֵה"ג אֲבָרְהָם יִצְחָק בְּלִינְוִיִּיס דוּמ"ץ בְּבָרִיסֶק דְּלִיטָא יצ"ו כְּתִב לִי בְּעֵנְן זֶה וְז"ל בְּמַעַרְכַת ה' אוֹת מ חֲשָׁף זָרוּעוֹ לְהִרְאוֹת לְנוּ מְקוּמוֹת רַבּוֹת בְּש"ס דְּאֲמָרִינוּ הַלְכָה כְּת"ק אִף שְׁלֹא נִזְכָּר מִי הוּא הַת"ק וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַיָּד מְלֹאכֵי שְׁעַמְדַּ מְתִמִּיה בְּדְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת מְנַחֲוֹת דָּף ל"ו ע"ב ד"ה וְהָא שְׁכִתְבוּ דל"א הַלְכָה כְּת"ק לְפִי שְׁהַדְבָּר שְׁנוּי סֵתָם וְלֹא נִזְכָּר בָּהּ לְשׁוֹן רַבִּים וְלֹא לְשׁוֹן יְחִיד ע"כ וְחִידוּשׁ הוּא קֶצֶת שְׁלֹא זָכַר כְּת"ר גַּם דְּבָרֵי הַגְּרִי"ף בְּהַגְהוֹתֵיו שְׁבַגְלִיוֹן תּוֹסְפוֹת דְּמְנַחֲוֹת הַנָּ"ל וּבִיּוֹצָה דָּף י"ז ע"א ד"ה אִין שְׁהַתְעוֹרֵר גַּם כֵּן וְהִטְמִין בְּרַמ"ז שְׁלִכְאוּרָה דְּבָרֵיהֶם סִתְרָאִי גִינְהוּ וְהִנֵּה זֶה מְפָכָר רְשׁוּם אֲתִי מַה שְׁנִלְע"ד בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי תּוֹסְפוֹת דְּמְנַחֲוֹת הַנָּ"ל דְּנוֹדָי שְׁפִיר מוֹדוֹ הַתּוֹסְפוֹת בְּכָל דְּוֹכְתִי דְּשִׁיף לְמִימַר הַלְכָה כְּתִנָּא קָמָא אִף עַל גַּב שְׁנִזְכָּר סֵתָם וְהִינּוּ טַעְמָא דְּבָכָל דְּוֹכְתָא תִּנָּא קָמָא חֲשִׁיב כְּרַבִּים וּכְאֵלוּ הַנִּזְכָּר בְּלְשׁוֹן חֻכְמִים וּכְמוֹ שְׁהוֹכִיחַ בְּסִפְרֵ שְׁעַר הַמְּלָךְ הַלְכוֹת יוֹם טוֹב פְּרָק שְׁלִישֵׁי הַלְכָה ה' ע"ש וַיֵּשׁ לְזֶה עוֹד חֲבִילוֹת רְאִיוֹת אִין מְסַפֵּר וְעֵינֵן עוֹד שְׁבַת ד' ס' ע"ב פְּשִׁיטָא יְחִיד וְרַבִּים הַלְכָה כְּרַבִּים וְהִתָּם ת"ק שְׁנוּי סֵתָם וְהַתּוֹסְפוֹת בְּבִיּוֹצָה דָּף ב' ע"ב וּבְמִזְוֹת דָּף מ"ב ע"ב וְעוֹד בְּשִׁאָר דְּוֹכְתָא כְּתִבוּ דְּתִנָּא קָמָא שְׁהוֹזְכָר סֵתָם וַיְחִידָאָה פְּלִיג עָלָיו חֲשִׁיב כְּרַבִּים לְגַבֵּי יְחִיד לְפִסּוּק הַלְכָתָא כְּנוֹתִי וְעֵינֵן רִשְׁבָ"א וְרִיטְבָ"א יְבָמוֹת שֵׁם וְעֵינֵן עוֹד בְּרִש"י גְּדָה דָּף ל' ע"ב ד"ה וְכ"ת וּבְרִיטְבָ"א שֵׁם וְעֵינֵן בְּרֵא"ש פ"ג דְּבָרְכוֹת סִי' ל"ו וְא"כ שְׁפִיר שְׁיִיף לּוֹמַר הַלְכָה כְּת"ק כְּמוֹ דְּשִׁיף לּוֹמַר הַלְכָה כְּחֻכְמִים כְּמִבְּנִיָּא בְּדְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת עֲצָמָם בְּמְנַחֲוֹת שֵׁם וּכְמוֹ שְׁהִבִּיא עוֹד כְּת"ר יחי' מְכַמֵּה דְּוֹכְתִי וּבְזֶה נִיחָא קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּבִיּוֹצָה דָּף י"ז אֲמָנָם בְּהַדְּמְנַחֲוֹת שֵׁם פְּלִיגֵי הִתָּם בְּבְרִיַיְתָא חֻכְמִים עִם ת"ק וְשׁוֹב לֹא יְדַעִינוּ אִי ת"ק חֲשִׁיב כְּרַבִּים וּכְמוֹ שְׁכִתְבַּת הָרֵא"ש בְּפָרָק ז' דְּבָבָא מְצִיעָא סִי' י"א דְּחֻכְמִים עֲדִיפִי מְתִנָּא קָמָא דְּלְשׁוֹן חֻכְמִים כּוֹלֵל רַבִּים אֲבָל סֵתָמָא אֲשַׁפְּחוּן כְּפָה סֵתָמִי דִּיחִידָאִי אִינוּן עִי"ש (וְעֵינֵן מְגוֹ אֲבָרְהָם סִי' קפ"ח סק"ה שְׁעַמְדַּ בְּסִתִּירַת דְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּזֶה בְּפִסְחִים וּבְגְדָה וְעֵינֵן בְּסִפְרֵ קָרְבַּן נְתִנָּאל בְּפִסְחִים פ"ד סִי' ח' אוֹת ט"ו וְלַעֲנֵד י"ל דְּהִיָּה דְּגְדָה וְהִיָּה דְּפִסְחִים שְׁאֲנֵי דְּבַגְמָרָא אוֹקְמָנָא לְחֻכְמִים דְּהִתָּם בִּיחִידָאִי בְּגְדָה אֲמָרִינוּ דְּחֻכְמִים הִינּוּ ר'

יוסי ובפסחים אמרינו דחכמים היינו ר' יהודה ואע"ג דגם ת"ק פסחים התם אמרינו דהיינו ר' מאיר ונהו גם פן יחידא מכל מקום יש לומר שפיר דבכי האי גוונא סתמא עדיף מה שאין פן עלמא היכא דהונופר חכמים בנדאי רבים נינהו ועיין היטב בחי' רשפ"א בשם רמב"ן בנדה התם ד"ה וקא דאמרינו ב"ה וכו' ואולי קדמני בזה בידי מלאכי סי' תרס"א שרמזו הברכי יוסף שם בסי' קפ"ח אות ג' בסופו אמנם אין יד הפהן הגדול בידי הנכאה לראות הכתוב שמה ושוב אחרי פותבי מצאתי פן בספר לימודי ה' לימוד ס"א עי"ש וכת"ר יחי' בשדי חמדתו מערכת ה"א אות ק"כ רמז לעיין בזה במערכת חיי"ת אות ק"ט ועדין לא זכינו לאורו) וכן מתבאר מדברי הגה"מ הלכות שבת פ"ה אות יו"ד דחכמים עדיפי מת"ק שכתבו שם וז"ל אמנם רבותינו שבצרפת פסקו דלא קימא לן פן פיון דלא מסיימי דברי ר' ברונא בין ת"ק לחכמים ודילמא חכמים אוסרים עכ"ל ולקף בכה"ג לא ניקח ליה למימר הלכה כת"ק וניקח ליה טפי למימר אין הלכה כר' יעקב וזה שדקדקו התוספות בלשונם לפי שהדבר שנוי סתם ולא נזכר בה לשון רבים ולא לשון יחיד היינו שתנא קמא הנזכר פאן לא חשיב כרבים כנלע"ד ולהסביר החילוק בזה אפשר לומר לענ"ד עפ"י מאי דאיתא בסנהדרין דף ל"א ע"א פשיטא פיון דאמר הלכה כרשפ"ג ממילא ידענא דאין הלכה פחכמים מהו דתימא הני מילי לכתחלה אבל דייעבד שפיר דמי קמשמע לן דאי עבד מהדרינו ליה ועיין בפירש"י שם (ד"ה ממילא) מש"כ וז"ל דבשלמא התם אי לא דהדר ואמר אין הלכה פחכמים הנה אמיןא אי עבד לא מהדרינו דאלים פח דברי המרובין אבל הכא פיון דאמר הלכה פשיטא דאי עבד פניחיד מהדרינו ליה עכ"ל ועיין עירובין דף מ"ו ע"א ובפירש"י ד"ה מאי פשנזכר וכו' דאתמר בפלוגתניהו הלכה כרשבנן וכו' אמאי לא אהדר עובדא עכ"ל ולפי זה פשאומר בעלמא הלכה כתנא קמא דחשיב פמו רבים א"כ גם בדיעבד ובשעת הדחק הלכה פמותו ומדהדרינו עובדא מה שאין פן בהך דמנחות אי הנה קאמר הלכה כת"ק אפשר דת"ק דהכא חשיב פניחידא פיון (דברבים) דחכמים פליגי בסיפא והו"א דאלים פח דברי המרובים ומאן דפסק פחכמים דלא כת"ק לא מהדרינו ליה לקף ניקח ליה טפי למימר אין הלכה כר' יעקב פי' אלא כתנא קמא פמו שכתבו התוספות ואם פן מאן דעבד כר' יעקב דהוא יחידא מהדרינו ליה וממילא גדע דמכש"כ למאן דפסק פחכמים דמקולי טפי מר' יעקב וגם בשעת הדחק אין לעשות אלא כת"ק כנלע"ד נכון בעזה"י והנה פבוד תורתו הביא מס' בני שמואל ויתר רבנים שהבינו בדברי רש"י ביצה דף כ"ד ע"א דלא שייך לומר הלכה כת"ק משום דלא הונופר מי הוא התנא קמא וכתב ע"ז וז"ל ולדידי אחרי המחיר לא פיון רש"י לזה פלל אלא פונתו משום דהתם לא נשנה הדין ההוא בהדאי במתניתין רק דקשיא לן מעשה לסתור ואמרינו חסורי מיחסרא כו' ולכן מאן דמתני מילתיה דשמואל אמתניתין לא הומ"ל הלכה כר' יהושע דהא מילתיה דר"י ליתא במתניתין פלל אבל בעלמא מודה רש"י דשייך שפיר לומר הלכה כת"ק עכ"ל והנה דברות קדשו נעלמו ממני ולא זכיתי להבינם פי נסגרו מפני שערי בינה שהרי דינו של ר' יהושע שפיר נשנה התם במתניתין דקתני ה"ז לא יטול אא"כ יודע שניצודו מעיו"ט ואולי פונתו הקדושה למה שהבין הצ"ח בביצה שם דהא דקאמר התם בגמרא חסורי מחסרא וה"ק ספק מוכן אסור ור"ג מתיר היינו שגם לשון זה ספק מוכן אסור הוא מוסיף ג"כ בלשון המשנה והיינו מילתיה דר' יהושע שהוא אוסר פל ספק מוכן גם בשל נכרי משא"כ ת"ק דמתני' לא איירי אלא

בספק מוכן בשל ישראל עי"ש היטב ולכך פתב מרן דהא מילתיה דר' יהושע ליתא
במתניתין פלל וכמו שפתיב גם פן הצל"ח שם בלשון רש"י עי"ש אמנם לענ"ד מלשון
רש"י שם ד"ה ספק מוכן פלומר וזו שאמרנו כו' נראה דס"ל דבלשון הת"ק לא מחסר
מידי ואינו מוסיף בלשון המשנה רק הך ור"ג מתיר עי"ש היטב ולפ"ז צ"ל דס"ל להש"ס
דאין חילוק בענין זה בין ספק מוכן של ישראל לשל נכרי פיון דהנכרי עושה בשביל
ישראל וכמש"כ בס' פני יהושע שם עי"ש ואם פן דינו של ר' יהושע שנוי במתניתין
ולכאורה שפיר הומ"ל הלכה כת"ק גם לא נכיתי להבין מש"כ עוד הדר"ג שם
דלרש"י נראה דאפילו היכא דנזכר בלשון וחכ"א אין שייך לומר הלכה פתכמים לפי מה
שהבין הרב בני שמואל בכונת רש"י ז"ל ולא ידעתי היכן נראה פן מדברי רש"י שהרי
פאן לא הוזכרו דברי ר"י בלשון וחכ"א וספר בני שמואל לא ראיתי מעודי לראו' שמה
דברים פכתבן וצל"ע ומה שנלע"ד בכונת רש"י ז"ל הוא על פי מה שראיתי בחי'
הרשב"א בביצה שם שכ' ונ"ל חסורי מחסרה וכו' הא דעביד הך במתני' ר' יהושע בר
פלוגתיה דר"ג (כצ"ל) בהא משום דבריתא מפרשא דר' יהושע הוא דפליג עלי' ואסר
עכ"ל מבואר מדבריו שגרסתו בגמרא היא חסורי מחסרה וה"ק ספק מוכן אסור דברי
ר' יהושע ור"ג מתיר וכנראה שזו היתה גרסת רש"י ג"כ וכ"נ קצת בלשונו שם בד"ה
ספק מוכן עי"ש ולפ"ז ניחא שפיר דלא קאמר הלכה כת"ק דהנה משמע ת"ק השנוי
במתניתין סתם דחשיב פרבים ולפום מאי דמחסרינו ומוקמינו לישנא דמתניתין אין זה
סתמא אלא ר' יהושע מתנינן בה ויחידאה הוא והול"ל בהדיא הלכה כר"י וע"ז תירץ
רש"י שפיר דלא תני ליה במתני' כנלע"ד נכון ולגרסת הרשב"א הנ"ל א"ש ג"כ מה
שהקשה בספר פני יהושע דלמאי איצטריוף לל"ק לפסוק פלל הלכה כר"ג דפשיטא דיחיד
ורבים הלכה פרבים ועי"ש מש"כ בזה דקמ"ל דלא נימא מעשה רב אמנם אי גרסי' גם
בלישנא קמא בגמרא דברי ר' יהושע בפשיטות א"ש ואין פאן קושיא פלל ובעיקר הך
קושיא דפרכינו בעלמא פשיטא יחיד ורבים הלכה פרבים והלא נפ"מ בפסק הלכה לענין
דיעבד ושעת הדחק וכמבואר ממש"כ למעלה יש לעיין בספר כפ"ת פרק לולב הגזול
מה שכתב ע"ד הג"א שם שהם מדברי או"ז הגדול הלכות סוכה סי' ש"ו ואינו מצוי בדי
פעת ועיין בספר לימודי ה' לימוד קנ"ז והנה בהא דמקשו התוספות ביצה דף י"ז הנ"ל
ד"ה אין הלכה אמאי לא קאמר הלכה כת"ק דקדק בשעה"מ פ"ג מהלכות יו"ט הנ"ל
אמאי לא הקדימו דבריהם שם בד' י"א ע"א א"ד א"ר מתנה אין הלכה כר' יהושע ואמאי
ל"ק הלכה כת"ק והנה לכאורה אפשר לומר דהתם לא קשיא דמשום דאיכא התם חד
לישנא דקאמר הלכה כר"י לכך ניחא לאידך לישנא לאפוכי ולמימר אין הלכה כר"י
מלמימר הלכה כת"ק ועיין ריטב"א יבמות דף מ' ע"א ד"ה ולמאי דאפכת אמנם מדברי
התוס' מנחות דף ל"ו הנ"ל לא משמע פן דהא התם גם פן איכא חד לישנא דק מר הלכה
כר' יעקב מ"מ דקדקו דהול"ל הלכה כת"ק וגם פתבו דא"כ לימא הלכה פתכמים עי"ש
וכן יש לדקדק עוד בשבת דף ס' ע"ב א"ר מתנה וכו' אין הלכה פרשב"א עי"ש ואמאי
לא קאמר הלכה כת"ק ואולי אפשר לומר דהתם איכא תרי פלוגתי בבריית' ת"ק ורבי
ת"ק ורשב"א עי"ש ואי הנה אמר סתם הלכה כת"ק הנה צריף להאריף ולבאר הלכה
כת"ק לגבי רשב"א ולכך ניחא ליה טפי לקצר ולמימר אין הלכה פרשב"א אמנם לכאורה
לפי"ז גם קושית התוספות בביצה ל"ק דהתם גם פן איכא תרי פלוגתי ת"ק ור"א ות"ק

ואותו הזוג נאי הנה אמר הלכה כת"ק הנה צריף להצריף ולומר לגבי אותו הזוג ואולי אפטר דהתוספות עדיפא משני אבל באמת אפטר לתרץ גם פן כמש"כ אמנם אפתי יש לדקדק פן בפסחים דף מ' ע"א אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי ובב"ב דף צ"ו ע"ב אין הלכה פאחרים ואמאי לא קאמר הלכה כת"ק ועיין ברכות ד' כ"ח ע"א הכי אמר ר' יוחנן אין הלכה כר' יהודה ועיין רש"ל ובצל"ח שם ודו"ק ועיין עוד ברכות דף מ"ב ע"א אין הלכה כר' מונא אתמר ומגילה דף י"ח ע"ב ושמואל אמר אין הלכה כר' מונא עיי"ש עיין בשעה"מ שם בריש דבריו שהקשה מסוגיא דביצה ד' י"א עמש"כ הרא"ש פירק לולב הגזול וערכה בשם ראב"ה דייחיד האומר בשם אחר חשיב רבים עיי"ש ומבואר מדבריו שהבין דלשון וכן מסתבר כו' שפכת ברא"ש שם הוא מלשון ראב"ה גופיה אמנם במדרכי שם ר"פ לולב וערכה מבואר דמה שפכת ראב"ה פרב חסדא הוא מטעם אחר משום דאבני ורבא ס"ל פותי עיי"ש ועי' באו"ז שם סי' שט"ו ואם פן הך וכן מסתבר הוא לשון הרא"ש עצמו וק"ל ע"ז מדברי הרא"ש פירק הפונס סי' ח' שהביא בשם הרמ"ה שפסק דלא מנכינן פחש גנפנא דאמרו לו לר"ש וכו' וייחיד נרבים הלכה פריים והוא ו"ל חלק עליו עיי"ש ולפי דבריו בסופה הו"ל לדחות דברי הרמ"ה גם מטעם זה דאפילו אי פליגי אמרו לו אר"ש מ"מ הא ר"ש פן יהודא אומר משום ר"ש פן מנסיא ונחשיב ג"כ רבים וצע"ק וע"ע ברא"ש פ"ק דב"ק סי' ח' ובספר מאה שערים לבעל העיטור על הרי"ף ב"ק אות ו' ודו"ק ובדדף אגב אציע פה לפני כבוד תורתו שליט"א מה דנתקשיתי בדברי השטמ"ק ב"ק שם ד' ג"ט ע"ב ד"ה דן רב כר"מ כו' ושפא י"ל משום דקיי"ל בעירובין ר"מ ור"י הלכה כר"י ור"ש ור"י הלכה כר"י ומשמע ליה לרב לפסוק כר"מ וכר"ש נגד הפלל וכו' עכ"ל ותמוה לי טובא דהא בעירובין שם ד' מ"ז ע"ב אמרינן דרב לית ליה הני פללי עיי"ש וא"כ מה רשותא היא במה דפסק רב בהנהך תרתי כר"מ וכר"ש נגד הפלל וצ"ע לקוצר דעתי עכ"ד יצ"ו.

(אמר המספר מה שפכת שציינתי בנדפס לעיין במערכת החי"ת אות ק"ט פן הדבר כאפטר עיניף תחזינה בשדי חמד ח"ב במערכה הנ"ל ששם הבאתי דברי הרבנים מג"א וקרפן נתנאל ויז מלאכי סי' תרס"א ובמה שפכת אם יחיד האומר בשם אמרו חשיבי רבים עיין בשדי חמד ח"ב במערכת היו"ד אות ד' מה שפכתתי בכלל זה בס"ד): סימן ל הלכה כר' יוסי דנימוקו עמו.

בנדפס במערכה זו אות קט"ז הבאתי בס"ד שדעת הרבה פוסקים ראשונים ואחרונים דלא קימא לן כר' יוסי אלא מחבירו ולא פשחולק עם רבים והבאתי בסוף ד"ה נאף גם) מה שפכת הגאון מסלאנים בשו"ת פרת יוסף סי' מ"ה דמהירושלמי בפירק קמא דמעשרות ומש"ס דילן בסנהדרין ד' כ"ז וגטין ד' ס"ו מתבאר דשמואל במקום שגראה לו פוסק כר' יוסי וכשלא נראה לו אינו פוסק וכתבתי שפן מוכח מדנהצרו שמואל בכבא מציעא דף י"ב לפסוק הלכה כר' יוסי וסיימתי ולפי זה צריף לומר דמה שאמר שמואל בגטין דף ס"ז ע"א דהלכה כר' יוסי גם לגבי רבים (שמשוגיא זו הוא דמשמע ליה להגאון נודע ביהודה במהדורא קמא באהע"ז סי' מ"ו בד"ה ולע"ד תמוה וכו' דאף נגד רבים הלכה כר' יוסי) סבא דרבי הוא דקאמר וליה לא סבירא ליה הכי.

על דברים אלו כתב לי ידידי הרה"ג מרדכי לוריא מעיהק"ו צפ"ת יצ"ו ותימה דהא
בבתרא דף כ"ה ע"א איתא אמר ר"י אמר שמואל הלכה כר' יוסי והוא נגד סתם עכ"ל
יצ"ו: והנה המעיין בספרי יראה שהבאתי בתחלת האות דהגאון יד מלאכי בסי' ר"ל
האריף להוכיח דלא נאמרה הלכה כר' יוסי אלא לגבי חבירו ולא מחבריו ובשם מרן
חיד"א ביציר און אות מ"ה פתבתי דגם הסוברים דהלכה כר' יוסי גם מחבריו לא אמרו
פן נגד סתם משנה אף אם אינה סתם גמור אלא יש מחלוקת בצד הסתם בכל זאת אין
הלכה כר' יוסי ומעשה סוגיא דבבא בתרא שהביא הרב יצ"ו קשיא גם למרן חיד"א דהא
קמן פסיק שמואל כר' יוסי נגד הסתם וצריף לדחוק דנהי דשמואל פסיק הכי לא נקטי
הפוסקים הכי לפסק הלכה אלא כל היכא דסברת ר' יוסי היא נגד הסתם נקטי פסברת
הסתם ומשום הכי לא קשיא ליה עליהו ורק עלי דידי דאמינא דשמואל גופיה לית ליה
הלכה כר' יוסי נגד רבים הוא דקשיא ליה דהא חזינו דפסיק שמואל כר' יוסי נגד הסתם
אמנם במחילת כה"ר גם לדידי לא קשיא ואדרבא מסתייעא מילתין מסוגיא דבבא
בתרא הנ"ל דאם איתא דשמואל נקיט פללא דהלכה כר' יוסי גם נגד סתם למאי איצטריף
לפסוק בההיא כר' יוסי וכן מוכיחים הראשונים פינצא לזה במקומות רבים ועיין
בתוספות במסכת עבודה זרה דף ל"ב ע"ב אמאי דאמרינו התם (בע"ב) אמר ר"י אמר
שמואל הלכה פרשב"ג כתבו בד"ה הלכה להני אמוראי לית להו פללא דכל מקום ששנה
רשב"ג במשנתינו מדאיצטריף לפסוק פנותיה עכ"ל הרי דממה שהוצרף לפסוק בדבר
פרטי שמעינו ללמד על הפלל פולו דכל היכא דפליגי פי האי גוונא לית הלכתא פנותיה
זולתי כדפרשי בהדיא דהלכתא פנותיה וזה דבר פשיט ומוספם ועיין מה שכתבתי במקתב
לחזקיאו בחידושים למסכת ביצה דף כ"ד על מה שאמרו שם אמר ר"י אמר שמואל
הלכה פרשב"ג וזהו שפתבתי בנדפס (אחר שהבאתי דברי הגאון מסלאנים דשמואל
במקום שגראה לו דברי ר' יוסי הוא שפוסק פמותו ולא בכל המקומות) שפן מוכח
מדהוצרף שמואל בבבא מציעא דף י"ב לפסוק הלכה כר' יוסי וכלומר דמשמע דוקא
בהא הלכה כר' יוסי דמסתברא ליה פנותיה זאת היתה דעתה בנדפס לפי שיטת הגאון
מסלאנים ולפי זה סוגיא דבבא בתרא הנ"ל אף זו מן התוכחות דשמואל לית ליה פללא
דהלכה כר' יוסי נגד סתם מדהוצרף לפסוק בהא כר' יוסי אלא דאין מפיוצא לזה הכרח
דלית ליה הלכה כר' יוסי נגד רבים דיש לומר דנגד סתם משנה שאני אבל נגד חבריו
הרבים אולי סובר דהלכה כר' יוסי וההיא דגטין דף ס"ז ע"א נגד רבים היא (ולא נגד
סתם) ומדהוצרף שמואל בשם רבי לפסוק כר' יוסי יש להוכיח דלית להו בעלמא הלכה
כר' יוסי נגד רבים וכן נגד היסוד של הגאון נודע ביהודה דמשמע ליה מסוגיא הנ"ל לדבר
פשוט דהלכה כר' יוסי נאמרה גם לגבי רבים ולא אכחד דמאי דמשמע לי ההדיוט
דמדהוצרף לפסוק בחד דוקתא מוכח דלית ליה בעלמא האי פללא וכדמוכח מדברי
התוספות בעבודה זרה דף ל"ב הנ"ל פעת גראה לי דאולי יש לחלק בין פללא דהלכה
פרשב"ג (שנאמר בו כל מקום ששנה רשב"ג) ובין פללא דהלכה כר' יוסי דנימוקו עמו
וצריף להתנייב איה"ש ועל כל פנים לפי שיטתי בנדפס שפתבתי להוכיח דברי הגאון
מסלאנים מסוגיא דבבא מציעא דף י"ב גם מסוגיא דבבא בתרא שהביא הרב יצ"ו יש
להוכיח פן ואפריון נמטייה דאיתי סיעתא למילתין: סימן לא הלכה פרבא נגד אביי, אם
יש לחלק בין היכא דפליגי אליבא דנפשיהו להיכא דפליגי בפסק הלכה בפלוגתא דתנאי

הנה בנדפס באות כ"ה הבאתי מערכה מול מערכה יש מחלקי בזה ויש סוכרים שאין לחלק וכי היכי דבפלוגמא דנפשׁייהו נקיטינון פרבא הכי נמי בפלוגמא אליבא דתנאי וכתב לי ידידי הרה"ג מוהר"ר ברוך עין יצ"ו מח"ס דבר מצוה שצריך להוסיף לעיין בשאלת שלום בשאלות סי' כ"ד אות כ"ט ובשאלות סי' כ' (בד"ה אי נמי פרם צריך) ובתורת חסד להגאון בעל שמן רוקח פלל כ' הנה ספר תורת חסד (פללים) לא ראיתי מעודי ובשאלת שלום עיינתי ודבריו הם על התוספות בתולין דף צ"ב ע"ב ד"ה אומר אב"י ע"ש ודבריהם פתב הרא"ש שם ומתבאר שסוכרים דאין לחלק בכלל זה ובכל ענין סברי דהלכה פרבא לגבי אב"י ע"ש והוא תנא דמסייען למאי דכתבנא בעניויתין דדעת הרא"ש דאין לחלק ובכל גוונא הלכה פרבא לגבי אב"י כמו שהבאתי מדברי הרא"ש בפרק אותו ואת בנו סי' ב' ובהלכות קטנות הלכות פלאים (סי') ותמהתי על רבינו המעדני מלך שכתב בדעת הרא"ש בהיפך ע"ש וכתב עוד הגאון שאלת שלום שם דהתוספות והרא"ש בתולין הג"ל שפתבו דבשאלות סי' כ"ד פוסק כמאן דמתיר לא ראו דברי השאלות בפרשת אחרי סי' צ"ב דפוסק כמאן דאסיר ומוכרח שסובר רבינו השאלות דלא נאמר הלכה פרבא וכו' אלא היכא דפליגי אליבא דנפשׁייהו וכו' והביא עוד שבכללי מרן הבית יוסף אשר אצל ספר הליכות עולם בדף צ' הביא מחלוקת בזה: סימן לב הלכה זימנין פוסק הש"ס הלכה אף דלא הנה צריך והינינו היכא דהנה סלקא דעתין דלית הלכתא פנותיה בהאי מילתא דנראה דלא מיסתבר פנותיה וכו' פן פתבתי בנדפס באות ק"ו בשם פמה מחברים מיסוד דברי הראשונים ע"ש ובמכתב ידידי הרה"ג מוהר"ר ברוך עין הג"ל (באות ל"א) יצ"ו פתב לי וז"ל באות ק"ו צ"ל ולהוסיף לעיין ענפי יהודה ע"ס והנהר ס"פ יתרו עש"ה ולא ראיתי ולא שמעתי מספר זה בלתי היום וכתבתי להועיל למי שנמצא אצלו: סימן לג הנה אומר בנדפס באות ח"ק הארכתי בס"ד להוכיח מכמה מקומות שאף בדבר שהביאו משם איזה פוסק בלשון ר' פלוני הנה אומר נפקה הלכה כמו שהנה אומר שאין פונת לשון הנה אומר לומר שהנה אומר פן וחזר בו וכתבתי בדף קי"ח (בד"ה וראיתי) שגם בתנאים מצינו שהובאו דבריהם בלשון הנה אומר והם הלכות פסוקות והבאתי לדוגמא איזה מקומות בש"ס וסיימתי ולפי המשוער בדעתי המצא ימצא עוד בש"ס במקומות רבים פינצא לזה וכו' ע"ש ועל זה כתב לי ידידי הרה"ג הג"ל (באות ל"א) יצ"ו ואני מצאתי עוד בפסחים פרק בתרא רבן גמליאל הנה אומר ופסק פן הרמב"ם בהלכות חמץ פרק ז' הלכה ה': סימן לד הלכה למשה מסיני אם הולכים בספיקא לחומרא פתבתי בנדפס אות כ"ד שדבר זה שנוי במחלוקת ודעת הרבה פוסקים דאזלינו בספיקא לחומרא ע"ש וכתב לי ידידי הרב מוהר"ר טוביא סיגאל יצ"ו מעיר לאדז ראיתי בספרו וז"ל גם בסי' כ"ט שכתב הריב"ה מה שכתב הרמב"ם בפרק ה' מהלכות שחיטה דרק דרוסה מפניש בתורה וספיקא אסור ושאר טרפיות הן מהלכה למשה מסיני ויש בהם ספק שמותרין פתב מרן בב"י דלא מצא שום ספק טרפה שיהא מותר בחד ספיקא ע"ש והרב פר"ח שם פתב ליישב דברי הרמב"ם שבהלכות שחיטה דאזיל לשיטתיה דחומר הספקות הן מדרבנן והם אמרו להקל בקצת ספקות ע"ש והוא דחזק דאם נניח דמה שהיא הלכה למשה מסיני דינו דין תורה ממש וכיון דמיימא לן בכל ספק דאורייתא להחמיר מה ראו להקל באלו מפני שהן הלכה למשה מסיני והלא הם גופי תורה עוד הביא בשם צרור החיים סתירות לדברי הרמב"ם

וַיַּעַן כִּי אֶסְמוּךָ עַל הַמַּעֲיִינִין בְּסִפְרוֹ וּבִפְרֹט כִּי סִפְרוּ בְּיָדוֹ לְזֹאת לֹא אָבִיא הַרְאִיּוֹת וְהַסְתִּירוֹת כִּי דֵי לַחֲפִימָא בְּרַמִּינָא וְעַתָּה אָבִיא דְבַרִּי מְחַבֵּר גְּדוֹל אֶחָד מֵהַמְיֻחָדִים שְׁבַחְבוּרָה אֲשֶׁר לָמַד לָנוּ דְבַר גְּדוֹל וּמִתּוֹךְ דְּבַרִּי לְמַדְתִּי כְּמוֹ כֵּן לְהַשְׁמִיעַ דְּבַר חִידוּשׁ אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי עַד הִנֵּה וּבִנְיָה יָבֵא הַפֶּל אֶל נִכּוֹן בְּשָׁלוֹם וְנִהּ הוּא הַחֲלִי הִנֵּה הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל רַבֵּן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל מִשָּׁה יְהוֹשֻׁעַ הַעֲשִׂיל בַּעַל הַמְּחַבֵּר יָם הַתְּלִמוּד הַקָּשָׁה עַל הָא דְפַרְיָהּ בַּגְּמָרָא (בְּבֵא קַמָּא) דָּף ס"ו אִי לִפְנֵי יְאוּשׁ לְמָה לִי קָרָא פְּשִׁיטָא הִנֵּה כְּבָר נֹדַע קְוֹשִׁית הָרַב בַּעַל פְּנֹסֶת הַגְּדוֹלָה בְּשֵׁם הָרַב ר' יְחִיאֵל בְּאֶסֶן שֶׁהַקָּשָׁה לְמָה בְּכָל סָפֵק מְמוּנָא אֲמַרִּינֵן קוֹלָא לְנִתְבַּע הָא הִנֵּה סָפֵק אִיסוּר גְּזֵל וְאֵמַאי לֹא יִכְפוּהוּ ב"ד עַל זֶה כְּמוֹ בְּכָל סָפֵק אִיסוּר אֲמַנְם לְדַעְתִּי הַדְּבַר נִכּוֹן דְּהָא נֹדַע שִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּכָל הַסְּפָקוֹת אֵינּוּ אֱלָא מְדַרְבְּנֵן לְהַחְמִיר וְהַקְּשׁוּ עָלָיו הַרְשָׁב"א וְהַרְמַב"ן מִפְּמָה מְקוֹמוֹת אֲמַנְם בִּיאוּר דְּבַרִּי הִיא דְּהִיכָא דְכֻתְבָה הַתּוֹרָה אֵת הָאִיסוּר בְּפִירוּשׁ אֲמַרִּינֵן דְּנֹדַאי אֶסְרָה הַתּוֹרָה וְלֹא הַסְּפֵק מַה שְּׂאִין פֶּן הִיכָא דְכֻתִּיב הַהִיתֵר בְּפִירוּשׁ לֹא תִגְזֹל אֲמַרִּינֵן דְּנֹדַאי גְּזֵל אֶסְרָה תּוֹרָה וְלֹא סָפֵק גְּזֵל וּלְכֹף סָפֵק גְּזֵל מִוֹתֵר וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן ר"י בְּתוֹנָמִים עי"ש וְכַמְדוֹמָה לִי כִּי הַחֲלוּק הַלְּזָה כְּמוֹ כֵּן יִחַלֵּק הַגָּאוֹן דְּלִיסָא בְּסִפְרוֹ עַל יו"ד וְאֵינּוּ כְּעַת תַּחַת יְדֵי לַעֲיִינֵן.

מִזֶּה נוֹכַח לְלַמּוֹד דְּבַר חֲדָשׁ אִם עַל הַדְּבַר כְּתוּב בַּתּוֹרָה אָנוּ אוֹמְרִין דְּנֹדַאי אֶסְרָה וְלֹא סָפֵק עַל אַחַת כְּפָה וְכַפָּה עַל הַלְּכָה לְמִשָּׁה מְסִינֵי דְאֲמַרִּינֵן וְנֹדַאי וְלֹא סָפֵק אִם הָאִיסוּר נֶאֱמַר אוֹמְרִים בְּנֹדַאי אֶסְרָה תּוֹרָה ר"ל הַהֲלָכָה וְלֹא סָפֵק וְאִם הַהִיתֵר נֶאֱמַר דְּנֹדַאי הִיתֵר וְלֹא סָפֵק וְלִזֶּה אָמַר הַפְּר"ח וְהֵם אָמְרוּ לְהַקְּל בַּקְּצֵת סְפָקוֹת רְצָה לֹאמַר אִם אִיסוּר נֶאֱמַר אוֹמְרִים דְּנֹדַאי אִיסוּר וְלֹא סָפֵק אִיסוּר וְכו' וְכַמְדוֹמָה כִּי בִּנְיָה יָבֵא הַפֶּל עַל מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם אֶקְצֹר וְנֶאֱמָר כִּי דְבַרִּי יִפְיִקוּ רְצוֹן מִמֶּנּוּ עכ"ד יצ"ו (אָמַר הַמְּחַבֵּר יְדִידֵי הָרַב הַנֶּ"ל הַשְּׁמִיט אֵינֶה תִּיבּוֹת בְּהַעֲתִיקוֹתוֹ דְּבַרִּי יָם הַתְּלִמוּד וְלָכֵן אֲמַלְא אֵת דְּבַרִּי וְכֵן צְרִיף לְהִיּוֹת מַה שְּׂאִין פֶּן הִיכָא דְכֻתִּיב הַהִיתֵר בְּפִירוּשׁ אֲמַרִּינֵן דְּנֹדַאי הִיתֵר וְנֹדַאי הִתִּיר' הַתּוֹרָה וְלֹא סָפֵק וּלְדַעְתִּי הִיא נִקְוֹדָה נִפְלְאָה בְּכּוֹנֵת דְּבַרִּי הַרְמַב"ם וּבִנְיָה נַחוּ שְׁקִטוּ רֹב תְּלוּנוֹת הַקְּוֹשִׁיּוֹת אֲשֶׁר שָׁתוּ עָלָיו הַמְּפָרְשִׁים וְאִם פֶּן גַּם כָּאֵן דְּכֻתַּב רַחֲמָנָא הָאִיסוּר בְּפִירוּשׁ לֹא תִגְזֹל אֲמַרִּינֵן דְּנֹדַאי גְּזֵל אֶסְרָה תּוֹרָה וְלֹא סָפֵק גְּזֵל וּלְכֹף סָפֵק גְּזֵל מִוֹתֵר וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן בְּתוֹנָמִים בְּיָשׁוּב קְוֹשִׁיא זֹה דְּסָפֵק גְּזֵל לֹא אֶסְרָה תּוֹרָה אֱלָא שְׁלֵא בִּיאַר כָּל הַצְּוָרָה עכ"ל) וּמַה שְּׁכַתַּב שְׁכַמְדוֹמָה לוֹ שֶׁהַגָּאוֹן מְלִיסָא כָּתַב פֶּן יִשְׁיִשׁוּ בְּנֵי מַעֲיִו אִם סְפָקוֹת שְׁלוּ כֹף דְּבִאֲמַת בְּסִפְרוֹ חֲוֹת דַּעַת בְּסִי' ק"י בְּפִתִּיחַתוֹ לְקוֹנְטְרִיס בֵּית הַסְּפֵק הִבִּיא מַה שֶׁהַקְּשׁוּ הַרְשָׁב"א וְהַרְ"ן וְעוֹד מְרַבְּנֵי אַחֲרוֹנִים לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּחֹנְמֵר הַסְּפָקוֹת הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן וְעַל זֶה כָּתַב דְּנִרְאָה לוֹ שֶׁהַרְמַב"ם לָמַד דְּבַר זֶה מִשׁ"ס עָרוּף בְּסוּטָה דָּף כ"ט רַב גִּידֵל רְמִי כְּתִיב וְהַבְּשֶׁר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכַל טָמֵא וְנֹדַאי הוּא דְּלֹא יֵאָכַל הָא סָפֵק יֵאָכַל וְכֻתִּיב כָּל טָהוֹר יֵאָכַל בְּשֶׁר טָהוֹר וְנֹדַאי הוּא דִּיאָכַל אֲבָל סָפֵק לֹא יֵאָכַל וְכו' וְשֵׁם לִיכָא יְתוּרָא אֵלְמָא דְּכָל לִישָׁנָא דְּקָרָא מִשְׁמַעוֹתָא עַל הַנֹּדַאי וְלֹא עַל הַסְּפֵק וּמִזֶּה מוֹכַח נְמִי דְּשִׁאֲנֵי בֵּין הִיכָא דְּכֻתַּב רַחֲמָנָא קוּם וַעֲשֵׂה לְשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה כְּגוֹן בְּכָל הַלְּאִוִּין דְּכֻתַּב רַחֲמָנָא אֵת זֶה לֹא תֵאָכְלוּ כְּגוֹן חֲזִיר וְחֵלֶב אֲמַרִּינֵן חֲזִיר וְנֹדַאי וְחֵלֶב וְנֹדַאי לֹא תֵאָכְלוּ אֲבָל סָפֵק יֵאָכַל דְּוִמִיא דְּדַרְרִישׁ הַש"ס דְּהָא דְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכַל דְּסָפֵק יֵאָכַל וּבְמִקוֹם דְּמִזְהִיר קָרָא בְּקוּם וַעֲשֵׂה כְּגוֹן בְּתוֹלָה יִקַּח אִשָּׁה וְכֵן לְקִיחַת אֶתְרוּג וְאֶכֶלֶת מִצָּה אֲמַרִּינֵן דְּמַחְוִיב שְׁיִהִיָּה בְּנֹדַאי וְלֹא בְּסָפֵק כְּדַרְרִישׁ טָהוֹר וְנֹדַאי וְלֹא סָפֵק עכ"ל הַגָּאוֹן חֲוֹת דַּעַת (וְהַאֲרִיף קִצֵּת לְבָאֵר

איה מתישבות ההשגות שהשיגו על הרמב"ם שהביאם שם) ועיין בקונטרס זה (בפאת השדי) במערכת הבי"ת אות י"ב (בד"ה וקרב המחבר) שהבאתי פן גם בשם הגאונים ישועות יעקב ולב אריה לחולין דף י"א ע"ש ובכל זאת לא הרנה צמאני למה שפתי בנדפס דאם נניח דהלכה למשה מסיני דינה פדין תורה מה ראו חכמים להקל בקצתם דמאי שנא מכל האיסורין שאסרו והחליטו דכל ספיקא דאורייתא לחומרא ולא פלוג רבנן לומר דבאינה ספקות של תורה מותר ודברי הגאונים הנז"ל אינם אלא להסביר דעת הרמב"ם דספק איסור לא אסרה תורה אבל מודו פולי עלמא דמדרבנן מיהא אסור ומלמוד ערוף ושגור בפניו תמיד לומר ספקא דאורייתא לחומרא ובזה לא נחלק אדם מעולם ואם הלכה היא כשל תורה איבעי' להו להחמיר בכל ספק של הלכה למשה מסיני זאת היא קושיתי ולא הועיל הרב הנז"ל יצ"ו במה שהביא בשם הגאונים הנז"ל כמוכן: ועל מה שפתי בנדפס בסוף אות כ"ד לענני קטן פן י"ג שנה ויום אחד ולא נודע אם הביא שתי שערות אם פשר למקרא מגילה דתליא בפלוגתא אם מקרא מגילה חשיב חיוב מדאורייתא או אינו אלא מדרבנן עיין במה שהבאתי בקונטרס הערות לחלקי הפללים בסי' ט"ו וקרב טהרת המים בקונטרס שיורי טהרה במערכה זו אות טו"ב האריף בעיקר פללין ולא פניתי לעיין בדב"ק אף בזאת מה שפתי בנדפס שאין ספר תודת השלמים מצוי אצלי הנה ראיתי דבריו שם בשיורי טהרה ונז"ל והשבות יעקב בספר תודת השלמים בספקות שלו אות ט"ו פתב ונז"ל יש אומרים מה שהוא הלכה למשה מסיני (ונראה שהוא הדין דבר הבא בי"ג מדות דשונים הם כמוכן מדברי הרב עצמו המובאים לקמן פן פתב בשיורי טהרה הנז"ל דרבנן וספקו להקל ויש חולקים ואומרים דדינו כדאורייתא וספקו להחמיר רק בערלה ספקו להקל ופירש הוא דבריו בפירושו שם אות טו"ב ונז"ל דינא דרבנן וספקו להקל פן היא דעת הרמב"ם לפי מה שהבין הרמב"ם בנגון המצות שורש ב' וזהו דעת הטור ביו"ד סי' רצ"ד ובחנם הגיה שם הבית יוסף עי"ש וקרב"ן השיג עליו וכן דעת הרשב"א וכן דעת הריב"ש סי' קס"ג מוהרשד"ם ביו"ד סי' קל"א האריף להוכיח שאף דעת הרמב"ם פן היא ושפן כתב המגיד משנה ועיין בטורי זקב סי' רצ"ד ס"ק י"ג ושפתי פהן ס"ק י"ט עכ"ד התודת שלמים שהביא שם ולפי מה שכתב שדעת רבינו הטור דספק בהלכה למשה מסיני אזלינן לקולא מוכן מה שכתב הרה"ג מוהרי"ץ הפהן פיינבוים דומ"ץ בוארשא יצ"ו בתשובתו שבסוף ספר מלבושי יום טוב (לרבינו התוספת יום טוב) ח"א בדר ע"א דיש לומר דהרא"ש סובר דבהלכה למשה מסיני אזלינן בספקו להקל כמו דרבנן עיין תודת השלמים עכ"ד וכונתו לפי הנראה היא דמסתמא הריב"ה הולך בשיטת מר אביו הרא"ש וכיון דבהריב"ה מפני דסובר שהוא פדרבנן כמו שכתב בתודת השלמים יש לנו לומר שפן דעת הרא"ש גם פן אמנם פבר פתי בנדפס בריש אות כ"ד שמדברי הרבנים הדרישה ובית חדש טורי זקב בסי' רצ"ד מתבאר דסברי שדעת רבינו הטור בעלמא דספק בהלכה למשה מסיני לחומרא זולת בערלה לפי שפך נאמרה הלכה ואם נאמר דמסתמא הריב"ה הולך בשיטת מר אביו הרא"ש הדר דינא דאית לן למימר שדעת הרא"ש דספק בהלכה למשה מסיני לחומרא (חוץ מערלה): ובשם הגאונים ק ניזנוב יצ"ו מחבר ספר משפנות הרועים ונחלה לישראל ושו"ת הד"ר מצאתי פתוב בקונטרסו שפתי ונז"ל בקונטרס הלכה למשה הלכה ג' העליתי דספק הלמ"מ לחומרא] וכעת ראיתי במשפנות זקב סי'

תרפ"ז סק"א ההוא אָמר על פי דְבָרֵי הַטּוֹרֵי זָהָב דְּמַגִּילָהּ הִיא דְבָרֵי קַבְלָהּ יֵשׁ לוֹמֵר דְּאִינוּ יוֹצֵא בַּה"ש עִי"ש וְהֶאֱמַת עַד לַעֲצָמוּ פֶּאֶשֶׁר הִבִּיא בְּעֲצָמוּ בְּפִתִּיחָהּ ע"כ מְצָאֵתִי פְתוּב בְּשֵׁמוֹ וְכַעַת לֹא יִדְעֵתִי אֵיזָה מְקוֹם כְּבוֹד דְּבָרָיו בְּזָה וּבִתְשׁוּבַת הַגֵּאבֵּד"ק סִיגִיט שְׁבִסְפֵר נִחְלָה לְיִשְׂרָאֵל שְׁרַמְזֵתִי לְעִיל בְּמַעֲרַכַת הַדְּלָ"ת סוֹף אוֹת כ"ה פְּתַב (בד"ה עוֹד) וְז"ל עוֹד אֲנִי תָמָה עַל הַנּוֹדָע בִּיהוּדָה תַּנְיִינָא יו"ד ס' קמ"ו דְּפִשְׁטָא דְסִפְקָהּ הִלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי לְקוֹלָא וְלֹא זָכַר דְבָרֵי הַבֵּית יוֹסֵף וְטוֹרֵי זָהָב וְשִׁפְתֵי כֹהֵן ס' רצ"ד סְעִיף ט' דְּמִתְבָּאָר דְסִפְקָהּ הִלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי לְחוּמְרָא וּמוֹהַרְשֵׁד"ם יו"ד ס' קל"א הָאָרִיף בְּזָה וְהוֹכִיחַ שְׁגָם הַרְמַב"ם סוֹבֵר כֵּן וּבִמְנַחַת יַעֲקֹב בְּדִינֵי סִפְקוֹת בְּמַחְוֹדָשִׁים ס"ק ט"ו הִבִּיא מַחְלוֹקֶת וְכָל זֶה הִבִּיא הַפְּרִי מְגֻדִים בְּפִתִּיחָהּ לְהִלְכוֹת טְרִיפוֹת וּבְסִי' ק"י פְּתַב לְהִלְכָה יִרְאֶה דְּהוּא לְחוּמְרָא עכ"ד תְּשׁוּבָה הַנ"ל וְשׁוֹב שְׁקִיל וְטָרִי לְעַנְּנֵי סִפְקָהּ נִידוּי עִי"ש וְנִדְמָן לִידֵי סִפְרָא אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְרֵאִיתִי בְּמַעֲרָכָה זֹאת ג' שְׁפַתְבָּהּ הָרַב וְז"ל הִלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי סִפְקוֹ לְחוּמְרָא כְּכָל סִפְקָא דְאוֹרִינְתָא כֵּן פְּתַב הָרַב פְּרִי חֲדָשׁ בְּכָלֵלִי אוֹת א' וְכֵן נִרְאֶה לִי מֵהֵיאָה דְסוֹף פְּרָק קַמָּא דְקִיּוּשִׁין דָּף ט"ל דְּפִרְיָהּ לְמֵאֵן דְּאָמַר עָרְלָה הִלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי מִדְּסִפְקָהּ מוֹתֵר וּמִהַדְרִינֵן כֹּף נְאֻמְרָה הִלְכָה וְכו' אֶלְמָא הַלְמ"מ סִפְקוֹ אָסוּר וּבְמִקוֹם אַחַר הָאֲרַכְתִּי עוֹד עכ"ל וּמִסְתַּמָּא דְבָרָיו הָאִירוּ בְּזָה בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר שׁו"ת קוֹל אֱלִיאֹו וְאִינוּ אֶצְלֵי וְאִם לֹא הִזְכִּיר שֵׁם דְבָרֵי מְרֹן הַבֵּית יוֹסֵף בִּי"ד רצ"ד יֵשׁ לְתַמּוּהָ עָלָיו שְׁפַכְרָהּ הוֹכִיחַ כֵּן בְּבֵית יוֹסֵף עִי"ש מֵהַשְׁעִיג עַל פִּי זֶה עַל לְשׁוֹן רַבֵּינוּ הַטּוֹר שֵׁם: סִימָן לֵה הַזְכָּרַת שֵׁם שְׁמִים לְבִטְלָהּ אִיתָא בְּנִדְרִים דָּף יו"ד סוֹף ע"א תַּנְיָא רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִנֵּין שְׁלֹא יֵאמֵר אָדָם לְהַשֵּׁם עוֹלָה לְהַשֵּׁם מְנַחָה וְכו' תַּלְמוּד לוֹמֵר קִרְבֵּן לְהַשֵּׁם וְקַל וְחֹנֶמֶר מֵהַ זֶה שְׁלֹא נִתְפַּוּן אֶלָּא לְהַזְכִּיר שֵׁם שְׁמִים עַל הַקִּרְבָּן אֲמַרָה תוֹרָה קִרְבֵּן לֵה' לְבִטְלָהּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה וּמִתְבָּאָר מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש שֵׁם שְׁהַטְעַם שְׁלֹא יֵאמֵר לֵה' קִרְבֵּן הוּא מְשׁוּם דְּחִיּוּשִׁין שְׁמָא יִתְחַרַט מִלְּהַקְדִּישׁוֹ אַחַר שְׁיִזְכִּיר הַשֵּׁם וְכֵן נִרְאֶה מִפִּירוּשׁ רַש"י שֵׁם וְלְעִיל בְּמַעֲרַכַת הַבֵּי"ת אוֹת נ"ו הַבֵּאתִי שְׁכֵן פְּתַב רַש"י בְּפִירוּשׁוֹ לְבִרְאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה א' ס' י"ג וְעוֹד הַבֵּאתִי דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת יְשָׁנִים בְּיוֹמָא רִישׁ פְּרָק טָרַף בְּקַלְפֵי אֵהֵיא דְתַנּוּן אוֹמֵר לְהַשֵּׁם חֲטָאת שְׁמִפְּנֵי רֵשׁ בַּדְּב"ק שְׁהַחֲשֵׁשׁ הוּא שְׁמָא יִתְחַרַט וְהָרִיטְבָ"א שֵׁם גַּם כֵּן סוֹבֵר הָכִי וְנִמְשָׁכוּ בְּזָה הַרְבָּנִים שִׁיחַ יִצְחָק וְתַפְאָרַת יִשְׂרָאֵל וְהַבֵּאתִי שְׁגָאוֹן בְּדוֹרְנוּ בְּסִפְרָא מְרַכְבַּת הַמְּשָׁנָה (הַחֲדָשׁ בְּיִאוּר עַל הַמְּכִילֵתָא) הוֹסִיף טַעַם אַחַר אֵהֵיא דְנִדְרִים הַנ"ל וְהוּא שְׁמָא לְאַחַר שְׁיֵאמֵר לְהַשֵּׁם יִשְׁתַּתֵּק וְלֹא יְסִיִּים לוֹמֵר חֲטָאת וְכַתְּבֵתִי לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הָרִיטְבָ"א שֵׁם דָּאִין לְחוּשׁ שְׁמָא יִשְׁתַּתֵּק הָאֲרַכְתִּי בְּזָה קִצַּת בְּסִיעֵתָא דְשְׁמִיא וְהַבֵּאתִי שֵׁם דְּהָרַב מִתְּנֹת כְּהוֹנָה בְּבִרְאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה א' (שְׁהוּבָאָה שֵׁם בְּרִינְתָא הַנ"ל) פִּירוּשׁ שְׁמָא יִתְחַרַט אוֹ יִשְׁתַּתֵּק וְכו' וְשְׁבִפִּירוּשׁ מוֹהַר"ו הַקְּצָר פְּתַב (בְּאוֹת י"ג) שְׁמָא יִתְחַרַט אוֹ יִמּוֹת וְכו' וְתַמְהֵתִי גַם עָלֵיהֶם עִי"ש וּמֵהַ שְׁקִשָּׁה בְּעִיָקֵר הַמְּאָמֵר מְדַמְצִינוּ בְּפִרְסָה מְשִׁיחַ לְהַשֵּׁם לְחֲטָאת (וַיִּקְרָא ד' פְּסוּק ג') וְכֵן נִמְצָא לְהַשֵּׁם לְעוֹלָה (שֵׁם כ"ב י"ח) כְּבָר פְּתַב הָרַב יְפֵה תוֹאֵר עַל דְּבָרֵי הַבְּרִאשִׁית רַבָּה הַנ"ל שְׁזָהּ הוּא לְשׁוֹן הַכְּתוּב וְלֹא לְשׁוֹן הַמְּקַרִּיב שְׁהַמְּקַרִּיב לֹא יֵאמֵר בְּשָׁנֵי לְמַדִּי"ן רַק יֵאמֵר לְהַשֵּׁם חֲטָאת לְהַשֵּׁם עוֹלָה אוֹ עוֹלָה לְהַשֵּׁם חֲטָאת לְהַשֵּׁם: וְעַתָּה רֵאִיתִי לְהָרַב מוֹהַר"י פּוֹלֵי בְּסִפְרָא מַעַם לוֹעֶזֶר רִישׁ פְּרָשַׁת בְּרִאשִׁית (בד"ה א' רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּדָפוּס אִיזְמִיר הוּא בְּדָף ד' ע"ב) שְׁכַתְּבָהּ דְּבִבְרִאשִׁית רַבָּה פ"א אָמַר ר' שְׁמַעוֹן שְׁהַטְעַם שְׁלֹא הִתְחִילָה הַתּוֹרָה אֶלְקִי"ם בְּרָא בְּרִאשִׁית הוּא מְשׁוּם שְׁאִין לְהַזְכִּיר

השם תחלה פהיה דקרבן להשם ולא להשם קרבן וכתב מזה תוכחת מגולה למה שנהוג בין ההמון שאומר אדם לחברו (בשחרית בחול השם יתן לה יום טוב ובשבת אומר ה' יתן לה שבת טוב שאין ראוי לומר כן אלא יאמר נא ישראל יום טוב יתן לה השם וכן שבת טוב יתן לה השם וכתב דהטעם הוא שמה שמתאום אחר שיזכיר את השם כמו שעינינו הרואות אדם להקל דמה ורוח עברה בו ואיננו ולא יוכל לסיים הדבור ונמצא שמיזכיר שם שמים לבטלה אלו תנך דב"ק וסיים ולכן אמר הפתוב בראשית ברא אלקים לומר שאינו מותר להזכיר שם השם בתחלת הדברים פי אם אחר שתי תיבות וציין למה שכתב לקמיה בקאפיטול ב' (דף ו' ע"א) ושם הביא מה שאמרו בפירק גיד הנשה שישראל מזכירים את השם אחר שתי תיבות שמע ישראל ה' וכו' ומלאכי השרת אין מזכירין השם אלא אחר שלש תיבות קדוש קדוש קדוש ה' צבאות ודברים אלו שבפירק גיד הנשה הם בדר צ"א סוף ע"ב דתניא חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא שישראל אומרים שירה וכו' וישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא אחר שלשה תיבות וכו' אמנם זה שכתב הרב שאין מותר (לישראל) להזכיר השם אלא אחר שתי תיבות לא ידעתי היכא רמיזא ונהרי בהיה דקרבן להשם מפונש דאין הקפידא אלא שלא לפתוח בשם אבל אחר תיבה אחת שרי והרב עצמו שם בקאפיטול א' הזכיר הא דלא יאמר להשם קרבן פי אם קרבן להשם דשמעת מינה דאחר תיבה אחת מותר להזכיר את השם ואם כן הדבר תמוה איך יסיים באותו פירק באותו מקום לומר שאין מותר להזכיר את השם קודם שתי תיבות ועוד שלפי דבריו קשה איך תקנו לענות ערב ובוקר בכל יום תמיד בקדיש ברכו וכן אחר העולה לספר תורה לומר ברוך ה' המבורך וכן בזימון בעשרה גברא אלקינו שאכלנו משלו ברוך אלקינו שאכלנו ויעקב אבינו אמר בך יברך ישראל לאמר ישמך אלקים פאפרים וכמנשה: וכבר כתבתי במערכת הבי"ת אות נ"ו הנ"ל שאין לחלק בענין זה בין שם הנ"ה ברוך הוא לשאר שמות הקדושים שהרי כולן בכלל האזהרה דהזכרת שם שמים עי"ש (בד"ה ונראה) ועוד הרי הרב מייירי בשם אלקים דאמר דמשום שאין מותר להזכיר שם שמים קודם שתי תיבות פתיב בראשית ברא אלקים דשמעת מינה דגם על שאר שמות איתא אזהרה זו ואי הכי קשה פקושטין ומעשים בכל יום אדם מברך את חברו ואומר לו יברכה ה' וישמרה ולא ראינו ולא שמענו מי שרפרף בזה ולדברי הרב הרי אין מותר להזכיר שם השם קודם שתי תיבות וגם בגופיה דקרא תיקשי לו שהרי קפיד קרא לכתוב אלקים אחר שתי תיבות לומר שאין מותר להזכיר השם קודם שתי תיבות ולמה יזכיר הפתוב הזה את השם אחר תיבה אחת וכמנשה יש מקראות רבות פיוצא לזה ואין נכון בעיני לומר דבכתוב עצמו אין קפידא ורק במקום אחד קפיד קרא להורות נמן לנו ולבנינו שלא להזכירו קודם שתי תיבות לכן נראה לי הדל דלכשתמצא לומר שיש קפידא שלא להזכיר שם שמים תחלה בכל דבר כמו בקרבן שיש קפידא שלא לומר להשם קרבן והכי נמי בכל דבר מפל מקום כשאומר השם אחר תיבה אחת אין שום קפידא בדבר ומה שאמר ר' שמעון בבראשית רבה הנ"ל דטעם שלא התחילה תורה אלקים ברא הוא משום שאין להתחיל השם תחלה וכו' בנדאי שאין פונתו לומר שצריך שיהא פהתחלת התורה שקדמו להשם שתי תיבות, רק עיקר הקפידא שלא להזכיר בתחלת דבר שם השם וכל שאומר תיבה אחת ואחר כך מזכיר השם שפיר דמי: גם מה

שְׁכַתְב בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר דְּחִיּוּשֵׁינוּ שְׁמָא אַחַר שִׁינְפִיר הַשֵּׁם קִנְדָם שִׁיאֲמַר קְרַבְן יְמוֹת לֹא יִדְעָתִי מִי הִזְקִיקוּ לֹמַר כֵּן אַחֲרֵי שִׁרְשׁ"י שֶׁעַל הַבְּרָאשִׁית רַבָּה כְּתַב הַטַּעַם שְׁמָא יִתְחַרֵּט וְאִם בְּמִדְרַשׁ רַבָּה שֶׁלְפָנָיו לֹא הָיָה פִירוּשׁ רְשׁ"י הַגָּ' לְהֵלֵא הָרָא"שׁ בְּפִירוּשׁוֹ לְגִדְרִים כְּתַב הַטַּעַם שְׁמָא יִתְחַרֵּט וְנִקְל לְהַבִּין שֶׁזֶה גַם פִּנְתַּי רְשׁ"י בְּסוּגְיַת דְּנִדְרִים הַגָּ' לְוַמָּה לֹא לְהֵרַב לְדַרְוֵשׁ טַעַם מִדְעָתוֹ וְלֹא יִנְפִיר כָּלֵל טַעַם שֶׁכְּתַבוּ הָרַאשׁוֹנִים וְאִם לֹא הָיָה נִפְקָא מִינְהוּ לְדִינָא הַחֲרַשְׁתִּי אֲמַנָּם הָרִי בְּזָה יֵשׁ נִפְקָא מִינְהוּ דְלֵהטַעַם שְׁמָא יִתְחַרֵּט נִרְאָה וְנִדְאִי שֶׁאֵין לְמַחֲוֹת בְּמָה שֶׁנִּוְהָגִים הַהֲמוֹן עִם לֹמַר הַשֵּׁם יִתֵּן לָהּ יוֹם טוֹב וְכוּ' וְאֵילוּ לְטַעַם דְּשְׁמָא יְמוֹת סוֹבֵר הָרַב שְׁאֲסוּר לֹמַר כֵּן וְכִינּוּן שֶׁנִּפְקָא מִינְהוּ לְדִינָא אֵין לָנוּ לְחַדֵּשׁ דִּין עַל פִּי טַעַם אַחֲרָיִךְ שֶׁלֹּא שִׁיעָרוּהוּ הָרַאשׁוֹנִים וְיָמָה גַם שֶׁבְטַעַם שֶׁכְּתַב הָרַב יֵשׁ לְפַקְפֵּק בּוֹ הַרַבָּה כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי בְּמַעֲרַכַת הַבֵּי"ת הַגָּ' לְשִׁדְעַת פְּמָה מִהַפּוֹסְקִים רַאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים הִיא דְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְמִיתָה בְּזִמְנָן מוּעֵט וְדְבָרֵי הָרַב בְּטַעַם זֶה לֹא יִפְנוּ אֱלָא לְסִבְרַת קִצַּת פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִים שֶׁגַם לְזִמְנָן מוּעֵט חִיּוּשֵׁינוּ לְמִיתָה כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי בְּשִׁדְי חֲמַד בְּמַעֲרַכַת הַחֵי"ת כָּלֵל לְק"ט בְּשֵׁם הַגָּאוֹן עֵין יִצְחָק עִי"שׁ וְאַף לְהַפּוֹסְקִים דְּלִשְׁמָא יְמוֹת חִיּוּשֵׁינוּ אֵף לְזִמְנָן מוּעֵט וְכֵן נִרְאָה לִי עֵתָה שֶׁהִיא דְעַת רֹב כָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁלֹּא כְּדְבָרֵי הַגָּאוֹן עֵין יִצְחָק שֶׁכְּתַב שֶׁקִּצַּת פּוֹסְקִים הוּא שֶׁסּוֹבְרִים כֵּן וְיִתְבָּאֵר לְקַמְן בְּמַעֲרַכַת הַחֵי"ת אִיה"שׁ מְכַל מְקוֹם שִׁימּוֹת הָאֲדָם בְּרַגְעָה קִטְוֵן הוּא מִיִּלְתָּא דְלֹא שְׁכִיחָא כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הָרַב בְּנִסְתַּת הַגְּדוּלָה בְּאֲכוֹן הַעֲזָרָה סו' י"ז הַגְּהוֹת הַטּוֹר אוֹת ס"א בְּשֵׁם הָרַב מוֹהֲרֵיב"ל ח"ג סו' ו' וְהִבִּיא דְבָרָיו הָרַב יָפָה לְלֵב יצ"ו בְּסִפְרוֹ יָפָה תְּלֻמוֹד ח"ב בְּחִדְוִישׁוֹ לְכַתְּוֹבוֹת דָּף פ"ג (עַל מָה שֶׁאֲמָרוּ שֶׁם בְּש"ס מִיִּתָּה שְׁכִיחָא) וְשׁו"ת מוֹהֲרֵיב"ל אֵין מְצוּי אֲצֵלִי אֲמַנָּם כְּכָר הִבִּיאוּ רַבְנֵי הָאֲחֲרוֹנִים דְּבָרֵי הַרַבְמָ"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה רִישׁ מַסְכַּת יוֹמָא בְּמֵאֵי דְאֲמָרִינוּ בְּגִמְרָא דְרַבְּנָן דְּסִבְרֵי דְלֹא הָיוּ מִתְקִינִים אִשָּׁה אַחֲרַת לְכַהֵן גְּדוֹל הוּא מְשׁוּם דְּמִיתָה לֹא שְׁכִיחָא שֶׁפִּירֵשׁ וְעַנְיָן אֲמָרָם מִיִּתָּה לֹא שְׁכִיחָא רוּצָה לֹמַר שֶׁהִמִּיתָה בְּפִתְעָה פְּתֹאוּם אֵינָה נִמְצָאֵת אֱלָא לְעֵתִים רְחוּקִים וְאֵין הִלְכָה כַר' יְהוּדָה עַכ"ל וְאִם כֶּף עַל כָּל יוֹם הַפְּפוּרִים דְלֹא חָשׂוּ לָהּ רַבְּנָן כָּל שְׁכִיחָא דְלֹא נִחוּשׁ לְרַגְעָה קִטְוֵן וְכְדְבָרֵי הָרַב מוֹהֲרֵיב"ל וְכִינּוּן דְּהוּי מִיִּלְתָּא דְלֹא שְׁכִיחָא לֹא חִיּוּשֵׁינוּ לָהּ כָּלֵל: וְרִאִיתִי אֲנִי הַדָּל שֶׁגַם הָרַב פֵּלֵא יוֹעֵץ בְּמַעֲרַכַת הַשִּׁי"ן (שֶׁם שְׁמִים) הִבִּיא אֲזַהֲרַת רז"ל שֶׁלֹּא לֹמַר לְהַשֵּׁם קְרַבְן וּפִירֵשׁ הַטַּעַם שְׁמָא יְמוֹת וְלֹא יְסִיִּים לֹמַר קְרַבְן וְנִרְאָה מְדְבָרָיו אֲשֶׁר צָדִיק עַת"ק מָה שֶׁכְּתוּב בְּמַעַם לֹעֲזֵי הַגָּ' לְוַהֲדְבָרִים תְּמוּהִים לְדְעָתִי הַעֲנִיָּה וְצָרִיף לֹמַר שֶׁהַרְבָּנִים הַגָּ' לְפִי שֶׁרְצוּ לְהַזְהִיר אֵת הָעַם שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֲדָם רָגִיל לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו שֶׁעַל יָדֵי זֶה יָבֵא בְּקַל לְהַזְכִּירוֹ לְבִטְלָה חֵס וְשְׁלוֹם אֱלָא יִתְבּוֹנֵן בְּאֵיזָה אֲנֹפֶן לְהַזְכִּירוֹ וְאִם נִעֲשֶׂה גְּדַר לְפָנָיו שֶׁלֹּא לְהַזְכִּירוֹ בְּדִרְבָּה זֶה אֱלָא בְּדִרְבָּה זֶה לֹא יִהְיֶה פְּרוּץ בְּהַזְכִּרַת שֵׁם שְׁמִים לְבִטְלָה וְלָכֵן הִזְהִירוּ שֶׁלֹּא לֹמַר הַשֵּׁם יִתֵּן וְכוּ' אֱלָא יִנְפִיר שֵׁם שְׁמִים בְּאַחֲרוֹנָה וּמִשְׁנַת חֲסִידִים שֶׁנּוּ חֲכָמִים שְׁמָא יְמוֹת לְפִי שֶׁבְעַנְיָן זֶה אֵין שִׁינְיָה טַעַם חֲזוּרָה שֶׁבְּנִדְאֵי הַבָּא לִיתֵן שְׁלוֹם לְחֲבֵרוֹ וְיִנְפִיר שֵׁם הַשֵּׁם לֹא יִחְזוֹר בּוֹ וְשִׁינְיָה רַק הַטַּעַם מְשׁוּם חֲשַׁשׁ רְחוּק שְׁמָא יְמוֹת וְהִיא אֲזַהֲרָה רַק מִמִּדַּת חֲסִידוּת לָכֵן כְּתַבוּ טַעַם זֶה גַם לְגַבֵּי קְרַבְן לְהַשֵּׁם כֵּן נִרְאָה לִי דְחַק בְּדְעָתָם וּמְצָאֵתִי לְהֵרַב פֵּלֵא יוֹעֵץ בְּסִפְרוֹ חֲסֵד לְאֵלְפִים בְּהִלְכוֹת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה סִי' קל"ה ס"ק י"ט וְנ"ל טוֹב שִׁיאֲמַר בְּלַחֵשׁ הַשֵּׁם עִמָּכֶם וְיִרְוִיחַ שִׁיאֲמַר לֹא הַשְּׁלִיחַ צְבוּר יְבָרְכָה ה' וְלֹא יִנְפִיר ה' לְהַדְיָא כִּי אִם (נִרְאָה דְּצָרִיף לְהִיּוֹת כִּי אֵין) טוֹב לְהַזְכִּיר ה' בְּתִיבָה רַאשׁוֹנָה וּמְשׁוּם זְהִירוּת זֶה וְכוּ' עִי"שׁ מִתְבָּאֵר

דמה שכתב שלא להזכיר שם השם בתיבה ראשונה לא מן הדין הוא אלא שטוב לעשות כן משום זהירות בעלמא ושם בסי' רט"ו מחזיקו' ו' פתב הרב מר בריה בהגהה דלא טוב להתחיל תחנה בשם ה' כמו שכתבו הפוסקים שלא ישאל אדם לחברו אם אמר אלק"י נשמה שנתת וכו' אלא ישאל לו אם אמר ברכות השחר וכן אמרו שלא יאמר להשם קרבן אלא קרבן להשם עכ"ל ולא ידעתי מה יענה על כמה תחנות שתקנו לנו הקדמונים ומתחילות בשם ק"ל מלה יושב על פסא רחמים ק"ל ארף אפים וכינצא כמה תחנות המתחילות אלקינ"ו ואלק"י אבותינו ויש פיוטים מהקדמונים מתחילים בתיבת ה' וביותר יש לתמוה מה יענה על אלק"י נשמה שנתת וכו' (שהזכיר הרב) והוא נוסח שסדרו רבותינו פדאיתא בפרק הרואה ד' ס' ע"ב וכן סדרו לומר אלק"י עד שלא נוצרתי וכו' אלק"י נצור לשוני מרע וכו' פדאיתא בפרק הנה קורא ד' י"ז ע"א שעל כולם קשה למה סדרו לנו להתחיל בשם אלא ודאי דחומרא בעלמא ואזהרה ותיבה אמור רבנן קדישי הנז"ל ולא מן הדין אלא שמה שמסיים הרב המגיה וכן אמרו שלא יאמר להשם קרבן אינו מכונן דהיא ודאי דינא הוא ולא זהירות בעלמא: וכן יש לתמוה על הגאון חתם סופר בחידושיו לנדרים בסוגיא דנדרים הנ"ל שכתב וז"ל מנין שלא יאמר אדם וכו' תלמוד לומר קרבן להשם פירוש שהיה מהראוי להקדים השם לקרבן ולמכתב להשם קרבן עיין סוף מס' נדרים ועיין תוספות מגילה דף ט' ד"ה אלקים בראשית וכו' והכא נמי הנה ליה להזכיר להשם קרבן אלא על פרחני להורות נמן שיקדים אדם קרבן להשם שמה לא יספיק לומר קרבן והזכיר שם שמים לבטלה והנה בבעז כתיב ה' עמכם ויאמרו לו יברכה השם והקוצרים עשו פהלכה והקדימו יברכה להשם אבל הוא עשה שלא פהלכה לכאורה שאמר ה' עמכם ויש לומר לפי המבואר במדרשים ידע בעז ברוח הקודש שעתיד להוליד הבן הלז מרות עובד אבי ישי וכשבא עליה מת והניחה מעופרת כמבואר כל זה במדרשים אם כן ידע שלא ימות והיה יכול להקדים לה' והרא"ש דשלהי ברכות פ"י ילפי מיניה דשואלים חברו בשם ואמר וכי תימא בעז מדעתיה דנפשיה עביד פירוש ולא ברוח הקודש תא שמע אל תבוז פי זקנה אמה יראה דרוצה לומר דאי אפשר לומר דבעז מדעתיה דנפשיה סבירא ליה כמאן דאמר לא חיישינן למיתה ולעולם דלאו ברוח הקודש עביד תא שמע אל תבוז פי זקנה אמה דייקא שהרי בעז היה אז זקן מופלג בזקנה ובזקן כולי עלמא חיישי למיתה עיין גיטין דף כ"ח ע"א אם כן איך הקדים השם ואמר ה' עמכם אלא על פרחין ברוח הקודש הציץ שלא ימות אם כן על פרחין ברוח הקודש עביד ששאל שלום הקוצרים בשם אם כן יש ללמוד ממנו לשאול שלום חבירו בשם עכ"ל הנה רואה שכתוב מפורש שהחשש הוא שמה ימות ועל פי זה קשיא ליה מבועז שאמר השם עמכם וניחא ליה שהיה יודע שלא ימות וכו' והוא פלא דמלבד דריהטא דשמעתא מוכחא דמחשש חרטה אתינן עלה ועוד מפורש כן בדברי הרא"ש בפירושו פאמור למעלה וכבר כתבתי שכן פירשו רש"י בפירושו על הבראשית רבה והתוספות ישנים והריטב"א בריש פרק טרף בקלפי ואם כן לא קשיא מידי על בועז כמוכן וגם כבר כתבתי שהרבה יש לפקפק בפירוש זה (מחשש שמה ימות) ולכן צריך לומר הטעם דלא יאמר להשם קרבן שהוא משום שמה יתחרט ודברי הגאון חתם סופר צריכים עיון (ומה שכתב והרא"ש דשלהי ברכות וכו' לא זכיתי להבין הרא"ש מאן דכר שמה ולא היה לו להזכיר פי אם סוגיא דשלהי ברכות הצריכה לדברי קדשו): והנה

בְּרִיָּתָא זֶה דְּלֹא יֵאמֵר לְהַשֵּׁם קִרְבָּן וְכוּ' אֵיתָא נְמִי בְּתוֹרַת פְּהֵנִים פְּרִשְׁתַּ וַיִּקְרָא פְּרִשְׁתָּהּ ב' וְרֵאִיתִי בִּס' וַיִּקְרָא אַבְרָהָם (בְּיָאוֹר עַל הַתּוֹרַת פְּהֵנִים) שְׂצִיִּין לְעִיִּין בְּזָה בְּשִׁלְשָׁה סְפָרִים קִרְבָּן אֶהְרֹן לְקַח טוֹב לְמוֹהַר"ם נֶאֱגָא"ר חֲקָרִי לֵב א"ח סִי ק"ה וְאִין גַּם אֶחָד מְצוּי אֶצְלִי וְחִפְשִׁיתִי אַחֲרֵיהֶם פַּה בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ חֲבֵרוֹן תּוֹב"ב וּמְצֵאתִי (בְּשִׂאֵלָה) סֵפֶר קִרְבָּן אֶהְרֹן וְרֵאִיתִי שֵׁם עַל הַבְּרִיָּתָא הַלְזוּ שְׂכַתְבַּת הַטַּעַם שְׂמָא יִתְחַרְט וּכְמוֹ שְׂכַתְבוּ הַגְּדוּלִים שְׂזַכְרֵתִי לְמַעַלָּה וְגַם סֵפֶר חֲקָרִי לֵב הַשְּׂגָתִי (בְּשִׂאֵלָה) וְעִיִּנְתִּי בִּסִי ק"ה וְרֵאִיתִי שְׂהֶאֱרִיָּה הַגְּאוֹן לְבָרֵךְ חֲקִירָתוֹ וּלְפִי שְׂאִין הַסֵּפֶר בְּיַדִּי בְּתַדִּירוֹת אַעֲתִיק בְּעֶזֶר הַשֵּׁם תְּוֹרָף הַדְּבָרִים בְּקִיצוֹר נְמָרִץ לְמַעַן יִהְיֶה לְזַכְרוֹן בֵּין עֵינֵי שְׂצָרִיכִים לִי לֹא לְעִנְיָן זֶה שְׂאֲנוּ עֲסוּקִים בְּלִבְדָּ כִּי גַם לְמָה שְׂכַתְבַּתִּי בְּשִׂדֵי חֶמֶד בְּמַעֲרַכַת הַחַי"ת כָּלֵל חֲל"ק צָרִיכִים אָנוּ לְמוֹדְעֵי וְזֶהוּ חֲקָר הֶרֶב בְּמֵאֵי דְקִיָּמָא לֹן דְּחִיָּשִׁינוּ לְמִיתָה אִם יֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּין זְמַן רַב לְמוֹעֵט דְּלִזְמַן מוֹעֵט לֹא חִיָּשִׁינוּ וְכַתְבַּת דְּמִסְוִגְיָא דְּגִטִּין דָּף כ"ח מוֹכַח דְּגַם לְזְמַן מוֹעֵט חִיָּשִׁינוּ דְּהָרִי אֶמְרוּ הָאוֹמֵר הָרִי זֶה גִּיטָף שְׂעָה אַחַת קוֹדֶם מִיִּתִּי אֲסוּרָה לְאַכּוֹל בְּתַרוּמָה מִיָּד וְאוֹקִיָּמָא כִּר' יְהוּדָה דְּחִיָּשׁ לְמִיתָה וְקִיָּמָא לֹן הֵכִי הָרִי דָּאָף לְחַיִּי שְׂעָה חִיָּשִׁינוּ וְכֹן בְּנִדְרִים דָּף ג' הָאוֹמֵר לֹא אֶפְטֵר מִן הָעוֹלָם עַד שְׂאֵהִיָּה נְזִיר מְחִיָּבִינוּ לִיָּה לְקַבֵּל נְזִירוֹתוֹ מִיָּד מִשׁוּם חֲשׂוֹשׁ מִיתָה אֲלֵא שְׂיֵשׁ לְדַחוֹת דָּאִין הֵכִי נְמִי דְּלֹא חִיָּשִׁינוּ לְזְמַן מוֹעֵט וְשִׂאֲנֵי הֵנָּה דְּאֵתִי לְזְמַן מְרוּבָּה וְלִכֹּן לֹא רָאוּ לְהַתִּיר בְּזְמַן אֶחָד וְלֶאֱסוֹר בְּזְמַן אַחֵר דְּהִיָּנוּ בֵּין רַב לְמוֹעֵט דְּאֵתוּ לְמִיטְעֵי וְלִכֹּן לֹא פְּלוּג בְּתַקְנָתָם וְאֶסְרוּ מִיָּד אֲבָל, אִין הֵכִי נְמִי דְּבִזְמַן מוֹעֵט דְּלֹא אֵתִי לְזְמַן מְרוּבָּה לְכּוֹלֵי עֲלָמָא לֹא חִיָּשִׁינוּ וְהִבִּיא מַה שְׂכַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת ד' י"ח ד"ה דִּילְמָא דְּרַבְּנָן דְּלֹא חִיָּשִׁי לְמִיתָה וְכֹן ר' מֵאִיר דְּלֹא חִיָּשׁ לְבְּקִיעַת הַנּוֹד וְלֹא לְשְׂמָא יְמוֹת הִיָּנוּ דְּוָקֵא לְאַלְתֵּר אֲבָל לְזְמַן רַב חִיָּשִׁי וְכֹן פְּתוּב בְּתוֹסְפֵי הָרֵא"ש שֵׁם וְגַם הָרֵשֶׁבֶ"א בְּחִידוּשֵׁי שֵׁם הִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּסוּף דְּבָרֵי דְּמוֹכַח דְּהֵכִי סְבִירָא לִיָּה גַם הָרֵשֶׁבֶ"א וְהַתּוֹסְפוֹת יִשְׁנִים בְּיוֹמָא דָּף י"ג ד"ה מִיתָה פְּתוּב דִּישׁ לְחֻלְקָא בֵּין זְמַן רַב לְמוֹעֵט וּמַתְבָּאֵר מְדַבְּרֵיהֶם דִּר' מֵאִיר הוּא דְּמַחְלֵק בְּהֵכִי וְלִכֹּן מַתִּיר גְּבִי בְּקִיעַת הַנּוֹד וּבְהָרִי זֶה גִּיטָף שְׂעָה אַחַת קוֹדֶם מִיתָה דְּחֲשִׁיב זְמַן מוֹעֵט שְׂאִין הָאִיסוּר אֲלֵא בְּשַׁעַת אֲכִילָה וְלֹא חִיָּשִׁינוּ מִיָּנָה דִּלְר' יְהוּדָה דְּקִיָּמָא לֹן כְּוֹנְתִיָּה חִיָּשִׁינוּ אֶף לְמִיתָה בֵּת יוֹמָא וְכֹן מְבֹאֵר בְּפִירוּשׁ הָרֵא"ש בְּנִדְרִים דָּף ג' דָּאָף מֵאִן דְּלֹא חִיָּשׁ בְּזְמַן רַב חִיָּשׁ מְפָלֵל דִּלְר' יְהוּדָה דְּחִיָּשׁ גַּם בְּזְמַן מוֹעֵט חִיָּשׁ וְתַמָּה עַל פִּי זֶה עַל מְרֹן מוֹהֲרִימ"ט בַּח"א סִי ק"ג דָּף ק"ד שְׂכַתְבַּת לְנִדְוֹנוּ דְּכִיָּן דְּהָנִי זְמַן מוֹעֵט לֹא חִיָּשִׁינוּ לְמִיתָה כְּמוֹ שְׂכַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת וְכוּ' וְהוּא תִּימָה שְׂהַתּוֹסְפוֹת לֹא פְּתוּב פֶּן אֲלֵא לִר' מֵאִיר וְכוּ' (אֶמֶר הַמְּחַבֵּר תִּמְיָה לִי עַל הַגְּאוֹן חֲקָרִי לֵב דִּי פֶּל רַז לֹא אֲנִיס לִיָּה וּמִבִּיא וְקוֹרָא דְּבָרֵי הָרֵא"שׁוֹנִים שְׂבִמְקוֹמוֹת אַחֲרֵים שְׂכַתְבוּ דִּר' מֵאִיר מוֹדָה דְּחִיָּשִׁינוּ לְשְׂמָא יְמוֹת לְזְמַן מְרוּבָּה וְשֶׁרְבִי יְהוּדָה סוּבֵר דְּלְשְׂמָא יְמוֹת חִיָּשִׁינוּ אֶף לְאַלְתֵּר וְלֹא הַזְכִּיר שְׂכֹן פְּתוּב הַתּוֹסְפוֹת בְּסוּגְיָא דְּגִטִּין דָּף כ"ח (בְּד"ה הָא ר' מֵאִיר) כְּמוֹ שְׂיִרְאָה הָרוּאָה וְאַחֵר שְׂכַתְבַּר הַזְכִּיר סוּגְיָא דְּגִטִּין הַנֶּ"ל תִּימָה הוּא אִיף לֹא רָאָה דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאוֹתוֹ מְקוֹם): שׁוּב הִבִּיא שְׂהֶרֶב בֵּית יַעֲקֹב בִּסִי קמ"ד הַקְּשָׁה עַל רַבִּינוּ תְּרוּמַת הַדָּשָׁן בִּסִי ל"ה שְׂכַתְבַּת לְהַמְתִּין לְבָרֵךְ בְּרַפְתָּ הַלְבָּנָה עַד לַיִל מוֹצֵאֵי שְׂכַתְבַּת קוֹדֶשׁ דְּלָמָּה לֹא נְחוּשׁ לְמִיתָה וַיִּישַׁב עַל פִּי דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דִּיבְמוֹת לְחֻלְקָא בֵּין זְמַן רַב לְמוֹעֵט אֲמַנָּם סִיִּים בְּבֵית יַעֲקֹב דְּפִשְׁטָא דְּסוּגְיָא דְּגִטִּין מוֹכַחַת דְּחוּשְׁשִׁין לְמִיתָה לְאַלְתֵּר וְכֹן מְשַׁמַּע בְּאֶבְן הָעֶזֶר בְּדִין קְטָנָה שְׂהֶלֶף אֲבִיָּה לְמַדִּינַת הֵיָם (אֶמֶר הַמְּחַבֵּר פֶּן פְּתוּב בְּגוּף

הספר (חקרי לב) בלתי מראה מקום לאבן העזר וספר בית יעקב אין מצוי אצלי ומתוך דברי הרב המספר בהתנוכחו עם הרב בית יעקב מוכן שפוננתו היא על מה שנתלקו רבינו תם ורבינו מנחם מיוני שהביאו התוספות (ושאר הראשונים) בפסגיא דקדושיין ד' מ"ה ע"ב ד"ה בפירוש וכו' שרבינו מנחם אוסר לקטנה שהלה אביה למדינת הים מלהנשא שמה יקדשה אביה במדינת הים אחר שתנשא דארף דלשמה קדשה לא חיישינו לשמה יקדש חיישינו ורבינו תם סובר דלא חיישינו ולא דמי למאי דחיישינו שמה ימות וכו' עי"ש ובאבן העזר סי' ל"ז) וכן מבואר מהא דאמרנו שלא יאמר להשם קרבן וכו' ופירשו המפרשים הטעם שמה ימות קודם שיאמר קרבן וכו' אלו תנרף דברי הרב בית יעקב והרבה להשיב על דבריו דמה שהביא מהתוספות הרי התוספות לא כתבו פן אלא למאן דלא חייש למיתה אבל לדין דקיימא לו דחיישינו למיתה אף בזמן מועט חיישינו ומה שהוקשה לו על דברי התוספות מסוגיא דגטין גבי האומר הרי זה גיטף שעה אחת קודם מותי וכו' וכן מההיא דלא אפטר מהעולם עד שאהיה נזיר וכו' לא קשיא מידי דהנהו סוגיין הו אליבא דמאן דאמר דחיישינו למיתה ולדידיה אף לזמן מועט חיישינו והתוספות כתבו לחלק פן למאן דלא חייש למיתה דעל כל פנים לזמן מרובה חייש: גם הראיה שהביא מקטנה שהלה אביה למדינת הים דחיישינו למיתה לזמן מועט לא ידעתי פוננתו דלמאן דלא חייש דהיינו רוב הפוסקים פיון דאינו עושה איסור למפרע הא לא קשיא כלל וגם לדעת רבינו מנחם שחושש שמה יקדש הרי התם הוי זמן רב ואם פונת הרב דסבירא ליה דארף בחדש של סוף ימי נערוות משבגרה אין בידי האב לקדש חייש רבינו מנחם שלא להתירה לינשא התם היינו טעמא דהוי דבר שיש לו מתירין דלמה נכנס בספק איסור בלי הכרח שהרי אפשר להמתין הנישואין חדש אחד וכמעט לפי אומר לי דגם החולקים מודו דעל חדש אחד או שנים ושלשה לימי בגרות דאין להתירה לינשא פיון שאפשר להמתין ובלי הכרח אין להכניס בחשש איסור וכי האי גוונא חילק הרשב"א בחידושייו לבימות לז' עי"ש ומהיא דקרבן להשם אין הטעם מחשש מיתה אלא מחשש חרטה כמו שפירש הרא"ש וכן פירש הרב קרבן אהרן בפרשת ויקרא פרשה ב' וכן פירש הרב מוהר"ש יפה בבראשית רבה פרשה א': וכיוצא לזה עמד מתמיה על מה שכתב הרב מוהר"י אלפאנדארי הובאו דבריו בשו"ת מוצל מאש סי' ס"ו שאחר שהכריח דקיימא לו דחיישינו למיתה מדאמרנו בפרק ארבעה אחים דף כ"ו ע"ב למיתה דחד חיישינו למיתה דתרי לא חיישינו הוקשה לו מדתנו בריש יומא ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנין לו שמה תמות אשתו אמרו לו אם פן אין לדבר סוף דמשמע דלרבנן לא חיישינו למיתה וניחא ליה ליישב על פי דברי התוספות שחילקו דלזמן מועט לא חיישינו אבל לזמן מרובה חיישינו ותמה עליו על פי שיטתו הנז"ל דמה שכתבו התוספות פן הוא לרבי מאיר דלא חייש למיתה דמודה מיהא לזמן מרובה אבל למאי דקיימא לו דחיישינו למיתה אף לזמן מועט חיישינו וכן תמה על הריב"ש בסי' ר"ט שנראה שסובר פן דיש לחלק בין זמן רב לזמן מועט דלזמן מועט לא חיישינו וציינו לתשובות הריב"ש שכתב מפני דקיימא לו דחיישינו למיתה והו' בסי' מ"א וקצ"ח ושל"ה וכתב שם הריב"ש דאם נשבע לתת צריף ליתן מיד וכן כתב הרב (מוהרי"א הנ"ל) בסי' ח"י בשם מר אביו דהנודר ליתן צדקה ביום פלוני חייב ליתן מיד בלילה דחיישינו שמה ימות: וכתב עוד (הרב חקרי לב) דמה שאמרו ביומא דף י"ג בטעמא דרבנן דלא חיישי למיתה משום

דמיתה לא שכיח היינו דכל שאינו עושה איסור למפרע לא חיישינן למיתה וכמו שפיתבו התוספות ושאר הראשונים בקידושין דף מ"ה ורבי יהודה בריש יומא דחייש למיתתאשתו (אף שאינו עושה איסור למפרע) היינו משום מעלה בעלמא ולא קימא לן בזה כר' יהודה ולפי זה נראה ודאי דבמקום שיש לחוש למיתה אין חילוק בין זמן רב למועט שלא פדברי האחרונים הנ"ל והקשה לו מדברי הרמב"ם בריש יומא (בפירוש המשנה) שכתב וענן אמרם מיתה לא שכיח רוצה לומר שהמיתה בפתע פתאום אינה נמצאת אלא לעתים רחוקות ואין הלכה כר' יהודה עכ"ל שנראה מזה שסובר פדעת רבני האחרונים לחלק בין זמן מועט לזמן רב ואם כן מוכח שפוסק פרבי מאיר דלא חייש למיתה והוא היפה ממה שפסק בפרק ט' מהלכות תרומות ובפרק א' מהלכות גזירות פרבי יהודה דחייש למיתה וליישוב דבריו פתב דסבירא ליה להרמב"ם דכשאינו עושה איסור למפרע יש לחלק בין זמן רב למעט דבזמן מועט לא שכיח ולא גזרו רבנן אכל בכשעושה איסור למפרע אסרו אף בזמן מועט אף דלא שכיח ועל דרך זה יש ליישב דברי כל הראשונים שפוסקים פתנא קמא דר' יהודה (בהיא דריש יומא) אף דרבי מאיר הוא ונאנן קימא לן בעלמא כר' יהודה משום דלא דמו אהדדי פאמור ותמה על הרב פני משה ח"ב סי' כ"ד שמבואר שסובר שהלכה כר' יהודה דחייש שפא תמות אשתו והא כל הראשונים פסקו פתנא קמא וכו': והביא ראיה שיש לחלק בזמן מועט בין כשעושה איסור למפרע לכשאינו עושה איסור למפרע ושזמן רב אף כשאינו עושה איסור למפרע חיישינן מדביומא דף ה"ן פריף הש"ס ומי חייש שפא ימות והתנן וכו' ואילו בדף ס"ה אאידיך ברייתא דר' יהודה לא מקשינן ומי חייש וכו' והיינו משום דבהיא דדף ה"ן גבי קיני חובה דהוי זמן מועט ואינו עושה איסור למפרע אליבא דכולי עלמא לית לן למיחש ולכן פריף ומי חייש וכו' מה שאין כן בהיא דדף ס"ה דאפשר המציאות שאבדו פר ושעיר זמן רב קודם פיפור שפיר חיישינן למיתה וכתב שבהכרח לומר שכן דעת הראב"ד בשלישי דמעשר שני דין ח' דמה שמחלק בין זמן רב לזמן מועט הוא משום שאינו עושה איסור למפרע שאם לא כן דבריו קשים וכו' ושזו דעת הרמב"ם שם ומאי דחייש למיתה שם הוא בפקדון דפירות שאפשר להשרות שלשים יום דהוי זמן רב: ועל פי האמור פתב דמה שהקשה הגאון חכם צבי בסי' ק"ו על רבינו התרומת הדשן שהתיר להמתין לברך ברפת הלכנה דאמאי הא קיימא לן דחיישינן למיתה אף בזמן מועט לא קשיא מידי משום דכיון דאינו עושה איסור למפרע לא חיישינן למיתה בזמן מועט ותמה על מה שכתב הרב מגן אברהם סי' תקס"ח ס"ק י"ג דלזמן מועט לא חיישינן פדכתב הרא"ש וכו' דזהו דוקא למאן דלא חייש למיתה אכל למאן דחייש גם לזמן מועט חייש וכן תמה על הרב שער המלך בריעי מהלכות סנפה שכתב בלשון אפשר דסבירא ליה דקיימא לן כמאן דחייש לזמן מועט שיהי מפורש בדברי הרא"ש בקידושין דף מ"ה דקיימא לן כר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון נגד ר' מאיר והרי הוא פמבואר דקיימא לן דאף לזמן מועט חיישינן וכתב דמה שהרב מוהר"י אדרבי סי' שמ"ח העלה דלמיתה דזמן מועט לא חיישינן הוא משום דמייירי במידי שאינו איסור למפרע: ומענן לענן עמד בחקירת הגאון מוהראנ"ח בגט על תנאי איף התירו לה לינשא קודם קיום התנאי כשהתנאי הוא דבר שבגדה לקיימו או כשהתנאי הוא בשב ואל תעשה וקשה הא קיימא לן דחיישינן למיתה בכל איסורי דעלמא וכל שכן באיסור ערוה התמורה ואם כן נחוש

שְׁמָא תְּמוֹת וְלֹא תְּקִיִּים הַתְּנָאי וְנִמְצְאוּ אֵשֶׁת אִישׁ קוֹדֵם קִיּוֹם הַתְּנָאי וְכָתַב לִיְיָשֵׁב דְּבַגְיָטִין דְּרַח דְּאֶסִּיק הַש"ס שְׁמָא מַת לֹא תְּקִיִּישׁוּן שְׁמָא יְמוֹת תְּקִיִּישׁוּן פִּירֶשׁ רַש"י דְּשְׁמָא מַת לֹא תְּקִיִּישׁוּן מִשׁוּם דְּמוֹקְמִינן אֲחֻזְתּוֹ שְׁהִיָּה חַי וְלִשְׁמָא יְמוֹת תְּקִיִּישׁוּן דְּלֹא מְרַע לֵה לְחֻזְקָה בְּהִכִּי וְכָתַב לְהַסְתַּפֵּק בְּכָל מְגִרָשׁ עַל תְּנָאי אִם קוֹדֵם קִיּוֹם הַתְּנָאי בְּחֻזְקַת מְגִוְרָשׁת קִיִּימָא אוֹ בְּחֻזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ כֹּל שְׁלֹא נִתְקִיִּים הַתְּנָאי אוֹ דִּילְמָא דְּגַם הַחֻזְקָה מִיְתְּלָה תְּלִי וְקֹאֵי אִי קִיִּימָה הַתְּנָאי לְמִפְרַע הִיְתָה בְּחֻזְקַת מְגִוְרָשׁת וְאִם לֹא קִיִּימָה עוֹמְדַת בְּחֻזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ לְמִפְרַע וּבְמֵאֵי דְּבִינֵי בִינֵי בְּסַפְק חֻזְקָה קִיִּימָא וְכִמְאֵן דְּלִיתָא דְּמֵי וְכָתַב דְּמֵמֵאֵי דְּאָמַר רַב הוּנָא בְּגִיטִין דְּרַח ע"ד דְּהַמְגִרָשׁ עַל מְנַת שְׁתַּתָּן לִי מְאֵתִים זִוּוּ רַב הוּנָא אָמַר וְהִיא תַּתָּן וְאִם נִתְקַרַע הַגֵּט אוֹ נֶאֱבַד אִינְהוּ צְרִיכָה גֵּט שְׁנֵי וְקִיִּימָא לֵן כְּרַב הוּנָא נִרְאָה דְּבְחֻזְקַת מְגִוְרָשׁת קִיִּימָא וְכֵן מִמָּה שְׁהִתִּירוּ הָרֵאשׁוֹנִים לִיְיָשֵׁב בְּגֵט עַל תְּנָאי קוֹדֵם קִיּוֹם הַתְּנָאי בְּתְנָאי שְׁבִינְדָה אוֹ בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְאַף הַמְחִמִּירִים יֵשׁ לְדוֹן מִדְּבָרֵיהֶם דְּאִינוּ אֵלָא חֲשֵׁשׁ מִדְּבָרֵיהֶם לְבַד וְאִי אִינְהוּ בְּחֻזְקַת מְגִוְרָשׁת וְהֵרִי קִיּוֹם הַתְּנָאי שְׁלֹא נִתְקִיִּים עֲדִין הֵרִי בְּסַפְק גְּמוּר הֵנִי אִם יִתְקִיִּים אוֹ לֹא וְאִיךָ יִתִּירוּ סְפַק עֲרוּנָה וּבְאִיִּתְחַזֵּק אִיסוּרָא דְּלַכְוִלֵי עֲלֵמָא סְפַקוֹ לְהַחֲמִיר מִן הַתּוֹרָה אֵלָא וְדֹאֵי דְּכָל שְׁהִיָּע הַגֵּט לִיְדָה עַל דַּעַת לְקִיִּים הַתְּנָאי (דְּאִם דַּעַתָּם שְׁלֹא לְקִיִּים לֹא הִיָּה מְגִרָשׁ לְהַבֵּל וְרִיק) הֵרִי זֶה בְּחֻזְקַת מְגִוְרָשׁת וְקִיּוֹם הַתְּנָאי חוֹב בְּעֲלֵמָא הוּא לְקִיִּימוֹ וְהֵרִי קִיִּימָא כֹּל סְפַק אוֹקִי אֲחֻזְקַתִּיהָ וְעַל כֵּן מִדִּינָא הִתִּירוּ בְּתְנָאי שְׁבִינְדָה לְקִיִּימוֹ וְאַף שְׁיֵשׁ לְצַדָּד עוֹד בְּחֻזְקַתָּה זֹאת וְכו' מִכָּל מְקוֹם צַד זֶה נִרְאָה יוֹתֵר וְכִיּוֹן שְׁיֵשׁ לוֹמַר בְּמְגִרָשׁ עַל תְּנָאי לֹא תְּקִיִּישׁוּן לְמִיתָה דְּאִף דְּלֹא מְרַע לְחֻזְקַת חַי מִכָּל מְקוֹם מְרַע לֵה לְחֻזְקַת מְגִוְרָשׁת וְאִם כֵּן חֲזַר הִדִּין דְּחֲשֵׁשׁ מִיתָה בְּמְגִרָשׁ עַל תְּנָאי הִנְהוּ כְּחֲשֵׁשׁ דְּשְׁמָא מַת דְּלֹא תְּקִיִּישׁוּן מִשׁוּם דְּהֵנִי הַסְפַּק נִגְדַת הַחֻזְקָה וְאִם כֵּן לֹא קִשְׂיָא דְּנִיחּוּשׁ שְׁמָא תְּמוֹת וְלֹא תְּקִיִּים הַתְּנָאי וְהֵאָרִיךְ לִיְיָשֵׁב מֵהַ שְׁהִרְבָּה לְהַקְשׁוֹת הַגָּאוֹן דְּבָרֵי אֲמַת בְּקוֹנְטְרִיִסִים דְּרַח ב' עַל הָרַב מוֹהֲרָאנ"ח בְּעֵנֵן זֶה: וְחֲזַר לְאוֹתוֹ עֵנֵן (אִם יֵשׁ לְחֻזְקַת לְמִיתָה בְּזִמְן מוֹעֵט) וְהִבִּיא מֵהַ שְׁפַתַּב הַגָּאוֹן חֲכָם צְבִי בְּסִימֵן מ"א לְהַכְרִיחַ דְּקִיִּימָא לֵן דְּחִיִּישׁוּן לְמִיתָה מִדְּבָרֵי רַש"י גְּבִי חֲמֵשׁ נְשִׁים שְׁאִינָן מְעִידוֹת וְחַד מִזֵּינְהוּ יְבָמָה שְׁפִירֶשׁ רַש"י דְּמִסְקָא אֲדַעַתָּא דִּילְמָא מֵיִית בְּעֲלָה אֲלֵמָא דְּחִיִּישׁוּן לְמִיתָה וְהַקְשָׁה מִדְּקִיִּימָא לֵן כְּרַבְּנָן דְּרַבֵּי יְהוּדָה בְּרִישׁ יוֹמָא דְּלֹא תְּקִיִּישׁוּן לְמִיתָה וְשׁוּב הִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת דְּרַח י"ח דְּלִזְמַן מוֹעֵט לֹא תְּקִיִּישׁוּן וְלִזְמַן רַב תְּקִיִּישׁוּן וְשׁוּב הַקְשָׁה מִדְּקִיִּימָא לֵן כְּחֻזְקַת בְּכַתְּוֹבוֹת דְּרַח ע"ט דְּלֹא תְּקִיִּישׁוּן לְמִיתָה וְתִירֵץ דְּלַעוֹלָם לֹא תְּקִיִּישׁוּן לְמִיתָה אֲפִילוּ דְּחַד וְאַף לִזְמַן מְרוּבָה וּמֵהַ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּרִישׁ פְּרָק אַרְבַּעָה אַחִים דְּרַח כ"ו דְּחִיָּה בְּעֲלֵמָא הוּא דְּאָנָן קִיִּימָא לֵן יֵשׁ זִיקָה וְהַתּוֹסְפוֹת לְסַלְקָא דַּעַתִּין לְבַד כְּתָבוּ כֵּן אֵלוּ תְּוֹרָה דְּבָרֵי הַגָּאוֹן חֲכָם צְבִי וְכָתַב שְׁדְּבָרֵי תִימָה הֵם שְׁהֵרִי בְּגִיטִין דְּרַח כ"ח אֶסִּיק הַש"ס דְּפִלְיָגִי ר' מֵאִיר עִם ר' יְהוּדָה וְר' יוֹסִי וְר' שְׁמַעוֹן וְקִיִּימָא לֵן כְּנוֹתִיָּהוּ דְּחִיִּישׁוּן לְמִיתָה וְלְבַקִּיעַת הַנּוֹד אִף לִזְמַן מוֹעֵט וְהַתּוֹסְפוֹת שְׁחִילְקוּ בֵּין זְמַן רַב לְמוֹעֵט הוּא דְּוֹקָא אֲלִיבָא דְּר' מֵאִיר אֲבָל לר' יְהוּדָה בְּזִמְן מוֹעֵט נְמִי תְּקִיִּישׁוּן כְּמִבְּוֹאָר בְּדְּבָרֵיהֶם בִּיבְמוֹת דְּרַח ח"י וּבְגִטִין דְּרַח כ"ח וּמֵהַ שְׁצַדָּד שְׁהַתּוֹסְפוֹת כְּתָבוּ כֵּן רַק לְסַלְקָא דַּעַתִּין וְכו' תִּימָה שְׁנַעֲלַם מִמֶּנּוּ שְׁהַתּוֹסְפוֹת בְּקִידּוּשִׁין דְּרַח מ"ה וְכָל הָרֵאשׁוֹנִים שָׁם פְּסָקוּ כֵּר' יְהוּדָה דְּחִיִּישׁוּן לְמִיתָה אִף בְּזִמְן מוֹעֵט וְכֵן מִבְּוֹאָר בְּנִדְרִים דְּרַח ג' דְּקִיִּימָא לֵן כְּמֵאֵן דְּחִיִּישׁוּן וּמֵאִי דְּקִשְׂיָא לִיָּה מֵהִיָּא דְּחֻזְקַתָּה הֵתָם הֵנִי חֲשֵׁשׁ דְּתִרֵי וּבְתִרֵי לֹא תְּקִיִּישׁוּן כְּדֵאִיתָא בְּרִישׁ פְּרָק אַרְבַּעָה אַחִים אִף שְׁיֵשׁ לְצַדָּד גַּם בְּזֶה וְכו'

ועוד הקשה עליו מה שהעלה בסי' ק"ז דלזמן מועט לא חיישינו שלא ראה דברי התוספות והראשונים בקידושין דף מ"ה הנ"ל שפסקו דאף לזמן מועט חיישינו למיתה ושקיל וטרי קצת אם בכשאינו עושה איסור למפרע מתקינו בין זמן מועט דלא חיישינו לזמן מרובה דחיישינו: ומסיק ומפל מקום לענגן הלכה נראה עיקר (דבאינו עושה איסור למפרע) אי הוי לזמן רב חיישינו אף לזמן מועט אין ספק לכולי עלמא לא חיישינו למיתה (כשאינו עושה איסור למפרע) ומפאן תשובה למה שכתב טורי זקב בסי' תקנ"א ס"ק י"ז להתיר לברך שהחיינו בין המצרים מחשש שמא ימות והוא תימה שהרי כל הראשונים פתבו בסוגיא דקידושין דף מ"ה דלא חיישינו למיתה בזמן מועט כשאינו עושה איסור למפרע והרי אם ימות ולא יברך אין פאן איסור למפרע והראיה שהביא מתוספות במועד קטן דף ח"י דחיישינו למיתה לא מכרעא דבמידי דתלי' באנשים רבים חיישינו שמא ימות אחד מהם וציינו לעינינו במה שכתב לקמיה בסי' קכ"ו בענגין זה: ואחר כל אלה הדברים הביא דברי הרב מעם לנעזו שהבאתי למעלה (בד"ה ועתה) וכתב על דבריו ואני אומר הנח להם לישראל דבני גביאים הם ואין לחוש פלל לזה לפי מה שנתבאר דכל שאינו עושה איסור למפרע דעת כל הראשונים דלא חיישינו למיתה בזמן מועט וכל שפן לחשש מיתה ברגע פמימריה והראיה שהביא מקרבן להשם לא מכרעא דהתם הטעם הוא משום חרטה ולא מחשש מיתה כמו שפירשו הראשונים וגם הרבנים מוהר"ש יפה על הבראשית רבה וקרפן אהרן על התורת פהנים פתבו פן ותימה עליו הרי מקרא מלא דבר הפתוב ברות ויאמר לקוצרים ה' עמכם ותנן בברכות התקינו שיהא אדם שואל בשלום חברו בשם שנגמר ויאמר לקוצרים ה' עמכם ואומר ה' עמך גבור החיל הרי דשרי להקדים שם השם ולא חיישינו למיתה כיון שאינו עושה איסור למפרע אלו תנך דברי הגאון חקרי לב וחיידוש הוא לגודל בקיאותו הנפלאה שלא ראה שהרב מתנות פהונה פירש הטעם בקרבן להשם שמא יתחרט או ישתתק והיה לו לתמוה עליו כמו שתמה על הרב מעם לנעזו הן ממקראי קדש ה' עמכם וה' עמך גבור החיל וגם מסברא דכי היכי דלא חיישינו למיתה בזמן מועט הכי נמי מסתמא לא חיישינו לשמא ישתתק גם חידוש הוא שלא זכר שר דברי התוספות ישנים והריטב"א בריש פרק טרף בקלפי, שכתב דהטעם בקרבן להשם שמא יפגע וכו' דמוכח דסברי דלא חיישינו למיתה בזמן מועט פאמור (וזאת להודיע פי אחר שפכתתי כל הפתוב באות זו נזכרתי מה שפכתתי בנדפס במערכה זו אות קכ"א בד"ה ואם יש חשש עי"ש מה שהבאתי בשם ספר תנשע יהודה ועיין במה שהבאתי בקונטרס הערות לחלקי הפללים סי' צ"ו אות נ"ו): ודע שרב אחד מידידי במכתבו אלי בהערותו על דברי שדי חמדותי במערכת ה"א אות קי"ט כתב לי לעיין בספר נחל קדומים למרן חיד"א בפרשת בראשית והבאתי דבריו בקונטרס הערות לחלקי הפללים בסי' צ"ו ולא היה הספר הזה מצוי במקומי ועתה בבואי הנה שלחתי אחריו (בשאלה) וראיתי מה שכתב בריש פרשת בראשית ואעתיק דב"ק לזכרון בין עיני וז"ל בראשית ברא אלקים בזה פרשת יתרו סוף דף פ"ז ר' אלעזר אמר לא אצטרף למדבר שמא קדישא אלא בתר מלה דהא שמא קדישא לא אדכר באורייתא אלא בתר תרין מלין דכתיב בראשית ברא אלקים עכ"ל וגם ר' שמעון אמר הכי שם בסמוך ומפאן תוכחת מגולה שמא שמר ר' שמעון בגמרינו בנדרים דף יו"ד ובבראשית רבה פ"א ובריש תורת פהנים שלא יאמר לה' קרבן אלא קרבן לה' פונתו כמו שמר ר' שמעון

גופיה בזהר דלא לאדכר שמיה בריקניא וכמו שפירש ר' אלעזר וצדק הרב קרבן אהרן שפירש פן וכן ראיתי להרב גורן הקדוש באריכות גדול וכנה ראיתי בלקוטי רבינו בצלאל פתיבת יד בפרק קמא דמגלה על דף ט' שפירש בשם גליון שהוא רבינו אלעזר מטו"ך ונ"ל בבראשית איתא דלהכי לא פתב רחמנא אלקים ברא בראשית ללמדך שלא יזכיר שם שמים על לא כלום שפך אפרו רז"ל אל יאמר אדם לה' עולה שלא יוציא שם שמים לבטלה על לא דבר וכו' וכן מצאתי בפירושים אחרים עכ"ל ומכאן תשובה על מה שפתב הרב פתגות אור (הוא הרב פנים מאירות) בפרשת ויחי בפסוק כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך ומה שאמר בזוהר פרשת ואתחנן דף רס"ז ע"ב וכתב דטעם מה שאמרו בנדריים שלא לומר לה' קרבן שלא ימות וכו' עש"ב והדבר קשה על גדול שפירותו איך נקט בפשיטות דהטעם שלא ימות והרא"ש שם בנדריים פירש שלא יחזור בו ותו דמהזהר יתרו מוכח דהטעם שלא יזכיר ה' על לא כלום והוא בא לתרץ על פי הזוהר פרשת ואתחנן בטעם שמא ימות וכמה מפרשים נקטו טעם זה שמא ימות ובספרי הקטן פתח עינים ביומא עמדתי בזה ושם פתבתי כי טעם זה הוא מהרב שני לוחות הברית ואחריו הדביקוהו בעלי הפרשי"ם ואין פאן דעת הראשונים כמו שכתבתי שם ועוד דכיון דבש"ס והמדרשים אמרה ר' שמעון גופיה מסתמא הטעם האמיתי הוא כמו שפירש ר' שמעון עצמו בזהר שלא להזכיר השם על לא כלום והא דכתיב והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם דבעז הזכיר ה' תחלת אפשר דבעז הנה עוסק בתורה בדבור או בהרהור לפחות כמו שפתבו התוספות בפרק הנה נוטל דתלמיד חכם דהגיע לפרשת דרכים תמיד מהרהר בתורה וכל שפן בעז ראש הסנהדרין והנה בא מבית לחם לשדה וברך הנה הגם שהיה מועט לא סגי ליה בלא דברי תורה ולכן הו בעודנו קורא בתורה אמר ה' עמכם ולא הזכיר ה' על ולא כלום ח"ו וזה שאמר והנה בעז בא מבית לחם דנדאי הנה עוסק בתורה ולכך אמר ה' עמכם אבל הקוצרים הם שכירי יום הם עסוקים במלאכתם אמרו יברכה ה' ובזה יש מקום ליישב דברי הזוהר פרשת ואתחנן הנזכר דלעתיד ודאי כבר הם עוסקים או מהרהרים בתורה ואינם מזכירים ה' על לא כלום והתם לא נחית מצד זה אלא שבעולם הנה לא היו מזכירין ה' ברא"ש אמור"ר אף שעסוקים כבר בתורה כשמצדברים לנכח ולעתיד לבא תחלת דבר ה' דווק עכ"ל מרן חיד"א בנחל קדומים ולמדנו מדב"ק שיש מפרשים המסייעים למה שפירשו הרב מעם לועז והרב פלא יועץ הטעם משום שמא ימות אלא שאין טעם זה עיקר מאחר שהראשונים לא פירשו פן וספר פתח עינים אין אצלי אבל פנאך דבריו בזה הם בריש פרק טרף בקלפי במאי דתנו ואומר להשם חטאת ומי שנמצא בידו ספר התורה הנ"ל יענין שם בדב"ק: אחר זמן השגתי ספר פתח עינים וראיתי בחידושי ליומא על ד ט"ל הנ"ל שהאריף קצת בהא דלא יאמר להשם קרבן וכתב דמהריט"א דש"ס בנדריים דף יו"ד מוכח דהטעם הוא שמא יחזור בו וכן פירשו הרא"ש ורש"י שם ותוספות ישנים והריטב"א ביומא והרבנים קרבן אהרן ויפה תואר בפרשת בראשית והנה תמיה שפמה מפרשים כתבו הטעם שמא ימות והם בספר דרוש שמואל ובספר נחלת יעקב אבני שהם ובספר מנחת ערב וברור בעיניו שראה עוד פן בהרבה ספרים וששמע מפמה מרבנן קדישי שפירשו פמה פסוקים על פי יסוד זה דהטעם הוא שמא ימות גם הרב בית יעקב סי' קמ"ד כתב הטעם שמא ימות ומנא להו לרבנן קדישי הנ"ל לומר טעם זה שוב מצא

שְׁהָרַב שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית בַּפְּסוּחִים דָּף קנ"א ע"א פְּתַב טַעַם זֶה דִּילְמָא אָמַר לֵה' קוֹדֵם אוֹמְרוּ עוֹלָה יְמוֹת כִּי אֵין אָדָם בְּטוֹחַ רַגְעַ כְּמִימְרֵיהּ וְשִׁנְרָאָה דְּפִירוּשׁ זֶה קִבְלוּ וְקִיְיִמוּ בְּעֵלֵי הַפְּרָשִׁי"ם וּבְנוּ עֲלֵיו כַּמָּה דְּרָכִים וְגַם הָרַב בֵּית יַעֲקֹב נִתְפַּנּוֹן עַל זֶה שׁוֹב הֵבִיא מַה שְׁכַתְבַּת הַגָּאוֹן חֲקָרֵי לֵב עַל דְּבָרֵי הָרַב מוהר"י פְּנִלִי (שְׁהִבְאֵתִי דְּבָרֵי קִדְשִׁם לְעִיל בַּד"ה אַחַר כָּל אֱלֹהִים) וְעַל מַה שְׁכַתְבַּת שְׁפִירוּשׁוֹ הָרֵאשׁוֹנִים שְׁמָא יַחְזוֹר מְלִידוֹר כְּתַב דְּהִכִּי מִשְׁמַע מְרַהִיטָא דְּרַש"י שֵׁם וּבְסוּגְיָן (דִּיּוֹמָא) רַבִּינוּ אֶלְחָנָן וּר"י וְתוֹסְפוֹת יְשָׁנִים וְהֵרִיטְבָ"א כְּתָבוּ בְּהִדְיָא דְּטַעְמָא שְׁמָא יִפְשַׁע וְהָיָה לוֹ לְתַמּוּהָ עַל כַּמָּה מְפָרְשִׁים וְהָרַב שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית שְׁפִירוּשׁוֹ פִּן מְשׁוּם כִּי לֹא פוֹרַשׁ שֵׁם בְּנִדְרִים בְּש"ס וּבְרַש"י בְּהִדְיָא טַעְמָא דְּשְׁמָא יַחְזוֹר בּוֹ וְתוֹסְפוֹת יְשָׁנִים וְהֵרִיטְבָ"א לִיּוֹמָא לֹא נִדְפְּסוּ בְּזִמְנָה הָרַב שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית אֲדָה קִשָּׁה מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּפִירוּשׁוֹ בְּנִדְרִים דְּכַתְבַּת לְהִדְיָא הַטַּעַם שְׁמָא יִמְלֹךְ וְשׁוֹב רָאָה שְׁבַחֲקָרֵי לֵב דָּף רכ"א ע"ד תְּמָה עַל הָרַב בֵּית יַעֲקֹב מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש וְקָרְבַּן אֶהְרֹן וַיִּפְּהָ תוֹאֵר: וְעַל מַה שְׁתַּמָּה בְּחֲקָרֵי לֵב עַל הָרַב מַעַם לְוַעֲזוּ מִקְרָא וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים וְכו' הַשִּׁיב דְּלַפּוּם חַד שִׁינּוּיָא דִּהֵיָא דְּנִדְרִים שְׁלֹא יֹאמֶר לֵה' קָרְבַּן מְדַרְבְּנָן בְּעֵלְמָא הוּא אֵין פֶּאן תִּימָה דְּבִימִי בְּעַזוּ קָרוֹב הַדְּבָר דְּאַפְתִּי לֹא תִקּוֹן רַבְּנָן הִכִּי שְׁהָיָה בְּזִמְנָה הַשּׁוֹפְטִים וּמַה שְׁהוֹכִיחַ מִמְשַׁנְתִּינוּ דְּסוּף בְּרָכוֹת דִּהְיוּתָר לְהַקְדִּים גַּם הַזְּכָרַת הַשֵּׁם אֵין פֶּאן הוֹכְחָה כְּלָל דְּלִשְׁאֹל בְּשֵׁם מִיָּתִי מִבְּעַז לֹא זוּלַת וְאֵימָא דִּהָא פְּשִׁיטָא דְּלֹא יִקְדִּים הַשֵּׁם דְּתִקּוֹן רַבְּנָן בְּתַר בְּעַז דְּלֹא לְהַקְדִּים וְהֵבִיא מַה שְׁפִירוּשׁ עוֹד הָרַב קָרְבַּן אֶהְרֹן בְּבְרִייתָא דְּתוֹרַת כְּהֻנִּים דְּקַתְנִי וּמַה מִי שְׁהוּא עֵתִיד לְהִתְקַדֵּשׁ אִמְרָה תוֹרָה לֹא יִזְכִּיר שֵׁם שְׁמַיִם לְבַטְלָה וְכו' דְּהִכִּי פִירוּשׁוֹ לְפִי שְׁבַשְׁעָה שְׁאָמַר לְהַשֵּׁם עֲדִיין לֹא הָיָה דְּבָר שְׁיִנְשָׂא עֲלֵיו שֵׁם הַשֵּׁם כִּי לֹא הַזְכִּיר כְּלוּם עַד עֲכָשְׁיוּ וְנִמְצָא שְׁאֵז מִיָּהָ הוּא מְפִיק שֵׁם שְׁמַיִם לְבַטְלָה וְכו' עַד שְׁיֹאמֶר קָרְבַּן וּמִפְּנֵי זֶה הַזִּמְנָה הַמוֹעֵט שְׁעוֹנְבְּרוּ בֵּין אוֹמְרוּ לְהַשֵּׁם עַד שְׁיֹאמֶר קָרְבַּן לְזֶה אָמְרוּ שְׁלֹא יֹאמֶר לְהַשֵּׁם קָרְבַּן וְזֶה שְׁאָמְרוּ אִם מַה שְׁהוּא עֵתִיד לְהִתְקַדֵּשׁ יִרְצָה אִם בְּזֶה שְׁבֹאוֹמְרוּ שֵׁם שְׁמַיִם הוּא עֵתִיד לְהִתְקַדֵּשׁ כְּאַשֶׁר יֹאמֶר קָרְבַּן עִם כָּל זֶה אָמְרוּ שְׁלֹא יֹאמֶר לְהַשֵּׁם קָרְבַּן עַד שְׁיִהְיֶה דְּבָר שְׁעֲלֵיו יִזְכֵּר וְכו' וְכַתְבַּת שְׁפִירוּשׁ הֵנָּה מְדוּקְדָּק יִפְּהָ בְּגוֹסְתַת הַתּוֹרַת כְּהֻנִּים וּבְפָרַט בְּבִרְאשִׁית רַבָּה וְכו' וְעַל הַפֶּל דְּבֵין בְּגִמְרָא בֵּין בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים בֵּין בְּבִרְאשִׁית רַבָּה הִיא מִימְרַת רַבִּי שְׁמַעוֹן וְסַתֵּם רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי וּבְזוֹהַר יִתְרוֹ סוּף ד' פ"ז אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶסוּר לִיָּה לְבַר נִשׁ לְאַדְכְּרָא שְׁמִיָּה דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיָּה הוּא בְּרִיקְנָיָא וְכו' וּבְהַגְלוֹת דְּבָרֵי הַזֵּהר הַקְּדוּשׁ נֶאֱמַר פְּשָׁרֵיהּ דְּהָרַב קָרְבַּן אֶהְרֹן גַּם הָרַב גִּזַּר הַקְּדֵשׁ בְּמֵאמַר בְּרִאשִׁית רַבָּה פִירוּשׁ כֵּן בְּאַרְיִכוֹתִּגְדוֹל וְנִשְׁעַן עַל דְּבָרֵי הַזֵּהר הַנּוֹ' עֵי"ש וְסִיִּים (בְּפִתַח עֵינַיִם) וּלְפִי זֶה טוֹב לְהַזְהֵר כְּאַזְהַרְתָּ הָרַב מוהר"י פְּנִלִי הַנּוֹ': גַּם הַשְּׂגָתִי סִפֵּר חֲקָרֵי לֵב יוֹרָה דְּעָה ח"א וּבְסוּפּוֹ קוֹנְטְרִיס כּוֹנֵן לְחַקֵּר וּבְעַנְיָן זֶה כְּתוּב בְּדָף שִׁי"ט לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי מְרֵן חֵיד"א בְּסִפֵּר פִּתַח עֵינַיִם הַנּוֹ' וְעַל מַה שְׁכַתְבַּת עַל רֵאשִׁיתוֹ מִדְּכַתִּיב הַשֵּׁם עִמָּכֶם דִּהְתֵּם מְדַרְבְּנָן וְכו' הַשִּׁיב הַגָּאוֹן הַמְּחַבֵּר דָּאֵין זֶה מְסַפִּיק לֹא מְבַעֲיָא לְשִׁיטַת הַטּוֹרֵי זֶהב בְּיִוְרָה דְּעָה סִימָן קי"ז דָּאֵין כַּח בִּיַד חֲכָמִים לְאַסּוֹר דְּבָר שְׁמִפּוֹרַשׁ הֵיָתְרוֹ בְּכַתּוּב הֵכָא נָמִי בֵּינּוֹן דְּמִפּוֹרַשׁ הֵיָתְרוֹ בְּנִדְאֵי שְׁלֹא אָסְרוּ אֱלָא אֲפֵי לְהַחֲלִיקִים לֹא יִתְכּוֹן שְׁיַעֲשׂוּ לְזֶה הָאִיסוּר אֲסַמְכְּתָא מִן הַפְּסוּק כְּדִדְרָשׁוּ מִנֵּין שְׁלֹא יֹאמֶר וְכו' מֵאַחַר דְּכַתִּיב הֵיָתְרוֹ לְהִדְיָא בְּכַתּוּב הִכִּי דְּרַשִׁי בְּאִידָהּ קָרָא לְאִיסוּר דְּהָנִי כְּתָרֵי דְּסִתְרֵי כִּי עַל כֵּן עַל כְּרַחֲיוֹ דְּעִיקָר הָאִיסוּר לְהִתְחַרַּט מְלִידוֹר מַה שְׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל אֵת שְׁלוֹם חֲבִירוֹ בְּשֵׁם וּמַה

גם דהר"טב"א בדרך אפשר פתב פו ויותר נראה דעתו דהוא מדאורייתא גם הרב קול
הרמז תמה בתירוץ זה דא"י יתכן שיהיה מדבריהם ונהרי מקרא מיייתי לה ואף שיש לומר
דאסמכתא בעלמא הוא פדכתב הרב שיח יצחק שם ביומא מכל מקום פשט לשון
הברייתא מוכח יותר דהוי דבר תורה וגם הלשון דמנין שלא יאמר וכו' נראה יותר דהוא
דבר תורה פדמוכח קצת ממה שכתבו התוספות בבבא בתרא דף קמ"ז ד"ה מנין: ועל
מה שכתב בפתח עינים על ראיתו ממתניתין דברכות פנ"ל השיב תמיהני על דבריו
דכינון דיליף היתר שאלה בשם אף דהסבא לאסור מדבריהם שאלה בשם דהוי פמזולול
בכבוד המקום פדפירש רש"י בברכות דף נ"ד ובכל זאת פינון דמצאו היתר בכתוב התירו
הכא נמי לענין קדימת השם דאם באו לחוש לכבוד המקום הנה להם לאסור עיקר שאלה
בשם ותו דמאחר דמפניך היתר בפתוב וגם מתניתין יליף מניה בסתם ונהרי בשום
מקום בש"ס לא מצינוו שאסרו מהי תיתי לומר דאסרו מדרבנן ותו דהרמב"ם בפירוש
המשנה פירש שיהא שואל שלום חבירו בשם מפני שמלת שלום הוא משמות הקדוש
ברוך הוא וכי האי גוונא פירס ריב"ן במפות דף כ"ג בלשון שני עיי"ש ונהרי בנתינת
שלום לבד הותר כל שפן בקדימת השם לשלום ועל ראיתו מדברי הזהר האריף
בלשונות הזהר הקדוש בזה וקשה עתיק"א ובמסקנתו פתב פינון שההיתר מפניך בפתוב
ושנוי במשנה דברכות איני רואה צד סרף איסור כלל וכלל והמחמיר תבא עליו ברכה
ועיין בספר ישרי לב בחלק או"ח אות מ (מזכיר שם שמים): והנה במכתב לחזקיא מאת
ידידי הגאון מוהר"ר אליעזר דאיטיש מחבר ספרים היקרים תבואות השנה אבד"ק
באניהד יצ"ו פתב פרט השנה ה' ירבה שלומכם (לפ"ק) והנה לא הנה מקום לפקפק על
מה שכתב בדרך זו ולא פתב ירבה ה' שלומכם פאותה שאמרו שלא יאמר להשם קרבן
אלא קרבן להשם שמצד זה אין שום חשש כמו שמתבאר מכל הרשום פאות זו ורק הנה
לי קצת פיקפוק על פי מה שכתב הגאון מוהרש"ל בשו"ת נודע ביהודה תניינא בחלק
יו"ד סי' קפ"א דלכתוב השם לרמוז בו פרט השנה הוא דרף בזיון לחשוב אותיות השם
אלקיים שהוא משמות שאין נחקקים והוא קודש ולהשתמש בו למספר ולסימן לידע
פאיזו שנה וכו' (וכתב שם שאחר מעשה שחצבו השם על אבן אחת לתתה על הארון
הקודש אין לערער ולהפסיד מה שפבר נעשה וכו' עיי"ש הא מיהא לכתחלה לאו שפיר
דמי למיעבד הכי) ובמכתבי אליו פתבתי בשולי היריעה בזה הלשון במכתב די שדר א
מר רשם פרט השנה וכו' חפץ חיים לידע אם במתפנין משום דלא חייש מר למ"ש הגאון
מוהרש"ל שבנו"ב תניינא יו"ד סי' קפ"א או דמשמע ליה לחלק בין כותב כל גוף השם
(פהיא דבגודע ביהודה שכתבו פרט השנה אלק"י הצבאות) לכותב רק אות אחת ממנו
אף שכל השם ישלים המנין (כמו בגדון דידן) (ורציתי לידע אם פיווננו לדעת אחת פי
גם אני ההדיוט בתעודתי על ספר דברי משה להנשר הגדול הרמב"ם שגדפס בוארשא
בשנת תרמ"ו פתבתי פרט שנה יחל ישראל אל ה' (לפ"ק) שהשם במילואו השלים המנין
ואשית חלקות לבין גדון שבגודע ביהודה אחרי שלא פתבתי אלא אות אחת מן השם ואם
אמצא תנא דמסייע לי ישמח לבי) או דלא אסיק אדעתיה בזה שעתא דברי מוהרש"ל
יודיעני נא עד פאן היו דברי מכתבי להגאון הנ"ל יצ"ו ולא אסתיעא לי לעיין בדרך זה
אם יש לחוש בכעין גדון זה או יש לחלק כמו שפתבתי שוב נזפרתי שבמכתב ששלחו
לי רבנן תקיפי דארעא דישראל רבני עיר הקודש צפת מיום ד' ניסן תרנ"ג פתבו פרט

השנה כי מלאך ה' צבאות הוא (לפ"ק נכתוב בו רק אות ה' מהשם הוי"ה ברוך הוא אלמא ליפא למיחש בכי האי גוונא וגדולה מזו ראיתי בשנת תרנ"ב במכתב שקבלתי מידידי הגאון מנחת משה יצ"ו אשר מפני סבה שלא לי איזה עליו מנדפסים מספר שהדפיס רב גדול בדורינו יצ"ו ובהקדמת הספר כתב פרט השנה עולה לה' ריח ניהות אל אלקי"ם חיים לפ"ג השם אלקי"ם כתוב בה"א ורק לכנות פתתי בקו"ף ובתיבת אל נראה שלא היתה פונתו לשם והוא פאומר לאלקי"ם) פנראה שלא חשו לדברי הגאון מוהרש"ל ובמכתב רב אחד מידידי החפץ בעילום שמו יצ"ו קרא ערער על אחד חכם שהדפיס במכתבי עתים בירושת"ו פרטי השנה והרבה מהם הם בצירוף איזה שם משמות הקדושים ובשמים עלתה לו לערער (א) על פי דברי המוהרש"ל שבנדע ביהודה (ב) משום חשש זילזול שעל הרוב העליון של מכתבי העתים נזרקין לאשפות או לכל הפחות משתמשים בהם תשמישי חול ודבריו בזה הלא הם פתובים בקונטרס הערות לכללים בסי' ל"ד (ד"ה מה שקכת בדף ד') והנה טעמו השני נח לי והצדק אתו אם פדבריו פון הוא שמשתמשים בהם תשמישי חול לצור על פי צלוחותם וכינצא והרבה יש לדבר מצד זה לא לבד מפני שיש בפרטי השנה שמות הקדושים כי גם בלא זה יש במכתבי עתים חידושי תורה הרבה ואולי כשרואים שיש חידושי תורה נזקרים באותם הגליונות אף שקשה להאמין שיבדיל בזה אחר ההרגל: אמנם מצד החשש הראשון במקום שאין חשש שיבא השם לידי בזיון פגון גדון שבנדע ביהודה וכינצא נראה שלא חשו חכמים למה שחשש הגאון מוהרש"ל להשתמש בשמות הקדושים לסימן לפרט השנה שפון ראיתי.

(א) בהספמת רבנו תקיפי דארעא דישראל בתחלת מאה הששית ומפללם רבין חסידא הגאון מוהר"י אלגאזי (בעל ס' קהלת יעקב וארעא דרבנו הנודעים פמעט ברוב העולם מלבד עוד מספריו הקדושים הן רבים הידועים לנו בני ארץ ישראל) פתבו בהספמתם לספר חיי עולם דרושים (להרב מוהר"מ בולה) פרט השנה כי אלקי"ם (בה"א) יושיע לפ"ק.

(ב) בספר מזמור לדוד (למרן מוהרד"ף) שנדפס בשנת רב שלום פתוב בהקדמת הספר שעשאה הרב המפורסם בדורו מוהר"ם דאנון בש"א דמרחשון דהאי שתא תנו עז לאלקי"ם (בה"א) ותיבת עז נקוד על גבה פנראה שהוא לרמז שאינה מן המגן.

(ב) בספר מאמר מרדכי שיטה למסכת גטין להרב מוהר"ם קריספין פתוב בהספמת רבני איזמיר מחברי ספרים המפורסמים תהלה לדוד ומלאכת שלמה חפים ולב מבין ופני מבין ר"ח ניסן משנתנו התקפ"ח פא סימן והיתה לה' המלוכה לפ"ק.

(ד) ספר שונה הלכות להרב המפורסם מוהר"ש שלם נדפס בחיי המחבר ובפתח השער פתוב בשנת ריח ה' (מלא הנה ברוך הוא) ריח חכמה (ואין מזה כל פך הכרח מאחר דלא פקיע שמיה דפותח השער והוא ואולי הרב המחבר לא ידע מזה עד אחר שנדפס והוא דייעבד ולא רצה להפסיד להדפיס אחר ובכי הא גם הגאון מוהרש"ל התיר כנז"ל וכן אין ראיה ממה שקתוב בשו"ת הרדב"ז דפוס ויניציא שנדפס בשנת ביום ההוא והנה ה' אחד ושמו אחד שלא ידענו מי הנה פותח השער (ה) בספר מאור ושמש בהספמת רבנו ליורנו שמע ה' קול יהודה לפ"ג ושם בהספמת רבני מוגאדור וערבה לה' מנחת יהודה

וירושלים לפ"ק: ו) בספר עיני כל חי למרן החבי"ף פתוב בפתח השער אתן שנת אלקיים (בה"א) יושיע ציון לפ"ק (ויש לדחות כמו שכתבתי על ס' שונה הלכות.

ז) בספר תוכחת חיים ח"ג אתן שנת פי תדר נדר לה"א וכו' (ויש לדחות פנ"ל) ח) בספר ימצא חיים ונתפלל אל אלקינו (בה"א) (יש לדחות פנ"ל. ט) ואם שלש אלה לא יעשו לנו פרי להכריע הדין מתוכם לפי שיש לדמות שפתח השער לא מיד המחבר מרן החבי"ף נגזר והוא לא ידע קודם מעשה ולכן לא מיקח ואחר מעשה הרי הוא דיעבד כתז"ל הנה בספר פה החיים במאמר פתח טוב פתחתי וכו' שבסוף ספר מסיים בש"א להדש סיון שנת הוא עושה ה' (הנה ברוך הוא שלם) מצליח בידו לפ"ק ונחתים עליה מרן החבי"ף עצמו אות היא לעולם להורות נתן שאין חשש בזה והנה ס' פה החיים נדפס בשנת תרי"ט ויתכן שהספרים שנדפסו אחר כך עיני כל חי וכו'.

על זה סמכו וערכה שנת"ם בצירוף השם פי ראו שמרן החבי"ף בעצמו לא חייש מידי להקי. יו"ד) בספר זכרנו לחיים ח"א בהספמת מרן החבי"ף פותב ה' ישמרהו ויחנהו לפ"ג: יא) בספר מדרש שוחר טוב שנדפס עם ביאור הרא"ם פתוב שנת דרשו ה' ועזו (ויש לדחות כנז"ל).

יב) בשו"ת הגאון נאות דשא בפתיחת הספר שייסד ידידי הגאון אב בתקמה מוהר"ר אברהם בנימן קלוגיר בן הגאון האדיר מוהרש"ק מבראד חותם בשנת שאו מנחה וכאו לפני ה' (הנה ברוך הוא שלם) ונחתים עליה.

יג) בפתח שער הספר ראשית בכורים להגאון רב"ץ הפהן מוילנא בשנת אברהם את ה' לפ"ג (ויש לדחות פנ"ל). יד) וכן בשו"ת אורי וישעי לידדי הגאון אבד"ק יאסי יצ"ו וה' הטוב אורי וישעי לפ"ק (יש לדחות כנז"ל).

טו) בספר הלכות גדולות עם ביאור שפת אמת לידדי הגאון אבד"ק ראקישאק יצ"ו בהספמת הגאון מברלין מוהר"ר עזריאל הילדסעמר חותם שנת לכן חכו לי נאם הנה (ברוך הוא) ליום קומי לעד.

טז) בסוף קונטרס כלכלת שבת שבספר תפארת ישראל לסדר מועד פותב וחותם הגאון המחבר לפרט ובזה חזק ונאמץ לבבכם כל המיחלים לה'. טו"ב) בספר בעלי ברית אברהם לרבין חסידא הרב מוהר"א אזולאי בהספמת רבני הספרדים ורבני האשכנזים שבעיר הקודש צפת כתבו פרט השנה זה השער לה'.

ח"י) בספר קיצור שלחן ערוך הנדפס בהוצאה חדשה עם מסגרת השלחן פתוב בתמימת הספמת הגאון מוהר"א רעיטינבערג אבד"ק זאוויחוואסט יצ"ו שנת הטיבה ה' לישרים לפ"ק יט) בספר בית ועד לחכמים להגאון מלא הרועים פתוב בהספמת הגאון מקראקא מוהר"ר עקיבא קארניצער פרט השנה חסדי ה' כי לא תמנו.

כ) בספר יסוד אהל מועד להרה"ג מוהר"ר אברהם ב"ק מחבר ס' בפורי אביב פתוב בפתח השער פרט השנה מבקש ה' ובא לאהל מועד ופתח זה פתוח מהמחבר בעצמו. כא) במאמר שפת הנחל אשר בראש ספר נחל הערבים על מסכת עירובין להרב ר' משה בקרב ר'.

יוסף מלאמזא כתב לפרט השנה מן המיצר קראתי. יה נהלני נחני במעגלי צדק לפ"ק.
כב) בהקדמת הרב המגיה לספר בן ימין יצ"ו סינים בברוך ברוך אתה ה' (מלא) לפ"ג.
כג) במאמר מבשרת ציון אשר בספר ציון יהושע כתב הגאון המחבר פרט השנה
להיושבים לפני ה' יהיה לפ"ק.

כד) בספר שער יהודה (שיטה) להגאון אבד"ק הימנא בפתח השער מהמחבר סגר הפתח
ברפת יה לפ"ק: כה) בפתח השער לספר נחלה לישראל לידידי הגאון אבד"ק נינוב
יצ"ו כתב בשנת שמחו צדיקים בה' (במילואו) לפ"ק והיה נראה לי לדחות על דרך
שפתבתי למעלה בסק"ד על ספר שונה הלכות אף מצאתי שבספרו שו"ת הד"ר בסי'
כ"ט אות צ"ט דף כ"ו ע"א העיד בעצמו שפרט השנה הפתוח בספרו נחלה לישראל מידו
נגזר ואעתיק דב"ק פכתבו וכלשונו וזהו בשער הספר נחלה לישראל פכתבתי פרט שמחו
צדיקים בה' אחר כך ראיתי בנוד ביהודה חלק יו"ד סי' קפ"א בתשובת הגאון בן המחבר
הוא אמר דאינו נכון לעשות פרט מן השם הקודש עי"ש ולא אדעתאי ועיין פרי מגדים
יו"ד בשפתי דעת סוף סימן צ"ט דנתן פרט לגמר הסימן א' ש' יתן לכם רחמים רק זה
עשה נגד דעתי שאני רשמתי השם בר"ת (בראשי תיבות) והוא כתבו בגלוי וכבר אמרו
בראש השנה דעשו יום טוב על שבטלו אדפרתא מן שטרא ומן השמים ירחמו עכ"ל
אפריון נמטייה דדלי לן מרגניתא ויש לנו אילן גדול ותקוף לסמוך עליו בהוראה מר
ניהו הגאון פרי מגדים שלא חשש לזה והוא תנא דמסייע לכל הרבנים שהזכרתי למעלה
שלא חששו לזה וקצת נראה שסובר הרב יצ"ו דלמאי דחייש הגאון מוהרש"ל בנודע
ביהודה הנ"ל אין חילוק בין פותב כל השם כולו לצרכו לכשפותב רק אות אחת בלבד
ומה שכתב בפתח השער הנ"ל בה' ולא כתבו מלא הוא מחשש שלא יהא מוטל השם
בבזיון פהיה דבטלו אדפרתא משטרא דפתח השער פינן שאין בו חידושי תורה יש
הרבה שנקשלים שלא להתנהג בהם בכבוד פראוי.

ומה שמצינו להפרי מגדים אודה ולא אבוש פי חפשתי ולא מצאתי שם ודמיתי אולי
בהפרי מגדים שבידי הוליד את הסרון וכשהראתי זה לידידי הגאון מוהר"ר דוב בער
אפרת אבד"ק דפה עיר הקדש חברון יצ"ו אמר פי דברי הפרי מגדים בזה הם בסוף סי'
צ"ד ועינתי שם והנה אמת נכון שכן פתוב שם סיימנו סי' צ"ד כ' תמוז ערב ראש השנה
דתקל"א פה ברלין מהדורא בתרא שנת אל שדי יתן לכם רחמים לפ"ק והפרט הוא
מראשי התיבות שנקתבו באותיות מרובעות אלא שבדפוס שלפני פנראה שיש טעות
שכתוב אותיות אש"ל מרובעות ואינו עולה לחשבון זה וצריך להיות אשל"ר
ובקונטרס דובב שפתי ישנים שבסוף ספר שו"ת הד"ר פכתב באות א' שנה זו חזרת ה'
היא מעונכם לפ"ק ע"כ ואזיל לשיטתו הנ"ל וידידי הגאון אבד"ק באניהד יצ"ו הנ"ל
השיב על מה שכתבתי לו כנו"ל והעלה שאין חשש ובפרט פשהוא בלשון תפלה וברכה
פבנדונו שכתב לי ה' ירבה שלומכם וגוף דב"ק הלא הם פתובים בקונטרס הערות
לכללים בסי' צ"ג אות ב': אחר זמן נודמנו לידי עוד ספרים וראיתי אשר גם הם לא
חששו על זה נאשא את שמותם.

א) ספר חקרי לב יו"ד ח"ב וראיתי שבתחמת הגאון המחבר פכתב פרט השנה וערכה
לה' מנחת לפ"ק. וזה עולה תקל"ג ובפתח השער פתוב שנדפס בשנת תקט"ו לפ"ג ומוכן

שְׁבִהֲקִדְמָה צִירַף כָּל הַשֵּׁם וְעוֹלָה תִּקְנֵ"ח לִפ"ג וְבוּ בְּפָרֶק לֹא נִגְמַר הַדְּפוּס עַד שְׁנִכְנֹסָה שְׁנָה אַחֲרֵת אֲבָל לֹמַר שְׁלֹא צִירַף כָּל הַשֵּׁם בַּקֶּמֶן הַיָּמִין הַמְּנִיחַ הוּא רְחוּק מִהֶסְבְּרָא וְעוֹד שְׁבִחָה לִק א"ק שְׁנִדְפָס בְּזִמְנוֹ מְוִקְדָם פּוֹתֵב הַגָּאוֹן הַמְּחַבֵּר פֶּרֶט הַשְּׁנָה יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לִפ"ק.

ב) סֵפֶר שְׁמוֹ מֹשֶׁה לְהִרְבֵּה הַגְּדוֹל שֶׁלְשֵׁלֶת יוֹחֲסִין מוֹהֲרֵ"ם פְּאָרְדוֹ וְרֵאִיתִי בְּהַקְדַּמַּת הַמְּחַבֵּר אֶתֵּן שְׁנַת בַּה' אֶעֱלוֹנָה אֲגִילָה בְּאֵלֶיךָ בְּאֵלֶיךָ יִשְׁעֵי לִפ"ק (וְנִדְפָס בְּשְׁנַת תַּרל"ד וְנִמְצָא צִירַף שֵׁם הַנְּיָה בְּרוּךְ הוּא כְּלוֹ וְכֵן אֵלֶיךָ י.

ג) בְּסֵפֶר דְּבָרֵי דָוִד וְהוּן יוֹסֵף לְהִרְבֵּה מוֹהֲרֵ"י וְאֲמִירוֹ בְּפֶתַח הַשְּׁעָר שֶׁעָשָׂה הִרְבֵּה הַמְּחַבֵּר אֶתֵּן שְׁנַת בְּטַחֲתֵי אֵלֶיךָ לִפ"ק וְבְּהַקְדַּמְתוֹ פּוֹתֵב עַל כָּל הָאָרֶץ יְהִיָּה ה' (פְּתוּב הַשֵּׁם שְׁלֵם) אֶחָד לִפ"ק.

ד) שֵׁם בְּהֶסְכֶּמֶת שְׁמֹנֶה גְּאוּנֵי רַבְּנֵי תוֹנִיס בְּשְׁנַת תַּקפ"ח פְּתוּב פֶּרֶט הַשְּׁנָה וְהִתְיָה לַה' הַמְּלוּכָה לִפ"ק וְנִמְצָא שְׁצִירְפוֹ הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ כְּלוֹ. ה) בְּשׁוֹ"ת זְכוֹת אָבוֹת שְׁנִדְפָס בְּשְׁנַת תַּקע"ב פּוֹתֵב הִרְבֵּה הַמְּחַבֵּר בְּהַקְדַּמְתוֹ אֶתֵּן שְׁנַת לַה' אֲשִׁירָה לִפ"ק ו) בְּסֵפֶר חֲפִץ ה' לְרַבִּין חֲסִידָא אֹרֵחַ הַחַיִּים מוֹהֲרֵ"ח ו' עֵט"ר בְּהַקְדַּמְתוֹ פּוֹתֵב בְּשְׁנַת עֶזְרָנוּ בְּשֵׁם ה' (פּוֹתֵב הַשֵּׁם שְׁלֵם וְכֵן אַחַר כֶּף עוֹד שְׁנֵי פְעָמִים) עוֹשֶׂה שְׁמִים וְאָרֶץ וְחֲפִץ ה' בְּיַדְנוֹ יִצְלַח ה' (חֲפִץ לְמַעַן צְדָקוֹ וְכו') הִנֵּה בְּכָל הַתִּיבּוֹת הִלְלוּ פּוֹתֵב הָאוֹתִיּוֹת הַרְאֵשׁוֹנוֹת בְּכַתֵּב אֲשׁוּרִית לְהוֹרוֹת שְׁבִהוֹן יִשְׁלֵם מְסֵפֶר פֶּרֶט הַשְּׁנָה שְׁנִדְפָס בְּשְׁנַת הַתַּצ"ב לִפ"ק וְהַקְדַּמְתוֹ הַכִּינָה וְגַם חֲקָרָה שְׁנָה אַחַת מִקְּנֻדָם הִינְנוּ תַצ"ו לִפ"ג.

ז) בְּהֶסְכֶּמֶת מֶרֶן מוֹהֲרֵ"ט אֶלְגָּאֲזִי לְסֵפֶר יְד רַמָּה לְכַבָּא בְּתֵרָא חוֹתֵם בְּשְׁנַת וְעָשׂוּ וַיְהִי ה' עִם הַטוֹב לִפ"ק. ח) בְּפֶתַח הַשְּׁעָר לְסֵפֶר חֲקֵי חַיִּים לְרַבִּין חֲסִידָא רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן מֶרֶן מִלְפָּא אֲג"ן הַסֵּהר תְּשִׁירֵי מִשְׁנַתְנוּ מִגְּנֹנוּ רֵאָה א' (מִלָּא) וְהַבֵּט פְּנֵי לִפ"ק.

ט) בְּסֵפֶר אֲפִי מֹשֶׁה הַנְּסֻפָּח לְסֵפֶר אֲדָרֵת אֲלִיאֹ (לְהִרְבֵּה בְּעַל סֵפֶר קוֹל אֲלִיאֹ) בְּדְרוּשׁ א' לְשִׁבְתֵּי תְּשׁוּבָה פְּתוּב דְּרוּשׁ לְשִׁבְתֵּי תְּשׁוּבָה שְׁנַת גַּם ה' יִתֵּן הַטוֹב לִפ"ג: וְבְּעִיָּקָר דִּין הַזְּכָרֵת שֵׁם שְׁמִים לְבַטְלָה דְּאִסוּר כְּתַבְתִּי בְּקוֹנְטְרִיס זֶה בְּמַעֲרַכַת הָאֵל"ף אוֹת ק' אֲזַה פְּרִטֵי דִינִים עִי"ש: סִימֵן לוֹ הוֹרָאָה דְּקִיָּמָא לֵן בִּיּוֹ"ד סִי רמ"ב סְעִיף יו"ד שְׁאִסוּר לְהַתִּיר דְּבַר הַתְּמוּעָה שְׁנִרְאָה לְרַבִּים שֶׁהַתִּיר אֶת הָאִסוּר וְכַתֵּב שֵׁם הַגָּאוֹן שְׁפִתֵי כְּהֵן וְהִבִּיאֹ הִרְבֵּה בְּאֵר הַיֵּטֵב בִּס"ק י"ב דְּזַה דְּנֻקָא אִם מַתִּיר בְּסֵתֵם אֲבָל אִם אוֹמֵר לְהַשְׁוֹאֵל טַעַם בְּדְבַר וּמִרְאָה לוֹ פְּנִים אוֹ שְׁמִבִּיא רֵאִיוֹת מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר מִן־תֵּר וְנִרְאָה שְׁכֵן דַּעַת הִרְבֵּה תַפְאָרֵת לְמֹשֶׁה הַבִּיא דְּבָרֵי מֶרֶן חִיד"א בְּשִׁירֵי בְּרָכָה שֵׁם אוֹת ו' שְׁפִתֵב עַל דְּבָרֵי מֶרֶן וְנ"ל דְּבַר הַתְּמוּעָה וְכו' רוּצָה לֹמַר שְׁרַבִּים יִטְעוּ וְיִסְבְּרוּ שְׁמָה שֶׁהַתִּיר הוּא אִסוּר בְּדִין אֵלֶּא שְׁהַמּוֹרָה טַעַה וּבְאֶמֶת מַה שֶׁהַתִּיר הוּא עַל פִּי הַדִּין וְכו' עכ"ל וְטַעַם זֶה אִינוֹ שְׁיִיף אֵלֶּא אִם כֵּן מַתִּיר בְּסֵתֵם אֲבָל אִם אוֹמֵר טַעַם בְּדְבַר וּמִרְאָה פְּנִים וְכו' מִשְׁמַע דְּאִי חֲשַׁשׁ בְּזַה וְכַדְבָּרֵי הִרְבֵּה שְׁפִתֵי כְּהֵן וּבְשׁוֹ"ת כְּרָף שֶׁל רוּמֵי לְהִרְבֵּה גִתְּנָא יְרוּשְׁלֵמָאָה מוֹהֲרֵ"ם חֲזָן סִינְעִיָּה לְהִרְבֵּה שְׁפִתֵי כְּהֵן מִתְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"ש וְאֵלֶּה דְּבָרֵי הִרְבֵּה כְּרָף שֶׁל רוּמֵי עַל דְּבָרֵי הַשְּׁפִתֵי כְּהֵן הַנְּ"ל וְאִנִּי הִדַּל בְּאֵלְפֵי מְצָאֵתִי תַנָּא דְּמִסִּיעַ לִיָּה הוּא הַגָּאוֹן הַרְשֵׁב"ש בְּתְשׁוּבָה סִי תַקִּי"ג שְׁפִתֵב וְנ"ל חֲכָם שֶׁהוֹכֵרַח לְהוֹרוֹת הִתֵּר בְּדְבַר הַנְּרָאָה אִסוּר וְכָל שְׁכֵן בְּדְבַר שְׁפִעְרוּהָ דְּמַחְוִיב לְחֻזַּק רֵאִיוֹתֵיו בְּסֵפֶר מְפָנֵי חֲמֹשֶׁה טַעַמִּים א) לְפִי שְׁיֵשׁ בְּנֵי אָדָם שְׁלֹא שְׁמַעוּ בְּזַה לְהִתֵּר וּמֵאֲהַבַת

המורגל ימחרו לתמונה ולהכזיב למי שאומר פנגד דבר המורגל אצלם ואהבת המורגל יש לו רונשם בנפש הסכלים אף לא בנפש המשפילים וכל שפן אהבי האמת (אמר הפוסק פיוצא בזה פתב הרשב"א ח"ג סוף סי' א' וז"ל וכבר נחלקו עלי קצת מחכמי הדור בזה בדברי פה בלי נתינת טעם וראיה רק שהיה הדבר חדש בעיניהם.

ב) שמא ברוב הימים או בערים הקרובות והרחוקות בשמעם את ההוראה בעל פה יחשבו שהמורה התיר את האיסור או את הערנה על פן מחויב להראותם לדעת כי האיסור הגדול לאסור המותר או לעגן את המותרות לשוק אבל המתיר בכל אלו מקנים מצנות חכמים ואם יש מי שרוצה להטיל מום בקדושים פאשר הורגל בעונותינו על ידי פתיבת ראיות הקיטר ימצא תשובתו בצדו.

ג) להועיל לאנרף ימים אם יזדמן מעשה כזה לבל יצטרכו הבאים אחריו לבקש דבר ה' ולא ימצאוהו וישוטטו בגדרות אולי יוציאוהו ד) שמא יזדמן דבר שאינו פנדון זה ומי שאינו בן תורה ידמה לעשות מעשה להקטר ויתלו במורה הראשון בוקי סריקי וכשיהיו ראיות המורה הראשון על ספר יראו את גדון השני אם דומה בדומה אל הראשון או לא.

ה) לקבל שכר על הדרישה להוציא מה שהוא בכח בפועל ולטרנס ולחוק על ספר והקדוש ברוך הוא אינו מקפח שכר שום ברירה וכל שפן לעושים לשמה ויודע מחשבות בני אדם הוא הרואה פננתו ויודע תונתו כי לא נתכונן אלא להוציא לאור משפט אלו תורף דבריו הראיתיה בעינייה אילו גדול וענפיו מרובים דקאי פסברת השפתי פהו דמותר להורות הקיטר בדבר הנראה אסור ואדרבא קאמר דמקנים מצנות חכמים אף שיחוק ראיותיו בספר ואין לומר דלא מיירי בדבר תמונה שהרי הרואה יראה גדונו שהתיר בקמה לשוק בנולד שנולד לה ולד שלם בשערותיו ומת ביומו והיה על פי חשפונות שכלו לו חדשיו ועוד שהרי פתב לפי שיש בני אדם שלא שמעו כזה להקטר הרי שהוא דבר תמונה ועוד פתב שמא ברוב הימים ובעדים הרחוקות והקרובות פששמעם את הדבר יחשבו שהתיר את הערנה ואין לה דבר תמונה גדול מזה שאם לא היה פותב ראיותיו היו חושבים שהתיר את הערנה ואילו אין דבר תמונה למה יחשבו שהתיר את האיסור ישאלו גופא דעובדא היכי הנה וספרין פתיחו והפל ימצא מפנרש ושום שכל ומה כל התרדה הזאת אלא ודאי דהוי דבר תמונה גדול ונורא ועל ידי פתיבת הראיות הותר להורות הקיטר ונתקיימו דברי השפתי פהו: סימן לז הוראה נכון בעיני להעתיק דברי מי שגדול חק לישראל מרן חיד"א בספר שיוירי ברכה בחשן משפט סי' יו"ד ללמוד וללמד מוסר השכל שלא להיות ח"ו גם בהוראה וכן ראיתי לתנא דידן רבין חסידא בספרו הבהיר און אהרן שהעתיק דב"ק בראש ספרו וז"ל (השיוירי ברכה) ראיתי בספר אורים ותומים שכתב ביאורים על מה שכתוב בסמוך וצריף לימלה אם יש גדול ממנו בעיר וז"ל וכן לענין איסור והקטר נמי דמאי שנא ואני נוהג ג"כ בכל הדברים במקום שאין הדבר פשוט כביעתא בכותחא לעיין בספרים ולהורות מתוך הספר כי אותיות מחכימות ובפרט בזמן הזה אשר בעונותינו הרבים השכחה גוברת עכ"ל והחי יתן אל לבו שאם הגאון זלה"ה אשר ידענו נאמנה שהיה לו זכרון גדול מאד לא היה סומך על זכרונו והיה מעיין בספר וכן שמעתי מהרב החסיד המופלא מהר"ר גדליא חיון זצ"ל שפנערוותו הן בעודנו אתרא דקושטא שמהיה הלה להגאון רבינו מהר"י הונאנים (מח"ס הנורא משנה

למלך) זלה"ה לשאול דין איסור והיתר ממנו ופתח הש"ע ואמר לו ראה בני הש"ע אומר
כך וקרא לפניו דברי הש"ע וכבר נודע גדולת הרב ז"ל שהיה מפורסם בבקיאותו
וזכירותו ועם כל זה בדין הפתוב בש"ע לא רצה להורות לו הדין עד שפתח הש"ע וקרא
לו הדין ואנו יתמי דיתמי אשר באמת חסרון ידיעה ורוב השקחה גוברת ונדע איניש
בנפשיה איה לא נבוש ולא נכלם להורות בלי ראות שום ספר וכבר כ' הרב שבות יעקב
ח"ב סימן ס"ד שקבל מרביותו שראוי לכל מורה שלא יורה בלי עיון תחלה בספר ואמרו
שהמורה בעל פה ואין פותח הספר קרוב ליכנס בסוג מורה הלכה במקום רבו עיי"ש
עכ"ל: ולא זו בלבד שצריף לעיין בדברי הפוסקים המפורסמים אשר מפייהם אנו חיים
ומימיהם אנו שותים כי גם בספרי אחרונים שכל דור נדור כל מי שנמצא בידו
איזה מספרים חדשים צריף לעיין גם בהם ולא יאמר לא אפגום כבודי לעיין בספרים
אשר מחבריהם לא הגיעו לקרסולי לא בבקיאות ולא בחריפות ומה ידע מחבר זה ולא
ידעתיו והלא אבוש להזכיר בספרי שם ספר פלוני כי זקן (זה קנה חכמה) אנכי ולא לפי
כבודי וזה לשון מרן החבי"ף בספר פ"ק החיים דף ט"ז ע"ג במערכת הדק"ת אות ו'
אזהרה לפסוק דין עד שיחפש בספרי האחרונים ואחר כך יפסוק הדין חקרי לב ח"מ
ח"א (רו"ב) סי' ב"ן ד' פ"ז ע"א וריב לי על חדשים מקרוב שאין מביאים ספרות
האחרונים כלל כי לפי גדולתם דימו זקן ואינו לפי כבודו להזכיר ספר אחרון ולא טוב
עושים כי אף מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש גימון בסיני וכשאני לעצמי דרכי חיים להביא
אפילו בדבר שאינו הלכה כי אם אגדה מבני ותלמידי ואיזהו חכם הלומד כל אדם נאמר
ומכל שכן בספרים שיצאו לאור העולם דאין מדרש בלא חידוש עכ"ל והיו דבריו אלה
לפני איזה עשרות שנים אמנם עלינו לשבח לאדון הכל אשר זכינו בימים האלה ובזמן
הזה אפשר דרי וחקמי ורבני דורנו מאהבים ומחבבים את ספר התורה שיצא לאור
מאחד מחכמי הזמן וירוממוהו וינשאוהו ויהללוהו בשערים מהדרים מן המהדרים ה"ן
חח"מ כבעל הנסיון מעיד אני אשר בכמה עשרות ספרים שיצאו לאור מרבנים גדולים
ומגאונים מפורסמים יצ"ו מאחר שנתפשטו בעולם בחסדו יתברך ספרי שדי חמד עיני
ראו בכמה מקומות בספריהם הקדושים מביאים וקורין דברי חזקיא אומר עם הספר
ספרי שדי חמד ונושאים ונותנים לבנות ולסתור פדרפה של תורתנו הקדושה מר בחלק
זה ומר בחלק זה וקרוב זה אל זה באהבה וחבה יתירה אף כי לא נעלם מהם מיעוט ערך
המחבר ענותם תרבני ומזכירים אותם לשבח ולתהלה ואומרים דברים בשם אומרם
ומקורבים הגאולה "ובמהרה יבא הגואל ונחזה בגן ציון" (לפ"ק אכ"ר): (ענין זה הוא
מילואים למה שפתתי במערכת הבי"ת סי' ל"ד אות כ"א בדין אם מותר להתחתן עם
בני מקרא שרמזתי שם שפתוב אצלי בקונטרס אסיפת דינים במערכת אישות ונעתק
משם): אם מותר להתחתן עם הקראים הנה הרמ"א בסוף סי' ד' וכן הרב הלבוש פסקו
כתשובת רבינו שמשון שהביא מרן הבית יוסף דאסור והרב באר היטב ציין לעיין בכמה
תשובות ולא ביאר דעתם ואני אבוא אחריו לבאר דעותיהם כפי אשר ראיתי שפתב
בשם מרן החבי"ב בכנסת הגדולה בסוף הגהה בית יוסף דהיינו הרבנים הרא"ם
ומוהר"ם מיטראני ומוהר"ש גויזאן הספימו לאסור והרב מוהר"ר צמח שבתשובות הרב
מוהרש"ך ובתשובה פתיבת יד כתב שכן הספימו הרשב"א ומוהר"י מיטראני וכתב
בכנסת הגדולה דהרשב"א שהזכיר בתשובה הנז' היינו ר' שמעון בר' אברהם בעל

התשובה שהביא מרן הבית יוסף גם הרש"ך פתב דאף שיש מקום להתירם מפל מקום מיום שעמד על דעתו שמע על הקראים לאסרם ולא הנה נקמה עם המתירים לבא בקהל כי אם לאסרם והרב מוהר"י ב"ר רב וחקם אחד שבתשובות מוהר"ם מיטראני והרדב"ז ומוהר"ש חקאן הלוי הסכימו להתיר וכתב הרב פנסת הגדולה ששמע שבקושטא נהגו להתיר על ידי מה שהמציא הרב ברוך ברזילי שישאל ישחרר שפחה על מנת שתנשא לכשר וישאינה הקראי ממה נפשך אם הוא כשר הרי היא משוחררת ואם הוא ממזר הרי בטל השחרור ומרן חיד"א בספר ברפי יוסף שם אות ט"ז פתב דמה שכתב בפנסת הגדולה דנהגו בקושטא וכו' לא סייעו קמיה דהרב פני משה הביא המצאת הרב"ב הג"ל וזו הלכה העלה הוא ובית דינו וחקמי ישיבתו לאסור ופקפק על מה שכתב בזרע אברהם בשם הרב אביו שהסכימו להתיר על ידי המצאת הרב"ב ברזילי הג"ל והביא שבלקט הקמח בריש ספרו הביא מה שכתב הרב זרע אברהם לתמן כנז"ל ושכתב שחבריו רבו עליו שלא להתיר וסיים בברפי יוסף ויש בידי תשובת מוהר"ש הלוי הגדול פתיבת יד ותשובת חתנו מוהר"א ששון שהסכימו עם מוהר"ש גויזאן (שהזכיר הפנסת הגדולה דאוסר) ועיין מקראי קדש ד' ע' עכ"ל מתבאר דהרבנים מוהר"י ב"ר רב ודעמיה שמתירים היינו בלא שום תקון אלא שהסוברים פן מיעוטא דמיעוטא הם נגד שאר הרבנים דיש שלא התירו אף על ידי תקון הג"ל ויש שהתירו והצריכו על כל פנים תקון הג"ל ובלא תקון זה משמע ודאי דאסרי וכתב הרב פנסת הגדולה בסי' ו' בהגהות הטור בשם רבינו בצלאל דאף להמתירים להתחמם עם הקראים פהו אסור ושפן פתב הרד"ך ומוהרש"ך בשם הרדב"ז והאר"י קצת בזה הרב מוהרש"ג בשו"ת אהלי יעקב להרב מוהריק"ש בד' ס"א ע"ב והרב חקמת אדם בכלל ק"י (יש דפוסים שהוא פלל ככ"ד) פסק גם פן פדברי הרמ"א הג"ל וכן הרב זכור לאברהם בח"א בחיו"ד באות גרים בד' קצ"ג ע"א ע"ש ובפירוש המשניות תפארת ישראל בסדר נשים בסוף הספר ברמזים על הש"ע אבן העזר סי' ד' פתב בשם מר אביו דשרי להתחמם עם הקראים דבני נדה לא הוו ממזר ואף דגטן אינו גט על כל פנים קידושיה בפסולי עדות והרב מר בריה הקשה על זה דהראשונים קדשו בעודם ישראל וממזר איסור עולם ותיגרין דתולין ברובם שלא נתגרשו בין הראשונים וישקיל וטרי בדין קבוע פמחצה על מחצה וכו' ע"ש והנה זו היא שיטת הרדב"ז להתירם משום שהקידושין שלהם בפני עדיהם ועל הראשונים אין אנו מצטערים דשמא לא גרשו נשותיהם ואם תמצא לומר גרשו שמא לא נישאו לאחרים ושמא לא הולידו או שמא הולידו סריס וכו' כיעניין בתשובותיו החדשות סי' ע"ג אבל אינו פשוט לומר דקידושין שבפני עדיהם לאו פלוני גינהו ויש חולקים על הרדב"ז וסוברים דקידושין שבפני עדיהם קידושים גמורים הוו וגטן אינו גט וכו' פמבנאר בספרי הפוסקים: ובספר ישרי לב לתנא רישלמא הגאון מוהרד"ח בדף מ"ג ע"ד אות כ"ה ציין על המצאת הרב ברוך ברזילי הג"ל לעיין במנצל מאש סי' ח"י וחקרי לב אה"ע סי' ה' ותנא דבי אליהו הרב המגיה נר"ו פתב שבספר יוסף אומץ ברפי"ע"ד הביא קושית הרב יהונתן על היתר זה ושיישב קושיתו והנה ספר יוסף אומץ אין אצלי (וכן ספר מנצל מאש וחקרי לב וציניגתים להועיל לזולתי) אמנם נראה שמה שכתב ביוסף אומץ הוה דהדברים שבפשיורי ברכה באבן העזר סוף סי' ד' וקושית הרב יהונתן היא ממה שכתב הרא"ש בסוף נדרים בטעם החילוק שבין אומרת טמאה אני לה דאינה נאמנת דחיישינן

שְׁמָא נְתָנָה עֵינֵיהָ בְּאַחַר וְאִילוּ אוֹמְרַת גְּרַשְׁתִּינִי גְּאֻמְנַת וְלֹא חִיִּישִׁינוּן שְׁמָא מְשׁוּם שְׁעֵינֵיהָ
נְתָנָה בְּאַחַר אוֹמְרַת כֵּן וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּבִטְמָאָה יְגַרְשֵׁנָה וְתַנְשָׂא לְאַחַר בְּהִיתָר אֶבְל
בְּגַרְשֵׁתִינִי אִם תַּנְשָׂא לְאַחַר תְּהִיָּה כָּל יָמֶיהָ בְּעֵבְרָה וְאִם אֵיתָא לְתַקּוּן הַגָּ"ל הִיָּה לְהֵם
לְתַקּוּן בְּאוֹמְרַת טְמָאָה אֲנִי לָהּ שְׂיִגְרַשְׁנָה עַל תְּנַאי שְׁאֵם נְטֻמָּאת יְהִיָּה גִט וְאִם לֹא נְטֻמָּאת
לֹא יְהִיָּה גִט וְאִם תַּנְשָׂא לְאַחַר יְהִיּוּ כָּל יָמֶיהָ בְּעֵבְרָה וְתְהִיָּה מְוַכְרַחַת לְהוֹדוֹת הָאָמֶת שְׁלֹא
נְטֻמָּאת וְתִשָּׁב תַּחֲתֵי וְלָמָּה הִתִּירוּהָ לִישָׁב תַּחֲתֵי וּמָרְן חֵיד"א הַשִּׁיבּוּ דְנִשְׂי לָאוּ דִּינָא
גְּמִירִי וְתַסְבּוּר שְׂבֻאֵמִירְתָּה טְמָאָה אֲנִי וְתִירְנָה בְּגִט גְּמוּר וְתַנְשָׂא לְמִי שְׂנַתְנָה עֵינֵיהָ בּוּ
וּכְשִׁתְּרָאָה שְׂיִגְרַשְׁנָה עַל תְּנַאי לֹא מְפַנֵּי זֶה תּוֹדָה לּוֹמֵר כִּי טְהוּרָה הִיא וּמְפַנֵּי שְׂנַתְנָה עֵינֵיהָ
בְּאַחַר אָמְרָה תַּחֲלָה טְמָאָה אֲנִי מְשׁוּם דְּכִסְיָפָא לָהּ וְחֲשׂוּ חֲכָמִים שְׂתַנְשָׂא לְאַחַר בְּאִיסוּר
וְיְהִיּוּ כָּל יָמֶיהָ בְּעֵבְרָה אֶבְל לְקִרְאֵי אֵימָא לָהּ דִּיּוֹעִיל תִּיקוּן זֶה וְסִיגִים שְׂיֵשׁ לְצַדֵּד עוֹד
עִי"ש וְנִרְאָה וְדַאי שְׂאִין כְּפֻנְתּוֹ אֶלְא לְדַחוֹת הַקְּוִשָׁא אֶבְל מוֹדָה דְּאִין לְסַמְוָה עַל תִּיקוּן זֶה
וּכְמוֹ שְׂמַתְבָּאָר מָמָה שְׂכַתְבּ אִיהוּ גּוֹפִיָּה בְּמֵלָא יוֹסֵף הַגָּ"ל וּבִישְׁרֵי לֵב ד' ל"ב סוֹף ע"ד
צִיָּין תְּשׁוּבַת הַרְדֵּב"ז ח"א סו' ע"ג וח"ב ס' תשצ"ו וּבִישְׁנוֹת ס' רי"ט דְּכִינּוּן שְׂקַבֵּל עָלֵיו
כָּל מְצוֹת דְּרַבְּנָן מוֹתֵר לְבֹא בְּקַהֲל וְאִין בְּהֵם חֲשֵׁשׁ מְמָזְרוֹת וְצִיָּין לְעִיָּין יָד אֶהְרֹן בַּח"א
אוֹת כ"ד וח"ב אוֹת כ"ו וּבְשָׂמִים רֹאשׁ ס' ח"י וְעִיָּנְתִי בְּיָד אֶהְרֹן וְרֹאֲתִי שְׁהִבִּיא הַרְב
(עַל תְּשׁוּבַת רַבִּינוּ שְׂמֻשׁוֹן שְׂאוּסֵר לְהִתְחַסֵּן עִם הַקְּרָאִים) שְׂכֵן כְּתוּב הַרְא"ם וְהַרְב
הַמְבִּי"ט וְשְׁלִזָּה הַסְּפִים מוֹהַרש"ג וְשְׁהַרְב הַמְבִּי"ט כְּתוּב שְׂאֶפְּלוּ קַבְלוּ דְּבָרֵי חֲבָרוֹת
אִיסוּרִים לְבֹא בְּקַהֲל וְכֵן דַּעַת הַרְב מוֹהַר"י טְאִיטְאֶצְאֶק אֶבְל דַּעַת הַרְבָּנִים מְהַר"י בִּי רַב
וּמוֹהַר"ש חֲקָאָן וְהַרְדֵּב"ז וּמוֹהַרִיק"ש לְהַתִּיר וְהִבִּיא גַם הַהַמְצָאָה שְׁל רַבִּינוּ בְּרוּךְ בְּרוּזִילִי
וּמָה שְׂפַקְפָּקוּ עַל זֶה אֵלוּ תוֹרֵף דַּב"ק עִי"ש גַם הַרְב הַלֵּק"ט בַּח"א ס' נז"ר כְּתוּב שְׂאֵם
יְקַבֵּל דְּבָרֵי חֲבָרוֹת מוֹתֵר לְהִתְחַסֵּן אִף סִיגִים שְׂזָה לְהַלְכָּה וְלֹא לְמַעֲשֵׂה וְהַמְעִיָּין בַּדַּב"ק
יְרָאָה שְׂצָרִיכִים בְּיֹאוּר מָה שְׂכַתְבּ דְּלְצֹאָת מִיַּד חֲשֵׁשׁ לִיְכַבְּשִׁינָהוּ דְּנִיָּיִדִי וְשְׁהַעֲנִין הוּא
אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְכו' וְלִפִּי הַנִּרְאָה מִדְּבָרֵי הַרְבָּנִים הַאִיסוּרִים הוּא חֲשֵׁשׁ מְמָזְרוֹת דְּאוֹרִיָּתָא:
וְתַשׁוּבַת בְּשָׂמִים רֹאשׁ שְׂצִיָּין בִּישְׁרֵי לֵב הַגָּ"ל שְׂלַפְנִי (דְּפוּס קְרֹאקָא תַרמ"א) הִיא בַּסִּי
קַע"ז שְׂאַחַר ס' רי"ט וְהִיא שְׂנַשְׂאָל עַל אוֹדוֹת הַקְּרָאִי שְׂקַבֵּל עָלֵיו דְּבָרֵי חֲבָרוֹת וְלַמַּד
זְמַן רַב וְהוּא מִן הַבְּחוּרִים הַחֲשׁוּבִים וְסָר מֵרַע וְרוֹצֵה לִישָׂא אִשָּׁה שְׂכַבֵּר נְשִׁתְּדָכָה לוֹ
וְרַבְּנּוּ בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵיו מְחֲשֵׁשׁ מְמָזְרוֹת וְלָזָה הָעֵתִיק תְּשׁוּבַת רַבִּינוּ בְּרוּךְ מְמַגְנִיצָא בַר'
שְׂמוּאֵל וְתוֹרֵף דַּב"ק הֵם דְּלֹא מְפַנֵּי שְׁהֵם מְחַלְקִים אֲתָנוּ בְּכַמָּה עֲנִיָּנִים בְּגַטִּין וּקִידוּשִׁין
וְדִינֵי עֲרִיּוֹת יְחוּשׁ בְּשָׁבִיל זֶה לְמְמָזְרוֹת וְהֵלֵא בֵּין חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל נְמָצָא מְאֹד חֲלִוּקִים כְּאֵלוּ
מָה שְׂמֹתֵר לְאַנְשֵׁי עִיר זֹו אִיסוּר לְאַנְשֵׁי עִיר אַחֲרַת שְׂחֲכָמֵי הַדוֹר חֲלִוּקִים זֶה מִתִּיר וְזֶה
אוֹסֵר לְפִי חֲלִוּפֵי גְּרַסְאוֹת בְּגְמָרָא אוֹ עַל פִּי הַסְּבָרָא וְאִין דְּבָר אֶחָד יָדוּעַ שְׂאִירַע בִּינֵיהֶם
הַנְּאָסֵר עַל פִּי דַת חֲכָמֵי הַתַּלְמוּד ו"ל וְאִם כֵּן לָמָּה נְחוּשׁ בְּהֵם לְמְמָזְרוֹת וְכו' וְאִם הִיָּה הַדִּין
דְּאִיסוּר לְהַשְׁתַּדֵּף עִמָּהֶם אִיף לֹא הוֹדִיעוּ זֶה חֲכָמֵי הַתַּלְמוּד וְכו' וְהָרִי הֵן יִשְׂרָאֵל וְאַפְּלוּ
אִם נָדוּן אֵת כְּנֹלָם וְכו' אִף עַל פִּי שְׂלֹא עָשׂוּ הֵם כְּלוּם וְאַבּוֹת אֶכְלוּ בְּחוּסֵר זֶה זְמַן הַרְבָּה
יֹוֹתֵר מְאֹלָף שְׁנִים אֶלְהָ הַצֹּאֵן מָה עָשׂוּ עַל כָּל פְּנִים לוֹ נָדוּן אוֹתָם כְּרַשְׁעִים גְּמוּרִים מְכָל
מְקוּם יִשְׂרָאֵל הֵם וְלֹא לְאִישְׁתַּמִּיט בְּגְמָרָא בְּשׁוּם דְּוַכְתָּא לְאַשְׁמוּעִיָּין שְׂאָסְרוּ אֵת בְּנֵיהֶם
וּבְנוֹתֵיהֶם וְגָזְרוּ עֲלֵיהֶם וְכו' ע"כ תוּד"ק וְאַחַר חֲתִימַת תְּשׁוּבָה זֹו בְּשֵׁם בְּרוּךְ בַּר שְׂמוּאֵל
כְּתוּב שָׁם ו"ל וְהִנֵּה הָאֵרִיף הַרְב הַגְּדוֹל ו"ל לְהַתִּיר וּדְבָרֵיו בְּנוּיִים עַל הַדִּין וְעַל הָאָמֶת

ועל השלום ואין להסתפק אחר דבריו לפום דינא ודמא אבל אמינא לך בהימנותא דאפילו
הוי פיהושע בן נון לא יהיבנא ליה ברתא ונתתים עלה אהרן הלוי ובסימן ר"ך פתוב בכסא
דהרסנא וז"ל מדברי רבינו ברוך מבןאר דלא התיר אלא בקבל עליו דברי חברות וחסור
לדעת הרבנים וכדעת הרדב"ז שבתשובות רבינו בצלאל אשפנזי סי' ב' אמנם הוא אתי
עלה מטעם אחר שהפקיר קידושין לגמרי ואין זה נח לי לדון תחלתו להחמיר וסופו
להקל להפקיר נשותיהם של אלה וכבר השבנו על האמור בתשובתו בכמה עניינים וכאן
אין להוסיף על דברי רבינו ברוך ואף רבינו שמשון המובא בתשובת הרדב"ז מבןאר
ממנו דיוקא פשעומדין במרדן ולא נעלם מהגאונים האלה מה שחשו חכמים גבי פותים
בקידושין משום ספק ממזר או עבד דהתם חכמים גזרו עליהם ועשו תקנה להבדיל את
הספחת הזה אבל באלה הרי פתב רבינו ברוך שיש מקומות בדברי רז"ל המראים
שנשתדכו עמהם וכו' עכ"ל והנה מה שפתב לדעת הרדב"ז שלא להתירם אלא אם קבלו
דברי חברות הגם שלא ראיתי דבריו שבתשובות רבינו בצלאל כי אין ספרו מצוי אצלי
אולם כן מתבאר יפה להמעניין בתשובותיו שפסי' תשצ"ו (בשו"ת הרדב"ז שפידי דפוס
וארשא תרמ"ב נשמטה ממקומה ונדפסה בסוף החלק השני עי"ש) ושפסי', רי"ט הנז"ל
אף בהתשובה שפסי' ע"ג הוכיח מדברי הרמב"ם בתשובה שהביא שם דמתיר אף בעודם
קראים ומתבאר מדבריו שם שדברי הרמב"ם הללו לא ראם בזמן שכתב שתי תשובות
הנ"ל ומכל מקום המעניין בתשובתו סי' תשצ"ו במה שהאריך בגנותו ושגרועים הם
מפותים אחר שגזרו עליהם וכמה מכשולות יוכלו להיות למי שיתדבק בהם במאכלות
אסורות ובחילול שבתות וימים טובים ובטהרת נשותיהם וכיוצא יבין וידון שלא תסכים
דעתו להתיר להתחתן בהם אלא אם כן מקבלים דברי חברות לשמור ולעשות פחק לבני
ישראל הכשרים ויקבלו תורה שבעל פה ופירושי המצוות ודיקדוקיהן ככל אשר הורו
וציוו לנו חכמי ישראל על פי המקובל בידינו איש מפי איש עד הלכה למשה מסיני
שדיוקא בענין זה הוא שאפשר להתיר להתחתן בהם וחשש ממזרות אין בהם לפי
שקידושיהם הם בפני עדים שלהם ואינם קדושין כלל ואינם נשותיהם ולכן אף שאין
בגטיהן ממש אין חשש כלל כיון שאין קידושיהם קידושין ואין לחוש שמה אחד
מהרבנים המיר הואנאשתו לדתם וגרשה בגט שלהם דאחזוקי איסורא לא מתזיקינן ועוד
דאיכא ספיקי טובא וכו' אבל נדאי להתיר להתחתן בהם קודם שיקבלו דברי חברות לא
יתכן לדעת הרדב"ז לפי שיש לחוש למכשולות רבים כמו שמתבאר מדבריו שפסי'
תשצ"ו ולרגל מלאכתנו מלאכת שמים אעתיק תמצית דב"ק וזהו: ראיתי מגלה עפה
מגלה טפח ומכסה טפחיים בגנותן של בני מקרא וכו' לצדד צדדין מעשה חידודין
מדיוקים דקים מקורי עכביש לקרב את הרחוקים בידיים שאינן מוכיחות לטהר את השרץ
מן התורה שומו שמים על זאת גבור בארץ יחלש חושים לקראת נחשים חכם בעוז ידו
נטויה להפך שמועות לזכות חייבי מיתות בידי שמים הראשונים אמרו מורידין ולא
מעלין וכו' וזה האחרון (פונתו על הרב מוהר"ש הלוי כן נראה מדבריו שבח"א סי' ע"ג)
צלל במים אדירים והעלה חרס ביזו להכשיר עדותן וגטן ויינם ופתן ולהתחתן בהם אוי
לאזנים שפך שומעות ולעינים שפך רואות וכו' הציקתני רוח בטני ונערתי חצני להעמיד
דברי הראשונים על ענין בני מקרא שנמצא תשובה לרבינו שמשון מחמיר עליהו טובא
ואחד מן האחרונים ביטל דבריו והכשיר אותם והקל בכל מה שהחמירו הראשונים

והריני בא ליישב השגותיו ולקיים דברי הראשונים אשר מימיהם אנו שותים וכו' ולהעמיד האמת על בוריו והריני כותב על סדר קונטרסו ומהשם אשאל מענה לשון כי הוא יודע תעלמות לפי לבקש האמת פי אין ראוי לבקש זכות למכחישי הקבלה: ונ"ל ראשונה פתב הרב המורה ונ"ל מה ששאלתם אם מותר להתחמם עם הקראים ולהגאל בפת בגם ובין משתיים או לא הא לא צריכה רבה פי אומרים מה טיבם מאחר שעוברים על דברי תורה שנגמרו כתוב לה את הדברים האלה פי על פי הדברים האלה פירתי אתה ברית על דברים שבע"פ (אמר החח"מ הנה לו להביא גם מה שאמרו בתורת פהנים והביאו רש"י ויקרא (כ"ו מ"ו) אלה החוקים והמשפטים והתורות וכו' בהר סיני אחת בכתב ואחת בעל פה מגיד שפולם ניתנו למשה בסיני) ותניא בתורת פהנים מה ענין שבת אצל מועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות כאילו מחלל את השבתות ותניא כל שומר שבת מחללו כל השומר שבת אפילו עובד עבודת אלילים כאנוש מוחלל לו שהשבת שקולה כנגד כל המצוות ואלו הקראים מחללין את המועדות כאילו מחללין את השבתות וכאלו כופרים בכל התורה וינים יין נסוף כמומרים עד כאן: אמר הכותב דברי פי חכם חן בשיטה ראשונה ככתבה וכלשונה דהא לא צריכה רבה דנדאי אסור להתחמם עם מי שאינו מאמין בתורה שבעל פה פי מי שנותן בתו לצדוקי הרי הוא כאלו דוחה אותה בידיים ונותן בה שני טעמים אחד שהיא נוחה להתפתות ותו שהיא עוברת תמיד אלפני עור לא תתן מכשול לפי שהיא מבשלת לו לפי אכלו וכתבו בתוספות שאסור להושיט למומרים דבר של איסור אף על פי שהוא שלהם פי הדבר ידוע שיאכלוהו והוא נאסר דבישראל גמור חשבינו ליה ע"כ וסוף דבריו בזה ואף אם נפרש לשיטת התוספות דבכולהו נמי בעינן דלא מצי שקיל ליה מפל מקום איסורא דרבנן מיהו איכא במה שפסייע ידי עוברי עבירה וכדברי הר"ן ו"ל בפירוש ההלכות ע"כ: ואני המשיב אומר דבגידון דינן הכל מודים דאיכא איסור תורה אפילו היכא דלא א בתרי עברי נהרא דדוקא גבי פוס יין לנזיר או אבר מן החי לבני נח שהוא יודע שהדבר אסור איכא למימר דליכא אלא משום מסייע ידי עוברי עבירה דדילמא פיון שיודע שהוא אסור לו דילמא הדר ביה ולא עביד משום הכי לית ביה מתחילה אלא משום מסייע ידי עוברי עבירה אבל בגידון דינן שהוא יודע שמה שנותנת ומתקנת לו אשתו מותר גמור הוא לא הדר ביה ודאי אכיל ליה ולדינן הוא אסור ודאי וכיון שכן אית ביה משום ולפני עור לא תתן מכשול ומפני שגם בעל הדין מודה שאסור ליתן להם בנותינו מאיזה טעם שיהיה איני מאריה בזה כל שכן שאני יש לי טעמים אחרים לאסור משום שמה תבשל לו בימים טובים והיא אינה אוכלת ממנו ומשום שמה לא תטבול בימי הקור פיון שהוא אינו מקפיד ונמצאת עוברת על פרת ותו שמה מתקדש בעדים של פיון שהיא רבנית ותתגרש בגט שלהם שאינו כלום כאשר אני עתיד לבאר בעזה"י ותנשא באותו הגט ועדיין היא אשת איש ובניה ממזרים וכאלה יש חששות רבות: כתב המשיג ונ"ל אבל הלוקח אשה מהם עם היות כי כל איש שורר בביתו ואין לחוש שיתפתה לה גם אין לחוש שמאכילה דבר אסור דאפשר להאכילה דברים המותרים לנו ולהם פגון צדוקי שוחט וישראל עומד על גביו ולהעמיד בביתו שמש ישראל או אשה ישראלית לשמור ולעשות מליחה וניקור פדת ישראל ע"כ: ואני המשיב אומר פי אין דבריו נכונים בזה כלל פיון דאינהו לית להו לפני עור לא תתן מכשול אלא קרא פדכתיב תכשילנו ולא אדעתיה לפי שאין השומר

יכול להשמר מבעלת הבית שלא יגע הנכרי בינו ושלא תכניס כף חולבת בקדירה ושלא תתן חלב מהמותר להם בתוך הקדירה להשבית חלקה הלכה בכל פרטי המאכל והמשתה תוכל להכשילו ולא אדעתיה: עוד כתב גם לענין הטבילה אפשר להעמיד עמה אשה ישראלית לראות שתטבול במקנה פשר ולהזהירה מחוצצי טבילה ע"כ ואני תמהתי איך עלה על דעת חכם לסמוך באיסור פרת על מי שאינו מאמין בו הרי שטבילה ואחר כך מצאה דבר החוצץ בטבילה לא תקפיד לה פינון שאינה חוששת לעיקר הטבילה ולא תחזור ותטבול וכל שכן בימי הקור ותו דנהי שיזהירה מחוצצי טבילה בשעת הטבילה תקפין ידיה ותחבר ירכותיה ולא תחוש לאחד מן הדברים המפסידים את הטבילה והיא בתוך המים כי תאמר מי יודעני ומי רואני הלכה איני רואה שידור האדם עמה בכפיפה פינון שהיא חושבת שאין לטבילה במי מקנה עיקר כלל ונה ברור מאד שוב נשא ונתן אם אפשר ליזהר ממראות הדמים והספירה וכתב שגם המשגיג הודה שיש לחוש שפא תראה דם ירוק ואח"כ תראה דם אדום ומשלימנו להירוק וכו' והאריך בזה בסוגיא דבנות כותים גדות מעריסטן וכו' ובפסק ההלכה וחזר להשגות המשגיג וכתב וז"ל: עוד כתב אבל מי שנושא אשה צדוקית שמנוחת לו לכל ביאותיה יש לחוש להבא שפא אינה פעם תראה דם ירוק ואחר כך תראה דם אדום ומשלימנו לדם ירוק ובפרק הבא על יבמתו אמר רבא אשה רעה מצוה לגרשה וכו' וכל שכן אשה צדוקית שאינה אוכלת משחיטתו ולא סומכת על ניקורו ולא חוגגת בחגו ובפסחו דנדאי מצערתו אם בעל נפש הוא ומצוה לגרשה כל שכן שמנוחה עליה מעיקרא שלא ישאנה ע"כ ואני אומר כי החכם הזה ניבא ולא ידע מה כי לפי שיטתו אינו מוזהר עליה פינון שאין בה איסור תורה ולפי שיטתי יפה כתב שאני אומר שהיא מוזהר עליה מן התורה וסוף דבריו בזה וכן יש לתת טוב טעם ודעת בחיתון הקראים לאסור אפילו בבני הטועים ובני בנייהם בכל המון הקראים הנמצאים היום במלכות הללו ע"כ וכבר כתבתי שאסור להתחתן בהם מן התורה כי מי שכופר בתורה שבעל פה והיה חייב מיתה בידי אדם בזמן שבית המקדש קיים איך יזיה מותר לקחת את מי שהיתה מחויבת מיתה וכי תימה מפני שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות ממרים שאלו אנוסים הם פינון שגדלו אותם אבותם על אמונתם וכו' הרי הוא ז"ל כתב אין ממהרין להרגן משמע שאם הזהירו אותם ועדיין עומדין במורדן היו הורגים אותם בזמן הבית והרי אשה זו שהיא רוצה ליקח עדין עומדת במרדה להחזיק בכפרות שלהם ואם כן איך ישאנה ועדיין נאריך בזה לקמן בע"ה עלה בידנו כי בין לפי שיטתי בין לפי שיטתו אסור לקחת אשה מהם: שוב האריך בדין יינם ושחיטתם להוכיח שהם כעכומ"ז גמורים והשיב על כל דברי המשגיג על דברי תשובת רבינו שמשון ושהאמת הוא שהם מחללי מועדות אף שהם שומרים המועדות שחל בחשבונם וכו' והם פסולים לעדות וכו' ולא אמרו שקידושין שלהן הם קידושין אלא כשקדשו בפני עדים שלנו וכו' והאריך בכל הפרטים ואחר כל זה הביא דברי הרב המשגיג במה שכתב רבינו שמשון שהם בועלי גדות שיש לדון בזה דאם משום שמשלימות לדם ירוק הרי עקבאי בן מהללאל מטמא דם ירוק ומאן דסבר הכי לאו בועל נדה מיקרי וכו' והשיב על זה וז"ל ואני שמעתי ולא אבין כי לפי הנראה זה החכם לא ראה את הקראין והלא כל ימיו נתגדל במצרים והדבר מפורסם שהם כולם בועלי גדות שאינן טובלות כלל אלא מזין על ראשן מים לבד ואיך יעלה על דעת אדם לומר שאינם בועלי גדות בכרת אלא נדאי

שכח מה שהוא מְפֹרָס בְּמִצְרַיִם וְשָׂמָא לְשֵׁם בְּאַצְטֵנְבֹלְמָקוּם שְׂכַתְבַּת הַפֶּסֶק טוֹבְלוֹת בְּמִי
מְקוֹה פְּאֶשֶׁר הָיָה בְּזִמְנֵי חֻכְמֵי הַתְּלִמּוּד שֶׁהָיוּ טוֹבְלוֹת בְּמִקְוֵה הַכָּשֶׁר לְטְבִילָה וְהֵינּוּ
דְּמִתְמַיְהִים הֵתָם צְדוּקֵי חֶבֶר בּוֹעֵל גְּדָה מְשׁוּיֵית לִיהָ אֲבָל בְּזִמְנֵי הַדְּבָר גְּרָאָה לְעֵינַי וְאִין
בָּהּ הַכְּחָשָׁה וְאֶפִּילוּ שׁוֹאֲלִין אוֹתָם אוֹמְרִים כִּי הִרְחִיצָה הָאֱמוּרָה בְּפִתּוּב לְאוּ הֵינּוּ טְבִילָה
וְכִמוּ שְׂפִתְבִּתִּי לְמַעַלָּה וְאִם תֹּאמַר נְהִי נְמִי שְׁהֵם בּוֹעֲלֵי גְדוֹת וְחִיבֵי פְרִיָּתוֹת הֵם סְבוּרִים
לְעֲשׂוֹת בְּטוֹב לֹא קִשְׂיָא דְהִנֵּי מִיְלֵי בְּסִתְמָם צְדוּקֵי אֲבָל בְּאֵלוּ שְׂאֲנוּ מִרְאִים לְהֵם שְׂאִינָם
עוֹשִׂים בְּטוֹב דְּמֵן הַקְּרָא מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דְרְחִיצָה הָאֱמוּרָה בְּפִתּוּב הֵינּוּ טְבִילָה וְאִינָם
שׁוֹמְעֵין אִינָם עוֹשִׂים בְּטוֹב וְכִינּוּ שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל חִיּוּב פְּרִת הָרִי הוּא פְּסוּל לְעֲדוֹת
וְלְשׁבוּעָה וְכָל שְׂפֵן שְׂאִין הַשְּׂגָה עַל הָרֵב בְּעַל הַתְּשׁוּבָה שֶׁהוּא לֹא פְּסַל אוֹתָם מִפְּנֵי שְׁהֵם
בּוֹעֲלֵי גְדוֹת לְכַד אֱלָא לְפִי שְׁהֵם כְּמַחְלָלֵי שְׂפִתוֹת וּפְסוּלִים לְכָל הַתּוֹרָה כְּוָלָה וְעֲדוֹת
וּשְׁבוּעָה בְּכָלֵל וְלֹא אָמַר הֵכָא שְׁהֵם בּוֹעֲלֵי גְדוֹת אֱלָא לְהַפְּלִיג בְּגִנוּתָן כְּדִי שְׂיִתְרַחֵק אָדָם
מֵהֵם אֲבָל קוּשְׁטָא דְמִילְתָא הוּא שְׁהֵם בּוֹעֲלֵי גְדוֹת וְדֹאֵי וְכֹלָם בְּנֵי הַגְּדָה הֵם וְאִין בְּזָה
פְּקֻפּוּק וְכָל מִי שְׂיֹאמַר שְׂאִינָם בּוֹעֲלֵי גְדוֹת לֹא תִשְׁמַע לוֹ כִּי לֹא הָיָה בְּקִי בְּהֵם כְּמוֹנֵי שְׂאֲנֵי
דָּר בִּינְיָהֶם וְנוֹשָׂא וְנוֹתָן עִם הַדְּיִין שְׁלֵהֶם בְּכָל יוֹם כִּי הֵם לֹא דְבָרוּ אֱלָא כְּפִי מְשַׁמְעוֹת
סְוִיּוֹת הַתְּלִמּוּד וּבְאֹתוֹ הַזִּמְנֵי חֻבְרִים הָיוּ לְעִנְיָן שְׁנִשְׁוֹתִיהֶן טוֹבְלוֹת בְּמִי מְקוֹה אוֹ לְפָחוֹת
בְּאַרְבְּעִים סָאָה שְׂאֻבָּה כְּמוֹ שְׂאֻמְרוּ כְּוָלָה שְׂאֻבָּה מְדַרְבְּנָן אֲבָל בְּאֵלוּ שְׂאֲנוּ רֹאִין בְּעֵינַי
וְהֵם אוֹמְרִים שְׂכָף עֵיקַר הַמְּצָנָה לְזִרוּק עַל רֵאשִׁיָּה וּבְגוּפָהּ מְעַט מִים וּבְזָה הִיא טְהוּרָה
דְּכַתִּיב וְזָרְקִתִּי עֲלֵיכֶם מִים טְהוּרִים וְכוּ' לֹא אָמַרְהָ אָדָם מְעוֹלָם וְקוּשְׁטָא הוּא דְהֵם חוֹשְׁבִין
לְעֲשׂוֹת בְּטוֹב אֲבָל אַחַר הַהִתְרָאָה וְהַהוֹדְעָה נְסַתְלַק טַעַם זֶה וְאֶפִּילוּ לְדַעַת הַמְּשִׁיב בּוֹעֲלֵי
גְדוֹת הֵם וְכֹלָם בְּנֵי גְדָה אֱלָא שְׂאִין נְפִסְלִין בְּכָף לְשׁוּם דְּבָר אִם כֵּן לֹא יִדְעַתִּי מַה הַשְּׂגָה
הִיא עַל הָאוֹמַר שְׁהֵם בּוֹעֲלֵי גְדוֹת שְׁהֵרִי אֱמַת הוּא אֱלָא שְׁהֵם כְּמִשְׁגִּיִּים אוֹ כְּמוֹטְעִים לְפִי
דַּעַתוֹ וְלִדְעַתִּי הֵם מְזִידִים גְּמוּרִים וְאִי חוֹשֵׁב שְׁנִתְעַלַּם מִבְּעַל הַשְּׂגָה מְנַהֵג גְּשׁוּתִיהֶן
בְּטְבִילָה וּמְשׁוּם הֵכִי תְּלִי טַעְמָא בְּדָם יְרוּק וְהָרִי הֵם בּוֹעֲלֵי גְדוֹת מִן הַתּוֹרָה דְּהָא קִיָּמָא לֵן
דְּלַעוֹלָם הִיא בְּטוֹמְאָתָה עַד שְׂתַבָּא בְּמִים וְהֵם אִינָם בְּאוֹת בְּמִים כְּלָל פְּאֶשֶׁר הוּא מְפֹרָס
וְהֵם מוֹזִידִים בּוֹ וּגְרִיעֵי בְּהָא מִן הַיִּשְׁמַעְאֵלִים שְׁהֵם בְּאִים בְּמִים יוֹתֵר מֵאַרְבְּעִים סָאָה אֱלָא
שֶׁהִיא שְׂאֻבָּה וְהֵם אֶפִּילוּ זֶה אִינָם עוֹשִׂים: עוֹד כְּתִב וְכָל שְׂפֵן שְׂאִין לֹאמַר בּוֹעֲלֵי גְדוֹת הֵם
מְשׁוּם דְּיוֹם שְׁפּוֹסְקַת בּוֹ סוֹפְרָתוֹ לְמַגְנֵן ז' דְּסְבָרֵי מְקַצַּת הַיּוֹם כְּכּוֹלוֹ וּר' יוֹסִי הֵכִי סְבִירָא
לִיהָ כְּדַלְעִיל וְאִי אוֹמַר שְׂלֹא רָאָה וְלֹא שְׁמַע מְנַהֵג הַקְּרָאִין בְּזָה דְּאִם כֵּן לֹא הָיָה תּוֹלָה
עֲצָמוּ בְּזָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ: עוֹד כְּתִב וְאִם אָמַר כֵּן בְּשִׁבִיל שְׁטוֹבְלוֹת גְּשׁוּתִיהֶן בְּמִקְוֵה וְאִינָם
גְּזַהְרוּת בְּשְׂאֻבִין הָרִי ר"י בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת אוֹמַר שְׁמִקְוֵה שְׁפּוֹלָה שְׂאֻבָּה כְּשֶׁר וְהֵאָרִיף
לְהוֹכִיחַ זֶה וּבְנֻדָּאֵי שֶׁהִיא פְּלוֹגְמָא דְרַבְּנוֹתָא וּבְכָאן גִּילָה בְּהִדְיָא טַעוּתוֹ שֶׁהוּא חֹשֵׁב
שְׁנִשְׁוֹתִיהֶן טוֹבְלוֹת וְלֹא הִיא שְׂאִינָן טוֹבְלוֹת לֹא בְּשְׂאֻבָּה וְלֹא בְּמִקְוֵה כְּלָל וְהָא דְּפִלְגִי אִי
טַעְמָא הָיָה מְשׁוּם דָּם יְרוּק אוֹ מְשׁוּם מְקַצַּת הַיּוֹם כְּכּוֹלוֹ הֵינּוּ בְּזִמְנָם שֶׁהָיוּ חֻבְרִים אֲבָל
בְּזִמְנֵי הָיָה הֵם בּוֹעֲלֵי גְדוֹת בְּמִזִּיד הֵם שְׂאֲנוּ מְזַהְרִים אוֹתָן וְלֹא גְּזַהְרוּ: עוֹד כְּתִב גַּם מַה
שְׂאֻמְרוּ וְאֶפִּילוּ אֶלְעֶזֶר בֶּן הִנְרֵי שְׂפַקְפַּק בְּנִטִּילַת יָדָיִם וְכוּ' וְלֹא יִדְעַתִּי לְכּוֹנוֹן הַקַּל וְחוֹמֵר כִּי
כַּח הַדִּין הָיָה הוּא לְחִיּוּב גְּדוּי בְּזִמְנֵי שְׂפִית הַמְּקַדֵּשׁ קִיָּים אֵת הַקְּרָאִין עֲצָמָם הָעוֹבְרִים עַל
כָּל דְּבָרֵי חֻכְמִים קַל וְחוֹמֵר מְאֹלְעֶזֶר בֶּן הִנְרֵי שְׂנַדְדוּ אוֹתוֹ עַל הַמְּצָנָה קְלָה וְלְפִי זֶה רְאוּי
לֹאמַר אֵלוּ הָעוֹבְרִים עַל כָּל דְּבָרֵי חֻכְמִים עַל אַחַת כְּפָה וְכַמָּה שְׁהִיָּה לְגְדוּתָם אֲבָל מַה

שְׂכֹתֵב עֹאכ"ו שְׁיִשׁ לְנִדּוֹת הַמְדַבֵּק בָּהֶם וְכו' אֵינּוּ מִתְחַיֵּיב אֶלֶּא אִם הָיָה שְׁנִדּוֹ אֶת מִי שְׁנִדְבַק בְּאַלְעֶזֶר בֶּן הַנֵּר אֲבָל עֲכָשְׁיוֹ שְׁלֹא נָדוּ אֶלֶּא אֶת אֲלֶעֶזֶר מִנֵּי לְנוּ שְׁמִנְדִּין אֶת הַמְדַבֵּק בְּמִי שְׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי חֻמּוֹת וּמָה שְׁפִסִּים מִפְּנֵי שְׁמִרְבָּה פְּסוּלִין בְּיִשְׂרָאֵל לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה כִּי זֶה חֻשָּׁא הִיא וְרֹאזִי לְחוּשׁ לְזַרְע הַיִּצְאָא שְׁמָא יִמְשָׁכוּ אַחַר הַמִּינּוֹת מִצַּד אִמּוֹ אוֹ מִצַּד אָבִיו אֲבָל נִרְאָה לִי דְמַהֲאִי טַעְמָא לֹא שְׁיִיךְ בְּהוּ נְדוּי דְדִלְקָמָא לֹא הָנִי לִיהַ זְרַעָא וְאִם תְּמַצָּא לֹאמֵר הָנִי לִיהַ דִּלְקָמָא זְרַעָא מְעַלְיָא הָנִי כִּי אִם הָאִם מִיִּשְׂרָאֵל תְּרַגְּלוּ בְּקִטְנוֹתוֹ שְׁהוּא אֶצְלָה וְשְׁמָא גַם כִּי יִזְקִין לֹא סוּר מִמֶּנָּה וְאִם הָאִם מִיִּשְׂרָאֵל כָּל שְׁכֹן שְׁיִלְמַדְהוּ אֹרַח מְשֻׁפֵּט וְדָרְךָ תְּבוּנוֹת יוֹדִיעָהוּ וְהַפְּלֵל דְחֻשָּׁא וְדָאִי אִיפָּא אֲבָל לְנִדּוֹתוֹ עַל זֹאת אֵין לְנוּ ע"כ וְאִנִּי אוֹמֵר בְּמַחֲלָה מִכְּבוֹדוֹ יָפָה כְּתֵב הָרַב ו"ל כִּי הוּא הָיָה חַיִּיב נְדוּי וְשְׂמַתָּא כָּל הַמְדַבֵּק בָּהֶם וְהַקָּל וְחֹמֶר שְׁלֹו כֶּף הוּא אִם נְדוּי לְאַלְעֶזֶר בֶּן הַנֵּר לְפִי שְׁפַקְפַק בְּנִטְיָלָה לֹא כָּל שְׁכֹן שְׁיִנְדּוּ אֶת מִי שְׁמַכְנִים עֲצָמוֹ לְסַפֵּק כָּל גּוֹפֵי תוֹרָה שְׁמָא תְּשַׁמְשֻׁנוּ נְדָה שְׁמָא תְּאֲכִילְנוּ חֵלֶב וְדָם פִּינּוֹן דְלִית לְהוּ וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכָשׁוֹל שְׁמָא תְּאֲכִילְנוּ חֵמֶץ בְּפִסְחָא שְׁחָל בְּחֻשְׁבוֹנֵינוּ וְלֹא בְּחֻשְׁבוֹנֵם וְכִינּוֹן שְׁהֵם עוֹבְרִים עַל כָּל גּוֹפֵי תוֹרָה חַיִּיִּשְׁיָנוּ שְׁמָא תְּעַבְרִינוּ וְלֹא אֲדַעְתִּיהָ וְכִינּוֹן שְׁהוּא מְכָנִים עֲצָמוֹ לְסַפֵּק זֶה חַיִּיב נְדוּי בְּזִמְן הַבֵּית גַּם עַל הַזְּרַע יֵשׁ לְחוּשׁ כְּאֲשֶׁר כְּתֵב הַמְּשִׁיג וְאֶפְּלוּ שְׁהַדְּבָר שְׁקוּל לְפִי שְׁיִקוּל דְעֵתוֹ הָרִי הוּא מְכָנִים עֲצָמוֹ לְסַפֵּק שְׁיוֹלִיד בְּנִים בַּה' בְּגִדּוֹ הֵיִשׁ לֶךְ חַיִּיב גְּדוּל מְזָה כָּל שְׁכֹן שְׁאִנִּי אוֹמֵר שְׁאִין הַדְּבָר שְׁקוּל כִּי נְדָאִי יִמְשָׁף אַחַר הַמִּיקָל כִּי מָה לוֹ לְקַבֵּל חֻמְרוֹת חֻמּוֹת הִילְכָף הַדְּבָר בְּרוּר לְכָל רוֹאֵי הַשְּׁמִשׁ שְׁהַמְדַבֵּק בָּהֶם חַיִּיב נְדוּי וְגְדוּל עוֹנוֹ מִנְשׂוֹא כִּי הוּא סָבָה לְהַרְבּוֹת פְּסוּלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֵין לוֹ תְּקִנָּה כְּדֹאמְרֵינוּ לְגַבֵּי הַמְּרָבָה מִמְזֵרִים וְאַחַר זֶה נִשְׂא וְנִתֵּן בְּדְבָרֵי הָרַב הַמְּשִׁיג עַל מָה שְׁכָתֵב רַבֵּינוּ שְׁמִשׁוֹן דְּאָסוּר לְהַחֲיוֹתָם וְכו' וְעַל מָה שְׁכָתֵב וְעוֹד תְּנִיָּא גַבֵּי עִם הָאֶרֶץ שְׁאָסוּר בְּאֲכִילַת בֶּשֶׂר וְאִלוּ שְׁאִין עוֹסְקִין בַּתוֹרָה אָסוּר וְכו' כָּל שְׁכֹן בְּיוֹם טוֹב שְׁאִין זֶה יַעֲשֶׂה לְכֶם הַשֵּׁיב הָרַב הַמְּשִׁיג שְׁאִין זֶה רֹאזִיהַ שְׁהָרִי פִּירְשׁוּיָהּ הָרֵאשׁוֹנִים שְׁמַתוּף שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי לְשַׁחֲטָא וְלְבָדוּק אָף עַל פִּי שְׁיֵשׁ לוֹ כְּמָה בְּהַמּוֹת וְעוֹפוֹת אָסוּר לוֹ לְאֲכֹל מֵהֶם אֲבָל לְשַׁחֲטָא לוֹ מִנָּא לֵן אִי נְמִי גּוֹזְמָא קַתְּנִי וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׁאִינוּ שׁוֹחֲטִים לְעַם הָאֶרֶץ וּבְיוֹם טוֹב וּקְרָא אֲסַמְכְּתָא בְּעַלְמָא וְאִם תְּמַצָּא לֹאמֵר רֹאזִיהַ גְּמוּרָה לְאַפּוּקִי עִם הָאֶרֶץ שְׁאִינוּ עוֹסְקִים אֶפְּלוּ בְּמַקְרָא אֲבָל הָעוֹסְקִים בְּמַקְרָא לֹא נִתְמַעֵט עַכ"ל וְהַשֵּׁיב עַל זֶה הַרְדָּב"ז ו"ל אוֹ לְאֲזָנִים שְׁכָף שׁוֹמְעוֹת דְּעַדִּיף לְהוּ צְדוּקִי מְשׁוּם דְּעוֹסְקִים בְּמַקְרָא וְעוֹבֵר עַל כָּל גּוֹפֵי תוֹרָה וְעַל כָּל מָה שְׁהוּא הַלְכָה לְמִשְׁפָּה מְסִינִי וְעַל כָּל דְּבָרֵי חֻמּוֹת מִעַם הָאֶרֶץ שְׁמַקְנִים הַמְּצוֹת אֶלֶּא שְׁאִינוּ עוֹסְקִים אֶפְּלוּ בְּמַקְרָא וּלְיִשְׁרָי לִיהַ מְאֲרִיָּה דְּנֹדָאִי לֹא נִיחָא לִיהַ לְמַרְיָהוּ דְלִימָא עֲלִיָּהוּ הִכִּי שְׁהֵם מְאֲמִינִים בְּנִי מְאֲמִינִים וְאִלוּ כּוֹפְרִים בְּנֵי כּוֹפְרִים בַּתוֹרָה שְׁבַעַל פָּה וְלֹא יִדְעָתִי מָה מְבִיא רֹאזִיהַ לְהַשִּׁיג עַל הָרַב ו"ל מָה שְׁפִירְשׁוּ הָרֵאשׁוֹנִים כָּל שְׁכֹן שְׁאִין פִּירוּשׁ זֶה נְכוּן לֹא בְּלִשׁוֹן וְלֹא בְּעֵנָן כִּי מִלַּת אָסוּר אֵינּוּ מוֹרָה עַל פִּירוּשׁוֹ וְגַם הָעֵנָן וְכִי פּוֹלֵי עֲלָמָא יִדְעִי הַלְכוֹת שְׁחִיטָה וְכְמָה בְּעַלִּי תוֹרָה יֵשׁ שְׁאִינֵם יוֹדְעִים לְשַׁחֲטָא וְהוֹלְכִים אֶצְל הַבְּקִיאִים לְשַׁחֲטָא וְמָה שְׁכָתֵב שְׁאִינוּ שׁוֹחֲטִים לְעַם הָאֶרֶץ לֹא קָשִׁיָּא כָּל כִּי אֵין בְּזִמְן הַזֶּה מִי שְׁיִהְיָה עִם הָאֶרֶץ לְגַמְרֵי אֲבָל אִלוּ הַצְּדוּקִים אָף שְׁעוֹסְקִים מְקַצְתֵּם בְּמַקְרָא גְּרִיעִי טוֹבָא מִעַם הָאֶרֶץ שְׁהַזְּפִירוּ רז"ל מְטַעְמָא דְּאֶמְרוֹן אִם כֵּן יָפָה כְּתֵב הָרַב שְׁאָסוּרִין לְאֲכֹל בֶּשֶׂר וְאַחַר שְׁהַאֲרִיף עוֹד עַל הַשְּׂגוֹת הָרַב הַמְּשִׁיג כְּתֵב כָּלֵלָא דְהֵאִי שְׁקֵלָא וְטָרִיָּא שְׁהַקְרָאִין בְּזִמְן הַזֶּה כּוֹלֵם בּוֹעֲלֵי נִדּוֹת הֵם

כפי אשר ראינו בעינינו שאין נשותיהן טובלות במי מקנה ואפילו במי מקנה שאובין אלא משלכת על ראשה וגופה מעט מים והיא טהורה לדעתם וענן הטוֹעָה והנמשכים אחריו התירו להם המליקה ונמצא אוכלים נבלות וגם אינם בודקין כלל ונמצאו אוכלים טרפות וכו' נמצאת למד כי בקראין הדרים אצלנו בזמן הזה לא נמצא בהם אחת מפל המדות שהזכיר הגאון ז"ל כי בכל יום מוסיפין גרעון הם ואינם מלין את בניהם כדת שהרי אינם פורעין וקנימא לן מל ולא פרע פאלו לא מל ואינם מלין במנהל שלנו ואין מכניסין בבתיהם תלמידי חכמים אדרבה בורחין מהם כבורח מן הנחש ואדרבה ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים כי המחברים האחרונים פגון אהרן וחבריו השיאו אותם עון אשמה ואין מתפללין כמנהג שלנו כלל ואינם אומרים י"ח כי אני ראיתי הסידור שסדר להם אהרן הנזכר מב"פ הרי שהם משונים בכל דבריהם ולפיכך אסור למול את בניהם בשבת שפיון שאינם מודים בפריעה ואם פו איך יעשו להם פריעה וכי תימא ימול בלא פריעה נמצא מחלל שבת ואינו עושה מצוה והביא תשובת הרמב"ם שכתב שראוי לכבדם ולהתנהג עמהם כמנהג עונה האמת והשלום כל זמן שהם מתנהגים בתמימות ויסיירו מהם עקשות פה ולזות שפתיים מלדבר תועה על חכמי הרבנים שבודור כל שכן שישמרו לשונם מלהלעיג ומהתלוצץ בדברי רז"ל הקדושים חכמי התלמוד וכו' אף אם מחללין בגלוי הראש מועדי ה' המקודשים בימים הקבועים לנו אסור לבר ישראל לקרם ליום הקבוע להם שבודו מלבם וכו' וסיים הרי אתה רואה שנה היפך מהזכות שלמד עליהם בעל השגה והדבר ברור כי אלה הקראין הנמצאים היום אצלנו מחללין המועדות בגלוי ראש וחוץ רבה ועושים כל מיני מלאכה בהם לכן אין ראוי להתנהג עמהם כאשר היה בימים הקדמונים ומחללים שבת בכל מלאכות שהן מדרבנן ואפילו במלאכות מן התורה דאיתין מדרשא ומי ברר להם איזו מלאכה מותרת ואיזו אסורה שהרי התורה לא אמרה אלא לא תעשה כל מלאכה ואפשר שיתירו את האסור ויאסרו את המותר באין מבין: ולענין חשש ממזרות איני מודה לדברי בעל השאלה מפני שאין קידושיהם בעדים פשרים ותקנתם קלקלתם ואפשר שגם הוא לא אמרה אלא בשקדשו בעדים פשרים וכן העליתי באותה תשובה שאם יספיקו לשוב להיות פמונו ממטינא שיבא מכשורא ומקבילנא להו ושרינא להו לבא בקהל ישראל והנראה לעניות דעתי פתבתי: אלה תמצית הדברים אשר דבר בקדשו רבינו הרדב"ז בתשובה ח"ב סי' תשצ"ו אשר העתקתי לזכות את מי שאין בידו ספר התורה הזה ומי שנמצא בידו ישר יחזה כי יותר ממה שהעתקתי לפניכם כתוב שם באורך וברוחב ואחד הרואה ואחד השומע זיקוקין דנורא דנפקי מפומיה דמרו הרדב"ז בלבו יבין שלדעתו ז"ל וגם דעת הרב המשגיג פן היא שאין שום צד להתיר החיתון בהם אם לא יקבלו דברי חברות לקיים כל מה שהורו לנו כל חכמי ישראל בתורה שבעל פה שקבל משה רבינו מסיני והנושא אשה מהם אם לא תקבל דברי חברות כל ימיו בעבירה בשקבו ובקומו במאכלו ובמשתהו וזה ידוע ומפורסם דלא אפשר דרי ממה שהיה בזמנו ואיפכא מיסתברא חסורי מחסרא והכי קתני אסור דרי על אחת כמה וכמה מאשר היה בימי מרו הרדב"ז ז"ל ולמפורסמות אין צריך ראיה: ובאמת מה שכתב בתשובה שבח"א סי' ע"ג דמשמע מתשובת הרמב"ם שפשוט היה לו שמוותרים לבא בקהל אפילו בעודם קראים בהורגותיה דמרו הרדב"ז אומר אני דאינו מוכרח להבין פן מדברי הרמב"ם שהרב דקדק מדכתב הרמב"ם שאשה

רַבְּנִית נִשְׂאֵת לְאַחַד מֵהַקְּרָאִים כִּי דִין חַו"ל בְּכַתְּנֻבָּה וְקִידוּשֵׁינָה וְיָמָּה תִּקְוֶן הוּא זֶה אִם הִיא
אֲסוּרָה לּוֹ מִשּׁוּם סֶפֶק מִמְזוּרוֹת וְכִי תִימָא שְׁטַעוּ אוֹתָם שֶׁהִשְׁיֵאוּהָ לָמָּה לֹא הִזְהִיר אוֹתָם
שְׂדֵבֵר זֶה אֲסוּר וְלִכּוּפּוֹ לְהוֹצִיא קְדִין סֶפֶק מִמְזוּר וְכוּ' וְלִי הַדֵּל יִתְכַן לֹאמַר שֶׁבְּכָלֵל מֵהַ
שְׂכֵתֵב הַרְמַב"ם שֶׁנִּשְׂאֵת לְאַחַד מֵהַקְּרָאִים כִּי דִין חַו"ל נִכְלָל גַּם כֵּן שֶׁקִּבֵּל דְּבָרֵי חֲבֵרוֹת
וְקִבֵּל תּוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה שְׁבַלֵּא זֶה אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימָנוּ שֶׁתִּנְשֵׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכֹן
מִקְרָא מִפְּנֵי רֹב הַמְּכַשׁוּלוֹת שֶׁיִּנְצָמְחוּ מִזֶּה בְּמֵאֲכָלוֹת וּבְעֵילוֹת אִסוּר וְכִיּוֹצֵא כְּמוֹ שֶׁבָּאָר
הוּא עֲצָמוּ בְּהַתְּשׁוּבָה שֶׁבְּסִי' תִּשְׁצִ"ו הַנִּזְ"ל וְיִבְלָאוּ הֵכִי לְדַעַת הַרַב מוֹהֲרִיק"ש בְּתִשְׁבוּבוֹתָיו
בְּסִפְרֵ אֲהֵלֵי יַעֲקֹב בְּסִי' ל"ג (בד"ה גַּם תְּשׁוּבַת הַרְמַב"ם) תְּשׁוּבָה זוֹ אֵינָה לְהַרְמַב"ם כִּי
הִיא הֵיפֶךְ מִמָּה שֶׁכָּתַב בְּחִבּוּרוֹ וְכוּ' עִי"ש וְלִכְּוֹן הַדְּבָר פְּשׁוּט שֶׁלֹּא אָמְרוּ הַמַּתִּירִים לְהַתְּחַתֵּן
בָּהֶם אֲלֵא לְאַחַר שֶׁיִּקְבְּלוּ דְּבָרֵי חֲבֵרוֹת וְכָל הַתּוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה כְּמוֹנוֹ הַיּוֹם אֲבָל בְּעוֹדָם
קְרָאִים אֵין שׁוּם צַד הֵיטֵר לְהַתְּחַתֵּן בָּהֶם כָּלֵל וּגְדוּלָה מִזֶּה נִרְאֶה קֶצֶת מִדְּבָרֵי תְּשׁוּבָתוֹ
שֶׁבְּסִי' רי"ט (בְּדָפּוּס וּוּאֲרִשָׁא תַרמ"ב הִיא בַח"ד סִי' אֶלֶף ר"ץ) שֶׁאֵינּוּ מְסַפִּים לְהַתִּירָם
אֲלֵא אִם כֵּן יִקְבְּלוּ כְּפֹלֵם כְּאַחַד אוֹ לְכָל הַפְּחוֹת קֶהֶל גְּדוֹל מֵהֶם עוֹל תּוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה שֶׁזֶּה
הוֹכְחָה גְּדוּלָה שְׁשָׁבִים בְּאַמַּת לְדַת הָאָמַת בְּלִתי שׁוּם תְּכִלִּית וּפְנִיָה זָרָה כִּי אִם לְאַהֲבַת
הָאָמַת וְהַצְדִּיק אֲבָל אִם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם מֵהֶם בָּאִים לְהַתְּגַיֵּר לְהִיּוֹת כְּמוֹנוֹ לֹא הֵיָה מְסַפִּים
לְקַבְּלָם כִּי יֵשׁ לְתַלוֹת בְּאֵיזָה סִבָּה חִיצוֹנִית וְלֹא מֵאַהֲבַת ה' וְתוֹרָתוֹ שֶׁכֵּן כָּתַב שֶׁם וְנז"ל
עוֹד יֵשׁ טַעַם כָּלֵלִי לְכָלֵל הַקְּרָאִין שֶׁהֲרִי יִשְׂרָאֵל הֵם וְקִידוּשֵׁיהֶן קִידוּשֵׁין וְאֵין גִּיטוֹן כְּתַנְתָּ
חַו"ל וְכוּלָם פְּסוּלֵי עֵדוּת הֵם מִדְּאוּרֵיִתָּא וּמִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בְּחֻקֵּיהָ זוֹ סִפְנָה גְּדוּלָה שֶׁהֲרִי כְּמָה
מִשְׁפָּחוֹת מֵהֶם בָּאוּ לְכָלֵל הַקֶּהֶל לֹא רְאִיתִי לְהַעֲרִיף בְּזֶה וּמוֹטָב שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹגְגִין וְכוּ' וּמִכָּל
מְקוֹם מוֹדָה אֲנִי שֶׁאִם הָיוּ מְסַפִּימִים כְּפֹלֵם לְבוֹא לְדַת חֲבֵרוֹת וְלְקַבֵּל עֲלֵיהֶם קַבְּלַת רז"ל
לְהִיּוֹת כְּמוֹנוֹ הֵינּוּ מִתִּירָם לְבֹא בְּקֶהֶל עִם הַסִּפְמַת הַחֲכָמִים נר"ו וְהַטַּעַם כִּי כָּל קִידוּשֵׁיהֶן
הֵם בְּעֵדִים מֵהֶם שֶׁהֵם פְּסוּלֵי עֵדוּת וְכִמוֹ שֶׁכּוֹנְסָה כָּף פּוֹטְרָה וְאֵין לְחוּשׁ אֲלֵא לְדוֹר
הֶרְאִשׁוֹן שֶׁהָיוּ קִידוּשֵׁין בְּעֵדִים כְּשָׂרִים וְשָׂמָּה נִתְּגַרְשָׁה אַחַת מֵאוֹתוֹ הַדוֹר אַחַר שֶׁפָּקְרוּ
בְּעֵדִים פְּסוּלִים וְהִלְכָה וְנִשְׂאֵת בְּאוֹתוֹ הֵגֵט שֶׁנִּמְצָאוּ הַבְּנִים מִמְזוּרִים וְלֹא הֵיִיתִי חוֹשֵׁשׁ
לְחֻשְׁשָׁא זֶה כְּדִי לְהַסִּיר שֶׁם הָאֲנֻמָּה הַזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֻשְׁשָׁא רְחוּקָה כִּי שָׂמָּה אוֹתָם אֲשֶׁר
נִמְשָׁכוּ אַחַר צְדוּק וּבִיתוֹס לֹא הָיוּ נִשְׂוֵאִים נִשִּׁים וְאִם תִּמְצָא לֹאמַר שֶׁהָיוּ נִשְׂוֵאִים שָׂמָּה
לֹא גֵרֵשׁ אֶחָד מֵהֶם אֶת אִשְׁתּוֹ וְאִם תִּמְצָא לֹאמַר גֵּרֵשׁ אֶחָד מֵהֶם אֶת אִשְׁתּוֹ שָׂמָּה בְּעֵדִים
כְּשָׂרִים גֵּרֵשׁ וְכַתְּוֶן רז"ל שֶׁעֲדִינָן בְּאוֹתוֹ הַדוֹר לֹא פָּקְרוּ לְגַמְרֵי כְּאֲשֶׁר הוּא בְּזָמַן הַזֶּה
אַחַר שֶׁהָיוּ לָהֶם מְפָרְשִׁים כְּעֵנָן וְחֲבָרָיו שֶׁהִטְעוּ אוֹתָם וְאִם תִּמְצָא לֹאמַר בְּפְסוּלֵי עֵדוּת גֵּרֵשׁ
שָׂמָּה אוֹתָהּ הַמְּגוֹרֶשֶׁת לֹא נִשְׂאֵר לְאַחַר וְאִם תִּמְצָא לֹאמַר נִשְׂאֵת לְאַחַר שָׂמָּה לֹא יִלְדָה
מִמְּנוֹ וְאִם תִּמְצָא לֹאמַר יִלְדָה שָׂמָּה סָרִים אוֹ אֵילוֹנִית יִלְדָה וְאִם תִּמְצָא לֹאמַר רְאוּי לְהוֹלִיד
יִלְדָה שָׂמָּה מִתּוֹ בְּעוֹדָם קְטַנִּים וְלֹא הֵגִיעוּ לְכָלֵל בְּנִים וְאִם תִּמְצָא לֹאמַר הֵגִיעוּ לְכָלֵל בְּנִים
כָּל אֶחָד מֵהַנְּמַצָּאִים עֵתָה יָכוֹל לֹאמַר אֵינִי מֵהֶם וְכָל אֶחָד מִתֵּר לְבוֹא בְּקֶהֶל לְבַדּוֹ: כָּלֵלֵא
דְּמִלְתָּא דְכִיּוֹן שֶׁאֵין הָאִסוּר מְבוֹרֵר אִם הָיוּ מְסַפִּימִים כְּפֹלֵם לְשׁוּב אֵלֵינוּ וְלְקַבֵּל דְּבָרֵי
חֲבֵרוֹת הֵנּוּ מְמַטִּינָא שְׂיָבֵא מְכַשׁוּרָא בְּכָלֵל חֲבָרֵי לְהַתִּירָם לְבֹא בְּקֶהֶל וְזֶה לְשׁוֹן כְּפַתּוֹר
וְכַרַח וּמְסַתְּבָרָא שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ אִם אֶחָד מֵהֶם קִדְשׁ בֵּת יִשְׂרָאֵל וְכַדְאֲמַרִּינוּ בְּכוֹתֵי שְׂקִדְשׁ
הֵנּוּ עוֹבְדָא וְאַצְרָכוּהָ גֵטָא וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה אִם כֵּן נִמְצָא קוּלוֹ חוֹמְרוֹ וְהַצְדוּקִים אֵינָם
נִמְצָאִים הַיּוֹם בְּזָמַנָּה מוֹסִיפִין גְּרִיעוֹת אֲלֵא שְׂרַבִּים מֵהֶם מְתִינְהֵדִים תְּמִיד וְכַמְעַשָּׂה

שאינרע סוף מתזזור רס"ז מקהל גדול מהם שנתניקדו ביום אחד במצרים על ידי הגייד רבינו אברהם נר"ו והמתמיר תבוא עליו ברכה עד כאן לשונו וזה הגייד רבינו אברהם נראה לי שהוא בנו של הרמב"ם ז"ל ולא חשש וקבל דוד ו' אבי זמרא הרי שפתב וישנה דבריו לומר שאם מקבלים כולם דברי חברות וכו' אלא שמדבריו בתשובה אחרת נראה בעליל דלא שאני ליה בין רבים ליחיד מפל מקום פשיטא ודאי דלא סגי בלא קבלת דברי חברות שבוה יש לחוש לכמה מכשולות כנז"ל: ותלמידיה דמרן הרדב"ז מר גיהו הרב מוהריק"ש בספר אהלי יעקב בסי' ל"ג הביא תשובת הרב המשיג על דברי הרדב"ז והאריף לסתור דבריו ולקיים דברי רבו בענין היתר להתחתן בהם מתמת שאין קידושיהם קידושין שהרי מקדשין בפני עדים שלהם שהם פסולים לעדות וכו' וכתב מפני דאם שבים בתשובה ומקבלים דברי חברות מותר לקבלם לקרבם לחסות תחת כנפי השכינה ומותר להתחתן בהם אבל ודאי אם אינם מקבלים דברי חברות לקיים כל דברי חכמים בתורה שבעל פה המקונבלת אצל כל ישראל הם פי לא להזכיר להתחתן בהם ויהיו כל ימיהם בעבירה בכמה מכשולות שיבואו לידם כמו שמבואר בגוף תשובת הרדב"ז ובכל אשר יפנו ירשיעו רח"ל וכל מה שהאריף הרב מוהריק"ש (מדף ס"ג והלאה) הנה על השאלה בקראין שקבלו עליהם דברי חברות וחזרו בתשובה להאמין בדברי רז"ל אם מותרים לבא בקהל ישראל אבל כל שהם עדיין בטעותם שלא להאמין בדברי רז"ל אין כאן לא שאלה ולא תשובה דפשיטא ודאי דאסור להתחתן בהם ומלבד שיש לחוש לכל המכשולות כנז"ל אתה תחזוה מה שפתב הגאון העסיד חתם סופר זצ"ל בפתיחה להלכות יין נסוף שהובא בספר לב העברי ח"ב ד' כ"ד ע"א (הספר שבידי הוא דפוס לבוב שנת תרל"ד ואין מצויין בו לא דפים ולא נומריין אף ספרתי מדף של ההקדמה והנצרך לנו הוא בדף כ"ד בד"ה וכו' וכו' שלא ליתן פירוד) עפ"ם לאו דוקא דכל שאינו בתורת משה רבינו ע"ה הן בכתב הן בע"פ איכא הסרה מדרכי דתינו וגר תושב יוכיח רק לענין הנאה יש לחלק וכו' אבל איסור שתיה משום בנותיהם ומשום הסרה מדת ישראלית אין חילוק כו' ועיין בפרק בנות פותים ד' ל"ג ע"ב בנות צדוקים וכו' דנראה מזה דצדוקים והקראים הסרים מדרכי תורתנו ראוי להרחיק משתיית יינם משום בנותיהם ולבסוף אתו לאימשוכי להסיר מדרכי ה' וגרוע מנכרי דמינות משקה ועיין מה שאמר ר' טרפון בפרק כל כתבי ד' קט"ז ע"א וכו' עד ומ"מ טוב לפני ה' להמלט מהם ומהמונם לא תקרב אל פתח ביתה וכל באיה לא ישוּבון עכ"ל הרי דאוסר השתייה עם הקראים משום בנותיהם דכל שאינו בתורה שכתב ובתורה שבעל פה איכא משום הסרה ולכן פשיטא ודאי דאסור להתחתן בהם אם לא יקבלו עליהם תורה שבעל פה וכשיקבלו דברי חברות לקיים כל המקונבל בדינו מתורה שבעל פה ולא יהיה מקום לחוש לשום תכלית ופניה נרה פי אם לאהבת האמת בזה הוא שחזקו הקדמונים אם מותר להתחתן בהם או חיישינו למזרות וזה ברור ופשוט ואף באופן כזה רבו האוסרים כמו שמתבאר מפל הרשום בכתב אבל בלתי שקבלו לקיים תורה שבעל פה המקונבלת אצל כל ישראל בכל פרטיה חלילה להעלות על הדעת שום שמץ היתר: והגאון מוהרש"ל בים של שלמה בפרק עשרה יוחסין סוף סי' יו"ד אחר שהביא מה שכתב מרן הב"י בשם תשו' כרבינו שמשון שאסר להתחתן בהם פתב ואני שמעתי שחכם גדול באר ישראל רצה להתיר את הקראין ונתקצרה לו השעה מן השמים והלך לעולמו ולא נשא פנים

לתורה ברוך המקום עכ"ל הנה ערכתי לפניה פל הסברות שראיתי בזה מערכה מול מערכה ולמעשה מי לא ירא להכניס ראשו בין ההרים הגדולים ולא יחוש לדעת האוסרים והם שרים רבים ונכבדים ובפרט בזמן הזה רחוק מאד לצייר שיקבלו דברי חברות לשמור ולעשות ככל המקובל בידינו בתורה שבעל פה ומי הכניסם בכל זאת ואינהו בהיתרא ניחא להו טפי והלואי שלא יהיו דברי רבותינו וחקמי ישראל פחוקא בעיניהם ואיש או אשה אשר ידבק בהם אין רגע בלי פגעים רעים במכשול המאכלות ובעילות אסורות וחקילול שבתות וימים טובים ככל אשר דבר בקדשו הרדב"ז בתשובתו ובלאו הכי עינינו הרואות שמרחקים מאד קרבתם לבני ישראל וסורו טמא יקראו למו ואם מפני איזה סבה ירדוף אחד מהם וירצה להתחתן בנו בלי שום ספק לא מאהבת ה' ותורתו מאשר יקרו בעיניו דברי עבדיו חכמי התלמוד יעשה זאת כי אם בשרירות לבו לך ויתורו אחרי לכתם עיניו נתן בבת ישראל ועיניה נתנה באחר ואחרי שלא יקבלו דברי חברות ולא ישבו בתשובה שלמה בלתי שום פניה רק מאהבת ה' ותורתו חלילה להעלות על הדעת שיהיה שום היתר להתחתן בהם ואין להביא ראיה להתיר בזמנינו מדברי הראשונים המתירים בזה כי הימים הראשונים היו טובים ורבים מהם היו מתנהגים לשם שמים ובהם דברו המתירים ועתה אחסור דרי ואם היו הקדמונים רואים הדור הזה היו צועקים בקול מר פשוט לרחק ולא לקרב חלילה: והנה הרב פתחי תשובה בסוף סי' ד' הביא מה שהשיב הגאון נודע ביהודה קמא סי' ה' באחד שנשא בת קראי דהרמ"א אסרם משום ספק ממזרות ואמנם נוכח לומר דלא אסר אלא באתרא דקביעי ואף שרובן לאו בני גירושין ניהו מפל מקום חשיבי ולא בטלי אבל אם פירש אחד מהם אמרינן כל דפריש מרובה פריש וכו' ומסיק שאם האשה הזאת היתה במקום קבוע לישיבת הקראים ובהיותה גדולה ובת דעה הלכה משם ובאה לכאן עדין אסורה משום קבוע דהא גם היא מוזהרת ולדידה לא חשיב פירש וכו' ואם האשה לא היתה במקום קביעות ואבותיה נסעו משם ונולדה חוץ למקום קביעות הרי זו מותרת להשאיר תחת בעלה כיון שקבר נעשה מעשה אבל אם היא בגדלותה כבר היתה במקום קביעות והיא בעצמה נסעה משם אין אני מהמתירים ולא מהאוסרים כיון שפמה קדמונים התירו לקבלם במקום קביעותם לכן איני אומר בה לא איסור ולא היתר אלה תורף הדברים אשר הביא הרב פתחי תשובה ובמחילת פבוד גאונו השמיט מדברי הגאון נודע ביהודה דבר גדול ונחוץ לדעת אותו כי הרוצה דברים אלו יחשוב שבאופן שהסכים שמוותרת להשאיר תחת בעלה אחר שקבר נעשה מעשה היינו אפילו אם היא עדיין קראית שלא קבלה עליה דברי חברות (וכדמשמע ליה להרדב"ז בח"א סי' ע"ג מתוך דברי תשובה להרמב"ם) אבל אין זה אמת שהרי כתב מפני בזה הלשון הנה גם היתרים אלו שייכים פאן דאטו מותר להתחתן הקראים בעודם מחזיקים במנהגם הגרוע הלא האיסור מבואר בתשו' רב אשכנזי סי' ג' שאף בלא חשש ממזרות אסור לדבק בהם עכ"ל הרי מבואר דלא אמר להתיר אחר שנעשה מעשה אלא בקבלה עליה דת משה ויהודית שבאופן זה אין לנו אלא משום חשש ממזרות ובה נסמוך אחר שקבר נעשה מעשה לומר כל דפריש מרובה פריש אבל אם לא קבלה דת ישראל הרי זו אסורה גם לדעתו כמו שהעיד בשם תשו' רב"א וכן דעת הרבנים שהבאתי למעלה וזה ברור והרב פתחי תשובה קיצר במקום שהיה לו לבאר: ונשאלתי בענין זה מרב אחד יצ"ו וז"ל זה כשילשים שנה אשר נתתישב

איש ואשתו מעדת בני מקרא קראי ממדינת קררים וילדו פה בנים ובנות וזה לא פביר עשו היפרות ביניהם איש עברי מאחינו בני ישראל עם בת הקראי ונתקשרו ביניהם בקשר ידידות אמין וחזק עד אשר בת הקראי אמרה אל העברי פרשה כנפיה עלי ואנא אהוי לה לאינתו פדת משה וישראל וגם אבותיהם אמרו לדבק טוב והנה אחרי אשר ברכם ה' בהון ועושר באו לפני לאמר הבה לי אשתי ואנא אשא אותה בחופה וקידושין ואנכי לא עניתי דבר ולא חפצתי להשתקע בדבר אף עתה זה כמה פעמים בא בהצפירה פום עד מתי ניזיל בהאי דוחקא אחרי אשר חפצנו על פי דין תורה לכן אמרתי אדברה אל כ"ת ודבר מה יראני והנה מה אומר בודאי לא נעלם מעיני כ"ת דברי הנודע ביהודה קמא סי' ה' ממש בכגון דא רק שפבר נשאת ועיקר בנינו מה הנערה לא היתה במקום קביעותם וכגון דא גם כן שמעולם לא היתה בשם פי נולדה פה לכן אבקש אולי כ"ת ימצא עזר ותרף לזה פי באולי נודע לכ"ת מדינות אלו פי ישנם פה האנשים האומרים ואם לא לקחתי בחזקה וד"ל בודאי אם אפשר מותר שיאכלו בשר שחוטא וד"ל אחרי אשר אחזה אני הקשר לא ינתק ביניהם בשום אופן ובאים לפני בתחוננים ידבר עשיר אמרתי אשאלה כ"ת מי פמוהו מורה ואנא אוקיר מזלי דמר וכתבוטן עלי וילדברי תשובתו אצפה וכו' עכ"ד נר"ו גם קבלתי מכתב מרב אחר מעיר אחרת יצ"ו ונראין הדברים פי שניהם שואלים הלכו על גזון אחד וז"ל השני ייטיב נא כ"ת להשיבני בהקדם פי נחוצן לי הדבר הנה אברך אחד השתדף עם בתולה בת קראי והיא רוצה להנשא אליו בחופה וקידושין פדת וכו' אף ידוע פי על פי דין תורה אין שום היתר לזה רק הנוכ"י בשו"ת קמא פתב בגזון כזה שאם פבר נשאת תתקיים והיתרו בנוי העיקר שאם היא יצאתה ממקומותיהם בעודה קטנה אזי יש היתר אבל לכתחילה הוא אינו אומר לא איסור ולא היתר ופה היא בת עשיר ונולדה בפה ומעולם לא היתה במקומותיהם ואינה יודעת מנהגייהם פי בלאו הכי מנהגייה פנכרים אף אם לא יתירו להם להנשא כד"ת אזי המה מוכנים להמיר דתם בכדי שיוכלו לינשא זה לזו לכן ייטיב כ"ת להשיבני תכף ומיד פי נחוצן הוא זה ולתשובת כ"ת ה נצפה וכו' עכ"ד נר"ו ואנכי הדל השבתי על שני פתבים הבאים פאחד הנ"ל בסיגנון אחד והוא זה פי עיינתי בדברי הפוסקים המדברים והמה מערכה מול מערכה פרשום בקונטרסי ואין דעתי נוחה להמיר בשום אופן אף אם הנה גזון דידן פגזון הגאון נודע ביהודה (לאחר שנשאת) וקל נחומר בגזון זה שהיא רק משודכת (או מופקרת) לו חלילה להעלות על הדעת שום צד היתר ואי לאו האי יומא דקגרים לקצר באמרים (פי הוא סמוך לחג הפסח) חפץ חיים להעתיק לפניו להבות דב"ק בספרי דבי רב אשר שזפתם עיני וכו' והעמקתי רק דברי הרב אהרן הלוי שבשו"ת בשמים ראש הנז"ל (בד"ה ותשובת) ומה שכתב בים של שלמה הנז"ל (בד"ה והגאון מוהרש"ל) ע"כ דברי תשובתי לשניהם: אחר שלשה חדשים קבלתי עוד מכתב מהרב הראשון ואלה דבריו הנה מאז קבלתי מכתבו הנכבד עד עתה נעשה ענין אחר בענין השאלה מבת קראי שהשתדכה עם עברי מאחינו בני ישראל והנה עתה נסעו מפה ואחד מהסביבות סדר להם קידושין ועתה באו לפני הזוג הנ"ל ובקשו שארשום להם בהמעטירקעס (הוא פנקס מטעם הממשלה שבו רושמים הנולדים והמתים הנושאים והמתגרשים פיוצא) אף אחרי אשר בלא רבנים מפורסמים לא רציתי לסמוך על עצמי אמרתי אשאלה פי הרבנים ויעניין בס' תפארת ישראל סדר נשים סו' ג' בשם אביו והנה

פניתי במכתבי לכבוד הרב הג' שיח'י אבד"ק שאנויל ודק' ראסיין ובאו אלי תשובתם להיתר ובפרט אחר שנעשה מעשה נעתה אמרתי אחרי אשר גם כבודו ידע מהמעשה אמרתי אודיע לכתר"ה את המעשה והנני מבקש גם את כתר"ה להשיבני חות דעתם הרמה בזה ובאם אפשרי שישפיע גם כתר"ה כי הרחמנות עליהם גדלה מאד והוריהם בוכים ומייללים כי באם תלילה לא ימצא עזר ותרחף אזי תלילה יאנסו להמיר דתם וכו' יען פי בלא רשותי לא יורשם ששם בהמיטרק ואז בניהם אשר יולדו יחשבו לממזרים עם דתי הקיר"ה יען פי לא באו בס' הזכרונות לכן אהובי ידידי שיחיה נא להשיב לי חו"ד הרמה בזה וכו' עכ"ד ולא השבתי לו בעצמי רק צויתי לחתני הי"ו וכתב לו שאם ישלח לי תשובות הגאונים משאנויל וראסיין יצ"ו או לכל הפחות העתקת דבריהם אז אחנה דעי גם אני בעזרת צורי ומגיני: ואנכי עפר ואפר תחת פפות רגלי גאוני דורנו יצ"ו אומר אני אף אם דעתם באמת כאשר מעיד בשם השואל יצ"ו אינני מודה לדעתם וסברתם כלל לא מבעיא אם דעתם להתיר לעשות מעשה לכתחלה שלא פדעת הגאון נודע ביהודה אלא אף אם לא אמרו להתיר אלא אחר שפבר נעשה מעשה וכהוראת הנודע ביהודה פבר כתבתי למעלה שאף המתירים להתחטן בהם לא התירו אלא בשקבלו דברי חברות לשמור ולעשות את כל דברי התורה שבעל פה אשר רחוק מאד להאמין בבת הקראי שפנדון דידן שתקבל עליה דברי חברות כנו"ל וכבר הגיד השואל השני שכל מעשיה מעשה נכרים ומקצה מן הדעת לומר שנתנוססה בה רוח טהרה מפחד ה' ואתבת התורה שבעל פה כי רק בשרירות לבה תלף ועיניה נתנה בו ואשר נתקשרו באהבה זה עם זה והיה במחשף מעשיהם יבקשו אנוכל למו אכלה ומחמה פיה בפומבי ובלי מעצור ויהיו מוכשלים וכל ימיהם בעבירה בביאות אסורות וכל המכשולים שהזכיר הרדב"ז בתשובתו וגם הרב המשגיג על תשובת רבינו שמשון מודה בזה וכבר כתבתי שגם הגאון נודע ביהודה הזכיר זאת בתשובתו שאין שום היתר בעודם מחזיקים במנהגם הגרוע ושהאיסור מפורש בתשובת רבינו בצלאל וכו' ובאמת אין לתאר בכתב התקלות שתצמחנה מההיתר בכינצא לזה ולכן אם אמת כמו שכתב השואל, בשם שני הגדולים הנ"ל יחיו כבודם במקומם מונח כי הפריוז על המדה ואיני שומע להם בזה כלל תערב עלי שיח שפתי צדיק הוא אהרן מסג"ל שבשו"ת בשמים ראש הנ"ל ונדעתי העניה לרחק ולא לקרב בשום אופן כלל: ויהי פי ארכו הימים מאז שלח ידידי חתני הנ"ל הי"ו מכתב הנ"ל להשואל הנ"ל ולא ראיתי שום תמונת אות ממנו נכנס ספק חשש בלבי אם פנים הדברים שהספימו הגאונים הנ"ל יחיו להתיר ובפרט אחר שפבר נעשה מעצמו (כמו שכתב בשם הרב השואל) שמשמעות הלשון הוא שיפה פחם להתיר לינשא לכתחילה נגד דעת הגאון נודע ביהודה שלא הספיע להתיר אלא לאחר שפבר נשאת ואמרתי שאל אביה ונגדה זקניה ויאמרו לה אם פנים דברי השואל האומר בשם והנה האדרס להגאון מראיסיין יצ"ו אין ידוע לי וכתבתי לשאנויל לכבוד ידידי הגאון הגדול פמהר"י זכריה שטערין יצ"ו ליידע אם אמת אשר נאמר לי בשמו ושיודיעני טעמו ונימוקו וכתבתי לו דברי השואל ותשובתי וגם דברי מכתב השני מהשואל הראשון והגאון יחי השיב לי בענין זה ונ"ל אודות מה שכתב שהגיע שני מכתבים מעיר פ' על בת קראי להתחטן עם פר ישראל ובקש להשיבו אם אמת מה שאומר השואל בשמי הנה לא ידעתי מ"ש השואל בשמי ואשר כפי הנראה שכת"ר קצר גם באופן השאלה אשר כתב לי

השואל (אמר החח"מ מה ששלחתי לו הוא העתק דברי השואל ממש בלי תוספת ומגרעת זולת מקומן של שכתובים וטיטו"ל שזה השמטתי) וקשה עלי לחפש אחר מכתב השואל וכפי זכרוני כתב השואל שהוא ממש כעין השאלה בנו"ב מ"ק סי' ה' שהאשה מעולם לא היתה במקום קביעות שאבותיהם נסעו משם ונולדה חוץ למקום קביעות ולפי מכתבו הפחור קדשה בהיותם בגימנאזיע (אישקוולא) בעיר חארקאוו וכעת מתרצים אבותיהם בזה ורוצים לעשות בפנמבי הנישואין והשואל כתב שלדעתו היא ממש השאלה שבנדוע ביהודה ומפל מקום אינו רוצה לעשות מעשה בלתי הסכמת רב מפורסם והנה לא ידעתי השואל עד עתה בשם רק ממכתבו וגם מהחתימות הנדפסת שהונח על המכתב ניכר שאינו הרב הקאזאנער (חכם באשי) מהממשלה רק האב"ד משם מפל מקום הוסכם אצלי שלא להשיב בד"ת ורק להשיב בקצרה בשורות אחרות שמיהרתי להשיב תכף בא מכתבו שלא אוכל להשיב מאומה באשר במכתבו לא נתבאר פרטי השאלה בשלמות אם לא נמצא שם עוד איזה מהקראים (ואף שהשואל כתב אלי מפורש שאין עוד קראי שם אבל כוננתי היתה על חארקאוו שאולי נמצא שם עוד בעיר או בגימנאזיע דשם) ועל כל פנים גם הנודע ביהודה לא כתב רק שמותרת לישאר תחת בעלה הואיל וכבר נעשה אבל לא באופן זה אף אם יתבאר בעדים שכבר קידשה אבל לעשות עתה חופה וקידושין על ידי רב דמתא זה חשיב כהוראה לכתחלה ובעיקר הענין ידוע שרבו המחמירים וגם מהלומדים המהפכים בזכותם פכתוב בשו"ת בשמים ראש סי' ר"ך וכמו שכתב שם הפסא דהרסנא במפתחות ואף שרבו החולקים ואשר צוחו עליו בזה התשובה בפרט וכידוע ונעצתי בעובדא דידי שיכתוב לשנים מגאוני זמנינו ושלא יכניס עצמו לכל בזה בלי הוראתם ואם ישיג מכתבם וירצה אז לכתוב אלי אז אשיב לו דבר בל"נ איה"ש כאשר עם לכבי בעובדא דידיה זאת בזכרוננו מה שהשבתי לו אז ונחפצתי לראות ההעסקה ממכתבי אשר אקנה כי אמצא אצלי אחר החיפוש הרבה במכתבי ונהעיקר ראיתי עלי חובה למנעו שלא לסדר קידושין בעצמו שלא יאמרו להקל לכתחלה ושיכתוב עוד לשנים מגדולי זמנינו אשר שיערתי כי באופן זה ישמע לעצתי שלא לעשות מעשה בעצמו ולהיות מתון בזה וגם הייתי חפץ שידיעני ולהעתיק תשובתם ואף לא הגיעני שום ידיעה כלל משם מאז ודי בזה לעת עתה עד אשמע דעת חכ"ב ואדמה איה שיהנה מהראוי לכ"ת להשיב לשם גם כן בקיצור ואולי השיגו עוד מכתבים שישלח לי העתקתם עכ"ד הגאון משאוןיל יחיה אכן נודע הדבר כי לא באשר אמר בשמו הרב השואל היא דעתו ואדרבא דעתו להחמיר מלסדר להם חופה וקידושין אף אם יתברר שכבר קדשה ועם פי לזה יש לי לדון את הרב השואל לכף זכות שטעה בכונתו והבין שדעתו להתיר (אף שרחוק להבין כן מדבריו הנ"ל).

ולכן כתב בשמו שמתיר אמנם תמוה לי על השינוי הנראה לעינים בצירור השאלה בין מה שהציע לפני ובין מה שכתב לשאוןיל כי במכתבו אלי אין שום רמז שהפחור והבתולה היו בעיר חארקאוו כלל ולשאוןיל כתב כי קדשה בעודם בגימנאזיע בחארקאוו ומפני זה הוצרך הגאון המשיב יחי' לשאול ממנו אם בחארקאוו נמצאים מהקראים או לא (פכתוב במכתבו הנ"ל) ולולא קשה בעיני להעלות שמץ חשד על רב באתריה (עם פי לא ידעתי מאז הימים מסתמא ירא את ה' וחרד הוא ועולה לא ימצא בפיו חלילה) הייתי אומר כי דברים בגו כי אחרי שהעיר חארקאוו לא רחוקה היא מאתנו העלים ממני

דָּבָר זֶה כִּי שִׁפְט בְּדַעְתּוֹ מֵה שֶׁהוּא הָאֵמֶת שְׁאַנְחָנוּ יוֹדְעִים כִּי נִמְצְאִים בְּחֶאֱרָקָאוּ קֵהֶל
גְּדוֹל מֵהֶם הַדְּרִים שָׁם יוֹתֵר מִשְׁשִׁים מִשְׁפָּחוֹת גְּדוֹלוֹת מְלִבַד הַרְבִּים מֵהֶם הַהוֹלְכִים שָׁם
לְרֵגְלֵי מִסְחָרָם וְלִשְׁאֹנוֹיִל שֶׁהֶרְחַק מְאֹד בֵּינָה לְחֶאֱרָקָאוּ וְלֹא יָדְעוּ מִזֶּה הֲצִיעַ גּוֹפֵא דְעוֹבְדָא
כְּאֲשֶׁר הִיְתָה בְּאֵמֶנָה כִּן הִיָּה עוֹלָה עַל דַּעְתִּי לֹאמֵר לִוְלִי שֶׁהִשְׁוֹאֵל הוּא רַב בְּיִשְׂרָאֵל וְרַחוּק
לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת לְחַשְׁדּוֹ בְּזֶה וְעַל כָּל פָּנִים הַדְּבָר תְּמוּהָ בְּעֵינַי בְּשִׁנּוֹתָו אֵת טַעְמוֹ וְהַחֲשָׁד
אֲשֶׁר הִיָּה עוֹלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁשִׁינָה בְּכִוּוֹן כְּתַבְתִּי לְהַגְאֹן מִשְׁאֹנוֹיִל יצ"ו וְרַמְזַתִּי לוֹ כִּי לֹא
אוּכַל לְהַחֲלִיט כִּן אַחֲרֵי שֶׁאֵינִי מְפִיר אֵת הָרַב הַשְׁוֹאֵל וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּחֻזְקַת כְּשָׂרִים לֹא
יַעֲשֶׂוּ עוֹלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כְּזָב וְאֵף כִּי רַב אוֹ צוֹרֵב: וְהִנֵּה הַמּוֹכֵן מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַשְׁוֹאֵל הִרְאִישׁוֹן
בְּמִכְתָּבוֹ הַשְּׁנִי אֵלַי כְּנֹז"ל הוּא שֶׁאֲחֵר שֶׁקָּבַל תְּשׁוּבָתִי וְעָבַר זְמַן מֵה וְנִסְעוּ הַבְּחֹר
וְהַבְּתוּלָה לְאַחַת מֵהַסְּבִיבוֹת וְאֶחָד מֵהַסְּבִיבוֹת סִדֵּר לָהֶם קִידוּשֵׁינָ וּבָאוּ הַזִּיג הַנְּ"ל אֵלָיו
לְהַעֲלוֹתָם בְּסִפֵּר הַזְּכָרוֹנוֹת הִנֵּה אַחֵר כָּל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂים כָּתַב לְשָׁנֵי הַגְּדוֹלִים הַנְּ"ל וְהַתִּירוּ
לוֹ וּבִפְרֵט אַחֵר שֶׁכָּבַר נַעֲשָׂה מַעֲשָׂה זֶהוּ הַמּוֹכֵן מִדְּבָרֵי מִכְתָּבוֹ הַשְּׁנִי אֲמַנְם אַחֵר שֶׁלְּשָׂה
שְׁבוּעוֹת קִבַּלְתִּי עוֹד מִכְתָּב מִהַגְאֹן מִשְׁאֹנוֹיִל יְחִיָּה וְבוֹ הֶעֱתִיק לִי דְבָרֵי הָרַב הַשְׁוֹאֵל
בְּמִכְתָּבוֹ אֵלָיו וְרָשׁוּם בּוֹ הַיּוֹם וְהוּא אוֹתוֹ הַיּוֹם עֲצָמוֹ אֲשֶׁר כָּתַב לִי הַשְׁוֹאֵל מִכְתָּבוֹ
הִרְאִישׁוֹן וְזוֹ הַכְּחָשָׁה גְּדוֹלָה לְדְבָרֵי מִכְתָּבוֹ הַשְּׁנִי וְלֹא יָדְעָנָא מֵאֵי אִידוֹן בִּיָּה גַם שִׁינּוּי
בְּצִיּוֹר הַשְּׁאֵלָה וְאֶעֱתִיק פֶּה דְבָרֵי הַגְאֹן מִשְׁאֹנוֹיִל יְחִיָּה בְּמִכְתָּב הַזֶּה וְזֶהוּ: ע"ד הַשְּׁאֵלָה
מִבֵּית קֶרְאֵי הִנֵּה טְרַחַתִּי לְחַפֵּשׂ אַחֵר מִכְתָּב הַשְׁוֹאֵל וּמִתּוֹכּוֹ יִרְאֶה כִּי הַשְׁוֹאֵל שִׁינָה בְּמִכְתָּבוֹ
אֲנֹפֶן וְהַשְּׁאֵלָה אֵלָיו כִּפִּי שֶׁאֲכַתּוּב אֵלָיו הֶעֱתַקְתּוֹ וְאֶעֱתִיק הַנּוֹגַע לְהַשְּׁאֵלָה וְנ"ל בְּיוֹם פ'
שְׁנַת פ' בְּפֶה עִיר פ' נִתְיָשֵׁב זֶה לְעֶרְךָ שְׁלִשִׁים שָׁנָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ מַעֲדַת הַקְּאֲרָאִים וְיָלְדוּ
בְּפֶה בָּנִים וּבָנוֹת וְזֶה לֹא כְּפִיר נִתְנוּעְדוֹ בִּינֵיהֶם בְּחֹר אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם בֵּית הַקְּרָאֵי
בְּחֶאֱרָקָאוּ בְּלְמַדָּם יַחַד בְּבֵית הַאִינוּוְעֵרְסִיטִי וְאַחֵר אֲשֶׁר הִתְקַשְּׁרוּ בִּינֵיהֶם בְּקֶשֶׁר יְדִידוּת
נִדְּבָרוּ בִּינֵיהֶם כִּי תִנְשָׂא בֵּית הַקְּרָאֵי לְהִיְהוּדֵי כַד"ת וְזֶה לֹא כְּפִיר קִדְשׁ אוֹתָהּ הַב' הַנְּ"ל
בְּפָנֵי עֲדִים כְּשׁו"ן וְהִנֵּה עֲתָה בָּאוּ הַזִּיג מִחֶאֱרָקָאוּ לְפֶה לְבֵית הוֹרִיָּה וְאַבּוֹתֵיהֶם אָמְרוּ
לְדַבֵּק טוֹב לֹא יִפְרְדוּ וְעֲתָה רוֹצִים לְחַוֵּג אֵת חֲתוּנָתָם בְּרוֹב פָּאָר וְהָדָר כִּיאוֹת לָהֶם בְּחֻזְקָה
וּבְכֹרֶפֶת גִּישׁוּאִין וּבָא לְפָנַי הָרַב מִטַּעַם הַמְּשַׁלָּה בְּשִׁאֵלָה כִּי רוֹצֶה לְכַתּוּב בַּהֲמַעֲטִירִקְעַס
כִּי עַל פִּי דִינֵיהֶם אֵין בְּזֶה שׁוּם אִיסוּר רַק אִיךָ לְהַתְּנֵהָ עַל פִּי ד"ת וְהִנֵּה אֵף כִּי לֹא נַעֲלַם
מִמֶּנִּי כִּי מִמֶּשׁ שְׁאֵלָה כְּגוֹן דָּא בָּאָה לְפָנַי הַנּו"ב וְכו' וְפֶה מִמֶּשׁ שָׁנָה הֶעֱנִין כִּי אַבּוֹת הַנְּעֲרָה
כָּבַר עָקְרוּ דִּירְתָם מִמְּקוֹמוֹת קְבִיעוּתָם זֶה שְׁלִשִׁים שָׁנָה וְהִיא נוֹלְדָה בְּפֶה וּמַעוֹלָם לֹא הִיְתָה
בְּמִקְוֹמוֹת קְבִיעוּתָם וְנִתְאָרְסָה וְנִתְקַדְּשָׁה כַד"ת לְהַאֲבָרְךָ הַנְּ"ל ע"כ לְפִי דַעַת הַגְאֹן הַנְּ"ל
לִית דִּין צְרִיךְ בּוֹשֵׁשׁ אֵף בְּכָל זֹאת לֹא חֲפָצְתִי לְהַעֲמִיד הַדְּבָר עַל דַּעְתִּי עַד אֲשֶׁר אֶקְבַּל
תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה וְכו' עכ"ל אוֹת בָּאוֹת מִהַנּוֹגַע לְהַשְּׁאֵלָה וְרַק הַתִּיבוֹת וּמַעוֹלָם לֹא הִיְתָה
בְּמִקְוֹם קְבִיעוּתָם גִּיכָר לְכָל כִּי נִמְחָקוּ הַתִּיבוֹת שֶׁהָיוּ מִקְוֹדָם וְנִגְרַר מֵה שֶׁהִיָּה כְּתוּב
וְעֲלֵיהֶם נִכְתְּבוּ אַח"כ הַתִּיבוֹת הַנְּ"ל וְהִנֵּה מִצַּד הַכְּתָב עַל הַמְּחִיקָה וְהַגְרָר שֶׁיַּעֲרַתִּי כִּי
דְּבָרִים בְּגוֹ וְהַשְּׁבִתִי לוֹ תְּכַף לְקַבְּלַת הַמִּכְתָּב אֲשֶׁר בְּעִיָּקָר הֶעֱנִין רַבּוֹ הַתְּשׁוּבוֹת וּבְמִכְתָּבוֹ
לֹא נִתְבָּאָר פְּרָטֵי הֶעֱנִין אִם בְּמִקְוֹמוֹ לֹא נִמְצָא עוֹד קְרָאִים (כְּפִנְתִּי הִיָּה עַל חֶאֱרָקָאוּ אֲשֶׁר
בְּאֲנֹפֶן כְּזֶה כּוֹתֵב הַנּו"ב שֶׁאֵינּוּ מוֹרָה כְּלָל) וְעכ"פ גַּם הַנּו"ב לֹא מִיָּלְאוּ לְבוֹ לְצַדֵּד רַק
הוֹאִיל וּכְבָר נַעֲשָׂה מַעֲשָׂה שְׁנִשְׁאָה אֲבָל לֹא לְהוֹרוֹת לַעֲשׂוֹת חֻזְקָה וְקִידוּשֵׁינָ לְכַתְּחָלָה עִם
בֵּית קֶרְאֵי בְּעֲצַתִּי שֶׁיִּכְתּוּב לְשָׁנִים מִגְּדוֹלֵי הוֹרָאָה וְאִם יִרְצֶה אַח"כ לְשַׁמּוֹעַ מֵה בְּפִי אִם

ישלח לי העתקת מכתבם אז אודיע לו ככל אשר בלבי ועל זה לא קבלתי עוד שום מכתב ממנו יותר וגם מ"ש השואל בשם הרב מראייסין אני מסנפק אם אמת בפי השואל מלבד שאין להשיג גם אם היה מספיק אתו אשר אין ספק אצלי בהאמינו להשואל שהוא ממש פענבדא דהנוב"י ולא שם אל לבו לחקור אם בחארקאוו נמצאים קראים וגם מה שמפונרש בדבריו שההיתר רק אם פבר נשאת והנה במכתב השואל לכת"ר פתוב שאחד מהסביבות סדר להם קידושין ושמבקש לרשום שמו בהמעטרקס ואף שיש לכונן בזה ג"כ פונתו על הקאזאנער רב שאיננו רוצה לרשום בלא רשיונו ובמכתבו אלי נאמר שפא אליו הקאזאנער רב לשאול מאתו איך הוא עפ"י ד"ת וכנ"ל וגם שלפי מכתבו אלי ביום פ' (הוא היום שפתב השואל גם לי מכתבו הראשון) פותב שפבר קדשה בחארקאוו בפני עדים כנ"ל ולפי מכתבו אליו נראה שלא הזכיר אז פלום מענן הקדושין רק במכתבו השני פתב שזה נעשה לאח"כ ואף שאפשר שלא היה ג"כ חו"ק ושואל רק לענן הפתיכה במטרקעס ואיך שיהיה לא טוב עשה לכתוב בשמי שפא תשובתי להיתר מה שפתבתי מפונרש להיפוך שלא נתבאר במכתבו פרטי השאלה אם נמצאים קראים בחארקאוו ושגם הנו"ב לא התיר רק בנשאת ואני משער גם על הרב מראייסין ששינה בשאלתו ואשר לא נודע ג"כ אם פתב אליו בפרק אחד ואם אולי פתב גם להרב דראייסין שפבר יצא הדבר בהיתר והטיב אשר עשה כת"ר שיהיה שלא פתב אליו שנית בעצמו עכ"ד הגאון משאון יצ"ו: שני מכתבים הנ"ל הן עדין כי לא פתב להתיר בנדון זה (כאשר אמר בשמו הרב השואל) ונהפוך הוא שאין דעתו לקרב פלל ועם שלא פתב מפונרש לאסור הנה מתוך דב"ק מוכן שאם ידע מה שברור לנו שבעיר חארקאוו נמצאים הרבה מבני הקראים והיא בגדלוותה היתה שם במקום קביעותם היה אוסר שפבה גם להגאון נו"ב אין לעשות מעשה לכתחלה ואף אם פבר נתקדשה סדור החופה והקידושין הוא לכתחלה כמו שפתב מפונרש במכתבו הראשון וכבר פתבתי למעלה (כד"ה ואנכי עפר) דאם היו יודעים גדולי דורינו יצ"ו מה שידוע לנו שישנצחחו מזה תקלות מרובות אף אם היה הדין נותן להתיר צנוחי הוו כפרוכיא לאסור איסור ואין להם היתר לעולם בשום אופן פלל וקרוב הדבר לומר שאם אמת שהגאון מראייסין יצ"ו התיר (כמ"ש הרב השואל בשמו היינו מפני שהבין מדברי השואל שנדונו הוא ממש פענבדא שבנו"ב והשיב לו כמ"ש הנו"ב דמתרת אחר שנעשה מעשה והוא לא ידע שפבחארקאוו נמצאים הרבה מבני מקרא וכבר פתבתי למעלה שאם הגאון נו"ב היה רואה הדור הזה ולבבו יבין פי אין להעלות שום ספק שתקבל עליה עול תורה שבע"פ ולא תסור ממנהגיהם ונהפוך הוא שתכשיל גם אותו בכמה איסורין קלין ונחמורין ואין אדם דר עמה בכפיפה פדכתב מרן הרדב"ז והדבר ברור כי לא מאהבת ה' יעשו זאת כי רק בשרירות לבם ילכו ובהפקרא ניחא להו הנה אם היה דבר זה ידוע להגאון נוב"י כאשר ידוע ומפונרסם בדורנו היה צועק בקול מר לאסור ולא היה מעלה בספרו שום צד היתר וכבר פתבתי למעלה שהרבה מהקדמונים אוסרים להתחמך בהם מן הדין והמתירים גם כן לא התירו אלא בזמנם שהיו מתיהדים לשם שמים לא כן בכעין נדון שלפנינו שהדברים מוכיחים פי לא תקבל דיני ישראל (פי רחוק מאד וכמעט חסר המציאות בדורנו שיהיה מי מהם מקבל עליו עול מצות חכמים לשם שמים שלא לשום תקלית ופניה זרה) ויהיו מוכשלים בעבירות כל מיהם פשיטא ודאי כולי עלמא מודו שאין להם היתר פלל וכבר פתבתי

שגם הגאון נודע ביהודה שכתב שאם פנס תשאיר תחתיו משום כל דפריש מרובא פריש לא אמר בן אלא אחר שהתייחד אבל בעודם קראים אין שום היתר כמו בתשובת הרב"א וכו': ואף בענין שישי מקום לסמוך על דברי המתירים אין ראוי להקל בחשש איסור חמור ואיסור עולם כזה כי מה לנו ולצרה להכניס עצמינו במשעול הפכמים ולהכניס ראשנו בדבר שנוחלקו בו גדולי חכמי ישראל ולמה לא נפוך ראשנו לעשות באופן שיהיה מוספם אליבא דכולי עלמא וידוע מה שכתב הר"ן לתלמידו הריב"ש (הובא ביה"ד יוסף א"ח סי' תר"ץ בסוף ד"ה מגלה נקראת בכל לשון) רואה אני דבריה טובים ונכוחים שאפילו בעסקי העולם כל משפיל בוחר לנפשו הדרך היותר בטוח ומשומר מפל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק על אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות פן בדרכי התורה והמצוות שהם כבשוננו של עולם ואיך נניח הדרך אשר דרכו בה רבותינו הקדושים ונכניס עצמינו במקום צר ובמשעול הפכמים עכ"ד ואם כן אמר הרב בדין קריאת המגילה קל וחומר בן בנו של קל וחומר בענין יחוסין וחשש פיסול לדורות עולם ומעלות הרבה עשו ביוחסין הא נדאי יש לנו לחוש אפילו לסברא זרה ודחוייה מפל הפוסקים כל שכן בנדון שלפנינו שבאמת סברת המחמירים לא נפלאה היא ולא רחוקה כי ברבים היו הסוברים פן ובפרט שיש לומר שבנדון כזה שניכרים הדברים שלא מאהבת ה' ותורתו עושים פן כי אם לילך בשרירות לבם הזונה אף אם תאמר בפה מלא שתקבל דת משה ויהודית כולי עלמא מודו דאין לנו לסמוך על זה להתייר לו בשום אופן כלל.

אחר איזה חדשים ראיתי העתק תשובת ידידי הגאון המפורסם אלכסנדר משה לפידות אבד"ק ראיסיני יצ"ו להרב השואל הנז"ל (בד"ה אחר שלשה) ומתבאר מדבריו שהצעת השאלה לפניו היתה אחר שפבר קדשה ותוד"ק הוא שצדד היתר אף אם פרשה בגדלותה ממקום קביעותם וסיים וכל זה בפרשה בגדלותה אבל בנדון דידן שנוקדה במחניכם יש לסמוך על הנודע ביהודה אם תקבל עליה דברי חברות על פי דין תורתנו הקדושה טוב להתיישב בזה עם גאון מפורסם מאחר דעדין לא נשאת עכ"ד יצ"ו הגה רואה שגם הוא מכחיש מה שכתב הרב השואל בשמו שהשיבו להתיר ובפרט אחר שנעשה מעשה שבראה שפונתו לומר שמן הדין מותרת לו ויכול לקדשה לכתחלה וכל שכן שמוותר לקיימה אחר שפבר קדשה כמשמעות לשון ובפרט וכו' ויכול לישא אותה והרי בדבריו מבואר דאינו מתיר לכתחלה לקדשה ואין לפרש פונתו שהתיר הנשואין מאחר שפבר קדשה דאם פן אין שייך לומר ובפרט כמובן וגוף הצעת השאלה להגאון מראייסיני יצ"ו לא ראיתי אבל מובן מדבריו שהעלים ממנו שהנערה היתה עם הבחור בעיר חארקאוו ושם קדשה (כמו שכתב להגאון מוהריז"ש יצ"ו) או אם אפשר שנעלם מהגאון מראייסיני הנגלות לנו אשר בחארקאוו קביעי וקיימי כמה משפחות מהם כנז"ל ולכן השיב לסמוך על הנודע ביהודה כשלא פרשה בגדלותה וכו' ואף גם זאת לא התיר אלא אם תקבל עליה דברי חברות על פי דין תורתנו הקדושה וזה רחוק להאמין שתקבל ותשמור ומעשה ככל המקובל בידינו מתורה שבעל פה וכל לגבי ידי אומר אני שאם הגאון מראייסיני יצ"ו הנה בקי בטיב הקראים שבזמננו הנה צונח פי פרוכיא לרחק ולא לקרב כי כן שורת הדין מחייבת לקיע"ד ותו לא מדי: ועל אשר חושש השואל למה שאמרו לו שאם לא יעשו להם פרצונם (להכניסם לחופה בקידושים כדמו"י) ימירו דת וכו' הנה אם היינו באים לייסרם על חטאתם על התקשרותם באהבה מסותרת והתייחדותם

מסתמא במחשד מעשיהם שלא פחק לבני ישראל הכשרים והיה לנו חשש שמא על ידי שנעניש אותם ימירו דתם הנה לנו להתנישב במה שנתלקו הקדמונים בכיוצא לזה דהרמ"א ביו"ד ריש סי' של"ד בשם פסקי מוהרא"י פסק שעושים דין ומשפט הראוי לעושי רשע אף אם יש לחוש שעל ידי פן יצא לתרבות רעה והרב טורי זקב השיב על ראיות הרב תרומת הדשן וסוף דבר דחה דין זה מהלכה וכתב שאין לעשות מעשה כהגהת הרמ"א הלזו ואם פן בנדון שלפנינו אם היינו באים להענישם ולינסרם באנו למחלוקת הנ"ל אמנם אחרי שאין אנחנו באים לעשות שום מעשה לינסרם ולהענישם רק נעמוד בשב ואל תעשה שלא לסדר להם חופה וקידושין בעבירה מהיכא תיתי לנו ליכנס בספק קרוב לנדאי שעל ידי זה יהיו מוכשלים בעבירות פל ימיהם במאכלם ובמשתם בשכבם ובקומם על ידי מעשה שלנו מפני החשש שאומרים שאם לא יסדרו להם חופה וקידושין ימירו דתם והלא גם הרב טורי זקב לא אמר אלא שלא לעשות מעשה כהגהת זו ובנדון שלפנינו אין אנחנו עושים שום מעשה ואם פן פשוט שגם הרב טורי זקב מודה שפך יפה לנו להיות בשב ואל תעשה ולא ליתן אצבע בין שיניהם לעשות דבר שעל ידי מעשה שלנו יהיו מוכשלים פל ימיהם כנז"ל: ועוד דאעיקרא על דברי הרב טורי זקב הנז"ל פבר ידוע אשר יצאו עוררין מרבנו קדישי הבאים אחריו דהרב שפתי פהו בנקודות הפסך פתב שיש לדחות כל ראיותיו וכיון שפן הדין הוא להענישו אין לנו לחוש שאם לא פן בטלה דת ישראל וכתב הרב פתחי תשובה שגם הרשב"ץ בח"ב סי' מ"ז דעתו כהנקודות הפסך ושפן פתבו הרבנים שמש צדקה ביו"ד סי' מ"ח וחות יאיר סי' קמ"א ושאלת יעב"ץ ח"א סוף סי' ע"ט והרדב"ז בחדשות סי' קפ"ז (ושפייים הרדב"ז ומפל מקום צריך מנהיג הדור להיות מתון לפי שלא כל העבירות ולא כל אדם שונים וכל מעשיו יהיו לש"ש) וכן מבואר בתשובות חתם סופר סי' שכ"ב אלו דברי הרב פתחי תשובה והנה המעיין בהרשב"ץ ח"ב סי' מ"ז עיניו תחזינה שלא דבר הרב שם מענין זה פי אם מענין מוטב שיהיו שווגין ולא מזידים אם יש לומר פן גם באיסורי תורה ואם יש לחלק בין דבר שהוא לכל העם בשגגה להיכא שקצתם שווגים וקצתם מזידים ובין פשידוע שלא יקבלו לספק אם יקבלו ואמר מר ואילו הנחנו בני אדם על מה ששווגין בכל יום היו מוסיפין שגגות ותפול התורה מעט מעט אלו תנרף דברי הרשב"ץ שם ואינם ענין לפי הנראה למה שנתלקו הרמ"א וטורי זקב אם נחוש שיימירו דתם או לא פמוכן אמנם האמת הוא שפן דעת הרשב"ץ פמו שמתבאר מדבריו שבחלק ג' סי' קפ"ח פמו שדקדק מדבריו מר בריה דרב שמש צדקה בחלק יו"ד סי' מ"ח בהגהת א' מדכתב שמה שלא מיחה ביד האשה שבנדונו ולעכב בינה וכו' מפני שאמרו לו שתמיר דתה וכו' היינו משום שעל פי הדין אין מקום לעכב בינה ובכל זאת הנה מעכב בינה משום חומרא לולא שאמרו שתמיר דתה וכו' דמוכח להדיא שאם הנה מן הדין לעכב בינה הנה מיחה ומעכב בינה אף שהיה לחוש להמרת דת כסברת מוהרא"י עי"ש: וספר חות יאיר אין אתי אבל ראיתי להרב שמש צדקה שם שכתב בלשון זה שהרי כל מה שהשיג הטורי זקב על הגהת מהר"ם הנ"ל אין ראיה פלל וכבר דחה אותו בעומק עיונו הרב חות יאיר בסי' קמ"א ובאמת נראים דבריו לכל מבין דטעמו ונימוקו עמו שאל בענין השגות הטורי זקב והשיב פהלכה וכו' והרב מר בריה שם באות ב' פתב שהרב המני"ח פלקט הקמח ליו"ד דף קי"א ע"ב הביא דבריו וחזקם בפתי ידים גם בשם הרב

חנניא קזיס וכו' וְשֵׁם בָּאוֹת ג' הִבִּיא שְׁהִנְקוּדוֹת הַפְּסָף פְּתַב שְׁיֵשׁ לְדַחוֹת כֹּל רְאִיוֹתָיו דְּהִכָּא כִּינֵן דְּדִין בֵּית דִּין הוּא לְהַעֲנִישׁוּ אִין לְחוּשׁ שְׁאֵם לֹא כֹן בְּטַלְתָּ כֹּל דִּין יִשְׂרָאֵל וּמוֹהֲרִיק"א בְּהִגְהוֹתָיו פְּתַב וכו' לְכֹן יֵשׁ בְּיָדָם לְהוֹסִיף בְּפִרְטֵי הַהֲרַחֲקָה אֲפִילוּ הָוֵי דְּבַר מְצֻנָּה כְּגוֹן מִילָה וכו' וְלְהוֹצִיא בְּנֵיו מִבֵּית הַסֵּפֶר וְאֲשֵׁתוֹ מִבֵּית הַפְּנֹסֶת כְּנֹז' בְּדִין יו"ד וְעֵינֵן בֵּית הַלֵּל ס"א עכ"ל מַה שְׁפָתַב בְּשֵׁם מוֹהֲרִיק"א בְּהִגְהוֹתָיו הוּא טְעוֹת סוֹפֵר וְצָרִיף לְהִיּוֹת מוֹהֲרִיק"ש וְדַבְּרֵיו הֵם בְּסֵפֶר עֶרְף לְחֵם ס'י שֵׁל"ד ע"י"ש הִנְף רוּאָה כִּי שְׁלָמִים וְכֹן רַבִּים מְקַיְיִמִים פְּסָקוֹ שֶׁל הֶרְמ"א שְׁיֵשׁ עָלָיו לַעֲשׂוֹת מַה שְׁהִדִּין מְחַיֵּיב וְאִין לָנוּ לְחוּשׁ שְׁמָא יְמִיר דָּתוֹ וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב שְׁלַחַן גְּבוּהָ בְּסִי' שֵׁל"ד שְׁעַל הִגְהַת הֶרְמ"א הַנֵּן"ל כְּתַב וְהַטּוֹרֵי זָהָב דְּחָה פְּסָק זֶה מְהַלְכָּה ע"כ וְאִינִי רְגִיל בְּסֵפֶר הַזֶּה (כִּי מְקָרוֹב הַשְּׁגָתוֹ) וְכִנְרָאָה שְׁלֹא הָיָה אֲצִלוֹ סֵפֶר נְקוּדוֹת הַפְּסָף לְכֹן כְּתַב סְבַרְת הֶרֶב טוֹרֵי זָהָב בְּשִׁתְיָקָה כְּהוֹדָאָה אֲמָנָם אִם הֶרֶב שְׁתַּק אֲנִן לֹא שְׁתַּקִּינוּ אַחֲרֵי רֵאוּתֵינוּ דְּבָרֵי הֶרְבָּנִים הַנּוֹ"ל מִסְפִּימִים לְפָסְקוֹ שֶׁל הֶרְמ"א וְכֹן הֶרֶב קָרִית חָנָה בְּסִי' י"ג כְּתַב שְׁאָף שְׁהַטּוֹרֵי זָהָב בְּרִישׁ סו' שֵׁל"ד הַשִּׁיג עַל הֶרְמ"א וכו' כֹּל דְּבָרָיו דְּבָרֵי תִימָה וְכַבֵּר הַשִּׁיגוֹ בְּנִקְוֹדַת הַפְּסָף וּבְחֻזַּת יָאִיר ס'י קמ"א וּבְקֻלְטָה קַמְח לִיו"ד דָּף קי"א ע"ב וע"ד וכו' ע"י"ש וּמָרְן הַחֲבִי"ף בְּסֵפֶר חִיִּים וְשְׁלוֹם ח"א ס'י י"ב ד' ל"ב ע"ג (בד"ה אָף) כְּתַב שְׁגַם הֶרֶב רֵאשׁ מְשַׁבֵּיר הַסְּפִים לְפָסְק הֶרְמ"א דָּאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא יֵצֵא לְתַרְבוּת רְעָה וְשִׁפְן דַּעַת הֶרֶב שְׁבַתִּי סְנֵאגוּטִי בְּתַשׁוּבָה שְׁבַפְחַד יֵצֵא מְעַרְכַת א' דָּף ק"ג ע"ג וְכַתַּב שְׁשֵׁם בְּמַעַרְכַת גִּימ"ל דָּף נ"ח ע"ג הוֹבֵאוּ דְּבָרֵי כְּמָה רַבָּנִים שְׁחַלְקוּ עַל הַטּוֹרֵי זָהָב (אָמַר הַמַּחְבֵּר מָרְן חִיד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד ס'י שֵׁל"ד כְּתַב בְּשֵׁמָם בְּהִנְפִיף וְצָרִיף לְעֵינֵן בְּגוֹף דְּבָרֵי פַחַד יֵצֵא הַנֵּן"ל) וְכֹן דַּעַת הֶרֶב זָרַע אֲמַת ח"ג ס'י ל"ב וְהֶרֶב עֵיקָרֵי הַד"ט בִּיו"ד ס'י ל"ד אוֹת י"א וְשִׁפְן כְּתַב בְּפַחַד יֵצֵא וכו' וְכֹן הִיא מְסַקְנַת הַחִיִּים וְשְׁלוֹם דְּנִקִּיטֵינוּ כְּהַחֲזִיקִים עַל הַטּוֹרֵי זָהָב: גַּם הִגְאֹן חֲתַם סוֹפֵר בְּחַלְק יו"ד ס'י כב"ש (שְׁצִינֵן הֶרֶב פְּתַחֵי תְּשׁוּבָה) כְּתַב שְׁהִנְקוּדוֹת הַפְּסָף דְּחָה דְּבָרֵי הַטּוֹרֵי זָהָב כְּלֹאֲחַר יָד חֻזַּת יָאִיר ס'י קמ"א הִבִּיא רְאִיוֹת בְּרוּרוֹת כְּרֵאִי מוֹצָקוֹת לְדִינוֹ שֶׁל הֶרְמ"א וּמָהֵם אִין לְזוּז שׁוֹב מְצֵאֵתִי בְּסֵפֶר שְׁתִּי לְחֵם לְהִגְאֹן מוֹהֲר"ם חֲאגִי"ז גְּדַפְסֵ שְׁם תְּשׁוּבָה אַחַת מֵהַרִיעֵב"ץ וְגַם הוּא הַחֲזִיק יְדֵי חֻזַּת יָאִיר דְּלֹא כְּטוֹרֵי זָהָב וְעַל אֵיזָה מֵהַדְּחִיּוֹת שְׁדַחָה בְּחֻזַּת יָאִיר רְאִיוֹת הַטּוֹרֵי זָהָב כְּתַב בְּחֲתַם סוֹפֵר שְׁאִין מְבֹרְרוֹת כֹּל כְּף וְכַתַּב הוּא לְדַחוּתָם ע"י"ש דב"ק גַּם הִגְאֹן בְּשׁו"ת שְׁאֵלַת יַעֲב"ץ ח"א סוֹף ס'י ע"ט כְּתַב (בד"ה אֲמָנָם) עַל מַה שְׁכַתַּב כְּטוֹרֵי זָהָב דְּלֹא סְמַכִּינוּ אֶהְגָּהָה זֹו וכו' וְהָא מְחוּ לֵהּ מָאָה עֹנְכְּלֵי הֶרֶב חֻזַּת יָאִיר ס'י קמ"א אֵלָא שְׁיֵשׁ לְפַקְפַק קֶצֶת עַל דְּבָרָיו וכו' וְגַם סוֹמֵר דְּבָרָיו בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָה וכו' וְאִי אֲפָשֶׁר לְעַמּוֹד עַל אֲנִפְיָה שֶׁל מְסַקְנָתוֹ וְתַכְלִית כְּוִנָּתוֹ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה עֲמָקוֹ מְחַשְׁבוֹתָיו מְכַל מְקוֹם לִי אֲנִי בְּעֵנֵי נְרָאִים דְּבָרָיו בְּכָל מַה שְׁאָמַר הֶרֶב חֻזַּת יָאִיר בְּקִיּוּם דַּעַת הִגְאֹן דְּחָה שְׁאֵם אִי אַתָּה אוֹמֵר כֹּן לְתַתָּה מִדַּת הַדִּין חֵס וְשְׁלוֹם יֵצֵא מְשַׁפֵּט מְעַנְקֵל וְתַשְׁפָּה הַמְּסַפַּחַת בְּעִזְבַת בִּיעוֹר הַרְעָה וְתַשְׁאָר הַמְּקוֹלְקֵל וְרָצָה (בְּשִׁאֵלַת יַעֲב"ץ) לוֹמֵר דְּהַטּוֹרֵי זָהָב לֹא אֲמָרָה אֵלָא בְּמִילֵי דְּרַבָּן וְחֻזַּר בּוֹ מִזָּה אֵלּוֹ תוֹרְף דב"ק ע"י"ש (וּבְהִגְהוֹת הִגְאֹן חֲתַם סוֹפֵר לִיו"ד כְּתַב עַל דְּבָרֵי הֶרְמ"א וְאֲפִילוּ יֵשׁ לְחוּשׁ וכו' וְכֹן הַסְּפִים חֻזַּת יָאִיר דְּלֹא כְּטוֹרֵי זָהָב וְצָרִיף עֵיּוֹן לְמַעֲשֵׂה ע"כ וְנִרְאָה שְׁהִגְהוֹת אֵלּוֹ נְכַתְּבוּ קוּדָם שְׁהַשִּׁיב בְּתַשׁוּבָתָיו הַלְכָּה לְמַעֲשֵׂה וְהֵן עֵיקָר דַּעַתִּי) וְכֹן יְכַבֵּד אָב מֵר נִיְהוּ הִגְאֹן כְּתַב סוֹפֵר בְּחַלְק יו"ד ח"ב ס'י קס"ח בד"ה אֲמָנָם) שְׁהִבִּיא סְבַרְת הַטּוֹרֵי זָהָב וְשַׁבְּחוֹת יָאִיר הִבִּיא רְאִיוֹת בְּרוּרוֹת לְפָסְק

הַרְמָ"א וְדָחוּ דְבָרֵי הַטּוֹרֵי זָהָב בְּשֵׁתֵי יָדַי וְסִינִים וּמִצְאָתֵי לֵאמֹר "וּבְחַתְּמוֹ סוֹפֵר יוֹ"ד סִי כַב"ש הָאֲרִיף הִרְחִיב הַדְּבִיב בְּזֶה מְשִׁיב דְּבָרִים נְכוּחִים עַל דְּבָרֵי הַטּוֹרֵי זָהָב וְאִין לָנוּ אֶלָּא כַּפְסָקוֹ שֶׁל הַרְמָ"א וְרֵאווִי לְכוֹף וּלְיִסָּר עוֹבְרֵי עֲבֵרָה הַנִּ"ל (שְׁנֵשׂא בַּעֲבִירָה עִי"ש גּוֹפֵא דְעוֹבְדָא) עַד שְׁיִתְרָצוּ לְקַיִים דְּבָרֵי חֲכָמִים וִידִי"ן רַב אַחֲאִי גָאוֹן הֵרַב הַמַּגִּיהַ לְסַפֵּר יָמֵי שְׁלֵמָה בְּהַלְכוֹת עֲבוּדָה זָרָה בְּדָף י"ג ע"ב (ד"ה אַמ"ה) פָּתַח בְּשֵׁם מָרְן הַחֲבִי"ב בְּתִשְׁבֵּה לְאַבְן הָעֶזְרָה סוֹף סִי' א' הָאֲרִיף בְּעֵנָן זֶה וְשֶׁהִבִּיא שְׁהַרִיב"ש וְהֵרָא"ם וְסִיעַת מִרְחֻמוֹהִי קַיִימֵי דְלֹא פִּהֲטוֹרֵי זָהָב וְשִׁפְן הִיא גַם הַסְּפָמְתוֹ וִידִי"ן הַנִּ"ל יצ"ו שְׁקִיל וְטָרֵי קֶצֶת עַל רְאִיתָ הַטּוֹרֵי זָהָב: וּבְחַתְּמוֹ סוֹפֵר אָבְן הָעֶזְרָה ח"א סִי' ל"ה בְּגִדּוֹן מִיְנֻקָּת שְׁצַדְדוֹ הַרְבָּנִים הַשּׁוֹאֲלִים אוֹלֵי יֵשׁ לְהַתִּיר לְסַדֵּר לָהֶם חֲנוּפָה וְקִדּוּשֵׁין מִפְּנֵי אֵיזָה טְעָמִים וּמָהֶם מִחֲשֵׁשׁ שְׂמָא יִלְכוּ לְמָקוֹם אַחַר וַיִּנְשְׂאוּ זֶה לְזֶה וְגַם חֲשֵׁשׁ שְׁיִמִּירוֹ דָּתָם וְתָמָה עַל מַה שְׁחֲשִׁשׁוּ שְׂמָא וַיִּנְשְׂאוּ בְּמָקוֹם אַחַר וְכִי נִסְיִיעַ יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה פֶּן יַעֲשׂוּ אוֹתָהּ עֲבִירָה עֲצָמָה בְּלַעֲדֵינוּ וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ זְרִיזִים וּמְזִידִים לְסִייעַ עוֹבְרֵי עֲבִירָה עֵינָן ר"ן רִישׁ פָּרָק מִי שְׁהַחֲשִׁיף דְלֹא הִתִּירוֹ לְחַלֵּל שֶׁבֶת בְּאִסּוּר דְרַבְּנָן אֶלָּא פֶּן יַעֲבֹר אִסּוּר חֲמוּר מִמֶּנּוּ אֲבָל פֶּן יַעֲבֹר אִסּוּר דְרַבְּנָן לֹא הִתִּירוֹ וְהָתָם נָמִי שְׁהַתִּירוֹ מִשּׁוּם אִסּוּר דְאֻרְיִיתָא מִשּׁוּם שְׁעָמְדוֹ חו"ל עַל דַּעַת בְּנֵי אָדָם שְׂאִינוּ מַעֲמִיד עֲצָמוֹ עַל מְמוֹנּוֹ וְיִכְבֶּה הַדְּלִיקָה וְכו' לְכֹן וְיִתְרוֹ עַל אִסּוּר שֶׁל דְבָרֵיהֶם שְׁלֹא לְהַפְגִיעַ רַבִּים בְּאִסּוּר דְאֻרְיִיתָא אֲבָל הֵכָא אֶפִּילוֹ חֲשִׁשׂא דְהִמְרַת דָּת לֹא יִכְרִיחֵנוּ לְהַתִּיר לָהֶם אִסּוּר דְרַבְּנָן דְהָתָם חָשׂוּ חו"ל לְרוֹב בְּנֵי אָדָם שְׂאִין מַעֲמִידִין עֲצָמָם עַל מְמוֹנָם אֲבָל הֵכָא נִהְפֹּךְ הוּא חֲלִילָה לֹאמַר רוֹב יִשְׂרָאֵל יִמִּירוֹ חַס וְשְׁלוֹם מִשּׁוּם פְּרוּצָה אַחַת עַל פֶּן יוֹתֵר חֲשִׁשׁוּ לְרוֹב יוֹנְקֵי שְׂדִים וְכו' וּבְאַמַּת אֶחָד מִנֵּי אֶלְף שְׁיִמִּיר דָּת בְּשִׁבִיל זֶה לְכֹן יֵשׁ לְהַעֲמִיד דְבָרֵי חו"ל וְתִקְנוֹתָם וְאִם אוֹלֵי יַעֲשׂוּ מַה שְׁיַעֲשׂוּ אִין אַחֲרֵי־וְתָם עֲלִינוּ אֶלְף פְּיוּצָא בְּאֵלוֹ יֵאבְדוּ וְתִקְנָה אַחַת מִחו"ל לֹא תִתְבַּטֵּל וְאִף לְהַטּוֹרֵי זָהָב הֵינְנוּ אַחַר שְׁכָבָר עֲבִירָה אִין לְנִדּוּתוֹ לִידַח אָבְן אַחַר הַנוֹפֵל אֲבָל לְכַתְחֻלָּה שְׁנִסְיִיעָהוּ אֲנַחְנוּ לְעֲבֹר אִסּוּר קַל פֶּן יַעֲשֶׂה אִסּוּר חֲמוּר מִהַ לָנוּ וְלוֹ וְלָהֶם וְעוֹד גַּם הָתָם פְּלִיג בְּחֻת יֵאִיר עַל הַטּוֹרֵי זָהָב וְכָבֵר הַכְּרַעְתִּי בְּתִשְׁבֵּה אַחֲרַת הֵיכָא דְלִיכָא בְּנִים קְטָנִים הִלְכָה כְּחֻת יֵאִיר שְׁלֹא לְחַוֵּשׁ לוֹ אִם יִמִּיר וְכו' וְהָאֲרַכְתִּי שֶׁם בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת מִש"ס וּפּוֹסְקִים וְכו' וְכִיּוּצָא לְדְבָרִים הָאֵלֶּה פָּתַח שֶׁם בְּסִי' ל"ו (בְּגִדּוֹן מִיְנֻקָּת פְּרוּצָה שְׁרוּצָה לִיְנִשְׂא וְאִיכָא לְמִיחֲשׁ שְׂאִם לֹא נִתִּיר לָהֶם הַנִּינְשׁוֹאִין יִצְאוּ שְׁנִיָּהֶם לְתַרְבוּת רַעָה וַיַּעֲשׂוּ מַה שְׁלַבְּם חֲפִץ) אֲנִימֵר בְּקִיצוֹר הִנֵּה לְהַצִּיל נַפְשָׁה לֹא תִתִּיר לְמִיְעַבַּד אֶפִּילוֹ אִסּוּרָא זּוּטָא וּמְפָל שְׁכֹן שְׁלֹא נִתִּיר לוֹ מִפְּנֵי אִימָתָהּ וּפְחָד שְׁגַם שְׁנִיָּהֶם יִצְאוּ לְתַרְבוּת רַעָה וְאֶפִּילוֹ לְטוֹרֵי זָהָב הֵינְנוּ שְׂאִם כְּבָר עֲבָרוּ לֹא יַעֲנִישׁוּ הָעוֹבְרִים בְּלִי לִידַח אָבְן אַחַר הַנוֹפֵל אֲבָל אִם בְּלִיעַל אֶחָד יִבְקֹשׁ מֵאַתְּנוּ לְהַתִּיר לוֹ לְמִיְעַבַּד אִסּוּרָא וְאִם לֹא יִצְאוּ מִן הַדָּת חֲלִילָה לָנוּ לְהַתִּיר לוֹ אֶפִּילוֹ אִסּוּר קַל דְרַבְּנָן וְכָבֵר הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה בְּתִשְׁבֵּה אַחֲרַת וְעֵינָן חֻת יֵאִיר סִי' קמ"א וּמְפָל שְׁכֹן הֵכָא שְׁעַל כָּל פְּנִים חֲכָם אֶחָד יִסְדֵּר קִדּוּשֵׁין וְגַם גִּיחַד לָהֶם עֲדִים וּנְבָרָה לָהֶם בְּרִכוֹת חֲתָנִים וְאִיף גְּסִייעַ עוֹבְרֵי עֲבִירָה וְכו' וְכִלְלָא דְמִקְלָתָא אִין אוֹמְרִים לְאָדָם חֲטוּא בְּאִסּוּרָא זּוּטָא כְּדִי דְלֹא לִיְעַבְדֵן אִסּוּרָא רַבָּה הֵיכָא דְפָשַׁע וְכו' אֵלוֹ תִנְרַף דְב"ק: וְעַל פִּי דְבָרֵינוּ אֵלֶּה תִתְיַשְׁבַּ תְּמִיחַת הַגָּאוֹן מוהר"ץ הִירֵשׁ חֵיוֹת בְּחִדּוּשֵׁיו לְעִירוּבֵין דָּף ל"ב ע"ב עַל מַה שְׁלָמַד הָאֲגוּדָה שְׁהִבִּיא הַטּוֹרֵי זָהָב מִנְּבוֹאָתוֹ שֶׁל רַבִּי שֵׁישׁ לָנוּ לְיִסָּר אֶת עוֹבְרֵי עֲבִירָה וְלֹא נְחוּשׁ לְשְׂמָא יִמִּירוֹ דָּת הֵלֵא רַבִּי סְבִירָא לִיהַ בְּעִירוּבֵין שֶׁם דְּנִיחָא לִיהַ לְמִיְעַבַּד אִסּוּרָא

זוטא פי היכי דלא ליעביד עם הארץ איסורא רבה וכתב שבת'שובה האריה בזה ואין אתי ספר תשובותיו לראות מה שישב לקושיותו אמנם לפי דברי החתם סופר הללו יש לומר דשאני בהא דרבי דהעם הארץ לא פשע בהא אמרינו דניחא למיעבד איסורא זוטא וכו' מה שאין פן בהיא דהאגודה שהם היו פושעים פמוכן וכבר כתבתי על דבריו בספר מכתב לחזקתו או בחלק השיטה דף ל"ה ע"ד (ד"ה והן עתה) ועיין שם בהשמות הספר ד' ק"ז ע"א: נחזור לדאפתאן עלה שנתראה מבואר מדברי הגאון חתם סופר שכתב אכן העזר הנ"ל שמדבריו האמורים בצדק ובמשפט נובין ונדון בנדון שלפנינו שאין לנו להתיר להם הנשואין בעבירה לדעת כל הפוסקים הנז"ל שאף הפוסקים המקילים להתחמם בהם לא אמרו אלא פשנתגירו שקבלו עליהם לשמור ולעשות את כל דברי התורה שבעל פה ככל המון ישראל ככל הפתוב למעלה אבל בנדון שלפנינו שהדבר פשוט וברור שלא יתגזיר הבן מקרא הזה ולא ישא עליו עול תורה שבעל פה ויש כמה חפשות קרובות לכמה מכשולות גדולות כנז"ל נדאי ברור הדבר שלא נוכל להתיר לסדר להם קידושין מחשש שימירו דתם ככל אשר דבר בקדשו הגאון חתם סופר הנ"ל ועיין עוד בחתם סופר שם סוף סי' קי"ב שכתב על דברי הטורי ז"ה הנ"ל דכבר מחי לה מאה עונקלי בחות יאיר סי' קמ"א וכו': אחר איזה שנים נשאלתי מאחד מתלמידי יצ"ו שבעיר אחרת בשם הרב דמתיה (התנצל על שלא כתב לי בעצמו לפי שלא הספין לכתוב בכתב רש"י וידוע לו שכתב משיטא מוזר לי) וקשה לפני להעתיק כל דברי מכתבו בצעיר הנשאלה וגופא דעובדא (וכותב שבאם לא יקבל ממני מענה לשאלתו נכון הוא הגביר וכו' וכו' שהוא אריה דהאי עובדא לבא אלי לפה קראסוב לדבר פה אל פה על דבר זה וכו') רק אכתוב מה שכתבתי לתלמידי יצ"ו ומשם בארה וזהו: היום קבלתי מכתבה וכו' וכו' והנני להודיעה כי בשנת תר"נ נשאלתי בעניני נשואי ישראל עם בת קראי והרעשתי אר"ש וכתבתי בס"ד באריכות מאד (אשר איה"ש אשתדל ליתן להעתיק מקונטרסי ואשלח לה שתתענג בכל הפתוב שם) וגם הרבנים הגאונים משאנויל וראייסין יצ"ו מסכימים לאסור וספר ערוך לחם (שאמר לה הרב דמתניכם לעיין בו) יש אתי וגם בתשובותיו בס' אהלי יעקב כתב בזה וכבר בעה"י כל יקרת דב"ק ראו עיני וחלילה חלילה להתיר ישמעע הדבר ולא יאמר: שנה שעברה נודע זה לידידי הרה"ג מאזארקאו יצ"ו ובקשני לשלוח העתק תשובתי בזה ושלחתי לו והודיעני כי ידפיס תשובתי בספרו (אשר בקרוב יוגמר הדפסתי) בכורי שלמה (פן הבטיחני שוב הודיעני אונסו מלקיים הבטחתו) ובכן תאמר להרב יצ"ו כי לא יעלה על דעתו היתר בזה והאיש אשר אמרת שיבוא אלי על דבר זה ישוב ריקם ובחנם יטרח ויוציא הוצאות אלה היו זכרי מכתבי לתלמידי יצ"ו והאיש ההוא לא זו ממקומו אחר התראתי הנ"ל ולא נודעתי מה עשה הרב דמתא הנ"ל יצ"ו ומסתמא סבר וקביל מה שכתבתי לו: שוב בשנת תרח"ן סמוך לחג הפסח הציע לפני רב גדול גאון בדורנו יצ"ו מה שנשאל בענין היתר חיתון עם הפני מקרא ולא היה באפשרות לעיין באותם הימים בגוף דב"ק ולמען אהבתו שלחתי לו העתק דברי קונטרסי (כל הפתוב באות זו) בענין זה שיעיין בכל הפתוב לחיים ולקבו יבין דעתי הענייה בענין זה ובסוף חדש כסליו דשנת תרט"ן קבלתי מכתבו השני וחפשי עתה אחר המכתבים הנ"ל ולא מצאתי אותם (כי מחמת טיילטול נסיעתי בשנה הנ"ל לארץ ישראל נאבדו ממני מכתבים רבים חבל וכו') והרשום בזכרוני הוא שהרב הנ"ל

יצ"ו פתב להשיב ולפלפל בדברי קונטרסי ששלחתי לו ובכל זאת למעשה עשו פאשר פתבתי אני הדל שאין שום צד להתיר בזמן הזה להתחנן עם הקראים מטעמים שפתבתי ישמח לפי ומי יתן מצאתי את מכתביו ונהביאותם אל הר קדשי בל"ן: תם ונשלם מערכת הה"א בס"ד.

השמטה למערכת ה' סוף פלל ל"ה לד"ה ובעיקר דין הנפרת שם שמים גם בשדי חמד במערכה א' אות קכ"א פתבתי איזה פרטי דינים ואחד מהם הוא לענין אם איסור הנפרת שם שמים לבטלה הוא דוקא בלשון הקדש או אפילו בלשון לעז והבאתי תשובת הגאונים שבסוף ספר נהרות דמשק סימן קמ"ב ובתשובות רבינו האי גאון עם פירוש הנקרא איי הים שפתבו בפירוש בדין השומע אנפיה מהיהו מנדין אותו שכל לשון הדין פן וראיתי להרב פתח הדביר חלק ראשון סימן צ"א אות א' לענין איסור להזכיר השם בראש מגולה שפתב דיש לאסור אפילו בשאר לשונות שאינן לשון הקדש והוכיח פן מדין מזכיר שם שמים לבטלה והיה חייב נידוי וכתב רבנו ירוחם דאפילו מזכיר בלשון לעז היה חייב נידוי וכן בדין מקלל את חברו בשם קיימא לו דגם המקלל בשם שקורים העפוי"ם להשם היה לוקה וכו' ונהביא כמה פוסקים המזכירים בזה ובכלל דבריו פתב וענין להרב שפתי פהו יורה דעה סי' קע"ט ס"ק י"א שפתב דבלשון חול פגון גאט וכיוצא מותר למחקו נראה שאין פונתו לומר דלהשפתי פהו אין בהנפרת שם בלשון לעז איסור מדמותר למחקו שהרי לפי דברי הרב חיי אדם ריש פלל ה' שציינן בפתח הדביר שם לאו הא בהא תליא וכן פתבתי אני הדל בשדי חמד מערכת המ"ם אות י"ג בשם תשובת רבינו עקיב"א סימן כ"ה ומה שנהראה מדברי הרב חכמת הדם בהלכות מעונן פלל פ"ט אות ט' פבר עמדותי על דבריו שם (בד"ה ודברי הח"א) גם מרן החבי"ף בספר חיים ושלום ח"א סי' ל"א הביא תשובת הרב יוסף רפאל בכר מרדכי לענין פתיבת פינוי וואלאהי בגט אם נכון לכתבו או לא ובדף ס"ד ע"ג (בד"ה ועוד בה) פתב שבדברי הרב זקן אהרן סי' פק"ח מבואר דאיסור הנפרת השם הוא בכל לשון ומרן החבי"ף בתשובתו שקיל וטרי בזה בדף ע"ד ע"ג והלאה והוא שר המספים דלהזכיר שם שמים בכל לשון אסור עיש"ב וגם בחלק אסיפת דינים במערכת ברכות סי' א' דף צ"ב סק"ז פתבתי בענין זה עיש"ש שוב נדפס ספר היקר מעשה איש לתנא דידן גאון יעקב תנה ירושלמא י"א ברכה יצ"ו וראיתי בסי' ז' לחלק א"ח שהאר"י בזה ונדעתו גם פן מסכמת דאיסור הנפרת שם שמים הוא בכל לשון ואתה תחנה שם בדף ו' ע"ג (ד"ה זולת שמה שפתוב בחיים ושלום ד' ס"ד הנ"ל ייחסם למרן החבי"ף והוא אוב שיטפא במחילת פבוד גאון פו האדם יראה לעינים שהם דברי הרב מוהרי"ר בכר מרדכי ושם בדף ז' ריש ע"א מה שכתוב אף בזאת מצאתי ראיתי לרש"ל בסנהדרין דף ק"א וכו' הוא טעות סופר וצריך להיות רש"י (במקום רש"ל) וחיפוש הוא שלא נרגש מדברי רש"י שם בעמוד ב' ד"ה ובלשון ענה וכו' עיש"ש וק"ל: